334.

A MAGYARORSZÁGI BOSZORKÁNYSÁG FORRÁSAI

II

BALASSI KIADÓ

A MAGYARORSZÁGI BOSZORKÁNYSÁG FORRÁSAI

II

Sorozatszerkesztő
PÓCS ÉVA

A MAGYARORSZÁGI BOSZORKÁNYSÁG FORRÁSAI

II

Szerkesztő
BESSENYEI JÓZSEF

BALASSI KIADÓ
BUDAPEST

Készült a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Intézetében.

Megjelent az Országos Tudományos Kutatási Alap
„Hatások, konfliktusok és változások az újkor népi mentalitástörténetében.
Történeti néprajzi vizsgálatok XVI–XVIII. századi levéltári források
és kéziratos irodalom alapján" című programja (témavezető: Pócs Éva)
és az OKTK „Kulturális hagyományaink feltárása, nyilvántartása és kiadása" kutatási
főirány keretében.

A szerkesztő munkatársai
BORBÁS EMESE, DEMECS ANDREA, KIRÁLY PÉTER, KISS ANDRÁS,
PÁL-ANTAL SÁNDOR, TÓTH PÉTER, TÓTH G. PÉTER

A II. kötetben közölt források feltárói:

BESSENYEI JÓZSEF
Komárom vármegye 9–19.
Pest vármegye 136–138.
Pozsony vármegye 139–142, 144–152, 154–157.
KISS ANDRÁS
Kolozsvár város 7.
KONCSOL LÁSZLÓ
Pozsony vármegye 143, 153.
NAGY PÁL
Somogy vármegye 158, 160–161.
PÁL-ANTAL SÁNDOR
Kis-Küküllő vármegye 1–6.
Maros-Torda vármegye 20–128.
Nagy-Küküllő vármegye 129–135.
SZOBOSZLAY GYÖRGY
Kolozsvár város 8.
Szabolcs vármegye 162–188.
TÓTH G. PÉTER
Somogy vármegye 159.

ISBN 963 506 332 6
ISBN 963 506 201 x ö

TARTALOM

ELŐSZÓ 27

RÖVIDÍTÉSEK 29
A LEVÉLTÁRAK NEVEINEK RÖVIDÍTÉSEI 31
A FEJREGESZTÁBAN ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK 33
RÖVIDÍTÉSEK A SZÖVEGBEN 34
AZ IRATOK IRATTANI MEGHATÁROZÁSÁNAK RÖVIDÍTÉSEI 34

IRATOK 35
KIS-KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE
1. I. 1754. május 21., Héderfája
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PORU VASZILI FELESÉGE KOVÁCS MÁRIA ELLEN 37
II. 1754. március 22., Désfalva 38
2. 1757. február 14., Latzkova
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELBERT MIHÁLY ÖZVEGYE SZÉPMEZŐI GRITTA MONORANA ELLEN 38
3. 1759. május 16–17., Nagykend
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MOLNÁR ANDRÁS FELESÉGE VENDRICH ZSUZSANNA ÉS VENDRICH MIHÁLY ÖZVEGYE SÁNTA ANNA KATALIN ELLEN 39
4. 1760. május 7–8., Sárd
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TOLÁN SIMON ÖZVEGYE SZTÁNA ELLEN 40
5. 1761. április 13–14., Királyfalva
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZÉKELY JÁNOS FELESÉGE KISÁROSI CSONTOS ANNA ELLEN 41
6. KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LUDVIG SIMON FELESÉGE TAKÁTS DOROTTYA ELLEN 42
I. 1761. április 15–16., Désfalva 42
II. 1761. június 15–16., Domáld 42
III. 1761. augusztus 31–szeptember 1., Nagy Egrestő 43

KOLOZS VÁRMEGYE
7. 1565., Kolozsvár
KOLOZSVÁR VÁROS PERE KÖMÍVES PRISCA BABA ELLEN 44
8. 1670. május 29., Kolozsvár
KOLOZSVÁR VÁROS ELJÁRÁSA KAPITÁNY JUDIT KOLDUSASSZONY ELLEN 47

KOMÁROM VÁRMEGYE
9. 1674. augusztus 16., Komárom
KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT KUN ANNA ELLEN 50
I. 50
II. 51
10. KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASSA ANDRÁS FELESÉGE BALON MÁRIA ELLEN 52
I. 1697. 52
II. 1697. július 10., Szemere 53
12. 1701. június 6., Komárom
KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT HEGEDÜS ISTVÁN ÖZVEGYE VARGA JUDIT ELLEN 55
13. KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT DÁVID ZSUZSANNA, NAGY DOROTTYA, SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN 58
I. 1701. június 16., Szomod
KOMÁROM VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN 58
II. 1701. június 15., Bagota
KOMÁROM VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT DÁVID ZSUZSANNA, SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN 59
III. 1701. június 17., Komárom
KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÁVID ZSUZSANNA, HARCSA KATALIN, NAGY DOROTTYA, SOÓS MÁRTON ELLEN 62
14. 1714. március 24., Mocsa
KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓT MÁRTON FELESÉGE SOÓS ERZSÉBET ELLEN 63
I. 63
II. 65
III. 66
15. 1716. július 3., Komárom
KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ALADOSY ZSUZSKA ELLEN 67

16. 1721. június 18., Madar
KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT BENCZE ISTVÁN ÖZVEGYE BARTHA KATALIN ELLEN 72
17. I. 1727. december 13., Kamocsa
KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLÁH MIHÁLY FELESÉGE BARANYAI KATALIN ELLEN 89
II.1727. október 29., Komárom 101
18. 1733. január 22., Ógyalla
KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓT GÖRBE ILONA ELLEN 107
19. 1752. március 13., Komárom
KOMÁROM VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DIÓSZEGHY ANDRÁSNÉ HEGEDŰS ZSUZSANNA ELLEN 110

MAROS-TORDA VÁRMEGYE
20. 1634. június 2., Marosvásárhely
VERESS MÁRTONNÉ BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ZEOCZY PÁL ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 117
21. 1637. május 27., Nyárádszereda
SIPOS ANDRÁS LEÁNYA ABODI NAGY KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY GYÖRGY, BÍRÓ GYÖRGY ÉS FELESÉGE VAJDA ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 118
22. 1637. október 10., Marosvásárhely
SALA TAMÁSNÉ BIZONYÍTÁSA ZAK PÉTERNÉ ELLEN 118
23. 1638. augusztus 25., Nyárádszereda
NYÁRÁDMAGYARÓSI SIDÓ PÁL BECSÜLETSÉRTÉSI PERE JÁNOSI PÁLNÉ KIS ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 119
24. 1639. május 31., Marosvásárhely
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS TANÁCSÁNAK VIZSGÁLATA KÁLLAI GYURKÁNÉ ELLEN 119
25. NYÁRÁDSZEREDAI DAKÓ JÁNOS ÉS FELESÉGE KÁROLY JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY MIHÁLY ÉS FELESÉGE SZILVESZTER ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 124
I. 1640. május 16., Nyárádszereda 124
II. 1640. június 20., Nyárádszereda 124
26. 1640. november 21., Nyárádszereda
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK ÍTÉLETE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÓSA MÁRTA ELLEN 125
27. 1641. szeptember 11., Nyárádszereda
MEZŐBERGENYEI VAJDA PÉTER BECSÜLETSÉRTÉSI PERE DÉGI BALÁZS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 126
28. 1641. december 11., Nyárádszereda
NAGY MIHÁLY FELESÉGE DEMÉNYHÁZI BERECZKI KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE JÁNOSI PÁL ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 126

29. 1641. december 18., Nyárádszereda
MAXAI GYÖRGY FELESÉGE VADASDI TÁNCZOS MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE TÁNCZOS MENYHÁRT FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 127
30. 1642. január 2., Marosvásárhely
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NAGY MÁRTONNÉ ELLEN 127
31. GÖRÖGH SZÁVANÉ NAZTASI ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE PERSA ALIAS BABA MÁRTONNÉ ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT 129
I. 1642. január 24., Marosvásárhely 129
II. 1642. január 28., Marosvásárhely 130
32. 1642. október 29., Nyárádszereda
FEKETE ORSOLYA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FEKETE GERGELY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 132
33. 1642. november 29., Nyárádszereda
SZEREDAY MIHÁLY ÖZVEGYÉNEK BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FEKETE MIHÁLY ÖZVEGYE ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 132
34. 1644. november 14., Marosvásárhely
I. MAROSVÁSÁRHELYI TORDAY MÁRTONNÉ NAGY GYÖRGY ILONA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE RETTEGY ISTVÁN DEÁKNÉ ERZSÉBET ASSZONY ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT 133
II. 134
35. I. 1645. augusztus 23., Nyárádszereda
TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 134
II. 1645. szeptember 13., Nyárádszereda
TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 135
36. 1645. szeptember 13., Nyárádszereda
SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 136
37. 1645. október 5., Nyárádszereda
NAGYKENDI KENDI JÁNOS FELESÉGE BAKÓ ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE GEGESI BAKÓ ISTVÁN FELESÉGE SIMONFI ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 137
38. 1646. április 4., Nyárádszereda
ÍTÉLET A GYILKOSSÁGGAL, PARÁZNASÁGGAL ÉS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ORBÁN ANNÁNAK MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT FOLYÓ PERÉBEN 137

39. 1649. december 15., Nyárádszereda
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
NAGYADORJÁNI MIKLÓS MÁRTON ÉS HARKÓ LŐRINC ELLEN 138
40. 1651. június 28., Nyárádszereda
HAVADTŐI NAGY MIHÁLY PERE BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FELESÉGE,
NAGY KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 139
41. 1651. augusztus 2., Nyárádszereda
JOBBÁGYTELKI BOLDIZSÁR MÁRTON FELESÉGE MAGYARI KATALIN
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SIMON TAMÁS FELESÉGE
ÁGOSTON KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 140
42. 1664. július 30., Nyárádszereda
MAROSVÁSÁRHELYI SZÉKELY ANNA, SZABÓ LUKÁCS ÖZVEGYE
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE MEZŐCSÁVÁSI BARTHA ISTVÁN ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 140
43. 1665. április 8., Nyárádszereda
MEZŐMADARASI MÁRTON ANNA, HATOLYA MIHÁLY ÖZVEGYE
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FODOR ANDRÁS ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 141
44. 1665. május 27., Nyárádszereda
JOBBÁGYTELKI SIMO BÁLINT ÖZVEGYE NAGY BORBÁLA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
JOBBÁGYTELKI MAGYARI GYÖRGY ÖZVEGYE DOMOKOS ANNA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 142
45. 1667. augusztus 10., Nyárádszereda
BARABÁSI PÉTER FELESÉGE EHEDI KIS JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
BARABÁSI PÁL ÉS FELESÉGE MÁTYÁSI MÁRTA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 142
46. 1668. szeptember 26., Nyárádszereda
NAGYERNYEI DEÁK GÁSPÁR ÖZVEGYE KÁLI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
SZÁSZ IMRE ÉS FELESÉGE NAGYERNYEI BACZONI KATALIN ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 143
47. MÁRKODI GYÖRGY ÖZVEGYE NYÁRÁDGÁLFALVI SIPOS ERZSÉBET
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE CSUKA MÁTÉ FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 143
I. 1669. szeptember 18., Nyárádszereda 143
II. 1672. január 20., Nyárádszereda 144
48. NYÁRÁDGÁLFALVI ORBAY MIHÁLY FELESÉGE FEKETE MÁRTA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 144
I. 1669. szeptember 25., Nyárádszereda 144
II. 1669. október 23., Nyárádszereda 145
49. 1669. szeptember 25., Nyárádszereda
ORBAY MIHÁLY ÖZVEGYE NYÁRÁDGÁLFALVI FEKETE MÁRTA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJABB OZDI ISTVÁN ÖZVEGYE
HEGEDŐS KRISZTINA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 146

50. 1669. október 23., Nyárádszereda
GÁLFALVI ORBAY MIHÁLY FELESÉGE FEKETE MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 146
51. 1669. október 23., Nyárádszereda
MEZŐMADARASI HATOLYA MIHÁLY FELESÉGE MÁRTON ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE MEZŐMADARASI FODOR MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 147
52. 1669. december 11., Nyárádszereda
FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI JÁNOSI GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 148
53. 1669. december 11., Nyárádszereda
FOLYFALVI NAGY MIKLÓS ÖZVEGYE FORIKA KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI JÁNOSI GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 148
54. 1672. január 20., Nyárádszereda
HAVADI CSUKA MIHÁLY FELESÉGE KIS ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAVADI VAS GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT 149
55. 1672. szeptember 14., [Nyárádszereda]
MEZŐPANITI BARTHA LŐRINC FELESÉGE DÁVID BORBÁLA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE MEZŐPANITI BALOG ANDRÁS FELESÉGE BALOG ANDREA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 150
56. 1672. december 7., [Nyárádszereda]
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LŐRINCFALVI FEKETE ANDRÁS FELESÉGE KOVÁCS ALIAS BÖLÖNI ANNA ELLEN 150
57. 1673. május 17., Nyárádszereda
LŐRINCFALVI FEKETE ANDRÁS FELESÉGE KOVÁCS ALIAS BÖLÖNI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE LŐRINCFALVI KOVÁCS ISTVÁN FELESÉGE NAGY ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 151
58. 1673. július 12., Nyárádszereda
MARKODI BARTALYOS JÁNOS ÖZVEGYE JANKA ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJABB DAMOKOS GYÖRGY ÉS HATALMASKODÁSI PERE IDŐSEBB DAMOKOS GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 152
59. 1673. november 1., Nyárádszereda
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DIME LÁZÁR FELESÉGE DEMETER ANNA ELLEN 152
60. 1674. január 3., Nyárádszereda
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LUKAFALVI BENKŐ GYÖRGY ÖZVEGYE MADARAS ANNA ELLEN 153
61. 1676. május 8., Marosvásárhely
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MANKOS ANNA ELLEN 154

62. 1677. január 6., Nyárádszereda
HAMMAZ JÁNOS ÖZVEGYE HÓDOSI BARABÁSI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HÓDOSI MÁTÉ ISTVÁN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 154
63. 1677. január 6., Nyárádszereda
HATÁROZAT A MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT PARÁZNASÁGGAL ÉS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MIHÁLYFALVINÉ PERÉBEN 155
63/A. 1678. március 23., Nyárádszereda
IDŐSEBB VADAI KILYÉN TAMÁS BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FÁBIÁN MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 156
64. MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS FERENC ÖZVEGYE BORBÉLY ANNA ELLEN 156
I. 1680. július 16., Marosvásárhely 156
II. 1681. december 1., Marosvásárhely 157
64/A. 1682. január 7., Nyárádszereda
VALLATÓ KÉRDÉSEK A BOSZORKÁNYSÁG GYANÚJÁVAL FOGVA TARTOTT ORBAI ANNA ELLEN 158
65. 1682. március 19., Csíkfalva 159
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HAVADTŐI MÁTYÁS ISTVÁN FELESÉGE IMETS ANNA ELLEN 159
66. 1682. június 17., Nyárádszereda
HARASZTKEREKI SZABÓ MIHÁLY FELESÉGE DARÓCZI ERZSÉBET ÉS NÉHAI DARÓCZI GÁSPÁR ÖZVEGYE SZAKMÁRI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY JÁNOS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 159
67. MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KÖRÖSI JÁNOSNÉ SÁRDI KATALIN ELLEN 160
I. 1682. október 6., Marosvásárhely 160
II. 1682. december 12., Marosvásárhely 161
68. 1683. július 9., Marosvásárhely 162
GOMBKÖTŐ MÁRTON BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZABÓ ANDRÁS ÖZVEGYE NYERGES SÁRA ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT 162
69. 1684. május 10., Nyárádszereda
SZENTRONTÁSI IFJABB NAGY MIHÁLY FELESÉGE MAGYARI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IDŐSEBB NAGY MIHÁLY FELESÉGE GYŐRFI ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 163
70. 1690. május 24., Nyárádszereda
FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOTT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 164
71. 1690. május 24., Nyárádszereda
FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOTT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI KIS MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT 164

72. 1725. február 5., Hoth Maros
TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANDORJASZA KRISZTINA ALIAS VERVERÁT ELLEN 165
73. 1725. április 9., Abafája
TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JAKAB JÁNOS FELESÉGE JAKAB KATALIN ELLEN 165
74. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÚLL ANDRÁS FELESÉGE GÁBOR KATALIN ELLEN 166
I. s. d. [1726] 166
II. 1726. november 1., Abafája 167
III. s. d. 168
IV. 1727. június 30., Abafája 168
75. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZÁSZRÉGENI BORBÉLY ANTAL FELESÉGE SZABÓ ZSÓFIA ELLEN 169
I. 1726. szeptember 23., Görgény Oroszfalu 169
II. 1726. november 2., Abafája 170
III. 1727. március 1., Petele 170
76. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUDA GYÖRGY FELESÉGE KOVÁCS JUDIT ELLEN 171
I. 1727. szeptember 28., Szászrégen 171
II. s. d. [1728] 171
III. 1729. szeptember 16., Magyar Régen 172
77. 1727. december 10., Nyárádszereda
SÓVÁRADI ABODI TAMÁS FELESÉGE PÁL KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZOVÁTAI VARGA PÁL ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT 172
78. 1728. szeptember 13., Szászrégen
TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSENGER SILIMONNÉ, DOBOS GERGELYNÉ, MOLDOVÁN JÁNOSNÉ, GÁL JÁNOSNÉ ELLEN 173
79. 1729. március 9., Nyárádszereda
KORDA PÉTER FELESÉGE IMRE JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SIMONFFI JÁNOS FELESÉGE FEKETE BORBÁLA ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT 174
80. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FASZARÓ SIMON FELESÉGE KRISZTINA ELLEN 174
I. 1729. augusztus 18., Magyar Fülpös 174
II. 1729. szeptember 17., Magyar Régen 175
III. 1730. május 12., Szászrégen 176
81. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MENGECZ JAKAB FELESÉGE JAKAB ANNA ELLEN 177
I. 1729. augusztus 19., Magyar Fülpös 177
II. 1729. szeptember 16., Magyar Régen 178
III. 1729. december 3., Alsó Idets 178

82. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSENGER FILIMON FELESÉGE RATZ NYEDA, SZÉKELY GYÖRGY FELESÉGE KISS SÁRA, DOBOS GLIGOR FELESÉGE DOBOS DOTYICZA, MOLDUVÁN ONYITZA FELESÉGE KÁDÁR NASZTASZIA, VIDIKÁN JUON FELESÉGE MOLDOVÁN JUANA ELLEN 179
I. 1729. december 2., Alsó Idets 179
II. 1730. október 26., Magyar Régen 180
83. 1729. december 2., Alsó Idets
TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TODERIGH SZÁVA ELLEN 181
84. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŐCS GYÖRGY FELESÉGE PETKA ELLEN 182
I. 1730. január 22., Szászrégen 182
II. 1730. május 12., Szászrégen 182
85. 1730. augusztus 26., Szászrégen
TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUKUR STYAUL ÖZVEGYE SZORA STYAUL ELLEN 183
86. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HOSSZU THEODOR FELESÉGE MÁRIA ELLEN 184
I. 1730. augusztus 26., Szászrégen 184
II. 1730. október 26., Magyar Régen 185
87. 1732. január 23., Marosszereda
INTZE ISTVÁN ÖZVEGYE ÁDÁMOSI ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJÚ JÁNOSI ISTVÁN ÉS FELESÉGE BORSOS MÁRIA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 185
88. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HALÁSZ ISTVÁN FELESÉGE TÓTH BORBÁLA ELLEN 187
I. 1732. március 18., Szászrégen 187
II. 1732. október 20., Erdő Csinád 188
III. 1733. február 20., Petelye 189
IV. 1733. február 20., Póka 190
89. 1732. szeptember 3., Nyárádszereda
MAROSSZÉK VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LENGYEL FERENC ELLEN 190
90. MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSOMORKA ELIA ÖZVEGYE MÉDRA ANNÓK ELLEN 191
I. 1733. július 23., Marosvásárhely 191
II. 1733. szeptember 12. 192
91. 1734. március 16., Csittszentiván
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KÁLI GERGELY ANNA ÉS SZÁSZ PÁL FELESÉGE DEÁK KATALIN ELLEN 192
92. 1734. május 12., Marosvásárhely
KOCSIS FERENC ÉS FELESÉGE KUTI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAGYMÁSBODONI BARANYAI KOCSIS FERENC FELESÉGE VINCZE MÁRTA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 193

93. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PÁSKULY DEMETER FELESÉGE FLÓRA MÁRIA ÉS CZINCZÁR IKIM FELESÉGE KÁSVAI JOANNA ELLEN 194
I. 1734. november 16., Szászrégen 194
II. 1735. január 18., Magyar Régen 194
94. 1734. november 16., Szászrégen TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PÁSKULY MOLDUVÁN FELESÉGE BURNYA JUANA ELLEN 195
95. 1735. január 18., Magyar Régen TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLTYÁN OPRA FELESÉGE MOLDOVÁN JUANA ÉS LEÁNYA OLTYÁN MACSINYIKA ELLEN 196
96. TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT INCZE JUDIT ELLEN ... 197
I. 1735. április 26., Szászrégen 197
II. 1735. augusztus 25., Szászrégen 197
97. 1735. június 22., Marosvásárhely ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY FELESÉGE FANTSAL ZSUZSANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE KIS MIHÁLY ÉS KIS GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 198
98. 1735. augusztus 25., Szászrégen TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MIRCSE VASILIE FELESÉGE BUZÁS PETKA ELLEN 199
99. MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GOTHÁRT FERENC ÖZVEGYE BACZKAMADARASI MADARASI ANNA ELLEN 200
I. 1739. 200
II. 1739. július 30., Szentgerlice 200
III. 1739. augusztus 30., [Káposztás]Szentmiklós 201
100. 1741. június 14., Nyárádszereda BÖLÖNI JÁNOS FELESÉGE KÁROLYI JUDIT ÉS SZÉP ISTVÁN ÖZVEGYE DEMETER JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZENTRONTÁSI BACSKÓ LÁSZLÓ ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT 202
101. 1741. szeptember 27., Marosvásárhely ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY ÖZVEGYE FANTSAL ZSUZSANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IDŐSEBB VERES MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 203
102. 1743. március 8., Marosvásárhely MEZEI FERENCNÉ KÖMÖZ JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE KOLOZSVÁRI MÁTYÁSNÉ ONODI ERZSÉBET ÉS BALÁS ISTVÁNNÉ MELEG SÁRA ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT 203
I. 203
II. 204
III. 207
IV. 208
V. 209
VI. 210

103. 1743. március 13., Marosvásárhely
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁRDI JÓZSEF FELESÉGE BOGATS SÁRA ELLEN 211
104. 1744. május 7., Petele
FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANUCZA IBISDORFAN ELLEN 214
105. MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MAGYAROSI IDŐSEBB FARKAS ISTVÁN FELESÉGE NAGY JUDIT ELLEN 214
I. 1744. augusztus 27. 214
II. 1745. február 3., Nyárádszereda 215
106. 1744. szeptember 17., Nyárádszereda
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY ÖZVEGYE FANTSAL ZSUZSANNA ELLEN 216
107. 1745. február 3., Nyárádszereda
NYÁRÁDKÖSZVÉNYESI KOVÁCS MIHÁLY ÖZVEGYE FÜLEP ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE LÁSZLÓ ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 217
108. 1746. január 5., Marosvásárhely
TÓFALVI LÁSZLÓ GYÖRGY FELESÉGE NAGY JUDIT ÉS HAGYMÁSBODONI BARANYAI MIHÁLY FELESÉGE LÁSZLÓ BORBÁLA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAGYMÁSBODONI BARANYAI ZSIGMOND FELESÉGE VINCZE MÁRTA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 218
109. 1746. szeptember 28., Nyárádszereda
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELYEI LÁSZLÓ JÁNOS FELESÉGE PÉTERFI SÁRA ELLEN 219
110. MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VÁROSFALVI ZOLYA FERENC FELESÉGE GÁSPÁR KATALIN ELLEN 219
I. 1746. szeptember 28., Nyárádszereda 219
II. 1747. december 6., Nyárádszereda 220
III. [1749.] október 1., Nyárádszereda 221
IV. [1749.] október 2. 221
V. 1751. június 17., Marosvásárhely 222
111. 1746. október 1., Csíkfalva
MAROSSZÉK VIZSGÁLATA DOROSNYAI SÁMUELNÉ BORZÁSI MÁRIA ELLEN 223
112. 1747. július 11., Bertha Madaras
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ERŐS JÁNOS FELESÉGE GYÖRGY ERZSÉBET ELLEN 224
113. 1747. november 28., Marosvásárhely
NYÁRÁDKARÁCSONYFALVI CSIKI MÁRTON ÖZVEGYE ALBERT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ASZTALOS ALIAS BALOG ISTVÁN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 225

114. MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BÁN GYÖRGY FELESÉGE NAGY ERZSÉBET ÉS LEÁNYA BÁN ANNA ELLEN 225
I. 1747. december 6., Nyárádszereda 225
II. 1748. március 13., Nyárádszereda 226
III. 1749. szeptember 10., Marosvásárhely 226
115. 1747. december 6., Marosszereda
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSONT JÓZSEF FELESÉGE BARA JUDIT ELLEN 227
116. 1748. március 13., Nyárádszereda
SZÉKELYBŐI (AZELŐTT MOSONI) SIMON ALIAS GYŐRFI ISTVÁN FELESÉGE ÚJFALVI JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE BŐI (AZELŐTT MOSONI) SIMON ALIASGYŐRFI JÁNOS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 228
117. 1748. március 13., Marosszereda
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FÜLÖP MIHÁLYNÉ HAVADTŐI KIS ERZSÉBET ELLEN 229
I. 229
II. 229
III. 230
118. 1749. augusztus 25.
VADADI GÁSPÁR KATALIN PERE VADADI IDŐSEBB FILEP PÉTER ELLEN LEÁNYA ELISMERTETÉSÉÉRT MAROSSZÉK DERÉKSZÉKE ELŐTT 231
119. 1749. szeptember 17., Nyárádszereda
GÁLFALVI ÓZDI ZSIGMOND BECSÜLETSÉRTÉSI PERE JOBBÁGYA SZTROJA PASKULY FELESÉGE VONTSA ANNÓK NEVÉBEN SZENTLÁSZLÓI MARKODI GYÖRGY FELESÉGE CSEH ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 231
120. 1749. november 2., Marosvásárhely
SZABÉDI VARGA ISTVÁN FELESÉGE NAGY KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZABÉDI BALLA MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 232
121. 1749. november 14., Marosvásárhely
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GÁSPÁR MIHÁLY FELESÉGE PETŐ ANNA ELLEN 233
122. 1752. január 17., Marosvásárhely
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HORVÁTH MIHÁLY ÖZVEGYE PÁLFFY JUDIT ELLEN 233
123. 1752. április 12., Marosvásárhely
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÉSI GERGELY FELESÉGE FARKAS BORBÁLA ELLEN 234
I. 234
II. 239
III. 250
IV. 251

123/A. 1752. június 3., Gálfalva
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELYEI BINTSER JÁNOS FELESÉGE MÁTÉ KATALIN ELLEN 252
124. 1752. december 10., Marosvásárhely
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ILENCFALVI MISKOLCI TAMÁS FELESÉGE SZÉKELY KLÁRA ELLEN 253
125. 1753. november 22., Szent Gorlicze
MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JÁNOSY ISTVÁN FELESÉGE HAJDU JUDIT ELLEN 253
126. 1756. január 13., Szentkirály
ILENCFALVI MISKOLCI TAMÁS FELESÉGE SZÉKELY KLÁRA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ILENCFALVI SZÁSZ MÁRTON ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT 256
127. 1760. szeptember 15., Mezőmadaras
MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANTAL GYÖRGY FELESÉGE JUDIT ELLEN 257
127/A. 1777. december 11., Marosvásárhely
MAROSSZÉK FOLYTONOS TÁBLÁJÁNAK ÍTÉLETE A PARÁZNÁLKODÁSSAL ÉS VARÁZSLÁSSAL VÁDOLT NYÁRÁDSZEREDAI SZABÓ FERENC FELESÉGE GÖCSI MARKUS ANNA ELLEN 258
127/B. 1783. május 20. után, Mezőbánd
MEZŐBÁNDI KOVÁCS FERENC PANASZA MOSTOHAFIA, SZILÁGYI SÁNDOR ELLEN, AKI KICSAPONGÓ ÉLETÉVEL, FENYEGETŐZÉSEIVEL ÉS VEREKEDÉSEIVEL A FALU NYUGALMÁT VESZÉLYEZTETI, MÉG AZ ANYJÁT IS LEBOSZORKÁNYOZTA 264
128. VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BENKŐ KRISZTINA ÜGYÉBEN 266
I. 1784. december 29., Marosvásárhely 266
II. 1785. január 7., Kadicsfalva 268
III. 1785. június 16., Balázstelke 269

NAGY-KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE
129. 1638. március 10., Kőhalom
GYERGYÓSZÉK VIZSGÁLATA CSERGŐ PÁL FELESÉGE ELLEN 272
130. FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZTOJA SZORA ELLEN 275
I. s. d. [1736–1739] 275
II. 1747. február 27., Ürmös 275
131. [1744. szeptember 17-e előtt]
FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ONYA PRISZTAVA FELESÉGE RUSZ OPRANA ELLEN 277
132. 1747. február 28., Ürmös
FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZTANKOL KÁLMÁN FELESÉGE SIPOD ANNA ELLEN 277
133. 1747. április 17–18., Réten 278
FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORA ISTVÁN FELESÉGE ANNA ELLEN 278

134. 1758. május 31., Ugra
KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT POPA JUON FELESÉGE UJFALVI USZTINA ELLEN 279
135. 1762. január 28–29., Palos
FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VONYA DAN FELESÉGE MÁRIA ELLEN 279

PEST-PILIS-SOLT-KISKUN VÁRMEGYE
136. A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BOSÉR GERGELY FELESÉGE CSAPÓ KATALIN ELLEN 281
I. 1751. június 26., Kiskunhalas 281
II. 1751. szeptember 24., Kiskunmajsa 287
III. 1752. június 3. 288
IV. 1752. október 4., Kiskunhalas 289
V. 1752. október 4., Kiskunhalas 289
137. A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORSÓS ISTVÁN FELESÉGE MUSA ERZSÉBET ELLEN 290
I. 1752. november 17., Kiskunhalas 290
II. 1753. június 2., Kiskunhalas 298
III. 1753. november 13., Kiskunfélegyháza LOVAS KATALIN TANÚKIHALLGATÁSA MUSA ERZSÉBET ÜGYÉBEN 299
IV. 1753. december 3., Kiskunfélegyháza 299
V. 1753. december 3., Kiskunfélegyháza 305
VI. 1753. december 3., Kiskunhalas 311
VII. 1754. május 13., Kiskunfélegyháza 316
138. 1753. június 1., Kiskunhalas
A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORSÓS ISTVÁN FELESÉGE MUSA ERZSÉBET, SZABÓ KATALIN ÉS KOCZA KATALIN ELLEN 323

POZSONY VÁRMEGYE
139. 1548. július 11., Pozsony
BEJEGYZÉS EGY BOSZORKÁNYRÓL POZSONY VÁROS JEGYZŐKÖNYVÉBEN 324
140. 1563. május 8., Pozsony[?]
VÁDAK BERTALAN, A POZSONYI HAJÓK ŐRPARANCSNOKA ELLEN 324
141. 1563. augusztus 6., Pozsony
GYALUI TORDA ZSIGMOND LEVELE I. FERDINÁND KIRÁLYNAK, AMELYBEN MEGVÁDOLJA GICZY GYÖRGYÖT, HOGY NÉGY ASSZONYT ÁRTATLANUL MEGÉGETETT 325
142. POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGY FELESÉGE ILONA ÉS NAGY BALÁZS FELESÉGE BORBÁLA ELLEN 327
I. 1619. július 25., Szilincs
POZSONY VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ÜGYÉBEN 327

II. 1619. augusztus 16., Szilincs
POZSONY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLEN 334
III. 1619. augusztus 8., Szilincs
POZSONY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLEN 337
IV. 1619. július 17., Nagyszombat
NAGYSZOMBAT VÁROS TANÁCSA – SZILINCS KÖZSÉG TANÁCSÁHOZ MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ TÓT GYÖRGYNÉ ELLENI VALLOMÁSA ÜGYÉBEN 341
V. 1619. július 21[?]., Nagyszombat
MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ VALLOMÁSA NAGYSZOMBAT VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT 342
VI. 1619. július 17., Nagyszombat
NAGYSZOMBAT VÁROS TANÁCSA – SZILINCS KÖZSÉG TANÁCSÁHOZ MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ NAGY BALÁZSNÉ ELLENI VALLOMÁSA ÜGYÉBEN 344
VII. 1619. szeptember 18., Szilincs
VÁD- ÉS VÉDŐBESZÉD A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLENI PERBEN 345
VIII. 1619. július 20., Nagyszombat
A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VRABLO ÁDÁM FELESÉGE KATALIN VALLOMÁSA 348
IX. 1619. július 26., Nagyszombat
NAGYSZOMBAT VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZILINCSI THOT GYÖRGY ÉS FELESÉGE ÜGYÉBEN 351
143. 1676. július 1., Somorja
POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KACSA ANNA, TAMÁS GYÖRGY ÖZVEGYE SZALLAY KATALIN, BORBÉLY GYÖRGY FELESÉGE POTICZ ANNA ÉS POTCH GYÖRGY FELESÉGE BOGNÁR ANNA ELLEN 355
144. POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZABÓ ILONA, BÁN ANNA, KÓSA ORSOLYA, NYÍRŐ DOROTTYA, VÖRÖS ERZSÉBET ÉS HORVÁTH ERZSÉBET ELLEN 357
I. 1677. szeptember 1. előtt, Somorja 357
II. 1677. szeptember 1., Somorja 358
145. 1677. szeptember 6., Vöröskő
A PÁLFFY CSALÁD VÖRÖSKŐI ÚRISZÉKÉNEK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VARGA MIHÁLY FELESÉGE KRIS KATALIN ÉS WITTER LUKÁCS FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN 360
146. 1677. szeptember 11., Somorja
POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MOLNÁR BORBÁLA, VARGA MARGIT, CSIBA ERZSÉBET, GYÖKÉR KATALIN, CSUKÁR ERZSÉBET, BOGNÁR ZSÓFIA, TÓTNÉ ZSÓFIA ÉS BORBÉLY GYÖRGY ELLEN 361

147. 1696. március 26., Somorja
POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS GYÖRGY FELESÉGE PINTÉR ANNA ELLEN 371
148. POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLEN 377
I. 1701. július 1., Somorja
TANÚVALLATÁS POZSONY VÁRMEGYÉNEK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN 377
II. 1701. december 12., Somorja
VÁDBESZÉD POZSONY VÁRMEGYÉNEK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN 379
149. VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT SZABÓ ISTVÁN FELESÉGE JUDIT ELLEN 380
I. 1701. szeptember 10., Vámosfalu 380
II. 1701. december 6., Nyárad 383
150. 1702. március 7., Bazin
BAZIN VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LONY ALIAS HORNYACZKA ÁGNES ELLEN 384
151. 1718.
NAGYSZOMBAT VÁROS VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GERENCSÉRI TYELARKA, RÓZSAVÖLGYI VOLARKA, VÁGMAGYARÁDI SEVCOVA VAGY KLINKA ELLEN 384
I. 384
II. 386
III. 387
IV. 389
152. 1725. szeptember 3., Bazin
BAZIN SZABAD KIRÁLYI VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MAGNUS TOPFER ELLEN 390
153. POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH ISTVÁN ÖZVEGYE NAGY ALIAS FÚRÓ KATA ÉS LIBÁRDY ISTVÁN FELESÉGE NAGY ÉVA ELLEN 392
I. 1725. március 12., Karcsa 392
II. 1725. május 16., Szerdahely 393
III. 1725. május 24., Nyék 395
IV. 395
V. 1725. július 9., Nyék 397
VI. 1725. július 23., Nyék 397
VII. 1725. július 23., Nyék 399
VIII. 400

154. 1726. június 25., Nagy Bresztovány
NAGYSZOMBAT VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NIZSNÁNSZKY GYÖRGY FELESÉGE AUGUSTIN ANNA ÉS SIPKOVSZKY GYÖRGY FELESÉGE DYERAVICH ANNA ELLEN 404
I. 404
II. 410
III. 1726. augusztus 5., Nagyszombat 411
155. 1727. szeptember 22., Bartos Lehotka
BARS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HRABOVSZKY ANNA ELLEN 418
156. NAGYSZOMBAT VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN, NEMECZ JÁNOSNÉ CHLEBOVA ANNA ALIAS JÁMBORKA, NÉHAI ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYE GÖRÖG MAGDA, HUSANY MÁRIA ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYÉNEK GÖRÖG MAGDÁNAK MENYE RÓZSAVÖLGYI LAKOSOK ELLEN 418
I. s. d.
ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NÉHAI ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYE GÖRÖG MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN 418
II. s. d.
ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NEMECZ JÁNOS FELESÉGE CHLEBOVA ANNA ELLENI PERÉBEN 423
III. 1744. február 28.
ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NEMECZ JÁNOS FELESÉGE CHLEBOVA ANNA ELLENI PERÉBEN 427
IV. s. d.
KKOZUM SZOLGÁJÁNAK ESKÜJE ÉS VALLOMÁSA 429
V. 1744. február 8., Rózsavölgy
RÓZSAVÖLGY TANÚSÍTVÁNYA ARRÓL, HOGY ABDONIKNÉ ÉS JÁMBORNÉ BOSZORKÁNYOK 430
VI. KOPUN PÁL ÉS A TÖBBI TANÚ ESKÜJE 431
VII. 1743. szeptember 27., Nagyszombat
VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 432
VIII. s. d.
A BASZNAK KATALIN ELLENI ÍTÉLET FOGALMAZVÁNYA 434
IX. 1744. január 14., [Nagyszombat]
ÍTÉLET HUSANY MÁRIA ÉS BASZNAK KATALIN ELLEN 435
X. 1744. február 10., Nagyszombat
VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 436
XI. s. d.
HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 438

XII. 1744. január 13.
BASZNAK KATALIN ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 439
XIII. 1744. január 14., Nagyszombat 1
ANNA CHLEBOVA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 440
XIV. 1744. január 8., Nagyszombat
HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 441
XV. 1743. november 7., Nagyszombat
MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 442
XVI. 1743. november 7., Nagyszombat
MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 445
XVII. 1743. október 2., Rózsavölgy
MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 450
XVIII. 1744. február 10.
BISZKUPICS JÁNOS RÓZSAVÖLGYI BÍRÓ ÉS KREL DOROTTYA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 460
XIX. 1743. szeptember 30., Nagyszombat
BASZNAK KATALIN, CHLEBOWA ANNA, GÖRÖG MAGDA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 461
XX.1743. november 27., Nagyszombat
KORÁBBI VIZSGÁLAT HITELESÍTÉSE NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 467
XXI. 1743. november 29., Nagyszombat
CHLEBOVA ANNA VIZSGÁLATA NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN 469

157. 1758. június 5., Szentmária
POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DUBICZER GYÖRGY JÁNOS ELLEN 478
I. 478
II. 479
III. 480
IV. 480
V. 481
VI. 482

SOMOGY VÁRMEGYE
158. VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ROSS ZSUZSANNA ÉS VADÁSZ ALIAS SÁNTA DOROTTYA ELLEN 485
I. 1738. június 24. 485
II. 1743. szeptember 27., Csurgó 486
159. 1743. október 1., Marcali
FESTETITS KRISTÓF ÚRISZÉKÉNEK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VERBÁN JÁNOS ÖZVEGYE BABI KATALIN ELLEN 488
I. 488
II. 491
160. 1750. december 4.
SOMOGY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JUHÁSZ ÉVA ELLEN 496
161. SOMOGY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL ÉS GYILKOSSÁGGAL VÁDOLT FERENCZI JUDIT ELLEN 499
I. 1762. november 9., Kaposvár 499
II. 500
III. 1762. május 26., Kiskorpád 502
IV. 1762. június 3., Tapsony 502
V. 503

SZABOLCS VÁRMEGYE
162. 1699. november 27., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FEKETE ANNA ELLEN 504
163. 1702. december 26., Balkány
SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LÖKŐNÉ ALIAS OLÁH JÁNOSNÉ, GALGÓCZI ISTVÁNNÉ ÉS FEKETE ISTVÁNNÉ ELLEN 506
163/A. SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GALGÓCZI ISTVÁNNÉ ÉS OROSZ JÁNOSNÉ ELLEN 508

164. 1719. augusztus 31., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS ANNA ÉS VARGA BORBÁLA ELLEN 510
165. 1726. május 24., Kisvárda 512
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE TARACZKAY JÁNOS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ÖZVEGYE ELLEN 512
166. 1726. augusztus 22., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŰCS PÉTER FELESÉGE SZENYUTKA MÁRIA ELLEN 513
167. 1727. november 17., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁNDOR SIMON ÖZVEGYE TÓTH ILONA ELLEN 515
168. 1728. augusztus 25., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GÖNCZI ERZSÉBET ÉS ISTEN ADTA LELKŰ JUDIT ELLEN 518
169. 1728. augusztus 25., Kisvárda 520
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZABÓ ALIAS FARKAS GYÖRGY FELESÉGE BARÁT ERZSÉBET ELLEN 520
170. 1729. január 4., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH ISTVÁN FELESÉGE GÁTHI KRISZTINA ELLEN 522
171. 1731. január 4., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLÁH ISTVÁN FELESÉGE FÜRJÉSZ ILONA ELLEN 525
172. 1733. július 8., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT RECZE ISTVÁN FELESÉGE PÉTER BORBÁLA ELLEN 527
173. 1735. június 14., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NÉMET FERENC FELESÉGE NÉMET ANNA ÉS BÖTYKÖS FERENC FELESÉGE DARVAS ERZSÉBET ELLEN 529
174. 1735. június 14., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KARDOS ISTVÁN FELESÉGE SZARKA ERZSÉBET ELLEN 531
175. 1737. április 11., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SALLAI KATALIN ELLEN 535
I. 535
II. 536
176. 1737. július 17., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NAGY ANNA ELLEN 537

177. 1740. augusztus 3., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KIRÁLY ISTVÁN FELESÉGE PÁZMÁNY ANNA ELLEN 538
178. 1742. június 13., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SIPOS JUDIT ÉS LEÁNYA, GYARMATI ISTVÁN FELESÉGE SZOLNOK ILONA ELLEN 539
179. 1742. november 26., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁNDOR MIHÁLY FELESÉGE SINKA BORBÁLA ELLEN 541
180. 1746. május 16., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUNDA BORBÁLA ELLEN 544
181. 1751. október 27., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VIDA ISTVÁN FELESÉGE SZABÓ BORBÁLA ELLEN 545
182. 1751. október 28., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HORVÁTH MIHÁLY FELESÉGE ORBÁN ERZSÉBET ELLEN 548
I. 548
II. 549
183. 1751. október 28., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KIRÁLY FERENC FELESÉGE NAGY ERZSÉBET ELLEN 550
184. 1751. október 29., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŰCS GYÖRGY FELESÉGE LOMBAR ZSUZSANNA ELLEN 552
185. 1754. január 15., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PUTYPULOCZKY ZSÓFIA ELLEN 554
186. 1756. január 6., Kisvárda
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KISS ANNA ELLEN 557
187. 1756. május 12., Kisvárda 560
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LADÁNYI JÁNOS ÖZVEGYE KOHÁRY ILONA, LEÁNYA ERZSÉBET, ÉS KIS MIHÁLY FELESÉGE TOBOLYI ERZSÉBET ELLEN 560
188. 1762. március 5., Nagy Kálló
SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PUSKÁS JÁNOS FELESÉGE BATA JUDIT ELLEN 561

HELYNÉVMUTATÓ 563

BIBLIOGRÁFIA 577

ELŐSZÓ

A magyarországi boszorkányüldözés forrásainak, boszorkánypereknek, rágalmazási pereknek, varázsló-pereknek a szövegeit tartalmazó második kötetünk az 1913-as vármegyék ábécérendjében Kis-Küküllőtől Szabolcsig tartalmaz a 16–18. századból származó dokumentumokat. A perfeltárás és a szöveggondozás munkálatait továbbra is az OTKA immár hosszú évek óta tartó támogatása tette lehetővé, a munka szervezésének és a perjegyzőkönyvek archívumának pedig a MTA Néprajzi Kutatóintézete adott otthont. A könyv mindenben folytatása, kiegészítése az első kötetnek; reményeink szerint hamarosan kiadásra kerülhet a harmadik, az anyagot már Zemplén vármegyéig bezárólag tartalmazó kötet is. Abban, hogy az első kötet után nem egy, hanem két kötetben szándékozzuk publikálni az ábécében soron következő megyék anyagát, eltértünk eredeti terveinktől, újabb leletek miatt, amelyek jelentősen felduzzasztották a birtokunkban lévő dokumentumokat (itt erdélyi kollégáink – elsősorban is Pál-Antal Sándor – nagy terjedelmű maros-tordai anyagára gondolok). A levéltári munka természetesen nem ábécérendben folyt, a most közölt perjegyzőkönyvek nagyjából már birtokunkban voltak az első kötet előkészítése idején, mégis, több vármegye és város anyaga gyarapodott időközben új perszövegekkel. Az új leletekből az ábécé eleje már csak a párhuzamosan készülő pótkötetbe kerülhet. Az új dokumentumoknak van egy olyan – méghozzá igen gazdag – csoportja is, amelynek nagy terjedelme miatt a vármegyék sorozatát tartalmazó négy kötetből teljesen ki kell maradnia. Ezek mind városi perek: Tirnitz József és Szakács Anita Sopronban, Balogh Béla Nagybányán, Pál Judit pedig – Segesvárra vonatkozóan – Nagyszebenben lelt igen bőséges dokumentumanyagra; tehát e három város boszorkányüldözését egy–egy önálló kötet fogja reprezentálni. Ez a szám könnyen három fölé emelkedhet; Kassa város perei például – amelyek feltárásához nemrégiben Tóth G. Péter kezdett hozzá – úgyszintén rendkívül terjedelmes forrásanyagnak ígérkeznek.

Ami a levéltári feltárás munkáját illeti, a második kötetünkben közzétett gazdag perdokumentációért elsősorban két munkatársunkat illeti köszönet: Bessenyei Józsefet a Komárom és Pozsony vármegyei boszorkányüldözés sokrétű dokumentumanyagáért, Pál-Antal Sándort pedig a maros-tordai, valamint a kis- és nagy-küküllői szövegekért. Ami a többi, határon túli munkatársunkat illeti, erdélyi anyagunkat

Kiss András egy kolozsvári perrel, a Pozsony vármegyei pereket pedig Koncsol László gyarapította több perjegyzőkönyvvel. Szoboszlay György budapesti történész egy kolozsvári perrel, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Levéltár jegyzőkönyveinek hosszabb sorozatával járult hozzá a kötethez, Nagy Pál somogyi perek gazdag anyagát tárta fel, amelyet egy jegyzőkönyvvel Tóth G. Péter is kiegészített.

A perdokumentumok publikációra előkészítését elsősorban Bessenyei József egész kötetet átfogó szerkesztői munkájának köszönjük. A szövegek átírásában, értelmezésében szintén Bessenyei József, valamint Pál-Antal Sándor vállalták az oroszlánrészt, de a leírásban, összeolvasásban kisebb-nagyobb feladatokat teljesítettek Bessenyei József miskolci munkatársai: Tóth Péter és Borbás Emese is, valamint Budapesten Gloviczki Zoltán, Bagi Zoltán és Farkas Andrea. Ki kell emelnünk még Schmal Alexandrának a latin nyelvű, valamint Zsilák Máriának és Demecs Andreának a szlovák nyelvű perszövegek, szövegrészletek gondozása terén kifejtett tevékenységét. A korábban részlegesen vagy pontatlanul közzétett perszövegek publikációs helyeinek feltüntetetéséhez Tóth G. Péter perkataszter-készítő munkája nagy segítséget nyújtott. Mindnyájuknak köszönjük értékes hozzájárulásukat a kötet létrejöttéhez!

A szövegek közlésének elvei nem változtak az első kötet koncepciójához, az ottani Bevezetésben leírtakhoz képest. Ugyanúgy, mint akkor, az 1913-as megyebeosztás szerint bontott anyagba soroltuk be az adott vármegye területére eső városok, például Kolozsvár, Marosvásárhely pereit is. A szerkesztő minden perszöveg elején utal az esetleges korábbi részleges, hibás közlésekre. Ha egy elődeink által már publikált szöveg csak apróbb kiegészítésekre, kisebb korrekciókra szorult, akkor azt nem közöljük újra; de ha komolyabb revíziót, terjedelmesebb kiegészítést igényelt a régi kiadás, akkor ismét közöljük a szöveget, ezúttal hiánytalanul.

Budapest, 2000. január 14.

Pócs Éva

RÖVIDÍTÉSEK

A LEVÉLTÁRAK NEVEINEK RÖVIDÍTÉSEI

BAZmL – Borsod-Abaúj-Zemplén megye Levéltára
Borsod m. – Borsod vármegye levéltára
SF – Sátoraljaújhelyi Fióklevéltára

BTÁL – Biccsei Területi Állami Levéltár
Árva m. – Árva vármegye levéltára
Turóc m. – Turóc vármegye levéltára
Eszterházy. Biccse. – Biccsei és sztrecsnói uradalom. Eszterházy korszak. Biccsei uradalom. Eredeti jelzetű anyag.

BeTÁL – Besztercebányai Területi Állami Levéltár
Gömör m. – Gömör vármegye levéltára
Hont m. – Hont vármegye levéltára
Kishonti ker. – Kishonti kerület levéltára

CsÁL – Csíkszeredai Állami Levéltár
Csíktapolcai Lázár cs. – Csíktapolcai Lázár család levéltára

CsSzM – Csíki Székely Múzeum levéltára

HBmL – Hajdú-Bihar megyei Levéltár

JNSzmL – Jász-Nagykun-Szolnok megyei Levéltár
SzomL – Szolnok megye levéltára
Jászkun ker. – Jászkun kerület levéltára
Jászapáti v. – Jászapáti város levéltára
Jászberény v. – Jászberény város levéltára
Karcag v. – Karcag város levéltára
Kunmadaras v. – Kunmadaras város levéltára
Kunszentmárton v. – Kunszentmárton város levéltára
Túrkeve v. – Túrkeve város levéltára

Kassa v. – Kassa város levéltára
IV. Suppl. H III/2.
mac. 70. Protocollum sessionum determinationum magistratualium et electae communitatis de anno 1659 et 1660.
mac. 85. Prothocolon determinationum magistratualium anni 1686–1687.

KÁL – Kolozsvári Állami Levéltár
Aranyosszék lt. – Aranyosszék levéltára
Udvarhelyszék lt. – Udvarhelyszék levéltára
Torda m. – Torda vármegye levéltára
Törvénykezési jkv. N. 9. – Filiális széki jegyzőkönyv, 1725–1735, Felsőkerület

BSzo m. – Belső-Szolnok vármegye levéltára

Szatmár m. – Szatmár vármegye levéltára

Kolozsvár v. – Kolozsvár város levéltára
Törvénykezési jkv II/3. – Törvénykezési jegyzőkönyv (1562–1570) II/3. (régi jelzet II/2.)

KTÁL – Kassai Területi Állami Levéltár
Abaúj m. – Abaúj vármegye levéltára

LTÁL – Lőcsei Területi Állami Levéltár
Szepes m. – Szepes vármegye levéltára
Lőcse v. – Lőcse város levéltára
XVI szepesi v. – XVI szepesi város levéltára
Grófi lt. – Grófi levéltár

MÁL – Marosvásárhelyi Állami Levéltár
Marosszék lt. – Marosszék levéltára
Törvénykezési jkv. N. 3. – Protocollum universarum causarum in oppido Szereda ab anno 1631 usque ad anno 1643 in generalis congregatione, vice et filialibus sedes agitatarum
Törvénykezési jkv. N. 5. – Vegyes jegyzőkönyv 1645–1752.
Törvénykezési jkv. N. 6. – 1655–1673.
Törvénykezési jkv. N. 8. – 1673–1690.
Törvénykezési jkv. N. 12. – Protocollum in publiciis malefactorum inquisitionibus ab anno 1645 usque annum 1651
Törvénykezési jkv. N. 15. – Derékszék 1718–1756
Törvénykezési jkv. N. 21. – Viceszék 1727–1735
Törvénykezési jkv. N. 23. – Viceszék 1744–1752
Törvénykezési jkv. N. 28. – Viceszék 1752–1757
Törvénykezési jkv. N. 31. – Filiális szék 1743–1751
Törvénykezési jkv. N. 32. – Filiális szék 1753–1764
Marosvásárhely v. – Marosvásárhely város levéltára
Felső-Fehér m. – Felső-Fehér vármegye levéltára
Küküllő m. – Küküllő vármegye levéltára
Törvénykezési jkv. N. 5. – Protocollum Sancto Paulo ab anno 1756 usque ad annum 1763. sedriae filialis circuli inferioris
Törvénykezési jkv. N. 6. – Protocollum Sancto Christophoro ab anno 1750 usque ad annum 1757. sedriae filialis
Törvénykezési jkv. N. 7. – Protocollum Sancto Beniamine ab anno 1758 usque ad annum 1763. sedria filialis circuli superioris

NÁJL – Nagyszombati Állami Járási Levéltár
Nagyszombat v. – Nagyszombat város levéltára

NYTÁL – Nyitrai Területi Állami Levéltár
Bars m. – Bars vármegye levéltára
Komárom m. – Komárom vármegye levéltára

OL – Magyar Országos Levéltár
DL – Diplomatikai levéltár
R 147 – K. Papp Miklós irathagyatéka

POÁJL – Pozsonyvidéki Állami Járási Levéltár – Bazini Fiók
Bazin v. – Bazin város levéltára

POFL – Pozsony Főváros Levéltára
Pozsony v. – Pozsony város levéltára
2 a 3 – Actionale protocollum 1548 – 1563
POTÁL – Pozsonyi Területi Állami Levéltár
Pozsony m. – Pozsony vármegye levéltára
Bírósági ir. – Bírósági iratok
RIÁJL – Rimaszombati Állami Járási Levéltár
Rimaszombat v. – Rimaszombat város levéltára

ROÁJL – Rozsnyói Állami Járási Levéltár
Rozsnyó v. – Rozsnyó város levéltára

SmL – Somogy megye Levéltára

SZSZBmL – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Levéltár
SZSZmL – Szabolcs-Szatmár megyei Levéltár
SZBmL – Szabolcs megye levéltára

SZNL – Szlovák Nemzeti Levéltár
JKH – Jászói Konvent Hiteleshelyi Levéltára
PKH – Pozsonyi Káptalan Hiteleshelyi Levéltára
Pálffy cs. – Pálffy család levéltára

VmL – Veszprém megye levéltára

A FEJREGESZTÁBAN ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK

Arm. – Armarium
cs. – csomó
Dob. – Doboz
Fol. – folio
Fasc. – fasciculus
Inv. – inventarium, inventarii
ir. – iratok
jkv. – jegyzőkönyv(ek)
k. – kötet
ker. – kerület
l. – lap
Lad. – Ladula
m. – megye, vármegye
mac. – maculatura
N. – numerus
NYOMT. KIADÁSA – Nyomtatott kiadása
p. – pagina
Prot. – Protocollum, protocolla
Sign. – Signatura
Suppl. – supplementum
sz. – szám
T. – Tomus
v. – város

RÖVIDÍTÉSEK A SZÖVEGBEN

L. S. – Locus sigilli
mp. – manu propia
N. B. – nota bene
P. H. – Pecsét helye
s. d. – sine dato
[...] – Nem közlöm
[– –] – A szó egy része hiányzik
[– – –] – Egy szónál nagyobb hiány van

AZ IRATOK IRATTANI MEGHATÁROZÁSÁNAK RÖVIDÍTÉSEI

A – Tisztázat
B – Fogalmazvány
C – Egykorú másolat
D – Későbbi másolat

IRATOK

KIS-KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE

1.

I.

1754. május 21., Héderfája

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PORU VASZILI FELESÉGE KOVÁCS MÁRIA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 6. 355–356. p.

Causa penes exmissionem continuata ejusdem titulati domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus suprascriptam Koros Maria providi Poru Vaszilly consortem Bernádiensem ut incattam. Pro actore procurator Franciscus Orbán senior per quem exhibet sua documenta praesenti causae necessaria, quae perlegi cupit, juxtaque eadem convinci et aggravari, et protestatur.

Pro incatta procurator Georgius Fintaházi de eadem per quem exauditurus est perlectionem litteralium instrumentorum titulati domini vice comitis contra quae salvum sit excipere, contendere, seque defendere ac ab impetitione domini vice comitis simpliciter absolvi petit et protestatur.

Deliberatum.

Minthogy az béadott inquisitoria relatoriájából az actorea parsnak az incattusnak sem paráznasága, lopása is igen kevés (de azért is luált) boszorkánysága felől is csak mint egy opiniók jüttek ki inkább, hogy sem mint valami valóság, hanem jüve ki inkább oly mocskos szava az incattának az mellyet is kivált a nemes vármegye tiszteire nézve elszenvedni nem lehet. Per hoc, hogy azon illetlen mocskos szavaiért perengérben az incatta [– – –] megverettessék, cum 50 ictibus megitéltetett.

Ha pedig a modo imposterum affélékben elegyítené, magát érdemlett jutalmát elvehesse.

II.

1754. március 22., Désfalva

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 6. 328. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam foeminam Kovács Marjankam dictam suprascripti providi Poru Vaszili consortem in possessione Bernád comitatuque de Küküllő commorantem, ut incattam.

Pro actore procurator Gregorius Jánosi reservando sibi omni tali juris facultate taliter allegat. Ez okon kell jure prosequálnom az incattát, hogy diversis vicibus, locis et temporibus, de quibus protestatur. Magát sokféle és nagy vétkekben, boszorkányságban, nős paráznaságban elegyítette, signanter nemes Küküllő vármegyében Bernádon maga lakóházánál, s más helyeken, azhol szerit tehette férjén kívül külömb-külömb személyekkel, signanter Maxin Molduván nevű személlyel paráználkodott, amelyen férje is rajtakapta. E felett bűvös bávos mesterséget, kuruslást gyakorolván sokan boszorkánynak is kiáltattak publice, és hogy ez légyen, abból is bizonyos, mert némü-némü cselekedetekkel megbizonyította, és senkit törvénnyel nem prosequált. De lopásokban is leledzett, melyet cum fusiori declaratione data exmissione doceálván, a jure kívánom, in poena in conclusione specificanda juxta jura regni et sua merita condemnáltassék. Et protestatur.

Pro incatta ipsamet cupit exmitti.

Deliberatum.

Datur exmissio.

2.

1757. február 14., Latzkova

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELBERT MIHÁLY ÖZVEGYE SZÉPMEZŐI GRITTA MONORANA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 5. 57–58. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam foeminam Gritta Monorákána nominatam providi quondam Michaelis Selbert relictam viduam in possessione Szépmező comitatuque de Küküllő cautioni subjectam ut incattam.

Pro actore procurator Georgius Jánosi et reservata sibi omni salva juris facultate sequentem erigit actionem. Jure prosequálom azért az incattát, hogy contra jura divina et humana magát büválásba, babonálásba, ördögi mesterség practicájában és ördögökkel való társalkodásba, varáslásban elegyetvén, ördögi practicáival sokokot nyomorékká tött, és testi nyavalyákkal sokokat megrontott, akiket megfenyegetett, azokon nyavalya történt, melyet az incatta megbizonyított azzal is, hogy egykor békává vált, és békából asszonyemberré, maga tulajdon állattyára kútba esett, de az vízben le nem ment, hanem mint az réce a víz

hátán lebegett, más alkalmatossággal a kürtön jütt bé, az üszég farkára ült, ismét a kürtön kitűnt, boszorkánynak kiáltanák, magán szenvedte maradni a boszorkány nevet, magát ki nem tisztította a rossz hírből, aminthogy örökké tisztátalannak, rossz hírű nevű asszonynak tartatott. Jó reggel a mezőben egy ingben pendelyben hajadon fővel vizessen találtatott, amihoz kétségkívül szokott ördögi practicája szerént valakinek ártalmára fáradozott, vagy az füvek, és gabonának harmatját szedte le, és vizes gúnyájában gyűjtette. Effélék keresztény tiszta személyhez nem illenek, melyből infallibiliter concludálhatni, hogy nem tiszta személy. Mindezeket in instanti doceálom a jure, ergo megkévánom, az Istennek kiadott törvénye szerint (mivel az haza törvénye is abból vetetedetett[!], és az ily materiában hallgat) 2. Mojses 22. V. 18. A bubájosokat, varásló és szemfényvesztő állatot ne hadd élni. Item 3. Mojsis 19. V. 31. 20. V. 6. et 27. Item 5. Mojsis 18. V. 10. 11. és a judiciaria praxis szerint, megusztottassék vízben, azután borsó szalmából csinált kalibában megégettessék, meghaljon, hogy az Izrael népe közül kitisztittossék afféle gonosz, et protestatur.

Pro incatta Samuel Farkas de M. Fráta, per quem praemissa protestatione negat assertionem actoris, cupitque exmitti ad comprobandam suam innocentiam.

Deliberatum.

Datur exmissio.

3.

1759. május 16–17., Nagykend

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MOLNÁR ANDRÁS FELESÉGE VENDRICH ZSUZSANNA ÉS VENDRICH MIHÁLY ÖZVEGYE SÁNTA ANNA KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 7. 21–22. p.

Causa penes exmissionem continuata ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus suprascriptas Susannam Vendrich Andreae Molnár consortem et Annam Chatharinam Santa providi quondam Michaelis Vendrich relictam viduam Cikmantorienses, ut incattas.

Pro actore procurator Gregorius Jánosi per quem producit litteras relatorias, quibus actionem suam intendit probare, cupit itaque exhibita documenta judiciumque justitiam elargiri in conformitate prioris levatae debitaeque executioni demandari. Caeterum reservat reservanda et protestatur.

Pro incattis procurator Franciscus senior Orbán de Décsfalva per quem solenni praemissa protestatione reservata sibi omni salva juris facultate prestolantur exhibita titulati domini actoris perlegi et post exhibendo in sui defensam et iis perlectis petunt ab impetitione titulati domini actoris simpliciter absolvi et protestatur.

Deliberatum.

Mind a két részről béadatott és felolvastatott inquisitoria relatoriákból is az incatta Vendrich Susának boszorkánsága nem comprobáltatik, azért az actor ő kegyelme inpeti-

tiója alól absolváltatik, különben hanem holmi haszontalan fenyegetőzései constálnak, amely fenyegetőzései más lakosoknak boszorkánysága felől suspitiót szültek, azért, hogy továbbá efféle fenyegetőzésektől desistáljon s mások is példát vegyenek stante sedria 12 pálca ütésekkel castigáltassék, ítéltetett, a más incatta pedig simpliciter absolváltatik.

4.

1760. május 7–8., Sárd

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TOLÁN SIMON ÖZVEGYE SZTÁNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 7. 115. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam foeminam Sztana nominatam providi quondam Tolán Simon relictam viduam in possessione Széplak et comitatu de Küküllő commorantem, ut incattam adstantem captivam.

Pro actore procurator Gregorius Jánosi per quem reservata sibi omni salva juris facultate talem erigit actionem. Ez actióm az incatta ellen, hogy ő nemes Küküllő vármegyében Széplakon diversis vicibus locis et temporibus, de quibus protestatur, magát babonáló, varázsló, ördögi mesterség practikájába elegyítvén boszorkányi kuruzslást, incantatióval másoknak károkat tenni szokott, e felett lopásban is elegyítvén, lopása által is károsított sokakat, melyet hogy jobban exerceálhasson, az embereket babonálásával, mély álommal elalotta, és úgy vagyonjától megfosztotta, melyet ha tagadna hiteles inquisitoriával clarius et uberius cum specifica personarum ac rerum declaratione edoceálni kész leszek, a jure azért megkívánom Isten s hazánk törvénye és érdeme szerént büntettessék, minthogy lopásait újította elébbi prosecutiója után, caeterum reservata reservanda et protestatur.

Pro incatta ipsamet et cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum.

Datur exmissio incattae.

5.

1761. április 13–14., Királyfalva

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZÉKELY JÁNOS FELESÉGE KISÁROSI CSONTOS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 5. 187–188. p.

Anno 1761. die 13. et 14. mensis Aprilis sedria filialis inclyti comitatus Küküllő Inferioris indicta et celebrata in possessione Királyfalva.

Causa levata spectabilis domini Georgii Kakuszi de Felső Kápolna, tanquam vice comitis inclyti comitatus Küküllő Inferioris ab officio suo, ut actoris contra et adversus providam Annam Csontos, providi quondam Joannis Székely jobbagionis dum viveret spectabilis domini Francisci senioris Királyi et K. Sáros, in dicta K. Sáros commorantis relictam viduam, ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Georgius Kovátsi de Kolosvár, per quem cum protestatione proponit. Ez az actióm az incatta ellen, hogy az incatta diversis vicibus, locis et temporibus külömb külömb féle malitiákban, lopásokban, paráznaságban, boszorkányságban elegyítette magát, signanter kurválkodás által egy fattyat aquirálván magának anno proxime praeterito 1760. Szent István király napja után circiter három héttel valami mérges italt bévévén elvesztette, úgy hogy halva lett el tőle, melyet maga sem tagadhat az, de ha tagadná respective in instanti, respective data exmissione comprobálni kész leszek, mely enormis cselekedetiért megkévánja az actor primum et ante omnia ad extradandos socios complices, akik segítségül voltanak néki ezen cselekedetiben, keményen megtorturáltassék, annak utána juxta decreti Tripartiti partis 1. capitis 15. feje elüttessék.

Pro incatta ipsamet, et petit exmitti.

Deliberatum.

Datur exmissio.

6.

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LUDVIG SIMON FELESÉGE TAKÁTS DOROTTYA ELLEN

I.

1761. április 15–16., Désfalva

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 7. 158. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ut actoris contra et adversus providam Dorotheam Takats providi Simeonis Ludvigi in possessione Szásznádos commorantis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Alexius Sarpataki de eadem et cum protestatione dicit. Certificáltattam az incattát azért, hogy magát boszorkányságban elegyítette diversis vicibus, locis et temporibus sokféle bűjölés, bájolás, varáslás által mind az Istennek szent nevét és dicsőségét megrontotta, mind penig másoknak ártani kívánt Istennek és az embereknek közönséges törvénye ellen, melyet ha tagadna in instanti kész vagyok comprobálni, megkívánom azért a jure, hogy juxta leges tam divinas quam humanas az incatta a megírt cselekedetiért érdeme szerént ítéltessék debita executioni mancipando et protestatur.

Pro incatta procurator Andreas Jakab de Szent Gerlitze per quem cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum.

Datur exmissio in rei merito.

II.

1761. június 15–16., Domáld

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 7. 170–172. p.

Anno 1761. die 15. et 16. mensis Junii sedria filialis celebratur in possessione Domald inclyto comitatui de Küküllő super impressione.

Causa penes exmissionem continuata spectabilis domini Christophori Szeredai de Szent Rontás aliter vice comitis inclyto comitatui Küküllő ratione dicti officii sui ut actoris contra et adversus providam foeminam Doroteam Takats providi Simonis Ludvigi in Szásznádas commorantis consortem ut incattam.

Pro actore procurator Alexius Sárpataki de eadem per quem cum protestatione exhibet inquisitorias de anno 1761. die 8. mensis Aprilis medio regiorum[?] Georgii Simon de Désfalva alterum vice judlium et Danielis Huszár jurassoris inclyti comitatus Küküllő legitime confectas et emanatas, quibus exhibitis inhaerendo juxta levatam cupit judicium et protestatur.

Pro incatta procurator Andreas Jakab de Szent Gerlitze per quem cum protestatione reservataque sibi omni salva juris facultate dicit. Si quidem actori incumbat proba exhibeat sua literalia contra quae reservat excipiendi contendendi et in sui excusatione producendi facultatem et protestatur.

Actor concludit in merito verbis.

Incatta quoque verbis.

Deliberatum.

Minthogy az actor vice ispány atyánkfiától béadattatott s fel is olvastatott inquisitoria relatoriából az incatta Ludvig Simonné világos boszorkánysága nem elucescál ugyan, de hogy simpliciter absolváltassék is, nem lehet, mivel igen gravis circumstantiák subinferáltatnak boszorkánysága felől, azért hogy ad futuram sedriam az actor ő kegyelme mind ezen relatoriában fateált fatenseket, mind másokot is cum rationibus et uberiori rei declaratione inquisitiót peragáltasson, úgy az incatta is in sui defensam et expurgationem maga inquisitióját producálja, az mostan felolvastatott fassiók ellen magát expurgálja és annak utána deliberatum pronuntiáltatik, ennek penig végben vitelére denominátatik processualis szolga bíró ő kegyelme mellé assessor Szöts Albert atyánkfia, mint hogy penig ezen incattának ura, fia és lánya iránt is gravis circumstantiák adták elé magokat a felolvastatott inquisitióban azokat a jövő székre hogy in jus adtrahálja ex una fidelia azok ellen is inquiráltasson vice ispány atyánkfia ismerje maga kötelességének.

III.

1761. augusztus 31.–szeptember 1., Nagy Egrestő

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 7. 239. p.

Causa suprascripti domini vice comitis ab officio suo, ut actoris contra suprascriptam Dorotheam Takáts, ut incattam penes communem inquisitionem continuata. Pro actore procurator idem qui antea et cum protestatione exhibet inquisitorio-relatorias ad commissionem inclytae sedriae confectas, quibus et suis superioribus inhaerendo cupit judicium et protestatur.

Pro suprascripta incatta procurator, idem qui antea per quem cum protestatione petit exhibendorum perlectiones tali tamen lege, quod sua documenta, quae nondum fuerint perlecta exhiberi possit et protestatur.

Actor concludit in merito verbis.

Incatta quoque verbis.

Deliberatum.

Siquidem actor et actionem suam minus probaverit, incatta ab impetitione actoris simpliciter absolvitur.

7.

1565., Kolozsvár

KOLOZSVÁR VÁROS PERE KÖMÍVES PRISCA BABA ELLEN

IRAT: A: KÁL Kolozsvár v. Törvénykezési jkv II/3. 210–213., 223., 225. p.
NYOMT. KIADÁSA: Kiss, 1997. 281–298. p.

Pro Prisca Kewmies contra Dorotheam uxorem Benedicti servitoris civitatis

Joannes Zabo de Chorwas iuratus, fassus est, quod ad mulierem Priscam praeter bonum nil vidisset, ac eadem iuxta eximentiam abstetricatus sui bene et fideliter inservivisset.

Elisabet, uxor Laurentii Taligas iurata, fassa est, quod dicta Prisca cum ipsa in una curia emisisset apud pedes Michaelem Zalaj et isthic eadem Prisca medio anno decubuisset in degretacionem sed ad eam mali nihil vidisset neve audisset.

Angletha, relicta Joannis Kendert, et Agatha, uxor Andreae Hexa iurati, fassi sunt, quod praeter honestatem nihil vidissent ad dictam Priscam.

Franciscus Kalatswthew, iuratus, fassus est, quod dicta Prisca in partubus duobus fuisset cum sua coniuge, sed ne famam quidem vel rumorem audisset eius, quod necticorax esset, quia si id audisset ne domum quidem eius admississet.

Ladislaus Breyber iuratus, fassus est, quod ex quo filia Prisca puerum suum uno et dimidio anno nutrivisset, dicta Prisca, mater sua, ad eam sepius venisset sed preter honestatem et probitatem nil presetulisset.

Petrus Zakach iuratus, fassus est, quod in partibus(!) uxoris du[– –] fuisset dicta Prisca predicta, sed honeste inservivisset preter honestatem ad eam nihil vidisset et preter fidelitatem ad eam nihil agevisset.

Michael Zalaj iuratus, fassus est, quod veram quidem racionem temporis non tenuisset, sed duobus annis habitasset domi sue dicta Prisca et in quatuor partubus uxoris sue adfuisset, sed ad eam nil inhonestatis vidisset, nisi probitatem et fideliter in inficiende.

Stephanus Reymer iuratus, fassus est, quod quantum reminiscit dicta Prisca in aedibus sue matris ac eciam filia sexti annis habitasset ac eciam in vinea sua exervisset culturam sed ad eam nil [– –]al sciret et vidisset.

Ursula, uxor Martini Kewmies, iurata, fassa est, quod anno expedicionis Hadad feria secunda ante festum Martini punctio fuisset repens in manum suis facta et, intra mensem

induratio et tumer[?] maruum[?] fuisset facta, ac uxoris Joannis Fekethe et Demetry Myr direxissent ad dictam Priscam, et ipse prefuisset manibus suis et ipsa redingregasset manus suas.

Veronica uxor Joannis Thaligas infra annum habitasse dictam Priscam domi sue et vance calamitosos ea favasset, sed nil male vidisset ad eam preter probitatem et vitam honestam.

Anna relicta Gregorii Bewrgendi fassa est, quod eciam domi sue habitasset anno dicta Prisca, sed honeste et laudabiliter.

Contra nocticorace[?].

Anno uxor Antonii Kwthi iurata, fassa est, quod ad puollam wolacho ad possunt file[!] testis pro querendo sibi remedio una ivisset cum Bakone. Et eadem Bakone inquisivisset wolacham per quem essent manus sue infecte et illa per interpretem declarasset per illam esse infectam, que cum ipsa in partu fuit.

Sophia, relicta Stephani Oros iurata, fassa est, quod ipsa habitat se in platea Media in edibus Casparis Warro, cum ipsa habitasset fil[– –] Prisca, qui puerem marem habuit qui in testiculis gravissime canisse laborare testiculorum induracione et erectione. Et filia matri per exclamatorum ardentem sic fuisset l[– –]untai: – O tu mater mea maledicta, cur sic filiolum meum perdidisti [– –] es author periculi illius nostri quod si te deprehendere poterant, cum in fiscalia varias coatas repositas habebas, male tue res succedente. Item eadem filia sic dixisset matri ceram quod eciam a marite insius matris artificio debuisset seriurgi.

Clara, relicta Joannis Egeresi iurata fassa est perinde sicut testis precedens testis.

Catherina, uxor Luca Zeel, iurata, fassa est, quod in presente Lucie virginis ipsa tribus hominibus pinsasset panem, et duo [– –] manserant, quos neuter esse suos dicere volebat ac sic reductis Gregorio Bonchidai et testes revertende domum offendere [– –] dictam Priscam, et illam premisset in corde cogitante talia Bestie mulier, si an ne sis incantatrix, sed mihi eandem eat urgente negocio. Illa efficiente continuo nervorum ante fydii[?] disitorum fuisset sequundo fuisset et tocius brachii et scapulis contractio, unde tridio ingentem torturam et inefabilem cruciatum habuisset sue commotus maritus renunciasset, acriter Prisce, quod si ruinam et corruptionem sumpserint manus uxor in hac calamitate foret procul dubio interitus Prisce per manus ipsius et protectio corporis eius ex vento eciam si mendicandum sibi cepit rea io[?] fieret.

Helena uxor Valentinii Mezaros iurata, fassa est, quod propter medicatum dicta Prisca sibi comminata fuisset vice quadam et brevi vel marito vel ei vel pueris calamitas evenint et postea in die Parasecvis noctis in silencio in specio filis ingressi fuissent ad domum suam, filiolum fascinantes, ac id vise mulier maritum inscalpsisset[?] gladio evaginato passim in domo percutero [– –] mulier suspicione in dictam Priscam de comminacionem priori dicta, eam alloquuta fuisset ac eadem brevi convaliturum filiam predixisset quia effecturam se testis ut in annam proiciatur minata fuisset, ac illa comminacionem hac exterritum pulveris aliguantulum attullisset ac propria lente testis pars [– –]edivississet ac per mixturam ea scla[?] puero in os fudisset et puer sic fuisset 7 die celeratus.

Sophia uxor Martini Mezaros iurata, fassa est, quod dicta Prisca ligasset manus matris sue in calamitate quo inopito accidisset quam licet Clara Bochy et eciam alii ut liga[– –] petiissent testes, sed nemo fuisset ansa, citra voluntatem dicta Prisce, sed concedente et permittentem Prisca, sanasset utcum praedicta, Clara.

Prisca, uxor Valentini Deak, iurata, fassa est, quod agens ipsa billeratum in pistorio Bartha Sala, dicta Prisca in filiolam suam insperens dixisset: By földi féreg nam [– –] a nyelved[1] tenmagadnál, et incontinenti pueri adversam incidisset valetudinem et in domo reconditam ipsam enperuissent et dicta Prisca in costis puelle vertebris tenuisset manum et per puelle fascinata fuisset testes ipsam eadem Prisca cepisset clamare, ac in liganti eam dicta Prisca exclamasset, cum genitu per quod non eo respecte tetigisset pedem illius, quod eo deveniat et continuo et [– –] effluxissent de oculo Prisce, et cum rogasset testis, quod sanaret puellam, ita dixisset se non posse efficere, quia liquorem, [– –] eius dudum deffendissent ac testis scit, quod herba qua cum pedes puelle lega[– –] clausis et obseratis foribus de lora sepius evanescisset effectu Prisce et eadem Prisca gloriata fuisset, quod non convalesceret pes puelle et testi ab edibus Joannis Barboly renuetuisset [– –] ut herba de pedibus peruisset, ac testis revisione facta sic conperisset et eciam marito comminata fuisset per male habebat.

Veronica, uxor Joannis Taligas iurata, fassa est, dum annis octo ante elapsis dicta Prisca epilepsia vexaretur et per generem ac filiam compressa iacuisset continue id elatassent: – a kasba a kasba.

Ursula Enyedi, relicta Vincency Mezaros iurata, fassa est, quod in nupciis uxor Mathei Litterati propter unum poculum vini dicta Prisca, in ipsam commota fuisset ira, et non multo [– –] post manus corrupta fuisset, et sepius dixisset illum per manus eius sanari nisi per ipsam fierit, nequiret eidem testis, quem suspicionem fascinatorum manus in dictam Priscam habuisset.

Jure compertum est, quod ad fortes, quas de veneficie et incantacione mulieris testes denotant, actrix teneatur per juramentum fascinacionem et maleficium in mulieres septimus met deponeri aggravare. Quod si fecerit ad locum solitum educat 1565 postridie Dorotheae attestatio pro uxore Benedicti peditis civitatis contra Priscam lemarem.

Laurencius Acnopola iuratus, fassus est, quod, quod educta Prisca de thurri, uxor sua admiratum illam venisset, et se ibi fuisse cum domi inquirenti testi marito indicasset, puella quadam, quae ibi docetur se bene novisse illam Priscam nocticoracem declararet, quia hec incantatum eciam ad uxorem Ladislai Kewer ivisset, ut vaticinaretim fibulum ab illa surreptum quis surripuisset, quod eciam testis scit, ut eo venisset, sed puella ex parte mulieris hoc dixisset, fratri sue Nicolao, quod: – tu Nicolai si ego velim te per istius civitatis murrum une filo possim demitere.

Anna uxor Laurencii Barbely iurata, fassa est, quod in preparacione nundinarum festi sancti Antonii una mulier Monasteriensi ab ipso pro construendo sibi viridario tria ligna mutuasset, ac illud viridarium postea coquus civitatis disiccisset quodam vesperi ac testis quod sua ligna referret transmisset se apprehenso ligno alterum finem coquus sciam arripuisset et testis non percipiens quod preficta Prisca a tergo sue stetisset, per vehemenciam ligno tracto pedim illius aliquantisper collisisset et illa tum licet nil loquta fuisset, sed post unam hebdomadam testis eadem occurrisset et cepisset reconciliare et veriam precari ab ea et lesione illa vero truces inventuri oculos lixisset. Brevi annariturum eum cuius pedes collisi sunt ac transactis postea circiter hebdomadis duabus, una nocte repente accidisset contractio in pede pueri. Et posthec muliere inventa testis indicasset quod infecisset pedem pueri vecasset que eam ut sanaret, sed primo non ivisset, deinde autem multis precibus abivisset et brevi termino ligasset pedem pueri eciam quatuor vicibus, sed sanare non potuisset.

Helena, mater precedentis testis iurata, fassa est, perinde fassa est sicut precedens testis. Reliqua quore[?] in septima pagina superiori.

8.

1670. május 29., Kolozsvár

KOLOZSVÁR VÁROS ELJÁRÁSA KAPITÁNY JUDIT KOLDUSASSZONY ELLEN

AZ IRAT: A: OL R 147 II. A. 2. Rsz. 8. Fol. 231–235.
NYOMT. KIADÁSA: KENÉZ, 1966. 451–452. p. [Részleges közlés]
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 388. p. [Részleges közlés]

Anno 1670. die 29. Maii. Testimonia recepta per nobiles Laurentium Ádám et Michaelem Jenei juratos vice judices nobilis civitatis Colosvár, pro parte nobilium directorum Colosvariensem ratione officii ut actorum, contra et adversus providam Juditam Capitanii captivam, ut in causam attractum.

1. Testis nobilis Johannes Bonczidai juratus servitor civitatis Colosvár, annorum 56. Citatus, juratus examinatus fassus est in hunc modum. Ad 1. Hallottam Ormai János uram kisebbik szolgájától, hogy a házba kuldulni bément s két felé verte az tüzet, s tüzet lopott, az inas eszébe vévén kifutott utánna, az kapu közben elérte az condorája alól kivette s az földhöz sújtotta az lába alá az inas, kiment osztán az uczára, kétfelől az ajtó mellyékét megtörlötte, s az szattyrába tötte. Onnét leszálván az mely lépés grádics ott vagyon annak az négy szegletit megvakarta, azt is az satyrába tötte. Ad 2. Azt nem tagadom, hogy hidtam ugyan az mostani Krayczár András uram szolgálóját, de tsak ugy hivtam hogy egy Iffiu legény van ott kün, s annak szerzeném, de hogy megh hallottam, hogy szegeodve van, azután nem hidtam.

2. Testis nobilis foemina Susanna Orgován relicta vidua quondam nobilis Andreae Almási alias literati de Colosvár, annorum 47. Ad 1. Nihil fassa. Ad 2. E etiam nihil. Ad 3. Látám azt, hogy egy szegény szüle ki volt az ezé, másé, egy kis szürke condorás asszony koldus formában bé akar valá menni az Ornai uram házához, vagy mit akart, az ajtó fogantójához nyúla, mint lőn, s hogy lőn, nem mehetett e bé, gondolám, hogy talám le esék, de mit csinált, én nem tudom külömben.

3. Testis nobilis foemina Sophia Egér, consors nobilis Johannis Stámp de Colosvár, annorum 45, citata, jurata, examinata fassa. Ad 1. Nihil. Ad 2. Etiam nihil. Ad 3. Azt nem láttam ha vakarta-é vagy mit csinált az ajtó körül, de hallám azt, hogy az Ornai uram inasa Jancsi beszélgetvén Almási Andrásné asszonommal mondá: – nézze kegyelmed asszonom mit csinál az az asszony az uram ajtajánál, látám, hogy ott hajladoza, guggadoza, de vakargált-é ott nem-é, tött é az satyrába valamint nem-é, bé akart-é menni avagy nem, abban én semmit abban nem tudok.

4. Testis nobilis juvenis Johannes Vadkerti de Colosvár, annorum 18, citatus, juratus, examinatus fassus est. Ad 1., 2. Nihil fassus. Ad 3. Egyszer feljövék uramhoz ő kegyelméhez Ornai János uramhoz akarván menni, ő kegyelmét hon nem találván, menék az

Almási Andrásné asszonom boltyához, ő kegyelme is ott lévén beszélgeték ő kegyelmével, azonban tekinte Almásiné asszonom Ornai uram háza felé, s mondá: – mint csinál az az asszony ott az ajtó körül[1] megvakarászá mit alol fellyül az ajtó mellyéket és küszöböt, én azt mondám, hogy én nem tudom. Azonban csak elmene onnét az Csinádi István uram kapuja közzé, s, ott maradna sokáig.

5. Testis nobilis Stephanus Kovács de Colosvár, annorum 45, citatus, juratus, examinatus fassus ad 1. Vagyon 25 esztendeje, hogy esmerem, de én bizony soha ollyan dolgát nem tudom. Ad 2. Nihil. Ad 3. Etiam nihil.

6. Testis nobilis foemina Catarina Maylát, consors antecedentis testis Stephani Kovács, annorum 50. Ad 1., 2. Nihil. Ad 3. Etiam nihil.

7. Testis providus adolescens Michael Szabo de Keobeolkut, nunc servitor nobilis Johannes Ornai, annorum 14. Ad 1. Nihil. Ad 2. Etiam nihil. Ad 3. Hallottam másoktól, de magam nem láttam, sem nem tudom.

8. Testis nobilis puella Anna Poka-Kereszturi, alias Szász, nunc ancilla nobilis Martini Posgai, annorum 16, citata, jurata, examinata, fassa est. Ad 1. Nihil. Ad 2. Tudom azt, hogy Krayczár András uram ő kegyelme hivatot vala egykor oda az maga házához még az télben, amint eszemben jut, még az Fársángban, hogy mit vehetnénk ki abból az asszonyból, mely asszony annak előtte immár hidta volt az Krayczár András uram szolgálóját az kissebbiket, hogy menne ki vélle falura, ott minemü nagy vigasság van, jó, szép iffiu legények vadnak, táncolnak, musikálnak, vigadnak, s kérdettük osztán ha mind télben, nyárban mind tánczolnak-é, osztán hun táncolnak, ha az falu végen táncolnak-é, s azt mondá, hogy ott táncolnak. Egykor esmét egy vasárnap reggeli praedicatio alatt az uram ő kegyelme házához énhozzám is jött volt, ott beszélle holmi héában való dolgokat, s, nekem is mondá, hogy jobb volna, ha falura kimennék.

9. Testis nobilis puella Catarina Biro de Marus Jára in Sede Siculicali Marus, nunc ancilla egregii et nobilis Andreae Krayczár de Colosvár, annorum 11 citata, jurata, examinata fassa. Mind az kérdésekben azt tudom mondani, hogy egy szombat nap jöve az uram házához, engemet Oláh Fenesre falura hiut ki, azt mondotta, hogy neki 14 fiai vadnak, az ő háza helyén éjel nappal táncolnak, nekem penig igirt három forintos pártát, párta övet is, gyolcsÿ, postó inget is. Másnap osztán úgymint vasárnap esmet jött hozzám, én immár megmondottam volt asszonyomnak az dolgot, hogy engemet falura hiu ki. Asszonyom osztán megszidogatá vén boszorkánynak, hogy oda ne járjon, mert bizony rosszul jár, én osztán egy borju ütő pálcával megverém az vén asszonyt, monda az az vén asszony: – édes asszony, ha tudtam volna, hogy szegődve legyen, eddig sem hidtam volna. Engem osztán megfenyegete, hogy megvertem hogy bizony megbánom, a mellettem szolgáló másik szász leány meghallván, hogy engemet megfenyegete, egy marok sót vete a nyakába, mondá nekem: – ne bánd, mert bizony nem árthat immáron. Akkor elmene onnét. Azután osztán nem tölt egy hét belé, hogy énreám egy éjjel reám jövének, s úgy teczett énnekem mind, mint ha az az asszony lött volna, még nappal is alig mertem az háznál maradni, éczaka az mellyemet kínozta, úgy elfáradtam, hogy sem ehettem, sem ihattam, [– –] csak megizzadtam, el kellett dőlnöm, le kellett fekünnöm, s mindgyárt réám jöttek. Asszonyom ő kegyelme temjént kötött az nyakamba, s azt kérdették tőllem azok az gonoszok hogy mért kötötték oda, mert elszaggatnák, nekem úgy teczett, mintha mind az az asszony lött volna, uram ő kegyelme őriztetett osztán éjjel, nem hagyott, hogy lefektessem, azután osztán semmit nem láttam.

10. Testis honesta puella Margaritha Timár de Besztercze, nunc ancilla egregii et nobilis Andreae Krayczár de Colosvár, citata, jurata, examinata fassa. Annorum pro circiter 14. Tudom azt, hogy kuldulni oda jödt az uram ő kegyelme házához, mene mindgyárt az kemence megé, ott volt az kissebbik szolgáló, mindgyárt kérdé attól, ha szolgáló vagyok. Monda a leány: – nem vagyok, ha gazdát kaphatnék, elmennék. Mondott osztán az szüle: – [– – –] elviszlek én egy udvarban, ott 14 jó iffiu legény van azok közikben, azokon fekete [– – –], mint a bársony, s sárga csizmájok van, tollasok, frulljálnak, hegedülnek, táncolnak, harom forintos pártát, [– – –], gyolcs inget igirte neki. Ezeket én fülemmel hallottam, mézet is kért volt, de asszonyom nem adott. Asszonyom mondván azt is, hogy: – oda ne járj boszorkány. Azonban az kissebbik szolgáló verni kezdé ki egy pálcával, én meg egy marok sót vetek utánna. Annak utánna osztán egy darab üdő múlva az leány rosszul kezdett lenni, meg sem mondotta, hogy mi lelte, nem ötte azt is az mit adtunk volna enni, kipökte, azután én fenn voltam vagy két éjjel vélle, mert nem nyughatott éjjel, azt mondotta, hogy egy fekete ember megyen ő réája, de az nem bántja őtet, az az szüle vagyon vélle, s az gyötri őtet, még ennyt hozott neki. [– – –] testium [– – –] per nos legitime [– – –], nos quoque [– – –] debito officii [– – –]

Correcta per eosdem

[– –] per predictos regios

Laurentium Ádám

Michailem Jeney

Kiigazíttatott az városból, és többé soha ez városban bejönnie nem szabadott, még csak az váras határán is [– –] találtassék [?] az incatta.

1 Innen a „küszöböt"-ig beszúrás

9.

1674. augusztus 16., Komárom

KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT KUN ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom v. Büntető perek. Fasc. II. N. 18.
NYOMT. KIADÁSA: TAKÁTS, 1886. 2. p. [Részleges közlés] KOMÁROMY, 1910. N. 91. 125. p. [Részleges közlés] GREGORICS, 1888. 22–35. p. [Részleges közlés] KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. k. 453–465. p. [Részleges közlés] BOROVSZKY, 1896. 474. p. [Részleges közlés]

I.

Anno 1674. die 16. mensis Augusti testes sunt examinati ad instantiam prudentis et circumspecti domini Stephani Hattiu, judicis primarii regis oppidi Comaromiensis tamquam magistratus, juxta subsequens.

De eo utrum

Mondgya meg hüti után az tanu, mit tud, látott, avagy hallott azon tanu másoktul is Kun Panna nevű bába felől, hogy minemű varáslatokat avagy ördöngössigöket cseleködöt ez idin valo, avagy elmúlt esztendőkben, magát az tanut, vagy másokat megvarásolván és megvesztvén, és egyebeket is mit tud felőle, miképen varáslot másokat és miképen vesztött meg?

1. Testis Giörössi Ilona, Barki György házastársa, annorum circiter 25, terhes lévén jó lelkiismeretire valya. Tudja azt, hogy müdőn egyszer ez a tanu terhes lett volna, az említött bába sok ízben maga ajánlotta magát, hogy híná bábaságra, mert őnéki 50 vagy 60 pénze vagyon az tanunak, el se hagya, kire ezen tanu ajánlotta is magát, hogy el nem hagya: de müdőn az ideit elgyött volna, az másik anyát, Nagy Andrásnét híták; hogy azt az említett bábát kihatták, neheztelt az, minthogy néhai Nagy Mathiasnénak is panaszolkodván azt mondotta: – no – úgymond – Barki György ur nem hivatott, de lássa, mércén volt. Azután mindgyárást harmad nappal, hogy fölfiresztötték, az jobb keze zsugorodott meg. Gyanakodván azért hozzája, sok ízben hivatta az tanu, mind urastul, de nem akart szép szerrel gyönni, hanem az ura megszidalmazván és fenyegetvén úgy gyött el annak utánna hoz-

zája, és háromszor az karára pökdösve és csak egy ruhával bekötözve azt paranczolta volt, hogy harmad napig ne ógya föl, de a nagy kín miat nem tarthatta rajta az kötést, hanem annak utánna (salvo honore) ló ganéval és valami síral bekötözvén meggyógyult isment kötésse után, annak előtte penig semmi nem használt nekie. Az gyermeke vesztésse felől is ugyanazon bábára gyanakoszik, ez okbul, mivel egy pénteken nála lévén, hogy semmit nem adott nekie, szombaton mingyárt gyermeke nagy kínokat látott, ugyan pénteken meg is világtalanodott, jóllehet, hogy annak utána ugyan az ő varáslássa által gyógyult meg valamennire, de még most is nem szintén úgy lát, mind annak előtte.

2. testis Kantor Susanna, Penke Janos házastársa, annorum circiter 32, megeskütt, s hüti után valya, hogy ezen tanunak ötödik gyermekével Kun Panna lévén bába, mivel szegénsége miatt 13 pézel maradott adós, üdő telvén az maga leánkáját külte érette, de az ura ithon nem lévén, és magának is pénze nem volt keze között, az bába leányának meg nem adhatta, hanem mondott nekie, hogy most ne buzicsa, mert nincsen most péze. Az leánya pedig beadván, hogy pirongatással bocsitotta volna el, másnap azért reája találván az bába mondott az tanunak: – na te Pinkéné, miért pirongattad el az leányomat? Arra felelt az tanu: – bizony nem pirongattam, hanem czak kértem kértem, hogy várjon, most az uram is nincsen ithon, magamnak is nincsen pézem. Arra felelt az bába: – no hiszen vár csak, el nem mégy véle! Elválván ezen tanu tüle mindgyárást fáradozni kezdött, és az kezei fájni. Elannira jutott, hogy másnap az ágybul is föl nem kelhetött: mind kezei, mind lábai ösvezsugorodván. Hivatta ennihányszor, és az incusátát is kérette, hogy elgyöjön hozzája, de mindenkor nagy haraggal felelt, hogy nem megyen bizon ő. De coetero nihil.

Actum Comaromii, die et anno quibus supra. Examinati et exerciti per me: Georgius Szelner, Comaromiensis exequens Hungaricae militaris judriae nostrae, coram me Stephano Kluchoy judriae bellicae Comaromiensis. Manibus propriis.

[1]Testes jurati et examinati pro parte et ad instantiam egregii Stephani Hattyu, judicis primarii liberi oppidi regii Comaromiensis, tamquam magistratus ut accusatoris.

II.

Anno 1674. die 25. Septembris pro parte et ad instantiam egregii Stephani Hattyu, judicis primarii liberi regii oppidi Comaromiensis, uti magistratus, ut accusator praesens inquisitio peracta est juxta subsequens de eo utrum.

De eo utrum.

Mondgya meg az tanu hiti után, mit tud, látott avagy hallott másoktol is Kun Panna nevű bába aszony felől, hogy minémű varáslássokat, avagy ördöngösségeket cselekedett ez jelen való, avagy elmúlt esztendőkben, magát az fatenst, avagy másokat megvarásolván és megvesztvén, és egyebeket is mit tud felőle: miképpen varáslott másokat, s miképpen vesztett meg?

1. testis Joannes Horsok, alias Csizmafia, concivis praelibati oppidi regii Comaromiensis, annorum circiter 30, juratus et examinatus fassus est és hite után azt mongya, hogy midőn annak előtt három esztendővel a felesége gyermek ágyat feküt volna, feküvén már circiter

három hétig Kun Panna, megkérdezé Szücs Mihály feleségétül, hogy kicsoda lett légyen az Judit, úgy mint az fatens feleségének bábája. S arra felelvén Szücs Mihaly, hogy az Aranyos bába volt véle. Mire felelt Kun Panna, mondván: – no megbánnja ő még az Aranyos bábát. Mely fenyegető mondása után harmadik éjelre, már az előtt is beteg lévén az fatens, mintegy éjfél előtt látott az házban némű zördőlés után számos asszonyokat, ki az kiáltott közőlök: – fogd az kezét! Ki meg kiáltott: – fogd a lábát! Az fatens irtózván tűlök az köpönyögivel betakarta a feit, az felesége pedig el alulván mintegy éfél után föliedvén a gyermek, és az asszony fölsörkenvén meg akarta a gyermekit szoptattni, de a gyermek már el nem vehette az csöcsőt, mivel már be volt kucsolva a szája, keze, lába meg volt vesztve, olly annyira, hogy egy egész holnapig nem szoptathatták a gyermeket külömben, ha nem csak szóma szálon által tőltöttek tejet az gyermek szájában, mely fenyegetésre nézve, látván az gyermek kinlódását, Kun Pannára gyanakodván egynehány ízben hivatták az gyermekhez, de soha oda nem ment küllömben, hanem avval sietették Kun Pannát, hogy ha oda nem gyünne, ők az paterhoz mennek panaszolkodni, és meg is fogatják őtet, úgy ment végtére négy hétre az gyermekhez Kun Panna, mintegy kétszer vagy háromszor megvonnitván kezit lábát, és az száját feszegetvén, mondván, nem leszen semmi gondgya, meggyógyul abbul. Így éppen arra az napra, az mely napon egy egész holnapja lött volna, meggyógyult az gyermek sok kínnya, és szenyvedése utan. Actum anno, die et loco quibus supra.

2. testis Ternoczi Sofia, Szombokréti János házastársa, annorum circiter 30, megeskütt, s hüti után valja, hogy egyebet nem tud felőle, hanem csak azt hallotta tüle kérdezvén az tanu, mint volna arra felelet, hogy meg köll halni. De cetero nihil.

[2]Attestationes collectae ad instantiam prudentis et circumspecti domini Stephani Hattiú nitide, clareque specificantur.

1 A bíróság följegyzése az irat külzetén
2 A bíróság följegyzése az irat külzetén

10.

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASSA ANDRÁS FELESÉGE BALON MÁRIA ELLEN

I.

1697.

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. X/4. Fasc. 1. N. 3. Dob. 752.

Actio sive causa perillustris ac generosi domini Georgii Baranyai inclyti hujus comitatus Comaromiensis vice comitis uti magistratus et actoris contra et adversus malefactricem Mariam Balon, providi Andreae Bassa in possessione Szemere comitatu Comaromiensi habita degentis conthoralem, veluti in vinculis personaliter adstantem incattam.

Pro domino magistratu et actore egregius Joannes Csejtei cum nostris solenni eaque generali juris protestatione actionem proponit modalitate subsequenti. Mimódon az personaliter adstans incatta nem tudatik, honnét indíttatván és micsoda istentelen lelki ismérettül viseltetvén, mint Isten s mind ez világi törvényeknek súlyos büntetésétül nem rettegvén, teremtőjérül és idvösségérül elfeledkezvén, az pokolbeli ördöggel az emberi nemzet halálos ellenségével istentelenül cimborált, és különb különb helyekben és időkben mind embereknek, s mind oktalan állatoknak, kerti és mezei veteményeknek, bűjös bájos boszorkányságával és ördögtül tanult mesterségével megártott, poenam super hujusmodi malefactoribus et, (ut vocant) salutis publice hostibus in generali regni decreto sancitam incurrere non forminando. Kívánja azért az dominus magistratus et actor prókátora, hogy az personaliter adstans incatta az megírt Isten ellen való gonoszságáért más hasonló gonosztevőknek boszorkányoknak kinyilatkoztatására és rettentő példájokra elsőben csigára, és azután érdeme szerint való büntetésre sententiáztassék. Cum reali et effectiva executione. Subsequenda lege regni praescribente.

II.

1697. július 10., Szemere

Anno 1697, julius 10. Tekintetes nemes Komárom vármegyebeli magistratus instantiájára nemzetes Baranyai György vice ispán uram commissiója mellett modo subsequenti inquiráltuk.

De eo utrum

1. Mondgya meg hiti után az tanu, hogy Bassa András feleségéhez Marinához Szemerén, Komárom vármegyében lakozóhoz, és leányához, Katához micsoda boszorkányos, ördöngős állapotot látott, tud, hallott.

2. Tudgya e láttai e az tanu, hogy valakinek ördögségével kárt tettek volna.

3. Láttai e hallottai e az tanu, hogy valakiket megvesztettek volna, avagy ördönglöttek avagy emberekben avagy marháikban.

4. Tudgya e láttai e a tanu, hogy Bassa András felesége és leánya valakit megfenyegettek és az fenyegetűzések után kár követte az olyan megfenyegetett embereket.

1. testis Ledási György szemerei méltóságos esztegomi érsek uram ő nagysága jobbágyà, annorum circiter 40, hiti után vallja, hogy az deutrumban specificált leánnak az idén husvét tájban reggel szájábul hallotta mondani az annyának: – anya, úgy álmottam az éjjel, hogy az bátyám idegyött, bort is hozott, úgy elvitt kocsin négy lovon elvitt mindkettőnket föl, házunkban. authenticatus.[1]

2. Annok immediate praecedens fatens felesége annorum 25, in puncta fatetur. Semmit sem tud felőlök bizonyost.

3. testis Andreas Uivári annorum 36, juratus, Sándor István uram szemerei jobbágya. Nihil quoad deutri puncta, hanem tudgya, midőn Ujvárban hirdették, hogy förószteni

fogják az asszonyokat, akkor ezen említett Mária elgyött Ujvártul és Veledéstől ide Szemerére.

authenticatus[2]

4. testis Ilonka Uivári Andrásné az előtte írt fatens felesége, annorum 36, jurata. Nihil certi. NB. Non est hic.[3]

5. Bak János annorum circiter 40, Amadé uram szemerei jobbágya megesküt, nihil fatetur certi. NB. Non est hic.[4]

6. Panna, Tot Istvánné, annorum 18, Sándor István uram szemerei jobbágya asszonya vallja, látta, hogy Besse Jánosné az Marina disznait kergette az kertben, fenyegette az Marina, hogy: – várj, várj szomszéd asszony, megbánod. Szomszéd asszony mért nem csinálsz közben[?] Hatszor is fenyegette. authenticata[5]

7. Huszar Zuska Besse Jánosné annorum 30, Amadé uram szemerei jobbágya asszonya fatetur. Az elmúlt Szent György nap tájban az fatens Bassa Andrásné Marina két disznaját midőn a kertben kergette, az egyiket megütötte, azon Marina tótul szidta és fenyegette: – várj, várj, megbánod. Másnap az fatens megyen reggel az ólban az tehenye tinaja oly verétékes volt, alig verhette ki az helibül. Az anyja alá nem is akart menni, fejte az anyját az tinónak tiszta vért fejt tőle harmad napig. Maga is mingyárt rosszul lett az fatens az feje csak elszédült, azután az fatens estére azon veres tejet vitte egy puszta széreire[!], magyaró fával verte az földön, azonközben Bassa András kerti felől egy nyúl eleiben gyött, megkerülte az fatenst, utánna inkább csak eltűnt előle, az fazék tejt befödte födővel, kívül kövekkel támogatta, felig felig találta kétszer is péntekre verradóra. Annak utána az szoba közepire vitték éjjel, eldöntötték az tejet három edénybe, vére volt, azt is közibe verték az tejnek, három zsákban egy egy véka liszt volt, azt is közibe tőtötték azon tejnek. Hallotta az bíró házánál az Bassa András leánya Kata szájából az fatens leányának Ilonának mondani: – várj, várj, olyat csinálok, hogy harmadnapig nem élsz, én tenéked az eszedbe bújok. Azután mingyárt egy egész hétig éjjel gyötröttek, azt mondotta azon Ilona, hogy mind a lábait rángatják, az derkát[!] el akarták törni, midőn elvitték az Bassánét leányostul fogva Komáromba, azután hallotta Ledecsi Györgyné szájából az fatens mondani, hogyha nem ha aztat elhányták volna, az kit az kannában beléöntöttek szenet. Lidiczi Györgyné kírt az fatenstul kannát, mosófát, az mind adott is neki. Annak utána Eszterke az fatens házához menvén, az maga ablakjait az fatensét beverve találta. Azon mosófát is, az kit kiadott volt, az háza közöpén találta az ádgyárul való vánkosokkal edgyött az földön heverve. authenticata.[6]

8. Ilona, Besse János leánya, annorum circiter 12. Jó lélek esmeret szerint vallja, midőn az kútra ment volna Bassa András leányával, Katával, azon Katánál kana volt, kanában holt szén, elhánta mentiben az úton az holt szeneket. Ezen fatens kírdezte, mírt hánja. Felelt reá, azért hánja, hogy az Ács Istványnak két tehene elvetéljen, az mint két három napra akortájban mindgyárt el is vetéltenek két tehénje Ács Istvánnak. Mondotta azt is azon Kata, hogy őtet két lovo kocsin hordozzák, az anyját hat lovo kocsin. Az bíró házánál megfenyegette ezen fatens leánykát, hogy harmad napnál tovább nem él, az elméjében bújik, azminthogy annak utánna majd edgy hétik kínzották, az balog lábát rángatták, reá reá ugroltak, de semmit sem látott. authenticata.[7]

9. Szabó Sára Martoni János felesége annorum 27, Sándor István uram jobbágya asszonya hiti után vallja. Ledecsi Györgyné szájából hallotta, hogy mihelt elmennek onnan hazul,

mingyárt Bassa Andrásné Marina köpül az fazék vaj tűznél terem, hat iccét vagyis meszölt mondott, hogy főz ki minden héten két tehénitül. authenticata[8]

10. Pap János annorum 35, Baraniai György viceispán uram jobbágya hiti után vallja, hogy tavasszal látta, hogy Bassa András leánya Kata elé liba fiakot azaz kacsa fiakot hozott ki szomszédgya udvara közepiben, az fa vágaton elásta, széllelnézett két felé, ha nem nézik e. NB. abest.[9]

11. Acs Istok annorum 35, szemerei Sandor István uram jobbágya prouti immediatus testis az libák végett úgy vallja, addito, hogy Bassa János leányától Katától hallotta, hogy az hót szenet elhintette Bassa András leánya Kata. authenticata.[10]

Actum Szemere, anno, die, ut supra.

Somodi György nemes Komárom vámegye szolgabírája L. S.

Joannes Hrabovszky inclyti comitatus Comaromiensis juratus assessor L. S.

1 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
2 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
3 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
4 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
5 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
6 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
7 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
8 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
9 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
10 Az irat szélén ugyanattól a kéztől

12.

1701. június 6., Komárom

KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT HEGEDÜS ISTVÁN ÖZVEGYE VARGA JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. Jelzet nélkül.
NYOMT. KIADÁSA: ALAPI, 1914. 15. p. [Részleges közlés] KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 480. p. [Részleges közlés]
SCHRAM, 1970–1982. T. I. N. 169. 437. p. [Részleges közlés]

Extractus fassionis torturalis Judithae Vargha, providi condam Stephani Hegedűs incolae Martosiensis viduae, die 6. mensis Junii, vigore judriae deliberationis contra eandem veluti sagam lata per ipsam praestitae.

Extra puncta interrogatoria fatetur, quod in Szent Péter illa foemina quae Joba nominatum hominem Martosiensem curaverat et sanaverat, in cribro cum fatente incatta in aqua ambulaverit, quae Szent Péteriensis vocatur Mihálykáné, praeterea fuit ibidem Kamocsaiensis Csordásné Kiss Mihálykáné, non secus in Martos degens praedicti Joba menye, Michaelis Joba consors, semel fuit cum iisdem in cribro ambulans per aquam. Ulterius

autem fatetur, quod haec ambabus vicibus fuerit cum ipsis, penetrando ad ripam, et inter pecora eundo, ibidem, quae qualem usum potuit acquirere ex pecoribus acceptis, qualis testis autem easdem viderat in cribro euntes, de hoc fatetur, quod ideo non potuerit surgere, quia reliquae supranominatae consociae suae eundem oppresserunt, id quoque fatetur, quod hae quatuor fuerint in dinobus cribris.

PUNCTA

INTERROGATORIA	RESPONSORIA
1. An habuerit pactum cum damone?	Fatetur se vocatam fuisse per praescriptas suas socias, quarum petitioni assientiendo ivit, sed in qualinam loco fuerit non potest scire, uti et daemon in speae catti nigri praesenserat, qui aeque eandem vocavit, illa vero respondit quo nam vocetur, cum jam sit inter eos, expost una ex praescriptis sociabus eandem libro inscripserat, et quod jam per 10–20 annorum spatium magiam exstruerit, tempore inscriptionis manum quoque daemoni porrexerit terminum autem habuit usque ad finem vitae.
2. Unguenta ex qualibusnam rebus confecerit?	Ex equorum, et aliorum pecorum ossibus, et pedibus ad quod instruxerunt eandem praenarratae tres sociae, coquendo eadem ossa cum herbis variis et quidem talibus, qua in coemeteriis ac tumulis crescunt.
10. Ad qua nam similia unguenta applicabat?	Ubi aliquo voluit abire, inungendo se, avolavit quocunque voluit.
12. Dum discessit a Marito quidnam apud eundem manserit, eadem manserit, et an eadem cum anima, et corpore in commercio daemonis extiterit?	Apud maritum relinquendo scopas eaedem apparuerunt marito adinstar corporis cum daemone vero una cum anima et corpore extitit.
13. Quos homines per maleficium destruxit, nominet? Aut quinam per similem magiam aliquibus nocuerant, nomine tenus declaret?	Joanni Joba dicit, Szent Péteriensis Mihálykáné dictam, in praesentia Erdélianae et Hedernianae relictae, aliquid ex vitro ad auriculam vespertino tempore fudisse, cui ad matutinum tempus oculi et os inversi sunt et incurvati.
17. Puerperam Joannis Nagy consortem, an non cum sociabus suis Erdéliana, et Csordásiana acesserit? Cur? Et quid ibi fecerit?	Hic nominatam personam duae opresserunt, ut pote: Kamocsaiensis Csordásné, et praedicta Szent Péteriensis.
80. Quasnam adhuc habuerit complices? Aliam penes domum ibidem habitantis	In oppido Ujvár obstetrix Nova Zuska nominata, quae penes telonium in illa platea

domini vexilliferi in tertia, et quarta domo apud Andream Ribár aeque senem et viduam nomine Susannam Barsy consortem.

habitat, etiam est ex consortio earundem, et in eadem platea Borka vocata vidua.
In possessione quoque Imő duas slavas foeminas refert socias esse suas, quarum nomina nescit, sed dicit unam esse viduam relictam Boriné senem penes ejusdem loci fabrum habitantem apud suum filium. In possessione Bagotta Pauli
Item in praefata Imő incolae Danis vocati uxorem, et ejus loci penes fabrum habitantem obstetricem supranominatam.
In possessione Hetény Sánta Csordás – una cum uxore est etiam in consortio earundem, qui antecedenter in Martos degebat, qui fuerunt antesignani, hos dicit pluviam detinuisse.
Item Szent Péteriensis incola Buga nominatus, quem dicat fuisse capitaneum.

21. Utrum praenominatae sociae suae daemone pactum?

Sicuti ipsamet, ita habuerunt cum eaedem omnes cum daemone pactum habuerunt, et etiam coibant.

Tandem id etiam fatetur, quod Naszvadiensis Fodorné dicta senex foemina instruxerit ipsam, ad variorum unguentorum confectionem, et quod etiam cum reliquis ambulaverit, cui daemon Ördögh Kata dedit nomen. Etc.

Extradatum per Alexandrum Kustyán, celsissimi reverendissimi principis archiepiscopi Strigoniensis

Martinum Brauner fiscalem mp. L. S.

13.

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT DÁVID ZSUZSANNA, NAGY DOROTTYA, SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN

I.

1701. június 16., Szomod

KOMÁROM VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. Jelzet nélkül.

Anno 1701. die 16. Junii ex commissione perillustris generosi domini Georgii Baranyai vicecomitis comitatus Comaromiensis ad instantiam magistratualem comitatus in possessione Szomod, comitatus Comaromiensis sequentem peregimus inquisitionem.

De eo utrum.

1. Mondgya meg hiti után a tanu, hogy ezelőtt circiter nyolc esztendővel, avagy azelőtt is circiter hét esztendeig, egy végben említett Szomodon, kegyelmes Komárom vármegyében lakván Soós Mártony nem volt e valami gyanuság magához, vagy feleségéhez valami bűbájos avagy ördöngősség végett?

2. Valakit nem vesztettek é meg, avagy marhájokat nem vesztettek é meg, hasznokat elvévén?

3. Nem fenyegettek é valakiket, mely fenyegetés rajtok is történt volna, akiket megfenyegettek, vagy mást mit tudnak, láttak, hallottak felőlök?

1. fatens Catharina Kele providi Joannis Marti, subditi illustrissimi domini Josephus Francisci a Krapf consors, annorum circiter 41, juramento fatetur. Hogy ezelőtt circiter tizenöt esztendővel a fatens házánál lakván fellyül említett Soós Mártony feleségével együtt circiter egy esztendeig. Mást semmit sem tud felőle. Ad 1. Hanem, hogy mindenkor, mikor köpült benn a kamarában, s ki nem hozta a pitvarba, mindazáltal bé nem zárolta magát. De miért köpült ott, nem tudja a fatens. Hogy az ő tehenének tőle haszna lett volna is, mint másénak, nem vette észre. Tudgya ezt is, hogy Soós Mártony az ember avagy marha[– –]ba ki mennyülésrül tudott olvasni, s használt is. Ad 2. Nihil. Ad 3. Mivel a fatens házától haraggal mentek el lakni, fenyegette ugyan a fia, Soós Istvány a fatenst, hogy felégeti az házát, de azt sem effectuálta.

2. fatens Susanna Madari alias nobilis persona, agilis Joannis Pap subditi Szomodiensis consors, annorum circiter 45, juramento mediante fatetur. Semmi egyebet nem hallott, tud, látott, hanem, hogy a fatens, ki mennyült létire is olvasott a praetensus Soós Mártony, minthogy a fatens a szomszédságában is lakott egy ideig. Hallotta azt is, hogy szem előtt nem köpült, sem, hogy valaki láttára főzte volna ki a vajat, de, ha több vaja lett é az ő tejfelének, mint másoknak, nem tudgya. Ad reliqua nihil.

3. fatens Elizabetha Bencs providi Stephani Vajas, Szomodiensis subditi consors, annorum circiter 30, juramento mediante fatetur. Ad omnia nihil, praeterquam, hogy a mennyülísrül való olvasást tudta.

4. fatens Helena Fazekas, providi condam Michaelis Barfi relicta vidua in Szomod commorans, annorum circiter 55, juramento mediante fatetur. A fatens anyja, lévén a praetendált Soós Mártony fia, Soós Istvány feleségének, semmit sem tud, se látott, se hallott a deutrumban specificált punctumok iránt Soós Mártony, vagy felesége felől.

Providus Joannis Ballabás, annorum circiter 50, subditus Szomodiensis juramentaliter fatetur. Ad omnia nihil.

Providus Andreas Pap annorum circiter 45, subditus Szomodiensis juramentaliter fatetur. Tudgya, hogy praetendált Soós Mártony felesége sok vajat gyűjtött, adott el, de reliquo nihil.

Providi Stephanus Vajas, annorum circiter 40. Laurentius Mészáros, annorum circiter 70. Stephanus Mészáros, annorum circiter 50. Andreas Mészáros, annorum circiter 45. Judex Szomodiensis ac praefati alii jurassores dictos possessionis Szomod alias subditi illustrissimi domini a Krapf juramentaliter fatetur se nihil scire respetu punctorum Deutralium contra praetensum Martinum Soós et uxorem suam.

Qvam inquisitionem per nos judicialiter peractam subscriptione et sigillis usualibus munierimus. Anno, die, loco, supranotatis.

Franciscus Gasicz judlium comitatus Comaromiensis mp. L. S.

Joannes Joó junior, jurassor inclyti comitatus Comaromiensis mp. L. S.

II.

1701. június 15., Bagota

KOMÁROM VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT DÁVID ZSUZSANNA, SOÓS MÁRTON, SOÓS MÁRTONNÉ, HARCSA ANDRÁSNÉ ÉS LEÁNYA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. Jelzet nélkül.

Mi, alul subscribált személyek, nemzetes vitézlő Baranyai Györgynek, nemes Komárom vármegye viceispánja comissiója mellett, méltóságos gróf Zichy László, ezen nemes Komárom vármegye főispánja, mint fő magistrátus ő nagysága instantiájára inquiráltunk az alább írt módon.

De eo Utrum

1. Vallja meg az tanu hiti után, Bagotán lakozó, mely nemes Komárom vármegyében vagyon, Harcsa Andrásnéhoz, Dávid Suskához, ha látott, tud e, hallott e valami ördöngősséget, bőjölést, bájolást, varázslást, avagy valami boszorkányságot?

2. Vallja meg hiti után az tanu az megnevezett Bagotha nevű faluban Harcsa Andrásné leányához, Soós Mártonyhoz, Soós Mártonnéhoz, avagy akárkihöz is, ha tud e, látott e avagy hallott e valami boszorkányságot?

3. Tudgya é, látta é, hallotta é a tanu az mostan folyó 1701. esztendőben circa diem 10. Junii Bagotán ugyan a bagotai tehénpásztor feleségét éjczakának idejében ki ölte meg?

1. bizonság Szücs Péter, Ordódy Miklós uram jobbágya Bagotán lakozó, annorum circiter 49. Megesküdt, és hiti után vallja. Ad 1. In anno 1700. aratáskor, midőn az bagotai réten kaszáltak volna, avagy gyüjtőztek, ugyanezen fatens mondgya Szabó Andrásnak, Harcsa Andrásné vejének: – hol vagyon az napad, hiszen szintén úgy tartoznak ők is idejönni, valamint más több özvegy asszonyok. Mely szavait ezen fatensnek Szabó András megmondotta otthon az napának, Harcsa Andrásnénak. Azonban másnapon az fatens nyomtatott, és az nyomtatás közben igen rosszul kezdett lenni, az szürü parton hevervén semmit sem dolgozhatott. Azonban Harcsa Andrásné odament, aholott ezen fatens hevert, mondván: – ehe, ott Szücs Péter, azért gyötrődöl ott mostan, hogy tegnap a gyüjtésen engemet szóltál, szároul.[?] Arra mondott az fatens: – azoknak, az kik ottan voltak, úgymint az maga felesége, Kelemen Jánosné, és az mostani disznópásztorné, előtt tudományt teszek, úgymond, ezen elértelek, hogy ihol énnekem mit beszél Harcsa Andrásné. Mely szavaira az fatensnek Harcsa Andrásné semmit sem hallott akkor. Ad 2. et 3. punctum nihil. Testis authenticatus per omnia confirmat de verbo ad verbum.[1]

2. bizonság Kis Kata, följebb írt Szücs Péter felesége, annorum circiter 43. Megesküdött, és hiti után vallja, hogy ennek előtte circiter hat esztendővel Harcsa Andrásné ez fatensnél lakott, és egyszer Szent György nap előtt egy héttel elment leányostul dél tájban. De hova nem megyen, két vagy három óráig oda jártanak, és az szálláson visszajüvén föl volt aggatva a kötények. Mi volt benne, nem tudgya. Hallotta a fatens szájából Harcsánénak, midőn Szücs Péternek mondotta: – azért vagy, úgymond, rosszul mostan te Szücs Péter, hogy tegnap engemet az réten sürgettél, forgattál. Hallotta azt is, hogy ezen szavairul Harcsánénak tudomást vett Szücs Péter. Ad 2. et 3. Nihil.

3. bizonság Kecskés Suska, Kéry István felesége Bagotán, annorum circiter 21, megesküdött, és hiti után vallja. Ad 1. Az fatens, midőn még leány volt, egykorban, anyjának lúdait hajtotta volna az mezőre, Harcsa Andrásné háza előtt azonban Harcsa Andrásné az ludak közibe hajtott, és egy libának szárnyát eltörte. Azonban hazamenvén a fatens az anyjának megmondotta, hogy Harcsáné eltörte az libának az szárnyát, kire nézve ez fatensnek anyja odamenvén Harcsánéhoz kérdözte, miért törte el a libának szárnyát? Öszveszóllalkozának, elmenvén pedig az beszédek után az fatensnek anyja az maga házához az napon, avagy a második napon, az fatens anyjának száját szintén az fülihöz félre vonták, szörnyű undok módon, hogy még az zápfogai is kilátszottanak, és az falat kenyér is kihullott a szájából, mely eseten mind maga ez fatensnek anyja, s mind a gyermekei igen siránkozván, azután kevés napokkal odament az fatens anyjához Harcsa Andrásné, és ilyen orvosságra tanította, hogy fek[– –] jól meg, és meggyógyul. Elsőben azt mondotta, hogy az asszony csötörtökön este mosassa el a mocskost a lányával, az minemű zsírt a vize a mocskosnak fölvett, amint elállhatja melegen a mosogató ruhával, vonja le a víz színéről a zsírt, és amint elállhatja, kösse reá. Avagy pedig, ha az nem használna, tehát a moslékos csöbörben, amint a juhos gazdák szokták tartani a moslékot, azon mosléknak zsírját szedesse le a leányával, és mosogató ruhába tevén, azzal jó melegen kösse be. És ugyan, ha az nem használ, vakarja meg a disznó vályút kivül-belül, és amit arrul levakar, és az vályú körül is, az mit talál szedje föl, és azzal kösse be, s meggyógyul. Melyeket ez fatens az anyjával együtt elkövettek, és az anyjának meggyógyult, s helyére állott a szája. Ad 2. et 3. Nihil. Authenticata testis[2]

4. bizonság Kelemen Örzsik, Sziládi Mártony özvegye, Bagotán lakozó, annorum circiter 35. Megesküdött, és hiti után vallja. Ad 1. Midőn ezen fatens terhes volt, mondotta egykor szó beszéd közben Harcsa Andrásné előtt: – ha énnekem – úgymond – gyermekem lészen, én nem ételem őtet, hanem csak szoptatom. Azonban meg lévén a gyermeke, nem szoptathatta ez fatens. Egyszer pedig Harcsa Andrásné ez fatenshez menvén mondotta: – hiszen, lám, azt mondottad, hogy nem fogod ételni, csak szoptatni a gyermeked! Hanem azután mintegy 10 héttel szoptathatta a gyermeket. Ad 2. Vallya, midőn a gyermeke circiter negyednapi volt nekie az fatensnek, este, mi helyen a gyertyát eloltották, azonnal Bagotán lakozó Varga Ferencné képében vonták kezébül mellőle a gyermeket a fatensnek, melyet nehezen tarthatott, mégis, hogy el nem vonták kezibül. Vallja azt is, hogy ismét akkor, másik éjczakára kelvén, igen megkínzották őtet a boszorkányok.

5. bizonság Takács István, Bagotán lakozó Ordódy György jobbágya, annorum circiter 30. Megesküdött, és hiti után vallja. Ad 1. Hogy Szent György pápa nap[3] tájban múlt el egy esztendeje, hogy éjczakának idején, éjfél tájban, mint egy fúvóból sendülő fuvallást érzett, melyre fölserkenvén, szép holdvilág volt, látta szömein a szobában a sok boszorkányt, az kisgyermek peniglen megkereszteletlen lévén, ez fatens mellett volt, az anyja pedig a fatens fejénél feküdt a padon. Azonban ez fatensnek ágyához menvén Harcsa Andrásné mondotta ez fatensnek: – hozod ide szaros eb a gyermeket, mert ha ide nem adod, holnap éjcakán magadat is elszaggatunk. Mely szó közben Harcsáné megfogta az kisgyermeket, sőt úgy vonta, hogy csak alig tarthatta meg ez fatens lábocskájánál fogva. Látta, hogy Harcsánénak, mint az tüzes szikrák, ollyak szikráznak ki a szájából, maga volt é Harcsáné, vagy az ördög volt képében, de az fatens magát látta, Harcsánét. Látta szemével ez fatens, hogy Szent György éjcakáján két macska jött Flor Ferenc udvarára a tehenei közé, melyeknek egyike alá az öregbik macska oda ült, és az másik macska az gátra, möllyeket meg riasztett ez fatens, úgy szaladtanak el. De 3. Nihil. Authenticata firmatur.[4]

6. bizonság Dienes Ferenc, Ordody Miklós uram bagotai jobbágya, annorum circiter 30. Megesküdött, és hiti után vallja, hogy önnön magának rajta történt szertelen vesztés miatt az egyik lába feje elszakadott. Ez fatens másik anyjának ezt mondotta Harcsáné: – ha foghagymával nem hűtötted volna, a fiadnak lába el nem szakadott volna. Ad 2. et 3. Nihil.

7. bizonság Sebestyén Antalné, Bagotán lakozó, annorum circiter 49. Megesküdött, és hiti után vallja, hogy midőn Harcsánénak egy korban, ezelőtt circiter egy holnappal fejésen keresett volna, lévén az fatensnek egy gyermecskéje, mely gyermecske ezen fatensnek csecsein csüggedezvén, mondotta ez fatens az gyermecskének: – édes fiam, nincs bizony abban csak egy csöpp is. Azonban Harcsáné kinyitván mellyén levő felingit, megsimogatván maga hasát, mondotta: – kár volna az én fehér testemnek vízbe mennie. És azt is mondotta, hogy ő, noha özvegy, de néha-néha megposdul az ő mellye. Vallja azt is ez fatens, hogy Harcsáné elhítta magával egy tót asszonyhoz Bagotán, és ez fatens által kérdözte (minthogy maga tótul nem tud), mondgyon orvosságot neki, mivel a tehene igen rosszul vagyon. Kire felelt a tót asszony tótul: – hiszen ő maga többet tud énnálamnál ahhoz. Kérdezvén Harcsáné az fatenstől, hogy mit mond tótul az asszony, ez fatens nem merte megmondani. Kire mondott a Harcsáné: – hamis a lelked mind tenéked, s mind annak. Mikor hazament az fatens, már az gyermeknek az lába meg volt rontva. Ad 2. et 3. Nihil. Authenticata testis.[5]

8. bizonság Ondody Örsike, bagotai Kis János felesége, annorum circiter 45. Megesküdött, és hiti után vallja, mostan, csak nemrégen, Harcsánéhoz ment, és a szombati fejés

tejet kérte, kinek mondott Harcsáné: – miért haragszol te énreám eb születte? Azonban megfogta ez fatenst, elszakasztván felingének kötőjét, anyaszült meztelenre vetkeztette, és úgy szemlélte mind testét, az hólna alját is nézte, mondván: – van e szőröd? Mondván az fatens: – mit keres rajtam? Kire felelt: – azt keresem, ha igaz lélek vagy e. Hogyha a vízbe vertek, az igaz léleknek szőr van az holna alatt. Ad 2. et 3. Nihil. Authenticata testis.[6]

Többeket is, circiter 15 esküdttettünk, de ad 2. et 3. senki sem vallott.

Actum Bagotae, die 15. Junii, anno 1701.

Somodi György, nemes Komárom vármegye szolgabírája mp. L. S.

Gyárffás István, nemes Komárom vármegye esküdtje mp. L. S.

III.

1701. június 17., Komárom

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÁVID ZSUZSANNA, HARCSA KATALIN, NAGY DOROTTYA, SOÓS MÁRTON ELLEN

Anno 1701. 17. Junii celebratur sedis judiciaria inclyti comitatus Comaromienss praesentibus Paulo Baldi, Georgio Somodi judlium, Stephano Gyárffás, Christophoro Jergius, Stephano Szentkereszti, Emerico Jany, Christophoro Janay, Andrea Kazaz, Sebastiano Ramor, Joanne Csoma jurassoribus

[...]

Levata alia causa criminalis dominus magistratus et actoris contra et adversus Catharinam Harcsa, Susannam David, Dorotheam Nagi, Martinum Sós veluti in vinculis personaliter adstantibus incatták.

Nem tudatik honnét indíttatván Isten és az világi törvényeknek súlyos büntetésétől nem rettegvén, igaz urokat, Isteneket hitetlenül elhagyván az pokolbéli erdeggel cimborálta és attul tanult ördögi mesterségek által okos és oktalan álatoknak és veteményeknek megártottanak – poenam super similibus sagis malefactoribus statutam incurrere non formidando, kívánnya azért az dominus magistratus et actor prokatora, hogy az personaliter adstans incattak más hasonló gonosztévőknek is rettentő példájokra először is, hogy több hasonló gonosz tévő társaikat, és gonosz cselekedeteket vallják csigára, azután penig érdemek szerént való büntetésre sententiáztassék cum reali et effectiva executione subsequenda. Ac nihilominus magistratuali authoritate produceret etiam certas literas attestatorias eatenus def[– –].

Deliberatum

Ex certis rationibus ezen criminalis processus differáltatik ad diem 18. Junii.

Incatta personaliter adstans negat simpliciter tam actium, quam testium fassiones.

Pro domino magistratu et actore supermeritoria responsione personaliter adstantis incatta protestatur in edoctionemque maleficii ejusdem exhiberet attestatorias literas, cupiendo eandem primum quidem torturae subjici deinde vero [– – –] adiudicari.

Deliberatum est.

Mivel az bizonyságok szentül szemben megvallották s szemire hánták s fejire eskütték sok külömb külömb féle personaliter adstans incattának erdögi cselekedetét. Annak okáért azon incatta ugyan azon világos bizonságoknak és az megületett csordásnénak is halála előtt lött fassiójára nézve csigáztassék meg, azáltal az finalis deliberatio fentmarad. Ha penig sub tortura vallana contra se ipso facto [– – –] adjudicatur.

1 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
2 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
3 Április 24
4 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
5 Az irat szélén más kéztől
6 Az irat szélén ugyanattól a kéztől

14.

1714. március 24., Mocsa

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓT MÁRTON FELESÉGE SOÓS ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. XII/115. Dob. 752.
NYOMT. KIADÁSA: KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 466–471. p. [Részleges közlés] ALAPI, 1914. 1–6. p. [Részleges közlés] BOROVSZKY, 1896. 270–272. p. [Részleges közlés] SCHRAM, 1970–1982. T. I. N. 167. 437. p. [Részleges közlés]

I.

Negotium strigam Elisabetham Soos agilis Martini Tot consortem et reliquas interessatas complices. Anno 1714.[1]

Anno 1714. Die 27. Martii. Fölséges saxoniai herceg cardinalis és esztergomi érsek (titulati) kegyelmes urunk ő eminenciája Mocsa nevű falujában ezen nemes Komárom vármegyében lévőben megfogattatván Tót Mártonné úgymint Soos Örsébet 72 esztendős kálvinista valláson levő és a nemes vármegye házánál vinculáltattatván die vero 26. Martii, anni praescripti megexamináltattván maga tulajdon szabad akaratjából minden kemény kényszerétés nélkül ez alább való dolgokat az mind punctatim következnek, vallotta.

1.[2]

2. Azt is vallja az vinculumban lévő asszony, hogy az fent írt 1711. esztendő tájban Mocsán lakozó Haj Szücsné az Balogh kezét csak azért vesztette meg, hogy mondott Haj Szücsné ugyan Mocsán lakozó Török Jánosnak árváját tartotta, és hogy az vinculumban lévő asszony szemére hánta: – mért tartod tisztátalanul a gyermeket, mért csak a ganajában heverteted? Arra Haj Szücsné azt mondotta az vinculumban levő asszonnak: – no várj, megbánod azt, amit mondottál. Arra hatodnapra az mint följebb vagyon írva megvesztette ezen fatens asszony Balogh kezét, és mégent azon Haj Szücsné füveket

szedvén és abbul füves vizet csinálván kétszer azzal megmosván egy hétre meg is gyógyította tizenhét pénzért az kezét. Ezen casust, hogy megvesztette és meg is gyógyétotta tudgya Mocsán lakozó Szek Juhászné.

3. Egyazon időben Tengő Fako Suska Nagy Mártonnál Mocsán lakván, és szállásán nem lévén ezen vinculált asszony azt vallja, hogy az minemű győri leánykát, circiter 16 esztendősset tartott Tengöl Suska, három fazék ördöngös sirját (circiter egy egy pintesekben) mutatta az leány és azt mondotta, ha valakinek rosszul van az lába, ezekkel a sirokkal keni Tengöl Suska.

4. Haj Szücsnét és Tengöl Fako Suskát onnét vallotta és tudgya boszorkányoknak lenni, hogy kezét lábát megvesztették, és rövid idő alatt meggyógyétották az vinculált asszonnak.

5. Az vinculumban lévő asszony köz mondásbul hallotta és vallja, hogy az igmándi tavalyi bírónál az boszorkányok zászlója kezével az ládája fenekén lett volna.

6. Vallja azt is az többször említett vinculumban lévő Soós Örsébet, hogy anno 1711 karácson előtt circiter 2 héttel Mocsán éjjel volt ezen vinculált személy Kordas Miklós mocsai plébános úrnak anyjával, Tengöl Fako Suskával, Haj Szücsnéval és igmándi tavali bíróval a mocsai falunak pincéjében, az hol is több boszorkányok is voltanak ottan, táncoltanak, ettenek és ittanak. Az földre terítettenek asztalt valamely darab ruhábul. Az ételek állott egy sült báránybul és disznó pecsenyébül, mely pecsenyít az igmándi bíró állt az vendégségben. Kenyerek helyett penig darab követ tettek, és tizenkét fakések is voltanak az asztalon, tettenek mely követ az igmándi tavalyi bíró fakéssel szelt, s a többi is fakésekkel ettenek. Az pincében való hordókbul mindenikébül vettenek bort, de az nyírfa abroncsó hordókbul nem vehettek italt, mindhogy az olyatín abroncsó hordókbul nem vehettek, és nem is árthatnak. Egy hegedősek is volt ezen alkalmatossággal, és táncoltanak, az táncmester penig említett igmándi tavali bíró volt. Midőn penig két óráig egyvégben ezen mulatságokban lettenek volna, és az pincébül el akartak volna menni, azon hordókat, az melyekbül bort vettenek, teli okádták, és ily formán töltették helyire az borokat. Ezek végben menvén eltűntenek, az vinculált fatens penig [– – –] lévén lábán ment szállására. Midőn penig az pincében mentenek az Tengöl Suska vitte két kezénél fogva az vinculált fatenst az mondott pincében, úgy, hogy a lába sem érte mindenütt a földet. Azt is vallja a fatens, hogy az 1711. esztendőben esett karácsoni ünnepek után kit hittel megént az mondott Mocsaj falunak pincéjében esszegyűltenek az név szerint följebb denominált boszorkányok, és hasonló dolgokat, táncolásokat és evéseket követtenek el, valamint mingyárt följebb le vagyon írva, hanem hogy ezen alkalmatossággal az pecsenyéjek öt sölt tyúkbul állott, melyeket ugyan az igmándi tavalyi bíró hozott magával, az tizenkét kő penig kenyér helyet, és az 12 fakés ezen másik alkalmatossággal is az asztalokon, az földön voltanak. Az pincében penig mind az két ízben az ajtón mentenek be, melynek lakatját Tengöl Fako Suska nyitotta ki és bé is csukta. Ezen alkalmatosságokkal, úgy vallja az fatens nem evett velek, hanem csak egy tőkén lévén és ölvén nézte őket.

7. Azt is vallja az vinculált fatens, hogy ennek előtte circiter 6 esztendővel tekintetes nemes Fehér vármegyében bizonyos falunak határján az boszorkányok esszegyűltenek, ahol is ittak, ettek és táncoltak, az borok vörös volt, az fatensnek penig circiter 1 d pénz árára való égett bort adtanak innija, legottan azon alkalmatossággal. Vallja az fatens, hogy egymással azon eszvegyölt boszorkányok paráználkodtanak, és mezítelen táncoltanak. NB. De az fatens maga felől azt vallja, hogy se nem táncolt, nem is paráználkodott noha

az paráznaságra eleget késztették, és az fönt említett kevés ígett bornál többet nem is ivott. Azt is vallja, hogy az említett helyre az boszorkányok repülni mentenek, és hogy őtet, az fatens nem akarván velek menni repülni, repülve két kezénél fogvást vitték el.[3]

Ezen alkalmatossággal fönt mondott plébánus uram anyja jelen nem volt, lévén az igmándi tavalyi bíró, Tengöl Fako Suska, Haj Szücsné és az fatens volt jelen az boszorkányok között, kiket ösmert. Ezeken kívül látta, ösmérte ezen alkalmatossággal magok közöt Győrett lakozó Gyógyétó Katát, Hajdu feleségét. Azt is tudgya ezen vinculált fatens, hogy az mondot Gyógyétó Kata meg lévén vesztve Kiss Barati István Kovácsné (mely most Győrett lakik) meggyógyétotta azelőtt circiter l0 esztendővel.

Die 25. Martii az mocsai plebanus Szembárh Miklós uram édesanyját, Tengöl Fako Suskát, Tonkánét és Haj Szücsnét, Mocsán lakozó asszonyokat vallja boszorkányoknak lenni, mert az napon, 9 órakor éjjel az arestom háznak az vasrostélyos ablakán hozzája bújtak, és ottan az pap anyja és Tengöl Fako Suska keményen dömeckölték, fejét szorongatták, csak azért, reájok ne valljon, és ne mondja a mondgyál [!] mert megöljük. Azminthogy Tengöl Suska ezen éczaka arra is késztette a pap anyját és Haj Szücsnét: – tekerjük ki edgyik lábát, mert nem akar velünk járni. Haj Szücsné penig arra azt mondotta az declarált társainak: – ördög néki, ha nem akar velünk járni, csak ne áruljon el bennünket, és ellenünk ne valljon. Melyre az vinculumban lévő Sós Örsébet azt mondotta az fönt elégségessen nevezett 3 boszorkány asszonyoknak: – lelköm, csak ne báncsatok, nem szóllok ellenetek és el nem árullak.

Anno 1714. Die vero 26. Martii. Móron lakozó Kovács Jánosnak leánya Ilona Császáron Szek Gergölynél lakozó leányzó személy annorum circiter l6. kálvinista valláson lévő, megexamináltatván ujonnant vallja, hogy az, miket az császári bírák előtt vallott, l6. Martii anni currentis mind úgy vannak. Addito hoc újonnant vallja, hogy az Soós Örsébet vénasszony arra is tanította őtet, mondván: – te pila, ha azt akarod, hogy férhez ne mehessen, akire haragszol leányzó, csak háromszor keröld meg őtet, és mess el az hajában, azt vesd valamely folyó vízben, és ha ezt megcselekszed, mindaddig az olyan leányzó férhez nem mehet, valameddig te magad nem akarod. Mikor pedig te akarod, hogy férhez mehessen, csak gólyafészekbül csinálj lugot, és moss meg a fejét az olyan leánynak, azután férhez mehet.

Ad 4. punctum in Császár factae fassioni addit praefata virgo, hogy midőn mondott Császáron lakozó Szabó Mihály házánál az boszorkányok éjel eszvejöttek, ezen Soós Örsébet asszony jelen volt köztek, és mind az tíz ujján egy-egy égő gyertya volt, mely dolgot szemeivel látott az fatens és ezen Soós Örsébet is látta, és ösmerte, de az többet edgyiket sem, s más egyéb dolgot nem is vett észre, mivel nagy nehéz álom ereszkedett szemeire.

II.

Anno 1714. Die 27. Martii Mocsáról béhozattatott és már vinculumban levő Soós Örsébetnek vallására béhozattatván igmándi possessióból méltóságos gróf Eszterház Jósef és Ferenc uraiméknak ő nagyságoknak falujából Szalay Ferenc névű jobbágy, úgymint az följöbb írt asszonnak fassiójából praetensus boszorkány, ki is statuáltatván,

az fönt mondott asszonnak eleiben, és nemzetes Lábodi Ádám, úgymint kegyelmes urunk ő eminentiája (titulati) tiszttartója, úgy nemkülönben Kazay András, Bokor László, tekintetes nemes vármegyének esküttjei és Frohlick Ferenc, ezen tekintetes nemes vármegyének perceptora, uraimék előtt erga invicem megexaminálttatván, Soós Örsébet, mihelyst Szalay Ferenc harmadmagával, úgymint Takácsy Ferenccel, igmándi notariussal, és ugyanezen helységbéli Pográni János eskütt emberrel az tömlöc házban bémentenek volna, legakkor és mingyárst Szalay Ferencre, úgymint az tavalyi igmándi bíróra ujjal mutatott, hogy ő volna az, aki az mocsai pincében, midőn edgyütt voltak éjjel, tegnapi fassiója szerint, midőn penig pro examine deputált uramimék mondották Soós Örsébetnek, mutasd meg, mellyike ezek közől az igmándi tavalyi bíró, akkor mindjárt szemében mondotta néki:– kegyelmed az, aki mikor az mocsai pincében voltunk, az ki fakéssel megette az követ, és az öt sült tyúkot, báránt magával hozta, és ezen öt sült tyukot legelsőben is Tengöl Fakó Suskának tette eleiben.

Ezen szavaira többször említett Szalay Ferenc Soós Örsébetnek azt felelte, mondván: – nem igazat mondasz, mert nem voltam én te veled, soha nem láttalak, nem is ösmerlek. Bár csak egy gyermek tudna ellenem legkissebbet is mondani. Melyre Soós Örsébet ilyen szóval visszafelelt: – én is könnyen mondhatnám azt, hogy nem ösmerem kegyelmedet, hét háznál laktam Mocsán, én ellenem is senki semmit sem tud mondani, amiatt, ládd, vasat köll hordoznom. Melyre Szalay Ferenc ilyen módon megént visszafelelt ezen vinculált asszonnynak: – azért hordozod, hogy megérdemletted. Erre megint az asszony vissza azt mondotta: – valamint én megérdemlettem, bizony, szinte úgy megérdemletted te.

III.

Kedves Tott Istvány Uram

Történik illyen állapot mostanság nálunk, mellyet is akarunk kegyelmed eleiben adni, hogy lévén Harangozó Mihály házánál egy öregasszony, ki is, midőn megbetegült, fogadván maga mellé egy leánt, az mely öregasszony ezen leánt arra kérte, hogy legyen boszorkánnyá, az midőn azon leány hallván olyan hírt, hogy Győrött foktak meg az féle boszorkányos embert, valamely szóbeszéd közben előhozván, hogy úgy mondgyák, hogy ezen Győrött megfogott ember ide, Császárra tízre vallott volna. Arra mingyárt feleli azon leány: – jaj, bizony, talám én reám is rámvallott, mivel immár engem kért az a vénasszony. Az midőn azon vén asszony az leánnak mutatta mesterségét, kihívta nappal, azt mondgya az leánnak: – te Pila, neheczen [?] az Töki kertyiben, hogy mit lácz. Egy kis idő múlván azon asszony visszajön, kérdi a leántul: – no, Pila, mit láttál? Arra az leány azt feleli: – egy nagy nyíves kutyát láttam. Azon asszony arra azt mondgya: – teneked olyanná köll lenned elsőben.

2. Azután mongya az vénasszony az leánnak: – te Pila, ha az asszonnak gyermeke leszen, tudom, hogy férfi gyermek leszen, az két első újoddal kösd meg az lábait háromszor, annak, mindőn csontya az kezedben marad, azt oztán add nekem, én tenéked száz forintot adok érette.

3. Hogyha penig valakit meg akarsz veszteni, legelsőben valami atyádfiát köll megveszteni, mert én is legelsőben az öcsémen tanultam meg. Addito, hogy az térde kalácsát vette ki. Te neked is, Pila, úgy köll megtanulnod, ha valamely atyádfiát megveszted.

Te Pila, mi annyi sokan vagyunk mi, hogy az ideji búzából csináltunk egy merő csikmákot az Szent Gellel[!] hegyen, de abbul csak egy-egy szál jutott egyre, de az bor sem leszen bőv, mert az idei bort megitták.

4. Vallja ezen Pila leány, hogy azon öregasszony, hogy már ő 17 vesztött meg az mocsai gazdasszonnál. Azért vesztötte meg, hogy egy alkalmatossággal egy pénzt kért tőle, hogy nem adott, és azután valamely ételbe, hogy nem adott nekie, arra való haragjában vesztötte meg. Item azon leány vallja, hogy egy alkalmatossággal annyin mentenek be az házban, hogy alig fértenek az házban, azon asszony közelben ült, és 10 szál gyertya volt az kezében, az vénasszony, Soós Örsébet evett a boszorkányokkal.

5. Vallja azon leány, hogy egy alkalmatossággal azon asszony el akarván vinnyi őtet, egy csigás kantárral nekiment. Sok küzködési után, hogy semmit sem töhetett az vénasszony nekie, az mázas cserepet verte az fejéhez. Arra az házbul kiszalatt, és az vénasszony szitta, és azon vénasszony úgy fenyegeti meg, hogy: – no, kurva, ha kimondod, hidd el, hogy el köll lenned az fél lapicskád nélkül. Ezután az vénasszony kantárostul az leányzó szeme előtt eltűnt.

Actum Császár, die 10. Martii 1714.

Fülöp Mihály bíró több hites férfiakkal edgyütt

Azon öregasszony Mocsára ment.

1 Az irat külzetén
2 Áthúzva
3 Az irat szélén ugyanattól a kéztől

15.

1716. július 3., Komárom

KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ALADOSY ZSUZSKA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom v. Büntető perek. Jelzet nélkül. 1716.

Anno 1716., die 3. mensis Julii, in hacce regia et privilegiata civitate Rév Comaromiensi, comitatuque eodem, pro parte et ad requisitionem generosi domini Pauli Zámbaldt, civitatis praefatae judicis primarii, secundum subannexa de eo utri puncta testatrix infrascripta juramento mediante, examinata fassa est.

De eo utrum

1. Vallja meg hiti után az tanu, hogy az elmúlt 1710. esztendőben, Boldog Asszony havában, itt Komáromban, nemes Komárom vármegyében lévőket, amidőn a fatens asszony bizonyos csizma szárokat kért volna itt Komáromban lakozó Aladosi Suskától egy máriá-

son, és minthogy nem akarta a fatens asszonynak külömben adnyi két garasnál, s több sem lévén hat garassánál a fatens asszonynak, arra nézva azon is selmet és cérnát vett, melylyel is midőn már vissza ment volna a fatens asszony, szemközben gyövén nékie Aladosi Suska, és mondgya a fatens asszonnak: – Virágné, vedd meg már a szárokat, odaadom. Kire felelte a fatens asszony: – nem vehetem bizony én már, ha egy filléren odaadod is, mert már mind elköltöttem, ami kevés pénzecském csak volt. Történék azomban, hogy a fatens asszonnak mint egy 17 esztendős kori Ilona nevű leánya az szomszédba ment volna más leány társának látogatására, holott Aladosi Suska is ott lévén, és meglátván az fatens asszonnak leányát, azonnal monda néki formálibus: – no te, nem vévén meg az anyád az csizma szárokat, de várj csak, meglátod, hogyan jársz! Ezen szavai után nemde haza menvén a fatens asszony leánya, azonnal megbeszélé a fatens asszonnak, formalibus: – jaj édes szülém, anyám, megfenyegete bizony engem a Suska. Kire monda a fatens asszony maga urának: – no vigyázzon kend reá, uram, hogy bizony megrontja a Suska a leányt azon kicsiny dologért. Ezek után éczakára kelvén, ugyanazon éczakán nagy jajszóval fölsivalkodott a fatens asszony leánya, formalibus: – jaj, szívem anyám, majd elrontja a Suska a kezemet! Mely sivalkodásra a fatens asszony fölkelvén és gyertyát gyújtván nézi leányának a kezét, és valamint az ujjaival megszorították az leánynak kezét, olyan feketén és kéken láczott, mint a hót szén. Mely eset után száma nélkül megmondotta a fatens asszonynak leánya, hogy személye szerint megismerte Aladási Suskát, éczakának idején hogy hozzá gyütt.

2. Vallja meg azt is a tanu, hogy megírt eset után mingyárt reggel az kútra menvén az fatens asszony, és ott találván Aladási Suskát is nemde azonnal nagy haraggal öszve boszorkányozta és szitta, mondván formalibus Aladási Suskának: – no te vén kutya, vén boszorkány, csak nem egyéb, hanem te ötted meg a leányom kezét, mert meg is ösmért, és csak eresz meg néki! Kire felelvén Aladosi Suska: – te rossz vagy és nagy nyelvű, de az urad jó. És azzal elmenvén leste a fatens asszonnak ura Aladosi Suskát, azután csaknem egy holnapig, de soha szemre nem vehette.

3. Vallja meg nemkülömben a tanu, hogy azután mintegy négy hetére nemde kenyeret árulván Aladosi Suska, és a fatens asszonyt magához híván kínála, hogy venne tőle cipót. Annál hogy vett is, és szóközben nemde maga elő hozá Aladosi Suska az fatens asszony leányát, tudakozván, hogy mi lőte volna, minthogy hallotta, hogy rígen rosszul volna. Melyre felelte a fatens asszony: – bizony rosszul van, mert mihelest megfenyegetted, mingyárt rosszul volt. Ezek után tanácsot adott a fatens asszonnak Aladasi Suska, hogy mivel kösse leányát, és mihelest békötötte a fatens asszony amivel parancsolta Aladasi Suska, azonnal fölfakadt leányának keze, és három holnapig folyott, utánna meg is gyógyula.

4. Mondgya meg azt is a tanu, nemde az fatens asszony maga leányának – salva venia – ganajlatjával amidőn bekötötte volna kezét, nemde azt mondotta é megírt leánya az fatens asszonynak: – szülém, édes anyám, vegye le kiend a kezemrül, mert az Suska minden órában hozzám gyön szömélye szerint, s mind untat, hogy vegyem le az kezemrül, mert még rajta fog lennyi, addig őneki – salva venia – mind ganajt kölletik önnyije.

5. Vallja meg a tanu hiti után, hogy ezen most folyó 1716. esztendőben, Szent Iván havában nemde az fatens asszonnak hét esztendős leánykája megvallotta és panaszképpen mondotta az fatens asszonnak formalibus: – anyám asszony, bizony már két hete, hogy minden éjjel hozzám gyön a Suska személye szerént, és bánt, s közösködik velem,

és most is a konyhában volt, s fölvévén három korsót mindenikébül ivott, és fölzavarta a vizet, azután megrakta a tüzet a katlan alatt, de meg nem égett. Melyek után azt mondotta említett Aladosi Suska, hogy kegyednek mongyam meg, hogy mennyen el kegyed hozzája, mert ha el nem megyen, soha úgy nem járt, amint fog járnyi.

Anno 1716., 15. Septembris praesens testatrix in figura, indeque autenticata ad quinque per omnia confirmat suam fassionem, addito hoc, hogy annyira közösködött Aladási Suska az fatens leánykájával, hogy földagadván az kis háta, mely miatt mind vérrel vizellett.[1]

6. Mondgya meg azt is a hiti után a tanu, nemde mindgyárt más napra kelvén egymás után három nap megnyomták a fatens asszonyt a boszorkányok, és nemde azután, úgy mint Szent Iványi havának 15. napján álmában fölverték a fatens asszonyt, és az egész várost bényargalták véle, az város házában is fölvitték, és ki fölemelte, ki taszította, húszta és vonta, utoljára az ablakon az uczára kivetették, melyre azonnal fölsörkent a fatens asszony, és mely felére, tudnyiillik jobb felére esett az egész fél teste olyanná lett, mint a hótt szén, mely eset miatt nem is bírhatta magát a fatens asszony, holott is álmában személye szerént megismerte a fatens asszony Aladosy Suskát.

7. Vallja meg azt is az tanu, hogy ismét más napra kelvén nemde az fatens asszonyt fölvötték az ágybul, és a városon kívül vitték álmában, ottan egy vasrostélyra ültetvén úgy hordozták a fatens asszonyt, melyre fölsörkenvén a fatens asszony alig kelhetett föl az ágybul is.

8. Mondgya meg azt is hiti után a tanu, hogy az elmult 1715. esztendőben, Szent Jakab havának 20. napján nemde mihelest estve elojtotta a fatens asszony a gyertyavilágot, azonnal egy sereg boszorkány begyött a szobájába, és nagy táncot indítván a fatens asszony testi szemeivel látta őket, de senkit akkor közülök meg nem ismérhetett, hanem azután mingyárt ötöd nap mulva, hasonlóképen, mihelest elojtotta a fatens asszony az gyertya világot, nemde ismét egy nagy sereg boszorkány ment az fatens asszonyhoz bé, és mingyárt elsőbben is Aladosi Suska. Mint hogy semmit sem alutt a fatens asszony, személye szerint megismerte. Elébe állván is az fatens asszonnak, mondván formalibus Aladosi Suska: – no te mit csinálsz ottan? De nem gondoljatok véle, csak táncoljatok! És minyájan nagy táncot indittának. Utóllára Aladosi Suska nagyon kerekítte szoknyájával, és az földre ülvén (salva venia) nagyot ganajlott, melyet látván a fatens asszon mondotta Aladosi Suskának formalibus: – no csak fölszödgyed, hamis a lölköd, mert ha otthagyod, holnap fölszödöm és megfőzöm, úgy verem az ajtódhoz! Eztet halván Aladosi Suska fölszötte és elvitte, melynek a helyét reggel is láczva találta a fatens asszony.

Testatrix honesta foemina Juditha Siroky, circumspecti Michaelis Virágh, civis Comaromiensis relicta vidua, annorum circiter 40 jurata et examinata ad praemissum primum de eo utri punctum directe, ad secundum directe, ad tertium directe, ad quartum directe, ad quintum directe, ad sextum directe, ad septimum directe, ad octavum per omnia directe fassa est.

Actum Comaromii, die et anno superius, substituto judice mp. quaminus et correcta et extradata per me, Adamum Röth, juratum ejusdem civitatis notarium mp.

Anno 1716. die 15. Septembris praesens testatrix in figura judicii examinata et authenticata ad praemissa omnia de eo utri puncta per omnia confirmat suam priorem fassionem.

Anno 1716. die 16. Septembris, in hacce regia ac privilegiata civitate Rév Comaromiensi, comitatuque eodem, pro parte generosi domini Pauli Zámbaldt, civitatis mentionatae judicis primarii, secundum subannexum de eo utri punctum testatrix infrascripta juramento mediante examinata fassa est.

De eo utrum

Vallja meg hiti után a tanu, hogy az mostan folyó 1716. esztendőben, június havának utolja felé, itt Komáromban, nemes Komárom vármegyében levőben, amidőn a fatens asszony leányának residentionalis házánál éczakára kelvén szokása szerént le akart volna fekünnyi, és imádkozván maga fatens asszony fekvő ágyán nemdenem egy zúgás megkörnyékezé az fatens asszonnak füleit, mely zúgással együtt nagy álomtul el is nyomatott, mindazonáltal elméjén lévén az fatens asszony, mintha semmit sem alutt volna, akkor tekéntvén aluva maga jobbjára, és megisméri mingyárt most az nemes város tömlöcében fogságban levő Aladasy Suskát, mondván maga társának Aladosi Suska (mint hogy ketten voltak) formalibus: – szakaszd ki a szívét! Melyre felelte a társa: – nem nyúlhatok hozzá. Kire Aladosi Suska reárohant az fatens asszony fejére borulván, és szörnyüképpen megnyomta, azután az jobb oldalát a porcogójában mind benyomkodta, melyet elhagyván Aladosy Suska, azonnal az fatens asszony is magához térvén fölsörkent, s nagy fájdalmát érzette, és mindeddig is érzi.

Testatrix honesta foemina Ursula Pantár, circumspecti condam Joannis Peregh relicta, annorum circiter 53 jurata et examinata ad praemissum de eo utri punctum per omnia directe fassa est.

Actum Comaromii, die et anno praementionato. Coram me, Emerico Csukás, praetactae civitatis Comaromiensis substituto judice mp.,

examinata et extradata per Adamus Röth, juratum ejusdem civitatis notarium.

Anno 1716. die 19. Septembris praesens testatrix in figura judicii examinata et authenticata ad praenotatum de eo utri punctum per omnia confirmat priorem suam fassionem.

Inquisitione pro parte generosi domini Pauli Zámbaldt, judicis primarii peracta.[2]

Anno 1716., die 3. mensis Julii, in hacce regia ac privilegiata civitate Rév Comaromiensi, comitatuque eodem, pro parte et ad requisitionem generosi domini Pauli Zámbaldt, civitatis mentionatae judicis primarii secundum subannexum de eo utri punctum testatrix infrascripta juramento mediante, examinata fassa est.

De eo utrum

Vallja meg hiti után a tanu, hogy az most folyó 1716. esztendőben, Szent Iványa hava 11. napjának verradójára, itt Komáromban, nemes Komárom vármegyében lévőben ugyan Komáromban lakozó Aladosi Suska nemde bémentén az fatens asszonnak szobájában éczaka, és minthogy nem alutt a fatens asszony, testi szemeivel látta, és megismervén Aladosi Suskát elsőbben is az fatens asszonnak fejét az dunyhában tekerte, és reáülvén (salva venia) szemérmes testébe nyúlván kezével, és belső részit a fatens asszonnak mind öszverontotta és maricskolta. Egyéb testében is szörnyű meggyötrötte. Nagy üdö múlva, midőn el akart volna mennyi, mondotta jelentett Aladosi Suska az fatens asszonnak formalibus: – ne néked a lovak, a nyelvesség, hogy azt beszélletted, hogy megöltem a lovaidat. Ezzel elméne Aladosi Suska.

Testatrix honesta foemina Catharina Peregh, circumspecti Martini Toth, civis Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 30, jurata et examinata ad praenotatum de eo utri punctum per omnia directe fassa est.

Actum Comaromii, die et anno superius specificatis. Coram me, Emerico Csukás, civitatis praefatae substituto judice mp. examinata et extradata per Adamum Röth, juratum ejusdem civitatis notarium mp.

Anno 1716., die 15. Septembris praesens testatrix in figura judicii examinata et authenticata per omnia confirmat priorem suam fassionem, addito hoc, hogy testi szemeivel látta Virágnénak az testit, hogy egészen öszve volt törve, mely is úgy láczott, mint a kék szilva.

Inquisitio pro parte generosi domini Pauli Zámbaldt, civitatis praettactae judicis primarii peracta.[3]

Anno 1716. die 18. mensis Septembris, in hacce regia et privilegiata civitate Rév Comaromiensi, comitatuque eodem, pro parte et ad requisitionem generosi domini Pauli Zámbalt, judicis mentionatae civitatis primarii, secundum subannexum de eo utri punctum testatrix infrascripta juramento mediante examinata fassa est.

De eo utrum

Vallja meg hiti után a tanu, hogy mostan folyó 1716. esztendőben, Szent Mihál havában, itt Komáromban, nemes Komárom vármegyében levőben, amidőn a fatens asszony maga residentialis házában éczakára kelvén lefeküt volna, és lefekvése alatt az házban lévő cseléddel egyrül másrul is beszélgetett volna, nemde azon beszéde alatt egyszersmind nagy álom miatt elnyomatott az fatens asszony, mingyárt akkor személye szerint ott teremvén most az nemes város tömlöcében heverő Aladosy Suska, és az fatens asszonnak lenyomván fejét az torkára kucsolá kezeit, szörnyűképpen megnyomta az fatens asszonyt, úgy, hogy sokáig utánna az nyálat sem nyelhette el, mely megnyomásában személye szerént megismerte Aladosy Suskát az fatens asszony.

Testatrix honesta foemina Elizabetha Beke, circumspecti Andreae Kámány, civis Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 40, jurata et examinata ad praemissum de eo utri punctum per omnia directe fassa est.

Actum Comarommi, die et anno praementionatis, coram me, Emerico Csukás, praeattactae civitatis Comaromiensis substituto judice mp.

examinata et extradata per Adamum Röth, juratum ejusdem civitatis notarium mp.

Anno 1716., die 19. Septembris praesens testatrix in figura judicii examinata et authenticata ad praemissum de eo utri punctum per omnia confirmat suam fassionem.

Inquisitio parte generosi domini Pauli Zámbaldt, judicis primarii peracta.[4]

1 A bíróság utólagos följegyzése
2 Az irat külzetén
3 Az irat külzetén
4 Az irat külzetén

16.

1721. június 18., Madar

KOMÁROM VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT BENCZE ISTVÁN ÖZVEGYE BARTHA KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. XII/135. Dob. 752.
NYOMT. KIADÁSA: ALAPI, 1914. 7–14. p. [Részleges közlés]
SCHRAM, 1970–1982. T. I. N. 168. 437. p. [Részleges közlés]
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 472–479. p. [Részleges közlés]

Actio, sive causa domini magistratus inclyti comitatus Comaromiensis ut accusatoris contra et adversus Catharinam Bartha, alias providi condam Stephani Bencze in possessione Madar praememorato inclyto comitatui Comaromiensi adjacente degentis relictam viduam, in vinculis personaliter adstantem incusatam.

Et pro eodem domino magistratu et accusatore levata tenus denominandus sufficientibus juris requisitis in punctis fiscalis procuratoris generali reservandorum reservatione et solenni juris protestatione praemissis actionem domini magistratus et accusatoris pro punctibus sequentibus. Mi módon az personaliter adstans incusata nem tudatik honnand indíttatván és minémű istentelen rosszra ingerlő természettől kisértetvén mind Isten ő szent fölsége, mind penig e világ az iránt való törvényét és súlyos büntetését féretévén, s azokkal nem gondolván, sőt maga teremtőjének ingyen való kegyelmét eltapodván ellene gázolni, s az ördöggel szövetséget vetni, s magát boszorkányságra adnyi, s azáltal bizonyos, az Tekintetes Törvény Szék előtt bővebb declarálandó személyeknek külömb külömb féle képpen ártanyi és őket ugyanis ördögi csinálmánnyal megrontani, némelyeket penig azután ujabban hasonló ördöngőséggel gyógyítani, sőt egyéb természettel ellenkező és irtóztató gonoszságokat elkövetnyi merészlett, igitur poenam in generali regni decreto eatenus sanctam incurrere non formidando. Kévánja azért az dominus magistratus et accusator prokátora, hogy az többször írt in vinculis personaliter adstans incusata ilyetin istentelenségéért és gonosz cselekedetéért országnak élő törvénye szerint signanter juxta titulum 15., partem 1., operum decretorum Tripartitum et Sancti Stephani libri 2., caput 34. directionis item Kitthonicsianae caput 9., quaestionis 30., et praxis criminalis usu receptae partem 2., articulum 60., aliasque passim regni leges praxim et consuetudinem in similibus causarum processibus observari solitam maga megérdemlet büntetésére, másoknak penig rettentő példájára tőzre, s következendőképen halálra ítéltessék effectiva ad id executione subsequenda, qua nihilominus siere[!] fuerit pro uberiori delicti explanatione, complicumque revelatione, torturae subjectione lege omnino patria et praxi hoc in passu observari solita connexuit id ipsum dictantibus.

Origina exempla actionis sive causae criminalis pro ab intus venerando domino magistratu et accusatore. Anno 1721. die 5. Julii praesentis originalis actionis per eum exmissio proxime futura sedria inclyti comitatus Cumaromiensis per me in transscriptum transmissum est. Comaromii, Georgius Skaricza, inclytus comitatus Comaromiensis substitutus vice comes cum suis manibus propriis.[1]

Anno 1721., die vero 18 Junii, in possessione Madar inclyti comitatui Comaromiensi adjacente habita Vygvar specialis perillustris ac generosi domini Georgii Skuricza Takacsi, inclyti comitatus substituti vice comitis magistratualiter emanatae commissionis peracta est inquisitio juxta subinserta de eo utri puncta ordine sequerentur.

De eo utrum?

1. Vallja meg hüti után az tanu, tugya e, látta e, vagy hallotta e, hogy Madar nevű ezen nemes Komárom vármegyében lévő helségben való néhai Bencze Istvánnak özvegye, Barta Kata imint nevezett férjének éltében, mind penig annak halála után valamely elkövetett gonosz cselekedeti miatt gyanoságban vétetődvén boszorkánnak tartatott lennyi, és 2. Nemdenem némely, akár említett helség béli, akár más egyéb embereknek, vagyis gyermekeknek és barmoknak ördöngős csinálmányi által ártott, és azokat megvesztegette és rontotta, azután penig valamelleket közülök újabban meggyógyított, mindezeket rend szerint számlálja elől honénd?

3. Vallja meg azt is hüti után az tanu, tugya é, vagy hallotta é, hogy ugyan fönt írt Barta Kata másokat is, s kiket ilyetin istentelenségre és boszorkány ördöggel liendő zimborára kínszerétett avagy hízelkedő szókkal bátorított volna.

4. Nem dicsekedett e és fenegetődzett valaha mások előtt, hogy ő ennek vagy amannak árthatna, és ártana minemű szókkal és mi formán, voltaképen recenseálja, úgy nem külömben

5. Ha mit többet tud, látott, hallott ezen materiában a tanu, letött hüti után hasonlóképpen vallja meg, és kit tud jó bizonyságnak lennyi.

1. fatens Elisabetha Molnár, relicta Mathiae Vörös, annorum circa 65, in possessione Madar degens ac perillustris ac gratiosi domini Joannis Gyulay, inclyti comitatus Rozgoniensis[?] ordinarii vice comitis et cetera subdita jurata examinata fassa est. Ad 1. Audita refert. Ad 2. Istenben üdvözült Fehér Istvány leánya sánta lévén egyik lábára, attul hallotta, hogy az de eo utrumban specifikált Barta Kata már Hajduné nevű complex társával mikint fölvállalták volna megromlott lábának gyógyítását csinálván nekije bizonyos füvekből fördőt, egyszer megförösztik nevezett Hajduné házánál azon leánt, ezután penig máskor idein, reggel, amint ment volna nevezett szegény leány megfürdésnek kedvéért ugyan fönt írt Hajduné háza felé, már csordabéli marhának kihajtása után és közölögvén említett házhoz, Barta Kata azon Hajduné nevű asszony társával bika képében mind ketten nagy bőgve rajta mentek meg akarván öklelni azon szegény leánt amidőn is talán agyon öklelték volna, de azon találván mennyi Széky János, mostanyi madari lakos megvídelmezte tőlek, akkor látta testi szemeivel azon szegény leány sokszor említett Barta Katát Hajduné nevű társával együtt, minek előtte penig bementek volna fölül specificalt szállásokra, azon bikákbul asszonyokká változtak. Ezt látván szegény leány nem ment be hozzájok, inkább fördéstül is elmaradott, és visszatért szállására. Ezen kívül vallja, midőn említett Barta Katának édes leánya ökörpásztorné lévén edgy esztendőben Madari helségben a fatens asszony akkor ételt adván egy fazékban nekije, történyet szerint ezen pásztorné eltörte fatens asszony fazekát, melyért is hogy mást kért helibe, jó formán összvezajdult a fatens asszonnyal. Aznap estve penig az anyja is említett pásztornénak a fatens asszony házához vacsoráért gyüvén, azon alkalmatossággal megbeszéle nekije az fatens asszony, hogy minemű pört indított

az ő leánya véle, azon beszédre érkezvén fatens asszonynak az ura és felele ily szókkal: – de magam ha akkor jelen löttem volna, még a cserepet is fejéhez vertem volna. Azonban azon estve, onnand való elmenetele után Barta Katának az fatens asszony azonnal rogyod lött a jobbik lábára úgy, hogy jó ideig ki nem gyógyulhatott, azután meggyógyulván dicsekedett Barta Kata fatens asszony előtt, hogy ő gyógyította volna meg az ő lábát, noha nem volt tuttára, mikor és miként, mondván, hogy kétczer is gyógyította volna meg a lábát. Ad 3. Nihil. Ad 4. Barta Kata dicsekedett az fatens asszony előtt, hogy ő nékije olyan tudománya vagyon az Istentül, ördögöt is kiűzi az emberbül, de reliquo nihil. Ad 5. Nihil.

Anno 1721. 2. januarii authenticata confirmat fassionem.[2]

2. fatens Maria Szűcs, Nicolai Szűcs consors, annorum circa 40 in fata possessione Madar degens, et praetitulati domini Joannis Gyulay etc. subdita jurata examinata fassa est. Ad 1. audita refert. Ad 2. Ennek előtte circiter hat esztendővel, midőn az ura a fatens asszonnak, Szűcs Miklós nevű sokszor említett Barta Kata onokájának (salvo non honore) nadrágját megirházta volna és hitelbe ki nem akarván adni, megfenegette azon fatens asszonnak urát ilyenképen: – no vár csak, ha valami nyavalyája érkezik leányodnak, reám ne szorulj. Az mint is ezután ötöd napra rettenetes nagy fejfájás együtt leánykájára, oly annyira, hogy minden rajta levő ruhácskáját tépte, szaggatta nagy kínjában, szemeinek csudaképen való kifordulásával, szájának, szemének, ugy egész képének külömb külömb féle irtóztató figurákba félre vonásával, melynek mostanságig fére vagyon a szája, a bal szeme penig kifordulva. Es midőn nevezett leánka azon nyavalában esett volna circiter kilenced napra elgyütt Barta Kata a fatens asszony szállására, és amint pitvarban földön fekütt volna azon leánka, senkinek semmit sem szólván csak képre borult és valamit fülébe sugott, s avval elment szállására, erre penig rosszabbul lött, hogy sem azelőtt. Még ezenkívül peniglen circiter három esztendővel Barta Katával öszveakadván az uczán fatens asszony és kért fatens asszontul egy csirkét pénzire. Hogy nem ígért nekije, intvén Barta Kata kezével fatens asszonyra fenegetőképen és mondván nekije: – erigy csak, erigy. A fatens asszony alig lépett bé szállására, már az csöcsömő férfi gyermekét a nyavalya kiütette, de reliquo nihil. Quoad de eo utri reliqua puncta nihil.

Anno 1721. 21 Augustae[!] authenticata confirmat fassionem, addita, hogy amidőn az leánka fülében fújt volna, azzal fére vonyódott az szája, amelyet, hogy edgy korban a fatens maga feiben Barta Katán, akit keresni nem engedett, akkor is megfenyítvén őtet Barta Kata, azonnat kilölte az hideg.[3]

3. fatens Nicolaus Szöcs, annorum circa 40, in fata possessione degens et praetitulati domini Joannis Gyulay subditus, juratus examinatus fassus est. De omnia de eo utri puncta prouti immediate praecedens in ordine testis directe.

4. fatens Elizabetha Toth, Andreae Bencze consors, annorum circa 50, in fata possessione degens et praetitulati domini Joannis Gyulay subdita jurata examinata fassa est. Ad 1. Audita refert. Ad 2. Ez előtt kilenc esztendővel rútul sebes és dagatt lévén jobbik lába a fatens asszonnak, melynek megvesztése iránt az de eo utrumban specificalt Barta Katára gyanakodván ilyen formán. Mivel egy tyukot kért vala az fatens asszontul és nem adott nekije, harmadnapra ezután kisebesült azon jobbik lába fatens asszonnak, és fellöbb nevezett ura Barta Katához ment és megintette, hogy gyógyítaná meg az ő felesége megvesztett lábát, ez is azon órában elment a fatens asszonyhoz és megtapogatván mind a két kezével fájdalmas lábát, egy kevesé reá is fősögőt[!], akkor in instanti megszűnt minden

fájdalom a lábán, a daganat is leapadott, s reá is hághatott, noha ezelőtt le sem tehet a földre nagy fájdalom miatt, de ugyan circa egy hétig sebes volt. Ad 3. et 4. Nihil certi. Ad 5. Tugya jó bizonyságnak Borza Mihálnét lenni.

Anno 1721. 21. Augustae[!] authenticata confirmat fassionem.[4]

5. fatens Dorothea Vadassy, Michaelis Jambor consors, annorum circa 38, in fata possessione degens et praetitulati domini Joannis Gyulay etc. subdita jurata examinata fassa est. Quoad omnia de eo utri puncta nihil certi.

6. fatens Susanna Pap, Georgii Jankus consors, annorum circa 23, in fata possessione degens et praetitulati domini Joannis Gyulay etc. subdita jurata examinata fassa est. Ad 1. Hallotta Barta Katát boszorkánnak lenni, gyanoságban is volt, de reliqua nihil. Ad 2. E tavaszal egykor Barta Kata elment a fatens napához egy pinz ára tyuk morzsát kérnyi. Hogy nem adot nekije, onnand való elmenetele után Barta Katának a fatens asszony napa fiacskájának azonnal félrement a jobbik orcája és az orra is meggörbült úgy, hogy negyed napig az egész képe irtóztató figurákat mutatott. Azon nap este elküldöttek Barta Katáért, hogy gyógyítaná meg az gyermeket, ez is el menvén kérésekre és minek előtte hozzákezdett volna orvosláshoz, három ízben keresztül kucsolta a kezeit, neki vonta magát hálál[?] forma módgyára, ezután szemiben pökött az gyermeknek és egisz képét megszorongatta két kezivel az ő módgya szerint, reá is olvasott. Hiis finitis szállására ment Barta Kata, azonban mintegy fél fertálóra múltán kiát a gyermek az anyjára ily szókkal: – anyám asszony, Istennek legyen hála már semmi gondom nincs. Az anyja és úgy a fatens asszony tekéntik a gyermeket, látják és tapasztalják, mind kép meggyógyulását. Másnap reggel dicsekedik a gyermek az ő szolga legények előtt, minemű hirtelen gyógyította meg őt Barta Kata. Megtudván Barta Kata az gyermeknek az ő viselkedését, még az nap recidionban esett úgy, hogy hasonló romlott ábrázattal volt, mint azelőtt. Erre nízve másnap meg írette ment a fatens asszony, hogy gyönne az gyermeknek újonnan való megorvoslására. Felele Barta Kata: – nem megyek bizony én, mert engem az éjjel is igen meggyötröttek az ördögök. Ezután csakugyan nagynehezen elment és orvosolta a gyermeket, de többül úgy, mint azelőtt, meg nem orvosolhatta, sőt mostanság is romlott ábrázattal vagyon. Quoad reliqua de eo utri puncta nihil.

Anno 1721. 21. Augustae[!] authenticata confirmat fassionem.[5]

7. fatens Susanna Bocska, Michaelis Bosza consors, annorum circa 40, in fata possessione degens et praetitulati domini Joannis Gyulay etc. subdita jurata examinata fassa est. Ad 1. Audita refert. Ad 2. Taval ősszel Barta Kata elgyütt szállására a fatens asszonnak és ad a fatens asszon Barta Katának egy darab kenyeret, avval nem lévén contente, alig megy el fatens asszony házától, még talán szállására sem ért volt, máron a fatens asszonnak férevonyódott a szája és fél szeme kifordult. Ez így történyvén hozzá megy Barta Katához a fatens asszony, kéri, edgyszersmind inti őtet, hogy gyógyítaná meg romlott állapotjában, mert ha nem, ő más uttal fogja ez iránt megkeresnyi, mivel senki őtet más meg nem rontotta, hanem ő. Ez is nem veszi tréfára intését. Bizonyos füvökbül fördőt csinál nekije, kétszer megfüröszti, és edgyszer valami füves ingben a fejét megmosta a fatens asszonnak Barta Kata, igy reducáltatott egésségre romlott ábrázatjában, de reliquo nihil. Quoad reliqua de eo utri puncta etiam nihil.

Anno 1721. 21. Augustae[!] authenticata confirmat fassionem, addita, hogy tavali esztendőben, hogy az leánya cseresnyét nem adván nekie, annyira az ő lábát Barta Kata

megrontotta, hogy egy hétig lábára nem hághatott. Úgy edgy hét multán hozzá menvén Barta Kata csak megtapogatta a lábát, azonnal megtért ereiben, akit maga is Barta Kata szájával vallott, hogy habár meggyógyította volna olvasással. Ugy idem különbem még azelőtt 25 esztendővel az fatens edgy leánykájának az szemére hályog ellen olvasván, jóllehet edgy máriást adott ugyan az fatens Barta Katának, de hogy megbánta volna azon adománt, azon éczaka jobban megromlott az szeme, akit ő meg sem gyógyított.[6]

Super quibus praevio modo peractis praesentes nostras propriis manuum subscriptionibus et sigillorum appressionibus munitas extradedimus litteras testimoniales. Actum ut supra. Ladislaus Kercskényi, inclyti comitatus Comaromiensis jurassor mp. Emericus Surányi, ejusdem inclyti comitatus jurassor mp.

Processus criminalis magistratualis contra sagam Catharinam Barta institutus anno 1721., 21. Augustae[!]. Justificata die 19. Septembris anni praescripti.[7]

Anno 1721. die 21. mensis Augusti, Comaromii, in figura judicii factum examen malefactrici Catharinae Barta, veluti incusatae.

Interrogatoria

Kinek híjják az itt?

Responsoria

Bartha Kata, néhai Bencze Istvány özvedgye.

Holl lakott eddig az incusata?

R. Madaron mindenkor lakván ugyan ott is öregedett meg.

Kinek jobbágya?

R. Nemzetes vitézlő Gyulai Ferenc uram madari jobbágya.

Minémű hitü level az incusata és hány esztendős?

R. Cálvinista és száztizenöt esztendős circiter.

Miért vagyon az fogságban?

R. Azért, hogy Madaron lakozó Jankus Gergely praetendálta maga öcscsének, Jankus Györgynek általa lett szájának félre huzattatását és megvesztését.

Régen van e az ördögökkel szövetségben és miformán lett?

R. Még állja, s tripliciter.

Vagyon e valamely billege az ördögnek rajta és hol, s micsoda testen level?

R. Egyéb nincsen, hanem hogy azelőtt az ördögöknél kínzása levelt és azok miatt teste megkékült.

Kik kínzották az incusatat az tömlöcben?

R. Madaron lakozó Jankus Gergelyné fiával edgyütt, Vörös Mátyásné és Jámbor Miskáné, kik is két délben és egy éczakán megkínozván az incusatat, az férfiak penig azután aggrediáltak, formalibus kérdezték az incusatát, hogy mit csinált e kurva, az mint is Vörös Mátyásné egy tehénnyel rajta ment és meg akarta ölnyi, az vörös tehény megharapnyi.

Kin maradván: Confirmat hoc loci quoque complices ejusdem easdem fuisse?[8]

R. Addito hoc, hogy ezen fassioban írt napok után másszor öt nap kínzották ezen személyek.

Micsoda mesterséggel űzte mesterségét?

R. Hogy gyógyított sok ördögöktül megrontatott személyeket, nyilvánságos, és förösztötte külömb külömb féle füvekkel némelyeket, úgy olvasással az hályogos szemeket meggyógyította, melyeket is ugyan in praeteritis judicii inquisita el is mondott.

Valakit rontott e meg az incusata és kit, s micsoda mesterséggel?
R. Senkit.
Gyógyíttott e valakit meg, az ki az ördögnek mestersége által megrontattak?
R. Igenis gyógyított az kik szívekben megrettentek, néminemű füvekkel, úgy hályogban levő személyeket is, sok rendbelieket. Sic Gyulai ur lovát is, kinek farkabaja lévelt, hamubul párlat és három eleven szenet öszve timporálván egy kanna vízben megmosta lábait, fejét és innya adott abbul, azonnal fölugrott és semmi gongya sem levelt az után.
Az kit az ördög megkésért, minemű füvekkel köll gyógyítanyi?
R. Ostor mén fűvel, fagyal fával, nap utánjáni koróval, vadmegyfával, zeller, monyu kóróval: ezeket öszve köll törnyi, aznap följövetel előtt hordott vízben circiter harmad napig förödnyi köll benne.
Kinek hítták azon asszont, az kitül tanulta az mesterséget, és holt, él e?
R. Nem tudgya, hogyan hítták egyébként, hanem Pannának, ki is özvegy levelt és Bagotán holt meg.
Nem járt e az incusata egyéb aféle istentelen, gonosz, ördöngős boszorkány személyekkel vagy egy vagy más helyekre? És ha úgy, hova?
R. Nem járt, hanem ezelőtt rabságában szívében lelkében elragattatott mintegy két nap és egy éjjel, lévén az teste mint egy darab fa, de ki ragatta el és hová vitetett, nem valhatya meg.

Nota bene: primus fatens in primo membro audita refert, in secundo autem ad primum factarum fassionum membro experientiam recenset, ita et in fassione ad quartum.

Secunda fatens ad primum audita, ad secundum experientiam minus subsequentem recenset.

Tertius fatens, ut praecedens.

Quarta fatens ad primum audita, ad secundum experientiam, de cetero nihil.

Quinta fatens nihil.

Sexta fatens ad primum rumorem refert, ad secundum experientiam refert.

Moriatur igni

IIIIIIIIII[9]

Vivat

Inquisitio magistratualis contra Catharinam Barta, sagam praetensam instituta. 1721.[10]

Interrogatoria

Primo. Vagyon e az ördöggel szövetsége, titkos, vagyis nyilvánvaló?
Secundo. Minemű móddal és formán légyen azon ördöggel való szövetsége?
Tertio. Mikor történt és ment végben azon szövetség?
Quarto. Mennyi időre?
Quinto. Írással, avagy is szóval?
Sexto. Hol és minemű helen?
Septimo. Micsoda szándékkal és alkalmatossággal?
Octavo. Volt e valaki mas egyéb jelen annyiszor írt szövetségnek végbenvitele alkalmatosságával?
Nono. Minemű részén testének légyen ördög szövetségének jele?

Decimo. Minémű okbul indíttatva ezen istentelenségbe és ördögi cimborára?
Undecimo. Minémű úttal és móddal, practicaval, susosággal, ördöngösséggel űzte maga ördögi boszorkány mesterséget?
Duodecimo. Hányszor, minémű heleken és mely időben?
Tertio decimo. Minémű személyeket rontott, s minémű marhákat ártott, s viszont kiket gyógyított hasonló ördöngösséggel?
Quarto decimo. Kitül tanulta ezen ördögi és boszorkányi mesterséget?
Quinto decimo. Kik lettek légyen társai ezen mesterségében, s hol, s hányszor voltak edgyütt társaival?
Sexto decimo. Volt é olyatén tudománya, hogy tetszése szerént, ugyanis ördögi mesterséggel az hová kívánt, vagyis igyekezett mennyi, oda akár bakon, akár köpönyegen, paláston, söprűn és vellán és egyéb eféléken könnyen elmehetett? És hasonlóképpen más egyéb személyeket ezeken el szálltathatott?
Septimo decimo. Minemű módon csillagogbul, üvegekbül, tükörbül és egyéb efélékbül jövendölt és titkos állapotokat megtudott és kijelentett?
Duo de vigesimo. Nincsen e ezen ördögi mesterségének űzésére való szerszáma, füve, küve, írja, kenyője, és egyéb eféle portékája, s eszköze? Hol, kinél és minémű helségben és helen?

Anno 1721. die 18. mensis Septembris sub nostro torturali examine fassa est Catharina Bartha saga Madariensis, ut sequeretur, extra seriem interrogationis notorum punctorum, hogy tudniillik azmidőn ezen gonosztévőt az rabságba behozták volna, következendő éczakán egy nagy fekete sereg hozzája ment zászlókkal, azkik között is zászló tartó levelt Madaron lakozó Jankus Gergely, úgy annak édesanyja is, Vörösné és Jámbor Mihályné, kínozván ezen asszont és el ragadván lelkében. Az mint is azon fekete sereg között volt egy kalapos, melyet is ugyanakkor meg nem ösmert és nevét sem tudgya ki légyen.

Protestaretur solemniter, et priusquam ad directam ejusdem responsionem e diametro quidpiam oppeneretur ex posteriori modo dictatorum judicium membro tale legalem post se trahens consequentiam formaret dilemma: vel praerepetitam reservam dominus malefictricis sic praetentus procurator formavit eo fine, ut ex vi ejusdem quidpiam legalitatis subinserat, vel vero in forma solum, modo tali cuipiam atque adeo, atque adeo supervacanee, quod posterius ex ratione etiam non necessariae entium multiplicitatis et in congruentiae supponi de eodem domino procuratore nec posset, nec liceret. Et hinc, ut prima dilemmatis pars ut forma stabiliatur, supposita est necesse, unde si forum et judiciatum recognoscere nolit, quo ausu in agentiam semet inmisit, qualiter et per quem sive constitutus, sive vero requisitus exstiterit, deceat praecisive utique a magistratu et judiciatu. Secus in casu eo, ubi vel se non declararet, vel autem constitutionis sufficientis in casu suppositae reservae additionem intermitteret ad quaestionum 25. capitem 10. recursum faciendi, petendaque petendi reservaret facultatem.

Pro incusata superius procuratoris domini magistratualis et accusatoris dilemma positum, nequaquam procuratoris incusatae comparitionem premeret, siquid eodem comparitio a tuto juris ordine esset adornata, et per factam reservam partis hic in primordio factam quonam intendat procurator incusatae, non teneretur aliis adoperire intentionem, cum id in omnibus processibus causarum, id consuetudo esset, mediante qua reserva jura principalis incusatae in ibi, ubi opus fuerit defendere niteretur, quoad vero indebitae indictum per procuratorem

magistratualem et accusatoris quaestionem respectu constitutionis procuratoriae quaestionum 23. capitis 10. in discursu Kithonicziani procuratorem incusatae non posse obnoxiari, siquid constitutio eadem satis superque legitimata haberetur, tum ex eo, quod specialiter per dominum causae hujus praesidem agens procurator incusatae ultra, nec requisitus exstitisset, tum vero ex eo, quod in ingressu praesentis processus et in ipse procurator domini magistratualis et accusatoris super hac re quaestionem nullam oppromisisse allaturus, quo in passu vel diffidit juribus, quod redit assummenda assummere, vel vero tam charum tempus frustra consummere niteretur, ideo reservat reservanda et in casu non eductionis educendorum cupienti cupivit simplicem eliberationem partis incusatae.

Pro domino magistratuali et accusatore aliam esse rationem procuratorum per principales constitui solitorum, aliam magistratualiter requisitionem illis omnino superesset cum reverentia contra judiciatum excipiendi facultas, posterioribus nequaquam in se uno abscindo admisso infinita agglomerari velint, quae uberius quoque non sine incursu poenae praecitatae quaestionis a parte adversa fiendae apricue declarari valeret, quia tamen procurator malefictricis incusatae oraliter quoque declarationis in enodationem sese fecisset. Cum ob hoc, tum vero, ne a parte ejusdem consulto quopiam ordine in congrua rerum subsumptio sequatur. His, ob respectum etiam inclytae sedis sepositis ad directam negationem involventem responsionem reponeret sequentibus: magistratum privilegiatum atque adeo omnes et universas per eundem institui assolitas causas naturam istius modi status privilegiati reddidere, atque adeo ex fundamento etiam immunitatis quaestionum 33. capitis 9. Kithonicziani ad docendum quidpiam abligari mutique. Potissimum in casu, ubi rumor communis, fama publica judicia manifesta conjecturae eo circumstantiae gravo contra reum militarent, ut in casu praesenti, dein si negat meritum actionis, declarare se velit ultronee: an in omnibus punctus et clausulationibus, vel vero in aliquo dumtaxat ejusdem parte? Sed et id subvectat, an talis modi negatione ita ex causa haberi et intelligi cupiat, ut absolute totum, quantum incantationis, praestigationis, haruspicationis, veneficii, larviae et negromantis mirationem absolute excludere satagat, quae si a parte ejusdem sufficienter edocta, ne declarata exstiterint, merebit omnino absolutionem, quod cum praestolaretur reservaret reservanda.

Procurator incusatae ad immediate praemissa procuratoris domini magistratualis et accusatoris allegati reponeret, et in primis qui agnosceret idem procurator domini magistratualis et accusatoris procuratorem partis incusatae legitimo modo factam fuisse procuratorem domini magistratualis et accusatoris, in secunda vero responsione procuratoris incusatae, ubi minus contentatus fuisset, et vellet sibi explicari, utrum de toto, vel tantum in particulari modernae actionis praetentae meritum negatum exstitisset, in ea parte vellet ultroneam declarationem per procuratorem infrenatum, in ea parte refert se procurator incusatae ad sua primordalia allegata, ubi totum et integrale meritum actionis praetentae simpliciter negatum exstitisset, adeoque ulteriori hac in parte etiam declaratione nimis indigeret. Et qui fecisset mentionem, idem domini magistratualis et accusatoris procurator quaestionum 33. capitis 9., quod videlicet ex fundamento privilegiati inclyti magistratus contra similes inclytos in facto negationis integralis meriti nihil temere penitus probari, ad hoc reponit quaestionum 33. capite 9. per procuratorem domini magistratualis et accusatoris in sui subsidium citatum indigitare et praesupponere deberi, inquisitionem imprimis haberi, quem quaestionem quaestio quoque 32. ejusdem capitis quoque juraret,

neque sine causa, ergo procurator partis incusatae aeque inclytae sedriae cursum procurare et ideo niti sufficienter species in actione positus praesentae magiae edoceat, dignus erit pars incusatae absolutione, ceterum reservas et reservanda.

Pro domino magistratuali et accusatore super iterata praevia institutae negativae responsioni inhaesione protestaretur, per qua, cum ex ratione status privilegiati comitatus magistratualium, tum vero ex fundamento quaestionis 26. capitis 6. Kithonicziani, in paragrapho „si reus actionem actoris simpliciter negat", videlicet totam quantam immunitatis et innocentiae praetentae probae in re assumpsisset, cuperet eidem instantanee ad admissum satis fieri, secus urgeret fiente judicium, nec obstaret quaestio 32. posteriori 33., quae veluti prior per posteriorem non modo modificari et alternari, verum et simpliciter tolli et oblitterari valeret, nec hanc per illam veluti posteriorem per priorem censurari ullo pacto liceret. Aliunde inspectis continentiis repetitae 33. quaestionis nullatenus necessitas instituendarum acquisitionum, verum arbitrium dumtaxat conformiter ad leges de inquisitionibus, ut vocant publicis constitutas explanatas reperire et videre est, jam sic, stante in ipsa supposita quaestione pro Achille in opposita statua, sed et posteriori robur suae firmitatis sortiente clam evaderet illam de puro, puto arbitrio ante conditam legem intuitu potissume nobilium in controversia sumpto, hanc vero de absoluto et simplici immunitate magistratuali, atque adeo privilegiato ejusdem statu sonare, ex quibus etiam ita subnexis, tutum quantum purgae onus aliunde ex necessitate praeallegatae quaestionis 16. devolvi debitae, ut procuratori ab adverso incumbare est necesse, quare re in merito existente, causaeque specialiter privilegiato statu innegabili semper et ubique multum deserviente, ut procurator ab adverso ulterius quoque admeritoriae ad eandem, purgamque in se assumptam ac de lege sibi competentem sub legali modo continuandam judicialiter adigatus cuperet, in casu autem contrario, aut in sufficientis purgae eum sufficienti reserva, quoad etiam finale judicium expetendam suam agendi facultatem deferret.

Procurator partis incusatae super praemissa postulata procuratoris domini magistratualis et accusatoris praestando dictam quaestionem 16. capitis 6. discursus Kithonicziani, consequenter paragraphum ejusdem in subsidium sui citatum sonaret de partibus sibi sumptibus et non de casu in rei partem et magistratum interventum, qualis praesens esset, adoque huc pro hic et nunc eandem quaestionem referri non posset. Manifeste signatae exstarent leges regni de casibus in res magistratuus et pariter privatum vertentibus, quae leges signatae cum essent, ut in supra illegatis citatae recensere eas non esse necesse. Purga enim ad objectas testantibus quaestionibus Kithoniczianis ad objectas inquisitiones subsequi soleret, sed tamen inquisitio ex parte megistratus adeo necessaria foret, ut ea non praedicta vel non existente pars inculta in vinculis adstans vel existens simpliciter absolutioni esset obnoxia, itaque inhaeret praescriptis quaestionibus Kithoniczianis caput ut supra absolutionem et reservat.

Pro domini magistratuali et accusatore intuitu admissae in sensu supposito quaestionis 16. Kithoniczianis solennem reiteraret protestationem, et quia quampiam praetentam districtionem redolentem putativam subnexuisset eo in passu replicam, ea non ut procuratore ab adverso quidpiam suffragii afferret, quin potius omni modo et absolutam immunitatem magistratualem fulciret multam. Si enim ex admissis praescriptae quaestionis ratio inter parissuma[?] sortietur, effectu quanto ab eminentiori inter magistratu, aliunde ad nullum probum abligatum et malefictricem oneri purgae innodatam stare veheret, cui

ratio quoque legis in quaestionis 92. paragrapho 2., si tamen negaverit, videlicet opitularetur, sed et praxis etiam ad ipsum dictaret nec inquisitione quapiam opus foret, ubi purga de lege malefactoribus incumberet: denique inquisitionem in criminalibus institui solitam non simpliciter intelligi deberet, verum ad interrogationis, ergo malefactores stante judicio, sive vero sub aequales institui solitas extendendas ipsa ratio legis suaderet, quae utique stante inclyta hacce sede pro uberiori rei edidentia, ut instituatur ipsum cursus processualis dictamen et exigentia secum ferrent. Et hinc, non utique ut ab abservo supponeret, inquisitione collaterali opus haberet, ubi per inquisitionem praevio modo declaratam ex ipsius fassione malefactricis veritas rei elici posset, quare salvificata taliter continentia legis et explanata procuratoris ab adverso praesenti supposito, ut ad sibi incumbentia merito ut agenda admoneat, moderato instat et reservat.

Pro incusata super hoc quoque immediate praeallegata petitione procuratoris domini magistratualis et accusator protestando, prioribusque suis finiter inhaerendo ad eandem allegatorem reponit, ut antecedente reposuit titulos praescriptos 32. et 33. per procuratorem domini magistratualis et accusatoris allegatos, qui etiam de praemisso casu inter partes sibi similes sonarent, neque quaestionem 8. capitis 6. discursus Kithonicziani ommittare posset, quae intentioni partis incusatae hac in parte deserviret, cum moneret pro primis habere et producere inquisitionales et post modo fassionibus productarum inquisitionalium fors meritum causae ad commissum comprobare non valentibus, sed solummodo quaspiam suspiciones in se continentes deprehenderetur, eo casu purga vi quaestionum praecitatarum purga partibus incusatae imponi assoleret, quare cupit, ut cupivit et reservat.

Pro domino magistratuali et accusatore ne frustra tempus insummatur, sicut eo facilior rei cursus evadere cuperet personaliter in vinculis adstantem de praxi hactenus receptam per inclytum judicium examinari atque adeo in forma simili inquisitionem erga eandem praemitti, reservando in reliquo reservanda.

Pro incusata habita productione producendarum litterarum inquisitionalium reservat contra eandem omni modo contrariam agendi facultatem.

Pro domino magistratuali et accusatore nulla opus esse productione, ubi propria oris fassione purgae assumptio a parte malefactoris intercederet, in tentamen tum hoc in passu, cum quo ad reliquum reservaret generalem facultatem.

Incusata quoque reservat reservanda.

Pro domino magistratuali et accusatore peractum per inclytum hocce tribunal erga personaliter adstantem malefictricem incusatam in forma interrogatoriorum punctorum inquisitione super facta a parte ejusdem ad nonnulla replica et subnexa qualificata protestaretur solenniter, cujus edoctio et sufficiens proba de dictamine quaestionis 18. capitis 6. Kithonicziani eidem utique incumberet, ut autem uberior intuitu subsequendae instaneae probae edoctionis edocendorum habetur in formatio pro exacto et debito juris ordine observanda veniret sequentia: 1. ultronee confiteretur quin potius semel factam confessionem reiterasset, saepius in eo, ubi semet sive per diabolum, sive vero paris secum conditionis strigas, maleficas et sortilegas iteratis vicibus turbari, divexari et profundissima nocte de ordinario in moderna sui captivitate molestari declarasset, quominus 2. ante ipsam inarestationem, ut ex propria pariformiter coram inclyta hacce sedria facta oris confessione constaret cor et anima aeque diaboliciae arte magica e corpore excepta, perque nefandae hujusmodi artis implicitas personas per integras noctes ad debitum circumlata et raptata haberi ac

praeterea 3. quam plurimos semet curasse referret, ingratitudinem tamen per reversationem contra se instituta reprobaret, denique 4. in facie juris sub corporali juramento contra se factas ac hic loci de meliori dumtaxat esse cum protestatione pro reproductio habitas relationes, una ac fassiones in aliquibus simpliciter admitteret, in aliis autem qualificare niteretur, unde rebus sic stantibus restare amplivit nihil, quam ut qualificata in quantum orta fuisset, ulterioris quoque continuaret sepius interposita specialiter intuita, aequale reserva praesolaretur experimentum.

Pro incusata super praemissis judicio praesenti productis certis litteris inquisitorialibus meritum praesentis actionis tangentibus protestaretur, et ne in easdem consensum quempiam praebere videatur cupit earum paria cum termino futurae sedriae judicialiter extradari. Et nihilominus respectu coram jure certae personaliter adstantis incusatae ore tenus factae quaestioni eatenus reservaret etiam suo loco et tempore omnibus vis et modis explicandi facultatem.

Pro domino magistratuali et accusatore duplicem quaestionis 5. capitis 4. Kithonicziani communicationem productorum, qui judicio praescriberet, collateralem videlicet et judicialem, quarum utrumque tractat, quid ipso ratio proprii oris confessionis et in qualificata malefactricis incusatae sui inmissionis, tum vero ex eo, quod fassionis proreproductis habitae non in forma necessitatis, verum melioris dumtaxat esse reiterarentur, simpliciter denegari posset, nihilominus ut hoc quoque in passu favoribili consulatur, collateralis eorundem communicatio non impugnaretur, cum speciali in omnem eventum extensa agendi facultate.

Pro incusata, si in facto bonorum possessionariorum mirarum causarum discussione et meritorum comprobatione litterae in certificationalibus cum termino non trans missae tempore discussionis causarum productae cum parte adversa ad postulationem suam pariam termino extradari solerent, tanto magis in causis criminalibus (prouti praesens praetenderetur esse), ubi non de quopiam bono temporaneo, verum de conservatione vitae et sanguinis, mortisque evitatione ageretur, idem fortiori fieri deberet, cum et lex ipsa positiva articulo 50. anni 1550., et ipsa consuetudo id ipsum sinuerent, quo vero ad alium membrum petitionis attingeret. Qualis illa coram jure facta propria oris confessio occasione instituti examinis partis incusatae procurator ejusdem penitus agnoraret, cum absente et non praesente se id factum comprehenderetur esse, hac de re nisi experimentum cum sufficienti termino ejusdem habere valeat ex postulata proba instantanea, vel ad immo fraudem ex parte incusatae promittere haud posset. Ast nihilominus se collata hac in materia cum parte incusatae cum et incusata, tum evidenti senectute confecti existentes quidnam locuto fuerit, nec ipsa fors intellexisset explicationem, nihilominus eorundem verborum, si necessum fuerit, appromitteret. Cupit itaque, ut cupivit et reservat.

Pro domino magistratuali et accusatore numquam quid observatum hactenus exstitisse, in causis ratione bonorum motis paria inquisitionum judicialiter concessa obtineri, quod tamen ex ratione delicati criminalium processuum status admitti soleret in casibus, ubi solae dumtaxat fassionis testium pro fundamento et basi actionum ponerentur, alia autem esset, ubi partibus in meritis existentibus a parte malefactoris oris confessio, aut qualificata occurrerent, uti in casu praesenti. Et hinc universae rationes procuratoris ab adverso, quin et lex per eundem citata in casum eum, non vero hunc deservire quirent, quare nec lege dictante, nec praxi existente, ut petita judicialis communicatio admittitus conse-

quentiae non est, eum et aliunde totam quantam informationem dominus procurator ex collaterali rei secum communicatis de facili habere posset, nec in simplice fide dignitatum fatentium eversionem vergere supponeretur, et inde cupit ut supra et reservat.

Pro incusata generalibus terminis loqui legem, adeoque generalibus etiam debet, summe ideo inhaeret, instat, cupit et reservat.

Deliberatum est

Licet quid destricto jure postulatum procurationis partis incusatae locum sortiri nequisset, nihilominus eum de vita et sanquine ageretur, cum ab hoc, tum vero nostri domini judices praecipitantes quapiam argui possint ex speciali dumtaxat sed id gratia amborum productorum paria cum termino futurae sedriae immediate instituendae judicialiter parti postulanti incusatae extradanda condeduntur.

Qua identidem modalitate praeposita, locoque pariformiter superius nominato, die 16. mensis Septembris anni 1721. celebrata existente.

Reassumpta causa ejusdem domini magistratualis inclyti comitatus Comaromiensis ut accusatoris contra et adversus praerepetitam Catharinam Bartha, alias providi condam Stephani Bencze in possessione Madar praememorato inclyto comitatui adjacenti degentis relictam viduam in vinculis personaliter adstantem incusatam.

Et pro eodem domino magistratuali et accusatore idem, qui in prioiri sedis judriae termino, ac cum iisdem juris requisitis reservis et facultatibus legitimus magistratualis procurator habitam utique hic loci quoque ad statum causae praesentis de natura sui privilegialem reflexionem, reiterataque cum protestatione, sed et praedictatis suis inhaesione iisdem ad inevitabiliter subsequendae poenae actionalis uberiorem demonstrationem admiserit sequentia. Parere ex praemissis propriam eo in passu a parte malefactricis incusatae intercessisse oris fassionem, ubi semet per diabolum, sive vero paris secum conditionis strigas, maleficas et sortilegas non modo seapissimis vicibus mirum in modum turbari, divexari, ac ne quidpiam contra easdem veritatis eliciat, summopere afflixi, verum et cor et animam suam e corpore arte diabolica evelli, perque nefandae huic et exarandae arti debitas personas per integras etiam noctes circumferri, raptarique, denique quam plurimis sanitatem per se sola potentia carminum pronuntiationeque nonnullorum desuper facta vocabulorum in integrum restitutam haberi ultronee in figura praeteritae inclytae sedis judriae retulisset et recognovisset, sed et authenticatorum fatentium pariformiter, coram jure reflexe praemeditate, suaque legali formalitate institutas relationes meritum simpliciter ac de plano admisisset, ac ideo restare amplius nihil, quam ut legibus atque actione tenus deductis perferendum finale judicium, subsequendamque de vigore legis requisitam executionem ad vicissim satis fiat quod et lege divina Exodi utpote 22. versu 18., Leviticorum 20. versu 26. ob enormitatem delicti praescriptam haberetur: quod et adurgeret ac reservaret generaliter reservanda.

Pro incusata idem procurator, qui in prioribus, et cum iisdem universis, hic loci quoque pro reiteratis habitis, ac non consentiendo aequein universo ab adverso, verum inhaerendo positivis patriae legibus et indemnitat ejusdem incusatae ulterius cum protestatione in ordine ad manifestationem indemnitatis principalis incusatae adduceret sequentia: habita

communicatione exhibitarum et productarum litterarum inquisitionalium, quas procurator domini accusatoris ad actionale meritum educendum produxisset, easdem diceret esse nullas, et ex eo principaliter, quod iidem testes semet praetenderent per partem incusatae esse laesos et tremoris ex rancore et passione quapiam fassionales litteras contra incusatam elicuissent, in judicio enim testes tales adferri deberent, qui et quae a more, odio, complacentia, rancore testimonium veritatis perhiberent, secus fassiones tales in judicio nihil tenerent. Sed dato, non tamen admisso, quod testis in ordine prima ex rancore quopiam non fateretur, tamen quia auditum solummodo simplicem referret virtute tituli 27. partis 2. et conditione 3. modalitas 27. locus fassioni, aut in judicio dari quiret, non absimiliter etiam ad calcem fassionis series ejusdem testis esset eadem ratio, quae siquidem nihil certi constaret de matrone per partem incusatae morbi, unde nam emanasset solum putativo et marginatio modo, eadem fatens hac parte fateretur, ideo legali defectus eadem fassio laboraret, et tamquam etiam unius testis super hoc puncto fassio stare non posset, cum juxta adagium juridicum unus testis nullus testis esse censeretur. Porro secundae testis fassio intentioni procuratoris domini magistratualis et accusatoris aeque nihil opitularetur cum eadem manifestatione clara, unde nam pro certo filiae fateretur capi, tantum volvi invasisset, faciei mutatio intervenisset, plane altum poneret silentium, neque praesumptionem hinc oriri contra incusatam, quoad infassinationem detorqueri posse, siquid multo post praetentam comminationem tempore secutum fuisset filiae capitis dolorem, et reliqua in fassione opposita subsecuta ex fassione ejusdem testis elicerentur, ideo eidem haec incusatae inputanda minime forent. Tertii porro fassio siquid conformis secundae testis fassioni haberetur, ideo conformis etiam replica danda veniret, quartae fatentis autem testimonium militaret pro parte incusatae, cum assereret se laesam fuisse ad pedem, et eandem per partem incusatae sanatam et curatam fuisse, quod cura et medicina prout et aliis testium fassionibus reperibilis esset, non ex quopiam objecto super naturali, verum ex radicibus herbarum et herbis desumpta et confecta clarum appareret. Et sic non ut poenam aliquam propter adhibitam licite curam promenti esset, verum eandem et praemium mereretur. Quinta denique testis, ex quo nihil scire aut audire fateretur, ideo eandem rejicit. Sexta testis prouti praecedentes fatentes sine dubio eodem laborare defectu et sic ejusdem ejusdem[!] etiam fassionem rejiciendam veniret. Septimae testis fassio claro apparet licito, adeoque consueto modo per partem incusatae factam et adhibitam esse medicinam, cum ex herbis faciendo balneum fatentem balneo eodem curavisse et sanasse: denique ad calcem fassionis reperibisse esset cujusdem puellae pedem per palpationem solummodo sanasse ad hoc reponit, qui scit modum sanandi, eidem facile accidit sanare. Modus enim hic non appareret ex fassione, quod diabolica arte adhibita id effecisset, sed per simplicem palpationem id effecisse, quo ad aliud, quod alicujus puellae oculum deffectuatum, vulgo hályogos dictum sanasset, id communiter fit, citra omnem supernaturalem, adeoque magicam artem sanare posse similem morbum. Et quia taliter fassionibus testium refutatis et annihilatis meritum causae nec in minimo quin edoctum haberetur, cum nihil certitudinis in iisdem fassionibus reperiri quiret, verum praesumptiones quaspiam et imaginationes, ex quibus incusatam sedes judria nec ad condemnationem, sed neque ad torturalem examen condescendere posset, siquid de adagio juridico crimina non praesummanda essent in criminalibus, testes luce meridiana clariores esse deberent. Satius esset nocentem absolvere, quam innocentem condemnare. Quo vero ad

examen attineret siquidem coram figura judicii facta oris fassio partis incusatae conveniret cum simplici negativa procuratoris incusatae ex ea fassione nullum argumentum solidum in ordine ad ferendam aggravatoriam sententiam incusatae sedes judria capere valeret, nam ibi etiam fateretur herbas certas, ex quibus medicamentum confecisset adhibuisse, quod non est diabolica, sed humana, aut naturali arte adjuvantum, et tam jure humani, quam divino permissu juxta illum versiculum „herbarum vires Macer tibi carmine dicet", quo in passu restare nihil, quam ut pars incusatae quam indemnis et suspicione omni carens pristinae libertati restituatur, quod et simpliciter petit et reservat.

Pro domino magistratuali et accusatore super a parte malefactricis incusatae iterata medio procuratoris sui in figura incusatae sedis hujusce facta comparitione ac subsecuta authenticatarum fassionum fassa nulla lege solidata, atque adeo vicibus destituta ac totam dumtaxat frasicam deductionem in se continente protestaretur: quae licet quem ut immediate praeoppositum haberetur ut natura sua inermis cadat, est necesse, ne tamen hoc quoque in passu procurator magistratualis muneri suo per quo modo abesse videtur, ad majorem praedictatorum suorum dillucidationem indubiumque impugnatarum fassionum stabilimentum progrederetur taliter, et quid quoad in ordine prima Elisabetham Molnar alias matronam honestam nec ulli prorsus suspicioni obnoxiam, atque adeo pro testificando summe idoneam, eam cum sua fassione utique, vel ex sola quaestionum 5. capitis 6. Kithonicziani, ac tituli 27. partis 2. operis Tripartiti qualitatis testium requisitas explicantium ratione admittendam venire, in qua libertissima modalitate, conditio cum aetate, et juvamento in simul sumptu defectu, absque ullo reperire esset, et hinc, nisi in contrarium quidpiam legalitatis adferatur solidissimum fassio hujus robur firmitatis veritati suppeditabit, nec obstaret, ubi a parte adversa simplex ejusdem in fatendo adstrueret, auditus aliam liquidam esse rationem, auditus indirecti talis, qualis lueri gratia intestati, aliam autem directi jure jurando firmati omne merum excludentis ipsa praxis quotidiana, vel ex eo dictaret, quod quilibet sartuum quoque effectum suum sortiri, quo judicio quolibet, licet diversa modalitate assoleat ac debeat, jam quia in primo ad secundum punctum factae fassionis membra repetita auditum directum ac jure adniti solitum recenseret, ut juratae fidei legalis quoque adhibentium fides ipsa legis ratio suaderet, ut potissimum in casu magis occulto et, ubi aliae aggravatoriae circumstanciae judicium menifestum conjecturae infallibiles, sed et fassiones directe superessent, ut in casu praesenti deni inspecto secundo repetitae fassionis membro incipiendo a paragrapho „ezen kívül vallja" etc., utique finem et ad istum quoque institutum replica inspecto apparebit, non auditus praesentis, simplex verum visus et experientia innegabilis quam pro solidata judicii ferendi sufficere nemo in pejus ibit. Secunda fatens Maria Szöcz aeque qualitatibus superius recensitis bene instructa ne impugnari quid valeret, veluti pariformiter in experientia minas malefactricis fataliter subsequente fassionem suam adstruens, ac jure quiando consolidans, quin immo occasione quoque authenticationis plus ultra in condemnationem malefactricis reflexa absque ullo animi motu recensens, et hinc ob evitamen prolixitatis rationes praedictatas huc loci quoque apprimi deservientes pro reiteratis habere vellet. Ac ideo tertii quoque fatentis, Nicolai utpote Szücz pari existente ratione, ut in pari cedat considerationem legalis esset consequentiae. Quartam autem fatentem Elisabetham Toth, vel ex solo contextu fassionis meritam actionale secundantis stare debere eluceret manifeste, atque adeo, nec ulterior eatenus manu tentione aut stabilimento opus foret. Extra

demum Susannam Pap, quoad primum interrogatoriorum punctum communem famae rumorem publicam graves conjecturas et judicia insolventem, et ad condemnationem multum contribuentem recenseret. Ac secundum vero directum per omnia jurata fide firmata adornasset replicam et fassionem, quae juxta etiam partis adversae suppositum stare videntur, et hinc in contrarium facti rationatio teneret nihil. Septima denique in serio fatens Susanna Bocskai praeterquam, quod ab experientia ortam et confusam haberet fassionem, tempore quoque subsecutae authenticationis enormia pariformiter in fatali experimente fundata suis fassionibus praevie factis subnexuisset malefactricis incusatae facinora, quid omnia ita, ut praemissum haberetur synoptice in considerationem sumpta, legeque patria praecitata sub titulo 27. parte 2. et quaestione 5. capitis 6. Kithonicziani accuratiis inspectis clarem evadet toties facta malefactricem incusatam finale judicum condemnationem statione tenus expetita, ac excautionem, si et in quantum necesse fuerit. Equidem quoque involvens evitare minime posset, quin immo hoc de essentia delicti subsequi debere. Ubi postremo sanitates per repetitam malefactricem restitutas haberi procurator ejusdem non modo admitteret, verum et ultronee in figura suis confiteretur, ne a tali ejusdem asserto regressus amplius patere valent reiterata cum protestationem debita interponeret cautela, et quia tacito et consueto ad ipsa more practicatum abstrueret et reprimaret lubens procurator domini magistratualis et accusatoris audi et licita tota potentia carminum Susanni aliarumque ceremoniarum, ac halitus, spiraculi, et reliquorum inquisitione tenus deductorum aliis magicae, necnon et diabolicae accessorianorum applicationem, sive vero horum fiendam a parte adversa deductionem, quae non, nisi suae naturae juxta et divini consulto ordine fieri posse quotidiam testarum haberetur experientia. Quid enim carminibus cum aegritudine, quid vocabulis cum corrupta sanitate, quid demum spiraculi aut ceremoniae inquisitionalis ad hominem ad similitudinem Dei formatum correlationis ita transcendentalem, aeque et munditer necessariam post se traherent consequentiam, nisi victus diabolica a parte supremi omnium moderationis permissive existens accederet, pactoque eatenus sive aperto, sive vero occulto cum diabolo intercedente excuranda secundaretur voluntas, iterumque in omnem eventum exitiave sortiretur effectu arbitrio, quod omnia et singula exlaudatissimi ac in criminalibus recepta authoris Carpsovii parte 1. quaestionibus 48., 49. et 50. sufficienter, per numeros ibidem seriatum dispositos deducta haberentur, atque adeo intentionem actionalem multum secundarent. Adagia porro praesensve juridica in contrarium ob gesta regulariter intelligenda venirent et hinc, sicut in criminalibus luce meridiana clariores deberent esse probae, ita super exstantia harum ad condemnationem utique sufficeret. Et hinc est, quod parcere malis esset nocere bonis et prouti judex ad absolvendam innocentem, ita ne scelere manerent immerito, neve inquisitas pervagaretur, ut ad condemnandum nocentem ex ablegatione necessitaretur, quibus accedente propria oris confessione malefactricis incusatae ex omnibus his cuperet cupita et reservaret.

Pro incusata super praemissis procuratoris domini magistratualis et accusatoris sat late et jure allegatis ratiotionationibus[!] in lege ad materiam praesentem minus deserviente funditis aeque protestaretur. In quantum allegationis suae irrefutate relictae fuissent, in ea parte cupit easdem pro solidis haberi submittique alto inclyti sedis judicio, in quanto vero certum authorem Karpsovium nomine citasset, siquid receptus regno tenus non esset regii catenum inhaerendo suis universis prioribus cupit partem incusatae ut cupivit priori, libet tali restitui.

Pro domino magistratuali et accusatore leges praecitatas de qualitatibus testium sonantes ad materiam deservire earundem contextus probaret, impugnatio autem laudati adhaesis vel ex eo non teneret, quod id cum se siquis in criminalibus potissimum uti receptus haberetur. Deinde ratio legem commendat, illa autem veluti lege nostra nimis expressa civili et imperiali deduci deberet, quae aliunde essent fons et origo inclyti hujusce regni, quia et statutorum quare stante ratione Carpsoviana, intercedenteve tanto a parte malefactricis celere pacto ab diabolo inevitabiliter secum trahente nihil amplius restare, quam ut legis divinae et humanae unilatris nulla earundem ope suffragante demeritum in corpore, sicut poenam, quam et adurgeret et reservaret.

Pro incusata et haec procuratoris domini magistratualis et accusatoris petita tandem essent admittibilia, quando praetentum crimen sufficienter constaret, quia tamen hoc necdum constat, neque edoctum haberetur, ideo neque essent admissibilia. Caeterum inhaeret suis et reservat.

Pro domino magistratuali et accusatoris aeque prioribus insistendo cupit ut ibidem et reservat.

Deliberatum est

Ruminatis per procuratorem magistratualem et ab adverso pro et contra ab utrinque factis allegationibus legibusque ad judicem combinatis, actum his, casu et in figura sedriae authenticatarum fassionum tenoribus, sed et ipsius quoque malefactricus incusatae pariformiter in figura sedriae authenticatarum fassionum tenoribus, sed et ipsius quoque malefactricis incusatae pariformiter in figura judicii factis relationibus in aequam trutinam sumptis. Ex quo delictum actionale saepissimis vicibus per nocumentium quam plurimis personis magica utique et diabolica arte illatum diversi modique practicatas divinis una et humanis legibus e diametro positas superstitiones adhibita medicamenta et alia inquisitione tenus expressa maleficia eluceret manifeste eandem juxta leges omnino actionales et processualiter quoque in medium dictatas in promeritam per se poenam, aliorum autem terribilem in exemplum. Primum quid pro revelatione complicum torturae subjiciendam, deni vero (ex speciali inclyti sedis gratia mitigata hoc in passu poena) capite plectenda, ac tandem rogo concremandam determinari.

Anno 1721. die 21. mensis Augusti occasione sedis judriae inclyti comitatus Comaromiensis in regio privilegiata civitate Rév Comaromiensi, consequenterque domo curiali modo fati comitatus ibidem habita celebratae sunt praesentibus perillustribus ac providis dominis Georgio Ikarics, inclyti comitatus hujus substituto vice comite et causae hujus praeside, Francisco Ujlaki, Andrea Röth, et Emerico Baranyai judicibus nobilium, Ladislao Bokor, Adamo Taixelperger, Adamo Hajnal, Francisco Trelich, Ladislao Kereskényi, Emerico Surányi, Andrea Schendli et Adamo Keller jurassoribus inclyti comitatus Comaromiensis praesentia sunt judicia celebrata, modo et ordine infrascriptis.

Levata causa domini magistratualis praerepetiti inclyti comitatus Comaromiensis ut accusatoris contra et adversus Catharinam Bartha, alias providi condam Stephani Bencze, in possessione Madar attacto huicce omnino comitatui Comaromiensi adjacente degentis relictam viduam, velut in vinculis personaliter adstantem incusatam. Et pro eodem domino magistratuali et accusatore egregius Adamus Zichy, fiscalis, adeoque legittimus, suffi-

cientibusve juris requisitis instructus procurator praehabita circa universa et singula praesentem criminalem ac ex hinc de natura sui rigorosa et in solo dumtaxat merito consistentem processum quomodo ingredientia generaliter ad omnes circumstantias extensa protestatione et in forma simili subnexa reservandorum reservatione, intuitu quoque a parte malefactricis, ne fors quocunque sub praetexta aggerabilium exceptivas indolem imbuentium difficultatum intellecta, observata denique lege definita magistratualis jurisdictionis authoritate et ejusdem privilegiorum, immunitatumque ratione produceret originale, criminalis utique actionis sub numero 1., juxta cujus meritum, legesque expressas, praximque et consuetudinem eatenus observari solitas cuperet judicium cum executione praevia, nihilominus, si, et in quantum e re fuerit pro uberiori delicti explanatione, complicumque revellatione nominatae malefactricis incusatae torturae subjectione, ac etiam pro erigentia cursus processualis, necessitate ferente solita proclamatione reservando in reliquo generalem in universali et partialem in singulam agendi facultatem.

Nomine et in persona praestatae personae in vinculis personaliter adstantis, veluti solenniter protestantis inclyti Michael Bohus, legitimus ejusdem procurator praemissis praemittendis, reservatis reservandis iis, quae pro indemnitate praesentis incusatae deservire videbuntur de non consentiendo in praesens forum dominos judices (salva authoritate et honore illibata immanentibus) actionemque praetentive erectam, et ejusdem accessoria, contraque suo loco et tempore sedis idem excipiendi, disputandi procuratoriam reservaret facultatem, verum inhaerendi positionis patriae legibus indemnatae praesentis praetentae incusatae deservituris comparet cum protestatione ea, ne videatur praesentem terminum judiciarium contemptibilem reddere, et licet facultas excipiendi circa exceptionis procuratori incusatae affulgeret, tamen fovendo indemnicati partis incusatae iis cedendo negaret totalem et integram actionem domini magistratualis et accusatoris, in reliquo in casu non edoctionis cuperet eandem ex vinculis eliberari, et pristinae libertati asseri. Caeterum reservaret reservanda.

Pro domino magistratuali et accusatore super praevio modo a parte in vinculis personaliter adstantis incusatae per procuratorem praetentum adornate comparitione, ac subnexa quapiam intuitu fori et judicatus reserva.

1 A bíróság följegyzése az irat külzetén
2 A bíróság följegyzése
3 A bíróság följegyzése
4 A bíróság följegyzése
5 A bíróság följegyzése
6 A bíróság följegyzése
7 A bíróság följegyzése az irat külzetén
8 Utólagos följegyzés
9 Ennyien szavaztak az elégetésre
10 A bíróság följegyzése az irat külzetén

17.

I.

1727. december 13., Kamocsa

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLÁH MIHÁLY FELESÉGE BARANYAI KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. XII/144. Dob. 752.
NYOMT. KIADÁSA: ALAPI, 1914. 15–37. p. [Részleges közlés]
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 480–502. p. [Részleges közlés]
SCHRAM, 1970–1982. T. I. N. 169. 437. p. [Részleges közlés]

Anno 1727. Die vero 13. et 14. mensis Decembris in possessione Kamocsa inclyto huicce comitatui Comaromiensis adjacenti pro parte domini magistratus ejusdem inclyti comitatus praesentem peregimus inquisitionem juxta subsequens

De eo utrum?

1. Ismerte é a tanu Oláh Mihályka nevű kamocsai csordásnak feleségét, Kathát, mely most a nemes vármegyének tömlöcében vagyon, s tudgya é, látta é, vagy hallotta é, hogy boszorkányságbéli gonosz életben élő asszonyi állat lött légyen az? Vagy, hogy ha tellességgel azt nem tudgya is, hallott é valaha abbéli gyanoságot felőle? Kitül? Mikor és hol? S micsoda okra nézve?

2. Tudgya é, látta é, vagy hallotta é nyilvánságossan, hogy az nevezett csordásnak jelentett felesége valaha valakit fenyegetett é? Kit? Mikor? Hol, és mi formán? És fenyegetéssének utánna történt é az olyatin személyen valamely veszély és nyavalya? Ellenben azon nyavalyábul kigyógyétotta é azt? S minémű orvosságoknak alkalmaztatásával? Éjjeli nehéz álom bocsájtásokkal kénzott é valakit, vagy magát a fatens? S hányszor? Varázslásokat, jövendöléseket, bűbájos tételményeket, olvasásokat követte é el? Mi formán? Hol, és hányszor? Egyszóval valaminemű babonás és boszorkányságbéli életének folytatásárul való feslett dolgokat tud ellene? Mindeneket tehát rend szerént számláljon elő!

3. Mindazokban pedig kit tudna jó bizonságnak lenni, vallja meg hiti után.

1. testis providus Georgius Lehotay, nobilis dominae Barbarae Nadany, egregii condam Stephani Sándor relictae viduae subditus Kamocsaiensis annorum circiter 55, juratus et examinatus fatetur ad praemissa De eo utri puncta. Jóllehet ezen fatens a quaestionált csordásnak feleségét circiter 15. esztendőktől folyvást isméri, egyebet mindazonáltal életének folytatása ellen nem tud, sem látott, hanem másoktul hallotta, hogy az maga saját leánkája (mely circiter 9 vagy 10 esztendős lehet) beszéllette volna, hogy tudniillik ő az anyjával sokszor a világ végére elment, és ott nagy vendégségben voltanak. Azután pedig a víz fenekére szállottak, ott is vendégeskedvén caeteroquin nihil.

Anno 1727. 17. Decembris in sedria authenticatus confirmat.[1]

2. testis providus Andreas Takács perillustris domini Stephani Hunyady subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 55, juratus examinatus fassus est praeter publicam suspicionem nihil. Non comparuit.[2]

3. testis providus Stephanus Illés perillustris domini Adami Rőth subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 60, praevio juramento fatetur ad praemissa. Ismérte a fatens mondott csordásnak feleségét, kinek boszorkányságbéli életérül nemcsak másoknak gyanoságát értette, hanem maga is abbul gyanakodott ellene, hogy midőn ezelőtt circiter l4 esztendővel polgárja lévén az helységnek, bizonyos alkalmatossággal néminemű hadi embereknek számára a falu sorjában kenyeret szedett volna, nagy zajt és kiáltást hallott az mondott csordásnak szállásán lenni, kire a fatens bémenvén látta, hogy a felesége az urát, úgymint Oláh Mihály csordást a kályha padon hanyatt döntötte, és az torkát fogdosván kínzotta, melyet a fatens látván nem szenvedhetett, hanem az asszonyt megragadván és lehúzván az urárul mindaddig tartotta, valamég az ura a pásztorbottal kedve szerént meg nem verte. Kihez képest másoktul hallotta az fatens, hogy azon csordásné fenyegette őtet, hogy tudniillik valamihent az polgárságot leteszi, mingyárt úgy meg fogná tanítani őtet, hogy megbánja. Amint is következett, hogy letévén a fatens a polgárságot, legottan a köröszt tetemében, lábaiban és inaiban oly nagy lankadás és fájdalom szállott, hogy az jártamni ereje is megszűnt, és két mankón járni kéntelenétetett. Eszébe jutván pedig a gyakor emlékezetben lévő csordásnénak mások által hallott fenyegetése, s arra való nézve elvánszorgott hozzája, kinszerétette, hogy őtet meggyógyétaná, mivel nyavalája végett minden gyanosága reája volna, jóllehet ugyan tagadással mentegette magát, mindazonáltal egyszer hozzáfogván megsimogatta tagjait és inait száros kezeivel ruháján által a fatensnek, azonnal ugyan újult a teste, s vissza a maga szállására oly könnyen ment annak utána, valamint csaknem egésséges korában. Másnapra kelvén pediglen semmi gongya nem lett, úgy, hogy harmadnapra Gyöngyösre ment gyalog.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus cum delinquente confirmat.[3]

4. testis providus Benedictus Lukács perillustris domini Georgii Fekete subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 35, juratus examinatus fassus est ad praemissa. Ismérte jelentett Oláh Mihály csordásnak feleségét, mely egy kevés korig szomszédgyában is lakott a fatensnek. Mások gyanakodását felőle, hogy gonosz életben élő, s tudományos asszonyi állot lett légyen hallotta, s maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy valamihent szomszédgyában lakni szakadott. Legottan a fatens tehenei előbbi jó erkölcsekbül kivetkőzvén oly szilajok lettenek, hogy csaknem a magok borjait is megették. Jóllehet ugyan sokára az nagy ostorozástul viseltettek é, vagy, hogy valamennyire revocaltattak, de hasznokat máig sem igen veheti. Jó bizonyságnak valya ellene Lukács Mártont feleségestül.

Anno 1727. 17. Decembris. Authenticatus et confrontatus confirmat.[4]

5. testis providus Joannes Mészáros, perillustris domini Joannis Konkoly subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 34, juratus examinatus fassus est. Ismérte Oláh Mihálnét a fatens, gyanoságban is volt előtte azon okbul, hogy gyakorta elküldette kenyeret kérni leánkáját a fatenshez. S egyszer a többi között öressen bocsájtotta a fatens felesége a leánykát, azonnal tehát úgy megvesztek a tehenei, hogy majd hasznokat sem vehette volna. Hanem következendőképpen eljővén ismét kenyér kérni a leánka, és akkoron adtak nekie, attul fogva tüstént megjavultak a tehenek. Egyebet nem tud, hanem Szendy Jánost feleségestül vallja jó bizonyságoknak lenni ellene.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[5]

6. testis honesta foemina Helena Lukács immediate praecedentis testis conthoralis, annorum circiter 23, praevio juramento confirmat fassionem dicti sui mariti.

Anno 1727. 17. Decembris. Authenticata et confrontata confirmat.[6]

7. testis providus Joannes Halász, perillustris domini Stephani Hunyadi subditus Kamocsaiensis annorum circiter 50, praevio juramento fassus est ad praemissa. Ismérte, és az nyilvánvaló gyanoságon kivül, maga is a fatens gyanakodott azon okbul felőle, hogy egykorban kender alá való földet kért tőle, és a fatens nem adván néki, harmadnapra a feleségének a lába rútul eldagadott, és ki is fakadott, mely nyavalyának kölönben eleje nem vétetődhetett, hanem ő általa gyógyéttatott meg sirokbul csinált kötésekkel.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[7]

8. testis honesta foemina Catharina Soky immediate praecedentis testis conthoralis, annorum circiter 25, jurata examinata fatetur ad praemissa per omnia conformiter prouti dictus maritus ipsius super addito hoc, hogy olyast is hallott Oláh Mihálnétül, midőn bizonyos takács legén (mely idegen helyrül származott Kamocsára), dagadozott lévén a lába, requirálta volna őtet, hogy annak gyógyéttását magára vállolná, akkoron tehát Oláh Mihálné mondotta: – én meg nem gyógyéthatom, mert az, honnénd jött, ott rontották meg, és, aki kit megront, más azt azon kívül meg nem gyógyéthatja. Továbbá a fatens azt is Oláh Mihálnénak szájábul hallotta, minek utánna Negyeden bizonyos megrontott leánykát gyógyétani igyekezett volna, kiért ha meggyógyétaná tíz forintot kívánt, és, hogy hatnál többet nem égértek néki, föl nem vállolta, hanem visszajött Kamocsára, és e dolgot beszélvén a fatensnek mondotta formalibus: – nem járok én hat forintért Negyedre, mert aminemű föveket az olyatin nyavalyát orvosolni szednem köll, tehát azt magam nem szedhetem, hanem Farkasdon vagyon egy társom, azzal köll szednem, mivel egy nem szedheti.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat.[8]

9. testis honesta foemina Elizabetha Matyus providi Ambrosii Gáál subditi Kamocsaiensis conthoralis, annorum circiter 37, praevio juramento fassa est ad praemissa. Igenis ismérte a fatens a quaestionált csordásnét, és az közönséges gyanoságon kívül maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy bizonyos alkalmatossággal gyermeket szülvén bábának hítta, és akkoron egy szekér szalmát, a guttai földről bérének defalcatiójában a fatens urának szekerén hozatott, kiért a fatens nem többet három garasnál bérébül kifogott, kihez képpest a fatens a falu hosszában fenyegette szüntelen. S következendőképpen ismét viselős lévén a fatens, midőn már szüléséhez közölgetett volna, tehát egy egész hétig vajudván, terhit el nem szülhette. Sok rendbéli alkalmatossággal pedig kívánván őtet a fatens magához jönni mint bábáját, de ő valamég kemény ijesztésekkel nem rettentetett, mindaddig hozzája nem ment. Odamenvén pedig nevette, s csofolta a fatenst nyavalyáinak szorongatási között, mondván formalibus: – szenved, szenved, ha hamisan fizettél a bábádnak, most jött eszedben, úgy ved reá mást másszor fog tanulni. A fatens pedig és a környötte lévő asszonyi állatok könyörgöttek nekie, hogy a fatensre tenni kezeit, és munkálódnék hivatalja szerént kerüle, ő mindazonáltal azt állítván, hogy az gyermeket ki nem vehetni az fatensbül, kölönben, hanem ha meg lészen, el metczi a kődökét, amint is mintaddig hozzája nem nyúlt, valamég halva a gyermeket el nem szülte. Azután ugyan elmetszette a köldökét, de reliquo nihil.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat.[9]

10. testis providus Andreas Halas saepefati domini Stephani Hunyady subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 35, ad praemissa fatetur. Ismérte a fatens a quaestionált csordásnét, mivel a házánál is lakott, s ugyanott az ő cooperatiója által fogadtatott meg is. Jóllehet az közönséges gyanoságon kívül sem tud, sem látott semmit is ellene, mindazonáltal, minekutána fülében esett az az asszonynak, hogy boszorkányságrul praetendáltatván elkövetkezne megfogadtatássa, tehát keservesen siránkozott. Ezt látván a fatens vigasztalta őtet, mondván formalibus: – ne félj Kata semmit, mert ha tiszta asszony vagy, semmi bántásod nem lészen. Kire felelt az asszony formalibus: – lelkem, sógor uram, nem bánom, ha megfognak is, de hiszen nagyobb rosszak is vannak nálomnál a faluban, hogy nem méltók tartani őket. Ezekután ugyan a fatens tovább véle nem beszélgetett, hanem Jutka nevű leánkáját furtatta az anyja felől való gyanoságbul, kire felelt a leányka, mondván formalibus: – bizony, sógor uram, elmentünk ám mink az ég végére és ott vendégeskettünk Bak Gyurka leányával, Illés Istvánnéval leányostul, Kósa Pálnéval.

Anno 1727. 17 Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat.[10]

11. testis nobilis Martinus Kosa, Kamocsaiensis, annorum circiter 45, praevio juramento fatetur ad praemissa.

Jól ismérte, s nemcsak a nyilvánvaló gyanoságán kívül sokat hallott felőle, hanem azon okbul maga is gyanakodott felőle, hogy minek utánna az elmúlt 1726. esztendőben Húsvét előtt való napokban circiter két héttel, az fatensnek hitves társa Komáromban gyermeket szült volna, tehát visszajővén Kamocsára, mivel hogy az szerént, mint előbbeni gyermekeinek bábája nem hivattatott ezen gyermek förösztésére, mintegy egy hét mulván hajnalban elrivalkodván a gyermek, annyira lekúcsolódott a szája, hogy nem is falhatta be az anyja csöcsét, kihez képest reája való gyanoságbul valamihent az gyermekhez hivattatott, legottan csak az szájába nyúlt az gyermeknek, s a gyermek szája fölnyílván könnyen szophatott, valamint annak előtte. Másnapra, mindazonáltal azon szerént lekucsolódván a gyermek szája, jóllehet ismét hivattatott megorvosolni, de semmiképpen el nem ment, és így rövid nap mulván meg is halt az gyermek.

Eodem die authenticatus et confrontatus confirmat.[11]

12. testis providus Joannes Szendy titulati domini Georgii Fekete subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 46, juratus examinatus fassus est ad praemissa. Jól ismérte, s nemcsak mások gyanoságát hallotta felőle, sőt maga is azon okbul gyanakodott reája, hogy ez előtt circiter 4. esztendővel falu korcsmárosa lévén az fatens és a quaestionált csordásné hozzájok menvén, hitelben egy pint sert kért a feleségétül, és, hogy nem adott nékie, tehát megfenyegette, mondván formalibus: – vár csak, megbánod azt. Másnapra kelvén meg is történt fenyegetése, mert a fatensnek egy hat esztendős leánykájának elsőben az jobbik lába, harmadnapjára pedig az bal lába is hátra fölhorgattak, és sugorottak. Kihez képest a fatensnek felesége az jelentett gyanoságbul a mondott csordásnét házához bészólitván kérte, hogy megtekintené leánkáját, és meg orvosolná. Mindazonáltal akkor semmit el nem követett ugyan, hanem gömbölű választ adással elment. Következendőképpen pedig másodszor a fatens maga erős szóval béhajván maga előtt, s kemény fenyegetésekkel kinszeritette, hogy úgymond ha leánkát elrontotta, gyógyétsa is meg, egyébaránt ha nem, tehát maga őtet bé fogná vinni rabságra, érdeme jutalmának elvitelére, mely fenyegetésektül rettegvén a csordásné hozzá ment a leánkához, és noha semminemű orvossággal nem etette a leánkát, hanem csak szaros kezével megsimogatta

a leánkát, mindazonáltal a leánka estvére kelvén szemlátomást megkönnyebbedett, másnap pedig semmi nyavalyája nem volt, hanem olyan egészséges lett, mint annak előtte.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[12]

13. testis honesta foemina Elizabetha Kelemen immediate praecedentis testis conthoralis, annorum circiter 45, praevio juramento confirmat fassionem dicti sui mariti.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat.[13]

14. testis providus Georgius Czompo, repetiti domini Adami Rőtth subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 44, juratus examinatus est ad praemissa. Ismérte a fatens a kérdésben levő csordásnét, és babonás feleségérül való gyanoságát, másoknak felőle hallotta, s maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy az felesége bizonyos gyermek szülésének alkalmatosságával, mint hogy báboságra el nem hivatta, tehát szemtől szemben megfenyegette őtet, és azután csakhamar mellei kifakadoztanak, noha ugyan magában sokára meggyógyultak.

Authenticatus et confrontatus confirmat.[14]

15. testis providus Stephanus Soky, illustrissimi domini comitis Georgii Berény subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 49, juratus examinatus ad praemissa fassus est. Ismérte a fatens a kérdésben levő csordásnét, mert az elmúlt télen lakott is az házánál, jóllehet mások gyanoságát hallotta felőle, magának mindazonáltal a fatensnek az ellene való gyanoságra oka nem volt, hanem azt vallja, hogy bizonyos alkalmatossággal egy tulka az csordárul haza nem jött estve, kin midőn bánkódott volna, tehát ezen csordásné biztatván vigasztalta formalibus: – ne búsuljon kegyelmed, édes gazda uram, megtartja az Isten. Másnapra kelvén a fatens keresni ment, és ugyan a csordán meg is találta a tulkot. Hazamenvén pedig azonnal tudakozta tőle a csordásné: – ha meg találkozott légyen é az elveszett tulka. Felelvén a fatens: – igenis meg találkozott a csordán, kire felelt a csordásné: – nám megmondám, hogy ne féltse kegyelmed, mert megtartya az Isten. Annak utánna ismét kérdezte ugyan az mondott csordásné a fatenstül, mondván formalibus: – ha az fejszét ki hozta bé az vályóbul? Felelte a fatens, mondván: – én. Viszont a csordásné mondotta: – no jó, gazda uram.

Authenticatus confontatus confirmat.[15]

16. testis providus Joannes Takacs, repetiti domini Georgii Fekete subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 39, juratus examinatus ad praemissa fatetur. Régtől fogva ismérte a fatens a kérdeztetett csordásnét, és a nyilvánvaló gyanoságon kivül maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy bizonyos alkalmatossággal annyira megbabonáztatott tehene, hogy megkeseredvén a teje, a borja is eldöglött alula. Kihez képpest másoktul tudakozódván felőle, miképpen hogy kölletnék eleiben állani, tanácsoltatott nékie, hogy ha tudnyaillik a tehénnek egy verdung tejét a malomra vinné, és azt a garadban töltené. Addig tehát nem nyughatna az az személy, aki megrontotta, valamég az fatenshez nem menne, és még a vitel alkalmatosságával is eleiben állana, és elvinni nem engedné. Amint is a fatens néhai édesanyjával eggyütt ezt el akarván követni, midőn a tejet elvitték volna, tehát a nevezett Oláh Mihálné az úton eleibek állott, és fenyegetvén őket mondotta formalibus: – mit visztek s hova mentek? Arra felelt a fatens édesanyja, mondván, hogy semmit sem. Kire ő mondotta: – tudom, mi vagyon nálatok, de ne próbáljátok azt, hogy elvigyétek, mert igen megbánjátok. Olyak vagytok tik, hogyha valami nyavalyája történjék marhátonak, mingyárt azt mondgyátok, hogy az ördög ártott nékie. Hanem gyertek

vissza, semmi nyavalyája nem lészen az tehénnek. Ezzel a fatens anyostul, s vélek együtt a csordásné is, visszatérvén hazamentek. ő is vélek edgyütt, éppen be az házban, s megvizsgálván a tejet mondotta a fatens anyjának: – bizony, nem jó tej ez, de Suska asszony meglátja kegyelmed, ha holnap jó nem lészen, amint is másnap jó lett a tej. Azonkívül, egykorban a fatens édesanyjától kért kenyeret csordaságbeli conventiójában, és hogy nem adott a fatens édesanyja nékie, tehát megfenyegette, és más napra öszvesugorodott bal keze és lába fatens anyjának. Ebbéli gyanoságbul hívatták őtet, s fenyegetésekkel kinszerétették őtet annak meggyógyétására. Kire megtapogatván fatens anyját mondotta formalibus: – csak mosogató ruhával borogassa kegyelmetek, meggyógyul. Amint is másnap semmi gondgya sem lett.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[16]

17. testis providus Andreas Kecskés, titulati domini Stephani Hunyadi subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 41, praevio juramento ad praemissa fassus est. Igenis jól ismérte a fatens a gyakor emlékezetben levő csordásnét, és a felőle való közönséges gyanoságon kivül maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy egykorban a feleségétül kendert kért, és hogy nem adott nékie, tehát mingyárt azon éjtczaka a fatensnek kisded gyermekecskéjét az nyavalya törte fel éjjel, s fel nap. Azon gyanoságbul a fatens felesége karjára vévén gyermekét a faluban hordozta, panaszolkodván, és mondván, hogy csak a csordásnéra légyen minden gyanosága afelül, mert kendert kért, és nem adott nékie. A többi között öszveakadván az emlitett csordásné maga gazda aszonyával, néhai Kósa Mihálnéval, és értekezvén a gyermek nyavalyájárul tőle mondotta formalibus: – előhoztam már a selléremnek (úgymint Oláh Mihálnénak) az gyermek nyavalyáját, de csak azt felelte: – semmi az, becsülettel szólván, eb szar gongya neki, meggyógyul. Amint, hogy az után mingyárt semmi gongya sem lett a gyermeknek.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[17]

18. testis honesta foemina Susanna Halasz, immediate praecedentis testis conthoralis, annorum circiter 28, deposito juramento fatetur ad praemissa per omnia conformiter prouti dictus maritus ipsius superaddito hoc, hogy egykorban a mondott csordásné beszédben indulván a fatenssel panaszolkodott arrul, miképpen hogy tudniillik a faluban Kamocsán őtet szenvedni azon okbul nem akarnák, mivel boszorkánnak tartják, és így töröködött rajta, mit cselekjék, kire felelt a fatens, mondván: – mit félsz, szegény asszony, ha igaz vagy? Mert ha engem valaki boszorkánnak mondana, s az nem volnék, bizonyára megkeresném becsületemet. Arra felelte a csordásné, mondván: – jaj, hiszen voltam Martosra, kértem a bírótul igasságot, de csak azt mondotta: – micsoda igasságot adgyunk? Mikor itt is olyan híred van, mint Kamocsán, ha nem hiszed, menj a notáriushoz, majd előbben rakja mit mondott Hegedűsné Újvárban. S hiszen az is reád vallott. Ezenkívül az sokszor nevezett csordásné leánykájának szájából hallotta a fatens mondani formalibus: – engem anyám aszszony hogy most jöttünk a bujdosásbul (melyet minekelőtte megfogadtatott volna, tehát féltében követett el) a partrul a Dunában akart taszétani, a kését is kirántotta s meg akarta torkomat vele metczeni, mondván: – te miannod szenvedem én ezt, hogy az faluban nem maradhatok, mert ha te nem szóltál volna, nem volna nékem ezen álapotom. Azon kívül más alkalmatossággal látta a fatens, hogy Oláh Mihály csordásné hasáb fával verte az leánkáját. Ezt látván a fatens kérdezte, hogy miért verné oly kegyetlenül a leánkáját. Felelte formalibus: – ha ő nem szán engem, én sem szánom őtet, miért beszélli

a faluban azt énreám, hogy az világ végére járok, azt is mondgya, hogy én egyik tehénre ülök, ő meg a másikra, úgy repülünk el, s megkérdezték tőle: – te, hova kötitek a teheneket? Azt mondgya, hogy a fa tetejében, és magunk anyámmal úgy repülünk el.

pro. 17. non potuit comparere.[18]

19. testis honesta foemina Helena Takács, providi Petri Szabó conthoralis annorum circiter 40, jurata examinata fassa est ad praemissa. Ismérte a fatens Oláh Mihálnét, és hogy nyilvánvaló gyanoságban élt, tudgya. Azonkívül, minek előtte mostani megfogadtatásának alkalmatosságával féltében elugrott volna, tehát egykorban ketten együtt az Vágrul jöttek beszélgetvén egymással, azon közben mondotta Oláh Mihálné formalibus: – ugyan sok irigyem vagyon nékem, talán már faluban sem maradhatok, csak el köll mennem, de ha engem megfognak, több is Kamocsán olyan, de reliquo nihil.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat.[19]

20. testis providus Martinus Lukács saepetitulati domini Georgii Fekete subditus Kamocsaiensis, annorum circiter 43, juratus examinatus ad praemissa fatetur. Ismérte a fatens Oláh Mihálné mindenkor boszorkányságrul való szóbéli asszonnak lenni. Maga is azon okbul gyanakodott reája, hogy bizonyos alkalmatossággal ezelőtt circiter tíz esztendővel Gutára indulván a fatens arra végre, hogy ott valamely kanna dongát öszveallétasson, akkoron tehát észre vévén Oláh Mihálné a fatensnek abbéli indulatját, kérte, hogy őnéki is némely désa dongáit vinné el magával, kit, hogy a fatens meg nem cselekedett, másnapra kelvén mintegy dél tájban, mikor néminemű kas fonyásban munkálkodott volna, hirtelen mind a két lábának térde kalácsa kifordult helyébül, melynek csudájára öszvegyülvén az asszonyok csudálkoztak, és tudakozták, a fatens mi okát lenni telhetné, kire felelt a fatens, mondván: – én bizony csak a csordásnéra gyanakszom azért, hogy dongáit el nem akartam vinni Gutára. Jelen levén pedig sokszor írt csordásné mondotta: – úgy van az mingyárt, hogy csak az ördögre gyanakosznak, ha valami esik rajtok, pedig az Isten szabad az emberrel, a bűniért reá ereszti. Mindazonáltal megpökdözvén markát, lesimogadta a fatens lábait, és a fatens azonnal könnyebben érzette magát, noha ugyan teljességgel meg nem gyógyult, hanem mintegy egy holnap mulván a feleségétül értette a fatens, hogy őtet arra tanította légyen, hogy tudniillik néminemű, salvis auribus, disznó ganéjbul fördőt főzne, és abbul következnék a fatens meggyógyulása. Ezt elkövetvén a fatens felesége, úgy gyógyult meg a fatens.

1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat priorem fassionem.[20]

21. testis honesta foemina Elizabetha Dura immediate praecedentis testis conthoralis annorum circiter 35, praevio juramento confirmat fassionem dicti sui mariti. Praeter hoc, hogy nem látta azt, mikor csordásné az urának lábát megpökdösött kezeivel simogadta.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticata et confrontata confirmat priorem fassionem.[21]

22. testis nobilis domina Juditha Mészáros egregii Pauli Kosa conthoralis annorum circiter 25, jurata examinata fassa est. Ismérte ugyan a fatens Oláh Mihálnét, s tudgya is, hogy mások által mindenkor boszorkányságbéli gonoszságban levő szóbeli asszonynak lenni tartatott, de maga a fatens különben nem gyanakodott felőle, hanem az elmult nyáron bizonyos déli álmának alkalmatosságával mint egy hideg szél (úgy rémlett a fatens előtt álmában) az mondott Oláh Mihálnénak ábrázatjában ment valaki reája, és szintúgy azon hideg szél által fölemeltetett a fatens fekvésébül, és fölébredett nagy rettegéssel.

Authenticata et confrontata confirmat.[22]

23. testis honesta foemina Juditha Károly, providi Thomae Thakacs conthoralis, annorum circiter 30, jurata examinata ad praemissa fatetur. Egyebet ezen fatens nem tud Oláh Mihálné ellen, hanem ezelőtt esztendővel történt, hogy egykorban gyermekágyban fekövén a fatens, hozzája ment palenkát kérni, de a fatens nem adott. Azután mintegy három vagy négy hét mulva, az leánykájának bal lába öszvesugorodott, melyet a fatens eggyel, másol is kötözgötett ugyan, de haszna nem volt. Hanem megint Oláh Mihálné a fatensnek házához ment, és megnézegetvén a leányka lábát mondotta: – komám asszony, bizony ez ártás, s ezt hijába kötözöd, ha csak a meg nem gyógyétja, aki megette. Azért cselekedd azt, hogy főzz fördőt nékie három rendbéli, úgymint ember, sörtés és tyúk, salvis auribus ganéjokbul, s tégy belé hét orsót a hegyével alá, és egy mosófát, s abba öltesd egészen, ha megfőzöd. De mikor főzöd, az ajtót jól becsináld, hogy senki be ne mehessen, mert ha bemehetnek, öszverontnak magadat is. Ezt mindazonáltal a fatens végben vinni nem merte, hanem következendőképpen a fatenshez menvén ismét Oláh Mihálné tudakozta tőle, ha a praescribált fördőt megkészítette é vagy sem? Felelvén a fatens: – nem, mert nem mertem megcselekedni. Ő pedig mondván: – no, tehát, ha azt meg nem merted cselekedni, cselekedd azt, hogy jó tüzet rakván üsd két felé, s az parsájában hentergesd meg a mosogatóruhát, s avval kösd, s a maga ganéjával meggyógyul. Ezt a fatens végben vitte, s abbul történt leánya lába meggyógyulása. És minek előtte mindezen dolgokra tanította volna őtet Oláh Mihálné, tehát valamiként elsőben meglátta leánya lábának nyavalyáját, té tul megpökdösvén szappanyos ruhával békötötte.

Anno 1727. 17. Decembris. Authenticata et confrontata confirmat priorem fassionem.[23]

24. testis providus Thomas Takacs, inquilinus Kamocsaiensis, adeoque immediate praecedentis testis maritus annorum circiter 30, deposito juramento ad praemissa fatetur per omnia conformiter prouti dicta conthoralis sua.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[24]

25. testis providus Martinus Petecs, titulati domini Stephani Hunyady subditus Kamocsaiensis annorum circiter 28, praevio juramento fatetur. Ismérte a fatens Oláh Mihálnét és az közönséges gyanoságon kivül maga is azon okbul gyanakodott ellene, hogy ezelőtt ennihány esztendőkkel nagy árvíz lévén Kamocsán, mely miatt Oláh Mihálné szállásárul kiszorulván, a fatens atyja házánál kintelenétetett szállást kérni, holott is bizonyos alkalmatossággal Oláh Mihálnénak néminemű társa megjelent. Egyedül lévén pedig a fatens, mint gyermek az kályha mellett titkon megvonta magát, s látta, hogy mondott Oláh Mihálnénak attingált társa sok különb különb féle gömbölű köveket adott, elől számlálván kit tótul, kit magyarul. Hogy mirül valók legyenek tótul ugyan nem értette, de magyarul azt hallotta, hogy tehény hasznának elvitelérül való kő is volt köztök.

Anno 1727. 17. Decembris. Sub sedria authenticatus et confrontatus confirmat.[25]

26. testis honesta virgo Éva Puruttya dicta dominae Barbarae Nadany servilis ancilla, die 16. mensis Decembris Comaromii jurata examinata fassa est. Ma egy hete, hogy a fatens leányzó Kamocsán volt, és ugyanazon háznál szállott, valahol most Oláh Mihálné maga leányostul tartózkodik. Beszédben indulván a fatens mondott Oláh Mihál leányával, és játékképpen kérdezvén tőle (hallván az anyja felől való gyanoságot), hogy hol volt légyen az ő anyja? Kire felelt a leányka, mondván: – az ég végén volt, és az hegyes tehénen ment oda, holott nagy vihar és sok sátorok voltanak. Egy szavában ugyan azt mondotta, hogy

ő is véle volt az anyjával, de hogy ezt meghallván az atyja szinnya keszte, s veréssel is fenyegedte abbéli beszédgyéért. Más szavában tehát tagadta, hogy ő az anyjával oda lett volna, azonközben olyat is mondotta a leányka, hogy az ő anyja csak a tenyerét és hóna alját keni meg magának, és elrepül.

Anno 1727. 17. Decembris. Authenticata confirmat fassionem suam.[26]

Anno eodem die vero 15. mensis Decembris in possessione Martos praelibatae similiter comitatui Comaromiensi secundum praescripta De eo utri puncta continuative facta est inquisitio, et collectae sequentium testium fassiones.

1. testis providus Stephanus Kis, incola Martosiensis, annorum circiter 45, juratus examinatus ad praemissa fatetur. Jól ismérte a fatens a kérdésben levő kamocsai csordásnét, mely Martoson circiter 3 esztendőkig férjével együtt tartózkodott csordaságbéli hivatalban. Azalatt ezen fatensnek házánál mintegy fél ersztendeig sellérül lakott, és olyas babonaságot látott általa elkövetettnek lenni, hogy tudniillik egyszer, mikor az előtte lévő marhák közől némely elmaradott, tehát a varrótűt az kemence üstökében szúrta, mondván formalibus: – már ne féljenek, akárhol maradott a marha, megjön. Semmi vadtul nem szükséges félteni, amint is a marhában semmi kár sem lett.

Authenticatus confirmat fassionem suam, quin immo [– – –] fassionem confirmavit.[27]

2. testis honesta foemina Elizabetha Takács, providi Francisci Balla incolae Martosiensis conthoralis annorum circiter 30, quoniam praegnans esset ad fidem, quam marito suo adstricta est, fatetur. Az Deutrumban specificált Oláh Mihály kamocsai csordásnak feleségét ezen fatens Martoson lévő laka alkalmatosságával jól ismérte, s tudgya bizonyossan, hogy gonosz életének folytatásárul mindig a közönséges gyanoság uralkodott ellene. De kiváltképpen a fatens maga is azon okbul gyanakodott boszorkányságbéli élete felől, hogy midőn egykorban gyermeket szülvén az fatens őtet bábaságra nem szóllétotta volna, tehát minek utánna gyermekágyából fölkelvén egy házhoz ment volna, történt, hogy a legöröbbik[!] leányának jobbik lába öszvesugorodott, kin, hogy igen törekedett volna, másoktul tanácsoltatott nékie, hogy az mosófát a vas fazékban tévén, és azt keményen bétakarván, erős tűz által főzné, és forralná, és azalatt az a személy, az ki megvesztette leányát, oda fogna menni, kit midőn a fatens elkövetett volna, nem más, hanem a quaestionált csordásné személye szerint compareált szemközben a fatensnek éppen az utca ajtóban, midőn tudniillik vízért ment Nittrára. Visszafordulván pedig a fatens a vizzel, mikor a maga pitvarában érkezett, már akkor ismét azon csodásné a fatens szobájából ki, szömközben jött ki a fatensnek pitvarában subsistálván, s kérdezvén a fatenstül, hogy mit főzne oly szorgalmatossan a vas fazékban, talán úgymond kukoricát? Felelte a fatens, mondván: – igenis azt, és arra csordásné mondotta formalibus: – hoczcze tehát az én leánkámnak is kukoricát. Erre a fatens fölvévén a tűzhelyrül egy nyers kukoricát, odaadta leánykájának, avval elment. Hanem harmadnapra kelvén néhai Hegedüs Istvánné, mely Ujvárban megégettetett, az fatens házához ment, és törvén kezeit mondotta formalibus: – no, sógor asszony, azt bizony csordásné ette meg leányodat azért, hogy bábának nem hívád őtet, mely szavait meg is kettőzvén, hitével erősítette, modván: – Isten megöljön meg engemet, ha a nem ette meg. Következendőképpen pedig aznap könyörgés tájban a quaestionált csordásné ment a fatenshez, és a pitvarban megállván leült a tűzhelyre, s kérdezte a fatens leányától, mondván: – no, te leánka, mégsem gyógyultál meg? Felelte

a fatens: – nem gyógyult bizony az meg, mert az Hegedüsné nékem azt mondotta, hogy kegyelmed ette meg az gyermekem. Kire felelt a csordásné, mondván formalibus: – no, mondok én ő reá nagyobbat a vén boszorkányra. Mindazonáltal ugyanazon alkalmatossággal olyani orvosságra tanította azon csordásné a fatenst, hogy tudniillik kimenvén a tyukok óllában, és ott szedgyen tyuk és sertés salvis auribus ganéjokat, azt tegye föl vízzel vasfazékban, s főzné meg fördőnek, melybe megförödvén a leánya, meggyógyul. S midőn a fatens ezeket elkövette volna, maga olyanná lett, mintha leforrázták volna, meg is betegedvén utána úgy fekütt, mind a holt. Amellett arra is tanította a megírt csordásné a fatenst, hogy az olyatin fördő után kerék nátra fűvel is leányának lábát kötözze, melyek végben menvén, nemsokára meggyógyult a fatens leányának a lába, de ettől viseltetvén é, vagy sem, nem tudja.

Anno 1727. 17. decembris. In sedria cum authenticata confirmat per omnia fassionem suam.[28]

3. testis providus Stephanus Vincze junior inhabitator possessionis Martos annorum circiter 30, praevio juramento fatetur praemissa. A quaestionált csordásnét Martoson laktában igen jól ismérte a fatens, és hogy boszorkányságárul való feslett élete miatt minden gonosz hérben, levőben élt, úgy ő előtte, mint mások előtt közönséges volt a gyanoság. De kiváltképpen maga ezen fátens azon okbul gyanakodott ellene, hogy egykorban, bizonyos alkalmatossággal, midőn tudniillik Balla Ferencnének és Harsány Györgynének leányaik a vesztésben sinlődtenek, volna ment az templom felé estve tájban, és az Harsány György kezén egymással nagyon csatázni néhai Hegedüs Istvánnét, és az quaestionált Oláh Mihálnét látta, micsoda fundamentumon pedig lett légyen veszekedéseknek kezdeti, jóllehet a fatens azt tőlök nem értette, hallotta mindazonáltal, hogy az említett Hegedüs Istvánné a kérdésben levő Oláh Mihálnénak mondotta formalibus elsőben: – te rontottad meg a Balláné leányát. Felelvén arra Oláh Mihálné Hegedüs Istvánnénak: – ha, úgymond én azt megrontottam, te megént megrontottad Harsányné leányát. Viszont, repetálta Hegedüs Istvánné Oláh Mihálynénak, hogy ő rontotta legyen meg a Balláné leányát. Melynek utánna Oláh Mihálné Hegedüs Istvánnénak mondotta formalibus: – hiszen én azt megrontottam is, de te ugyan csak nagyobb boszorkány vagy mint én. Ezzel a fatens útjára menvén, tovább mi történt közöttök, nem tudgya.

Anno 1727. die 17. Decembris. In sedria authenticatus confirmat fassionem suam.[29]

4. testis providus Franciscus Vajda aeque inhabitator possessionis Martos annorum circiter 24, praevio juramento confirmat immediate praecedentis testis fassionem.[30]

Anno 1727. Die 17. Decembris. In sedria authenticatus confirmat fassionem suam.

5. testis providus Joannes Nagy incola possessionis Martos, annorum circiter 40. praevio juramento ad praemissa fatetur. Jól ismérte a fatens a quaestionált Oláh Mihálnét, és a nyilvánvaló gyanoságon kívül maga is azon okbul gyanakodott felőle, hogy midőn nevezett Oláh Mihálné az urával itt, Martoson csordáskottanak volna, akkoron tehát bizonyos időben Tóth Katha nevő akkorbéli hajadon leány, most pedig Tóth Gyurka felesége, a fatens házánál sellérségben tartózkodván, néminemű alkalmatossággal említett Oláh Mihálnéval egymás közt öszveszólakoztanak, melynek utánna történt, hogy mingyárt azon éjtczaka mondott Tóth Kathának jobb lába úgy megromlott és eldagadott, hogy nem is járhatott, sem csizmáját föl nem vonhatta három egész hetekig. Negyedik hétre kelvén pedig hozzája ment jelentett Oláh Mihálné, és kinszeritette Tóth Kathát, hogy fölkelvén vonja föl csizmáját, és

menjen ki a csorda után, kire Tóth Katha mentegetvén magát felelte lehetetlennek lenni, hogy a csizmáját fölvonja, amivel is inkább hogy a csorda után járna sérelmének fájdalma miatt. De Oláh Mihálné tovább is a kínszeritéstül meg nem szűnvén mondotta: – gyere csak, ne gondolj te avval! Vond föl a csizmádat, és, ha föl nem vontad, hozd el a kezedben! Kihez képest denotált Tóth Katha nem mervén Oláh Mihálnénak szavait félretenni, kezébe vette csizmáit, és amint lehetett elvánszorgott a csorda után. Visszajövén pedig estve felé már látta a fatens, hogy csizmájába öltözve volt, és felélnére sem sajnálta a lábát ahhoz képest, mint mikor kiment. Harmadnapra kelvén pedig semmi gondgya sem lett lábának. Azonkívül bizonyos alkalmatossággal a fatens estve felé, midőn a szilvás kertében indulván Harsány közén ment volna, látta, hogy Oláh Mihálné néhai Hegedüs Istvánnéval pörlött, és csatázott. Azonközben hallotta a fatens, hogy minekutánna elsőben Hegedüs Istvánné mondotta volna Oláh Mihálnénak formalibus: – te kurva, mit kurvázol engemet, hiszen te etted meg a Balláné leányát! Felelvén arra Oláh Mihálné Hegedüsnének: – hát, te kurva, te meg a Harsány leányát etted meg! Viszont felelte Hegedüsné Oláh Mihálnénak: – nem csak azt, te kurva, nem, hanem a praedicatornéjét is te etted meg! Tovább, mivel fődőzték bé a pörléseket, nem akarván a fatens hallgatni, hanem dolgára menvén nem tudhatja.

Anno 1727. die 17. Decembris. Authenticatus, confirmat fassionem suam.[31]

6. testis honesta foemina Sara Gross immediate praecedentis testis conthoralis, annorum circiter 29, jurata examinata confirmat fassionem dicti sui mariti usque ad paragraphum: Semmi gondgya sem lett a lábának. Azonkívül vallja a fatens, hogy midőn az első gyermekével gyermek ágyon feküdt volna, bábája lévén neki Oláh Mihálné, szülése napjának utána mintegy nyolc, vagy kilenc nappal, éjtczakának idején, első kakas szóllás után, nevezett Oláh Mihálné néhai Hegedüs Istvánnéval azon testben és öltezetben, melyben egyébkor jártanak, az ajtókat magok megnyitogatván a fatenshez bémentek a szobában, holott a fatens néhai Varga Istvánnéval (mely ugyanakkor aludt) csak ketten voltak, s eleiben állván a fatensnek mind a kettő. A fatens pedig ébrend lévén szemekben nézett, és Hegedüs Istvánné hátul megragadván a fatens haját, s jól megrángatta, mondván: – te, majd megöllek, miért nem híttál az körösztelőben! Kire felelvén Oláh Mihálné: – ne bántsd, szegényt, hiszen másszor is megtalálod! A fatens pedig szabódván, s könyörögvén mondotta: – ne bántsatok, lelkeim! Azon szóra felébredvén említett Varga Istvánné mondotta: – mi lölt menyem, mi lölt? Arra kitakarodtak az házbul azon uton, amelyen jöttek.

Anno 1727. Die 17. Decembris. Authenticata confirmat fassionem suam.[32]

7. testis honesta foemina Catharina Tóth providi Georgii Tóth conthoralis annorum circiter 24, praevio juramento fatetur. Conformiter sicuti 5. in ordine appositus testis usque ad paragraphum: Semmi gondgya sem lett a lábának. És vallja, hogy valamihent kezében vette a csizmáit, s elindult Oláh Mihálnénak hivataljára a csorda után, legottan szemlátomást tetczett nékie, hogy tért a lába fájása, úgyannyira, hogy mikor az marhákkal az űrmös dombnál levő berekig (mely csak egy puska lövésnyire vagyon falutul) érkezett, csizmáját könnyen fölvonhatta, noha egész nap Oláh Mihálné sem véle nem volt, sem semmiképpen nem orvosolta őtet. Azonkívül a praemittált dolog előtt bizonyos alkalmatossággal látta a fatens, hogy Oláh Mihály, részeg lévén, felesége őtet kétszer pofon sujtotta, kinek utánna Oláh Mihály mondotta formalibus neki: – várj, te boszorkány, Ujvárban elviszlek tégedet, magam veszek egy kocsi fát, és avval megégettetlek! Ezen szókra az asszony el fakadott sírva.

Anno 1727. Die 17. Decembris. Authenticata confirmat fassionem suam.[33]

8. testis honesta foemina Catharina Kun, providi Michaelis Joba conthoralis annorum circiter 30, jurata examinata ad praemissa fatetur. Jól ismérte a fatens Oláh Mihálnét, és hogy boszorkányságárul szóbéli volt a faluban hallotta, maga pedig azon okbul gyanakodott felőle, hogy bizonyos alkalmatossággal egy holnap alatt gyűjtött tejfölét egy egész hétig köpölte, mégsem tudta megkölteni, és oly büdös volt, hogy alig tűrhették a szagát, kihez képest a fatens boszonkodott, és szidta a boszorkányokat. Meghallván azt Oláh Mihálné (mely szomszédságában lakott a fatensnek), mondotta formalibus: – no, mit szidkozódik kegyelmed, szomszédasszony? Felelte a fatens: – hogy ne szidkozódnám, mikor nem költhetem meg tejfölemet. Mondá Oláh Mihálné: – no, ne szidkozódgyék kegyelmed! Azzal eltakarodott. Másnap reggel föl akarván a fatens leánkája kelni, nem bírta magát, hanem csak négykézláb mászott le az ágyrul. Azt látván a fatens keservesen sírt, és jajgatott, megszűnvén pedig az sirástul, tehát mintegy fél délkor, annak utánna, nagy dőlyfösen, pattogással magától ment Oláh Mihálné a fatens házához, s legottan nagy haraggal megszóllétván az fatenst mondotta: – adgyon kegyelmed egy széket alám, és hozza bé kegyelmed a leánykát, s tegye kegyelmed az ülemben. Minekutánna mindezeket elkövette volna a fatens, Oláh Mihálné megpökdözvén a maga markát, s azzal lesimogatta a leánykának inait, s letette, és az leánka mingyárt lábra állván kiszalad az utczára. Semmi gondgya sem lett, kin nagyon csudálkozott a fatens. És arra mondotta nekie Oláh Mihályné: – látod é, ha valami nyavalyája vagyon marhátoknak mingyárt a boszorkánra vettek, és azt szidgyátok, azért másszor a boszorkányt ne szidd!

Anno 1727. Die 17. Decembris. Authenticatus confirmat fassionem suam.[34]

9. testis honesta foemina Catharina Vincze, providi Georgii Harsány conthoralis, annorum circiter 47, jurata examinata fatetur. Ismérte a fatens Oláh Mihálynét, kire mindétig gyanóság volt, de maga egyébrül nem gyanakodott reája, hanem hogy, becsülettel szólván, sörtéseit Oláh Mihálynénak a fatens a Tőkös kertjében megkergette, s azon éjjel a lába szára fejétől fogva eldagadott a fatensnek, és egy hét mulván hozzája menvén Oláh Mihálné, és magával valamely levél laput vévén, minden kínszerítés nélkül, egyszer a fatens lábát azzal békötötte, s a fatens lábának minden nyavalyája elmúlt.

Anno 1727. Die 17. Decembris. Authenticata confirmat fassionem suam addito eo etiam, hogy az sellér feinek [?] is mondotta az Deutrumban specificált Oláh Mihálné, hogy várjon, de az nem cselekedte, s mingyárt azon estve az ujja megsenvedett, és nem máskép, hanem ugyan Oláh Mihálné kötésével gyógyult meg, s azon kelés s azt is hallotta az fatens az szájábul Oláh Mihálnénak, hogy az kinek az csontyát kiszedik az [– –] az úgy rostálják mindazon fuvart 21 utolján jön azon csont elő, azt is nehezen [– –] neki az gonoszon.

10. testis honesta foemina Lőlkös, providi Stephani Kis conthoralis annorum circiter 46, deposito juramento fatetur. Ismérte, mivelhogy az házánál is lakott a fatensnek. Egyéb gyanoságot nem tud felőle, hanem amidőn néha valakinek a csordábul elmaradott marhája, s panaszolkodni mentek hozzája iránta, tehát mindenkor az ura felelte, hogy ne féltsék, akármennyi vad között maradtak légyen, mert legkisebb kár bennek nem lehet. S olyankor aminemű fazékban vacsorát vittek nékie, a felesége kemence szájában azon fazikat leborítván ura süvegével befödözte, és az kályhás kemence üstekébe szúrta a varrótűt, de ezeket nem látta, hanem magától az Oláh Mihálynétól hallotta.

Anno 1727. Die 17. Decembris. Authenticata et confirmat fassionem suam.[35]

Super qua modo praevio peracta inquisitione et collectis testium fassionibus hasce praetitulato domino magistratui sigillis subscriptionibusque nostris propriis roboratas retulimus literas testimoniales.

Comaromii, die 17. mensis Decembris Anno 1727.

Georgius Horvát inclyti comitatus Comaromiensis substitutus judlium mp. (L. S.)

Antonius Frankner inclyti ejusdem comitatus Comaromiensis jurassor mp. (L. S.)

II.

1727. október 29., Komárom

Anno 1727. die vero 29. mensis Octobris, in domo curiali inclyti hujus comitatus Comaromiensis Comaromii situata, pro parte domini magistratus ejusdem praesens infrascriptae malefactricis examen modalitate sequenti peractum est.

Puncta Interrogatoria

1. Ki neve? Hány esztendős? Micsoda hütön való? Hol születtetett? Mikor szakadott le? És akkoráig hol tartószkodott?

Responsoria

R. Baronyai Katalin, Komocsán lakozó Oláh, másként Kis Mihály nevű pásztornak felesége, circiter 50 esztendős, papista hütőn valo, Illován, nemes Trinchin vármegyében lévő mezővárosban születtetett, circiter 12 esztendős korában Bazinban szakadott, holott circiter 4 esztendeig lakott, azután ment Modorban, és ott esztendeig, onnand Pusztafődémesre, és ott 2 esztendeig, onnand ment Galánthára szolgálni, s szolgált 2 esztendeig nemes Liptai Ferenc uramnál, holott egy szakácshoz férhez is ment, melyel ugyan Galántán 4 esztendeig lakott, azután a férje fölmenvén Franciára elveszett, és ő megyen Farkasdra, nemes Nyitra vármegyében lévő helységbe ment, holott 2 esztendeig lakott, azután a mostani ura feleségül elvévén Kamocsára vitte lakni, holott illő alkalmatossággal 15 esztendőkig laktanak és együtt szolgáltanak, onnand mentek Matosra, holott 5 esztendeig pásztorságban éltenek, onnand mentek Madárra, ott is 3 esztendeig, s onnand Kamocsára visszamentek, holott ekkoráig tartozkodtak.

2. Miért, hol és ki által ragadtatott meg, s ezen nemes vármegyék fogságába hozattatott?

R. Azért ragattatott meg, hogy boszorkánnak lenni tartatik.

3. Miért ment el, midőn hallotta, hogy fogni akarják?

R. Nem féltében, sem szökve ment el, mivelhogy nem is hallotta, hogy fogni akarják, hanem a szükségtől kénszeríttetvén koldulni ment vala.

4. Tudta é az ura elmenetele béli indulatját?

R. Igenis tudta, sőt még a gazdaasszonya is, hogy koldulni készült.

5. Vissza jővén tehát miért lappangott?

R. Negative

6. Kent é, vagy orvosolt é valaha valakit, s mi honnan?

R. Némely asszonyokat a méh anya indulatából, tiszta bű hájjal kent és orvosolt.

7. Tud é valamely olvasást, és ismeri é a füveket?

R. Egyéb olvasást és üdvösséget imadságoknál nem tud, s a füveket nem isméri.

8. Ismerte é Martoson Hegedűs Jutkát, mely Ujvárban megégettetett?
R. Annyibul ismérte, hogy ő is Martoson lakott.
9. Volt é azon asszony boszorkányságárul gyanuságba nyilván, vagy maga előtt is?
R. Köz hírrel hallott másoktul gyanoságot felőle, de maga nem gyanakodott felőle.
10. Tudja é a tehenek hasznát megtartani, és elvenni való orvosságát?
R. Negative
11. Kitül tanulta meg a méh anya kenyést?
R. Néhai Getás Katalin kamocsai bába asszontul.

Super cujusmodi judicialiter praevio modo peracto examine hasce praetitulato domino magistratui suo modo confectas detulimus litteras testimoniales. Comaromii, die 17. mensis Decembris. A. 128.

Testis circumspectus Joannes Pinke, civis Comaromiensis, annorum circa 32, deposito juramento fatetur. Ezelőtt circiter ötödfél esztendővel a fatens Martoson három egész esztendeig lakott házasságban, és midőn a fatens felesége azon időben maga es ő gyermekit szülendő lett volna, tehát Oláh Mihálné (bába lévén azon helségben) a fatens feleségének, hogy bábaságra hívatná őtet kínálta magát, mindazonáltal sem a fatensnek, sem mondott feleségének kedve nem lévén reája el nem hívatták, kihez képpest noha ugyan nevezett Oláh Mihálné fenegedte úgy a fatenst mint feleségét, mindazonáltal semmi nyavalyájokat abbul külömbe történtnek lenni nem tapasztalták, hanem hogy a mondott szülésnek alkalmatossága után circa ötöd nappal vendégségbe lévén a fatens a faluban, Győrgy Mihály névű lakosnak házánál, midőn éjtczakának idején, mintegy tíz óra tájban szállására menni akart és már az utcára nyíló süvén kapun kívül egy lépést tett volna, látta, hogy a sövén alatt két igás tehén fekütt jobb keze felől és akkoron látta a fatens, hogy Oláh Mihályné az maga szállásárul német ruhában a kvartélyos káplárnak vas deres lován sebessen a fatensnek eleibe ugyan szikrázott a sár, úgy nyargala és legottan a fatenst kiszorította a kaputul, azon tehenek pedig, kikrül a fatens emlékezetett tett ijettében mintha vas vella végére vétették volna, úgy fölugrottak és elszalattak, igyekezvén pedig a fatens féltében az udvarba visszatérni, de minthogy Oláh Mihálné paripáson előtte állott és a ló szügyével téregette, tehát semmiképpen vissza nem térhetett, s így lévén a dolog vette észre a fatens magában, hogy gonosz lélek légyen előtte; jobban jobban igyekezett mindenfelé lekerülni, hogy tőle magát megszabadíthatná, de végbe nem vihette, mert az után megint három lovas paraszt ruhákban érkesztenek, s négyen lévén már kerülfogván a fatenst mind addig téregették, hogy Hegedűs Istvánnak udvarára az kút mellé, mondván mindenik egyaránt: – fog meg fog meg. És a fatens meglátván az kútnak fejérlő ágossát, akkor ijett meg jobban, hogy netalántán az kutba ő tétessék. Kezdett Istent emléteni, kire hárma lovasok eltünt, de Oláh Mihálné ott maratt. Megbízván a fatens magát Oláh Mihálynénak fejéhez kapott és kezében maradván olyan, mint a bika nyál, s melyet hozzáhajtván Oláh Mihályné nagy kacagva eltűnt.

Anno 1727., die vero 17. mensis Decembris authenticatus et confrontatus, confirmat fassionem suam.[37]

Anno 1728., die vero 14. mensis Januarii, in domo curiali inclyti hujus comitatus Comaromiensis, in regio privilegiata civitate Rév Komarom situata, vigore deliberationis inclytae sedis ejusdem judiciariae anno proxime praeterito 1727., die 17. mensis Decembris judicialiter latae praesens Catharinae Baranyai providi Michaelis Olah in possessione

Kamocsa praefato comitatui adjacente degentis conthoralis examen torturate peractum est modalitate sequenti.

Puncta interrogatoria

1. Volt e szövetsége az ördöggel, és ha volt, mikor, mi móddal, s kinek jelenlétiben? S hol? S mennyi időre? Szóval e? Vagy írás képpen történhetett, s az által mit cselekedet, kiknek ártott? Kiket gyógyított? S hol járt és kikkel mind azon ördögnek segítsége által és mibül állatt mind az olyaténokban való segítsége az ördögnek, és hogy az ördöggel szövetséget vessen, kitül kényszeríttetett arra?

Responsoria

Igenis volt az ördöggel szövetsége, melyet Martoson, ezen nemes Komárom vármegyében levő helségben való lakásának alkalmatosságával ezelőtt hat esztendőkkel, néhai Hegedűs Istvánnénak kényszerítésébül kimenvén az mezőre és az köröszt úton megálván, dél táiban nappal tett vala úgy, hogy minek utánna azon köröszt úton megállattak volna említett Hegedűs Istvánnéval, tehát az ördög emberi ábrázatban, német ruházatban nekiek megjelent, kinek is, hogy kezét adná, s következendőképpen előtte az atya, fiú, szent lélek Isten, boldogságos szűz Máriát és az szent körösztséget megtagadná és mindazoknak ellene mondana meg, itt Hegedűs Istvánné által kényszeríttetett, kihez képest ő az olyat elkövetvén megtagadta az atya fiú szentlélek Istent, boldogságos szűz Máriát és szent körösztséget, így lévén legottan az említett emberi ábrázatban lévő gonosz lélek (mely magát Jánosnak nevezvén fatensnek férjül lenni igérvén) legottan a fatensre néminemű tüzes vasacskával pöcsétet ütött az nyaka lapáján fölül bal fölül az hajai között, és eczersmind a fatens az előbbeni köröszt nevét megváltoztatván Zuska nevet adott, s arra tanította, hogy amidőn adtul fogva jövendőben bábaságbeli hivatalját követendéné, tehát a kezin születendő gyermekeket első fördejekben köröszt vetés nélkül tenné, melyet is annak utánna az fatens aszerént mindenkor elkövetni szokott vala. Vallja a fatens azt is, hogy annak utánna az jelentett János nevű ördög ura mindenkor hol eczer, hol kétzer egy hétben hozzája járulván véle együtt közösködött és fajtalankodott, s a mellett külömb külömbféle helekre azon ördögnek segitsége által elment, holott egyebek is hasonló ördögi szövetségben levők heten levén vígan mulatoztanak, és üstös aranyas poharakbul iddogáltak, nevezet szerént pedig, midőn jelentett Hegedűs Istvánné az Nyitra vizin a rostában hajókázván mulatozott, tehát ő is akkoron vele edgyütt a rostában ült, azon kívül, mikor Pinke Jánost Maroson Hegedűs Istvánné éczakának idein paripán ülve késértette avégre, hogy a Nyitra viziben ülne, tehát akkoron is ezen fatens az quartélyos káplán lován ülvén jelen volt, és Hegedűs Istvánné akaratját követte. Továbbá pediglen vallja azt is a fatens, hogy valaminémű dolgokat az törvényszéknek alkalmatosságával authenticált és véle confrontált bizonyságok gonosz cselekedete felül előhozván ellene bizonyítottanak, mindazok a szerént adnak és igazak, mert ő az időtül fogva, miulta az ördöggel szövetséget vetett tehát valahol valakire megneheztelt, mindazokat mondott ördög társának ingerlése és munkálkodása által testiben nyavalákkal megrontadta, elemben pedig ugyanazon ördögnek ereie és segedelme által minden orvosság nélkül meggyógyította nevezet szerént pedig Kamocsán Kis Andrást, Lukács Mártont és Kosa Mártont, s Illés Istvánt. Utoljára vallja, hogy véle edgyütt az olyatén gonosz társosságban lettenek légyen tízen egy zászló alatt, ugy mint 1. néhai Hegedűs Istvánné, 2. maga a fatens, 3. Kamocsai Szendi János, 4. annak felesége és 5. leánya, 6. Szendi Jakab felesége, 7. öreg Bak Benedekné, 8. Hegedüsnének

Kata, 9. Örze leányai, 10. Barsi Pálné, mely most véle edgyütt a fogságban hever és azt vallja, hogy ez sokkal régibb boszorkán lévelt magánál, zászlótartójok pediglen az heténvi sánta csordás volt, ki most Ujvárban raboskodik. Ezeken kívül hasonló boszorkányoknak lenn vallja Simon ludasnét, Imon a bábaasszont, Barsi Pálné felül pedig olyant vall, hogy az ördög ura Miklós néven volt, és ugyanott vagyon Barsinén mondott ördög urának billege, valahol tudniillik magának a fatensnek megtaláltatott, s vallja azt es, hogy miulta edgyütt a fogságban vadnak, ezelőtt tehát circiter edgy holnappal mind az kettőjök ördögit edgyütt, úgymint János és Miklós szűrben öltözve éjczakának idein nálak voltak, bíztatván őket, hogy ne féljenek és senkire ne valljanak.

Anno 1728., die vero 15. mensis Januarii, occasione celebrationis sedis judiciariae inclyti comitatus Comaromiensis perillustris ac generosi domini Franciscus Nedeczky judlium ac Gregorius Horváth, jurassor praeviae exmissi retulerunt praefatam malefactricem torturalem fassionem ratificasse et confirmasse revocando et ex complicitate emittendo Joannem Szendi conthoralem et filiam ejusdem, prout Jacobi Szendi conthoralem ac filiam Elisabetham Judithae Hegedűs.[38]

Anno 1727., die vero 17. mensis Decembris, in regio privilegiata civitate Rév Comaromiensi inclyto comitatu omnino Comaromiensi existente, domoque inclyti universitatis ibidem habita, occasione celebrandae sedriae, sub praesidio spectabilis ac generosi domini Francisci Gyulay de eadem, et in Marczelháza suae majestatis sacratissimae consiliarii contra praelibati inclyti comitatus Comaromiensis ordinarii vicecomitis infrascripta causa criminalis revisa extitit, modalitate sequenti.

Levata causae egregii Alexandri Rőth, qua inclyti comitatus hujus Comaromiensis ordinarii jurati fiscalis, adeoque accusator, contra et adversus Catharinam Baronyai ab infra lectarum in vinculis personaliter adstantem malefactricem sagam, veluti incusatam.

Idem fiscalis penes gravaminales cautelas suas, sed et speciali ad immunitates et privilegia magistratualia reflexione praehibita, solenni cum protestatione actionem suam contra annotatam malefactricem detegeret sequentibus. Mi módon az most nevezet personaliter adstans incusata nem tudatik, honnand indíttatván, és minémű szüntelen gonoszságra űzhető természettül viseltetvén s mind Istennek ő szent fölsége, mind pedig e világ szerént való törvényét és súlyos büntetését férre tévén, s azokkal nem gondolván lött maga teremtőjének ingyen való kegyelmét eltapodván ellene pártolni és az ördöggel szövetséget vetni, s magát boszorkányságra adni, és annak erejével, az vigaszás által is kinyilatkoztandó mód szerént embereknek, s földi veteményeknek ártani, úgy más edgyéb természet szerint magához vonzó ördögi mesterségeket végben vinni merészlett. Poenam in generali regni decreto sancitam incurrere haud formidando.

Cuperet ex eo mentionatus procurator fiscalis praedeclaratam in vinculis personaliter adstantem malefactricem incusatam, rationibus ex praeviis ad contenta punitivarum legum satis est, signanter vero titulus 15. paragraphi 1. Decreti Tripartiti, ac articulus 6. anni 1527. et 60. praxis criminalis sui, quid in partem utique promeritam, aliorum vero versibilem exemplum vivam rogo damnari praeviam nihilominus sinere, ac in quantum necessum fuerit pro uberiori delicti actionalis explanaverunt, complicumque revellaverunt ipsius malefactricis incusatae torturae subjectione. Accusator in antecessum, necessitate fortassis exigente solitum proclamavit reservandum reliquo generalem in universali et particularem in singulari agendi facultatem.

In vinculis personaliter adstans incusata in figura judicii examinata simpliciter negat actionem contra se perlectam.

Pro actore super a parte in vinculis personaliter adstantis incusatae meritoria, eaque negativa responsione solenniter protestando intra praejudicium produceret fassiones certas torturales complicum B. ipsius jam merite quoque authenticatas sub littera B. ac in uberiore consolidatione, earumque certas quoque litteras inquisitionales C. sub littera C. statuendo testes judicii specificatur pro authenticatione juxta cujusmodi producta, peteret uti petivit, et reservavit. Deliberatum est super praemissas ferendam deliberationem in crastinum requiri.

Requirente itaque die 18. praefati mensis Decembris, causaque praescripta reassumpta existente

Deliberatum est.

Licet quidem in vinculis personaliter adstans incusata crimen actionale negaret, nihilominus siquidem ruminatus, revisis, ac in aequam trutinam sumptis jam Juditha Hegedűs torturali post torturam confirmata, ac morte quoque authenticata quam et omni conceptione majorum ac in figura judicii authenticatorum testium fassionibus, ex praefata torturali fassione manifestum evaderet in vinculis personaliter adstantem malefactricem incusatam spretis divinis juxta et humanis legibus, earundemque severitate postposita cum daemone pactum expressum inivisse, libidinem cum eodem exercuisse, in cribro super aquam ambulasse, ex testium vero fassionibus elucesceret eandem plurimis hominibus, et pejoribus nocuisse, damnum intulisse, ac praemissis comminationibus magica utique et diabolica arte morbos et infirmitates immisisse, easdem item solo contactu sanasse et curasse nonnullas faeminas ad praeparationem balnearum instruxisse, ac occasione rixae cum Juditha Hegedűs jam executae sagae, habitae ipsi obvertisse, illam majorem se sagam esse, ideo eandem sui promeritam in poenam aliorum autem terribile in exemplum primum pro revelandis complicibus torturae subiciendam, ac dein capite plectendam, exanimeque corpus rogo concremandum decerni, quod si vero occasione torturae falsa fuerit, se pactum cum daemone habuisse, aut libidinem exercuisse vivam comburendam determinari.

Processus criminalis domini magistratus et accusatoris inclyti comitatus Comaromiensis contra et adversus Catharinam Baronyai sagam motus. 1727. 17. Decembris.[39]

1 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
2 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
3 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
4 Az irat szélén ugyanattól a kéztől
5 Az irat szélén más kéztől
6 Az irat szélén más kéztől
7 Az irat szélén más kéztől
8 Az irat szélén más kéztől
9 Az irat szélén más kéztől
10 Az irat szélén más kéztől
11 Az irat szélén más kéztől
12 Az irat szélén más kéztől
13 Az irat szélén más kéztől
14 Az irat szélén más kéztől
15 Az irat szélén más kéztől

16 Az irat szélén más kéztől
17 Az irat szélén más kéztől
18 Az irat szélén más kéztől
19 Az irat szélén más kéztől
20 Az irat szélén más kéztől
21 Az irat szélén más kéztől
22 Az irat szélén más kéztől
23 Az irat szélén más kéztől
24 Az irat szélén más kéztől
25 Az irat szélén más kéztől
26 Az irat szélén más kéztől
27 Az irat szélén más kéztől
28 Az irat szélén más kéztől
29 Az irat szélén más kéztől
30 Az irat szélén más kéztől
31 Az irat szélén más kéztől
32 Az irat szélén más kéztől
33 Az irat szélén más kéztől
34 Az irat szélén más kéztől
35 Az irat szélén más kéztől
36 Az irat szélén más kéztől
37 A bíróság följegyzése
38 A bíróság följegyzése
39 Az irat külzetén a bíróság följegyzése

18.

1733. január 22., Ógyalla

KOMÁROM VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓT GÖRBE ILONA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom m. Büntető perek. XII/187. Dob. 752.
NYOMT. KIADÁSA: ALAPI, 1914. 49–53. p. [Részleges közlés]
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. T. 1. 514–518. p. [Részleges közlés]
SCHRAM, 1970–1982. T. I. N. 171. 437. p. [Részleges közlés]

Infrascripti ordinarius et vice judlium inclyti comitatus Comaromiensis fatemur et recognoscimus nos die, anno et loco infrascriptis pro parte domini magistratus praelibati inclyti comitatus in facto magiae et scortationis incusatae Helenae Görbe ita vocatae foeminae juxta subannexa de eo utri puncta testium jurata fassione mediante talem uti sequeretur certitudinem collegisse.

De eo utrum?

1. Vajon ösméri e a tanu ezen ó gyallai helségben lakozó, Besse Ferenc uram házánál tartózkodott Görbe Ilona nevű személt, s tudgya é honnand származott és mennyi üdőtül fogvást lakjék itten, azelőtt hol lévölt maradása, s mi formán gyött el, nemdenem Győrrül, avagy más honnand kicsapattatott?

2. Látta é, avagy hallotta é a tanu, az itt való lakásával micsoda életet viselt, s igaz é, hogy fajtalan testi szeretetire valakit ördöngös practikájával babonázott, és varásolt volna? Ha úgy számlálja elő abbóli gonosz practikáját, sőt azt is nevezze meg, kit babonázott oly formán magához, és fajtalan szövetsége lévölt é valakivel, s hol, és ki házánál, tudva é, vagy titkon?

3. Ilyetén Isten káromkodó szavait, tudnyiaillik: – már most mind csak dicsértessék Jesus Kristussal való köszöntéssel Istent dicsérik, bár úgymond: – a szegény ördögöt mikor fogják dicsérnyi, halotta é a tanu a megnevezett aszszonnak szájából, kik előtt ejtett olyatén istentelen szókat, azokat is kinyilatkoztatván?

1. testis honesta mulier Elisabetha Balog, Joannis Annus, generosi domini Stephani Konkoly, possessionis O Gyalla inquilini uxor, annorum circiter quadraginta, praevio deposito corporali juramento ad 1. De eo utri punctum vallja, hogy Görbe Ilona, máskép ispánné névű aszszont elsőben is onnand ösméri, hogy még szegény ura éltiben ispányul szolgálván Konkoly László uramnál itt Gyallán a fatenstül kért ki szállást magának, amint is esztendeig nála lévén szállásul, azután pedig Szőnyre által menvén, és ismét mintegy fél esztendő múlva, már ura halála után visszatérvén. Honnand való származását úgy hallotta, hogy Somorjárul hozták volna elsőben is ide Gyallára, az hol is öszvességgel két esztendeig lehetett lakását emlétené, in reliquo nihil. Ad 2. Úgy mint özvegy is, a megírt Ilona névű aszszony valamely ideig nála lakván, egyebet nem tapasztalt életirül, hanem korcsmárosnéja lévén Konkoly Istvány uramnak, s onnand ösmeretséget vetvén György fiával,

ezzel gyakran ölelkedvén s csókolkodván, nyilván, hol éjjel, hol nappal ágyban öszve is feküvén, de hogy babona által vonszolta volna szeretetire, abban nem tud igenesset vallanyi. Egyedül olyast említvén, hogy egykori üdőben szájából hallotta volna ezen szókat é – én úgy hallottam ám aszszonyom, a fatenst értvén rajta, hogy ha valakit hüvelben töltött itallal, azont más edényben töltvén, itatnám, azzal el gyülöltetnem egy mást. De ezen szavai mire céloztanak, nem tudgya. Ad 3. Nihil.

Anno 1733 die vero 4. mensis Februarii sub continuatione inclytae sedis judiciariae authenticata confirmat fassionem suam praecedentem.[1]

2. testis honesta mulier Susanna Blahó, providi Simonis condam Szabó relicta vidua, in curia generosi domini Stephani Konkoly residens, annorum circiter quadraginta, fide mediante fatetur. Ad 1. Hogy az fölül írt Ilona névű aszszont itt Ó Gyallán harmadik esztendőre menendő laktában jól isméri, de honnand származott ide, nem tudhatja. Annyival is inkább, hogy valahonnénd kicsapták volna. Ad 2. Élete minéműségérül egyebet nem tud, hanem Konkoly Istvány uram korcsmárosnéja lévén említett Ilona névű aszszony. Egykor nappal elhozván mészáros harmos kései hüvelét üressen, és Konkoly Istvány uram udvarán, felhaj alatt lévő szekér alá menvén és lekukorodván, sőt magát a fatenst, hogy strázsálná őtet, reá kérvén, azon hüvelbül göbrébe és esmét viszsza bizonyos italt tőtögetvén, utoljára, pedig mintedgy két pénzes pálinkás üvegben tőtvén, ilyen szókkal szólott az fatenshez: – Suska aszszony, im én ezt az italt György deáknak azért adom meginnya, hogy az Botliknétul elgyűlöltessem, mivel igen utánna adta magát. Gondolván a fatens, hogy edgymásnak koncát féllették. Ehhez azt is megemlétvén, hogy önnön a fatenstül, ragáncsos névű füvecskét gyomorfájás ellen kért vala magának, melynek jóllehet a fatens nem tudgya tulajdonságát, kérésire mindazonáltal megvivé, és odaadá, de üdőközben ugyan maga Görbe Ilonka azt mondotta a fatensnek: – Suska aszszony, ím én a ragáncsos füvet nem gyomorfájás ellen kértem, hanem minthogy korcsmárosné vagyok, edénkéimet mosogatnyi, hogy az ital szaporábbat keljen az csaprul, egy szóval, másik szavával pedig, hogy az nyelvét megveri véle, és annak az vérét, említett Konkoly Györgynek innya adgya. Ismét azt is a megírt Ilonka asszony szájából hallotta, hogy ugyan itten Gyallán lakó Mészáros Mihály szegény zsellér embernek András névű gyermekitül tudakoszta, ha nem tudna é valahol egy döglött kutyát, a fatens előtt úgy mondván, hogy annak is a szőrit Botliknéra hányja, és úgy megutáltattya Konkoly Györgyel. Ad 3. Nihil.

Anno 1733. die vero 4. mensis Februarii sub continuatione inclytae sedis judiciariae authenticata confirmat fassionem suam priorem.[2]

3. testis providus Joannes Bottlik perillustris ac generosi domini Simonis Ordódy inquilinus Bagotensis annorum circiter triginta octo, deposito praevio juramento fatetur. Ad 1. Hogy mivel de eo utrumban specificált személy, Konkoly Istvány uramnál korcsmárosnéul szolgált és egyibkép is öszvességel mintedgy két esztendeig ezen Ó Gyallai helységben lakott, jól isméri, sőt azt is tudgya, minthogy az szegény megholt férjihez régi ösmeretséggel s atyafisággal volt az fatens, hogy a megírt Görbe Ilonka nemes Győr vármegyében situált Pér nevü helységbül származott. In reliquo nihil. Ad 2. Itt való lakásában minémű életet viselt a megírt Görbe Ilonka, a fatens nem tudgya, hanem közönséges beszédekbül hallotta, hogy Konkoly Györggyel szerelmeskedett, és hálált volna, és hogy magához babonázta volna. De nevezet szerént kiktül hallotta, bizonyosan nem tudgya. Egyedül arra jól emlékezvén, hogy maga megnevezett Görbe Ilonka a fatenshez

ilyen szókat ejtett: – de hiszen csak közelebb eshessem Konkoly Györgyhez, énkívülem mást nem fog szeretnyi. Ad 3. Nihil.

Anno 1733. die vero 4. mensis Februarii sub continuatione inclyti sedis judiciariae authenticatus confirmat fassionem suam priorem.[3]

4. testis honesta mulier Sára Dömsödy, Andreae Juhász, illustrissimae dominae baronissae Franciscae Szluhaianae educillatoris Uj Gyallensis uxor fide mediante fatetur. Ad 1. Az de eo utrumban megnevezett Görbe Ilonát jól ösmeri, de honnand származott, nem tudgya. Egyedül azt említvén, hogy mintedgy két esztendeje ezen Ó Gyallai helségben tartózkodott. Ad 2. Minémű életet viselt említett Görbe Ilonka, minthogy az fatens Új Gyallára ment laknyi, következendőképpen távalyabb esett tőle, bizonyossan nem tudgya. Hanem kétszeri alkalmatossággal egyszer az elmúlt őszszel, megfogásának idein pedig másodszor, Konkoly Györgyel Új Gyallára az fatenshez győvén, nyilvánságossan látta, hogy egymás között bőven nyájaskodtak. Utolsó alkalmatossággal pedig tánc után, az fatens kamarájában szellőztetésre menvén, az asszony pedig a férfinak öliben ülvén, csókolkosztak és szerelmeskedtek, hozzá adván azt is, hogy Blahó Susátul, kit másképp öreg Simonnénak neveznek, hallotta, az Mészáros hármas késse üres hüvelibül és az ragáncsos füvel nyelve megverésbül gyövő vérnek megitatása dolgát, hogy tudnyiaillik Konkoly Györgyet avval babonázta volna. Sőt nem tudgya, említett öreg Simonné reá emlékezik é vagy sem, de azt is őtőle hallotta, hogy a megírt Görbe Ilonka, mézzel kente volna ágyékát, és kilenced napig magán úgy hordoszta, annakutánna pedig lemosván magárul, azt is itatta vele. Ad 3. Nihil.

Anno 1733. die vero 4. mensis Februarii sub continuatione inclytae sedis judiciariae authenticata confirmat fassionem suam priorem.[4]

5. testis providus Paulus Kis, generosi domini Stephani Konkoly inquilinus O Gyallensis, annorum circiter triginta octo juramento mediante. Ad 1. vallja, de eo utrumban specificált Görbe Ilona névű személyt elsőben is Somorjábul ide Ó Gyallára származnyi az urával (ki is Konkoly László uramnak ispánja lévölt) tudgya valóságossan az fatens, és mivel mintegy két esztendeig évőlt itten helben lakása, onand jól ösméri. Ad 2. Minémű életet viselt sokszor nevezett Görbe Ilonka, a fatensnek gondgya nem lévén reája, felőle nem tud szóllanyi, hanem hogy Konkoly Györgyel, Besse Ferenc uram házánál gyakran nyájaskodott, és csókolkodott, azt tudgya, többi közzül pedig azt is látta, hogy önnön maga kertiben Görbe Ilonka öreg Simonnéval bémenvén, valamit kerestek, mely iránt kérdést tévén, és tudakozván a fatens, mit kerestek, azt felelték, hogy salátát szednek, edgy szóval, más szóval pediglen hogy csak az Isten és ők tudgyák, mit keresnének. Ad 3. Nihil.

Anno 1733. die vero 4. mensis Februarii, sub continuatione inclytae sedis judiciariae authenticatus confirmat fassionem suam praecedentem.[5]

6. testis, honesta mulier Elisabetha Sóss, providi Pauli Kiss, generosi domini Stephani Konkoly inquilini uxor, annorum circiter quinquaginta jurata examinata. Ad 1. Vallja, hogy miutátul fogva Somorjábul az megholt urát, Konkoly László uram ispányságra ide az helségbe hozta, az útátul fogvást a megnevezett Görbe Ilonkát jól ösméri, sőt tudgya, hogy Péri helységbül, mely nemes Győr vármegyében vagyon, származott. In reliquo nihil. Ad 2. Életének minéműségérül egyebet nem tud, hanem amit az emberektül hallott, edgyiket is, másikat is rebesgetvén, hogy Görbe Ilonka Konkoly Györgyel akkor fekszik öszve, amikor magoknak kivántatik. Többi közzül pedig arra is jól reá emlékezik, hogy öreg Simonné hozzája gyött egykor, azt tudakozván, vagyon é ragáncsos fű a kertiben, kire a fatens

ennyéhány ízben okát kívánván tudnyi, mire való légyen nékie azon ragáncsos fű, nagy későn ilyen feleletre fakadott, nevetve mondván: – bizony Örsik, Ilonkának kívántatik, mert vért ereszt a nyelvén véle, és György deáknak innya adgya be. Magában gondolván az fatens, hogy az Ilonka magához akarja hajtanyi. Ehez hozzá tévén azt is, hogy Besse Ferencné és Konkoly György mindenkor öszvetartottak Görbe Ilonkával. Ad 3. Nihil.

Anno 1733. die vero 4. mensis Februarii sub continuatione inclytae sedis judiciariae authenticata confirmat suam fassionem priorem.[6]

Super qua praevio modo per nos peractae inquisitionis serie, hasce manuum nostrarum subscriptione usualiumque sigillorum appressione roboratas testimoniales exhibemus, O Gyalla, die 22. mensis Januarii, anno 1733.

Marcus Akacs praelibati inclyti comitatus processualis judlium mp. (L. S.)

Stephanus Baranyay ejusdem inclyti comitatus vice judlium mp. (L. S.)

1 Az irat szélén más kéztől
2 Az irat szélén más kéztől
3 Az irat szélén más kéztől
4 Az irat szélén más kéztől
5 Az irat szélén más kéztől
6 Az irat szélén más kéztől

19.

1752. március 13., Komárom

KOMÁROM VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DIÓSZEGHY ANDRÁSNÉ HEGEDŰS ZSUZSANNA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Komárom v. Büntető perek. Fasc. VII. N. 27.

Anno 1752., die 28. mensis Augusti, in hacce regia ac privilegiata civitate Rév-Comaromiensi, comitatu nominis ejusdem, pro parte et ad instantiam honestae foeminae Susannae Hegedűs, circumspecti Andreae Diószeghi conthoralis praesens inquisitio peracta est juxta subsequens.

De eo utrum

Tudgya é és emlékezik é a fatens róla, hogy amidőn azelőtt egy esztendővel circiter, midőn Czika Ferencnek lába megromlott volna, nemdenem magához hivatván a fatenst mondotta é nékie, s kérte é arra, hogy csak olyan erős szerrel gyógyítsa az ő lábát, mint akivel a rühet és koszt szokták gyógyítani, és ugyan azzal gyógyítván a fatens, s három hétre gyógyult meg?

Secundo. És akkor ezen fatens mondotta é említett Czika úrnak, hogy a Diószeghy Andrásné rontotta volna meg azon sebes lábát?

Testis: honesta foemina Anna Fodor, Stephani Németh, inhabitatoris civitatis Rév-Comaromiensis conthoralis annorum circiter 83 jurata, examinata fassa est. Ad 1. Nem mondotta Czika Ferencnek, hogy a punctumban feltett formában gyógyítsa, hanem kérte, hogy gyógyítsa meg említett Czika Ferenc, amint kérésére meg is gyógyította. Ad 2. Nem úgy, amint föl van téve, hanem ily formán mondotta, úgy mint: – akire gyanakszik kegyelmed, tehát a rontotta meg.

Super qua praevio modo peracta inquisitione, testisque fassionibus hasce litteras nostras memoratae instanti extradedimus testimoniales, Comaromii, die et anno ut supra.

Coram me, Stephano Kiss, regio-privilegiatae civitatis Rev-Comaromiensis judice mp., examinata per Josephum Maissy, juratum praelibatae civitatis Rév-Comaromiensis notarium mp.

Anno 1752., die 24. mensis Maii, in hacce libera ac regia civitate Comaromiensi inclyti comitatui nominis ejusdem adjacente, pro parte et ad instantiam Susannae Hegedűs, circumspecti Andreae Diószeghy conthoralis praesens inquisitio juxta subinserta de eo utri puncta per nos infrascriptos peracta et ordine et modalitate sequenti.

De eo utrum

1. Vallja meg a tanu, ösméri é instans Diószeghy Andrásnét, aki mostanság a nemes város arestomában vagyon, hány esztendeje, miólta ösméri? Lakott é vele a tanu egy háznál, mennyi ideig, vagy járt é gyakorta hozzája, nemdenem hozzá semmi bűbájos gonoszságot soha nem látott, nem is tapasztalta, hogy olyas gonosz életőekkel társalkodott volna, vagyis hozzájok járt volna.

2. Vallja meg azt is, nemdenem egy alkalmatossággal, midőn Német Kata Sándor Istvánnét párolta nyitva volt a pitvar ajtó, midőn Diószeghyné kezében két zsákot vévén Sándor Istvánnéhoz ment, és midőn a szobában belépett köszönt is.

3. Vallja meg azt is, nemdenem egy alkalmatossággal, midőn Baraty János torkára és szájára betegeskedett, nemdenem akkor mások is voltak a szomszédságban hasonló nyavalában.

4. Vallja meg azt is, nemdenem Csémi Ferencné csak egy bor iszák asszony, és egy icce borért akármit elmondathatnak vele.

1. testis circumspectus Georgius Soós, civis civitatis hujus Comaromiensis, annorum circiter 56, juratus examinatus fassus est. Ad 1. Vagyon huszonöt esztendeje, hogy az instansnét, aki most az nemes város árestomában vagyon, ösméri, de vele sohasem lakott, s máskép nem is járt hozzá, hanem midőn munkácskát csináltatott, s nem is látott és nem is tapasztalt semmi bűbájos gonoszságot hozzá, vagy, hogy rosz életőkkel társalkodott volna. Ad 2. Non est examinatus. Ad 3. Hallotta, hogy Barathy János uram a torkával rosszul volt, s ugyan szintén akkor ezen fatens is a torkával betegeskedett, egy egész holnapig, úgy, hogy nem is ehetett semmit is, s az után belül megfakatt, s úgy gyógyult meg. Ad 4. Non est examinatus.

2. testis honesta foemina Juditha Sándor, Michaelis Pattantyus, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 53, praevio eposito juramento fatetur. Azulta ösméri ezen föntnevezett instansnét, aki most arestomban vagyon, miulta az asszonyát megégették, s szintén akkor lakott ezen fatens házánál másfél esztendeig, s soha semmi

bűbájos gonoszságot nem látott hozzaja, nem is tapasztalta, hogy gonosz életőkkel társalkodott, vagy hozzája jártok volna. Ad reliqua puncta non est examinata.

3. testis honesta foemina Catharina Kartay, Francisci Vörös, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 40 praevio deposito juramento fatetur ad 2. (ad 1. non est examinata) Jelen volt, midőn Diószeghyné kezében két zsákot vitt Sándor Istvánnéhoz (aholy szintén akkor Német Kata párolta Sándor Istvánnét), hogy bement a házban, nyitva volt a pitvar ajtaja, s midőn a szobában bement, köszönt is a bent levőknek. Ad reliqua puncta non est examinata.

4. testis honesta foemina Catharina Korcsolyás, Joannis Goda, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 51, jurata examinata fassa est. Ad 1. Ezen fatens azulta ösméri az instans Diószeghynét, miulta az anyját Újvárban megégették, s egy esztendeig lakott is ezen fatens házánál, de sem bűbájos gonoszságot hozzá nem látott, nem is tapasztalta, hogy gonosz életőkkel társalkodott vagy hozzájok jártak volna. Ad reliqua puncta non est examinata.

5. testis honesta foemina Elisabetha Csizmazia, Gregorii Fehér, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 55 jurata examinata fassa est. Ad 1. Ezen fatens föntírt instanst anyjával együtt kicsinységétül fogva ösméri és ösmerte, még az anyjával egy ágyban is hált, de egy háznál vele nem lakott, hanem ennek előtte egy esztendővel gyakorta járt a házához, és semmi bűbájos gonoszságot hozzá nem látott, s nem is tapasztalta, hogy olyas gonosz életőkkel társolkodott volna, vagy hozzájok járt volna. Ad reliqua puncta non est examinata.

6. testis honesta foemina Catharina Bonis, Francisci Németh, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 42 praevio deposito juramento fatetur. Ad 1. Ezen fatensis ösméri sokszor nevezett Diószeghinét tíz esztendőtől fogva, de vele sohasem lakott, se hozzája nem járt, nem is látott hozzá bűbájos gonoszságot, senem tapasztalta, hogy gonosz életőkkel társalkodott volna, vagy hozzájok járt volna. Ad reliqua puncta nihil.

7. testis honesta foemina Elisabetha Vörös, Joannis olim Bosnyák relicta vidua annorum circiter 28 jurata examinata fassa est. Ad 1. Vagyon circiter húsz esztendeje, miulta ösméri a nevezett Diószeghi Andrásnét, lakott is vele egy háznál fél esztendeig, járt is gyakorta hozzája szitálni és rostálni, miultátul fogva férnél van, de soha sem tapasztalta, hogy gonosz életőkkel társalkodott volna, vagy hozzájok járt volna. Ad reliqua puncta nihil.

Super qua praevio modo per nos peracta inquisitione, collectisque testium fassionibus praesentes praememoratae instanti futura pro cautela necessarias subscriptionibus, usualibusque sigillis nostris communitas extradedimus litteras testimoniales.

Actum anno, die, mense, locove, quibus supra.

Adamus Rőth ejusdem liberae regiaeque civitatis judex primarius mp.

Josephus Nyereghjarto juratus praelibata civitatis notarius mp.

Anno 1752. die 13. mensis Martii, in hacce libera ac regia civitate Comaromiensi, inclyto comitatui nominis ejusdem adjacente pro parte amplissimi magistratus praesens inquisitio, juxta subinserta de eo utri puncta per nos, infrascriptos peracta est ordine et modalitate sequenti.

De eo utrum

Vallja meg a tanu letett hite után, mit látott, mit hallott, és kiket tud, hogy Hegedűs Susanna, Diószeghy András uramnak házos társa testiben, vagy valamely tagjában megrontott és megvesztett volna e.

1. testis Juditha Csepreghy egregii Stephani Sándor conthoralis, annorum circiter 28 sub eo, quo marito adstincta est juramento fatetur ad de eo utri punctum. Ezen fatensnek a szolgálója ennek előtte circiter négy esztendővel híre nélkül abrincsokat adott föntírt Hegedűs Susannának, Diószeghy András házastársának, az megtudván a szolgálóját megdorgálta, miért híre nélkül odaadta, kit meghallván Diószeghyné hozzája ment, s mondotta mért azért a cselédgyét pirongatja, s avval elment a háztul, azután egy esztendő múlva az Juditha Cseminé leányát férhez adták, s azt hogy elvitték az uczán nézte, aholy Diószeginé is jelen volt, s nézte, ott megszólította Diószeginé a fatenst, mondván: – no haragszol é még? Gyere be hozzám, mert turós csikmákot csinálok vajjal, együnk, igyunk! Mel hívásra ezen fatens, jóllehet nehezen, de azért bement, s ott megbékéltek edgyütt, arra ezen fatens meg nem várta a csikmákot, hazament, s midőn a csikmák elkészült, érte küldötte a leányát, de ugyanezen fatens el nem ment. Ez volt szombaton, harmadnapjára, úgymint hétfőn a hideg kitörte egyszer csak, úgy hogy circiter öt vagy hat hétig nem szólhatott, úgy elnyomorodott, következvén pedig csakhamar karácsonyi ünnepek, a fatenshez Diószeghiné, s mondotta: – megbocsáss édes Jutkám, én jóra megyek. Megfogván a kezét fatensnek, s avval elment. Azután másnapra egészen mind keze lába öszvesugorodott, a nyaka is félre volt húzva, mely tartott tíz hétig, s azután Német Katát hozzá hívatta, s az gyógyította, páróta, s fürösztötte, és így eczer, amidőn fürdött volna, a házhoz ment Diószeghiné két zsákkal, s látta a fatenst fürdőben mondotta: – ó édes Jutkám, be megnyomorottá, csak a két szép szemeid maradtanak. Vígre felelt az anya a fatensnek, aki ott állott, mondván: – valamely bestye lélek kurva megrontotta a leányomat. Mely szóra említett Diószeghiné elment a háztul, s más napra röttenetes nagy hólagok támadtak rajta. Ennek előtte három héttel is ezen fatens magához hivatta, de nem ment.

2. testis honesta foemina Catharina Németh, circumspecti Stephani Mészáros conthoralis, annorum circiter 79 jurata examinata fassa est ad de eo utri punctum. Ezen fatens fönn nevezett Sándor István feleségét gyógyította, s amidőn meggyógyult, más napra Sándor István felesége kívánságára megint odament, s eczersmind három betett ajtón, akik közül csak egyik sem csattant meg, megjött a szobába Diószeghiné is, két zsákot hozott vele, s mondotta, hogy Sándor Istvánnéé. Kire felelt Sándor Istvánné: – nem az enyim. Arra fogta magát, s elment. Kinek utánna kiáltott a fatens: – no tatár atta meg ne vesz, mert bizony megégettetlek. Arra ezen fatenst Sándor Istvánné kifizette, s hazament, tehát azon éczaka ezen fatens menecske leánya circiter kilenc órakor a konyhába elesett, a lapát csattanás után, kire kiment az ura konyhába, s hát ott találta megmerevedve, s csak hamar borbélyt híttak, s eret vágattak rajta, s másnap jobban lett, s azután harmad napjára magát ezen fatenst megnyomta úgy, hogy tizennégy hétig volt ágyban feküvő beteg, ugyan csak mégis ezután mankón, s más vezetése által kijött a piarcra, s ott lévén Diószeghiné is, szemére vetette, s mondotta néki, hogy gyógyítsa meg, s eresze meg, mert ha az házát, vagy a négy tehenyét is reá kőtti, megvirágoztatja az akasztó fát, megégetteti, arra azon héten megeresztett néki és megszabadult a betegségétül.

3. testis honesta foemina Juditha Orbe, Stephani olim Csémi relicta vidua, annorum circiter 63 jurata examinata fassa est ad de eo utri punctum. Ezen fatens egyebet nem tud, hanem ennek előtte circiter nyolc, vagy kilenc esztendővel ezen fatens Vácon vásáron volt, amidőn följött hajón, Diószeghiné is vele jött föl, és éjjelre kelvén az üdő, lefeküttek a hajóban egymás mellé, csak a Diószeghiné szoptatós gyermeke volt köztök, mely gyermek igen kezdett sírni, s ezen fatens mind csak kiáltot sokszor írt Diószeghinére, hogy szoptatná meg a gyermeket, de semmi szavát nem vehette. Eczer által nyúlt a gyermeken ezen fatens, kívánta a Diószeghinét fölkölteni, de egyebet a zsáknál nem talált. Ezen igen megrimült a fatens, azután ismít sírt a gyermek, akkor csigatta a gyermeket, s megszoptatta, hol pedig volt annak előtte Diószeghiné, azt maga tudgya.

4. testis honesta foemina Susanna Mészáros, Francisci olim Csémy conthoralis annorum circiter 33 jurata examinata fassa est ad de eo utri punctum. Ezen fatensnek szintén azon üdőben, mikor Czika Ferenc rosszul volt, lett egy fiacskája, s azon gyermek ágyában kifakadtak a mellyei, s minthogy Kányáné említett Czika Ferencet gyógyítani járt megvárta eczer ezen fatensnek napa Kányánét, míg Czika Ferenctül kijött, s ezen fatenshez hítta, hogy gyógyítaná meg a mellyét. Kányáné el is ment és meggyógyította a mellyét, s amidőn odahaza Kányáné zsírt főzött, amellyel gyógyítani, odament a Diószeghiné, s kérdezte, kinek főzi a zsírt: – még az édes anyádot se gyógyícsd, mert ma holnap az én dolgomra jucz! Szintén akkor volt Diószeghinének pöre Kovács Mártonnal, amint nem is mert említett Kányáné se a fatenshez, se a Czika Ferenchez menni publice, hanem vigyáztatott, ha nem látja é Diószeghiné, vagy cselédgye, s azután a kisded gyermeke lett rosszul, ollyan lett, mintha pecsenyében be takarták volna, tiszta sebbé lett, s egy esztendeig, s egy holnapig kínlódott, azután megholt. Mihelyest pedig megholt, ezen fatens azontul rosszul lett mind a két lábára, mellyet egy falusi asszony gyógyította egy holnapig, de hogy látta a sebet, hogy nem gyógyul, mondotta a fatensnek: – ha két funt hús kihullana is belüle meggyógyítanám, de ezt nem lehet, s más nem is gyógyíthatja meg, hanem aki megrontotta. Rainhartné asszonyomnál is volt, akarta a lábát meggyógyítatni, de Rainhartné asszonyom is mondotta, hogy nem segéthet rajta, hanem az ki megrontotta. Ezen fatens onnand hazament, már ott találta Diószeginét, s sírásra fakadt ezen fatens, s kérdezte Diószeginé: – mi lölt már megint, szegény? Kire felelt a fatens: – hogyne rínék, mikor azt mondgyák, csak a gyógyíthat meg, aki megrontott. Melyre felelt sokszor nevezett Diószeghiné: – tudom, tudom gyanakosztok rám, hogy szegén anyám ollyan volt, de én semmit sem tudok – tovább mondotta –, kutya adta ölég nyomoruságok között voltál, mégis szép asszony vagy. Mely szavai után elment, s azon éjjel mind egy kása és lencse támodott az egész fején a fatensnek, s azután kifakadott egésszen, amint most is meglászik. Borbély is esztendeig gyógyította, de mégsem gyógyíthatta meg, s azután elunta a költséget, mind a lábait, mind a fejét abban hadta, nem gyógyította, mert a lába is mikor a feje ki fakadoztak, annak előtte meg voltak merevedve és iszonyu vastagok voltak. Ezek után pedig circiter három esztendő múlva ezen fatensnek a gyermeke a Diószeghiné házánál a fiával az ólyban jáczott, s ott eszvevesztek a gyermekek, a fatens fia a Diószeghiné fiát megverte, azonnal egyik lába összvezsugorodott, csak fél lábon ugrált a gyermek haza. Kit a fatens napa megtudván megleste a Diószeginét, mikor vízért ment a Dunára, mert a fatens háza előtt köllött elmenni, s a kerítésen bellül állott a napa, mondván: – no fölhúzta lábát a gyermeknek, megvesztette, de ördög volt a lelke, ha meg nem ereszti,

a gyermeket föl viszi mindgyárt (gondolván a tanács házhoz), rosszul jár. Arra a szóra a gyermeknek másnapra semmi gondgya sem lett, estvére fölkölt, minthogy ezen fatens mindenfelül tanácsot kért magának, mit cselekedgyék, azt javaslatták neki, hogy venne egy nyakas tököt, s vizeletit eresztené belé, s kötné föl a kéményben. Melyet a fatens megcselekedvén Benyöknétül egyet kért, abban vizelletét eresztette, és mivély estve későn volt, föl nem köthette a kéménybe, az udvaron három kéve nád alá gyukta, gondolván azt, hogyha reggel fejni fölkél, akkor fölköti. Fölkelvén reggel keresi, hát már ott nem volt a tök. Dél után ezen fatens fia az oskolában ment, midőn Diószeghiné háza előtt elment, s az ház előtt az sárban összvetörve találta az tököt, kit öszveszedett, és hazavitte az anyának, mondván: – iszen, anyám asszony, az a tök, akit siratott kiend. Mely darabjait a töknek megmutatta Benyőknének, akitül kérte, megbeszélvén néki, mikép járt vele, azonnal megösmérte Benyőkné, hogy az a tök volt, kit a fatensnek adott.

5. testis honesta foemina Elisabetha Kálóczy, Michaelis Czuczor, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 32 praevio deposito juramento fatetur ad de eo utri punctum. Ezen fatensnek három gyermeke lévén ennek előtte tíz esztendővel kettejét az ágyban fektette, a harmadikat, aki legnagyobbik volt a padra, s székeket tett eleibe, akkor tájban egyszer a Diószeghiné, minthogy éppen a fatens mellett lakik, estve a fatenshez ment, s szintén akkor fektette le az öregbikét, hozzá ment a gyermekhez Diószeghyné, s öszvecsókolta, onnand hazament, hát másnapra reggelre a gyermek megsántult és megsüketült. Pad alatt találván őtet, kit sokféle emberekkel gyógyíttatta, de mindenik azt mondotta, hogy vesztés, meg nem lehet gyógyítani. Érkezvén pedig ide, Komáromban egy tábori magyar asszony, ki egy nyáron itt lakott Czika Ferencék mellett, s ahhoz folyamodott, kérte, hogy nem gyógyíthatná e meg a gyermeket. Ki igen is fogadta, hogy meggyógyítja, aminthogy hozzá is látott és fürösztötte, estve lévén szállására ment a tábori asszony, s megparancsolta ezen fatensnek, hogy rögvel el fog jönni, de addig még el nem jön, semmihez ne kezdgyenek. Másnapra rögvelve kelvén mind várta a fatens említett tábori asszonyt, de el nem jött, kéntelen volt a fatensnek hozzája menni. Elmenvén hozzája látja, hogy hát még az ágyban fekszik, kérdezte tőle, mi lőte volna, miért nem jött el, mire felelt: – édes Örsik asszony én nem mehetek, mert az éjjel fogadást tettem, hogy én a kegyelmed gyermekire a kezemet sem teszem rea, hogy megygyógyícsam, mert engem megkínzottak az éczaka, látja kiend a testem micsoda kék, öszve vagyon verve, fél ő azt meggyógyítani, s félek a kiendtek szomszédgyától. S azután circiter egy héttel Diószeginé ezen fatenshez ment, kérdezte mit ígért a tábori asszonynak, kire felelt a fatens: – nem igértem semmit is, hanem adtam néki egy forintot és egy pár fehér ruhát, nem igérhetek többet. – No, ha nem igérsz tíz, vagy tizenkét forintokat neki, ebben meg köll halni a gyermeknek, mert ez ártás, és tudd meg, hogy a bűnödért bocsátotta az Isten a te gyermekedre! Azután csakhamar szült egy gyermeket ezen fatens, s azután azon gyermekkel, két heti lévén kiment az udvarra a fatens köntösében betakarván, s az fal mellé szerha alá ült. Hát csak jön nevetve a Diószeghiné, s a köz kerítésnél megállott, s ott általbeszélt a fatenshez, s elkérte a gyermeket tüle, s elvitte vele, mellyet fél óra múlva visszahozván a kerétésen által visszaadta: – ehen eddig kihoztam volna, de azok a leányok csaknem megették, összvecsókolták őtet. Kit a fatens bevitte szobájában, s lefürösztötte, s letakarta a bőcsőben, mindegy nyolc óra tájban, estve tehát a gyermek sírt-rítt, kapálóczott, nem tudott mit tenni vele a fatens, hanem föl-

vette és kipóláta, tehát a jobb keze egészen oda lett, összve feketedett, regvel pedig az egész testecskéje kivarasodott, s öleget gyógyítatta, de senki sem gyógyíthatta ki a varbul, hanem a kezecskéjét Borbély György uram gyógyította meg, mely varban szegény esztendeig, tizenöt hétig sínlődött, ezen üdő után pedig meghalván az öregbik sánta és süket fia, annak nézésére is eljött Diószeginé a fatens mellé, ki a kar széken az halott mellett állt kisgyermekét az ölében tartván, ült, s ottan megsimitotta háromszor említett Diószeghiné a varban sínlődő gyermeket, s mondotta a fatensnek: – vidd ki azt a gyermeket, s a bőcsőbe fektesd le, de én tőlem azt megtanuld, hogy a szalmát föl ne pölhögesd másszor, ha gyermeked lesz, mert ez attul van! Szavát fogadván azért ezen fatens Diószeghinének, s kivitte a gyermeket, hátulsó szobában lefektette mind egy két óra tájban délután, egész estvéig alutt, holott azelőtt fél óráig sem alutt, másnap regvel fölvévén gyermekét a bőcsőből nézte a testecskéjét, hát egészen szép a teste, csak a varnak a szélei láczottak, hova lettek pedig a varak, ő nem tudgya, mert csak akkorát sem talált se a pólában, se a bőcsőben, mint a mákszem.

6. testis honesta foemina Juditha Szabó, Francisci Kálóczy, inhabitatoris civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 29, sub eo, quo erga maritum esset adstricta juramento cum praegnans esset fatetur ad de eo utri punctum: ennek előtte öt esztendővel ezen fatensnek az anya malom rébe volt, egy molnár legén megszólította, hogy szerezne néki egy leányt, ki is Cseminé leányát szerezte neki. Elmenvén pedig a fatens anya onnand, a Diószeginé is ott lévén kérdezte a legénytül, mit beszélgettek, kire felelt a legén: – Cséminé leányát szerözte nékem. Mely Diószeginé onnan elmenvén ment a Csémiékhez, s ott azt beszéllette, hogy a fatens annya a leányzót ócsálta, mely dologért Cséminé ezen fatensre kiáltott, mondván: – miért ócsálta kiend annya az én leányomat? Kire felelt a fatens: – ki mondotta? Cséminé felelt: – a Diószeginé. Melyért a Diószeginét szidta ezen fatens, s másnap elromlottak a mellyei.

7. testis honesta foemina Elisabetha Kőrrössy, circumspecti Martini Kovács, civis civitatis hujus Comaromiensis conthoralis, annorum circiter 41 jurata examinata fassa est ad de eo utri punctum. Ezen fatens uranak ennek előtte circiter 10 esztendővel volt a tekintetes nemes magistratus előtt a Diószeginével processusa, s amidőn ugyan a nemes magistratus előtt megbékéllettek volna, kimentek a tanácsházbul, akkor mondotta Diószeginé a fatensnek: – hadgyán hagyán az én sok keserves költségem, de bizony megbánnya kiend! Azután kiki hazament, s hatodnapjára ezen fatensnek egészen ki pörsögött a lába, ollyan volt, mint a kása, s röttenetesen viszketett, aholy pedig vakarta, tiszta víz jött ki belüle, s valahova az a víz lecsurgot egészen. Csunául megvarasodott, s tartott öt egész hétig, úgy, hogy még az inak is mind kilátszattak, s azután mind a két lába öszvesugorodott, mely tartott öt napig. S azután ezen fatensnek az ura említett Diószegineéhez ment, kérte, hogy eresszen meg, kire hatod napjára annyira megeresztett néki, hogy megigenyesettek a lábai, és az varak egésszen elvesztek, úgy annyira, hogy csak a helei maradtanak kikek, ő pedig se nem gyógyította meg, se pedig Dioszeginével, vagy más által nem gyógyíttatta, hanem csak magától gyógyult meg.

Extradata per Josephum Nyereghjárto, juratum praelibatae civitatis Comaromiensis notarium, mp.

20.

1634. június 2., Marosvásárhely

VERESS MÁRTONNÉ BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ZEOCZY PÁL ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 262. (1634–1644) 19–20. p.
NYOMT. KIADÁSA: SZABÓ T., 1975. T. 1. 1042–1043. p.

1634. Feria secunda post domenicam primae Trinitatis
Veres Marthonne mint Actrix Zeoczy Pal mint incattus ellen.

1. Testis Balas Kovaczyné Czikor Anna asszony jurata examinata fassa est. Hallám azt, hogy Aenyden[!] az sokadalomban boszorkány lélek kurvának monda Zeoczy Pál Veres Márthonnét.

2. Testis Zarvas Gergelyné jurata examinata fassa est. Hallám ezt, hogy monda. Hallgass bestye lélek, boszorkány kurva, sőt ugyan megtorkolám vala, hogy hallgasson, ne mondgya azt.

3. Testis Bojer János Tarcziai András szolgája juratus examinatus fassus. Hallom ezt, hogy monda, hallgass immár boszorkány es se lélek kurva, nam mindenben beleszóllasz.

4. Testis Zeoczy András cum consorte sua fassi sunt. Hallok ezt, hogy monda Zeoczy Pál. Az Isten őtöt úgy segélje, hogy boszorkány vagy, mert ha boszorkány nem volnál, alunál, mint más jámbor, minket is hadnál alunink.

5. Testis Sos Jánosné Zeoczy Anna asszony jurata examinata fassa est. Az sok veszekedés után ezt hallám, hogy monda Zeoczy Pál: – nem tudom miczioda asszony vagy, boszorkány vagy-e vagy nem, cziak veszekedel, mert Zeoczy Pálnak az monda Veres Márthonné, salvo honore dictum sit: – bújj seggemben.

Utriusque Török Jánosné fassa est similiter Czikor Anna asszony [...]

21.

1637. május 27., Nyárádszereda

SIPOS ANDRÁS LEÁNYA ABODI NAGY KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY GYÖRGY, BÍRÓ GYÖRGY ÉS FELESÉGE VAJDA ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 159. p.

Anno 1637. die 27 Maii. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa Catharinae Sipos,[1] filiae agilis quondam Andreae Sipos contra agilem Georgium Nagi ittem alterum Georgium Biro et Elyzabetam Vaÿda, consortem eiusdem Georgii Biro, utrinque in Abod, et sede Maros commorantes. Actor dicit: – azt monták felőle, hogy ördöngős bűvös bájos, és az ördögök chiuklaia[!] vala. Vallottak is róla. Azért külen külen holt díon keresi. Incatta tempus petit.

1 A név Seposnak, Suposnak is olvasható, de azon a vidéken csak a Sipos név ismert, ezért szerepel ebben az alakban.

22.

1637. október 10., Marosvásárhely

SALA TAMÁSNÉ BIZONYÍTÁSA ZAK PÉTERNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 262. (1634–1644) 114–115. p.

In nomine Sancto sanctae Trinitatis.

Anno domini millessimo sexcentessimo trigesimo septimo, tempore judicatus prudentes ac circumspecti domini Lucae Borbely civiumque eius juratorum Martini Szeocz Vidombachi, Martini Eötveös, Stephani Ouvari, Thomae Nierges, Lucae Szabo, Stephani Borbely et jurati notarii Johannis Litterati Erszinies. [...]

Die 10. Octobris

Sala Tamásné bizonitása Zak Péterné ellen et contra

1. Monar Szabo János citatus juratus examinatus fatetur. Minket ketten Szabo Andrással küldött vala Sala Tamásné Zak Péternéhez, hogy megkérdgyük, ha ugyan most is azt mondgya, hogy ő miatta veszett, és az ő tevése miatt volna nyomoruságban. Mi elmenénk Zak Péternéhez, s rákérdök az asszont, s monda, hogy ezelőtt is volt ő rajta az a nyavalya, s meggyógyította volt őtet Sala Tamásné, mikor Szalai György megfenyegette volt, s most is meg tudná gyógyítani őtet, ha akarja, mert ő ugyan gyanakodik, hogy őmiatta esék nyavalyája.

2. Szabó Andrásné similiter fatetur.

[...]

Iterum Sala Tamásné Zak Péterné ellen.

1. Baranyai Szabó Tamásné Márta asszony citata jurata examinata fatetur. Énnekem Zak Péterné asszonyom azt monda, hogy menjek el, s ugyan sokszor kére, hogy mondgyam meg Sala Tamásnénak, hogy gyógyíczon meg engem, mert megmondotta az nézős őneki, hogy az ki az fatálat a hátára vetette, a vesztette őtet, s gyanakodik, hogy ugyan őmiatta vagyon, meg eczer a kenyér szerben is szólította meg Salanét, de nem szólt semmit reá.

23.

1638. augusztus 25., Nyárádszereda

NYÁRÁDMAGYARÓSI SIDÓ PÁL BECSÜLETSÉRTÉSI PERE JÁNOSI PÁLNÉ KIS ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 234. p.

Anno 1638. die 25. Augusti. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa agilis Pauli Sido de Mogioros, contra honestam foeminam Annam Kis consortem nobilis Pauli Janosi, de eadem utrinque in sede Maros commorantem. Actor dicit: – ördöngősnek, bűvös bájosnak monta, taliot, kíván vagy nyelvének kiszakadását.

Deliberatum. In actione convincáltatik.

24.

1639. május 31., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS TANÁCSÁNAK VIZSGÁLATA KÁLLAI GYURKÁNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 262. 189–192. p.
NYOMT. KIADÁSA: SZABÓ T. 1975. T., 1. 1042–1043., 1128. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1639. die ultima mensis Maii.

Tizt uraimék ő kegyelmek bizonítása Callai Giurkáné ellen

1. Czizmadia Nagy Lőrincz citatus juratus examinatus fassus est. Én egyéb bűjös bájosságát nem tudom ennek az Callai Giurkánénak, hanem mikor ez szegény apámat hozzá bűvölte, mert külömben nem mondhatom, az ganéját aszalta meg, s azt atta meginnia az apámnak. Eczer jöve hozzám az öreg Monár Jánosné, s monda, hogy megbolondult az apám. Én is felugrám minydjára, csak egy meztelen kardot kapék az hónom alá, s utánna, s hát elfutott, utánna menek, űztem mindenütt, egy elsőben egy nyulat találék, ugyan van vere[!], az elmene, az után meg egy nagy sas leszálla előmben, s ugyan megveré az szárnyaival az földet előttem, s az kardot hozzáhajtám, s el nem röpüle, hanem csak az lában

mene által előttem. Én akkor az asszont nem láttam, hanem tovább menek, s hát az apám le volt egy fa töviben, s ugyan megijedek elsőben tőle, hanem távol állék, s pirongatni kezdém s úgy mondá énnékem, hogy: – nem vagyok én fiam bolond. Hívám, hogy haza jöjjön, s hogy elindulánk jövénk vala hazafele apámmal, s azon helyen találám az asszont a keresztútnál, az hol az sas előmben jött vala, s el akarám az orrát az asszonnak meczeni, de az apám nem hagyá, hanem lekísértette magát Jedre velem, mind az asszonnyal együtt. Én az Varga Mihály házához ott bekísérém, s odahagyám őket, azután ugyan nem teheténk semmit neki, hanem ugyan elűtvén az attyám, mert az bizonyos dolog, hogy ugyan halba czinálta volt az ganéját, s úgy etette meg az apámmal. Azután hogy az szegény atyám meghala, ott az házban lakott hátul, az hol én most lakom, s az ludas kásában beverte volt az farát, s bevetette az étkemben, én nem ettem benne, de az legínim öttek, s még ugyan el is akartak hadni érette. Azután is az reszelt étkemben az asszony szarát bele vetette, levet töltött az étkemnek[?], s még ugyan az szőlő magot is megtalálák benne, hogy azelőtt szőlőt ett volt, efféle vádoltságát tudom. Láttam azt is, hogy oly büdös volt az étek, mint az szar. Ezt láttam, hogy ez világon holmi rossz csori csoportos katona, rab-micsoda, az ki felkelhető afféle roszszak oda tartottak, s ott dorbézoltak éjjel nappal. Hallottam ott az uczában, hogy egy nagy magas zöldbeli emberrel ugyan paráználkodott volna, de nem láttam, talán az bizonság behozza.

2. Csizmadia Nagy Lőrinczné, Annók asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Én egyebet nem tudok hozzá, hanem azt tudom, hogy háromszor megetette az szarát velem, s ötöczer az szőrő szitában, azminthogy azelőt szőlőt et volt, az szőlő magot megtaláltam, az étekből is kiteczik, hogy oly büdös volt, mint az szar. Az ludas kásámban is tudom, hogy az farát bele vetette vala, kit az legínyek ugyan jól láttak is az étekben. Az sok italát, dorbézlását halllottam, de eként gondom volt reá.

3. Nagyobbik Fazekas Márton, citatus juratus examinatus fassus est. Énnekem, mint hogy szegény ember vagyok, nem volt semmi gondom reá, mit cselekszik, de azt láttam nemcsak én, hanem többen is, hogy az rabokkal harmad-negyed napig is éjjel nappal ittak, vendégeskettek, hegedültek, táncoltak, ittak, de én egyebet nem láttam. Az lakójától hallottam, hogy éjjel megrészegült s az házban hált el, hittem hogy nem egyedül hált. Halottam azt, hogy olyat adott volt enni egy nagy magas zöldbeli legénnek, az mely legént én is láttam ott nála, hogy soha el nem mehessen tőle, az mikor elment is, azután otthon házánál meghalt vele.

4. Fazekas Mártonné, Ersébet asszony, citata jurata examinata fassa est in omnibus sicut maritus ejus.

5. Mancsi Máténé, Borbála asszony fassa est. Hallottam azt Czizmadia Lőrincnétől, hogy oly ördög ez az Kállai Gyurkáné, hogy nagyobb nem lehet, s ő igen fél tőle, hogy az ő urának a fiát is miképpen bűvölte volt hozzá. Ezt is mondotta, hogy az ő étkében is háromszor is ember ganét tett volt. Ezt tudom, hogy egy Miklós nevű legény tarta szállást nála ugyan sokáig, ott azt mondotta, hogy ő neki nincsen felesége, s mind egy házban háltak evel az Kállainéval. Egykor utánna jöve az felesége az legénnek, s hítta haza, de ugyan sokáig nem ment el innét. Egykor benézett az ablakon az legénnek felesége, s mondotta, hogy: – jaj, jaj, ihon most teszi az uram az kemence véget Kállainének. Úgy mond, ezt az ő magyar lakója hallotta. Ezt tudom, hogy az rabok éjjel nappal ittak, dorbézoltak ott Kállainéval, részegeskettek, egyes egyedül hált aztán éjjel ben az házban az rabokkal. Ez a Monár Istvánné is szinte úgy vendégeskedett velek. Prágai János monta e minap, hogy

az Kállainé fia ott volt Monár Istvánnénál, s ő hogy odament, akkor köti volt az gatyát az legény, hogy ő bement s meg merne eskünni rajta, hogy akkor futott be Monárné is az kamrába. Ezt Baniai Gergelynétől hallottam, Monár Istvánné ezt mondotta neki, hogy Kállainé azt mondta, hogy fizessen jól neki s meghozza az szabó legént, s ám látom is most, hogy itthon vagyon. Az többi között ezt tudom mondani, hogy ételben azon fiam Gerke igen fertelmes rútul megszidogatta vala ezt az Kállainét, s nem ére harmad napot, úgy megtörsölék az boszorkányok, hogy egy niomma[?] sem mehetett. S túl nézdegélte Kállainé s monda egyszer, hogy: – bizony meghidd György uram, nem sokat csicsázol azon az lovon. Egyszer addig járék s addig járék utánna, hogy jöjjön oda s orvosolja meg, hogy eljöve, s megorvosla pemetével mivel, s meggyógyula az gyermek ló.

6. Farkas Jánosné, Anna asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Én egyebet nem tudok Kállainéhoz, hanem az én uram fogva volt, s az szegény bátyám is, mondottam: – Kállainé ángyom, hogy olyan tudományosnak mondották, de én nem tudom, hogy ha tud, tegyen valami írt velek. S én nekem azt mondotta, hogy ő bizony egyebet nem tud, mert ha tudna, magával is jót tett volna, de hallottam ezt, hogy az halot hasáról földet venne fel, s azt hintené el, az penesetek[?] vagy hogy Lőrinczi háznak kapujában. Banyainétől hallottam ezt, hogy mikor egy csigány gyermeket temettek volt el, ugyan sokat mert volt fel az földben Kállainé az elő ruhájában. Ezt maga is mondotta, hogy mikor ő fogva volt, s az törvényre alá akarták hozni, eszemben jutott, hogy jó volna őneki olyan földet keresni, fel fele ment, még az darabontok igen szitták, s úgy kapott volt egy kis földet fel s azt hintette volt el, s ő neki használt. Bányai Gergelynétül hallottam, hogy azt mondotta volna Mónár Istvánné, hogy Kállainé avval bíztatta, hogy fizessen jól neki, s meghozza az szabó legént, az szeretőjét. Láttam azt, hogy az rabokkal ott ittak s táncoltak is az férfiak, de nagyobb gonoszságot nem láttam. Az mikor Polgár Istók tavaly fogva vala, láttam azt, hogy ez az Polgár Bálintné, ismét Judit, az felesége, jöttek oda, suttogtak egymással, de én nem hallottam. Hanem hogy megszabadula Polgár Istók, oda jöve ismét Polgár Bálintné, feladam[?], hogy beszélgetnek, de nem értettem meg, mit beszéltek. Hanem hogy elmene Polgár Bálintné, mondotta Kállainé ángyom, hogy: – hiszen szép dolog, ám tégy jól valakivel, s így fizetik meg, maga nem vala az fogadás, tíz pénzzel kénál én azt sem vőm el, de meg mászor is kelletik az ember.

7. Bányai Gergelyné, Ersébet asszony citata jurata examinata fassa est simul praecedens testis, excepto, hogy: – az Polgár Istók állapotiában nem tudok semmit.

Farkas Jánosné elfelejté dolgait, úgy referálja: – mint hogy énnekem az szegény Kállai Gyurka bátyám volt, rítattuk, hogy megholt szegény, bizony megholt. S azt mondá Kállainé ángyom, hogy de bizony nem holt, úgy mond, mert az estve is igen nézők mi ketten Monár Istvánnéval az csillagokat, de nem borult be, hanem szép fényes, mert ha megholt volna, homályban borula volna be.

8. Bányai Gergely, citatus, juratus examinatus fassus est. Az sok vendégeskedését mind rabokkal, s mind egyéb rendbeliekkel hallottam, hogy ittak s táncoltak is, ház hián hált az asszony, de én nem tudom kivel mint volt, s mit cselekedet.

9. Imreh Jakabné, Balasi Anna asszony, citata jurata examinata fassa est. Tudom ezt, hogy egy Miklós nevű iffjú legény ott lakék ugyan sokáig Kállai Gyurkánénál, s ott benn háltak ketten. Senki más ott nem volt, s azt mondotta, hgy nincsen őneki felesége. Egykor utánna jöve az felesége, hítta az urát, hogy: – jer ki, fertelmes kurva onnét, mert bizony

majd megfogtatlak. Hallám azt is, hogy egykor az asszony, az legénnek az felesége mondá, hogy Isten úgy segéljen, a kemencze megé hátra nioma, megtette neki. Szitta is az urát az asszony, hogy alna[!] fertelmes kurva, úgy mond, meg tőd hiszem neki, de bizony megfogatlak, úgy mond, ezt is tudom, hogy az legénnek felesége Bányai Gergelníl hált akkor is, mikor (az legény penig eljött) odajött Kállainéhoz, s ott hált egy házban vele. Azután oztán nagy nehezen hogy elmene az az Miklós, otthon megbetegedett, s ide reá jöttek Kallainéra, úgy híttak, hogy meggyógyícsa az legént, mert bizony tüzet vitet az házára. Az legénnek egy attyafia is jött ide az után, az is úgy szitta Kállainét nyilván való fertelmes kurvának, s még azt is hallottam mástól, hogy azt mondotta volna, hogy szintén úgy élte, mint hites feleséget. Tudom azt is, hogy az rabok is majd egy hétig ittak ott, hegedültették magokat, táncoltak, katonák is meg akkor ízben valának, sokszor jöttek s keresték az asszonyt, de én nem tudom.

10. Kis Mónár Istvánné, Margit asszony, citata jurata fassa est. Én Farkas Jánostól hallottam, hogy micsoda mesterséggel szabadította ki az fogságból. Az rabokkal való mulatásokot láttam, hogy ettek s ittak, táncoltak is, talán még én is fordultam egyet vagy kettőt, de én semmi gonosságot nem láttam hozzá. Azt tudom s láttam is, hogy az az Miklós ott tartá szálását ugyan sokáig, de én semmi gonoszt hozzájok nem láttam.

Contra, az asszony tiszt uraimék ellen

1. Erebin András, citatus juratus examinatus fassus est. Hallottam, hogy mondották, hogy efféle feslett erkölcső lett volna, de én soha sem láttam semmit hozzá. Az rabokkal való mulatását sem tudom külömben, hanem ím az fia beszélgeti, hogy mint volt az dolog.

2. Erebin Andrásné, Margit asszony, citata jurata examinata fassa est. Nihil, nihil.

3. Kis Kukacsiné, Kata asszony, citata jurata examinata fassa est. Én egyebet nem hallottam felőlök, ez Kállainé felől, mert én soha házánál sem voltam kétszernél többször házánál is, hanem most utolsóban ez mely legént az házánál tarta, annak az feleségétül hallottam, hogy az kemence mellé nyomta volt, de én nem tudom, mit csináltak. Én egyebet nem hallottam.

4. Rácz Istvánné, Darko asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Láttam azt, hogy ittak, vendégeskettek ott Kállainéval, de én egyéb gonosságát nem láttam, mert házához sem mentem. Énvelem lakott ez előtt mind közel két esztendeig, de akkor is semmi bűjös bájosságát nem láttam. Én ennél egyebet nem tudok mondani.

5. Rácz Péterné, Annók asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Hallomást eleget hallottam, hogy mint ettek s ittak, de én bizony semmit nem tudok benne, mert ott az uczában lakom. Ezt hallottam Farkas Jánostól, hogy az Polgár Bálintné fiát kimentette az fogságból, búzát igírt neki s meg nem atta, hanem azután csak az pénzzel kénálta, de én abban sem tudok semmit. Hallottam azt is, hogy azt az Miklóst, akit házánál tartott, megetette volt, de én azt sem tudom.

6. Székely Jánosné, Kata asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Az ételt italt, hegedülést, táncolást, mit hallottam, de én nem tudok semmit felőle, mert én nem viseltem senkire semmi gondot. Az rabokkal is tudom, hogy et s iut, de én talán soha házánál sem voltam, én egyebet sem tudok semmit.

7. Ráczo István, citatus, juratus, examinatus fassus est. Én egyebet az dologban nem tudok, hanem mikor az rabokkal ott ittunk s mulattunk az Kállainé házánál, én is ott

voltam, mert egyik rab ugyan bátyám volt énnekem, s az hegedüst is én vittem oda. Tudom, hogy ez az iffjú legény is ott vala, mind egy arant bort is hozattunk, ittunk s mulattunk, de semmi gonoszt én nem láttam ott hozzája. Az halott temetésről való földet ő is hallotta, hogy meghintette volna az törvénytevők talpa alját vele, mikor megszabadult az az Farkas János. Tudom, hogy annak az Miklósnak felesége azután idejött vala, s hallottam azt, hogy azt mondotta, hogy ő etette meg az uramot, de ha meg nem gyógyítottya, így is így jár, úgy mondá.

8. Nagy Péter, cséplő, ugyan Bányai Gergelyné lakó, citatus juratus examinatus fassus est. Én egyebet semmit az dologban nem tudok, mert én szegény cséplő ember vagyok, de ez elmúlt napokban, vasárnap mentem vala által Teremiben, ugyan az legénnek az öcze az vágási mester küldet vala által, hogy lássam meg az ő attyafiát Teremiben, s én láttam, ott Mihálynak híjják, nincsen semmi gondja, egy vagyon, hogy beteg volt, de meggyógyult. Itt azmint hallám, Miklósnak hívatta magát, de az az legény az ki itt benn tartott szállást Kállainénál, én ennél egyebet nem tudok.

Iterum e contra azt tiszt uraim

1. Farkas János, citatus, juratus, examinatus fassus est. Tudom azt, hogy az rabokkal bizony valóban sokat ett, s iut, de én egyebet nem tudok hozzá. Azt az Miklóst tudom, hogy az tarta szállást, de én ahhoz sem tudok semmit.

2. Imreh Jakab, citatus, juratus, examinatus fassus est. Azt láttam, hogy az míg az katonák itt benn lőnek, minden éjjel fenn hálta az ház héán, s hogy az katonák elmenének, alá költözék hálni. Azt láttam, hogy az rabokkal eleget vendégeskedék, ittak, táncoltak, de én egyéb gonosságát nem láttam hozzá. Úgy vagyon, hogy eczer vendégségből haza jöve, majd talán éjfélekornál is később volt, hozza bort be hozzánk, immá el is aluttunk vala, hogy kínálá, én ivám eczer, és ismét az feleségemnek adá az is ivék szegény, s nem ihatá meg, hanem ismét visszaadá énnekem, én is ugyan nem akarok vala innya, de erővel rám köte, s hogy innya kezdém, igen daraboson kezde az számra jönni, ugyan sűrű vala, én az számból kipökém, az csuporból is kiöntém, de én akkor nem tuttam, hogy afféle mesterséggel él, hanem azután hallottam aztán, hogy olyan módon bávol. Én is érzem, hogy nem szintén tiszta ízen való bor vala. Azt is tudom, hogy aval az Miklóssal ki ott tartott szállást, mindenkor benn háltak csak ketten.

25.

NYÁRÁDSZEREDAI DAKÓ JÁNOS ÉS FELESÉGE KÁROLY JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY MIHÁLY ÉS FELESÉGE SZILVESZTER ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 365., 372–373. p.

I.

1640. május 16., Nyárádszereda

1640. 16 Maii, in sede filiali Zeredaiensi [...]

Levata causa nobilis Joannis Dako de Zereda et nobilis dominae Judithae Karoly consortis eiusdem, contra agilem Michaelem Nagj similiter de Zereda et honestam foeminam Annam Silvester consortem eiusdem in sede Maros commorantes.

Actor dicit per procuratorem Joannem Bereczki: – ez okon kelletett volt citáltatnunk az incattusokat, hogy ez jelen való 1640 úgymint die 28. Aprilis az incattusok, nem tudatik mire való gondolattiokban az actorokot ilyen diffamatióval diffamálták volna, hogy bűvös bájosok, kuruslók, marhájokat kapuról kapura hajtották, áskáltak és azon által hajtogatták, melyet mi tagadunk igen solemniter, hogy mi az féle dolgot nem csielekedtünk, az végre hogy bőbájosságot csielekedtünk volna, holott mi ez ideig tiztességbeli emberek voltunk, még csiak suspitio is mi hozzánk ez féle dologból nem hallatott. Azért azt mondgyuk, hogy seorsim et singilatim halálon vadnak ha reánk nem bizoníthatják, vagy az törvény ha mit itíl in totali casu mi kézek vagyunk jurálni, hogy olyan emberek nem vagyunk, sem semmit az végre nem csinálunk.

Incatti petunt tempus. Actores protestant, hogy ha most üdőt veszen mindkét fél ad futuram sedem kézen legyen bizonsági. Deliberatum. Compeditur.

II.

1640. június 20., Nyárádszereda

[...] 1640. die 20. Junii in oppido Szereda.

[...] Levata causa nobilis Johannis Dako et consortis Juditae Karolj de Zereda contra peditem Michaelem Nagi et consortem Annam Silvester ut incattos in Zereda et sede Maros commorantes. Actores per procuratorem Johannem Bereczkj. Exmissióra fogunk vala mi, producáljon. Mivel azért engemet feleségestől bűjös bájosnak mondottak. Ergo in mortuo homagio kívánom convincáltassanak seorsim et singillatim. Deliberatum. Mivel az bizonyságokat mindkét részről igen diligenter ruminăltuk, megolvastuk, mely bizonyságoknak homályosságához képest tetzett az törvénnek, hogy Dako János és felesége Karoli Judith azzony, noha az marháit hajtogatta, és űzték, meg is fogták, téregették, mindazonáltal nem azvégre cselekették hogy ők avval valami büvös bájosságot czielekettenek

volna, hanem hogy vad marhák voltanak, és udvarokról kiszalattak marhái, úgy téríttettek be, és úgy terengettek azok az marhák egyik kapuról a másikra, minthogy ez Lazar György uram marhái között laktak és nem tuttak, szoktak szállásokhoz. Juráljanak, és ha jurálnak ezen az incattusok seorsin et singillatim in vivo homagión convincáltatnak. Ezen hitben ezt is mongya meg, nem ünők voltanak, hanem ökör tinó és kapason[?] alt valók és nem is egy jugaliban[?]. Az actorok készek jurálni, de az incattusok protestálnak et volunt uti remedio. Actores etiam protestantur super eo.

Deponálá az juramentumot Dako János feleségestől.[1]

1 Az irat szélén ugyanattól a kéztől.

26.

1640. november 21., Nyárádszereda

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK ÍTÉLETE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÓSA MÁRTA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 429. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 104–105 p.

Anno 1640. die 21. Novembris. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa egregii Michaelis Bereczky ex officio, contra Martham Dosa. Deliberatum. Mivel az két Feier Mihályné non sunt bonae honestaeque famae ac conditionis homines, ergo non stat fassio illarum. Az mi az causának derekát illeti, mivel világos bizonyságok nincsenek ellene, vagyon azért valami similitudo, tetszik az törvénynek, hogy septimo se az incatta bonae honestaeque famae et conditionis hominibus menchie magát ad 15. diem, hogy ha nagy füvet ásott is, de senkinek ártalmára nem ásta, azzal nem bűjös bájoskodott, sem pogácsiába sem tejbe senkinek, még chiak az oktalan állatnak is nem chinált. Ha jurál, absolváltatik, ha nem jurálhat, az tiszt ugyan ott az faluban, úgy az hol akkor leszen, pellengéreztessék meg erősen és verèssék ki az faluról, sőt ez széken is ne legyen szabad lakása, ha pedig itt az széken találtatik, az tisztek ezen sententiával exequálják, így mint efféle bűvös bájost szokták büntetni.

27.

1641. szeptember 11., Nyárádszereda

MEZŐBERGENYEI VAJDA PÉTER BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
DÉGI BALÁZS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 511. p.

Anno 1641. die 11. Septembris. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa nobilis agilis Petri Vaÿda de Bergenye ut actoris contra nobilem agilem Blasium Degi de eadem velut incattum, utrinque in sede Marus commorantes. Actor dicit: – diffamálta, hamis hitűnek monta, békának, van benek[!], tözes lelkőnek, boszorkánynyal bírhatnék, mind procátorával együtt, azért külön külön minden szavaiért holt díján vagyon, hogy tüzes lelkőnek monta, azért nyelve kiszakadását követi.

Incattus tempus petit et liceat contendere contra actionem.

28.

1641. december 11., Nyárádszereda

NAGY MIHÁLY FELESÉGE DEMÉNYHÁZI BERECZKI KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
JÁNOSI PÁL ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 443. p.

Anno 1641. die 11. Decembris lex est celebrata in oppido Zereda. [...]

Levata causa honestae foemine Katharinae Bereczkj consortis nobilis hominis Michaelis Nagj contra nobilem Paulum Janosi utrinque in sede Maros et Dimenhaza commorantes. Actor dicit: – énreám is tiszt híre nélkül rám vallott, mely tisztességemben jár, ergo mortuo homagio convincáltatni kívánom. Incattus dicit: – ez miről vallottunk, ollyan szó esett volna, hogy az ő annya az tamazból tejet fejt, arra vallottunk, hogy azt mondotta. Actor dicit: – így sem vallathattál volna tiszt híre nélkül, ki fogunk doceáljuk. Exmittuntur ad comprobandum.

29.

1641. december 18., Nyárádszereda

MAXAI GYÖRGY FELESÉGE VADASDI TÁNCZOS MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE TÁNCZOS MENYHÁRT FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 447. p.

1641. die 18. Decembris. [...]
Felperes Vadasdon lakó Tánczos Mártha, Maxai Györné, veres darabont felesége, az incatta Sipos Anna, Tánczos Menyhártné veres darabont felesége. Az incatta az actrixet kuruslónak monta, ha nem doceálja holt díomon kívánom convincáltatni. Si juris causa est, convincitur.

30.

1642. január 2., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NAGY MÁRTONNÉ ELLEN

AZ IRAT: B: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 262. (1634–1644) 319. p.

Tolusi Mihály bizonítása az fogoly asszony Nagy Martonné ellen.
1. Attestatio.
1. Czizmadia Nagy Lőrinc citatus, juratus, examinatus, fassus est. Én afféle boszorkánságot soha ahhoz az fogoly asszonyhoz nem láttam, sem tudok, sem lopását nem tudom egyebet, hanem azt láttam, hogy megrészegedett, szitta az leányát, hogy kurva, úgymond, nem azért szeretem én az férfiat, hogy vele hálljak, hanem az mit elvonhatok rajta, kurva, is azt cselekedd, hogy ha egyik kezed az nyakán vagyon, az másik kezed az sebben járjon, mert ha mely nehezen élünk, ezt az hajadon leányot tanítja vala s én mondottam neki, hogy miért tanítod az leányodat olyanra. Arra azt mondotta, hogy azt cselekedgyen a kurva, mert igen nehezen élünk. Én kurvaságát sem tudom egyebet.
2. Nierges Varga Kalapan János citatus, juratus, examinatus, fassus est. Én egyéb gonosságát nem láttam hozzá az asszonyhoz, hanem azt láttam, hogy ett s iutt Toluai Mihállyal, eczer vala két ejteles fazékkal az mézes bor, az kit isznak vala, s én is ittam benne, s ettem s ittam velek, de egyéb kurvaságát nem láttam. Azt jól tudgya az jó Toluai Mihály, hogy ő hordozta szekerén széljel sokadalomból sokadalomban, s ő tudgya micsiodas vala ez az asszony. Hallottam amaz Országh Ilonától, hogy nem jó asszony, s nem jámbor asszony, de én nem láttam, csiak hallottam mástul, hogy imillyen s amollyan.
3. Kis Andrásné, az katonáné, Márta asszony. Citata, jurata, examinata, fassa est. Én nálam három esztendeje, hogy lakik ez az fogoly asszony, de egyebet én semmi gonosságát

nem láttam, sem tudok hozzá, maga én velem egy házban is lakott, s egy házban is hált, és az én lelkemet senkiért én nem vesztem.

4. Mészáros Miklósné, Ersébet asszony citata, jurata, examinata, fassa est. Én nálam is lakott ez az fogoly asszony, s ugyan egy házban lakott s hált velem, eleget ettem süttében-főztében, de semmi gonosságát nem láttam, sem tud hozzá.

5. Harazkereki Mihály az iffjabik, citatus, juratus, examinatus, fassus est. Én soha nem is ismertem ezt az asszonyt töször[?], hanem ím most látom, de én semmi gonosságát nem láttam, sem tudok hozzá, hallottam mástul, hogy eczer Meggiesen meztelen volt, s csiapdosta az maga részit, de én azt sem láttam.

6. Biró Dánielné, Ilona asszony, citata, jurata, examinata, fassa est. Vagyon talán tíz vagy tizenhárom esztendeje is, hogy én itt az Szent György uczában lakom vala, s jöve oda hozzám az felesége Tolvai Mihálynak, s híva, hogy menjek oda hozzájok, s én elmentem, kérének engem, hogy ezt az fogoly asszonyt híjam oda, had kenje meg, mert őtet megkötötték, s én elmentem, s híttam is azt az asszonyt, hogy megkenje, de én azt nem tudom, ha ment-e el is, kente-e meg vagy nem. Azt tudom azért, hogy az után, hogy megyógyula Tolvai Mihály ugyan ő vitte vala Fejérvárra is azt az asszont, de én egyebet nem tudok hozzá. Láttam paráznaságát az Szeöcz Pál háza felében egy Luczi Mihály nevű kolosvári emberrel.

7. Mészáros Imréhné, Ersébet asszony. Megeskütt, hite után így vall. Én gyermekségemtül fogva ismertem azt az asszonyt, még Zilahon is, de ott is mind éltig kurva volt, most is az, azt tudom, hogy Zilahról is elszökek az urától, s ez mostani urával is csiak hit nélkül lakott. Lopását is tudom, hogy eczer itt a piacon égett bort lopott vala a piacon, de azt szintén nem láttam.

8. Öregbik Haraszkereki Mihályné, jurata, examinata, fassa est. Eczer Meggyesre megyünk vala sokadalomban, s ez az Tolvai Mihály is velünk vala. Nagy Csergeden meghálánk, s ittak ott az emberek az Hosszu János házánál, az én fiam s Veres Istvánék ugyan részegek is voltak, egyczer ez az Tolvai Mihály ordítani kezde a szekérnél, s úgy veszkedett ott, kénlód[ott] s Meggiesen is azonképpen cselekedett, s kérdeztem tőle, hogy: – Mihály uram miért cselekeded ezt. S azt mondotta, hogy egy asszonnak fogadott volt, hogy vas fazakat hoz, s az adott enni, s attól fogva vagyon úgy, azt láttam, hogy el akart futni, s el is futott, s meg visszajött, s úgy kénlódott az fejével, a tűzben állott, az tüzet az lábával mind elverte, tapodta, én a szekéren feküttem, volt ötszáz vas az szekéren, s úgy megrázta alattam kénjában, hogy ugyan zörgött az szekér, s mondotta azt, hogy haza megyen, s megégeti az fekete asszonyt, de én nem tudom micsioda asszony felől mondotta.

9. Czizmadia Nagy Lőrincné, Annók asszony, citata, jurata, examinata, fassa est. Nihil.

10. Czizmadia Lőrincz inasa, Mathe Tamás, citatus, juratus, examinatus, fassus est. Hallottam ezt Monar Istóktul, hogy az mondgya vala, hogy ő szemével látta ide fel, nem tudom mellik száz városban az sokadalomban, hogy Mészáros Imreh megtette neki ennek az asszonynak.

11. Czizmadia Lőrinc inasa, Palkó, megeskütt, hiti után így vall. Nihil.

12. Racz Istvánné, Darkó asszony, citata, jurata, examinata, fassa est. Nihil.

31.

GÖRÖGH SZÁVANÉ NAZTASI ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE PERSA ALIAS BABA MÁRTONNÉ ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT

I.

1642. január 24., Marosvásárhely

AZ IRAT: B: MÁL Marosvásárhely v. Acta Politica 82/1642 (kiegészítés).

Itt Maros székben Maros Vásárhelyt lakó Geörögh Szavané Naztasi Erzsébet asszony mint actrix feleleti ugyanezen Maros Vásárhelt lakó Persa alias Szabo Mártonné Ilona asszony, mint incatta ellen.

Actrix per procuratorem Gregorium Litteratus Onodi et alios cum protestatione: Ez okon citáltattam tekintetes bíró és polgár uraim ez incattát kegyelmetek elejben az brevis processus szerént törvénnyel, hogÿ in anno praesenti 1642 circa festum Epifaniarum Domini szebeni sokadalomban menvén, és egyebütt is azt spargalta felőlem és azzal gyalázott, hogy én boszorkány vagyok, és egyéb illetlen gyalázatos szókkal illetett, sőt mikor más jó emberem intette volna, hogy ne mondd azt az embersséges embernek, még olyant mondott, hogy az maga pénzén nem szánna egy szekér fát venni, és reám rakni s megégetni, mely gyalázatos szókkal engemet az incatta nem illethetett volna, mert én soha afféle életű ember nem voltam, nem is vagyok, oltalmazzon is az én Istenem attól. Mindazonáltal én leülök az incatta előtt, rakja reám, hogy olyan életű ember vagyok, nem leszen mit tennem, tudom büntetésemet, de ha világos bizonságokkal nem doceálja mondásit, azt kívánom, hogy annak közönséges helyen, az pelenger alatt kádra állván ott mondja és reclamálja vissza; alioquin protestálok, hogy ha az törvénnek erre könnyebb tekinteti lenne is, kit nem reméllek, de az méltatlan gyalázatírt holt díomat követem, gyalázatját is annyi sok emberek hallatára kétszáz forintért fel nem vettem volna, kit az törvéntül adiudicáltatni kévánok, ha ezeket az incatta tagadná, bocsiásson ki az törvény, s mindenekről kész leszek doceálni, ebben az törvént is kérem magamnak, hogy mindenekkel az incatta gyalázott engemet és abban én ártatlan vagyok. Protestando ad ulteriorem.

1642. die 24. Januarii. Feria secunda.[1]

Az incatta csiak simpliciter mindeneket tagad, hanem az actrixnak documentumát várja, pro et contra, ergo exmittáltatnak ad 15. diem.

2. citatoria exmittuntur ad comprobandas assertionis suas ad 8.

Appelat ad Sedem.

Szava Geöreöghné Ersébet asszony feleleti Baba Mártonné ellen.

II.

1642. január 28., Marosvásárhely

AZ IRAT: B: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 262. (1634–1644) 314–315., 319., 323., 353. p.

[Anno 1642] die 28. Januarii.

Baba alias Persa Marton mint incattus bizonitása Görögh Szavané Ersebet asszony mint atrix ellen.

Balogh Szeocz Mihály citatus juratus examinatus fassus est. Én soha semmi gonosságát sem bűvös bájosságát nem láttam sem hallottam Görögh Szavané felől. Azt sem hallottam, hogy Baba Mártonné is soha cziak egy gonoszat szóllat volna felőle.

2. Baranyai Szabó Tamás citatus juratus examinatus fassus est. Én egyebet nem tudok, sem hallottam, sem Baba Mártonnétul, sem Görögh Szavané felől, hanem Nagy Szabó Ferencné monda azt én nálam, hogy ő neki azt mondotta volna Baba Mártonné, hogy ha mind mondat reá bizonyítja ő Szavanéra. Hanem ez estve, hogy ide bizonságul hívának, menék oda, hogy kérdgyem meg, miért híttak, s úgy beszélgete aztán Baba Márton feleségestül, hogy Szavané az haja szálával az tetőt nyakon kötötte, s felkötötte az sátorban, de ez cziak gyermek játék, mert én is cselekettem effélét. Mondok ezt is, hogy Szavané vizet öntött ki az sátorból, s ennek az Babanak az apjának az kezére loccsan az víz, s aznap semmit sem árulhatott.

3. Onadi Latos János citatus juratus examinatus fassus est. Én ingyien sem ismerem Szavanét, nem hogy valamit tudnék avagy hallottam volna felőle.

4. Nemes Veres Sarkany Doctor(!) Deak citatus juratus examinatus fassus est. Én soha sem fejért sem feketét nem hallottam Szavané felől, Baba Martonnétul sem hallottam semmit, az feleségemnek mondotta az estve Baba Martonné, hogy nem úgy megyen mind az ördög.

E contra Görögh Szavané, mint atrix, Persa alias Baba Martonné, mint incatta ellen.

1. Oláh Györgyné Moldvai Ieftinka. Megeskütt, hite után így fateál. Hogy most Szebenben megyünk vala együtt megyünk vala Baba Mártonnéval, s monda Baba Mártonné, hogy hát az az ördög, az az boszorkán is, Szavané, hol vagyon, úgy mond az az ördöngős, mert én nem mondhatom azt egyébnek, hanem boszorkánnak, úgy mond. Monda azt is, hogy nem szánnám az magam pénzemen egy szekér fát venni, s megégetni benne.

olahulostrigoliane:[2]

2. Mihaliczin Olahné Borbála, citata, jurata, examinata fassa est. Hallottam én is Baba Mártonnétul, hogy mondotta Szavané felől, hogy boszorkány, mert ők nem árulhattak miatta.

E contra Persa Martonné

1. Abraham Baba Persa citatus, juratus, examinatus fassus est. Ezt maga szájából hallottam Szavanénak, hogy mondotta: – hogy ha akarom, aki mellettem árul, hogy csiak egy pénzt sem árulhat. Azt ugyan sokszor hallottam Szavanétul. Ezt is láttam, hogy meleg vizet öntött az sátor között el az maga sátrából kiöntötte, én kívül voltam, s nem látott engemet, fele az földre omlott az víznek, s fele az én nyakamban omlék. Akkor eleget háborgánk egymással, hogy miért cselekeszi azt.

2. Abraham Persané, Vala Kata citata, jurata, examinata fassa est. Én hallomást eleget hallottam, de ezt szememmel láttam, hogy az szegény Vladné ment előtte, Margit assony,

s az lába nyomát felvette, de mi végre vette fel, azt nem tudom. Eczer Beszterczén egy oláhnéval az sátorok között nem tudom mit csinála, de azt láttam, hogy nyolc sing török vásznat ada neki, s azt látám, hogy Sahi igen megvere az oláhné Szavané egyet sem szóllott, s nem is mert szóllani.

Persa Marton bizonítása Görög Szavané ellen.

2. Attestatio

1. Csiszár Ferenc juratus, examinatus, fassus est. Én egy háznál laktam Szavanéval, egy tűzhelyen főztünk, s láttam, hogy jól lakott az asszony, s vigadott eleget, s táncolt is, de én egyéb gonosságot soha nem láttam hozzá.

Anno 1642. die 13. Maii.

Görögh Szavané bizonítása Persa Martonné ellen et e contra 2. Attestatio.

1. Eörmenj Gergelyné, Fata Kata asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Ezt Beszterczén letünkben az sokadalomba láttam egy részeg oláhnét, hogy az sátor előtt járt, vásárlott én tülem is, Szavanétul is, s mondottta ez az részeg asszony, hogy ha őneki megfizetnek, olyant csinálna, hogy árulhatott száz forintot, de bizony igen részeg vala az az oláhné. Hallottam ezt is Baba Mártonnétul, hogy az az oláhné is boszorkány, Szavané is szintén olyan boszorkány, mert ugyan nem árulhattunk miatta.

2. Minaliczia Geöreögh citatus, juratus, examinatus fassus est. Én vagyon tíz eztendeje, hogy együtt járok, s egy szálláson is szállottam vele, de én semmi gonosságát nem láttam Szavanéhoz, ezt hallottam másoktul, hogy az ki mellette árul Szavanének, nem árulhat miatta, de én boszorkányságát nem láttam, sem tudom, mert azt jól láttam, hogy az kinek marhája vagyon, az árulhat, többet én Baba Martonnétul sem hallottam, hogy boszorkánynak mondotta volna Szavanét, hanem mástul hallottam.

3. Sahin Mihályné, Suska asszony, citata jurata, examinata, fassa est. Beszterczén az sokadalomban létünkben uram egy részeg oláhnét megvert vala, s monda ez az Baba Martonné, hogy nem kár volna megégetni ezt az Szavanét, mert tizt[?] boszorkány, én peniglen mennyit jártam vala Szavanéval, soha semi boszorkányságát sem bűvös bájosságát nem láttam hozzá.

1642. die 21. mensis Octobris.

Persa alias Baba Martonné Görögh Szavané ellen et e contra.

1. Attestatio az novum mellett.

1. Marton Deákné annya, megeskütt, hiti után azt vallja. Én soha semmi gonosságot nem láttam Szavanéhoz, hanem ezt láttam, hogy Filepnek az ki szógájok vala, annak a kezet fogdosta s morsaldogalta az kezében, s mosolygottak egymásra, de én egyéb gonosságát nem láttam hozzá. Hallomást hallottam, de boszorkányságot nem hallottam, sem láttam.

2. Csiszar Ferencné, Ersébet asszony, citata, jurata, examinata fassa est. Én eztendeig laktam Szavanéval, de én soha semmi gonosságát sem boszorkányságát nem láttam hozzá.

1 [Az irat hátlapján:]

2 Megjegyzés az irat szélén:

32.

1642. október 29., Nyárádszereda

FEKETE ORSOLYA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FEKETE GERGELY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 589. p.

1642. die 29. Octobris. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa honestae foeminae Ursulae Fekete contra nobilem agilem Gregorium Fekete. Actrix dicit: – hat forint érő marháját tartotta meg, magát is boszorkánnak szitta, a hat forintot böcsüjével s hatalommal kívánja restituáltatni. Az diffamatióért holt díát keresi.

Incattus tempus [petit].

33.

1642. november 29., Nyárádszereda

SZEREDAY MIHÁLY ÖZVEGYÉNEK BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FEKETE MIHÁLY ÖZVEGYE ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 3. (1631–1643) 601–602. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 106. p.

1642. die 29. Novembris. Sedes est celebrata. [...]

Levata causa eiusdem relictae Michaelis Zeredaÿ, contra consortem Michaelis Fekete. Actrix dicit: – diffamálta, boszorkánnak szitta, holt díját keresi. Incatta dicit: – én boszorkának, kurvának nem szittalak, hanem egy menyem lévén, gyakorta jár házadhoz és hozzád tanítottad, félvén attól, hogy ezt is arra tanítod, az mire mást taníttál, hogy az mikor az ura haragszik az feleségére, az háznak az négy szegin az falt megvakarja, s az ételkbe vesse, s az urának meg adgya enni, ha az is nem használ, az halott hasára üljön az temetésen, onnét ragadjon földet fel, hátra ne nézzen, hanem úgy fusson el, s azt adgya megenni pogácsiában az urának. Az mellett pedig az menÿasszonÿ az amelÿ inget menyegzőnek idein adna az urára, azt hamus porba vonta és úgy száraztotta, sőt maga szavait[?] is, hogy olyat tud, hogy az férfi nem árthat semmit az urának, sőt az honnét eljütt, az asszonÿnépek megsiratták. Az magam gyermekemet is tanította ezfélére, kit doceálnék. Atrix quoque, hogy soha olyan nem volt, hogy boszorkánÿ lettem volna.

34.

1644. november 14., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELYI TORDAY MÁRTONNÉ NAGY GYÖRGY ILONA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE RETTEGY ISTVÁN DEÁKNÉ ERZSÉBET ASSZONY ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: B: MÁL Marosvásárhely v. Acta Politica (kiegészítő leltár) 121/1644. sz. Prot. N. 262. 422. p.
NYOMT. KIADÁSA: SZABÓ T., 1975. T. 1. 1042–1043. p.

I.

Maros Székben Maros Vásárhelyen lakó néhaÿ Thordaÿ Márton relictájának, Nagy György Ilona asszonnak, mint actrixnak feleletei ugyan ezen Maros Vásárhelyen lakó Szilágy Varga János, mint kezes ellen, mostan ugyanezen Maros Vásárhelyen lakó Rettegÿ István Deákné Ersébet asszony, mint incatta képében. Actrix per procuratorem Martinum Szántó, et alios quoslibet causam nostram acturos cum solemni protestatione praemissa.

Azért citáltattam tiztelendő bíró uram és polgár uraim az incattát kegyelmetek elejben törvénnyel, hogy az specificált asszony az kiért az incatta kezes, nem tudatik mi okból, és minemű tekintetből, in anno praesenti 1644 circa festum sancti Michaelis archangheli énreám azt fogta, hogy én boszorkány vagyok, és sok emberséges emberek hallattára azzal diffamált, hogy én őtet éjjel ágyában megnyomatám és személyem szerint látott az factumon, azért nyilvánvaló boszorkánnak pronunciált, az melyet én felőlem nem peragálhatott volna, mert én itt az várason iffiu koromtól, közel negyvenöt esztendőtől fogva ezkori vénségemig böcsőlletesen laktam, az város igáját az én kicsin tehetségem szerint igazán praestáltam, én felőlem soha ilyen gonosz hírnéw nem hallattatott, hanem mostan az incattától, mellyel híremben, nevemben vénségemre megölt, melyben ártatlan vagyok. Azért azt mondom, hogy én az böcsiölletes törvény előtt lewlök, rakja reám az incatta mondásit és sok illetlen szavait, ha reám rakhatja, itt vagyok én, büntessen az böcsölletes tiszt engem, az mint érdemlem, de ha reám illendőképpen meg nem bizonyíthatja, si iuris nyelve szakadásával eggyött fejéhez szólok érette, avagy taliot praestáljon, melyet ha az törvény hoz, kész is leszek exequáltatni, gyalázatját penig pro fl. 190 fel nem vettem volna, kiért kérem magamnak az törvínt, ha penig az törvénnek más tekinteti lenne, csak díumot követem rajta. Ha penig az incatta ezeket tagadná, ki fogok, bocsiásson ki az törvény, és actiom szerint doceálok, magamnak törvínt is kérek. Protestando ad ulteriorem.

1644. Feria sexta proxima ante festum Sancti Galli confessoris exhibitur per actricem procurator, incatta petit par, conceditur. Respondit feria sexta ventura iuxta actionem. Solvit denarum 4.[1]

1644 die 28. Octobris. Az incatta mindeneket directissime tagad, sőt az atrixnak illendő böcsületit meg akarja adni, de mivel az actrix nem cedál neki, per eo ad 15. diem bizonyságra kibocsiátja az törvény.

Apellat ad S[edem] et D[ominorum].

II.

1644. die 14. Novembris.

[...] Thordai Mártonné Rettegy István ellen et contra.

1. Attestatio

1. Kovaczy György citatus juratus examinatus fassus est. Én egyebet nem hallottam attól az hitván Rettegy Istvánnétól, hogy mondott volna, hanem ezt hogy Tordai Mártonné képében megnyomták, de hogy azt mondotta volna, hogy boszorkány, s imig s amúgy hánta volna le az ágyból, bezzeg én olyant nem hallottam, én bizony nem mondom.

2. Selie Ferencné Ersébet aszony citata jurata examinata fassa est. Én bizony soha sem hallottam, hogy boszorkánynak mondotta volna, maga az én házamhoz eléggé jő, csiak egy kis kenír kérni is, hallottam illent, hogy álmában Tordai Mártonné képében megnyomták volt, de én egyebet nem hallottam, még azt mondotta, hogy tudom az emberséges jó asszony, hogy nem az.

3. Kerekes Andrásné Anna aszony citata jurata examinata fassa. Jött vala egy pénz ára tejért az az Rettegy Istvánné hozzám, s monda szegény, hogy: – oh édes asszonyom, Thordai Mártonné képében megnyomtak vala az boszorkányok, maga, tudom, a' jó asszony, hogy nem az, megkö [– – –]

Megjegyzés
A hiányos tanúkihallgatásra utal az ESZT T. I. 1043. p. boszorkány címszó.

1 [Az irat külzetén:]

35.

I.

1645. augusztus 23., Nyárádszereda

TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 11. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 107. p. [Részleges közlés]

Anno 1645. die 23. Augusti. Iterum sedes est celebrata in oppido Zereda. [...]

Levata causa honestae foeminae Rusinth Szaz consortis agilis Blasii Tizedes de Remete, ut atricis, contra nobilem foeminam Catharinam Mathiasi consortem nobilis Balthasaris Soffalvi de dicta Remete, velut incattam, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix dicit: – 1645. esztendőben pünkösd nap tájban utamot megállván szidalmazott bűvös bájos boszorkánnak, hordóba szegezetnek, kiért holt díomon vagyon. Pro incatta nemo. Ideo in actione.

II.

1645. szeptember 13., Nyárádszereda

TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 15–16. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 107. p. [Részleges közlés]

Levata causa honestae foeminae Rusinth Szaz consortis agilis Blasii Tizedes, ut actricis contra honestam foeminam Catharinam Mathias, consortem nobilis agilis Balthasaris Soffalui velut incattam utrinque in Remete et sede Maros commorantes.

Actrix exhibet litteras relatorias super litis intermedio.

Deliberatum. Világoson constál az exhibeált relatoriából, hogy az citatio után szidta, diffamálta az alperes asszony az felperes asszont, az mellyet nem kellett volna csielekedni. Várt volna törvénytől. Azért méltán elmarat az litis intermediomon florenis 12 denariis 50. Az litis intermediumért in toto lött kezes Bott Boldisár uram.

Generosus dominus vice judex regius ingerit se praesenti causae et dicit: – mivel világoson constál az bizonságok vallásából, hogy ez az actrix Tizedes Balásné oly dolgokba elegyítette magát, mely mind az Istenek paranchiolattya ellen, s mind az emberek ellen vagyon bűvöléssel bájolással élvén, sőt másoktól is fizetést vött fel az féle csielekedetért. Azt kívánnyuk azért, hogy meghaljon érette, és minden jovai reánk deriváltassanak, ezekre több bizonság sem kell, mert constál az exhibeált relatoriából.

Actrix ad ingessionem domini officialis dicit: – az ingessióra illyen választ teszek: – én szabad ember vagyok, s ha mit ő kegyelme nem töhet, citáltasson ő kegyelme érette, alioquin az ingressióra nem tartozunk megfelelni, mivel halalt is intendál ő kegyelme.

In negotio causantium deliberatum est. Constál az exhibeált relatoriákból, hogy mikor veszekedtek egymással, akkor egyik az mint szidta az másikot, az másik is szintén úgy visszaatta. Ergo öszve hajolván az két szidás, absolváltatik az alperes az felperes keresetitől.

Ad ingessionem domini vice judicis regii deliberatum. In negativ causantium deliberatum est: Constal az exhibealt relatoriákból, hogy mikor veszekedtek egymással, akkor az egyik az mind szidta az másikat, az másik is szintén ugy vissza adta. Ergo öszvehajolván az két szidás, absolváltatik az alperes az felperes keresetitől. Noha az alperes asszony exhibeált relatoriájából constál Szaz Rusinthnak mind paráznasága, s mind bibájossága, teczett az törvénynek, hogy királybíró uram most detineáltassa Szaz Rusintot, és ő kegyelme két assessorral vallattasson bővebben felölle pro meliori [– – –],[1] és ő kegyelme

reportálja az bizonságokat ad futuram sedem, akkor törvénye leszen. Thot István uram és Czirjak Boldisar uramék vallassanak.

Remetei Balás Deák uram similiter protestál azon, hogy mint ő kegyelmét is inferálják az bizonságok, hogy elleneis lött volna valami bőbájosság. Jevendőben gongya leszen reá.

1 Egy rövid szó olvashatatlan.

36.

1645. szeptember 13., Nyárádszereda

SÓFALVI BOLDIZSÁR FELESÉGE MÁTYÁSI KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE TIZEDES BALÁZS FELESÉGE NYÁRÁDREMETEI SZÁSZ RUSZINT ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 15–16. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 107. p. [Részleges közlés]

[...] Anno 1645. die 13. mensis Septembris sedes judiciaria celebrata est in oppido Zereda.

[...] Levata causa honestae faeminae Catharinae Mathias, consortis nobilis agilis Balthasaris Soffaliui ut actricis contra honestam foeminam Rusinth Szaz, consortem agilis Blasii Tizedes de Remete, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix dicit: – diffamatióért citáltattuk, ország falta beste híres kurvának szidván, kit doceálok, kiért holt díán vagyon érette.

Incatta tempus petit. Cum protestatione.

37.

1645. október 5., Nyárádszereda

NAGYKENDI KENDI JÁNOS FELESÉGE BAKÓ ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE GEGESI BAKÓ ISTVÁN FELESÉGE SIMONFI ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 18–19. p.

Anno 1645. die 5. Octobris sedes judiciaria est celebrata in oppido Szereda. [...]

Levata causa generosae dominae Elisabethae Bako consortis egregii Johannis Kendi de Nagy Kend, ut actricis contra nobilem foeminam Elisabetham Simonffy consortem nobilis agilis Stephani Bako de Geges velut incattam, utrinque in sede Marus commorantes. Actrix dicit: – egy jobbágyom asszont, gegesit, Agoston Borbárát, Beres Jánosnét bűvös bájos boszorkánnak szidta, kiért holt díjat keres rajta, kit doceál.

Pro incatta nemo, ideo in actione.

38.

1646. április 4., Nyárádszereda

ÍTÉLET A GYILKOSSÁGGAL, PARÁZNASÁGGAL ÉS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ORBÁN ANNÁNAK MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT FOLYÓ PERÉBEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 44–45. p.
NYOMT. KIADÁSA: Komáromy, 1910. 107. p. [Részleges közlés]

Anno 1646. die 4. Aprilis. Sedes est celebrata in oppido Zereda.

[...] Levata causa egregii Johannis Tanko de Zentegjhazas Olahffalu ut actoris, in sede Siculicali Uduarhelj residentis contra captivam praesentem Annam Tünder alias Orban velut incattam. Actor exhibet litteras relatorias super collecta attestatione confectas.

Testis nobilis agilis Georgius Kouachj de Nagy Galambffalva annorum 25, juratus examinatus fatetur sic: – ez az fogoly asszony karácsion előtt való vasárnapra virradólag éjjel jöve hozzám, s láttam hogy igen fél s bujkál, s kérdem honnat jő, s mondá, Segesuarról. Én kérdem hogy vagyon hogy csiak egyedül jössz, s másszor az szászok közül bokrosával jöttek ki az leányok, s monda, hogy én is úgy jöttem ki, de azok az más házhoz mentenek füjtűzni, ez közbe énnekem Jedre kell vala kijönnöm, s ő megértette, s híni kezde, hogy hozzam ki, s megfizeti énvelem. Megalkuvék, s ezt az övet úgy adá negyven pinzért nekem, az kolcsiokat akkor hatta nállam, azt mondá hogy Zent János nap előt egy héttel odamegyek az kolcsiokért, el ne veszesszétek. Azt az kést is hat pinzért atta nekem. Az közbe kihozván én ide, Zent Lazlóra jutánk, s Vásárhelyre becsiala, hogy bárány gyapjat ad, csiak vigyem be oda, s oda bevivém s ott elszökék tőllem s én anélkül maradék. Tudom hogy

hol Ilonának, hol másnak nevezte magát. Azt is tudom, hogy igen féle, de azt mondotta, hogy az urától sententiába vagyon s azért fél.

Deliberatum: Mivel világoson constál az gonosz fogoly asszonnak az ő gonosz csielekedeti, mert az actor világoson doceálta őt bizonságokkal, hogy ez az fogoly asszony részes az Petenie Mihalyné, Tanko János leánya halálában. Annak felette, mind paráznaságáról, mind lopásáról, mind bőbájosságáról sokat doceál. Sőt hamis hitiről is, hogy az urát hitetlenül elhatta volna sententiát producál. Az incatta pedig semmit nem doceál maga mentségére utruma szerint, holott ő is bizonságra kéredzett volt, de quod majus maga fateálja, hogy ez az mente az megölt asszonÿ mentéje, de ő az asszonÿ életébe hozta el csiotörtökön, mikor még az asszonÿ élt. Azokáért az fenn megírt okokra nézve teczik az törvénnek, hogy az actor septimo se juráljon ad caput ez fogoly asszonnak, hogy ez az fogoly asszony az ő leányának halálában híres tanácsios és részes, és ezek az szék elejbe producált mente, ö[v], kolcsi az ő leányáé volt. Ha jurál az actor, azután az fogoly asszony vonassék torturára, hogy vallja ki complex társait, és azt is hogy hol vadnak letött jovai. Annakutánna lófarkra köttessék, s az piacot kerüljék meg vele s azután vágassék néggyé, tétessék négy karóba.

39.

1649. december 15., Nyárádszereda

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
NAGYADORJÁNI MIKLÓS MÁRTON ÉS HARKÓ LŐRINC ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 12. (1645–1651) 262. p.

Anno 1649. die 15. Decembris. Lex est celebrata. [...]

Levata causa egregii agilis Jacobi Kowacz de Szelje vice judicis regii sedis Marus ratione officii ut actoris, contra Martinum Miklos et Laurentium Harko nobiles agiles de Nagy Adorjan velut incattos, utrinque in sede Maros commorantes.

Actor per procuratorem Stephanum Andrasfalvi cum solemni protestatione dicit: – ez okon kelletett ide kegyelmetek elejében Maros Szeredában vice székre citáltatnom az incattusokot, hogy nem gondolván az Istennek erős parancsiolattyával sem penig az nemes ország előtt erről emanáltatott articulussal, sem az világi törvénynek súlyos büntetésével, hanem az incattus Miklos Márton az édesannyát, ki az világra őtöt hozta, és fel is nevelte, szidalmazta. Az másik is, Harko Lőrinc, gyalázatos szókkal illette. Boszorkánnak szidta, gyalázta, mellyeket ez jelenvaló esztendőbeli marosszéki cirkáláson kiadtak. Mely dolgokért azt kévánom, si juris, hogy hold[!] díon seorsin et singillatim, és mindenféle néven nevezendő ingó bingó marhájokot amittálják, kit ha tagadnának, a cirkáláson kiadott protocolummal kész vagyok doceálni. Protestatur.

Incatti tempus petunt. Conceditur.

40.

1651. június 28., Nyárádszereda

HAVADTŐI NAGY MIHÁLY PERE BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FELESÉGE NAGY KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 32. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 108–109. p.

Anno domini 1651. die 28. Junii. Leges sunt celebratae in oppido Szereda praesentibus dominis vice judicibus regiis et juratis assessoribus sedis Siculicalis Marus. [...]

Levata causa nobilis agilis Michaelis Nagy senioris de Havadtő, ut actoris contra Catharinam Kovaczi consortem suam in Havadtő et sede Marus commorantem, velut incattam.

Ilyen actiója vagyon az actornak: – ez okájért kellett volt citáltatnom az incattát, hogy nem gondolván sem az Istennek parancsiolatjával, sem az magistrátusok büntetésével, mind Istene s mind ura ellen ollyan vétekben elegyítette magát, mellyek citatiómról való relatoriámban meg vadnak. Azért exhibeálom, kiben ha mit tagadna, rejá fogok s doceálom, doceálván meghalljon mint bűjös bájos, az törvénnek itíleti szerént.

Dominus vice judex regius ingerit se causae praesenti.[1]

Incatta dicit de rei merito: – az minemű dolgokért az actor citáltatott engemet, ki énnekem hites uram volt, semmi hírem, tanácsiom abban nem volt, részes abban nem vagyok, sőt jámborul éltem s élek, az melyről ki fogok, doceálok, ez mellett törvént is kérek elegendendő képpen. Az miképpen mongya, hogy latornak mondottam volna, azt is simpliciter tagadom, dato sed non concesso, ha szintén mondottam volna is, rút, illetlen dolgokat csielekedett rajtam, vert, taglott, felakasztott etc.

És így, ha találtam volna is illyen tribulatióban, sibi imputet, ez sok verése, taglása miatt kelletett eljőnöm, mivel mind maga és fiai rútul szidtak, fenyegettek, és azon ketelesség vitt reá, hogy elhagyjam. Ezekről ki fogok doceálok. Az mellé peniglen énnekem más uramtól maradott jovaim és bonumim mind az actornál vadnak, mellyeket adjudicáltatni kívánok.

Deliberatum. Datur exmissio. Mindazonáltal adjon kezest az incatta, mivel residentiája nincsjen. Alioquin juxta articulum regni captiváltassék.

1 Az irat szélén.

41.

1651. augusztus 2., Nyárádszereda

JOBBÁGYTELKI BOLDIZSÁR MÁRTON FELESÉGE MAGYARI KATALIN
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SIMON TAMÁS FELESÉGE
ÁGOSTON KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 34. p.

Anno Domini 1651. die 2 Augusti. Causae aestivales discutiuntur.

[...] Levata causa honestae foeminae Catharinae Magiari consortis agilis Martini Boldisar de Jobbagytelke, ut atricis contra nobilem agilem Catharinam Agoston, nobilis agilis Thomae Simon consortem, utrinque in Jobbagytelke et sede Marus commorantes.

Atrix dicit: – ilyen dologért kelletett citáltatnom az incattát ide Szeredában, hogy in anno 1651. die 15. Julii egy Boldisar Jánosné nevű emberséges asszonytól azt izente, hogy az ő tehenének az tejét elvettem, és azzal diffamált, melyet ha reám vallja, nincs mit tennem, alioquin holt díomon kívánom convincáltatni érette. Mit ha tagad, doceálom. Protestatur.

Tempus petit incatta cum protestatione solemni, salvum legyen excipiálni. Conceditur tempus, bizonságával kész legyen.

42.

1664. július 30., Nyárádszereda

MAROSVÁSÁRHELYI SZÉKELY ANNA, SZABÓ LUKÁCS ÖZVEGYE
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE MEZŐCSÁVÁSI BARTHA ISTVÁN ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 235. p.

Anno 1664. die 30. Julii. Leges aestivales celebratae in oppido Szereda. [...]

Levata causa honestae foeminae Annae Szekel de Maros Vasarhely, ut actricis, relictae viduae quondam circumspecti hominis Lucae Szabo, contra nobilem Stephanum Bartha de Csavas, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix per procuratorem Andream Nagy exhibet litteras relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kellett citáltatnom az incattust, hogy engemet boszorkánnak s kurvának szidalmazott, diffamált, melyért kévánja, hogy holt díján convincáltassék, melyben ha mit tagadna, data exmissione doceálok etc.

Pro incatto nemo. Ideo in totali actione actricis convincitur.

43.

1665. április 8., Nyárádszereda

MEZŐMADARASI MÁRTON ANNA, HATOLYA MIHÁLY ÖZVEGYE
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FODOR ANDRÁS ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 250. p.

Anno 1665. die 8. mensis Aprilis. Leges celebratae in oppido Szereda. Levata causa nobilis foeminae Annae Marton, relictae viduae nobilis quondam Michaelis Hatolya de Mezeo Madaras, ut actricis contra nobilem Andream Fodor seniorem de dicta Mezeo Madaras, ut incattum.

Actrix per procuratorem Stephanum Gaspar exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért citáltattam az incattust, hogy tudniillik nem tudatik mire való gondolattyába bűjös bájosnak boszorkánnak diffamált, mondván azt, hogy üres sajtárval jártam volna az marhák között, mely bűjös bájos boszorkánságomot ha meg nem bizonyíttya, azt kévánom az jure, hogy holt díjamon convincáltassék, ebben pedig ha mit tagadna, data exmissione kész vagyok bizonyittani, de reliquis protestatur et refert se ad seriem literarum relatoriarum super citatione confectarum.

Pro incatto procurator Nicolaus Szász, et dicit: – ím hallom mit irasson az atrix ellenem, melyre breviter azt mondom, hogy én nyilvánsággal diffamáltam volna, azzal az mint irattya, arra nem emlékezem, actiója szerént mit comprobállyon, meglátom, én is magam dolgomnak meg állatására, az mit lehet, cum omnibus circumstantiis comprobálni akarok az actrix ellen. Incattus protestatur.

Exmittuntur ambae partes.

44.

1665. május 27., Nyárádszereda

JOBBÁGYTELKI SIMO BÁLINT ÖZVEGYE NAGY BORBÁLA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
JOBBÁGYTELKI MAGYARI GYÖRGY ÖZVEGYE DOMOKOS ANNA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 259. p.

Anno 1665. die 27. mensis Maii in oppido Szereda. Leges sunt celebratae. [...] Levata causa Barbarae Nagy, relictae viduae quondam agilis Valentini Simo de Jobbagi Telke, ut actricis, contra Annam Damokos, relictam quondam nobilis Georgii Magjari de eadem Jobbagy Telke, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Atrix per procuratorem Johannem Pap exhibet litteras relatorias super certificatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kellett certificáltatnom az incattát, hogy engemet bűvös bájos boszorkányos kurvának szidott, hagyigált is, mely illetlen diffamatiójáért holt diomon kévánom, hogy convincáltassék, az hagyigálásért penig minor potentián kévánom, hogy convincáltassék, ha mit penig tagadna ezekben az incatta, kész vagyok instante doceálni, et de cetero protestatur.

Ellenben penig ha annyi érő javai nem találtatnának, maga ha convincálandik, megfogattathassék.

Deliberatum. Non est praesentis fori, mert nem potentián fundál az relatoriában, ergo keresse más úton.

45.

1667. augusztus 10., Nyárádszereda

BARABÁSI PÉTER FELESÉGE EHEDI KIS JUDIT
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE BARABÁSI PÁL ÉS FELESÉGE MÁTYÁSI MÁRTA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 374. p.

Anno 1667. die 10. Augusti, in oppido Szereda leges sunt celebratae. Levata causa nobilis foeminae Juditae Kis consortis Petri Barabasi iunioris de Ehed, ut actricis, contra nobiles Paulum Barabasi et consortem ejus, Martam Matyasi de dicta Ehed, velut incattos, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix per procuratorem Stephanum Gaspar exhibet relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból mi okáért citáltattam az incattusokat, hogy nem tudatik mi okból viseltetvén, az incattusok difamáltak illetlen szókkal, hogy az actrixnak ura ő miatta síndik, eddig meggyógyult volna, ha akart volna. Az incattusok marhájoknak szájokot bekötötte, és több külömb külömb féle diffamatiókkal illetik. Kívánom azért a jure, hogy rajtam tött difamatiókért külön külön holt díomon convincáltassanak. Ezekbe penig ha mit tagadnának az incattusok, data exmissione kész vagyok doceálni.

Pro incattis procurator Nicolaus Szasz, et dicunt: – ím értjük, mit írasson az actrix de mü azokot tagadjuk, mit comprobáljon ellenünk, annak idejében meglátjuk, hanem ha mit montunk is mi, de nem az actrix felől semmit is. Melyről az mit bizoníthatunk, bizonítunk, ha mit nem bizoníthatunk, magunknak is törvént kérünk.

Exmittuntur ambae partes ad comprobandam causam.

46.

1668. szeptember 26., Nyárádszereda

NAGYERNYEI DEÁK GÁSPÁR ÖZVEGYE KÁLI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZÁSZ IMRE ÉS FELESÉGE NAGYERNYEI BACZONI KATALIN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 407. p.

Anno domini 1668. die 26. Septembris. Levata causa honestae foeminae Annae Kali, relictae viduae quondam Gasparis Deak, nobilis de Nagy Ernye, ut actricis, contra nobiles Emericum Szasz et consortem ejus, Catharinam Baczoni de dicta Nagy Ernye, velut incattos, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix per procuratorem Nicolaum Szasz exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért citáltattam az incattusokat, hogy éktelen diffamátiókkal diffamáltak kurvának, kurva kerítőnek, nyilvánvaló boszorkánnak szittanak az incattusok. Aszt kévánom azért a jure, hogy nyilvánvaló kurvának, kurva kerítőnek szittak, azért holt díomon, viszont hogy nyilvánvaló boszorkánnak szidtak, azért is holt díomon külön külön kívánom, hogy convincáltassanak az incattusok. Mivel az rajtam cselekedett diffamatiok nem egy rendbeliek, nem is egy színőek, azért kévánom, ut supra, hogy convincáltassanak. Mellyeket ha mit tagadnának, data exmissione kész leszek doceálni.

Pro incattis nemo. Ideo in totali actione actorum convincuntur incatti.

47.

MÁRKODI GYÖRGY ÖZVEGYE NYÁRÁDGÁLFALVI SIPOS ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE CSUKA MÁTÉ FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

I.

1669. szeptember 18., Nyárádszereda

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 457. p.

Anno domini 1669. die 18. Septembris, in oppido Szereda leges sunt celebratae. Levata causa Elisabethae Sipos de Galfalva, relictae viduae quondam nobilis Georgii Markodi de eadem, ut actricis, procurator Andreas Nagy, contra nobilem foeminam Annam Sipos, consortem nobilis Matthei Csuka, velut incattam, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért kelletett citáltatnom az incattát, hogy relatoriámba specificált napon és esztendőben diffamált kurvának és boszorkánnak éktelen szitkoknak nemével.

Azt kívánom azért a jure, külön külön való diffamatiójáért külön külön való poenán maradgyon Fl. 12. den. 50. Ezekben ha mit tagadna, data exmissione kész leszek comprobálni. De caetero protestatur actrix.

Pro incatta procurator Joannes Pap, et dicit: – ím hallom micsoda diffamatiókért proclamáltatott és agraváltatni akar az actrix, mely diffamatiókra semmiképpen én nem emlékezem. Sőt, ha melyet én nem tudok, valamit találtam volna monda[ni] is, de énnekem az actrix kétképpen visszaadta, az mint rá emlékezem. Melyet is data exmissione cum omnibus circumstantiis, ha lehet doceálok, s ha kívántatik, magamnak is ez törvént kérem.

II.

1672. január 20., Nyárádszereda

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 518. p.

[...] 1672. 20 Januarii in oppido Szereda leges sunt celebratae.

[...] Levata causa nobilis foeminae Elisabethae Sipos, consortis quondam nobilis Georgii Markodi de Galfalua, veluti actricis, procurator Andreas Nagy, contra nobilem foeminam Annam Sipos, consortem nobilis Matthei Csuka de eadem, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért kellett citáltatnom az incattát, hogy mire való gondolatjából, relatoriámban specificált napon, éktelenül diffamált boszorkánnak, mely cselekedetiért ennek előtt is proclamáltatván, utrumot is extrahálván kívánom, hogy convincáltassék az előbbeni propositióm szerént. De caetero protestatur.

Pro incatta nemo. Ideo in actione actricis est convicta.

48.

NYÁRÁDGÁLFALVI ORBAY MIHÁLY FELESÉGE FEKETE MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

I.

1669. szeptember 25., Nyárádszereda

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 463–464. p.

Anno domini 1669. die 25. Septembris, in oppido Szereda leges sunt celebratae. [...] Levata causa nobilis foeminae Marthae Fekete, consortis Michaelis Orbay de Galfalva, ut actricis, contra nobilem Andream Nagy de Folyfalva, velut incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice procurator Joannes Pap, et exhibet literas relatorias super citatione et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kelletett citáltatnom az incattust, hogy relatoriámban specificált diffamatiókkal diffamált boszorkánnak, és hogy az feleségét is én veszejtettem volna meg, marháját is boszorkánsággal én öltem volna meg. Ugyanilyen szerő diffamatiókért perben lévén az incattusval, aval nem gondolván, törvény közben diffamált. Azért primum et ante omnia deponálja az litis instrumentumot, annak utánna meglátom, ha reám rakja, mely dolog relatoriámból constál, mikor valtanak. Protestálok, pediglen ha tagadgya, serum ne sit utrumot elkövetnem. Protestálok de caetero etc.

Hogy pedig diffamált az fenn megírt diffamatiókkal, mindenik rendbeli diffamatióért holt díomon kévanom convincáltatni. Melyet ha tagadna, data exmissione doceálok. Et actrix protestatur.

II.

1669. október 23., Nyárádszereda

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 468. p.

[...] Anno domini 1669. die 23. Octobris, leges sunt celebratae in oppido Szereda etc. [...] Levata causa nobilis foeminae Marthae Fekete, consortis Michaelis Orbay de Galffalva, ut actricis, contra nobilem Andream Nagy de Folyfalva, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix per procuratorem Joannes Pap exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért kelletett citáltatnom az incattust, hogy ezen székből emanáltatott sententiának continentiája szerént, midőn executiót akartam volna peragáltatni, mely executiót meg nem engedvén, hanem inhibeálta. Azért primum et ante omnia aszt kévánom, hogy mivel litis intermediumon maradott volt, elsőben deponálja, annakutána reddat rationem inhibitionis. Protestatur actrix.

Pro incatto procurator Stephanus Gaspar.

Deliberatum. Miért hogy az actrix actiójában feltött diffamatiókkal, hogy az incattus nem diffamálta volna az citatio után is azért continuálta, sőt in facie sedis nem tagadgya. De semmi világost és valóságost diffamatiojának stabiliálására nem comprobál egyebet, hanem hogy mások is diffamáltak, s azokot ő nem kereste, az mely nem elégséges. Per hoc in poena intentata, in literis sententionalibus specificata convincitur incattus finaliter.

Actrix protestatur. Remedio novi judicii.

Incattus contendit.

Actrix transmittitur.

49.

1669. szeptember 25., Nyárádszereda

NYÁRÁDGÁLFALVI ORBAY MIHÁLY FELESÉGE FEKETE MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJABB OZDI ISTVÁN ÖZVEGYE HEGEDŐS KRISZTINA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 464., 468. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. 122. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1669. die 25. Septembris, in oppido Szereda leges sunt celebratae. [...] Levata causa ejusdem nobilis foeminae Marthae Fekete, consortis Michaelis Orbay de Galfalva ut actricis, contra nobilem foeminam Christinam Hegedüs, relictam viduam nobilis quondam Stephani Ozdi junioris de Galfalva, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actrice procurator Joannes Pap, et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, micsoda diffamatiókért kelletett az incattát citáltatnom, boszorkánnak, levelesnek, és hogy ő csinált volna az leánya urának, hogy ne árthasson, az maga leányát is négy pénzért veszettem volna meg. Mindezekért, ha reám nem rakja, mindenik diffamatióért külön külön holt díomon kévánom, hogy convincáltassék. Melyet ha tagadna, data exmissione kész leszek comprobálni. Actrix protestatur.

Pro incatta procurator Andreas Nagy, et dicit: – én az actrixot nem szidtam azon diffamatiókkal, az melyeket vocat, hogy diffamáltam volna. Hanem midőn ezen székben egynéhány bűvös bájos személyeket megégettek volna, akkor hallottam én is oly szókot, patrálásokat, hogy őt is az actrixot Kádár Albertnéval kiadták volna. Én így ilyen szó hirdetődvén az faluban, nem mondtam szidalmazás, diffamálásképpen, ha beszéd közben szóltam, az mit mondtam.

Exmittuntur utrum et juxta allegata doceant.

50.

1669. október 23., Nyárádszereda

NYÁRÁDGÁLFALVI ORBAY MIHÁLY FELESÉGE FEKETE MÁRTA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 468. p.

[...] Anno domini 1669. die 23. Octobris, leges sunt celebratae in oppido Szereda etc. [...] Levata causa nobilis foeminae Marthae Fekete, consortis Michaelis Orbay de Galffalva, ut actricis, contra nobilem Andream Nagy de Folyfalva, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix per procuratorem Joannes Pap exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért kelletett citáltatnom az incattust. Hogy ezen székből emanáltatott sententiának continentiája szerént, midőn executiót akartam volna peragáltatni, mely executiót meg nem engedvén, hanem inhibeálta. Azért primum et ante omnia aszt kévánom, hogy mivel litis intermediumon maradott volt, elsőben deponálja, annakutána reddat rationem inhibitionem. Protestatur actrix.

Pro incatto procurator Stephanus Gaspar.

Deliberatum. Miért hogy az actrix actiójában feltött diffamatiókkal, hogy az incattus nem diffamálta volna az citatio után is azért continuálta, sőt in facie sedis nem tagadgya. De semmi világost és valóságost diffamatiojának stabiliálására nem comprobál egyebet, hanem hogy mások is diffamáltak, s azokot ő nem kereste, az mely nem elégséges. Per hoc in poena intentata, in literis sententionalibus specificata convincitur incattus finaliter.

Actrix protestatur. Remedio non judicii.[?]

Incattus contendit.

Actrix transmittitur.

51.

1669. október 23., Nyárádszereda

MEZŐMADARASI HATOLYA MIHÁLY FELESÉGE MÁRTON ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE MEZŐMADARASI FODOR MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 469. p.

Anno domini 1669. die 23. Octobris. Leges sunt celebratae in oppido Szereda. Levata causa Annae Márton, consortis Michaelis Hatolya, nobilis de Mezeo Madaras, velut actricis, contra nobilem Michaelem Fodor de dicta Mezeo Madaras, velut incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Actrix per procuratorem Joannem Pap exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kelletett citáltatnom az incattust. Hogy relatoriámban specificált diffamatióval vádolt királybíró uramnak, úgymint boszorkánsággal, mely diffamatióját ha reám nem bizonyíthatja, holt díomon kévánom, hogy convincáltassék. Melyet ha tagad, data exmissione doceálok. Et actrix protestatur.

Pro incatto procurator Andreas Nagy, et dicit: – ím értem ellenem való propositióját. Melyre breviter aszt mondom, hogy ha valamit olyat mondottam is királybíró uramnak, mint emberséges ember szokott beszélni tisztivel, mivelhogy tiszt uramék, szoktak kérdezkedni [!], én olyra nem emlékezem, kit irat. Hanemha más embernek szájából hallottam volna, s aszt mondtam volna meg. Ezért semmi poenát de jure nem érdemlek. Absolutiót is kévánok. Data exmissione mind azokról doceálok. Et protestatur.

Exmittuntur utrinque.

52.

1669. december 11., Nyárádszereda

FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOT KATALIN
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI JÁNOSI GYÖRGY ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 474. p.

Anno domini 1669. die 11. Decembris, in oppido Zereda leges sunt celebratae. [...] Levata causa honestae foeminae Catharinae Bot, relictae viduae agilis quondam Martini Lászlo de Folyfalva ut actricis, contra nobilem Georgium Jánosi de dicta Folyfalva velut incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Gáspár, et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kellett citáltatnom az incattust, hogy nem tudatik mire való gondolatjából boszorkánnak pronuntiálván diffamált, hogy reájok járok éjjel egynéhány esztendőtől fogva. Mely diffamatióért kévánom a' jure, hogy holt díomon convincáltassék.

Actrix protestatur et refert se ad seriem relatoriarum exhibitarum.

Pro incatto procurator Andreas Nagy, et dicit: – ím értem ellenem való propositióját az actrixnak, melyre breviter aszt mondom, hogy én rá emlékezve, az mint iratja, úgy nem diffamáltam. Hanem iratása szerént azon nyavalyám étzakákon lévén, mások pedig rettenetesebb szitkokkal diffamáltak, kiket máig is meg nem törvényezett. Azonban sok fenyegetűzésit reám hallván, gyanakodtam reá, mivelhogy másokot is megfenyegetvén azután, hol mi dolgokot is cselekedett, melyeket hogy mással hallottam, úgy ha mit mondottam, data exmissione comprobálok. Comprobálván absolutiót is várok. Et incattus protestatur.

Exmittuntur utrinque, juxta allegata et responsa doceant.

53.

1669. december 11., Nyárádszereda

FOLYFALVI NAGY MIKLÓS ÖZVEGYE FORIKA KATALIN
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI JÁNOSI GYÖRGY ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 474–475. p.

Anno domini 1669. die 11. Decembris, in oppido Zereda leges sunt celebratae. [...] Levata causa honestae foeminae Catharinae Forika, relictae viduae agilis quondam Nicolai Nagy de Folyfalua, ut actricis contra nobilem Georgium Janosi de Folyffalua, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Gáspár, et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból mi okért citáltattam az incattust, hogy nem tudatik mire való gondolattyából relatoriámban specificált nap tájban házamhoz jövén ördög lelkő boszorkánynak pronunciálván diffamált. Mely diffamatiójáért kévánom a jure, hogy holt díamon convincáltassék. Ebben ha mit tagadna data exmissione kész leszek comprobálni. De caetero protestatur actrix, et refert se.

Pro incatto procurator Andreas Nagy.

Deliberatum. Causa cadit, mivel az actrix aszony [nem] ez utolszori, hanem elébbeni ura nevével íratja magát.

54.

1672. január 20., Nyárádszereda

HAVADI CSUKA MIHÁLY FELESÉGE KIS ANNA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAVADI VAS GYÖRGY ELLEN
MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 517. p.
NYOMT. KIADÁSA: Komáromy, 1910. N. 86. 123. p. [Részleges közlés]

1672. 20. Januarii in oppido Szereda leges sunt celebratae.

[...] Levata causa honestae foeminae Annae Kis, consortis nobilis Michaelis Csuka de Havad, ut actricis, contra egregium Georgium Vas de dicta Havad, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix per procuratorem Joannem Pap exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál relatoriámból micsoda diffamatiójáért kelletett citáltatnom az incattust, hogy engemet nyilván való boszorkánnak pronunciálván, mely szavait ha reám nem bizonyíthatja, az nyelve vágattassék ki, si jurál, mely diffamatióját ha tagadná, data exmissione kész leszek doceálni. Et protestatur caeteris.

Pro incatto procurator Stephanus Szeredai.

Causa condescensa.

55.

1672. szeptember 14., [Nyárádszereda]

MEZŐPANITI BARTHA LŐRINC FELESÉGE DÁVID BORBÁLA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
MEZŐPANITI BALOG ANDRÁS FELESÉGE BALOG ANDREA ELLEN
MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 581. p.

1672. 14. Septembris leges celebratae. [...]

Causa honestae foeminae Barbarae David agilis Laurentii Bartha de Panit peditis pixidarii consortis, ut actricis, contra et adversus nobilem dominam Annam Török, nobilis Andreae Balog de dicta Panit consortem ut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Szeredai et dicit: – constál, exhibeálom is relatoriámból, miért kelletett citáltatnom az incattát, hogy nem tudatik mire való gondolatjából relatoriámban specificált napon, helyen és esztendőben az incatta engemet rút illetlen szókkal diffamált, gyalázott, hogy mikor a tehenem megborjúzik vesszen el, öntözöm, mosogatom, kuruslom, mely cselekedetiért azt kévánom, hogy díjomon convincálódjék. Mely illetlen szavait ha mit tagadna, data exmissione kész leszek comprobálni. De cetero protestatur.

Pro incatta nemo, ideo in totali actione et certificatione actoris convincitur.

56.

1672. december 7., [Nyárádszereda]

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
LŐRINCFALVI FEKETE ANDRÁS FELESÉGE
KOVÁCS ALIAS BÖLÖNI ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 6. (1655–1673) 609. p.

1672. 7. Decembris. [...] Levata causa nobilis Stephani Bartha de Kis Georgeny, ratione officii sui vice judicatus sedis Maros, ut actoris, procurator Andreas Nagy, contra Annam Kovats alias Bölöni, consortem nobilis Andreae Fekete de Lőrintzfalua, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Actor exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámban, miért citáltattam az incattát personalis comparitióra, hogy az Istennek erős parancsolatjával és az tiszteknek erős büntetésekkel nem gondolván, magát bűjös bájoskodásnak, kuruslásnak, vasarlasnak [!] és boszorkányságnak rettenetes cselekedetire atta volna, mely exstál az elmúlt 1671. esztendőbeli cirkáló regestrumból, hogy hét ember kiatta mindezekkel. Kévánom azért a jure, hogy nem obstálván ez aránt semmi nemesi praerogatiója, captiváltassák, és mint ezféle személy megégettessék. Ezekben ha mit tagad-

na, ha azon cirkáló registrum elégséges nem lenne, data exmissione salvum legyen erről tiöbbet comprobálnom. Actor protestatur de caeteris.

Pro incatta nemo, ideo in actione actoris convincitur incatta.

57.

1673. május 17., Nyárádszereda

LŐRINCFALVI FEKETE ANDRÁS FELESÉGE KOVÁCS ALIAS BÖLÖNI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE LŐRINCFALVI KOVÁCS ISTVÁN FELESÉGE NAGY ANNA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 29. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 89. 124. p. [Részleges közlés]

1673. 17 Maii. Leges sunt celebratae. [...] Levata causa honestae foeminae Annae Kováts alias Bölöni, consortis nobilis Andreae Fekete de Lőrintzfalua, ut actricis, contra honestam foeminam Annam Nagy, consortem nobilis Stephani Kováts de dicta Lőrintzfalua, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actrice procurator Joannes Szász, et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból micsoda okra nézve kellett citáltatnom az incattát, hogy engemet ilyen okkal diffamálván az incatta, boszorkánnak, hamis hütünek, kanca hütünek, lüdércesnek, ilyen szókkal is: – menj el az udvarba dobolni. Mely diffamatiójáért mindenikért, külön-külön rendbeliért, holt díjomon convincáltassék. Melyben ha mit tagadna, data exmissione kész leszek comprobálni. Actrix protestatur.

Pro incatta procurator Andreas Nagy, et dicit: – értem propositióját az actrixnak, melyre azt mondom, hogy én olyan világos declarált szókra nem emlékezem, ha mit penig valamit találtam mondani maga indításából és ingerléséből, azt én comprobálom is data exmissione, de allegálta szókot úgy ha mondtam volna, hogy másoktól hallottam, azért nem lehetek poenán. De caetero protestatur.

Deliberatum. Exmittuntur utrinque ad futuram sedem.

58.

1673. július 12., Nyárádszereda

MARKODI BARTALYOS JÁNOS ÖZVEGYE JANKA ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJABB DAMOKOS GYÖRGY ÉS HATALMASKODÁSI PERE IDŐSEBB DAMOKOS GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 46. p.

1673. 12. Julii. Causae aestivales agitatae. [...]

Causa nobilis foeminae Annae Janka nobilis quondam Johannis Bartalyos de Markod relictae ut actricis, contra nobilem Georgium Damokos seniorem et alterum similiter Georgium Damokos juniorem ut incattos, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Szeredai et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámban miért kellett citáltatnom az incattusokat, hogy relatoriámban specificált esztendőben, napon, és helyen minden igaz ok nélkül rám támadott az incattusoknak egyike, úgymint kisebbik Damokos György és nagyobbik Damokos György peniglen nyilván való boszorkánnak diffamált. Kévánom ezért a jure, hogy azon nagyobbik Damokos György holt díjomon, kisebb Damokos György peniglen minor potentián convincáltassanak, melyekben ha mit tagadna, data exmissione kész leszek comprobálni cum omnibus congruis circumstantiis. De caetero protestatur, et refert ad seriem literarum relatoriarum.

Pro incattis nemo, ideo in actione actricis convincuntur incatti.

59.

1673. november 1., Nyárádszereda

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DIME LÁZÁR FELESÉGE DEMETER ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 71. p.
NYOMT. KIADÁSA: Komáromy, 1910. N. 88. 124. p. [Részleges közlés]

1673. 1. Novembris. Generalis congregatio sedis Maros in praesentibus supremo et vice judicibus regiis, juratis assessoribus, totaque universitate dominorum magnatum et nobilium sedis Siculicalis Maros celebrata est. [...]

In causa dominorum officialium contra captivam Annam Demeter, consortem providi Lazari Dime, jobbagionis generosi domini Emerici Lázár de Gyalakuta velut in causam attractam.

Deliberatum. Dime Lázárnét bűjös bájosság és boszorkányságnak vétkejért persequálván tiszt uramék ratione officii, tetszett az törvénnek, hogy septimo se mentse magát, hogy nem

vétkes, sőt ártatlan az ilyen vétkektől, melyekkel kiatták, vagy ellene praetendáltak, jurálván ab impetitione dominorum officialium absolváltatik. Ha penig modo praemisso nem jurál, az pelengéren verettessék meg. Hoc etiam addito, hogy ennek utána csak két valló vallási által is ha újítaná ilyen kivallott vétkit, megálljon érette. Juramentumának depositiója legyen modo premisso király bíró uram előtt intra 8.

Incatta juramentum deposuit modo praemisso etc.

60.

1674. január 3., Nyárádszereda

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LUKAFALVI BENKŐ GYÖRGY ÖZVEGYE MADARAS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 74. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 90. 125. p. [Részleges közlés]

1674. 3. Januarii in oppido Szereda leges sunt celebratae.

[...] Causa nobilis Michaelis Tot ratione officii sui vice judicatus de Jobbagyfalua ut actoris, procurator Andreas Nagy, contra nobilem foeminam Annam Madaras, relictam viduam quondam Georgii Benkeo seniorem de Lukafalva ut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Actor exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámban miért kellett personalis comparitióra citáltatnom az incattát, hogy az Istennek parantsolatjával nem gondolván bűvös bájos varáslásnak, boszorkánságnak vétkében elegyítette magát, melyet hogy compareálna, data exmissione comprobálnék, azontúl azt kívánom, hogy az ilyenek micsoda poenát szoktanak incurrálni, hasonló poenában incurráljon, ha magát nem expurgálhatja.

Pro incatta nemo, ideo in actione actoris convincitur incatta.

61.

1676. május 8., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MANKOS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 229. p.

Anno 1676. die 8. Maii. Feria sexta

Causa levata actorum circumspectum Georgium Tarisznya directorum civitatis Maros Vásárhely omnino de Marus Vásárhely in sede Marus, incatta captiva Anna Mankos. Pro actore procurator Valentinus Márkodi et dicit. Ezen okon kelletett énnekem ez incattát in jus atrahálnom, bőbájosság, varáslás és ördöggel való confederationak boszorkányságának nemével vádoltatik már sok időktől fogva, másoknak nyilvánságosra való kiáltásokból, tisztem szerént azért ki fogok boszrokányságokon, és ha mit cum omnibus congruis circumstantiis comprobálhatok, pro gravi casu dilecti kívánom, hogy convincáltassék, et protestatur.

Incatta simpliciter negat, et ad salvanda se cupit exmissio.

Deliberatum. Director uram bőbájosságot, boszorkányságot és varáslást allyálván ez incattához, amint az ő kegyelme inquisitiójából láttyuk, noha szemmel látott boszorkányságát egy vallónál több be nem hozza, de maga nyelve vallása, fenyegető szavai s boszorkányos cselekedeti a dolognak eventussághoz képest eléggé világosittyák, ide járulván az is, hogy oly gonosz lelkek által megvesztett személt gyógyított meg, mely felől magához is suspicio volt. Annak fölötte több világos circumstantiák is annyéra világosittyák boszorkányos cselekedetett, hogy [– – –][1]

1 A per folytatása hiányzik.

62.

1677. január 6., Nyárádszereda

HAMMAZ JÁNOS ÖZVEGYE HÓDOSI BARABÁSI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HÓDOSI MÁTÉ ISTVÁN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 208. p.

1677. die 6. Januarii. Sedes celebrata in oppido Szereda.

[...] Causa nobilis foeminae Annae Barabasi de Hodos relictae viduae quondam Joannis Hammaz [?], ut actricis, procurator Andreas Nagy, contra nobilem Stephanum Mate de Hodos praedicta, velut incattum, utrinque in sede Maros commorantes.

Actrix exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból miért kellett citáltatnom az incattust, hogy relatoriámban videlicet diffama-

tiókkal diffamált boszorkánnak etc. Kévánom azért a jure, hogy holt díjomon convincáltassék érette, melyben ha mit tagad, data exmissione kész leszek comprobálni. Protestatur de eadem etc.

Pro incatto procurator Stephanus Szeredai: – értem az actrixnak ellenem való súlyos allegatióját, melyre breviter azt mondom, hogy én az actrixt tudtomra boszorkánnak nem diffamáltam, és hogy tehenemnek tejét kurusolta volna el, mindazáltal elvárom, mit comprobáljon ellenem, ex post ne sit serum cum poena indebitae vexationis ab impetitione actricis absolutiót impetrálnom, ezekről cum omnibus congruis circumstantiis doceálnom. Protestatur.

Exmittuntur etc.

63.

1677. január 6., Nyárádszereda

HATÁROZAT A MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT PARÁZNASÁGGAL ÉS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MIHÁLYFALVINÉ PERÉBEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 208–209. p.

1677. die 6. Januarii. Sedes celebrata in oppido Szereda.[1] [...] Ezen captiva Mihályfalviné ellen való asistentias [?] causaja az derék székre rejiciáltatik, ilyen okokra nézve, hogy mind paráznasága felől, mind büjös bájoskodása felől jóllehet feles bizonságok vadnak, mindazonáltal, hogy finalis sententiát pronunciálhassanak, vagy szabadulására vagy aggraválására, azt mostan el differálván az szék az derék székre, úgy hogy ante alias omnes causas vétetődgyék igazításban sine omni exceptione. Ezen relatoriák is helyben maradván, s többeket is mindkét felek ha akarnak inquirálni meglehet. Ha penig az derék szék valami úton elmúlnék, az viceszék igazítja el, újabb di[– –]lásban vévén, és az dolgot bővebben ruminálván vegyék végképpen való igazításban. Azalatt penig az captiva erős fogságban tartassék.

1 A per kezdete hiányzik.

63/A.

1678. március 23., Nyárádszereda

IDŐSEBB VADAI KILYÉN TAMÁS BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FÁBIÁN MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 256–257. p.

1678. 23. Martii, leges celebratae in oppido Szereda. Causa nobilis Thomae Kilyén senioris de Vadad ut actoris, contra Michaelem Fabjan peditem pixidarium de Vadad ut incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actore procurator Stephanus Szeredai et exhibet litteras relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: constál relatoriámból mint kellett citáltatnom personalis comparitióra az incattust, hogy azon relatoriámban declarált esztendben és nap tájatt mire való gondolattyából, minden igaz ok nélkül feleségemet, Farkas Ersébetet diffamálta és hírében, nevében kissebbítvén azt mondotta, hogy az én feleségem az incattusnak fiát megvesztette, azért gyógyítsa meg, mert az tiszteknek panaszt teszen, hogy leveles az szék. Kívánom azért a jure, hogy ez iránt való diffamatiójáért feleségemnek díján convincáltassék, mellyben ha mit tagadna data etc.

Protestatur.

Pro incatto nemo etc.

64.

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS FERENC ÖZVEGYE BORBÉLY ANNA ELLEN

I.

1680. július 16., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 229. p.

Anno domini 1680. die 16. mensis Julii revisio causarum intra revolutionem semestris spatii coram judice et juratis civibus agetatarum, earumque uberioris revisionis et sanioris discussionis causa in conspectum amplissimi senatus appellatarum in sequentibus.

In causis honestae foeminae Annae Borbély, relictae viduae prudentis ac circumspecti Francisci Kovács alias Szabó ut actoris ac circumspecti Joannis Körösi alias Szőcs, ut incatti.

Deliberatum. Sedis inferioris in omnibus punctis et clausulis in vigore relictum. Incatta protestatur de remedio novi judicii admittitur.

In causis circumspecti Samuelis Borbély ut actoris, ac honestae foeminae Annae Borbély relicta viduae, circumspecti quondam Francisci Kovács alias Szabó ut incatti.

Deliberatum. Dominorum arbitirum tum super exceptione peremptoriali, tum de merito, in omnibus punctis et clausulis in vigore relictum.

II.

1681. december 1., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 229., 308. p.

Anno domini 1681. die 1. mensis Decembris in causis circumspecti Joannis Körösi alias Szőcs ut actoris penes novum ac honestae foeminae Annae Borbély relictae viduae prudentis ac circumspecti quondam Francisci Kovács ut incattam penes idem novum.

Deliberatum. Az novum mellett való actornak non nova allegatióit és az latus mellett impetrált exmissiója szerént való documentumit felolvastatván, és azokat az mostani incattának mind in primaria levationes hujus causae exhibeált és novum mellett való propositióival, és exhibitáival conferálván, jóllehet ennek előtte, az mostani incattának, ki annak előtte actor volt, productumira nézve, minthogy kurvaságát, boszorkányságát és bűvös bájos személyekkel való confederatióját, az mostani actor nem comprobálhatta volt, olyan deliberatumot töttünk volt akkor incatta ellen, hogy in publico kádra állván retractálja, mely ez iránt való judiciumot virtute novi judicii remediálván, novuma mellett való propositiója és exmissiója szerént úgy látjuk eléggé munkálódott abban, hogy in levatione casuae primaria allegált diffamatiokat, úgymint kurvaságot, boszorkányságot és azokkal való confederatiót in rei veritate comprobáljon az novum mellett való incatta ellen, mely comportált documentumokban kurvasága az incattának nem comprobáltatik ugyan, hanem az mi boszorkányságát és annak bizonyos circumstantiáit, úgymint aféle bűvös bájos személyekkel való társalkodását és annak házánál való tartását, hogy néhány varásoltatást, maga nyelve vallásából is számos, hogy néhány vallók comprobálják, subinferálván továbbá az dolognak világosítására az fatensek azt is, hogy hajnalban menvén az incatta az mezőre búza harmatot itatott lepedőben és azt edgyben facsarván abban feresztette gyermekét, másodszor, hogy varásló asszonnyal elveszett marhája felől az úri imádságnak a visszamondásával varásláshoz készített eszközök által varásoltatott, bűvöltetett, viasszat is öntetett, nehezítvén dolgát az is, hogy a szeredai széken boszorkánysággal adatott ki. Mely productumokra nézve, az boszorkányságnak, és annak szokott mester szerek varáslásnak, varásoltatásnak, bűvölésnek, bájolásnak erős gyanúja férvén az incattához; teczett az törvénnek, hogy ha ezek alól az incatta bonae et honestae famae, esmeretes bé vehető hitű emberekkel septimose magát expurgálja, az mostani actor ellen pronunciált előbbeni deliberatum in vigore marad, ha hol nem, cum refusione expensarum absolváltatik az novum mellett való actor, ki az előtt incatta volt. Utrinque appellant in conspectum amplissimi Senatus.

Deliberatum. Conceditur.

64/A.

1682. január 7., Nyárádszereda

VALLATÓ KÉRDÉSEK A BOSZORKÁNYSÁG GYANÚJÁVAL FOGVA TARTOTT ORBAI ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (Viceszék 1673–1690) 369–370. p.

Anno 1682. 7. Januarii

In causa domini officialium contra captivatam Annam Orbaj. Deliberatum.

Az két félnek vallatási ellenkezvén egymástól, tetzett a nemes széknek, hogy ad communicandum mennyenek ki és pro et contra inquiráljanak, jó lelkiismerettel reportálják is ide az székben finalis revisióra.

Az dominus actor utruma.

Tudod e bedei Orbai Annóknak büjös bájos boszorkányságát, kuruslását, varáslását, vagy valakinek gyermekét, feleségét, vagy akármi színű marháját megnyomorította, kuruslotta volna, vagy akármivel nevezendő tudományát?

2. Vagy hasonló dolgokkal vagy azonokkal való kérkedését, hogy ezt vagy amazt tudna tselekedni, vagy tselekedett volna?

3. Ha feleséges emberrel elszökött, s azzal széllyel lakván, hát kinél lakott volna velle, mint férjével?

Az incatta utruma.

Tudod e, láttad e az mostani fogoly asszonynak Orbai Annóknak valami büjös bájosságát, kuruslását, varáslását, boszokányságát, magától hallottad e affélével való kérkedését?

2. Ha hallottad, kitől hallottad? Az urától, ha hallotta, mitsoda ember volt, egész esz, nem valami felváltozó elméj ember volt e?

Utrinque cum congruis circumstantiis feleltessenek meg Tot István uram és az notarius.

65.

1682. március 19., Csíkfalva

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HAVADTŐI MÁTYÁS ISTVÁN FELESÉGE IMETS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 143. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 111. 136. p.

Hospitium quintum in possessione Csikfalva. Actio die 19. Martii 1682 [– – –] universarum causarum [– – –] publicorum malefactorum [– – –] [...] Causa egregii domini Thomae Dosa de Makfalva ut actoris, alterius vice judex regius sedis Marus, ratione officii, contra et adversus nobilem foeminam Annam Imets, consortem nobilis Stephani Mattjas de Havadtő, velut incattam, utrinque in sede Maros commorantes.

Pro actore procurator Joannes Kerestely, et exhibet litteras relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál relatoriámból, miért kellett citáltatnom az incattát, hogy relatoriámban declarált időben büjös-bájos kuruslás, varáslás, boszorkányságnak nemében, vétkében elegyítette magát, az Istennek szoros törvénye ellen, az külső magistrátus büntetésével is nem gondolván. Azért én azt kévánom a jure, hogy megálljon érette efféle személyekről írott mulctával, mely tselekedetiben ha mit tagadna, data exmissione kész vagyok comprobálni. Protestatur etc.

Pro incatta procurator Stephanus Szeredai [– – –]

Megjegyzés: A per folytatása hiányzik. Az erre a célra kihagyott hely üresen maradt.

66.

1682. június 17., Nyárádszereda

HARASZTKEREKI SZABÓ MIHÁLY FELESÉGE DARÓCZI ERZSÉBET ÉS NÉHAI DARÓCZI GÁSPÁR ÖZVEGYE SZAKMÁRI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE NAGY JÁNOS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 379–380. p.

Anno 1682. die 17. Junii, in oppido Szereda leges celebratae.

[...] Causa nobilis foeminae Elisabetae Daroczi, nobilis Michaelis de Haraszkerek Szabo consortis et similiter foeminae Annam Szakmari, nobilis quondam Casparis Daroczi relictae ut actricum, contra nobilem Joannem Nagy superior, de dicta Haraszkerek, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Szeredai et exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál relatoriámból mért kellett citáltatnom personalis comparitiora az incattust, hogy tudniillik minket az incattus avval diffamált, hogy nyilvánvaló boszorkányok vagyunk, az ő feleségit is az incattusnak mi öltük volna meg. Kívánjuk azért a jure, hogy azon diffamatiójáért külön külön holt díjunkon convincáltassék, kölcségünket s fáracságunkot refundálván, mely diffamatióját ha tagadná, data exmissione készek leszünk doceálni. Protestatur de caetero.

Deliberatum. Pro incatto nemo. Ideo in totali actione et acquisitione convincitur.

67.

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KÖRÖSI JÁNOSNÉ SÁRDI KATALIN ELLEN

I.

1682. október 6., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 312–313. p.

Anno domini 1682. die 6. mensis Octobris feria quarta causarum Domini. In causa domini directoris ratione officii sui directoratus ut actoris, contra Catharinam Sardi consortem circumspecti Joannis Körösi ut incattam.

Deliberatum. Jóllehet juxta requisitum juris et materiam causae praesentis, kiváltképpen in finali et deliberativa decisione causae, mar tercia vicis injungáltatván az incattának comparealása minthogy hitete[!] conscientia accusante maga defensájára personaliter compareálni nem mer, sőt mások előtt is bőnösnek declarálván magát az felőle való vádokban, per non comparatiosam juxta sententiam per non venit, ut in totali actione et aquisitione locis convincáltathatnék, mindazonáltal, lelkünk ismeretink securitásáért az dolgot per inquisitionem világosságra akarván hozni, ez okáért mind az actorumnak s mind az incattának relatoriáit (mellyet az incatta fia procuratora által exhibeált) perlustrálván és conferálván, vadnak ugyan feles mentségi, kik [– – –] semmit sem tudnak, mentik az incattát, de másfelől mind az incatta relatoriáiban s kiváltképpen director uram attestatióiban ilyen censurára méltó tilalmas dolgokat és cselekedeteket találunk.

1. Elsőben, hogy az incatta házának küszöbe alól két béfedett cserép edényeket is vöttenek ki, melyeknek edgyikében égett gyékény, másikában edgy tyúkmony volt, melyeknek edgyikét az incattának menye is megismerte, hogy az incattának főző edénye volt, kiben hihető, nem tyúk húst főzött az küszöb alatt.

2. Második. Mikor az incatta Komáronyiné nevű asszonyt megfenyegetett az temetőben, Dombi Jánosné praesentiájában és fassiója szerint is edgyszer s mind, azon fenyegetése után, úgy comprobáltatik, hogy úgy csapták Komárominét az földhöz, hogy nyaka mellyére fordult edgy néhány ízben, ki ha szintén részeg lett volna is edgy nehány ízben nyakra főre nem fordult volna, részegségét pedig senki is nem vallja.

3. Harmadik, az mely szeredán estve az Kerekes János uram leányát subinferálják az vallók, hogy az gonoszok meggyötörtték és az leány mutatása s mondása szerént látta, hogy az incattának farát letörték, haja fonatékját elvágták, ezen látás szerént másnap az uczán és piacon széllyel járván az incatta, maga mutogatta más asszony barátinak nagy nyögve, pihegve, hogy mint meggyötörtték azon éczaka farát és egyéb részit, sőt az haja fonadékját is elvágták. Ehhez képest, ha ez leány álmában látta volna is a mint ez ellen menti az incatta magát, de ő rajta imelte sértés képpen esett maga fassiója szerént az incattának.

4. Negyedszer, amikor az kilenc orsó tüzénél a keresztútban éjjel az Borbély Pál gyermekét meg akarta főzni s az által eb ágya nevű betegségéből meggyógyítani (az mint ezt is világosan subinferálják az vallók) nem keresztényi tudomány szerént való, hanem ördögi mesterségnek kellett lenni, hogy valakit üstben való megfőzés által gyógyítson meg, penig nem több sem kevesebb, hanem kilenc orsó tüzénél, talán annak nem oly meleg az tüze, mint más egyéb fának, de ha felforralja az vizet, szintén olyan melegnek kell lenni, mert az neves fa, ki ignis fatensnak hívnak, ha valóságos tűzre nem teszik, meg nem melegíti.

5. Ötödször azt is comportálják az vallók, hogy hijában volna ő, ha Majosné s Szőcs Pálné nevű tisztátalan személyek meg nem szabadulnának, ezeket penig sem tekintetivel, sem instantiájával, sem értékével meg nem szabadíthatta volna az incatta, ha tilalmas úton és eszközök által nem.

Mindezek és ezekhez hasonló sok világos circumstantiák, noha az szemnek látható képpen nem demonstrálják mint olyan titkos ördögi practicát, de az elmével világosan elhitethetik, hogy az incatta, director uram vádlása s propositiója szerint boszorkányos, bűvös bájos, ördögi mesterségekkel élt, és azokban gyakorlotta magát, igen gravis suspicióval nehezítvén dolgát az is, hogy miolta az incatta felől inquiráltatott director uram, az olta bujdosóban vagyon. His respectibus, tecett az törvénnek, hogy meghaljon érette, égettessék meg. Procurator incattae appellat in praesente amplissimi senatus, non transmittitur, quam non sit personaliter praesens, protestatur de remedio.

II.

1682. december 12., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 315. p.

Anno domini 1682. die 12. Decembris. Causa domini Directoris P. Stephani Rosnyai alias Szabó ut actoris ratione officii sui contra Catharinam Sardi consortem circumspecti Joannis Körösi ut incattam. Ab amplissimo senatu penes apellationem revisa in sequentibus.

Deliberatum. Bíró uram széki deliberatumát az attestátiókkal edgyütt pro uberiori revisione reathorneálván. Jóllehet azokban elég világos circumstantiákat látunk, melyek az incattának bűvös bájos boszorkányi mesterségéről való tudományát és annak mesterségének gyakorlását subinferálják, mindazonáltal elégségesen az mint az dolog kívánhatná boszorkányságáról bizonyosok nem lehetvén azon fassiókból, teczett, hogy septimose bonae

et honestae famae hominibus mentse magát, s absolváltatik, ha hol nem, az előbbeni sententia szerint convincáltatik esztenkedvén hüti az incattának.

Termino praefixo deposuit juramentum, autem salvam se.[1]

1 Megjegyzés az irat szélén

68.

1683. július 9., Marosvásárhely

GOMBKÖTŐ MÁRTON BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZABÓ ANDRÁS ÖZVEGYE NYERGES SÁRA ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 263. (1644–1683) 317–318. p.

Anno domini 1683. die 9. mensis Julii. Causa levata circumspecti Martini Gombkötő alias Racsiczai ut actoris contra et adversus praesentem captivam Saram Nyerges, relictam viduam circumspecti quondam Andreae Szabó de Segesvár ut incattam, utrique in civitate Marosvásárhely sedeque siculicali Marus residentes et commorantes. Pro actore procurator Stephanus Sombori et alii, et dicit cum protestatione. Ez okáért kellet ez proclamáltatott incattát captiváltatnom, hogy in anno 1676 praeterito leánykám Sofia nyomorúságban esvén az incattára vagyon minden gyanúságom, hogy az incattának cselekedeti által vagyon nyavalyája, mert az mint hallatik, másutt laktában is elegyítette magát afféle dologban, ki fogok azért, és amiket ellene comprobálhatok, cum omnibus congruis circumstantiis comportálok, és ad caput is ha kivántatik, jurálok, minek okáért suo tempore pro gravitate diplicti[?] poenát is ellene intentálnom és convincáltatni kívánom secum ne legyen et protestatur de reliquis.

Pro incatta procurator Andreas Solymosi alias Kovács ad allegata actoris replicat et dicit. Tagadom azt simpliciter, hogy énnékem az actor leányának megnyomorításában valami közöm lött volna, olyan mesterséghez nem tudok, hanem az mint hallottam, az domini actornak leányát az anyjok házához akarván vinni, az úton elejtették, és az lába kificamodván, onnat következett nyavalyája, és már rám fogja. Én is azért ki fogok ártatlanságomról, és magamot salvate que facto absolutiót kívánok mind poena indebitae vexationis et refusione omnium expensarum, fiatque exmissio et protestatur de reliquis. Ambae partes extraditur[?]. [– – –]

Die mensis 6. Septembris 1683. [...] In causis Martini Gombkötő alias Racsiczai ut actoris contra Saram Nyerges relictam viduam circumspecti quondam Andreae Szabo de Segesvár, ut incattam.

Deliberatum. Az actornak allegátióját, mely szerént az incattát leányának boszorkánysága által való megnyomorotásával vádolja, ezen allegátiójának comprobálására producált exhibitákkal és az incattának defensáját is felolvastatván. Ami az actor productumit illeti, abban világos boszorkányságot nem találunk, sem az előbbi segesvári exhibitákban és

arról emanáltatott sententiában, sem a mostani attestatiókban, hanem comportáltatnak holmi nehéz suspitiót mutató circumstantiák, minthogy mindazonáltal Segesváratt incurrált gravis suspicióját, az incattának itt városunkban patrált cselekedetit comportáló testisek is exaggerálják. Teczett az törvénnek, hogy az hóhérral kikísértetvén, városunkban való jöveteli, annál inkább itt való lakása tilalmas légyen, hogy ha penig ki kísértetése után itt városunkban deprehendáltatik, halál lészen fején.

Incatta appellat in conspectum amplissimi senatus.

Deliberatum. Conceditur.

69.

1684. május 10., Nyárádszereda

SZENTRONTÁSI IFJABB NAGY MIHÁLY FELESÉGE MAGYARI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IDŐSEBB NAGY MIHÁLY FELESÉGE GYŐRFI ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) p. 427–428.

Leges celebratae in oppido Szereda, anno 1684. die 10. Maii.

[...] Causa nobilis foeminae Annae Magyari consortis nobilis Michaelis Nagy junioris de Szent Trontas ut actricis, contra nobilem foeminam Elisabetham Győrfi nobilis quondam Michaelis Nagy senioris relictam viduam ut incattam, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice procurator Stephanus Szeredai, et exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál exhibeálandó relatoriámból miért kellett citáltatnom az incattát, hogy engemet pártában fekött, és fattyazott nyilván való híres kurvának, büös báos boszorkánynak diffamált. Kívánom azért a jure, hogy mindenik diffamatiójáért külön külön díjomon convincáltassék, mely cselekedetit ha tagadná, data exmissione kész leszek doceálni, de caetero protestatur.

Pro incatta nemo, ideo in totali actione et acqusitione juris convincitur.

70.

1690. május 24., Nyárádszereda

FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOTT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI NAGY ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 541–542. p.

Anno 1690. 24. Mai. Leges celebratae in oppido Szereda.

[...] Causa honestae foeminae Catharinae Bott, agilis quondam Martini Laszlo de Folyfalva peditis pixidarii relictae, ut actricis, contra et adversus nobilem Andream Nagj de dicta Folyfalva, uti incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice procurator Gregorius Gálffalvi de Süketffalva, et exhibet literas relatorias super citatione confectas et penes easdem dicit: – constál exhibeált relatoriámból, mi okon kelletett én nekem citáltatnom az incattust, hogy tudniillik mire való gondolattyából engemet nyilvánvaló büvös bájos boszorkánnak szidalmazott, melyet tempore citatione sem tagadott maga is, mely ha elég nem volna, vagy tagadni találná (melyet nem reménlek), data exmissione kész lészek doceálni, ha kévántatik. Kévánom azért a jure, hogy emenda linguae convincáltassék az incattus. Et protestatur de caetero.

Pro incatto procurator idem incatta: – ím értem exhibeált relatoriájából az actrixnak procuratora által mivel terheljen, hogy diffamáltam volna, melyet sem vallok, sem tagadok, de ha mi szitokkal szidtam volna is, hasonlóképpen énnékem visszaadván, melynek retorsióját kévánom. Ez mellett pedig ha mit comprobálhatok, comprobálok, data exmissione, incattus protestatur de caetero.

Exmittuntur ambae partes.

71.

1690. május 24., Nyárádszereda

FOLYFALVI LÁSZLÓ MÁRTON ÖZVEGYE BOTT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE FOLYFALVI KIS MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 8. (1673–1690) 542–543. p.

Anno 1690. 24. Mai. Leges celebratae in oppido Szereda.

[...] Causa honestae foeminae Catharinae Bot agilis quondam Martini Lászlo de Foljfalva, peditis pixidarii, relictae viduae, ut actricis contra et adversus nobilem Michaelem Küs, de dicta Foljfalva uti incattum, utrinque in sede Marus commorantes.

Pro actrice Gregorius Gálfalvi de Sükettffalva, et actrix exhibet literas relatorias super citatione confectas, et penes easdem dicit: – constál exhibeált relatoriámból, mi okon kel-

letett citáltatnom az incattust, hogy tudniillik mire való gondolattjából engemet büvös bájos boszorkánnak diffamált, melyben ha mit tagadna, data exmissione kész lészek doceálni. Kévánom azért a' jure, emenda linguae convincáltassék az incattus. Et protestatur de caetero.

Pro incatto nemo, ideo in totali actione actricis convincitur incattus.

72.

1725. február 5., Hoth Maros

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANDORJASZA KRISZTINA ALIAS VERVERÁT ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 5. p.

Anno 1725. die 5. Februarii, sedes judiciaria filialis in inclyto comitatu Thordensi processus superioris in possessione Hoth Maros celebrata.

[...]

Causa ejusdem domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur vice comitis ut actoris contra et adversus providam Krisztinam Andoriaszam alias Ververát ut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely, per quem dicit item actor: – illyen okokra nézve kelletett az incattát in jus attrahálnom, ki is contra jura regni más ember pénzét az leányával ellopatta, azonban bűvös bájos boszorkányságban elegyítette magát, melly mesterségével dédai Bakala Ignatott meg is vesztette, melly cselekedetit, hogyha tagadná, data exmissione, kész lészek doceálni, doceálván megkévánom a jure, fatentem. Melly cselekedetit bővebben subinferállyák, azoknak valója szerént convincáltassék. Protestando de reliquis.

Pro incatta eadem cupit exmitti.

Deliberatum. Ambae partes exmittunt ad futuram sedem.

73.

1725. április 9., Abafája

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JAKAB JÁNOS FELESÉGE JAKAB KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 29. p.

Anno 1725. die 9. mensis Aprilis sedes judiciaria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Abafája comitatuque dicto Thordensi celebrata.

[...]

Causa ejusdem domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur alterius vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam Catharinam Jakab, providi Joannis Jakab consortis, jobbagionis illustrissimi domini baronis Joannis Bornemisza de Kászon in possessione sua Petelye, comitatuque Thordensi existente, habente, residentem et commorantem ac incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely, per quem cum protestatione dominus actor allegat taliter: – illyen okokra nézve kelletvén az incattát in jus attrahálnom, ki is Isten és a nemes haza törvénye ellen a sátánnyal commerciumot vetvén, ollyan ember társaságot irtoztáztató s megrontó gonosz bűvös, bájos mesterséget tanólt, az mely tudományával sokaknak kárt tött, melyeket ha tagadna data exmissione kész lészek doceálni, doceálván meg kivánom a jure, hogy először vízi próbára vettessék, annak utánna, ha az próba magával hozza, megégettessék. Protestálván de caetera.

Pro incatta procurator Stephanus Sólymosi de eadem per quem incatta est parata in sui defensionem exhibere cum protestatione et perlegi cupitque ab impetitione domini actoris absolvi.

Deliberatum. Az actor ő kegyelme az exmissiótól nem praecludáltatik, mindaz által az legközelebb következő filialisról ezen causa ne differáltassék, akármellyik processusban agitáltatván az szék respectálván az incattának mind idős állapottját, s mind az keserves consequentiát.

74.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÚLL ANDRÁS FELESÉGE GÁBOR KATALIN ELLEN

I.

s. d. [1726]

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 63. p.

Causa jam saepe dicti domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus praesentem captivam Catharinam Gábor, nobilis Andreae Dúll, de Magyar Baxa consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely, per quem solemni cum protestatione allegat taliter: – illyen okokra nézve kelleték az incattát in jus attrahálnom, ki is contra jure regni magát paráznaságban elegyítette, insuper az urát megkurusolta, sőt más bűvös-bávos boszorkányságokkal is colludálván, hogy az urát hozzája kurusollyák, hogy tőlle el ne válhassék, melly tselekedetit ha tagadná, in instanti kész lészek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy documentalis leveleim megolvastassanak, azoknak valorok szerént meghallyon, protestando de reliquis.

Pro incatta procurator Stephanus Solymosi, de eadem cum protestatione excipit primo de foro.

Deliberatum competens forum.
Incatta appellat in ea parte.
Actor contendit.
Incatta cupit exmitti de rei merito.
Deliberatum. Datur exmissio futuram ad sedem.

II.

1726. november 1., Abafája

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Prot. N. 9. Felső kerületi filiális széki jkv. (1725–1735) 68–69. p.

Anno 1726. die 1. mensis Novembris sedes judicialis filialis inclyti comitatus Tordensis Processus Superioris celebrata est in possessione Abafája comitatuque dicto Tordensi tenore subsequenti. [...]

Causa supra dicti domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur vice comitis penes exmissionem, ut actoris contra et adversus Catalinam Gábor praesentem captivam ut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly, per quem actor exhibet litterae documentales penes quas cupit incattam secundum actionem priorem convinci et agravari protestando de reliquis.

Pro incatta procurator Stephanus Solymosi de eadem excipit de ingessione, ratio quia: midőn competens actornak ítéltet ispány uram, akkor nem urgeált az ura, per hoc az ura inquisitioja nem acceptáltathatik, és nem is olvastathatik.

Deliberatum. Exceptio non tenet, az ura ellene valo relatioja el nem olvastathatik.

Deliberatum.

Az actor vice ispány uram ő kegyelme az praemittált incatta ellen való actiojához képest nem lévén elégséges az exhibeált mindkét rendbeli productumi, mellyhez képest szükség s meg is kívántatik, hogy ispány uram az incatta ellen bővebben inquiráltasson. Az incatta is pedig noha az előtt való Oroszfaluban celebrált filiális törvényes székin az incattának kívánsága szerint exmissioja adatottat[!] volt maga ártatlanságának megbizonyítására, de mi okbul viseltetvén, elmulatta. Azért ex super abundanti idő adattatik az incattának, hogy maga mentségére készüllyen és dolgát igazíttsa. Melly mindkét rendbéli inquisitiót mindkét részről effectuálván a következendő competens filialis széken végső deliberátuma lészen, addig az incatta kemény detentioba tartassék.

III.

s. d.

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 83. p.

Causa continuata saepe fati domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus Catharinam Gábor, praesentem captivam ut incattam.

Pro actore procurator Georgius Lestyan de Csik Szent Király, per quem actor exhibet literas documentales penes quas cupit incattam secundum actionem priorem convinci et agravari, protestando de reliquo.

Pro incatta procurator Johannes Solnai de Kis Sáros per quem resolvit taliter: – elvárom mit exhibeállyon az actor ő kegyelme, amelly ellen is legitime magamat defendálnom salvum legyen, protestando ad ulteriora.

Deliberatum. Jóllehet de stricto jure dilatio az incattának nem adattathatnék, mindazáltal bizonyos consideratiókra nézve ex gratia sedis dilatio adatik, úgy mindazáltal, hogy legközelebb akkár holott celebrálandó nemes vármegye filiális székin olly készen légyen, hogy akkor finale deliberatum pronuntiáltatik, az actor viceispány uram ő kegyelme is bővebben akkorra inquiráltassan.

IV.

1727. június 30., Abafája

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 87–88. p.

Anno 1727. die 30. mensis Junii sedes filialis judiciaria inclyti comitatus Tordensis Processus Superioris in possessione Abafája est celebrata.

Causa continuata spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székelly de Poka Keresztur, inclyti comitatus Tordensis vice comitis ratione officii, uti actoris contra et adversus Catharinam Gábor praesentem captivam, uti incattam.

Pro actore procurator Georgius Lestyán de Csik Szent Királly penes dilationem actoris exhibet literas relatorias et humana testimonia, penes quas cupit praesentem captivam convinci et agravari, de caetero protestatur.

Pro incatta procurator Johannes Solnai de Kis Sáros, cum protestatione dicit: – elvárom mit exhibeál az actor ő kegyelme ellenem, salvum legyen azok ellen excipiálnom contendálnom és in mei defensionem exhibeálnom ita tamen, hogy egyéb utaimtól ne praecludáltassam, a humanum testimonium ellenem ne acceptáltassék leveles lévén a szék, és ab impetitione domini actoris in conclusione modo tunc declarando absolvátatnám, incatta de caetero protestatur.

Deliberatum. Jóllehet az incattának sokszori és nyilvánvaló paráznasága ex productis constál, mindazáltal minthogy ex adverso azon incattának in sui defensionem exhibeált relatoriájából comprobáltatik, hogy valóságában is medio tempore et processu pendent,

férje Dul András véle ett, ivut, conversálkodott, sőt iteratis vicibus együtt háltanak és közösültenek, azért az allegált Tripartitum Decretum continentiája szerint, ut habetur partis 1. titulo 105. az incattát halállal nem büntetik, hanem perengérben hóhér által in poenam et exemplum similium verettessék meg. Ezt is considerálván a nemes vármegye, hogy hosszas időktől fogván való rabságot szenvedett.

75.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZÁSZRÉGENI BORBÉLY ANTAL FELESÉGE SZABÓ ZSÓFIA ELLEN

I.

1726. szeptember 23., Görgény Oroszfalu

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 51–52. p.

Anno 1726. die 23. mensis Septembris sedes judiciaria filialis in possessione Görgény Oroszfalu comitatuque Thordensi Processus Superioris, serie subsequenti celebrata.

Causa spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztúr alterius vice comitis inclyti comitatus Thordensis ab officio, ut actoris contra et adversus praesentem captivam Soffiam Szabó, circumspecti quondam Antonii Borbélly de Szász Régen relictam viduam, velut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely, per quem solemni praemissa protestatione, allegat taliter: – illyen okokra nézve kelleték az incattat in jus atrahálnom, nem gondolván sem az Isten, sem az nemes haza törvényével, magát bőves bávos boszorkányi mesterségnek tudományával megfertéztette, sokakat azon mesterségével megrontott s vesztett Szász Régenben s más helyeken, az melyért Szász Régenben az szászrégeni becsülletets tanács megperlette, ott convincáltatván proscribáltatott, az causát appelálta Besztercére, ott is azon causát ratificálták. Insuper annak utánna is az sátánnyal colludálván, azonn sátánytól tanult mesterséget exerceálta, melly cselekedetit ha tagadná, in instanti kész lészek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy először vízi próbára vettessék, ha a vízi próba magával hozza, megtorturáztassék ad extradandos complices expost megégettessék, protestando de reliquis.

Pro incatta procurator Stephanus Solymosi, de eadem cum protestatione.

Cupit exmitti de rei merito. Salvum légyen énnékem in mei defensionem cum omnibus congruis circumstantiis inquiráltatnom.

Deliberatum. Conceditur exmissio futuram ad sedem, ad 8.

II.

1726. november 2., Abafája

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Prot. Törvénykezési jkv. N. 9. sz. 72–73. p.

Anno 1726. die 2. Novembris continuatio eadem sedem filialis [...]

Causa penes exmissionem continuata saepe dicti domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus praesentem captivam Sophiam Szabo, Antonii Borbélly de Szász Régen relictam viduam, ut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely per quem idem actor exhibet literas documentales penes quas cupit incattam juxta priorem actionem convinci et agravari, protestando de reliquis.

Pro incatta procurator Stephanus Solymosi de eadem: – jóllehet exmissióra keredszentem[!] volt, de nem eskedtethettem többet hét embernél, azért a tekintetes nemzetes vármegye denominállya két betsületes érdemes tagját, hogy mellettem inquirállyanak, mellyet is kérek ex gratia sedis.

Deliberatum. Ezen causában exmittáltatnak communis inquisitióra assessor Hegyesi András és Sáfár György uraimék ő kegyelmek.

III.

1727. március 1., Petele

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 82. p.

Anno 1727. die 1. Martii sedes judiciaria inclyti comitatus Tordensis Processus Superioris in possessione praememorata Petele filialis continuata. [– – –]

In causa generosi domini Sigismundi Székelly de Póka Keresztur vice comitis inclyti comitatus Tordensis ratione officii ut actoris, contra et adversus Sophiam Szabo, circumspecti quondam Antoni Borbélly de Szász Régen relictam viduam tale est deliberatum.

Jóllehet az incatta Szász Régen városában proscribáltatott és vice ispány uram ő kegyelme által incaptiváltatván ellene feles inquisitio peragáltatott, de semmi világos documentumát ellene vice ispány uram nem producálhatott, melly szerint condemnáltathatnék, per hoc tettzet a törvénynek, hogy az incatta az actor vice ispány uram ő kegyelme mostani inquisitiója alól simpliciter absolváltatik, hoc tamen conditione, hogy az mostan ellene béadott documentalis levélek maradgyanak benn a nemes vármegyénél, és ha ennek utánna valami suspicio lenne hozzá, tehát az akkor lejendő documentumok mellett az mostan ben maradott relatoria is in juditio acceptáltassék.

76.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUDA GYÖRGY FELESÉGE KOVÁCS JUDIT ELLEN

I.

1727. szeptember 28., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 104. p.

Anno 1727. die 28. Septembris sedes judiciaria filialis inclyti comitatus Tordensis Processus Superioris celebrata in oppido Szász Régen. [...]

Causa levata ejusdem domini vice comitis ratione officii, uti actoris contra et adversus Juditam Kováts, consortem providi Georgii Buda, jobbagionis spectabilis ac generosae Rebecae Sárpataki, spectabilis ac generosi quondam Sigismundi Korda de Boros Jenő relictae viduae, in comitatu Tordensi possessioneque Maros Bogát residentem et commorantem, velut incattam.

Pro actore procurator Georgius Lestyán de Csik Szent Király, per quem actor allegat taliter: Illyen okon kelletett az incattát in jus atrahálnom, hogy sem Isten, sem a nemes haza törvényével nem gondolván, magát szörnyő boszorkányságban elegyítette, mely boszorkányságával mind Isten ellen, mind emberek ellen kiváltképpen való bűvös bájos ördögi mesterségeket varáslásokat practizált, úgy annyira, hogy ördögi mesterségével más jámborokat megrontott testében, marhájában, javaiban, mely gonosz cselekedetiért ha tagadna, in instanti doceálni kész leszek, etiam ha ezen documentumim elégségesek nem lennének, ad futuram többeket is exmittáltassam, mely documentumim után megkívántam a jure, hogy elsőben keményen megtorturáztassék, hogy több complex társait kiadja, azután megégettessék, de caetero protestatur.

Pro incatta procurator Johannes Solnai de Kis Sáros et cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum. Datur exmissio utrisque partibus.

II.

s. d. [1728]

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 118–119. p.

Causa continuata penes exmissionem saepefati domini vice comitis ratione dicti officii sui, ut actoris contra et adversus providam Juditham Kováts, consortem providi Georgii Buda, jobbagionis generosae dominae Rebecae Sárpataki, spectabilis ac generosi quondam domini Sigismundi Korda de Boros Jenő relictae viduae in inclyto comitatu Tordensi Processu Superiori in portione sua possessionaria in possessione Maros Bogáth existente habita, residentem et commorantem, ut incattam.

Pro actore procurator Samuel Erszényes de Maros Vásárhely per quem actor exhibet litteras relatorias, super acceptatione post exmissionem legitime confectas ac emanatas, quas cupit perlegi, perlectis incattam juxta levatam convinci et agravari, et protestatur.

Pro incatta procurator Joannes Solnai de Kis Sáros per quem resolvit taliter: – elvárom cum protestatione mit exhibeáljon az actor ő kegyelme én ellenem, mellyek ellen, a törvénytől facultáltatván, legitime contentálnom és excipiálnom salvum sit. Protestando ad ulteriora.

Deliberatum. Mind a két részről való relatoriákat satis superque investigálván, láttatik némelly fatenseknek difformis fassioját, tetzett azért a nemes széknek ezen dolgát ad communizandum kibocsátani, mellyre is exmittáltatnak assessor Farkas Miklós és a szolgabíró Alsó János uraimék kedves atyánkfiai ő kegyelmek.

III.

1729. szeptember 16., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 168. p.

Anno 1729. die 16. mensis Septembris sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Magyar Regen celebrata. [...]

Causa continuata ejusdem domini vice comitis ab officio, ut actoris penes communem inquisitionem contra et adversus Juditham Kováts providi Georgii Buda consortem, sub cautione existentem et in levata praementionatam, ut incattam.

Pro actore procurator Stephanus Solymosi de eadem per quem actor exhibet communem inquisitionem cupitque perlegi, ex post juxta priorem actionem incattam convinci et aggravari, de reliquo protestatur.[1]

1 A per folytatása hiányzik.

77.

1727. december 10., Nyárádszereda

SÓVÁRADI ABODI TAMÁS FELESÉGE PÁL KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZOVÁTAI VARGA PÁL ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 21. (1727–1735) 41. p.

Anno 1727. 10. Decembris vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebrata.

[...] Causa levata Catharinae Pál, Thomae Abadi peditis pixidarii consortis de Sovárad, uti actricis, contra et adversus nobilem agilem Paulum Varga de Szováta, uti incattum, utrinque in sede Siculicalis Marus commorantes.

Pro actrice procurator Joannes Nagj de Gálfalva, per quem exhibet literas relatorias citatorias, penes quas dicit taliter: – citatoria relatoriámból constál miért kellett az incattust in jus adtrahálnom, qualiter azon citatoria relatoriámban declarált napon, helyen és esztendőben engemet diversis vicibus boszorkánynak, varáslónak diffamált, mely szovait instanti kész vagyok comprobálni, megkívánom azért, ha szovait nem comprobálja, mortuum homagiumán, költségemnek, fáracságomnak refusiojával convincáltassék. Protestatur de reliquo.

Incattus cupit exmitti. Deliberatum. Exmittitur.

78.

1728. szeptember 13., Szászrégen

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSENGER SILIMONNÉ, DOBOS GERGELYNÉ, MOLDOVÁN JÁNOSNÉ, GÁL JÁNOSNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 130. p.

Anno 1728. die 13. Septembris sedes judiciaria filialis celebrata in oppido Szász Régen. [...]

Causa levata generosi domini Sigismundi Székelly de Póka Keresztur, inclyti comitatus Thordensis alterius vice comitis ab officio uti actoris, contra et adversus Csenger Silimonné, jobbágionissam illustrissimi domini Sigismundi Kemény liberi baronis de Magyar Gyerő Monostor, Dobos Gergelyné, illustrissimi domini Adami Kemény, liberi baronis de dicta Gyerő Monostor, Moldván Jánosné, nobilis domini Nicolai Rácz de Felfalu jobbágionissam, Gál Jánosné, libertinam, in praedicta Felfalu residentes et commorantes praesentes captivas, uti incattas.

Pro actore procurator Joannes Solnai de Kis Sáros, per quem idem actor allegat taliter: – illyen okon kellett az incattákat in jus atrahálnom, hogy ennekelőtte diversis vicibus, locis et temporibus az kereszténységnek nem kicsiny praejudiciumára magokat éktelen ördöngős mesterséggel macerálni nem irtóztatnak, amellett sok jámboroknak mind személyekben, úgy egyéb jószágiban boszorkányi mesterségivel sokféleképpen ártottanak, a' melly tselekedetek is data exmissione világosságra jővén kész lészek comprobálni, doceálván meg kívánom a jure, hogy először is kemény torturára applicáltassanak ad extradandos complices, azután juxta usum consuetum vízi próbára vettessenek, azon is succedálván igne succendáltassanak, protestatur ad ulteriora.

Pro incattis procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly.

Deliberatum. Az incattáknak keresztneveket fel nem tették, mellyért az levata corruál.

79.

1729. március 9., Nyárádszereda

KORDA PÉTER FELESÉGE IMRE JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
SIMONFFI JÁNOS FELESÉGE FEKETE BORBÁLA ELLEN
MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 21. (1727–1735) 59. p.

Anno 1729. die 9. Martii. Vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebrata.

[...] Causa levata nobilis foeminae Judithae Imre nobilis agilis Petri Korda consortis, uti actricis, contra et adversus nobilem foeminam Barbaram Fekete nobilis agilis Joannis Simonffi consortem, uti incattam, utrinque in sede Siculicali Marus pagoque Csiba commorantes.

Pro actrice procurator Joannes Nagy de Gálfalva per quem proponit actionem taliter: – illyen actióm vagyon az incatta ellen, qualiter az incatta Isten s haza törvénye ellen diversis vicibus, temporibus et locis, nevezetesen in anno 1728, ezen székben, Csibán, de die et mense protestatur, boszorkánynak, varáslónak pronunciált, mely szovait in instanti kész vagyok comprobálni, megkívánom a' jure a diffamatiójáért mortuum homagiumomon, költségemnek, fáratságomnak refusioján convincáltassék, in publico pedig szovait retractálja. Protestatur de reliquo liceat tam verbis, quam scriptis, si necessum fuerit plura.

Pro incatta nemo. Deliberatum. In totali actione convincitur.

80.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
FASZARÓ SIMON FELESÉGE KRISZTINA ELLEN

I.

1729. augusztus 18., Magyar Fülpös

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvényszéki jkv. N. 9. 159–160. p.

Anno 1729. die 18. mensis Augusti sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Magyar Fülpös celebrata. [...]

Causa saepius dicti domini Sigismundi Székelly de Póka Keresztur vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus providam Cristinam de cognomine protestatur, providi Faszaró Simon consortem, illustrissimi domini comitis Alexandri Teleki de Szék in possessione Gernyeszegh residentem et commorantem, ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Joannes Solnai de Kiss Sáros, per quem dicit taliter: – illyen okon kellett az incattát in jus atrahálnom, hogy ennek előtte diversis locis et temporibus

boszorkányságban elegyítette magát, sokaknak ördöngős mesterségével ártott, aminthogy ollyan idegen és kereszténység ellen való portékák maga házánál és ládájában tanáltattanak, mellyeknek regestroma authentiae in instanti ad exhibendum jelen vagyon, minthogy pediglen az incatta nem is tagadhattya, midőn azon ládájában megtalált idegen portékák iránt examenre húzatott volt, ultranea sua et spontanea voluntate maga portékáinak hallatlan orrságait[!] declarálta, az okon kívül megfogatásának alkalmatosságával, és annak utánna, midőn ellene inquiráltak volna, az egyik a regiusok közül hirtelen úgy megbetegedett miatta, hogy hallatlan betegségben esett, mellyet is az incatta, ha tagadna, data exmissione kész lészek comprobálni, doceálván, megkívánom a jure, hogy mint bűvös bájos előbször is torturáztassék meg extradandos complices, et post secundum mentem Decreti Tripartiti ut habetur in iudice sub termino veneficus tűzzel égettessék meg, protestando ad ulteriora.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly per quem eadem incatta cupit exmitti in rei merito futuram ad sedem.

Deliberatum. Datur exmissio ambabus partibus ad comprobandas assertiones suas futuram ad sedem.

II.

1729. szeptember 17., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 175. p.

Anno 1729. die 17. Septembris sedria praemissa continuata.

Causa continuata penes exmissionem saepius dicti domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus providam Cristinam de cognomine protestatur, providi Faszaró Simon consortem, jobbagionis illustrissimi domini comitis Alexandri Teleki de Szék in possessione Gernyeszegh et comitatu Thordensi residentem et commorantem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Solnai de Kis Sáros per quem idem actor juxta compromissionem exhibet literas inquisitiorias penes quas cupit eandem incattam secundum priorem actionem convinci et aggravari protestatur ad ulteriora.

Pro actore procurator: – idem qui antea, Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly, per quem eadem incatta cupit continuatam perlegi, ex post elvárom, mit exhibeállyon az actor ő kegyelme ellenem, salvum légyen énnekem azok ellen excipiálnom, contendálnom és magam mentségére énnekem is exhibeálnom, et modo tunc declarando absolutiot is venne, protestando de reliquis.[1]

1 A per folytatása hiányzik.

III.

1730. május 12., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 208–210. p.

Anno 1730. die 12. Maii sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in oppido Szász Régen celebrata est. [...]

Causa continuata penes exmissionem spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur alterius vice comitis inclyti comitatus Thordensis ratione officii sui, ut actoris, contra et adversus foeminam Cristinam de cognomine protestatur, providi Faszaró Simon, jobbagionis illustrissimi sancti romani imperii comitis Alexandri Teleki de Szék, in possessione sua Gernyesseg et comitatu Thordensi existente habita residentis et commorantis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Abrahamus Gálfalvi de Harczó, per quem actor protestando de omni salva juris facultate exhibet literas documentales ad praesentem causam necessarias, penes quas cupit annotatam incattam juxta continentiam prioris actionis convinci et aggravari, debitaeque executioni demandari. Actor protestatur de reliquo liceat verbis vel scriptis plena si necessum facit.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely.

Deliberatum. Ex exhibitis a domino actore contra incattam literalibus documentis iisque diligenter perlectis et consideratis, a nemes vármegye filiális széki előtt constál világosan az incattának sokféle idegen, titkos és emberi természet szerint való közönséges okoskodással nyilván ellenkező mesterségei, nevezetesen pedig: 1. Miként más ember tehenének tejét bosszuságból teljességgel elvesztette, melly miatt azon tehén bornyának is meg kellett dögleni, a' tehén is azon esztendőben meddőn maradott, melly tehén az mezőről is a' csordát elhagyván ide s tova tegeregvén s mindenütt orrával az földet szagolván az faluban bément, és nem haza, hanem immediáté az incatta házához futott, annak ajtaját bérontotta s az pitvara ajataja küszöbét nyalta, sőt alig hajhatták ki onnét. 2. Négy embert rontott meg csuda himlő forma fekélyes betegségekkel, kik midőn az falu uttzáján jámborul mentenek volna, valami magokot hintegetett keresztül az uttzán előttök, és török buza tsőre húzott farkas gégén fújt utánnok. 3. Ezeken kívül varas béka tanáltatott az incatta ablakja alatt fazékban elevenen vízben béfödve. 4. Azonban valami magokot akart más asszonnyal az Marosba vettetni, mellyet az nem tselekedvén, maga az incatta az háznak oldalában szúrta és sokáig ott is tartotta, s annak utánna onnan ugyan maga elvitte. 5. Szent György nap estvéjén az falu uttzáján az porban disznó ganéjt takargatván s tsudáson mesterkedvén, más napon azon hellyen az marhák irtózatoson bőgtenek, s azon hellyről alig hajtották el a csordát. 6. Az ő másnak adta tyúktojásban lentse szem tanáltatott, ugyan másnak adta édes teje tele vólt más napon nyüvel. 7. Egy kis leánykának az vizes kártyát kezéből kivévén az uttzán azt a maga lábai között háromszor által s még általdugta. 8. Éjtszaka anyaszült mezítelen ment bé maga házához két viseltes fazékban vizet vivén, s hajadon fővel is lévén, tsak egy condra volt az nyaka körül. 8.[!] Török buza tsőre húzott farkas gégét tartott az kinn által fújt azokra, kik ellenkezői voltanak valamiben, és azon fúvás miatt hirtelen fekélyes betegségben estenek az emberek, kiket

véle megfújt. 9. Maga negyven napos gyermekét nap feljöttekor az ház ablaka alatt az nappal szemben ültette, viasz gyertyát gyújtott, s sót, kenyeret tött melléje. 11.[!] Elfogattatásakor sokféle idegen portékák tanáltattanak ládájában, mellyeknek mire való voltokot tiszta ember nem értheti, sőt az enumerált dolgain kívül is feles guruslási, s maga fenyetődző szavai constálnak, melly istentelen gonosz mesterségei és cselekedeteire nézve az nemes vármegye filiális székinek úgy tettzett, hogy az incatta Faszaró Simonné, Krisztina, mint bujos bájos boszorkányságban elmerült személy előbbször is megúsztattassék, azután ad extradandos complices keménnyen megtorturáztassék, s tűzzel megégettessék.

81.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MENGECZ JAKAB FELESÉGE JAKAB ANNA ELLEN

I.

1729. augusztus 19., Magyar Fülpös

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 164. p.

Die immediate subsequenti 19. videlicet mensis et anni praescriptorum sedria filialis eadem continuata. [...]

Causa saepius titulati domini vice comitis ab officio, uti actoris contra et adversus providam Annam Jakab providi Jacobi Mengecz consortem, jobbagionis vero generosae dominae Clarae Foszto, generosi quondam Emerici Miske consortis, portione sua possessionaria in possessione Dedrád et comitatu Colosiensi residentis et commorantis, uti incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Joannes Solnai de Kis Sáros, per quem dicit: – illyen okon kellett az incattát in jus attrahálnom, hogy ennek előtte diversis vicibus, locis et temporibus boszorkányságban elegyítette magát, sok jámboroknak veszedelmekkel és károkkal, melly dolgait is data exmissione kész lészek doceálni, comprobálván, megkívánom a jure, hogy mint boszorkány, előbbször is ad extradandos complices, megtorturáztassék et ex post égettessék meg, et ad ulteriora protestatur.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly per quem eadem incatta cupit exmitti in rei merito futuram ad sedem.

Deliberatum: Datur exmissio.

II.

1729. szeptember 16., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 173. p.

Anno 1729. die 16. mensis Septembris Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis processus Superioris in possessione Magyar Régen celebrata. [...]

Causa continuata penes exmissionem generosi domini vice comitis Sigismundi Székely de Póka Keresztur ab officio, ut actoris contra et adversus providam Annam Jakab, providi Jacobi Mengecz consortem, jobbagionis vero generosae dominae Clarae Foszto, generosi quondam Emerici Miske consortis in portione sua possessionaria in possessione Dedrád, et in comitatu Colosensi residentis et commorantis ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Joannes Sólnai de Kiss Sáros, per quem idem actor juxta compromissionem exhibet literas de et super inquisitione legitime confectas et emanatas, quas cupit perlegi, cupitque eandem incattam secundum tenorem et conscientiam earundem ac priorem actionem convinci et aggravari, legitimaeque executioni demandari et protestatur ad ulteriorem.

Pro incatta procurator penes exmissionem Josephus Nagy de Kál per quem incatta de omni salva juris facultate protestando taliter defendit se:[1] – minek előtte levátáját elolvastatnám, s abból megtánolnám min keresnek engemet, s mivel akarnak aggraválni, ennek utánna continuátáját is felolvastatnom. Minek előtte exhibitáit a dominus actornak felolvastatnám én az ellen excipiálnék s contendálnék, megkívánom continentiája a dominus actornak felolvastassék, melly ellen is excipiálnom, contendálnom salvum légyen, ex post in mei defensionem legitime emanált documentumim felolvastatssanak[2] in mei defensionem, mellynek continentiája szerint megkívánom, hogy az dominus actornak kereseti alól simpliciter absolváltassam és aki az oka szenvedésimnek, költségemnek, megkeresnem salvum légyen, protestatur de reliquis, liceat verbis vel scriptis plura.

Deliberatum. Az incatta részéről exhibeált dokumentumokbéli fogyatkozásokot okozván az regiusok errora, ex gratia sedis dilatio adatik ad futuram eamque proximam sedriam usque.

III.

1729. december 3., Alsó Idets

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 186–187. p.

Die 3. mensis Decembris anni praemissi 1729. sedria filialis eadem ibidem in possessione Alsó Idets continuata sequenti serie. [...]

Causa continuata generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur inclyti comitatus Thordensis alterius vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus Annam

Jakab alias Bartos, providi Jacobi Mengecz jobbagionis nobilis foeminae Elisabethae Foszto, nobilis quondam Emerici Miske de Magyar Csesztve relictae viduae in portione sua possessionaria in possessione Dedrád et comitatu Colosiensi existente habita residentis et commorantis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Georgius Léstyán de Csik Szent Király, per quem actor exhibet literas relatiorias de et super inquisitione legitime confectas et emanatas, penes quas cupit incattam juxta priorem actionem convinci et aggravari et protestatur de reliquo.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely, per quem eadem incatta dicit cum protestatione: – elvárom mit exhibeállyon az actor ő kegyelme ellenem, salvum légyen énnekem azok ellen excipiálnom és contendálnom és in mei defensionem exhibeálnom is, az melly exhibitáim mellett is absolutiot magamnak modo tunc declarando solicitálnom, protestatur de reliquo.

Deliberatum. Causa praesentis prosecutio ad futuram sedriam filialem hujus inclyti comitatus dilata est.

1 A következő mondatot kihúzták.
2 A következő három szót kihúzták.

82.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSENGER FILIMON FELESÉGE RATZ NYEDA, SZÉKELY GYÖRGY FELESÉGE KISS SÁRA, DOBOS GLIGOR FELESÉGE DOBOS DOTYICZA, MOLDUVÁN ONYITZA FELESÉGE KÁDÁR NASZTASZIA, VIDIKÁN JUON FELESÉGE MOLDOVÁN JUANA ELLEN

I.

1729. december 2., Alsó Idets

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 179–180. p.

Anno 1729. die 2. Decembris sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Also Idets celebrata.

Causa levata spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur inclyti comitatus Thordensis alterius vice comitis ratione officii, ut actoris contra et adversus providas Ratz Nyeda, providi Csenger Fhilimon, ac Kiss Sára providi Georgii Székely, illustrissimi domini baronis Sigismundi Kemény de Magyar Gyerőmonostor, item Dobos Dotyitza providi Dobos Gligor, illustrissimi domini baronis Adami Kemény de dicta Magyar Gyerőmonostor jobbagionum, item Kádár Nasztaszia, providi Molduván Onyitza, nobilis Nicolai Rátz de Felfalu inquilini, item Moldován Juana providi Vidikán Juon, spectabilis ac generosi domini Petri Szutsaki de Erdő Csinád pariter inquilini

hic dictorum dominorum et maritorum suorum jobbagionum vero et inquilinorum eorum quorum supra in portionibus suis possessionariis in possessione Felfalu comitatuque Thordensi existentibus habitis residentium et commorantium consortes, ut incattas.

Pro actore procurator Georgius Josa de Csik Mintszent: – illyen actiom vagyon a proclamata incatták ellen, hogy az incatták nem gondolván Istennek és hazánknak kemény törvényével, az ördöggel szövetséget vetvén istentelen boszorkányi tudományokban foglalták magokat és ugyanazon gonosz mesterségeket diversis locis et temporibus iterum vicibus usuálták és practizálták, nevezetesen ugyan felfalvi nemzetes Rátz Miklós uram feleségét, nemzetes Csontos Borbára asszonyt egésségében egészen megvesztették, ábrázatyában ezen boszorkányságok által rútul deformálták, úgy annyira, hogy már tíz esztendőktől fogva nyomorog azon vesztések miatt, Csenger Fhilimonné és Székely Györgyné pedig midőn urok Vécsen fogságban voltak, azokot boszorkányi mesterségek által akarván megszabadítani, illyen képpen practizálódtanak, hogy a magok házokot mezítelen kerülték, az Kemény Sigmond uram ő nagysága képit földből kiformálták, és annak alkalmatosságával salva venia ember ganét főztek, nemkülönben az Rátz Miklósné asszonyom képét is ugyan földből kiformálták és külömbnél külömb képpen úgy ördöngősködtek, melyet az incatták, ha tagadnának rész szerént kész vagyok in instanti is doceálni, rész szerint pedig data exmissione bővebben doceálok, megkívánom azért a jure, hogy elsőbben is megúsztattassanak, azután ad extradandas similes, et exemplum aliorum keményen megtorturáztassanak, azután tűzzel égettessenek meg s meghaljanak, protestatur de reliquis.

Pro incattis Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly, per quem eadem incattae cupiunt exmissi de rei merito protestando de reliquis.

Deliberatum. Datur exmissio futuram ad sedriam.

II.

1730. október 26., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 220. p.

Anno 1730. die 26. Octobris sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Magyar Régen celebrata est. [...]

Causa continuata penes exmissionem ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providas Rusz Nyedam, Filimonis Csenger, Sárám Kiss, Georgii Székely illustrissimi domini Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor jobbagionum, Dokiczam Dobos, Georgii Dobos, illustrissimi domini Adami Kemény de dicta Magyar Gyerő Monostor jobbagionis, item Nasztasziam Kádár, Joannis Moldován inquilini nobilis Nicolai Rácz de Felfalu et Joannam Moldován, Joannis Vidikán, inquilini generosi domini Petri Szutsáki de Erdő Csinád sic dictorum dominorum et maritorum suorum eorum quorum supra jobbagionum et inquilinorum consortes ut incattas.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, per quem exhibet actor literas relatorias de et super inquisitione contra incattam legitime confectas et emanatas, quas perlegendo

cupit easdem incattas juxta continentiam earundem, levatamque priorem convinci et aggravari, protestatur interim.

Praesenti causae ingerit se nobilis Nicolaus Rácz de Felfalu et exhibet similiter contra praementionatas incattas literas relatorias ad praesentem causam necessarias, juxta quarum tenorem cupit judicium secundum priorem levatam et protestatur.

Pro incattis procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly per quem eaedem incattae dicunt: – elvárjuk, mit exhibeállyon az actor ő kegyelme ellenünk, salvum sit minekünk az ellen exhibeálnunk, contendálnunk és excipiálnunk magunk mentségére, az mellett magunknak absolutiot sollicitálnunk, protestatur de reliquis.

Incattas protestatur de remedio novi judicii, mivel az mostan exhibeált relatoriái az incattáknak corruáltanak.

83.

1729. december 2., Alsó Idets

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TODERIGH SZÁVA ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 184. p.

Anno 1729. die 2. Decembris Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Alsó Idets celebrata.

Causa levata generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur vice comitis ab officio ut actoris, contra et adversus providum Toderigh Száva, jobbagionem illustrissimi domini baronis Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor in portione sua possessionaria in possessione Levér et comitatu Thordensi existente habita residentem et commorantem, uti incattum.

Pro actore procurator idem dominus actor, et dicit: – ilyen actiom vagyon az incattus ellen, hogy az felesége midőn éltében az boszorkányi mesterségben igen nagy mértékben lett volna, más személyeket is azon ördögi mesterségre tanított gyakran, kik is, tudniillik a tanítványok, minnyájan külön-külön bizonyos fizetést adván az incattus feleségének, azon fizetést azoktól az incattus szedte fel, s hordotta maga házához holta után is, az feleségének, mint feleségének nem csak házas, hanem az boszorkányságban is komplex társa, melly ebből is kilátszik, hogy az boszorkányságért fizetett taxát ő maga szedte fel és hordotta haza az feleségének, mellyet, ha tagadna az incattus data exmissione kész lészek doceálni, azután azt kívánom a jure, hogy keményen megtorturáztatván előbbször égettessék meg, mint boszorkány.

Pro incatto procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely et cupit exmitti de rei merito.

Deliberatum. Datur exmissio.

84.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŐCS GYÖRGY FELESÉGE PETKA ELLEN

I.

1730. január 22., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 200. p.

Sedria filialis in oppido Szász Régen celebrata die immediate subsequenti 21. videlicet mensis ejusdem [...]

Causa spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur vice comitis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris ab officio uti actoris contra et adversus foeminam Petka, Georgii Szőts consortem, praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator Joanes Nagy de Gálfalva per quem proponit actionem taliter: – illyen actiom vagyon az incatta ellen, qualiter nem gondolván Isten és az haza törvényével diversis vicibus, temporibus et locis de quibus protestatur, nevezetesen Maros Széken Ernyében és másutt is magát ördögi mesterségben elegyítvén varáslásban, guruslásban és boszorkányságban, melly tselekedeteit ha tagadna, data exmissione kész lészek comprobálni, comprobálván megkívánom a jure, vízi probára vettessék, annak utánna megtorturáztassék több complex társainak kiadására, s annak utánna megégettessék, protestatur de reliquo.

Pro incatta eadem et cupit exmitti.

Deliberatum. Datur exmissio.

II.

1730. május 12., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 211–212. p.

Anno 1730. die 12. Maii Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in oppido Szász Régen celebrata est [...]

Causa continuata penes exmissionem ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus foeminam Petka, providi Georgii Szőts consortem et praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva per quem exhibet literalia instrumenta contra incattam quas perlegendo cupit judicium juxta priorem levatam convinci et aggravari debitaeque executioni demandari, protestando ad ulteriorem.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárely per quem eadem incatta dicit: – elvárom, mit exhibeállyon az actor ő kegyelme ellenem, salvum légyen énnekem azok ellen excipiálnom s contendálnom, és absolutiót is kívánnom, protestatur de reliquo.

Deliberatum. Az actor ő kegyelme exhibeált documentumiból világoson kitettzenek az in causam attracta Petka nevű asszonynak Szőts Györgynének nyilván és felette való irtozatos nagy boszorkányos mesterségei, azok által való istentelen gonosz tselekedetei, miként: 1. Más embereket megvesztett. 2. Némelly emberre megharaguván, megfenyegette, hogy nem él sokáig, s azon ember harmadnap múlva causaliter meg is holt. 3. Az Tamás homloka nevű havas pusztájáról egy óra alatt füveket, gyökereket hozott és tamariskus fát Széplakra. 4. Más emberektől abrakot kérvén és pénzt, azt mondotta maga az incatta, hogy azt az ördögök lovainak adgya, és az kért pénzzel az ördögököt pokolból kihíjja. 5. Az ördögököt személy s név szerint hívta ki a pokolból, az kertnek támasza mellett az föld színén mesterkedvén, s ugyan az kert támaszát az mezítelen felfosztósodott lábai közé fogta. 6. Az élő kútba száját selyemmel bévarrott varas békát vetett. 7. Törvénykezése alkalmatosságával az ujjai közé fogott szőrszálat morsolgatván, abból nézte s jövendőlte ki, mint succedálandó törvényt. 8. Az ellopattott marhákot s pénzt mestersége által visszahozta az károsnak. 9. Maga kérkedett, hogy az kit ő megátkoz, meg lészen átkozva, mert nem él sokáig. 10. Az egyenetlenül élő házasokot egyben tudgya kötni, hogy jól éllyenek, tsak nékie jól fizettenek volna. 11. Maga kérkedett, hogy volt az ördögtől annyi hatalma, hogy a fiát kilenczer az tömlöcből kiszabadíthattya, mint már egy néhányszor ki is szabadította, de azon hatalma elfogyván, az után más ördöghöz folyamodik. 12. Bukurest városát harmad nap alatt megjárja, maga mondotta. 13. Maga szája vallása, hogy az kinek ártani akar, árt. 14. Az vizet úgy meg tudgya oltani, mint az tejet. 15. Elszaladott rabot vissza tud hozni. 16. Házasokot meg tud kötni, hogy úgy ne szeressék egymást, mint az kutya az macskát. 17. Az incatta farkas képében felült egy kancára, kit midőn látván mások, meg akartanak volna lőni, azonnal eltűnt az emberek elől. 18. Nyilván mondotta, hogy nagyobb s hatalmasabb az ördög az Istennél. Ezeken kívül hasonló külömb külömb féle gonosz mesterségei által practizáltatott actái is abundé compariáltatván az nemes vármegye előtt, tettzett az nemes vármegye Filiális Törvényes székinek, hogy az in causam attracta Petka nevű asszony az bévött usus szerint megúsztattassék, annak utánna keményen megtorturáztassék ad extradandos complices, s az ország törvénye szerint tűzzel megégettessék.

85.

1730. augusztus 26., Szászrégen

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUKUR STYAUL ÖZVEGYE SZORA STYAUL ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 218. p.

Anno 1730. 26. Augusti Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in oppido Szász Régen celebrata est [...]

Causa ejusdem saepe fati domini vice comitis ut actoris contra et adversus providam Szora Styaul, relictam viduam quondam Bukur Styaul, ut incattam.

Pro actore procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely per quem idem actor proponit taliter: – illyen actiom vagyon az incatta ellen, ki is contra jura regni az isteni szeretetet respuálván, magát bőves bávos ördögi mesterségben elegyítvén, azon ördögi mesterség által sok szegény embereket megvesztett, rontott, mint aféle boszorkány, melly cselekedeteit ha tagadná, data exmissione cum omnibus congruis circumstantiis kész lészek doceálni, doceálván megkívánom a jure elsőbben vízi probára vettessék, ha a vízi próba úgy hozza magával, annak utánna, ad extradandos complices, megtorturáztassék, ex post megégetessék, protestatur de reliquis.

Pro incatta procurator Johannes Solnai de Kis Sáros et cupit exmitti.

Deliberatum. Datur exmissio.

86.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HOSSZU THEODOR FELESÉGE MÁRIA ELLEN

I.

1730. augusztus 26., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 215–216. p.

Anno 1730. 26. Augusti sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in oppido Szász Régen celebrata est. [...]

Causa spectabilis ac generosi domini Sigismundi Székely de Póka Keresztur incliti comitatus Thordensis alterius vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus Mariam Theodori Hosszu, nobilis Samuelis Bán de Galambod jobbagionis consortem, ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva per quem proponit actionem taliter: – illyen okon kellett az incattát jure prosequálnom, qualiter in anno praeterito 1729., de die et mense protestatur, karátson böjtiben fenn említett urát hitetlenül elhagyván, nemes Maros Székről, Galambodról mással együtt elszökött, négy gyermekeit is elhagyván, ez mellett boszorkánysággal is vádoltatik, melly tselekedeteit data exmissione kész lészek comprobálni, comprobálván megkívánom nős paráznaságáért, ut habetur Approbatae Constitutionis Partis 3. Tituli 47. Articuli. 21., si juris convincálódgyék, protestatur actor de reliquo.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely per quem eadem incatta cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum. Datur exmissio.

II.

1730. október 26., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 219–220. p.

Anno 1730. die 26. Octobris sedria filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Magyar Régen celebrata est. [...]

Causa ejusdem domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus Mariam providi Theodori Hosszu, generosi domini Samuelis Bán de Galambod jobbágionis in portione sua possessionaria in possessione memorata Galambod et sede Siculicali Maros existente habita residentis et commorantis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva per quem idem actor exhibet literas relatorias de et super inquisitione legitime confectas et emanatas, quas perlegendo cupit incattam juxta priorem actionem convinci et aggravari, protestatur de reliquo.

Pro incatta procurator Georgius Lestyán de Csik Szent Király per quem incatta allegat taliter: – mit exhibeállyon az actor ő kegyelme, elvárom és salvum légyen nékem az actornak ő kegyelmének minden exhibitái ellen contendálnom, liceat plura verbis, vel si necessum fuerit etiam scriptis et protestatur.

Deliberatum. Az actor ő kegyelme az incatta ellen nem doceál annyira, hogy allegátiója szerint condemnáltathassék az incatta, az mennyiben doceál pedig ő kegyelme, ha mi büntetésre itíltethetnék is, de hosszas időktől fogvást continuáltatott rabsága, elegendőnek hagyatik, és így az nevezett incatta ab impetitione domini actoris simpliciter absolváltatik.

87.

1732. január 23., Marosszereda

INTZE ISTVÁN ÖZVEGYE ÁDÁMOSI ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IFJÚ JÁNOSI ISTVÁN ÉS FELESÉGE BORSOS MÁRIA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 21. (1727–1735) 249–252. p.

Anno 1732. 23. Januarii vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebrata.

[...]

[...] Causa nobilis foeminae Elisabethae Adamosi, nobilis quondam Stephani Intze de Kis Görgény relictae viduae, uti actricis, contra et adversus nobilem agilem Stephanum Jánosi juniorem, de eadem Kis Görgény, nec non consortem ejus, nobilem foeminam Mariam Borsos, utrinque in sede Siculicali Marus, uti incattos, commorantes et residentes.

Pro actrice procurator Joannes Nagy de Galfalva, per quem cum protestatione proponit actionem suam taliter: – illyen actiom vagyon a megírt incattusok ellen, qualiter Isten

s haza törvénye ellen, atya szeretet ellen, az elmúlt 1731. esztendőben die mensis Novembris az exponens aszszony holtig való szomorúságára, embereken való betstelenségert, hírenek meg sindesiert ezen szőőkben Kis Görgényben, ott való falus bíró házánál, de vicibus contestatur, mind annak előtte, mind utána is hellyekben bestelen szókkal illették, diffamálták, varáslonak, boszorkánysággal s arra tzélozó életűnek diffamálták s boszorkánynak pronunciálták, melly szavaikot ha az incattusok tagadnák, instanti kész vagyok comprobálni. Megkívánom azért a' jure, ha réám nem bizonyittyák, mortuum homagiumomon seorsin et singillatim convincálódgyanak, költségemnek fárattságomnak refuziojával és ezen nemes szék előtt elmondott szavaikot retractállyák s megkövessenek. Protestatur actrix de reliquo, et si necessum fuerit, liceat tam verbis, quam scriptis plura.

Pro incattis procurator Joannes Tolnai de Fojfalva, per quem idem incatti cum protestatione cupiunt de citatione doceri, ex post relegi contra quas, si necessum fuerit, liceat tam verbis quam scriptis plura.

Exceptio incattorum. Az actrix personalis comparitiora citáltatott bennünket, ergo cum homagio condescendállyon az causa.[1]

Et incattus, incatta excipiunt de processu, semminemű causában és actusért az in causam attractus personalis comparitiora nem citáltathatik, hanem in casibus notae infidelitatis concernentibus, item in actibus majoris potentiae, juxta Decreti Tripartiti Partis 1. Titulum 14. et Partis 2. Titulum 20., signanter Approbatae Constitutionis Partis 4. Tituli 1. Articuli 16., item causis juxta Decreti Partis 1. Titulum 9., in loco delicti deprehentis, ez pedig pure diffamatióról emergált causa, az melynek processusa sem de jure, sem pedig de praxi nem personalis comparitiora való processus, mint hogy pedig ezen actusért az actrix az incattakat contra expressum Appobatae Constitutionis praecitatae Tituli 1. Articuli 16. personalis comparitióra citáltatta, megkívánnyuk juxta ejusdem Articuli tenorum az actrix ő kegyelmét, in mortuo homagio convincáltassék, és ezen processussa cassáltassék.

Pro actrice. Ezen causa jóllehet diffamatióból emergáltatott, mindazonáltal olly diffamatióból, mellyért ha az actrixot illyen színő cselekedetért, mellyel az incattusok diffamáltak, tiszt vagy más valaki persequálna, akinek incumbálna, personaliter kellenék megjelenni, és a poenát is in persona kellenék elviselni, mert az illyen színő cselekedetek a quinque casusok közi számláltatnak, e converso, ha az incattusok reá nem bizonyíthattyák, in mortuo homagio convincáltatnak, per hoc, méltán personalis comparitiora citáltathattak, mivel azon Approbatabeli locusból, melly vagyon Partius 4. Tituli 1. Articuli 11., ahol a causák egy catalógusban szedettenek, világoson enumerállya minemű causákban kívántatik personalis comparitio, in his verbis actus majoris causa aliorumque in articulis Regni superinde editis specifice demonstratorum, aláb Articulus 15. világosan rá értetik, in his terminis a deliberatumon homicidiumokban personaliter compareállyanak, e pedig deliberatum homicidium, mikor szánszándekkal ollyan magaviselettel diffamállya, melly halált importál, azért ut supra, méltán personalis comparitióra citáltathattak, aminthogy az egyik incattus pedig jelen sintsen, és azon articulus, melly mellett az incattusok kíványák cum poena ibidem expressa ezen causát cassáltatni, az is azon articulus is úgy adgya előnkbe, hogy ha per non venit, convincáltatnék, annak utánna penes prohibitam, vel novum judicium compareálna, úgy allegálhatta, hogy nem kívánt volna personalis comparitiot per hoc azon poenát ellennem nem allegálhatya, mivel mind decretalis, mind approbatabeli locusok, a mellyeket az incattusok az illyen casust a quinque casusok közi számlállyák és értetik. Pro his verbis, et stat processus.

Incatti ad hoc clarissimi juris est maleficia non esse summenda, az actrix ő kegyelme ezen diffamatiót úgy vészi, azt mondgya, ez major potentia, mert ha tiszt uraimék perlenek, meg kellene halniok, de juris insultus erubescit sine lege loqui, mutasson ő kegyelme ollyan törvényt, az melly illyen színő diffamatiót major potentián tartson, de ollyant ő kegyelme nem mutat, mert sohul is az hol az haza törvénye a major potentiákot enumerállya, signanter Decretum Partis 3. Titulus 19. azt ott nem specificállya, ellenben pedig az Decreti Tripartiti Partis 2. Titulus 72. in genere mindennemű diffamatióért száz forint poenát constituál, és így ezen diffamatio nem major potentia, s meg sem lehet az illyen diffamatióért a diffamanst, qua potentariust sententziázni, ami pedig az actrix által citált Approbatabeli 9. titulust illeti, hogy az ottan specificált causáért personalis comparitiora citáltassék valaki, azt ott mondgya, nem is szoktak valakit ob non restitutionem literarum instrumentorum, diffamationem, et non restitutionem jobbaggionem personalis comparitiora citálni, mellyet cónfirmál a Decreti Tripartiti Partis 2. Titulus 24., ahol azt mondgya, hogy de domo residentiae a nemest személly szerint nem idézhetni, irattya az actrix ő kegyelme, hogy ezen exceptióm penes remedium inhibitionem etc. lehetne, de it nincsen per non venit sententia, ottan nem mondgya azt, hogy csak per non venit sententia mellett lehessen azon poenát intentálni, hanem generaliter szól, ami conclusájából kitettzik, versus plura.

Actrix ad haec verbis.

Causa per actorem est deposita cum solito onere.

1 Megjegyzés az irat szélén: „Personalis comparitio. Actrix protestatur et appelat in ea parte. Incatti contendunt."

88.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HALÁSZ ISTVÁN FELESÉGE TÓTH BORBÁLA ELLEN

I.

1732. március 18., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 285. p.

Anno 1732. die 18. Martii, Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in oppido Szász Régen celebrata est. [...]

Causa ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam Barbaram Tóth, providi Stephani Halász, jobbagionis illustrissimi liberi baronis domini Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor in comitatu Thordensi portioneque sua possessionaria in possessione Falfalu commorantis consortem, ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Stephanus Solymosi de eadem dicit cum protestatione: – illyen actiom vagyon az proclamált praesens captiva ellen, qualiter nem gondolván sem az Isten, sem az nemes haza szorossan circumscribált törvényével, diversis locis, vicibus et temporibus boszorkányságban elegyítette magát, boszorkányi mesterségre másokat tanított, mezítelen, nappal, más ember házát megkerülte, másokkal is kerültette, boszorkányi mesterségével másokat megvesztegetett, kurusolt, megnyomorított, nevezetesen nemes Thorda vármegyében Felfaluban lakó Rácz Miklósné Csontos Borbára asszonyt ab huic aliquorum retroactis annis megkurusolta, nyomorította úgy, hogy ma is ábrázattyában defectus vagyon miatta. Melly tselekedeteit in instanti kész vagyok doceálni, doceálván megkívánom a' jure, elsőbben is megtortúráztassék ad extradandos complices, ex post juxta leges divinas et patriae megégettessék, vízi próbára vettetvén, et actor de caetero protestatur.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly per quem eadem incatta excipit verbis taliter.

Incatta cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum. Datur exmissio futuram ad sedem.

Actor cupit acceptari literas inquisitorias contra incattam, peractam etiam si necessum fuerit plena inquirere salvum sit.

II.

1732. október 20., Erdő Csinád

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 328. p.

Anno 1732. die 20. mensis Octobris Sedria Filialis inclyti comitatus Thorda Superioris in possessione Erdő Csinád celebrata est. [...]

Causa continuata penes exmissione ejusdem domini vice comitis ab officio ut actoris contra et adversus providam Barbaram Tóth providi Stephani Halász jobbagionis illustrissimi domini liberi baronis Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor in possessione sua possessionaria in possessione Felfalu et comitatu Thordensi existente habita residentis et commorantis consortem, ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Stephanus Solymosi de eadem per quem actor exhibet literas relatorias super inquisitione confectas et emanatas cupitque easdem perlegi et penes eas juxta priorem actionem incattam convinci et aggravari, protestando ad ulteriora.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly per quem eadem incatta dicit: – elvárom, miket exhibeállyon ellenem ispán uram ő kegyelme, salvum légyen énnekem azok ellen excipiálnom és contendálnom, és ha mi olly fatensek occurrálnak ellenem, azok ellen exhibeálnom, s azokot infringálnom salvum sit, et in mei defensionem többeket is exhibeálnom, mellyek mellett absolutiot is vennem, et incatta protestatur de reliquis.

Deliberatum. Literae relatoriae in defensionem incattae exhibitae ob certum defectum cessantur.

Incatta protestatur de remedio novi judicii simplicis.

Actor protestatur de ulterioribus expensis et fatigiis, ac poena indebita et liceat plura inquirere si necessum, fuerit.

III.

1733. február 20., Petelye

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 339–340. p.

Anno 1733. die 20. mensis Februarii Sedria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris celebrata est in possessione Petelye. [...]

Causa Barbarae Tóth, providi Stephani Halász consortis, jobbagionis illustrissimi domini baronis Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor in portione sua possessionaria in possessione Felfalu comitatusque Thordensi existente habita residentis et commorantis alias incattae, nunc vero penes virtutem novi judicii simplicis actricis, contra et adversus spectabilem ac generosum dominum Stephanum Hegyessi de Boros Jenő alterum vice comitem inclyti comitatus Thordensis ut penes praedictum novum incattum.

Pro actrice procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhelly, per quem novizans actrix exhibet fundamentum hujus causae per seriem juris, ex post literas documentales, penes quas dicit novisans actrix: – mitsoda okokra kelletett énnekem az novumban megnevezett napon és esztendőben novizálhatnom, következendőképpen kitettzik az novumnak seriesséből, documentalis leveleinkben megfogyatkozván, az mellyet is penes virtutem novi judicii praedicti akarok restaurálni, azminthogy exhibeálom is, exhibeálván, megkívánom a jure penes literas documentales absolváltassam az actornak ő kegyelmének impetitioja alól simpliciter, actor de reliquo protestatur.

Pro domino moderno incatto procurator Stephanus Solymosi de eadem, dicit cum protestatione: – iuxta compromissionem actricis modernae cupit exhiberi novum Sacratissime Suae Maiestatis judicii simplicis ac revideri in tempore opportuno et debito sit adductum, ex post literas certificatorias penes novum emanatas et confectas, salvumque sit contra eas excipere et contendere sic et contra levatam et prius deliberatum in vigore moneri, protestatur de reliquo.

Deliberatum. Az novum datumától fogvást az hatvan nap exspirált az certificatio előtt egy darab idővel, holott hatvan napok után penes ejusmodi novum nem lehet procedálni. Az certificatoriában inserált instructioban is defectus lévén, nevezetesen, hogy hatvan napok után lett az certificatio, és hogy az nemes vármegye Alsó járásában celebrálandó filiálisra dirigáltatott az instructioban, melly notabilis defectusok miatt az novum invigorosum, az certificatioria pedig corruál.

Novizáns actrix rursus protestatur de remedio novi judicii simplicis. Incattus contendit et protestatur de poena extractionis secundarie mandati novi judicialis ac ulterioribus expensis et fatigiis, de sit salvum tempore suo contra novum contendálnom, et de quibus relatiot excipiálnom, protestando ad ulteriora.

IV.

1733. február 20., Póka

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 345. p.

Anno 1733. die 16. mensis Junii Sedes Judiciaria Filialis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris in possessione Póka celebrata.

Causa generosi domini Stephani Hegyessi de Boros Jenő vice comitis inclyti comitatus Thordensis Processus Superioris ratione officii sui antea penes novum simplex incattus nunc vero in proclamatione Actoris contra et adversus providam Barbaram Tóth providi Stephanum Halász, jobbagionis illustrissimi liberi baronis domini Sigismundi Kemény de Magyar Gyerő Monostor in comitatu Thordensi processu Superiori portioneque possessionarie in possessione Felfalu commorantis consortem, antea penes novum simplex actricis nunc vero incattae penes proclamationem.

Pro actore procurator Stephanus Solymosi de eadem dicit cum protestatione: – minemű vétkeért s gonosz cselekedetiért moveáltam volt itt ratione officii a prothocollumban béírt levátából elucescál penes exmissionem causa continuátát irattam, az holott is novizált exhibeálván ellene, simplex novum condescendált, condescendálván secundario novizált, de el nem hozta a novumot, ha elhozta is nem procedált mellette, nem certificált, mint az két continuata is a prothocollumból kitettzik, most is kész vagyok exhibeálni, megkívánom a jure perlectis literis instrumentalibus juxta portionem actionem convincáltassék, mint hogy pedig novizált, el nem hozta, luat penam indebitae ex bonis juxta articulorum Approbatae Constitutionis Partis 3., Tituli 47., Articuli 18., et actor de cetero protestatur.

Pro incatta procurator Michael Rosnyai de Maros Vásárhely per quem eadem incatta in rei merito cupit exmitti futuram ad sedem.

Deliberatorum. Non datur exmissio.

Elvárom, mit exhibeállyon az actor ő kegyelme, salvum légyen énnekem azok ellen excipiálnom, contendálnom és in mei defensionem nékem is exhibeálnom, amelly mellett facultássom absolutiót is vennem modo tunc declarando.

89.

1732. szeptember 3., Nyárádszereda

MAROSSZÉK VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LENGYEL FERENC ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési ir. Dob. 286. 1732.

In causa continuata nobilis agilis Francisci Lengyel de Sóvár.

Pronunc in possessione Szereda Szent Anna commorantis penes novum simplex uti actoris contra et adversus (secundum suam relationem) nobilem foeminam Juditham Kocsis Nicolai nunc in possessione Gyalakuta commorantis consortem ut incattam utrique in

sede generosi Michael Bereczki de Szent Rontás et Josephus Bakó de Csikfalva jurati sedis Marus assessores.

Assessor atyánkfiai elmenvén megírt Szent Annára és Gyulahutára és megesketvén az lakosokat tizen[– –] esztendősön felül, úgy más faluból is az kiket kívánnak menjenek végére, ha az actor praetensiója szerint az incatta az actort fenyegette, s mi módon fenyegette. 2. Ha az incatta vagy egyszer vagy másszor kuruzsló, varázsló személy volt. 3. Hogy az actort az incatta fenyegette nyomorította meg. 4. Hogy annak előtte s utána is az incatta kuruzslását, varázslását, vagy egy, vagy más helyen, nevezetesen Gyalahután méltóságos báró Lázár János uramnak udvarában gyakorolta volna, vagy másutt is, egyszóval, hogy az incatta kuruzsló, varázsló, boszorkány volna, vagy é contra, az incatta nem varázsolt, nem kuruzsló, sem egyszer, sem másszor, varázsló személyekkel különös barátságát nem tartotta. 5. Az incatta nem fenyegette meg, sem kuruzsolta vesztette, hanem az actor rend szerént való beteges köszvényes vala, ma is az, és az incatta varázslása az actor lábán sohasem ment, és ő miatta nem nyomorék cum omnibus congruentibus circumstatiis suo modo recipiálván az fatensek fassióit, futuram ad sedem reportálják ide. Ex Via sedria sedis siculicalis Marus in oppido Szereda celebrata, 3. die, mensis Septembris, Anno 1732.

Correctum et extradatum per
Josephum Szilágyi juratum notarium
mp.

90.

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSOMORKA ELIA ÖZVEGYE MÉDRA ANNÓK ELLEN

I.

1733. július 23., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 326–327. p.

Anno 1733. die 23. Julii in civitate Maros Vásárhely. [...]

Causa spectabilis ac generosi domini Stephani Berzenczei de Görgény Szent Imreh, alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Maros ab officio, ut actoris contra et adversus Annam Medre, providi quondam Eliae Csomorka relictam viduam, uti incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, per quem proponit actionem verbis.

Pro incatta procurator Abrahamus Gálfalvi de Harczo et cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum. Exmittuntur ambae partes etc.

II.

1733. szeptember 12.

[...] 1733. die 12. Septembris Sedes filialis celebrata.

[...] Causa continuata spectabilis generosi domini Stephani Berzenczei de Görgény Szent Imre, alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio uti actoris, contra et adversus Médra Annok, Eliae quondam Csomorka relictam viduam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Gálfalva et proponit actionem verbis.

Pro incatta procurator Josephus Nagj de Kál.

Deliberatum. Nem lévén semmi bizonyság még csak circumstantia is boszorkányságáról az incattának, az actor ő kegyelme keresete alól simpliciter absolváltatik.

91.

1734. március 16., Csittszentiván

MAROSSZÉK BÍRÓSÁGÁNAK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KÁLI GERGELY ANNA ÉS SZÁSZ PÁL FELESÉGE DEÁK KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 327–328. p.

Anno 1734. die 16. Martii Sedes Filialis celebrata in possessione Csit Szent Iván. [...]

Causa continuata penes exmissionem ejusdem domini vice judicis regii sedis Siculicalis Marus spectabilis ac generosi domini Stephani Berzenczei ab officio, ut actoris, contra et adversus Annam Gergely praesentem captivam de conditione protestatur, ut incatta.

Pro actore procurator Josephus Nagj de Kál, per quem salva praemissa protestatione exhibet literas relatorias super fassionibus et attestationibus legitime confectas et emanatas et penes eas perlegendo concludit verbis, protestatur ad ulteriorem.

Pro incatta procurator Georgius Kovács de Márkod. Defendit se verbis.

Continuata penes exmissione ejusdem domini vice judicis regii, Stephani Berzenczei ab officio, ut actoris, contra et adversus providi Pauli Szász consortem, Catherinam Déák, praesentem captivam, nobilis Michaelis Nagj de Kál jobbagyionissam in possessione Kál sedeque Siculicali Marus in portione sua possessionaria habitantem et commorantem, ut incattam.

Pro actore procurator Josephus Nagj de Kál, penes literas documentales concludit taliter verbis et protestatur.

Pro incatta procurator Georgius Kovacs de Márkod exhibet literas documentales in sui defensionem et protestatur.

Deliberatum.

Világoson constál sok fatensek fassiójiból, hogy az első incatta mihelyt eszében vette, hogy concipiált, mindgjárt ahoz értő személy által mindaddig míg szült, igyekezte elveszteti gyermekét. Egyik fatens fassiójából constál az is, hogj mikor szült, bédugta kezével

az gjermek száját. Nehezen is vehették el szájáról kezét, mellyre nézve elhihetni, hogy erőszakos halállal holt meg az gyermek. Constál az is maga fassiójából, hogj olly attyafiától való, az kivel unoka gjermek volt.

Az másik incatta is minden úton módon akarta elveszteni az fattyút, a' tempore conceptionis szüntelen orvosolta, kurusolta, varásolta. Constál régi nős paráznasága, constál bőölése, bájolása, kuruslása, varáslása, azért mindkettőnek fejek üttessék el, s halyanak meg.

92.

1734. május 12., Marosvásárhely

KOCSIS FERENC ÉS FELESÉGE KUTI ANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAGYMÁSBODONI BARANYAI KOCSIS FERENC FELESÉGE VINCZE MÁRTA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 21. (1727–1735) 375–376. p.

Anno 1734. die 12. Maii. Vice sedes judiciaria in civitate Maros Vásárhely celebrata. Actiones 2. diei, die 13. Maii.

Causa levata providi Francisci Kocsis, jobbagionis spectabilis ac generosi domini Alexii Henter de Sepsi Szent Iván, et foeminae Annae Kuti praedicti Francisci Kocsis consortis, in possessione Hagymás Bodon sedeque Siculicali Marus residentium et commorantium, ut actorok, contra et adversus nobilem foeminam Martham Vincze, nobilis agilis Sigismundi Baranyai de Hagymás Bodon, sedeque Siculicali Marus residentis et commorantis consortem, ut incattam.

Pro actorok procurator Abrahami Gálfalvi de Harczo, per quem solemni protestatione dicit: – exhibeálandó citatoria relatoriánknak serieséből constál, mi okon kelletett az incattát jure prosequálnunk, qualiter citatoria relatoriánkban declarált esztendőben, napon, holnapban, székben, faluban az én fiamat Kocsis Jánost az incatta mera et absoluta potentia mediante megtámadott, vert, taglott, engemet Kuti Annát kurvának, boszorkánynak szidott, pronunciált, mely cselekedetit ha tagadná, in instanti készek vagyunk doceálni, megkívánom azért a jure, én Kocsis Ferenc, hogy fiamat megtámatta, minor potentián, hogy megverte más potentián, sérelmét, fájdalmát a mire mér mondani fizesse meg cum refusione expensarum et fatigiorum. Engemet penig, Kuti Annát, hogy boszorkánynak diffamált mortuum homagiumán, hogy kurvának diffamált más homagiumán convincáltassék az incatta. Protestando ad ulteriorem.

Pro incatta procurator Joannes Tolnai de Selye excipit verbis.

Deliberatum. Citatoria cadet.

93.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PÁSKULY DEMETER FELESÉGE FLÓRA MÁRIA ÉS CZINCZÁR IKIM FELESÉGE KÁSVAI JOANNA ELLEN

I.

1734. november 16., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 395. p.

Anno 1734. die 16. mensis Novembris Sedria Filialis inclyti comitatus Thorda Superioris in oppido Szász Régen.

Causa levata spectabilis ac generosi Stephani Hegyessi de Boros Jenő inclyti comitatus Thordensis alterius vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus providas Mariam Flora, providi Demetrii Páskulj et Joannam Kásvai providi Czinczár Ikim consortes in possessione Magyar Régen comitatuque Thordensi residentes et commorantes, ut incattas et praesentes captivas.

Pro actore procurator idem dominus vice comes cum protestatione dicit taliter: – illyen actiom vagyon az proclamata incatták ellen, qualiter nem gondolván sem az Isten sem az nemes haza törvényével, magokat boszorkányságban elegyítették, diversis vicibus, locis et temporibus azon boszorkányi mesterségeket gyakorlották, nevezetesen ugyan nemes Torda vármegyében Szász Régen városában lakó Kováts Kondor János nevű civist más complex társakkal együtt nyomorgaták, ló modgyára megnyergelték, rajta nyargalódzottanak, és annyira elrontották, hogy tsaknem megölték, más jámbor embereket is megvesztegettenek, melly gonosz tselekedeteket az incatták, ha tagadnák, data exmissione kész lészek ellenek doceálni, doceálván, megkévánom a jure, mint aféle gonosz tevők, előbben is vízi próbára vettessenek, annakutána keményen megtorturáztassanak ad extradandos complices, ex post megégettessenek, protestatur de reliquo.

Pro incattis procuratores eadem et cupiunt exmitti.

Deliberatum. Datur exmissio ad futuram sedriam.

II.

1735. január 18., Magyar Régen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 402. p.

Sedria Filialis die 18. mensis Januarii anno 1735. in possessione Magyar Régen celebrata. [...]

Causa continuata domini vice comitis Stephani Hegyessi de Boros Jenő ab officio, ut actoris contra et adversus providas Mariam Flora et Juanam Cásvai priori in actione specificatas incattas.

Pro actore procurator idem qui antea, et actor exhibet literas relatorias de et super inquisitione legitime confectas et emanatas, cupitque perlegi et secundum priorem actionem incattas convinci et aggravari, protestatur.

Pro incattis eaedem, exhibent sua documenta in defensionem, penes quas cupiunt absolvi simpliciter.

Deliberatum. Mind az actor ő kegyelme, mind pedig az incatták feles számból álló fatensek inquisitoria relatoriájokból semminemű boszorkányságok és azokkal való társalkodások in jus attrahált incattáknak meg nem tettzvén, és ki nem jővén, az actor vice ispány uram kereseti alól simpliciter absolváltatnak az incatták.

94.

1734. november 16., Szászrégen

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PÁSKULY MOLDUVÁN FELESÉGE BURNYA JUANA ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 389. p.

Anno 1734. die 16. mensis Novembris Sedria Filialis comitatus Thorda Superioris in oppido Szász Régen. [...]

Causa supra scripti domini vice comitis Stephani Hegyessi ab officio, ut actoris contra et adversus providam Juanam Burnya, providi Molduván Páskuly consortem, praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator idem, dicit taliter: – illyen actióm vagyon a proclamata incatta ellen, qualiter nem gondolván sem az Isten, sem a nemes haza törvényével, magát boszorkányságban elegyítette diversis vicibus, locis et temporibus, azon dögleletes tudományt exerceálta, bizonyos embereket megnyomorított, magához hasonló bűjös bájos személlyekkel társalkodott, melly gonosz cselekedeteit ha tagadja, data exmissione kész leszek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy primum et ante omnia vízi próbára vettessék, annak utánna ad extradandos complices keményen megtorturáztassék, ex post megégettessék, protestando ad ulteriora.

Pro incatta procurator Josephus Nagy de Kál, per quem eadem incatta cupit exmitti.

Deliberatum. Datur exmissio.

95.

1735. január 18., Magyar Régen

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLTYÁN OPRA FELESÉGE MOLDOVÁN JUANA ÉS LEÁNYA OLTYÁN MACSINYIKA ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 403. p.

Sedria Filialis die 18. mensis Januarii anno 1735. in possessione Magyar Régen celebrata. [...]

Causa levata supradicti domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus providas Moldovan Juana, providi Oltyán Opra, inquilini illustrissimi domini Josephi Huszár liberi baronis de Kövesd in portione sua possessionaria in possessione Abafája comitatusque Thordensi existente habita residentis et commorantis consortem, item Oltyán Macsinyika filiam praefatae incattae in capillis existentem, ut incattas.

Pro actore procurator idem dicit cum protestatione: – ilyen actiom vagyon az proclamatae incatták ellen, qualiter magokat boszorkányságokban elegyítették, diversis vicibus, locis et temporibus, feles jámbor embereket, azoknak gyermekeit megnyomorították, marhájokban kárt tettenek, nevezetesen pediglen in anno praeterito 1734. de die protestatur nemes Thorda vármegyében Abafáján lakó Bartha Jánosnak említett méltóságos Huszár Joseff uram jobbágya fiát megvesztették, nyomorították, mellyet midőn az szülei észrevettenek volna, méltóságos földesuroknak panaszt tettenek, mely panaszokra nézve az említett úr ő nagysága az incattákra keményen reájok izent s megparancsolta, hogy amit azon nyomorékkal cselekedtenek, fordícsák meg, mely parancsolatot nem mervén posthabeálni, akkor könnyebbítették nyavalyáját, de annakutánna ugyancsak elébbeni gonosz cselekedeteket continuálván ujobban megnyomorították, melly ma is nyomorék, mely gonosz cselekedeteket az incatták ha tagadnának, data exmissione kész lészek ellenek mind az magam, mind pediglen az megnyomorított fiú szüleinek relatoriájokkal comprobálni, comprobálván megkívánom a jure, hogy elsőben is vízi próbára vettessenek, ex post ad extradandos complices keményen megtorturáztassanak, annak utánna megégettessenek, protestando de reliquo.

Pro incattis procurator Josephus Nagy de Kál, per quem eaedem incatták cum protestatione dicunt: – jóllehet mi készen volnánk magunkat defendálni, mivelhogy inquiráltattunk, de minthogy az usus megengedi az exmissiót az actor ő kegyelmének is, ergo fiat, csak hogy documentumink mind a jelen valók, mint a következendők acceptáltassanak, et protestatur.

Deliberatum. Datur exmissio.

96.

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT INCZE JUDIT ELLEN

I.

1735. április 26., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 414–415. p.

Anno 1735. die 26. Aprilis sedria filialis inclyti comitatus Thorda Superioris in oppido Szász Régen celebrata. [...]

Causa levata ejusdem domini vice comitis ab officio, ut actoris contra et adversus providam Juditham Incze, praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator idem dominus Stephanus Hegyessi de Boros Jenő vice comes dicit taliter: – illyen actióm vagyon az proclamata incatta ellen qualiter nem gondolván sem az Isten, sem az nemes haza törvényével, magát sokféle gonoszságokba elegyítette, úgymint boszorkányságokban, ördögökkel, boszorkányokkal, varáslókkal való társalkodással, sok jámbor embereket megtsalt, maga ördögi mesterségével megnyomorított, megkárosított. Melly gonosz tselekedeteit in instanti doceálni kész vagyok, doceálván megkívánom a jure, hogy elsőbben is vízi próbára vettessék, annak utánna keményen megtorturáztassék ad extradandos complices, ex post megégettessék, protestando ad ulteriora.

Pro incatta eadem.

Az nemes vármegye ezen causának decisioját halasztotta a következendő sedriára, ez idő alatt vice ispán uram is inquiráltasson bővebben.

II.

1735. augusztus 25., Szászrégen

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 423–424. p.

Anno 1735. die 25. Augusti sedria filialis inclyti comitatus Thorda Superioris in oppido Szász Régen celebrata. [...]

Causa ejusdem domini vice comitis ab officio, ut actoris penes exmissionem contra et adversus providam Juditham Incze, praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator idem dominus vice comes, et exhibet literas relatorias de et super inquisitione legitime confectas et emanatas cupitque perlegi, et incattam juxta priorem actionem convinci et aggravari, protestando in reliquo.

Pro incatta eadem.

Deliberatum. Az incattának boszorkányságát ugyan sufficienter a fatensek nem inferálták, de sok rendbéli tsalárdsági, nevezetesen, hogy eltött kintsek és pénz keresésével sokakat megtsalt, discretiot tevén, constál, és jóllehet nagyobb büntetést érdemelhetett volna,

mivelhogy illy tselekedeteiért másutt is vólt szenvedése, s mégis azon tsalárdságát ujjibban[!] egy néhány hellyeken és embereknél reiterálta. Mindazonáltal, mivel már jó üdőtől fogvást rabságot szenvedett, tettzett a nemes vármegyének, hogy tsapattassék rajta mennél jobb húsz pálca, s botsáttassék szabadon.

97.

1735. június 22., Marosvásárhely

ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY FELESÉGE FANTSAL ZSUZSANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE KIS MIHÁLY ÉS KIS GYÖRGY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 334. p.

Anno 1735. 22. die Junii. Vice sedes judiciaria in civitate Maros Vásárhely celebrata.

Causa levata nobilis foeminae Susannae Fantsal, consortis nobilis agilis Georgyi Nagy de Akosfalva, sedeque Siculicali Marus, uti actricis, contra et adversus Michaelem et Georgium Küs, similiter de Akosfalva sedeque Siculicali Marusiensi, ut incattos.

Pro actrice procurator Johannes Nagy de Gálfalva, per quem proponit actionem taliter: – ilyen actióm vagyon specificált incattusok ellen, hogy az incattusok ő kegyelmék elfeletkezvén a diffamatiókról írt ezen nemes hazának törvényéről, ezen nemes Marasszékben, Ákosfalván az elmúlt 1731. esztendőben, de die et mense protestatur, diversis vicibus az exponens asszont, nevezetesen kigyelmed Küs Mihály uram azzal diffamálta, hogy az kigyelmed maga tehenét a megírt 1731. esztendőben, de die et mense protestaatur, ezen nemes Marasszékben Ákosfalvan étzakának idején az maga kigyelmed udvarán, de vicinitatibus protestatur, fejte volna, mely szovaival kigyelmed célozott arra, hogy az exponens aszszony nem tiszta személy, hanem boszorkány volna. Kigyed is denotált Küs György uram hasonlóképpen az exponens asszont azzal diffamálta, hogy ott lakó Küs Mihály tehenét étzakának idején az maga udvarán látta volna fejni, mely kigyelmetek szovait in instanti kész vagyok comprobálni, comprobálván megkívánom a jure, mindketten mortuum homagiumomon, költségemnek, fáratságomnak refusióján convincáltassanak, és elmondott szovaikat in publico retractálják. Protestatur actrix de reliquo et plura verbis.

Pro incattis nemo.

Deliberatum. In totali actione etc.

98.

1735. augusztus 25., Szászrégen

TORDA VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MIRCSE VASILIE FELESÉGE BUZÁS PETKA ELLEN

AZ IRAT: A: KÁL Torda m. Törvénykezési jkv. N. 9. 426. p.

Die 27. Augusti sedriae praemissae continuatio in oppido Szászrégen.

Causa levata generosi domini Stephani Hegyessi de Boros Jenő, alterius vice comitis inclyti comitatus Thorda ratione officii ut actoris contra et adversus providam Petkam Buzás, providi Mircse Vasilie, jobbagionis spectabilis ac generosi quondam domini Gabriellis Jábriczki de Nagy Győr posteritatum in portione ipsorum in possessione Disznajo comitatu Thordensi existente habita residentis et commorantis consortem ut incattam et praesentem captivam.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Kál, per quem praemissa protestatione proponit actionem taliter: – illyen okon kelletett az incattát prosequálnom, qualiter az incatta magát boszorkányságnak, kuruslásnak, varáslásnak, nős paráznaságnak vétkeiben elegyítette magát, melly gonosz cselekedeteit diversis vicibus, locis et temporibus gyakorlotta (mely helyeknek specificatiójáról protestatur), gyermekeknek megvesztésébe, tehenek tejének elvételében comprobálván, megkívánom a jure, hogy megnevezett cselekedeteiért luállyon articulariter juxta demerita, protestando.

Pro incatta procurator Abrahamus Gálfalvi de Harczo, per quem cupit exmitti in defensionem.

Deliberatum. Datur exmissio.

99.

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GOTHÁRT FERENC ÖZVEGYE BACZKAMADARASI MADARASI ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 424–425., 428–429. p.
NYOMT. KIADÁSA: BENKŐ, 1868. 51–53. p. [Részleges közlés]
PÁL-ANTAL, 1992. [Részleges közlés] FODOR, 1937. 10–13. p. [Részleges közlés]

I.

1739.[1]

[1739] [...] Causa levata spectabilis ac generosi domini Michaelis Szeredaj de Szent Rontás, inclyti sedis Siculicalis Marus alterius vice judicis regii ab officio vice judicatus, ut actoris, contra et adversus presentem captivam Annam Madarasi pro sua relatione Francisci Gothard senioris consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Kál, cum protestatione praemissa dicit: – ilyen actióm vagyon az incatta ellen, qualiter mi gondolattól viseltetvén, maga tudja, magát sok külömb-külömb féle vétkekben, nevezetesen boszorkányságnak, varáslásnak dolgában elegyítette. Melyeket data exmissione ellene comprobálni kész lészek, mostan is jelen lévő inquisitiómmal edgyütt megkívánom a jure, hogy juxta continentias earundem convincáltassék.

Pro incatta procurator Gabriel Májai, et protestatur de eadem.

Incatta cupit exmitti de rei merito.

Deliberatum. Ambae partes exmittuntur.

II.

1739. július 30., Szentgerlice

1739. die 30. Julii, in possessione Szent Gerlicze sedes judiciaria malefactorum celebrata.

[...] Causa spectabilis ac generosi domini Michaelis Szeredaj de Szent Rontás, alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ratione officii sui, ut actoris, contra et adversus captivam Annam Magjarj Francisci de Baczka Madarasj, videlicet Gothard senioris relictam viduam, utrinque penes exmissionem ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Gálfalva, per quem exhibet literas relatorias inquisitionis, ad praesentem causam necessariam, quas perlegendo cupit judicia juxta continentiam earundem.

Pro incattis procurator Nicolaus Osváth de Havad: – elvárom az actornak ő kegyelmének ellenem exhibeálandó attestatióit és allegatióit, melyek ellen salvum légyen excipiálnom, contendálnom, et si juris cum poena indebita vexa absoluta, et incatta protestatur de caetero.

Deliberatum.

Az exhibeált relatoriákból világoson constál, hogy holmi circumstantiák constálván az incatta ellen boszorkánysága iránt, melyekért 3 rendbeli conventiója levén tiszt uraimékkal, s melyekért a törvény nem aggraválja, és halálra nem ítéli, pro hic et nunc, hanem az actor ő kegyelme bővebben inquirálván iránta, cum distinguatione, hogy a die conventionis miket patrált, hol és kiket rontott meg, comprobálván bővebb gonoszsága s varáslása, finale deliberatuma lészen. Azért directioja adatik ezúttal, s nem csak az mostani fatenseket, hanem másokot is kerestetvén s inquiráltasson ott, ahol illik az aktor ő kegyelme.

III.

1739. augusztus 30., [Káposztás]Szentmiklós

[...] Anno 1739. 30. Augusti partialis sedes judiciaria in possessione Szent Miklos celebrata.

[...] Causa continuata penes dilationem post exmissionem factam spectabilis ac generosi domini Michaelis Szeredai de Szentrontás, sedis Siculicallis Marus alterius vice judicis ab officio, ut actoris, contra et adversus Annam Magyari, condam Francisci Gothart de Baczka Madaras, sedesque Siculicalis Maros relictam, velut incattam, et praesentem captivam.

Pro actore procurator Josephus Nagj de Káll, per quem exhibet exhibenda. Cupit perlegi et juxta earundem continentias juxtaque de merita convinci et aggravari incattam. Actor protestatur verbis plura.

Pro incatta procurator Simon Nagj de Káll per quem incatta defendit se verbis.

Deliberatum.

Világos szemmel láttzott bűvölési, bájolássi ezen proclamált captivának, ollyanok nintsenek, melyek halált per hic et nunc érdemlenének, mindazonáltal az circumstantiák az suspicio allól teljességgel nem absolválnák, azért három vasárnapokkon mind reggeli, mind estveli harangozáskor verettessék az uttzán való kaladában kezeinél fogva, és midőn az templomból haza takarodnak az emberek, akkor az kalodából botsáttassék ki. E pedig ilyen formán lészen, hogy ha ennek végben vitelére kezesseket ád, kezességen botsáttassék el, ha penig kezesseket nem állít, vagy állíthat, tehát falukon fogva tartassék, és az három vasárnapokan egymásután B. madarasi falus bíró kezében adassék. Ki is ez deliberatumot véghezvigye, sub pena fl. 12 toties quoties exsequendo, annak utánna bocsáttassék el.

1 A Benkő Károly által közölt egyezséglevél datálása – 1728 – valószínűleg téves, mert az asszony pere 11 évvel később zajlott le.

100.

1741. június 14., Nyárádszereda

BÖLÖNI JÁNOS FELESÉGE KÁROLYI JUDIT ÉS SZÉP ISTVÁN ÖZVEGYE DEMETER JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZENTRONTÁSI BACSKÓ LÁSZLÓ ELLEN MAROSSZÉK NYÁRÁDSZEREDAI VICESZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 470. p.

Anno 1741. die 14. Junii, vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebratur. [...]

Causa levata honestae foeminae Judithae Karollj, humilissimi domini Joannis Bölönj ludi magistri scholae unittariae Szent Rontasiensis consortis et nobilis foeminae Judithae Demeter, nobilis quondam Stephanj Szép relictae viduae pro nunc in sede Siculicali Marus, possessioneque Szent Rontás residentium et habitantium, uti actricum, contra et adversus nobilem agilem Ladislaum Bacsko de Szent Rontás, uti incattum.

Pro actricibus procurator Nicolaus Osváth de Havad, per quem solemni protestatione dicunt taliter: – ilyen okon kelletett az megnevezett incattust ő kegyelmét ide nagyságtok s kegyelmetek eleibe in jus attrahálnom, hogy ő kegyelme mi októl viseltetvén, in annis jam praeteritis 1736. s 1737. diversis vicibus, temporibus et locis az actrixokot külön külön bestelenítette, jó hírekben, nevekben eleven halállal megölte, gyalázta, nyilvánvaló varáslóknak, boszorkányoknak szitta, kiáltotta, mely szovait az incattus ha tagadná készek az actrixok in instanti hitelesen doceálni arról, hogy az incattus az actrixokat azonokot[!] kiáltotta s szitta, ellenben arról is készek doceálni az actrixok, hogy ők tiszta személyek, doceálván azért mind tiszta életekről s erkölcsökről, mind méltatlan bestelenítettésekről, megkívánják az actrixok a jure, hogy az incattus külön külön mindeniknek humagiumán, úgy költségeknek, fárattságoknak refusioján convincáltassék, az incattus debita executióban is vetessék, in super in facie sedis judiciariae az actrixokot megkeresse, becsületeket restituálja. Actrices protestantur de caetero et cupiunt actrices literas citatorias extradari. Hi refert se ad exhibenda.

Pro incatto nemo.

101.

1741. szeptember 27., Marosvásárhely

ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY ÖZVEGYE FANTSAL ZSUZSANNA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE IDŐSEBB VERES MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 5. (1645–1752) 492–493. p.

Anno 1741. die 27. mensis Septembris vice sedes judiciaria in civitate Marus Vásárhelly celebrata. [...] Actiones 2. 1741. 28. Septembris.

Causa nobilis foeminae Susannae Fantsali nobilis agilis quondam Georgii Nagy de Akosfalva sedeque Siculicali Marus relictae viduae, ut actricis, contra et adversus nobilem agilem Michaelem Veres seniorem de dicta Akosfalva sedeque Siculicali Marus, ut incattum.

Pro actrice procurator Joannes Nagy de Gaalfalva et dicit: – citatoria relatoriámban declarált napon hejben és esztendőben azon citatoria relatoriában declarált módon diffamált boszorkánnak pronunciált, mely diffamatiójit in instanti comprobálni kész vagyok, comprobálván megkívánom in poenam mortui homagii, expensarum fatigiorum refusione convincáltassék, elmondott szovait in publico reclamálja, et protestatur. Actrix refert se ad seriem literarum relatoriarum et plura verbis.

Pro incatto nemo.

Deliberatum. In totali actione.

102.

1743. március 8., Marosvásárhely

MEZEI FERENCNÉ KÖMÖZ JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE KOLOZSVÁRI MÁTYÁSNÉ ONODI ERZSÉBET ÉS BALÁS ISTVÁNNÉ MELEG SÁRA ELLEN MAROSVÁSÁRHELY VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. N. 264. (1741–1783) 29–35. p.

I.

1743. die 8. Martii Marosvásárhely

Causa levata honestae foeminae Judithae Kömöz, consortis domini Francisci Mezei civis civitatis Maros Vásárhelly ut actoris contra et adversus honestam foeminam Elizabetham Onadi in divortio constitutam et Saram Meleg consortem Stephani Balás civis civitatis Maros Vásárhellyi ut incattas, utrinque inhabitatrices praefatae civitatis.

Pro actore procurator circumspectus dominus Sigismundus Kelemen de Kebele per quem actor praemissa protestatione allegat taliter. Ilyen actióm vagyon az proclamált incatták ellen, qualiter in anno praeterito 1742. die 15. Decembris az egyik incatta, úgymint Meleg Sára,

et per consequens más napokban is, az más incatta pedig, úgy mint Olnadi Ersébeth asszony, ugyan in anno 1742. die 14. Martii et per consequens más napokban engem, actort minden ok nélkül vért irtóztató, motskos, keresztény embernek hallani is nehéz, nevezetesen nyilván való bűjös-bájos boszorkánynak pronuntiáltanak, az mi nagyobb és keservesebb, azt kiáltván uttza hallattjára: – tégedet Mezei Ferentzné még tavaly megúsztattak s' megégettek volna, ha az tisztek előtt két arannyal el nem fizetted volna, mely cselekedeteket, ha az incatták vel in parte, vel in tota tagadnák, data exmissione doceálni kész lészek.

Doceálván meg kévánom a jure.

1. Hogy boszorkánynak pronuntiáltanak, mortuum homagiumon maradjanak seorsim et singillatim, in super az Maros Vásárhellyi piacon egy kád fenekére felállítván, ott mind reclámálják az mikkel engemet ártatlanul motskoltanak. Az mi az tiszteknek való fizetésemet nézi, mint hogy úgy nem lévén, az tanács derogamenére esvén, aszt hagyom mulctázni director ő kegyelme officiumára. E' mellett minden költségemet, fárattságomot, hogy refundálják, megkévánom a' jure, caeterum liceat plura verbis vel scriptis si necessum fuerit, protestando de reliquis.

Praesenti causae ingerit se dominus Dávid Virág qua director causarum publicarum civitatis Maros Vásárhelly.

Pro incatta nemo, itaque.

Deliberatum.

Exmittitur actor ad octavum.

II.

1743. die 22. Martii. Pro incatta personaliter comparens, dicit. Én nékem Tolnai uram fogadott procuratorom nintsen jelen, én az míg ő kegyelme meg nem érkezik, ezen causához nem szólhatok, hanem kérem a nemes Tanátsot, hogy differálódjék ezen causának tovább való promotiója pro hic et nunc, miglen megnevezett procuratorom ő kegyelme Szebenből meg nem jön.

Causa continuata penes exmissionem praefatae dominae Judithae Körmöz conthoralis videlicet Francisci Mezei civis et inhabitatoris civitatis Maros Vásárhelly, contra et adversus dominas Elizabetham Onadi et Saram Meleg illam quidem domini Andreae Zilahi jam divortiatam hanc vero Stephani Balas civium et inhabitatorum praefatae civitatis consortes ut incattas.

Pro praefata actore legitimus procurator Sigismundus Kováts de Kál per quem praehabita juris protestatorii generali cautella exhibet literas inquisitorias legitime confectas et emanatas iisque perlectis praefatas dominas incattas seorsim et singillatim juxta priorem suam levatam convinci et agravari cupit judicialiter decidendo debitaeque executioni demandando.

Actor protestatur reservatque sibi generalem loquendi facultatem.

Pro incattis procurator Joannes Tolnai de Sellje per quem cum protestatione cupiunt actionem perlegit eaque omnia tractandi prerogendique juris et justitiae fuerint, eaque tam verbis quam scriptis.

Incattae excipiunt contra actoratum sic. Az actor asszony ő kegyelme, az mint maga is levátájában ut tanquam említi s az protocollum is contineálja, ezelőtt egynéhány eszten-

dőkkel ezen nemes helynek, kit tekintetes director expositiojára in ipsis summa materia, mellyről injuriátának magát praetendálja, in jus attraháltatott volt, úgy tudjuk, hogy ő kegyelme azon aquisitio alól az causának assumptioját a' nemes magistratus előtt nem urgeálván, nem absolváltatta, és így per litis motionem ő kegyelme betsületében feriáltatván, kellett volna ő kegyelmének magát, ha szintén director uram nem kévánta volna is, az causát assummálni, absolváltatni. De ennyi üdőre hagyván (cum protestatione mondjuk) notáztatta, ut supra Decretum Tripartiti Partis 2. Tituli 36. az midőn akár in judicio, akár extra judicium, valaki infamisnak etc. pronuntiáltatik, illik, sőt incumbál, ut scandata et opiniones tollantur, az olyan dolog alól szabadulást és jó hírének nevének helyben állítását a bíró előtt munkálódni. Ezt az actor ő kegyelme nem cselekedvén, meg kívánjuk a' jure, hogy az actor ő kegyelme elébb director uram aquisitiója alól absolváltassa magát, annak utána, ha ő kegyelme innocensnek itiltetik velünk bonae-famae személyekkel, hogy perelhessen, szabad lészen. Addig pedig, hogy ellenünk erigált causája sileáljon megkívánjuk, sub protestatione, ne láttassunk meritumot tángálni, kívánunk judiciumot.

Actor ad haec. Excipiálván az incatták adnotat activitatem actiatus objiciálják ő kegyelmek, hogy ennek előtte való üdőben ezen színő materiából álló diffamatióért melyet most csak nem régen az incattáktól injuriáltattam, mint hogy ezen helységnek akkori tekintetes directorától per litis motionem impetráltatván, hogy director uram az causát lehagyván magamot az ő kegyelme impetitiója alól modo legitimo nem absolváltattam, per hoc azt hozhatom ki az ő kegyelmek iratásából, hogy infamissá tettem magamot, és már ő kegyelmekkel honestae famae személyekkel nem perelhetek, az melyre cum protestatione azt felelem. Úgy vagyon, hogy az egyikének informátiójára ezen hasonlóra vexáltattam director uramtól, de ő kegyelme per inquisitionem végire menvén annak, hogy az az vádoskodás volt, azon causát incatta lehatta. Lehagyván director uram a' mint maga bizonyságot tehet arról, juxta usum quotidianumque praxim hujus civitatis nem volt énnékem szükséges magamot conformálván az említett usushoz mint törvényhez, siquidem usus realis et continuus pro lege reutatur absolváltatnom.

2. A citált decretalia titulus probationem exceptionis incattarum non infert, mert az a' decretalis titulus nem ilyen léha és szószátyárságból, indulatosságból, hanem tempore contestationis litis olvasandó fatensek felől objiciált, s objiciálandó infamiáról szól.

3. Antequam quis vel quae judicialiter convincatur bonus vel bona, Istené a dütsőség, noha az incatták kiváltképpen az egyike Onadi Erzsébet asszony tudniillik efféle magától költ informatiókért inguiráltatván utánam, kontz pappirosokot iratott be. De tsak egy fatense sem találkozott (az mellyől ezen amplissimus senatus zelum suam constientiam tegyen itíletet) a kinek fassiója után aggraváltattam volna. Quibus praemissis rationibus, mint hogy én soha infamis nem voltam, hanem ő kegyelmek az incatták magok beretváknál élesebb nyelvekkel akarták s akarnak ma is, mint exceptiójokban is iratják, engemet coram amplissima hac sedria meg inseltetett [!] personát infamisnak tenni, megkívánom a jure, hogy exceptiójokban adducált titulusban specificált poenán maradjanak ő kegyelmek ellenem, seorsim et singillatim, és exceptiójok ő kegyelmeknek nem teneálván tartozzanak in merito rei megfelelni, mivel juxta Decretum Tripartitum Partis 2. Tituli 83. per varias etc. procuratorum exceptiones a'causa nem condescendáltat et per consequens az actoratustól is valaki nem amoveáltathatik vagy actoratussága nem suspendáltathatik, praesertim in causa honoris diffamare enim cavenam revocate grave. Actor in reliquo protestatur reservatque generalem loquendi facultatem.

Incattae replicant: az actor ő kegyelme praetendálja.

1. Hogy director uram az praetensiójának levitását agnoscálván ellene való actióját remittálta volna, erre brevissime felelet. Vagy in judicio revocálta, vagy extra judicium. Ha in judicio, exhibeáljon deliberátumot, ha extra judicium remittálta az causát absolutionális levelet kellett adni, mert boszorkányságból criálódván az actio az causának alattomban való remissiója nem lehetett. Erről kellett volna attestatiót venni, hogy director uram inquiráltatott s inquirátiójából ártatlansága kijött, ezt director uram salva conscientia megcselekedhette s cselekedheti is, officiuma is hogy másokat haszontalan ne vexáljon. In utroque casu tehát exhibeáljon az actor literale documentumot, mert leveles a' szék, vagy a' mint praetendálja, az continuus usust comprobálja.

2. Vagy pedig mind director uram, mind maga expositiójára emanált inquisitiókat statim et defacto producálja assertióját, in quantum exceptionem concernit comprobálja. Noha münk úgy tudjuk, hogy se director uram, se maga ő kegyelme maga mentségére akkor nem inquiráltatott volt. De quid quid sit, ha inquiráltatott is, ő kegyelmének nem lehetett volna ennyi ideig hallgatni és mindeneknek hallattyára magát azon rút hír alól ki nem tisztítani az director uram ingessiójával is nem lehet ő kegyelmének magát faeciálni, director uram is azzal nem élhet, mert praedecessor director uram az actort boszorkányságért citáltatta, míg azon processus el nem végeződik, addig ezzel az ingessióval se director uram, se az atrix ő kegyelme nem élhet, mert ezek accessoriumok, accessoria autem debent sequi forum sui principalis, végeződjék director uram régi actiója, az után ő kegyelme szabadoson perelhet.

3. Az decretalis locus generalis minden diffamatióról szól, ha engem in vel extra judicium infamisnak mondnak, mely alatt a boszorkányság is complectáltatik azon locus szerént vagyon a poena s az processus is, ergo competens a' citatus titulus a parte actoris allegált 83. titulus nem ide való.

1. Mert exception ratión fundáltatik nem privata.

2. Mink depositiót nem praetendálunk, mert az actort illet, nem incattát. Summatim revideáltassa director uram elébb boszorkány e az actor ő kegyelme, az után ha in honore in integrum restituáltatik, competens atrix, lehet, addig pedig (mivel magát nem absolválta) legyen illendő patientiával ad caetera verbis.

Actor replicat breviter nisi inmount[!] az incatták akarván felelni utuntur argumento dilemmativo, hogy tudniillik vagy in vagy extra judicium hatta le director uram ellenem moveált causáját vagy actióját, akármelyik lött légyen, arról kívánnak literale documentumot inhaerendo prioribus, most is azt íratom. Én az Maros Vásárhellyi usust, qui vim legis obtinet, simplicissima mulieriata, nec unquam talium experta, a' sarkából ki nem vethetem, arról literale documentumot nem producálhatok, nem is kényszeríthet engemet senki idegen dologra, ha nem bízom az amplissimus senatus és director uram constientiájára, ha nem ez a e' Maros Vásárhelljen az usus, hogy director uraimék megértvén az informátióknak laevitását és az elvádolt személyeknek innocentiáját, absque ulla ulteriori prosecutione lehadgyák az causát. Ennek előtte circiter két esztendőkkel elperlekelvén énvelem az feljebb specificata egyik incatta Onadi Ersébet, az mint feljebb is megírattam az egész várost sok rendben utánnam eskettetvén ilyen színő diffamatiójáért semmit rám nem bizonyíthatott beíratott kontz papírosaival. Hanem paterno affectu viseltetvén ezen amplissimus senatus magát interponálta és engemet az nominált incattával megbékél-

tetvén sub vinculo ut videre est in protocolo litterale instrumentumunkot a tanáts házban akkor director uram (az mint rá emlékezem) Rosnyai István uram elégetett. A' nominált incatta valami fatensek fassióját magánál eltitkolván, azokkal vádolt engem director uram előtt, a'mit most emleget exceptiójában azon egyben való békélésünk után, az mellyről akkori director uram pro informatione judicum bizonságot tehet.

2. Minthogy infama est vel facti vel dicti, az allegált decretalis locus de infama facti et non dicti szól, ne adgya az Isten azt, ha engemet valaki ex passione boszorkánynak mond, hogy azért a' legyek, engemet az incatták az említett megbékélés után pronunciáltanak boszorkánynak, eddig készek voltak otiumot letenni, megúsztattatni, csudálkozom, hogy most subterfugiumot keresnek.

3. Director uram mostani ingressiója és az én atricatusságom csak azzal nem eludáltathatik, hogy ez mostani incatták ellen való litis motiom accessóriuma volna annak, melyet ennek előtte director uram ellenem moveált és lehagyott, ártatlanságom látván. Caetera addit verbis protestando.

Incatta remissis remittendis addit. Szükséges képpen a' causának remissiójáról kívántatik documentum, ha nem producál, jele hogy az causának exitusától félt, azért hallgatott, ha hallgatott, méltán suspicióban jöhetett, aki felől olyan diffamatio vagy litis motio erigáltatik, annak prestálni kell, vagy az alól fel kell szabadulni. Én is lelkiismeretire bízom az nemes tanátsnak, hogy ha valaki őtet boszorkánysággal diffamáló személynek és adversariusának propter ipsissimum factum eliberátióját munkálódgya és effectuálja is, az olyan integrae famae személy is, melyről cum protestatione szólunk. Ha így találja az amplissimus szék tudni, a szerént kívánok judiciumot. In reliquo accessorium ez mert ez az hír a boszorkánységból született. Elébb decidáltassa a principalét, a boszorkányságot, mik annak competens atrixi nem lehetünk, hanem director uram azért folytassa causáját. Reliqua verbis.

Deliberatum.

Az incatták ő kegyelmek, az mely directoralis processust mostan erigált exceptiójokban contra actoratum atricis emlegetnek, mely alól nem absolváltatott volna a' atrix asszony (az mint praetendáltatik) nem constálván azon processusnak mi volta de praesenti genuine a' szék előtt az protocolum jelen nem létre mián, azért az parsok ő kegyelmek praemittált allegátiójokra leendő deliberatum (míglen végire megyen a szék azon processus statusának), differálódik más terminusra.

III.

Die 17. Maii, anno 1743 continuata praesens causa.

Deliberatum ad allegata partium.

Az város protocoluma investigáltatván a'honnan extál, hogy az actrix asszony ellen in simili gravi materia processus agitálódott máig is folyásban lévén, mely alól az actrix ő kegyelme nec per protestationem legitimam, nec per attestationem aliquem authentizatam, aut deliberative absolutionem vett, ex requisitione juris s' nem exhibeál. Tetszett azért a széknek, hogy az actrix asszony míglen magát quoquo modo a' szék előtt absolutának nem demonstrálja a' directoralis aquisitio alól in praemissa materia addig ab actoratu

contra incattas cessáljon. Producta autem absolutionali competenti ac sufficienti, erigált causáját contra praefatas incattas continuálhatja.

Anno 1744. die 31. Januarii.

Causa continuata post exmissionem penes dilationem antefatae dominae Judithae Kömöz circumspecti Francisci Mezei civis et inhabitatoris civitatis Maros Vásárhelljiensis conthoralis ut actoris contra et adversus dominas Elizabetham Onadi et Saram Meleg hanc quidem circumspecto domino Stephani Balas, illam vero circumspecti Andreae Zilahi in divortio continuatam civium et inhabitatorum praememoratae civitatis Maros Vásárhelly consortes, ut incattas.

Pro actore procurator legitimus Sigismundus Kováts de Kál, qui prohabita protestatione generali reservandaque reservando exhibet literas inquisitorias aliaque documenta probationi causae antefatae actricis iisque perlectis cupit legitime proclamatas incattas in actione et acquisitione fatae actricis convinci et agravari debitaeque executioni demandando caetera protestatione reservatque sibi generalem loquendi facultatem.

Incatták petunt procuratorem Georgium Bányai a' sedria.

Deliberatum.

Igenis annuál a' szék az incatták kívánságának.

Pro incatták praedeclaratis plenipotentiarius Georgius Székely de Nagj Bánya et cum protestatione dicit verbis. Hallom, hogy continuátát íratott az actor ő kegyelme, de azt kívánom, hogy ezen causa miképen inchoálodott és miben állott meg, olvassák fel, azt kívánom et plura verbis.

Actor quoqe verbis. Ebben semmi deliberatum nem pronuntiáltaték, ezen ki sem menek az parsok, hanem csak sequenti modo folya ezen causa.

Incatták cupiunt exmitti in rei merito protestando de reliquis.

Actor contendit adversus petitam dominarum incattarum exmissionem inhaerendoque legibus patriis signanter autem Approbatae Constitutiones Partis 4. tituli 1. articuli 13., ut et tituli 2. articuli 1. nec non statutorium libro 4. Tituli 1. Puncto 12., qui incipit de his criminibus etc. declarat rationes ob quas exmissio dari non possit verbis protestando de reliquo.

Incatták ad haec verbis. Minthogy ezen causa még eddig penes exceptionem folyt, exmissio egyszer is nem adatott, azért megkívánom, hogy exmissio adassék et plura.

Deliberatum.

Incatták exmittuntur in rei merito ad 8.

IV.

Anno 1744. 17. Aprilis.

Causa continuata post exmissionem antefatae Juditae Kömöz ut actoris contra et adversus saepefatas dominas incattas Elisabetham Onadi et Saram Meleg illam domini Andreae Kolosvári hanc vero saepefati Stephani Balás consortes.

Pro actore procurator Sigismundus Kováts de Kál per quem actor exhibet literas inquisitorias post exmissionem lege confectas, aliaque documenta defensioni praesenti causa necessaria praefatasque incatti cupit convinci et aggravari juxta priorum levatam suam cum expensarum fatigiorum vetusque[?] debitaeque executioni demandari caetera prote-

stando referendo se ad seria exhibitorum litterarium[?] instrumentarum reservandoque sibi generalem loquendi facultatem.

Pro incatták praefatus plenipotentiarius Georgius Székely de Nagy Bánya per quem incatták excipiunt verbis. De termino, minthogy most diaeta vagyon, ezen causa nem folyhat exhibuit articulus juris tirori[?] et aliorum et verbis plura.

Actor. Iterum ad haec verbis.

Deliberatum.

Competens terminusát az collitigans parsok ő kegyelmek tartsák meg ezen causa folytatásában és akkor folytassák az maga vallóján, minthogy ezen causának naturalitása nem diaeta alatt esett, azért diaeta alatt nem is folyhat.

V.

Anno 1744. die 18. Septembris.

Causa continuata post exmissionem penes dilationem saepius fatae dominae Judithae Kömöz antefati Francisci Mezei consortis ut actoris contra et adversus dominas Elisabetham Onadi et Saram Meleg illam quidem nunc praetitulati domini Andreae Kolosvári alias Caulak hanc vero saepius dicti Stephani Balas consortes ut incattas.

Pro actore procurator Sigismundus Kováts de Káli per quem actor penes solennem juris protestationem exhibet literas inquisitiorias suas aliaque documenta causae suae literariae cupit praefatas incattas juxta priorem suam levatam convinci et aggravari debitaeque executori demandari caetero protestando et reservat sibi reservanda.

Actor exhibitas literas inquisitorias cupit extradari si fuerit necessum.

Prudens ac circumspectus dominus Stephanus Verestoi de Csér, tanquam causarum publicarum liberae regiaeque civitatis Maros Vásárhelly actualis director praesenti huic causae se ingerens et immiscens penes solennem protestationem dicit taliter. Minthogy az incatták ezen Maros Vásárhellyi amplissimus magistrátusnak bestelenségére és holtig való kisebbségére azt spargálták s költötték, hogy az actrix asszony fizetéssel nyomta volna, amint az actrix asszony inquisitoria relatoriájából világosan constál, el[?] az említett magistratust maga az incatták által költött gonoszságának, ha így lehet szólani, nem prosecutioja iránt és azért nem prosequáltatott volna, az kívánom, hogy doceálják in instanti ezen motskos és az magistrátusnak mintegy lelki ismereti ellen való költött szavakat nem doceálván, hogy mindenik senator ellen seorsim et singillatim mortuum homagiumokon, a' perlengével kádra felállván retractálja szavait, minthogy pedig ennek előtte is kötések volt az collitigáns pársnak illy szintű dologról, azért megkívánom hogy convincáltassanak debitae executioni demandando és az magistratust publice deprecálja.

Incatta petit dilationem propter hanc rationem, hogy az procuratorom Szebenben a győlésben vagyon, senkim sincsen.

Actor ad haec verbis.

Deliberatum.

Semel pro semper ezen causa ad 8. dilatálódik bizonyos ratiókra nézve hac tamen conditione, hogy akkor oly készen legyenek az incatták, hogy adveniente ipso termino seposita omni exceptione finaliter akkor ezen causa decidáltatik.

Causa continuata penes exmissionem post dilationes reassumpta dominae Judithae Kömöz circumspecti Francisci Mezei civis et inhabitatoris civitatis Maros Vásárhelly consortis ut actoris contra et adversus dominas Elisabetham Onadi et Saram Meleg illas quidem nunc nobilis domini Andreae Kolosvari de alio cognomine [Csulak] hanc vero saepius fati domini Stephani Balas alias Csizmadia conthorales dilectas veluti incattas.

Pro actore procurator Sigismundus Kováts de Káll, per quem actor penes solennem juris protestationem exhibet literas inquisitorias literalia sua instrumenta aliaque documenta praesenti causa necessaria, quibus actionem suam efficacissime comprobat, que comprobata cupit judicia juxta priorem suam levatam. Interim actor exhibitas suas inquisitorias relatorias ad reformandum extradari cupit caetera. Actor protestando et reservat sibi generalem loquendi facultatem.

Pro incattis prourator Nicolaus Osváth de Havad per quem cum solemni protestatione primum et ante omnia, ita tamen, ne sit serum legaliter, ide hátrébb az mik kívántatnak megíratnam, dicit taliter verbis.

Actor haec verbis.

Deliberatum.

Ezen causa ex pluralitate votorum nem folyhat, minthogy az certis et indubitis relationibus constál a' Szék előtt, hogy az incatták procuratora által citált generalis insurrectio az mostani győlésben publicáltatott s coram locorum deputatis az ő felsége decretuma fel is olvastatott, úgy az Királyi Törvényes Tábla is ante feriam vindemialem ob hanc rationem cessált is.

VI.

Causa post exmissione continuata penes dilationem saepefatae Judithae Kömöz saepius fati Francisci Mezei alias Csizmadia consortis ut actoris contra et adversus saepius mentionatas dominas Saram Meleg et Elisabetham Onadi antefatam dominam hanc quidem Andreae Kolosvári Csulak, illam autem Stephani Balas alias Csizmadia consortes velut incattas.

Pro actore procurator Sigismundus Kováts de Káll per quem penes solemnum juris protestationem mentionata actor producit literas et literalia sua instrumenta aliaque documenta quibus efficacissime comprobat actione suam qua probata supplex petenti judicium juxta priorem levatam, caeterum protestando et reservat sibi.

Pro incatták suprafatis prenominatus plenipotentiarius Georgius Székely de Nagy Bánya cum protestatione solemni dicit taliter. Eljárva ezen causában mit exhibeálljon az actor ő kegyelme és salvum legyen ennek azok ellen az exhibiták ellen in complexo mindenekről excipiálom, contendálom, ea tamen lege, hogy per hoc egyéb utaimtól ne praeludáltassa, et reservat sibi reservanda.

Incatták penes solennem protestationem exhibent literalis instrumenta praesentem causam concernentia legitime confecta et emanata penes exhibitionem eorundem instrumentam salvum legyen énnékem in conclusione hozzá szólanom.

Actor perlectionem exhibitorum instrumentorum incattarum exaudiret cum facultate adversus eadem peragendi queanqu[!] sunt juris et iustitiae defensioniqe suae causae proficue caeterum protestando et reservat.

Domina actrix adversus exhibitas dominarum incattarum inquisitorias literas excipit sequentibus. Tekintetes nemes hazánk törvénye világosan tanítja, hogy az regiusoknak azon helységben, székben, vármegyében vagy városban az holott is juridica executiót peragálnak tulajdon residentiájok jószágok légyen, ut habetur Decreta Tripartiti Partis 2. Tituli 19. Paragraphi 2., mert külömbön executiójok erőtelen, ut videre est citatae Partis 2. Tituli 21. az incatta asszonyok inquisitoria relatiójokban említett regius uraméknak (ő kegyelmeket betsüljük) szegény városunkban semmi jószágok, residentiájok nincsen. Tekintetes bíró uram és az magistratus jurisdictiójától teljességgel nem dependeálnak, azért expediált inquisitoria relátoriájok ezen a fórumon nem is acceptáltathatik, mivel a regiusok azon helységbéli bírónak az hol való juridica executiót peragálnak, képit viselik, ut habetur Decreta Tripartiti Partis 2. Tituli 22., aki pediglen mint említett regius uramék is a Maros Vásárhellyi bírónak jurisdictiója alatt nincsenek, hogy az az Maros Vásárhellyi bírónak személyiben procedálhasson, az lehetetlen.

2. A Compilata Constitutionis partis 4. tituli 5. articulo 2. így szól, mint az inquisitióban, úgy egyéb executio dolgában is az regiusok ordinarius és executióra competens személy az kinek Maros Vásárhellyben semmi competentiájok nincsen az Maros Vásárhellyi executióban ordinárius és competens személy lehessen mind az haza törvényének, mind pedig minden dicasteriumoknak.

103.

1743. március 13., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁRDI JÓZSEF FELESÉGE BOGATS SÁRA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely v. Prot. 1742–1783. N. 264. 12., 39–41. p.

1743. die 13. Martii

Causa levata circumspecti domini Davidis Virág causarum publicarum civitatis Maros Vásárhely directoris ut actoris ab officio directoratus contra et adversus foeminam Saram Bogats, de alio nemine protestatur consortem circumspecti Josephi Sárdi, civis civitatis Maros Vásárhely ut incattam utrinque inhabitatores civitatis praefatae.

Pro actore procurator Sigismundis Kelemen de Kebele, per quem actor praemissa solemni protestatione allegat contra incattam taliter. Ilyen actióm vagyon az proclamált incatta ellen, qualiter in anno praesenti et praeteritis uti mihi relatum est sok ízben, sok rendben az incattát sok becsületes emberek sokszor boszorkánynak kiáltották s pronuntiálták e mellett holmi bü bájos cselekedeti is jöttenek be füleimben, de mindeddig is az incatta azon becstelenítése alól nem akarta magát kitisztítani, mely dolgokat ha az incatta vel in parte vel in toto tagadná kész leszek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy az nemes haza törvénye és Mózes könyvében megírt törvény szerint büntettessék, e mellett költségemet, fáradságomat refundálja. Liceat plura verbis, vel scriptis si necessum fuerit, protestando ad ulteriora.

Domina incatta Sara Bogáts conthoralis praetitulati Josephi Sárdi praehabita prius solenni juris protestatoria cautela adversus proclamationem praetitulati domini directoris circumspecti domini Davidis Virág excipit verbis:

Deliberatum

Non tenet exceptio incattae.

Incatta cupit levatam domini actoris adversus praeerectam perlegi.

Salva nihilominus tamen contra eam excipiendi et contendendi facultate et protestatur reservatque sibi generalem loquendi vel serio habeandi sive[– –]ssam fuerit facultatem.

Procurator incattae adversus perlectam titulati domini actoris levatam excipit verbis: corrui ex hac ratione, quoniam locus et tempus non sunt specificata in actione erecta.

Causa levata circumspecti domini Davidis Virág causarum publicarum civitatis Maros Vásárhely directoris ut actoris ab officio directoratus contra et adversus honestam foeminam Saram Bogats de alio nomine protestatur consortem circumspecti Josephi Sárdi, civis civitatis Maros Vásárhely ut incattam utrinque inhabitatores praefatae civitatis.

Pro actore procurator Sigismundus Kelemen de Kebele per quem actor praemissa solemni protestatione allegat contra incattam taliter. Ilyen actióm vagyon az proklamált incatta ellen, qualiter in annis praeteritis et presenti 1743 de die et mense protestatur, uti mihi relatum est. Itt Maros Vásárhelyen az incattát sok ízben és rendben sok becsületes emberek boszorkánynak kiáltották, e mellett holmi bübájos cselekedeti is jöttenek füleimben, melyeket az incatta végben vitt itt Maros Vásárhelyen, az maga városában, és másutt is az megírt esztendőkben, mely megírt becstelenitése alól az incatta magát nem akarta mindeddig is kitisztítani, mely cselekedeteit ha az incatta tagadná vel in parte vel in toto data exmissione kész leszek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy az nemes haza törvénye szerint és Mójses könyvében az ilyen bőbájosokról írott törvény szerint büntettessék az vizi próbán, si [– – –] is est megpróbáltassék és megégettessék, s meghaljon. Liceat plura verbis, vel scriptis, si necessum fuerit protestando ad ulteriora.

Proclamata incatta per legitimum suum procuratorem Sigismundum Kováts de Kál praemissa generali juris protestatorii cautela cupit levatam domini actoris perlegi salva facultate adversus eam excipiendi et contendendi reservatque sibi generalem loquendi facultatem protestando de reliquis.

Memorata incatta actione aquisitioneque domini actoris perlecta et audita per jam praefatum procuratorem in sui defensam in praesentia hujus sedria parata est exhibere, cum ea protestatione, ut si modo ejus documenta modo exhibenda non perlegentur tempore litis contestationis acceptentur cupitque juxta documentorum suorum continentiam ab impetitione domini actoris simpliciter absolvi et protestatur, reservando generalem loquendi facultatem.

Actor contendit contra hanc allegationem incatta verbis cum protestatione inscribi concessam.

Deliberatum.

Actori datur exmissio ad octavum allegata vero incattae documenta in contestatione vitis, tempore exhibitionis partis actorea acceptabuntur, nisi abstent ex jure in similibus requisita.

Incatta quod cupit exmitti.

Deliberatum.

Exmittitur etiam octava.

Anno 1743. die 17. Julii. Incatta per procuratorem suum antefatum prima vice protestata est super absolutione ab impetitione domini actoris quoniam negligat prosequi. Incatta quoque secunda vice protestata est per procuratorem antefatum.

Anno 1745. die 31. Martii. Antefatus director post impetratam exmissionem exhibet litteraria instrumenta presentem causam concernentia, quibus perlectis cupit incattam juxta primam levatam convinci et aggravari et protestatur.

Pro incatta procurator, qui et antea Sigismundus Kováts de Kál, per quem perlectum exhibitorium sollicitat cum facultate adversus ea contendenda inque sui defensam exhibendi. Caeterum protestatur et et reservat.

Incatta cupit exhiberi mandatum compulsorium, cujus vigore praesens inquisitio est peracta, quo non praesentato, et hactenus domino actore deficiente, et incatta exhibet in sui defensam cupitque iis perlectis ab impetitione titulati domini actoris absolvi. Caeterum protestatur et reservat.

Actor promittit compulsorium, et quia apud se de presenti non habet petit causam differri et protestatur.

Incatta dicit, si quidem actor juxta Decreti Tripartiti Partis 2. Tituli 84. semper paratus et debet causa praesens differi nequit, et protestatur.

Propter exceptionem utrarumque partium collitigantium modo erectam praesens causa differtur.

Deliberatum.

Quoniam tempus et locus non sunt ex requisitione actoris specificata, ideo tenet exceptio incattae, et corruit modo praemisso erecta actio. Erigitur denuo actio haec corrupta 1747. die 20. Martii taliter.

104.

1744. május 7., Petele

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANUCZA IBISDORFAN ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. 4. sz.
Felső járás parciális és filiális széki jkv. 11. p.

Anno 1744. die 6. et 7. Maii sedria filialis inclyti comitatus Albae Superioris in possessione Petele indicta et celebrata.

[...] Acta secundae diei [...]

Causa levata domini ejusdem domini vice comitis [Spectabilis ac generosi Francisci Rápoti de Peselnek] ratione officii sui ut actoris contra et adversus providam Anucza Ibisdorfan praesentem captivam ut incattam.

Pro actore procurator Stephanus Halmágyi de eadem et per eundem actor cum protestatione taliter dicit: – illyen okon kellett az incattát jure prosequálnom, mivel ő diversis vicibus, locis et temporibus lopásokba, nős paráznaságba, boszorkányságba elegyítette [magát], mellyet ha az incatta tagadna, data exmissione ellene doceálni kész leszek, doceálván megkívánom a jure, hogy ad mentem Approbatae Constitutionis Partis 3, Tituli 47. Articuli 2. et 8. item indicem Decreti sub vocabulo veneficus convincáltassék et debita executióban vetettessék et protestat.

Incatta per se cupit exmissi.

Deliberatum. Datur exmissio.

105.

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MAGYAROSI IDŐSEBB FARKAS ISTVÁN FELESÉGE NAGY JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 17., 56–57. p.

I.

1744. augusztus 27.

Actiones 2. diei, 27. Augusti 1744.[...]

Causa ejusdem spectabilis domini vice judicis [regii Michaelis Dosa de Makfalva] uti actoris, contra et adversus Juditham Nagy, nobilis agilis Stephani Farkas senioris de Magyaros sedeque Siculicali Marus residentis consortem.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Galfalva, et proponit actionem cum protestatione qualiter Isten s haza törvénye ellen magát bűvös bájos boszorkányi mesterségekben

diversis vicibus, locis et temporibus, de quibus protestatur, mely cselekedetet data exmissione a' jure annak idejiben ez ellen is intendálandó poenán convincáltassék, et protestatur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum. In totali actione convincitur etc.

II.

1745. február 3., Nyárádszereda

[...] Anno 1745. die 3. Februarii, vice sedes judiciaria celebrata in oppido Szereda.

[...] Causa spectabilis ac generosi domini Michaelis Dosa de Makfalva alterius vice judicis regii inclyti sedis Siculicalis Marus ratione officii sui, uti actoris, contra et adversus nobilis agilis Stephani Farkas senioris de Magyaros, in dicta sede Marus posessione vero Magyaros residentis consortem, Juditham Nagy, ut incattam.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Kál, per quem penes protestationem sic proponit: – exhibeálandó citatoria relatoriámnak seriesséből lucide constál, mely időkben, helyekben és kik ellen magát diversis vicibus et locis, Isten ő szent felsége és ezen nemes haza törvénye ellen boszorkányságnak, kuruslásnak, varáslásnak vétkében elegyítette, a' felet azon citatoriámban declarált Károly Pétert, ugyan az incatta néhai férjét, és Tőkés Katát megétette, mely mián holtanak meg, mely cselekedeteit ha az incatta tagadna, in instante doceálok ellene, megkívánom azért a' jure, mint olyan cégéres vétkekben élt személy, juxta demerita luat poenam articularem primum et ante omnia keményen megtorturáztassék, complicesseinek kiadásáért, et protestatur.

Pro incatta.

Deliberatum. Ob absentiam domini Joannis Nagy difertur ad aliam vice sedriam.

Megjegyzés
1745-ben nincs utalás a per folytatására.

106.

1744. szeptember 17., Nyárádszereda

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
ÁKOSFALVI NAGY GYÖRGY ÖZVEGYE
FANTSAL ZSUZSANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 31. (1743–1751) 12. p.

Anno 1744. Die 17. Septembris. In oppido Szereda in Sede Siculicali Maros celebrata in vice sedria

Causa levata spectabilis ac generosi domini Alexandri Szilágyi de Akosfalva tanquam alterius vice judicis regii Sedis Siculicalis Marus ab officio ut actoris contra et adversus Susannam Fantsek libertini quondam Georgii Nagy de Akasfalva Sedeque Siculicali Marus relictam viduam et praesentem captivam ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, per quem actionem domini actoris cum protestatione proponit contra incattam verbis. Pro incatta procurator Simon Nagy de Kaál per quem incatta defendit verbis.

Deliberatum.

Mind az actor ő kegyelmének, mind az incattának relatoriájából sok fatensek fassiói után subinferáltatik az incattának az Isten és a haza törvénye ellen mérges étel és ital által különös személyeknek megetetése, és ezen etetés miatt következett halála is. Subinferáltatik igen gravis circumstantiákból bűvös bájos boszorkánysága is, amely circumstantiáknak megvalóságosítására találtatnak egynéhányon, kik az incattának fejére mernek tenni kezeket, hogy sült boszorkány, mely mindkét rendbéli cselekedetiért halált érdemel. Mindazáltal pluralitate votorum az törvénynek, hogy simpliciter feje vétetődjék és meghaljon.

107.

1745. február 3., Nyárádszereda

NYÁRÁDKÖSZVÉNYESI KOVÁCS MIHÁLY ÖZVEGYE FÜLEP ERZSÉBET BECSÜLETSÉRTÉSI PERE LÁSZLÓ ANDRÁS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 58. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 405. 520. p. [Tartalmi kivonat]

Anno 1745. die 3. Februarii vice sedes judiciaria celebrata in oppido Szereda.

Causa levata honestae foeminae Elisabethae Fülep, nobilis agilis quondam Michaelis Kovács de Köszvényes, inclytae sedis Siculicalis Marus relictae viduae, uti actricis, contra et adversus nobilem agilem Andream Lászlo, dictae sedis Siculicalis Marus, in possessione Akosfalva habitantem et residentem, ut incattum.

Pro actrice procurator Simon Nagy de Kál, per quem cum praemissa protestatione dicit taliter: – exhibeálandó citatoriámból fuse constál, hogy mi okon kelletett az incattust in jus atrahálnom, qualiter az incattus Isten s az nemes haza törvénye ellen diversis vicibus, temporibus et locis az actrixt emendálta, difamálta, boszorkánnak pronunciálta, nevezetesen in anno elapso 1735., die et mense protestatur, az említett székben Köszvényesen, a nemes vitézlő Vizéli György uram házánál, ezen nemes Maros széknek akkori érdemes vice király bírája, tekintetes Szent Lászlói Sárosi János uram előtt publice azt mondotta, s ezzel el vádolt, hogy az actrix tiszta sült boszorkány, látta szemeivel az incattus, hogy merős mezítelen egy támasz mellett kucorgott, mely emendáról s bestelenitő szavait in instanti (ha az incattus tagadná,) kész vagyok comprobálni. Comprobálván, megkévánom a' jure, hogy az incattus boszorkánnak pronunciált s emendált, mortuum homagiumomon, cum expensarum fatigiorumque refusione convincáltassék, s engemet azokról az diffamatiókról megkövessen, s szovait mondgya viszsza, et protestatur.

Pro incatto nemo.

Deliberatum. In totali actione etc.

108.

1746. január 5., Marosvásárhely

TÓFALVI LÁSZLÓ GYÖRGY FELESÉGE NAGY JUDIT
ÉS HAGYMÁSBODONI BARANYAI MIHÁLY FELESÉGE LÁSZLÓ BORBÁLA
BECSÜLETSÉRTÉSI PERE HAGYMÁSBODONI BARANYAI ZSIGMOND FELESÉGE
VINCZE MÁRTA ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 149–150. p.

Anno 1746. die 5. mensis Januarii vice sedes judiciaria celebrata in civitate Maros Vásárhely.

Causa levata nobilium foeminarum Judithae Nagy, nobilis agilis Georgii Lászlo de Tofalva et Barbarae Lászlo, nobilis agilis Michaelis Baranyai de Hagymás Bodon consortum (praefata quidem Barbara Laszlo lite de praesenti exmissa), ut actricum, contra et adversus nobilem foeminam Martham Vincze, nobilis agilis Sigismundi Baranyai de dicta Bodon consortem veluti incattam.

Pro actrice procurator Joannes Nagy de Sellye, per quem cum protestatione proponunt actionem sic: – hogy az incatta ő kegyelme ellen exhibeálandó citatoria relatoriámban declarált módon és képpen Isten és haza törvénye ellen nyilvánvaló boszorkánynak, Szent Gellér hegyin járónak és onnat borsót hordónak és szedőnek, s onnat let meggazdagodotnak diversis vicibus, locis et temporibus proclamált és difámált, melyről exhibeálok, exhibeálván megkívánom a' jure, hogy az incatta propter premissam diffamationem mortuum humagiumomon s kölcségemnek, fáracságomnak is refusióján convincáltassék, s szovát reclamálja ott hol dehonestált, et actrices in reliquo referunt se ad seriem literarum suarum praesenti causa deservientium, et protestantur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum. In totali actione etc.

Praesens actrix maritum suum praefatum in premissa causa constituit plenipotentiarium et procuratores legitimos spectabiles dominos Joannem Tolnai de Selye, Josephum Nagy de Kál ac reliquos.

109.

1746. szeptember 28., Nyárádszereda

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELYEI LÁSZLÓ JÁNOS FELESÉGE PÉTERFI SÁRA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 198–199. p.
NYOMT. KIADÁSA: FODOR, 1937. 9–10. p. [Tartalmi kivonat]

Anno 1746. die 28. Septembris vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebrata.

[...] Causa ejusdem domini vice judicis regii Michaelis Dosa ab officio, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Saram Peterfi nobilis agilis Joannis László de Selye nunc vero in possessione Geges sedeque Siculicalis Marus residentis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Galfalva, per quem proponit actionem taliter: – ez actióm az incatta ellen, qualiter Isten s haza törvénye ellen az incatta diversis locis et temporibus, de quibus protestatur, signanter ezen nemes Maros székben Gegesben büvös bávos boszorkányságnak vétkében magát elegyítette külemb külemb féle varásláskokban, melyeknek specificatiójáról pro hic et nunc protestatur, mely cselekedetit ha az incatta tagadna data exmissione cum congruis circumstantiis comprobálni kész lészek. Megkívánom azért primum et ante omnia in terrorem et exemplum aliorum et ad extradandos complices, ellemben vizi próbára vettessék, annak utánna keményen megtorturáztassék, annak utánna tűzzel megégetetessék, et protestatur de reliquo.

Pro incatta nemo.

110.

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VÁROSFALVI ZOLYA FERENC FELESÉGE GÁSPÁR KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752)
200., 258–259., 541–545. p. – Törvénykezési jkv. N. 15. (1718–1756) 376–377. p.
NYOMT. KIADÁSA: FODOR, 1937. 8–9. p. [Tartalmi kivonat]

I.

1746. szeptember 28., Nyárádszereda

Anno 1746. die 28. Septembris vice sedes judiciaria in oppido Szereda celebrata.

[...] Causa praetitulati domini Michaelis Dosa de Makfalva, tamquam vice judicis regii inclytae sedis Siculicalis Marus ab officio, ut actoris, contra et adversus Catharinam Gáspár nobilis Francisci Zolya de Városfalva, nunc vero in possessione Vadad sedeque Siculicali Marus habitantis consortem, uti incattam.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Kál per quem proponit actionem suam taliter: – ilyen actióm vagyon az incatta ő kegyelme ellen, qualiter elfeletkezvén az Isten és az nemes haza törvényéről, magát több gonosz cselekedetei között sokféle vétkeknek nemében, nős paráznaságban, büvös bávos boszorkányságának vétkében diversis vicibus locis et temporibus, de quibus protestatur, signanter ezen nemes Maros székben, mely kegyelmed cselekedeteire data exmissione comprobálam, comprobálván megkívánom a' jure a nős paráznaságért penes Approbatae Constitutiones Partis 3. Tituli 27. Articuli 21., az boszorkányságért is accedálván, melyik vétkét bővebben comprobálhatam, annak méltó büntetésit solito more minémű halálra condemnáltatthatik az szerént, mindenik vétke mint hogy halált érdemel, megbüntettessék, et protestatur de reliquo, et cupit citatorias relatorias ad reformandum extradari.

Pro incatta ipsamet, incatta cupit exmitti.

Deliberatum. Exmittuntur ambae partes.

II.

1747. december 6., Nyárádszereda

[...] Anno 1747. die 6. Decembris vice sedes celebrata in oppido Szereda.

[...] Causa continuata ejusdem domini vice judicis regii ab officio ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Catharinam Gáspár, nobilis Francisci Zolya de Városfalva, nunc vero sede Siculicalis Marus possessioneque Vadad residentis consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Galffalva, per quem exhibet literas relatorias inquisitorias praesenti causae necessarias, quas perlegendo cupit incattam convinci et aggravari, et protestatur.

Pro incatta procurator Simon Nagj de Kál, per quem cum praemissa protestatione dicit: – elvárom az actor ő kegyelmének ellenem való levátája szerént való attestatoria relatoriáját, kik ellen si necessum excipiálnom, contendálnom salvum sit, simul cum levatis, et post énnekem is in mei defensionem exhibeálnom salvum légyen, mely ex ambarum partium exhibitis absolutiót impetrálnom serum ne sit, et protestatur.

Actor contendit verbis rei merito.

Incatta quoque verbis.

Deliberatum. In praesenti causa ad communem inquisitionem exmittáltatnak Iszlai Sigmond és Kövendi Joseff atyánkfiai, kik is a notariustól utrumot vévén és Káli Nagj Miklós atyánkfia relatoriájából fatenseit exquirálván, mindenütt valahol lehet és kévántatik az székben sedulo inquiráljanak, interim actor tiszt atyánkfia nemes Thorda vármegyén is három széki tiszt uraiméknak inquiráltat, utrumot küldvén, hogy az ő kegyelmek a magok jurisdictiojok alatt, ahol kívántatik strictissime inquiráltassanak.

III.

[1749.] október 1., Nyárádszereda

[...] Anno MDCCXIX[!] 1. Octobris in oppido Szereda vice sedes judiciaria subsequenter celebrata.

Causa continuata spectabilis ac generosi domini Georgii Sárosi de Poka alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio vice judicatus ad quem presentis causae prosecutio a spectabili ac generoso domino Michaele Dosa de Makfalva, tunc vice judice regio inclytae hujus sedis Siculicalis Marus permutationem officii vice judicatus legitime est condescensa, ut actoris, contra et adversus Catharinam Gáspár, agilis Francisci Zója de Városfalva consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Isacus Máthé de Havad per quem solemni protestatione petit perlegi communem inquisitionem, secundum cujus tenorem incattam juxta priorem levatam hac in causa institutam, convinci et aggravari debitaque executione demandari cupit, et protestatur.

Pro incatta procurator Joannes Nagy senior de Gálfalva, per quem exaudit communem inquisitionem in praesenti causa factam, et si necessum fuerit ne sit serum, tum verbis tum scriptis se defendere et solito more absolutionem sibi impetrare, et protestatur addendo, hogyha maga mentségire az mely inquisitiot post communem inqusitionem öszveszedegethete, a' kik a' communis inquisitio alkalmatossággal meg nem eskettettek, arrol való relatoriájok olvastassák fel.

Deliberatum. Az mely inquisitióji költenek az incattának post communem inquisitionem, béadhattya, és azon instrumentumokot revideálván a' nemes szék, ha olyan fatens találtatik, a' ki elmaradt volna a' communis inquisitióból, ha acceptabilis leszen, fogja az nemes szék pro aequia justitia statera[?] revideálni és instrumentálni.

IV.

[1749.] október 2.

Actiones diei sequentis 2. mensis Octobris.

Legitur altera inquisitio adversus Catharinam Gáspár, in sede Siculicali Marus per acta.

Legitur alterius inquisitio communis in comitatu Thorda confecta.

Legitur inquisitoriarum domini Nicolai Nagy deliberatum pro parte domini actoris regii judicii legitimatarum quaterno.

Actor concludit in rei merito verbis.

Incatta quoque verbis.

Deliberatum. A subversáló causában magát legitimáló actor ő kegyelme jelen levő incatta ellen iratott, és szóval is bőségesen feladott allegatiói és azokot fulciáló documentumai, nemkülönben az incattának in defensionem hasonló bőséggel előmondott és mind maga mind procuratora által előhordott responsióit, maga tetszése szerént alá vétetvén, eruálja ezen sedes judiciaria, hogy a' fatensek közül némelyek affectu sequiori [?] in

transversam acti, némelyek ex bile et bilanguitate fateálván, vádolják, sokan ismét justificálják az incattát, és az intentált noxok alól absolválják, ellenben penig mind a' communis, mind collaterális számos hiteles inquisitoriákból eléggé elucescálnak:

1. Büvös bájos boszorkánysága ex quo quidem principio cselekedte, elsőbb vejének, Szabo Ferentznek megnyomoríttatását és több egyéb tulajdon szovával büvös bájos mesterségével kérkedségi, in specie tíz fatenseknek ezeket feladó fassiójából, a' mi nézi tisztátalan életét, hogy ab ineunte aetate criminis capacitate gyakorlotta a' parázna életet diversis vicibus locis et temporibus külömbféle személyekkel és nemzetekkel, tam intra vitam conjugalem, quam in actu libere extramatrimonium posita sok fatensek és gravissima circumstantiák subinferálják, de nevezetesen keresztyéni vért és szívet irtóztató incestusban magát elegyítette, mind előbbeni férjének Fülöp Jánosnak édesatyjával Fülöp Mihállyal, mind ennek vér attyafiával Kotzkán Jánossal, tíz fatenseknek fassiói szerént abutált, gonoszul élt. Ezek mellett már adjudicáltatott régibb protocollumban tisztátalan személynek és közelebb múlt derék széken sanguinis fraterni proditrixnek ítéltetett.

Mely szörnyő és halomra győlt gonosz tselekedetei gonoszságokkal töltött és vénségre, de tapasztalható megtérésre nem jutott élete, hogy a' koporsóban békével ne szálljon, hanem mint terribilis botránkoztató vétkekkel magát végső romlásra megterhelt, és per hoc aranyi szabadságát nemességét megfertéztetett és evertált gonosztevő, in perenne exemplum et terrorem aliorum meghaljon, feje elüttessék az incattának, per majora vota hujus sedis judiciariae végeztetett.

Incatta minime contenta hac deliberatione. Sanioris, maturioris, discussionis, refusionis gratia, eo quod mos et consuetudo requirit antiqua, videlicet ad sedriam generalem inclytae sedis Siculicalis Marus juxta Decreti Tripartiti Partis 3. Titulus 35., Approbatae Constitutionis Partis 3. Tituli 47. Articulum 20., item Partis 4. Tituli 1. Articuli 25. cupit transmitti, et per sequentes verbis plura.

Actor contendit et dicit: – causam presentem non esse appellabilem neque transmissibilem vitante Decreti Tripartiti Partis 3. Titulo 35. ex eo quia sit criminalis, nec secus secundum muniri palam consuetudinem, praesens accusatio et damnatio criminum, excedit auctoritatem hujus inclytae sedis, et protestatur.

Deliberatum. Transmittitur causa praesens simpliciter in conformitate Articuli 20. Partis 3. Tituli 47. Constitutiones Approbatae per vota potiora.

V.

1751. június 17., Marosvásárhely

[...] Anno 1751. 15. Junii, sedria generalis (vulgo derék szék) in civitate Maros Vásárhely indicta

[...] Actiones diei 3. nempe 17. Junii.

[...] Causa consortis Francisci Zollya, melyben mint hogy egy communis inquisitiót a dominus ingerens király bíró részéről eltévesedése miatt a notáriusnak kezéhez nem adhatott, tehát cum illa mancitate expediáltatván egy exemplárban, nem olvastathatott fel a múlt vice széken, és in forma consueta nem jöhetett fell ezen derék székre, noha a nemes

szék nem recedál maga törvényes processussától, mindazonáltal az incatta kévánván maga hová hamarébb való dolga kimenetelével, tovább való raboskodását, szenvedését és solicitudóját antevertálni, az ingerens accedálván ex partium consensu lőn egyezés, melyek ob respectum commissionis a nemes szék annuálván, hogy egy hova hamaréb lejendő congregatión readjudicáltassék, decidáltassék, salva contentatione ratione apellationis.

Kezesek lettenek most nevezett Zolyanéért, mint capitalis sententia alatt lévő személyért, 500 forintig usque ad congressum proximam maga férje, városffalvi Zollya Ferentz és fintaházi Intze Sámuel, a veje.

Ultima labentis et 1. Julii Maros Vásárhelyen congregatio légyen, holott is oeconomicumok folynak, instantiák olvastatnak, causák penig nem folynak, hanem tsak amelyek a méltóságos Gubernium commissiói mellett vadnak.

111.

1746. október 1., Csíkfalva

MAROSSZÉK VIZSGÁLATA DOROSNYAI SÁMUELNÉ BORZÁSI MÁRIA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 31. (1743–1751) 25/V., 23., 25. p.

1746. október 1. In sedria filialis de Csikfalva celebrata

Causa continuata ejusdem domini vice judicis regii Caspari Ver de Kerestarcsa ab officio ut actoris contra et adversus foeminam Mariam Borzási libertini Samuelis Dorosnyai consortem penes exmissionem uti incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, per quem exhibet litteras inquisitorias praesenti causae necessarias, quas perlegendo cupit juxta tenores earundem incattam convinci et aggravari. Verbis plura.

Pro incatta procurator Josephus Nagy de Kál per quem defendit se verbis de omni salva juris facultate penes protestationem.

Deliberatum.

Mindkét parsoknak feles fatensek által lött declarátiójoknak, mind az actor ő kegyelme requisitiójára, mind az incattának defensiójára nézve satis superiis ruminálván a sedriától jóllehet az actor ő kegyelme részére bizonyos fatensek semmi circumstantiákat superstitiosa actusiról az incattának subinferálni láttattnak, de mindazokat az incatta többi relatoriája infringálván és mintegy haragból esett fassió láttatván, az actor ő kegyelme acquisitiója boszorkánysági iránt az incattának semmi szemmel látott dolgot nem comprobálván, úgy lopásait az incatta asszony férjével számadók lévén ha minket szintén elvett volna is, akkor ura salvája. Kurvasága pediglen mind az oltártól fogvást, mióta Borosnyai ő kegyelme elvette, csak circumstantiákból is nem elucescál. Per hoc tetszett a törvénynek, hogy az incatta asszony az actor ő kegyelme impositiója alól simpliciter absolváltatik és az kezesség alól felszabadul.

A minime contentus hoc deliberatione sanioris revisionis et maturae discussionis gratia apellat ad sedem generalem inclytae Sedis Siculicalis Marus et cupit transmitti.

Incatta contendit verbis deliberatione. Non transmittitur.
Actor protestatur de litteris praeceptoriis apellatoriis.
Incatta continet verbis.

112.

1747. július 11., Bertha Madaras

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ERŐS JÁNOS FELESÉGE GYÖRGY ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 31. (1743–1751) 29. p.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 412. 522–523. p.

1747. július 11. Bertha Madaras

Sedes Filialis judiciaria celebrata. Causa levata eiusdem domini vice judicis regii Michaelis Dosa de Makfalva ab officio, ut actoris contra et adversus Elisabetham György, nobilis agilis quondam Joannis Erős et de possessione Remete Sede Siculicali Maros relictam viduam praesentem captivam uti incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva per quem proponit actionem contra incattam cum protestatione et penes eas exhibet litteralia sua documenta praesenti causae necessaria, quas perlegendo cupit incattam juxta tenorem earundem verbis proponendo convinci et aggravari. Protestatur ad ulteriora. Pro incatta procurator Simon Nagy de Kál per quem incatta defendit se verbis. Actor concludit in rei merito verbis. Incatta quoque verbis.

Deliberatum.

Per legitimum et constitutum procuratorem ante exmissionem ezen mostani incatta condescendálván ad meritum causae maga is kívánván dolgát decidáltatni, mégis maga mentségire semmit nem exhibeált, holott constál az sedria előtt, hogy in substrata materia két ízben is inquiráltatott maga, mely inquisitiót nem exhibeálván recte concludáltathatik, ut sentit sibi non in sublevationem, sed in aggravium fieri. Az actor ő kegyelme exhibitájában pedig satis luculenter subinferáltatik sok gonosz cselekedete signanter 16. fatensek fassióiból boszorkányi mestersége már meg égettetett nénjével kenöt készítése, melyet titkon pincében cselekedtenek, sok jámboroknak nyomorékká való tétele, megvesztése, némelyeknek meggyógyítása. Sokaknak marhájok megkuruzslása, tejük elvétele, és némelyeknek marhájukban való megkárosíttatását kuruzslása miatt lett meghalása, házasok életének egyenetlensége világosan constál, melyeket ezen mostani incatta cselekedett némelyképpen pedig próba vetetvén eleibe. Addig az ajtón ki nem mehetett, míg azt el nem bontotta. Tetszett azért az törvénynek, hogy 1. vízi próbára vetessék juxta praxim megúsztattassék, s annak utána tűzzel megégettessék s meghaljon.

113.

1747. november 28., Marosvásárhely

NYÁRÁDKARÁCSONYFALVI CSIKI MÁRTON ÖZVEGYE ALBERT KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ASZTALOS ALIAS BALOG ISTVÁN ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 221. p.

Anno 1747. die 28. Novembris vice sedes judiciaria celebrata in civitate Maros Vásárhely. [...] Causa levata honestae foeminae Catharinae Albert agilis quondam Martini Csiki de Karátsonfalva relictae viduae, ut actricis contra et adversus agilem Stephanum Asztalos alias Balog, de dicta Karátsonfalva, uti incattum.

Pro actore procurator Isacus Mathe de Havad, per quem solemni praemissa protestatione proponit actionem hunc in modum: – exhibeálandó citatoria relatoriámnak seriessiből fuse elucescál, hogy kegyelmed engemet diversis vicibus, locis et temporibus (de quorum distincta enumeratione protestatur) emendált és difamált. Boszorkánnak, nevezetesen penig Etsed boszorkányának pronunciált, nihil tale merentem contra doceálni kész vagyok. Doceálván megkevánom a jure, hogy kegyelmed ad mentem Decreti Tripartiti Partis 2. Titulum 12. in emenda linguae convincáltassék, cum expensarum fatigiorumque refusione debita executioban demendáltassék. Actrix in reliquo refert ad seriem literarum instrumentorum praesentem materiam concernentium ac ad leges patriarum, et protestatur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum. In totali actione convincitur.

114.

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BÁN GYÖRGY FELESÉGE NAGY ERZSÉBET ÉS LEÁNYA BÁN ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 251–252., 384., 477. p.

I.

1747. december 6., Nyárádszereda

Anno 1747. die 6. Decembris vice sedes celebrata in oppido Szereda. [...] Causa levata ejusdem domini [Michaelis Dosa de Makfalva] vice judicis regii sedis Siculicalis Marus, ab officio, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Elisabetham Nagj, nobilis agilis Georgii Bán ex possessione Szereda consortem, nec non Annam Bán, puellam ejusdem dicti Georgii Bán in capillis existentem, ut incattos.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Galfalva, et proponit actionem taliter: – ilyen actióm vagyon ezen nevezett incatták ellen, qualiter nem gondolván az incatták Isten s ezen nemes hazának szoros törvényeivel, ezek ellen sokféle vétkekben magokot elegyítvén diversis vicibus, locis et temporibus, de quibus protestatur, signanter ezen nemes Maros székben nevezett Szeredában bűvös bájos boszorkányságnak vétkében, s ezen mesterségekkel sokakot megrontottanak, mely cselekedeteket data exmissione ellenek comprobálok, megkívánom azért a jure primum et ante omnia vízi próbára vettessenek, annak utánna in exemplum aliorum megtorturáztassanak, s tűzzel megégettessenek, et protestatur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum. In totali actione etc.

II.

1748. március 13., Nyárádszereda

[...] Anno 1748. 13. Martii in oppido Szereda vice sedes judiciaria iudicata et celebrata.

Causa continuata penes inhibitionem ejusdem domini vice judicis regii Michaelis Dosa de Makfalva, ut actoris, contra et adversus Elisabetham Nagy, nobilis Georgii Bán de Szereda consortem, ut incattam et inhabitatorem.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Káál, per quem dicit: – exhibeálandó deliberatumomból fuse constál, minemű sententiát in anno 1748. die 22. Februarii inhibeált az incatta. Megkívánom azért inhibitiója cassáltassék, denuo executioni demendáltassék.

Pro incatta procurator Nicolaus Osváth de Havad, per quem cupit exmitti.

Deliberatum. Datur exmissio.

III.

1749. szeptember 10., Marosvásárhely

[...] Anno MDCCXLIX 10. Septembris partialis sedes judiciaria vulgo vice szék in civitate Maros Vásárhely, praesentibus vice judicibus juratisque adsessoribus ac notariis celebrata taliter.

Causa continuata spectabilis ac generosi domini Georgii Sárosi de Póka, alterius vice judicis sedis Siculicalis Marus in quem causae praesentis persecutio, per mutationem officii a spectabili ac generoso domino Michaele Dósa de Makfalva, pro tunc vice judice regio dictae sedis legitime est condescensa, uti actoris, contra nobilem foeminam Elisabetham Nagj, nobilis agilis Georgii Bán de Szereda consortem, uti incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Gálfalva, per quem proponit actionem taliter: – ez az actióm vagyon az incatta ellen, qualiter fenn declarált praedecessorom az incattát citáltatta volt ezen tekintetes nemes Maros szék vice székire, holmi bűvös bájos boszorkányságért, a' mikor is in anno 1747. die 6. mensis Decembris ezen tekintetes nemes Maros szék Szereda városában celebrált vice törvényes széken megperelvén, per non venit, con-

vincálta, midőn ugyan in anno 1748. die 22. mensis Februarii, az akkori vice király bíró társát, tekintetes nemzetes Keres-tartsai Véér Gáspár uramot pro executione töb adjunctusival együtt kivitte volna, titulatus praedecessorom jelt kérvén az executor tiszttől ő kegyemétől, azon jellel az executiót inhibeálta, mellyért ad reddendam rationem inhibitionis certificáltattam more solito. Megkívánom azért a jure, hogy azon ellene pronunciáltatott sententia in vigore hagyathassék, és debita executioba is demandáltassék.

Pro incatta procurator Isacus Máté de Havad, et cupit exmitti.

Deliberatum. Ambae partes exmittuntur.

115.

1747. december 6., Marosszereda

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT CSONT JÓZSEF FELESÉGE BARA JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 262. p.

Anno 1747. die 6. Decembris vice sedes celebrata in oppido Szereda. [...] Causa ejusdem domini Michaelis Dosa de Makfalva vice judicis regii ab officio ut actoris, contra et adversus Juditham Bara nobilis agilis Josephi Csont ex possessione Bede sedeque Siculicali Marus consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Gálfalva, per quem proponit actionem taliter: – ilyen actióm vagyon a megnevezett incatta ellen, qualiter Isten s haza törvényei ellen diversis vicibus, locis et temporibus (de quibus protestatur), magát bűvös bávos boszorkányságnak vétkében elegyítette, signanter ezen nemes Maros székben Bedében, úgy másutt is, sokakat mind személyekben, mind jovaikban megrontott és károsított, mely cselekedetit ha az incatta tagadná, data exmissione ellene comprobálok, comprobálván, megkívánom a' jure, elsőben vízi próbára vettessék, annak utánna maga cselekedetinek megvallására, complex társainak kiadására keményen megtorturáztassék, annak utánna tűzzel megégettessék és meghaljon, et protestatur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum. In totali actione convincitur.

116.

1748. március 13., Nyárádszereda

SZÉKELYBŐI (AZELŐTT MOSONI) SIMON ALIAS GYŐRFI ISTVÁN FELESÉGE ÚJFALVI JUDIT BECSÜLETSÉRTÉSI PERE BŐI (AZELŐTT MOSONI) SIMON ALIAS GYŐRFI JÁNOS ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 389–390. p.

Anno 1748. 13. Martii in oppido Szereda vice sedes judiciaria iudicata et celebrata.

Causa levata agilis Stephani Simon senioris, alias Győrfi, nunc de Bőő, antea de Moson consortis Judithae Ujjfalvi ut actricis, contra et adversus agilem Joannem Simon, alias Győrfi seniorem, nunc de Bőő, antea vero de Moson ut incattum.

Pro actrice procurator Josephus Nagy de Káál, per quem penes protestationem praemissam, proponit actionem taliter: – exhibeálandó citatoria relatoriámnak seriesiből constál, cum suis congruis circumstantiis, diversis locis vicibus et temporibus az incattus engemet boszorkánnak pronunciált, melyet jóllehet elsőbben hagymázi betegségemben laborálván az incattus mondot, de annak utánna felgyógyulván, sok circumstantiákkal s esküvéssel s betsületemnek lefolyására asserálta, melyek citatoria relatoriámban fuse declaráltatnak. Mely szovait ha az incattus tagadná, in instanti comprobálok, megkévánom azért a jure, hogy az incattus elmondott szovait coram figura judicii reclamálja s becsületemet restituálja, in super mortuum homágiumomon convincáltassék, költségemnek s fáracságomnak refusiójával együtt executióban is vétessék. Interim literas documentales cum ipsis citatoriis ad reformandum extradari cupio referoque me ipsum ad seriem earundem in reliquo, et protestatur ad ulteriorem.

Pro incattus procurator Simon Nagy de Kaal, cum praemissa protestatione dicit: – elvárom, hogy az actrix exhibeálja citatoria relatoriáját. Ki ellen excipiálnom, contendálnom salvum sit, úgy egyéb legalis utaimtól ne praecludáltathassam, et protestatur.

Incattus cupit exmitti de rei merito.

Actrix dicit: – az actrixnak eddig conficiált relatoriája in futura sedria acceptáltassanak.

Deliberatum. Datur exmissio.

117.

1748. március 13., Marosszereda

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FÜLÖP MIHÁLYNÉ HAVADTŐI KIS ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 372., 450., 635–636. p.

I.

Anno 1748. 13. Martii in oppido Szereda vice sedes judiciaria iudicata et celebrata.

Causa levata spectabilis ac generosi domini Gaspari Véér de Kőröstarcza, alterius vice judicis regii inclytae sedis Siculicalis Marus, ratione dicti officii sui, ut actoris, contra et adversus agilis Michaelis Fülöph de Havadtő consortem, Elisabetham Kis, incattam.

Pro actore procurator Josephus Nagy de Káál, per quem penes protestationem praemissam proponit suam actionem taliter: – exhibeálandó citatoria relatoriámban declarált bőös bájos kurusló s varásló nyilvánvaló boszorkánnak diversis vicibus locis et temporibus de quorum specificationibus protestatur, Isten s nemes hazának törvénye ellen való követésért s abban magát gyakorlásáért kelletett az incattát jure prosequálnom. Mely gonosz cselekedetit ha az incatta tagadná, data exmissione az incatta ellen comprobálok cum suis congruis circumstantiis, megkívánom azért a jure, hogy az incatta primum et ante omnia in exemplum et terrorem aliorum úgy próbára való vettetése után keményen megtortúráztassék, ad extradandos complices suos, ex post tűzzel megégettessék s meghalyon, et protestatur ad ulteriora.

Pro incatta eadem.

Deliberatum.

Ambabus partibus datur exmissio, et literalia instrumenta inter hactenus expedita cupit accepti[?] in defensionem causae suae.

II.

[...] Anno MDCCXLIX. die vero 26. mensis Februarii Vice Sedes Judiciaria in oppido Szereda praesentibus vice judicibus regiis juratiique adsessoribus ac notarii celebrata est serie sequenti.

Actiones diei 2. videlicet 27. Februarii 1749.

Causa continuata spectabilis ac generosi domini Nicolaj Kereszturi de Bereh Keresztur alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio in quem praesentis causae prosecuto per mutationem officii vice judicatus nimirum a spectabili ac generosi Michaele Dosa de Makfalva, pro tunc vice judice regio legitime est condescensa, contra et adverbus nobilem foeminam Annam Kis, nobilis agilis Michaelis Filep ex possessione Havadtő sedis Siculicalis Marus habitantis consortem penes exmissionem, uti incattam.

Pro actore procurator Johannes Nagy de Gálfalva, per quem exhibet literas relatorias praesenti causae necessarias, quas perlegendo cupit incattam juxta priorem levatam convinci et aggravari, et protestatur.

Deliberatum.

Pro incatta nemo. In totali actione et acqusitione actoris inhibitione contradictione non obstantibus convincitur et aggravatur incatta executionique demandatur.

III.

[...] Anno 1750. die 4. mensis Martii Vice Sedes Judiciaria in civitate Maros Vásárhely celebrata.

Causa penes dilationem continuata spectabilis domini Nicolai Kereszturi de Bere Keresztur alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Elizabetham Kis nobilis agilis Michaelis Fülöp ex possessione Havadtő consortem, sedis Siculicalis Marus, uti incattam et inhibentem.

Pro actore procurator Johannes Nagy de Galfalva, per quem proponit actionem taliter: – ez az actio az incatta ellen qualiter citáltattam volt az incattát ezen tekintetes nemes vice székre törvényre super eo, hogy bűvös bávos boszorkányságának vétkében magát elegyítette, az mely tekintetes nemes vice széken per non venit, convincáltam, s midőn azon per ellen procedálni kévántam volna, az executiót novum cum inhibitionaleval obviálta, mely inhibitiójának kiadására ezen tekintetes nemes vice székre certificáltattam. Megkívánom azért, azon inhibitioja cassáltassék és az előbeni ellene pronunciált sententia in vigore maradván, ujjabban executioban vétessék. Actor in reliquo refert se ad seriem literalium instrumentorum praesentem causam concernentium, et protestatur.

Pro incatta procurator Josephus Nagy de Kál, per quem de omni salva juris facultate et juris prostatione reddendo rationem inhibitionis verbis in merito cupit doceri levatam illustrissimi domini contra quae documenta salvum sit excipere contendere, ex post, si necessum fuerit, penes sua exhibenda ab impetitione titulati domini actoris modo tunc declarando absolvi, et protestatur.

Causa presens ob certas easque rationaliter causas defertur in vice sedriam primitus celebrandam.

118.

1749. augusztus 25.

VADADI GÁSPÁR KATALIN PERE
VADADI IDŐSEBB FILEP PÉTER ELLEN LEÁNYA ELISMERTETÉSÉÉRT
MAROSSZÉK DERÉKSZÉKE ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 15. (1718–1756) 287. p.

[...] de ugyancsak constál világosan, az hogy a' Szász Régeni sánta borbélyné nevű megégetett boszorkány leányától, Katától született az a leány, melyet az incatta magának supponált, pro excludendo successore, nil certius illo, mivel maga mondotta, hogy ha Éva az egész világot megcsalta, ő is az atyafiakot megcsalja, mellyre másokot is tanított, amint a fassiók importálják. [...]

Megjegyzés
Vadadi nemes Gáspár Katalin, nemes Zólya Ferencné (aki ellen ebben az időben boszorkányság vádjával bűnügyi per is folyt), 1749. augusztus 25-én új pert indított vadadi id. Filep Péter, első férje testvére ellen Marosszék derékszékén egy leánya törvényes ágyból születésének a vadadi nemes Filep család általi elismertetéséért. Az alperesek tanúkkal igazolták, hogy a volt férjet az asszony félrevezette, a magához vett kislány pedig a boszorkányságért megégetett szászrégeni sánta borbélyné leányának a gyereke, nem pedig Filep leány. Így az asszony a pert elvesztette. A boszorkányságra vonatkozó szövegrészt közöljük.

119.

1749. szeptember 17., Nyárádszereda

GÁLFALVI ÓZDI ZSIGMOND BECSÜLETSÉRTÉSI PERE
JOBBÁGYA SZTROJA PASKULY FELESÉGE
VONTSA ANNÓK NEVÉBEN SZENTLÁSZLÓI MARKODI GYÖRGY FELESÉGE
CSEH ERZSÉBET ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 484. p.

Anno 1749. 17. Septembris in oppido Szereda vice sedes judiciaria praesentibus dominis vice judicibus regiis juratisque assessoribus ac notariis in hunc, quo sequitur, modum celebrata.

Causa levata generosi Sigismundi Ózdi de Gálfalva tanquam domini terrestris jobagionis sui Sztroja Paskuly in possessione portioneque Nyomát in sede Siculicali Marus, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Elisabetam Cseh nobilis agilis Georgii Markodi de Szent László, nunc vero in possessione Nyomát sede Siculicali Marus existente habita consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva et proponit actionem taliter: – ez az actióm az incatta ellen, qualiter citatoria relatoriámban nevezett hellyen és székben nevezett Sztrója Páskuly nevű jobbágyomnak feleségit Vontsa Annókot bűvös bájos boszorkánynak, varáslónak mondotta, pronunciálta, diffamálta, mely szavait in instanti comprobálok, megkívánom azért az jobbágy asszonynak mortuum humagiumán, költségem, fáratságom refusióján convincálódjék, az mit mondott in publico reclamálja. Actor refert se ad seriem literarum citatoriarum, et protestatur.

Pro incatta nemo.

120.

1749. november 2., Marosvásárhely

SZABÉDI VARGA ISTVÁN FELESÉGE NAGY KATALIN BECSÜLETSÉRTÉSI PERE SZABÉDI BALLA MIHÁLY ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 597–598. p.

Anno MDCCXLIX 2. Novembris, in civitate Maros Vásárhely vice sedria celebrata est taliter. [...]

Causa levata honestae foeminae Catharinae Nagy agilis Stephani Varga de Szabéd consortis, ut actricis, contra et adversus agilem Michaelem Balla de eadem Szabéd, ut incattum, utrinque in possessione Szabéd residentes et commorantes.

Pro actore procurator Isacus Máté de Havad, per quem solemni praemissa protestatione proponit actionem sequentibus: – Exhibeálandó citatoria relatoriámnak seriesséből (melyre magamat in omissis referálom) fuse elucescál, qualiter nevezett citatoriámban declarált napon helyen és esztendőben, elfelejtkezvén az incattus a' nemes haza diffamatiókról circumscribált törvényekről, engemet rútul diffamált, kuruslónak, varáslónak, boszorkánynak pronuntiált, cum declaratione in citatoriis expressata, mely törvénytelen cselekedetit comprobálni kész vagyok, comprobálván megkívánom a' jure, hogy enumerált diffamatiójáért ad mentem Decreti Tripartiti Partis 2. Tituli 72. in poena emenda linguae, medianteque pallinoda facta recantatione, cum expensarum fatigiorumque refusione convincáltassék, debitae executioni mancipando actricis, in reliquo refert se ad seriem literalium instrumentorum praesentem materiam concernentium, ac ad leges patrias, et protestatur.

Pro incatta nemo. Ergo, in totali actione actoris convincitur.

121.

1749. november 14., Marosvásárhely

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GÁSPÁR MIHÁLY FELESÉGE PETŐ ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 23. (1744–1752) 560–561. p.

Anno MDCCXLIX. 13. Novembris vice sedria in civitate Maros Vásárhely celebrata taliter.

[...] Actiones diei 2., 14. videlicet Novembris 1749.

Causa levata spectabilis ac generosi domini Georgii Sárosi de Poka, alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ratione dicti officii sui vice judicatus, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Annam Petö, nobilis agilis Michaelis Gáspár de Havad consortem, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, per quem salva praemissa protestatione allegat taliter, qualiter: – exhibeálandó citatoria relatoriámban declarált incattát ide ezen tekintetes nemes vice sedriára azon citatoriában fuse expressált gonosz tselekedetiért, boszorkányságáért (melyekre in omissis relegálok) personalis comparitióra citáltatván, minthogy diversis vicibus, locis et temporibus nemes Maros székben Havadon boszorkánysággnak vétkiben élt, sokakot megfenyegetvén corrumpált, megvesztett, mely gonosz tselekedetiért az incattának data exmissione kész vagyok comprobálni, comprobálván megkívánom a jure, hogy az incatta elsőben vízi próbára vettessék, annak utánna érdeme szerént tűzzel megégettessék, et protestatur.

Actor in reliquo refert se ad seriem literarum citatoriarum, et protestatur.

Pro incatta nemo.

122.

1752. január 17., Marosvásárhely

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HORVÁTH MIHÁLY ÖZVEGYE PÁLFFY JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 28. (1752–1757) 8–9. p.

Anno 1752. 17. mensis Januarii, vice sedria inclytae sedis Siculicalis Marus in civitate Marus Vásárhely celebrata.

[...] Causa levata ejusdem domini [Ladislai Szeredai de Szent Rontás, alterius] vice judicis regii sedis Siculicalis Marus, ut actoris, contra et adversus Juditham Pálffi nobilis agilis quondam Michaelis Horváth ex possessione Selye relictam viduam, ut incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagy de Gálfalva, et proponit actionem taliter: – nem gondolván az incatta Isten s ezen nemes haza törvényével, magát diversis vicibus, locis et temporibus, de quibus protestatur, signanter nemes Maros székben, Selyében elsőben kurvaságban, annak utánna büjös bájos boszorkányságnak vétkiben, varáslásokban elegyítette, mely tselekedeteit data exmissione comprobálok. Megkívánom a' jure, hogy amelyik vétke tempore tunc lucidius edocescáltatik, ahhoz illendő poenan convincáltassék. Actor refert se ad seriem literarum relatoriarum, praesentem causam concernentium cupitque easdem ad reformandum extradari, et protestatur.

Pro incatta nemo.

123.

1752. április 12., Marosvásárhely

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DÉSI GERGELYNÉ FARKAS BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely lt. Acta politica. Ad N. 327. B. 1752.
NYOMT. KIADÁSA: SZILÁGYI, 1842. 11–12. p. MÜLLER, 1854. 50–52. p.
KOMÁROMY, 1910. N. 423. 539–563. p.
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. 2. 527–529. p. VILLÁNYI, 1869. 188–189. p.
FODOR, 1937. 20–23. p. [Részleges közlés]

I.

Anno 1752. die 12. mensis Aprilis.

Causa levata prudentis ac circumspecti domini Georgii Székely de Nagy Bánya causarum liberae regiae civitatis Maros Vásárhely publicarum directoris a dicto officio ut actoris contra et adversus faeminam Barbaram Farkas de alio nomine personaliter presentis captivam, ut incattam.

Pro actore procurator Sigismundus Kováts de Kal per quem actor praemissa protestatione solenni actionem contra prefatam incattam proponit sequentibus. Az incatta divinarum [– –] humanarumque legum reverentia et timore spretis önnön magát diversis in locis temporibus et occasionibus de quorum specificatione hic et nunc protestatur közelebb pedig itten Maros Vásárhely városában in hoc anno presenti 1752 in mense Martio de ipsis diebus praecadentibus Isten ő felsége és emberek előtt is utálatos de irtóztató bűvös bájos boszorkányi véteknek[?] nemében magát elegyíteni, abban élni s leledzeni, sok istenfélő embereknek, gyermekeknek és barmoknak ártalmára nem átallotta, s nem szégyellette, mely istentelen és gonosz cselekedeteit data in eam finem legitimo exmissione az incatta ellen cum omnibus congruentibus circumstantiis téjendő bővebb declarációval doceálni és demonstrálni kész lészek, doceálván megkívánom a jure, hogy primum et ante omnia ad extradandos socios et socias complices megtortúráztassék postmodum vízi próbára vettetvén in tenorem et exemplum aliorum et aliorum in simili crimine de-

gentium hominum megégettessék, és meghaljon et protestatur ad ulteriora. Actor liceat verbis vel scriptis, si necessum fuerit plura.

Praescripta captiva et incatta in persona comparuit negat actionem praescripti domini actoris, adeoque

Deliberatum.

Actor exmittitur ad 8. etiam incatta libureit. [?]

Utrum super eo

1. Tudja é az tanú, bizonyosan látta e szemeivel világosan vagy [– –] interessatu jó hirő nevű emberektől hallotta é, hogy mostan ezen Maros Vásárhely szabad királyi városában, azon város tömlöcében detentióban lévő Farkas Borbára asszony, néhai strenuus Dési Gergely ő kigyelme relictája, itt Maros Vásárhely városában, avagy másutt is akárhol, diversis vicibus, locis et temporibus de quorum distincta enumeratione protestatur boszorkányi bűvös bájos mesterséget gyakorlott volna?

2. Ha gyakorlott, hol, mikor, és micsoda helyen, mi formában gyakorlotta, éjjel-é vagy nappal?

3. Signanter in hoc anno presenti 1752. in mense Martio, de die protestatur, ki gyermekét vagy barmát, mi módon rontotta, vagy vesztette, nyomorította meg?

4. Mindazon dolgokért kik vádoltak e, és azok a vádlók haragosi é az exponensnek, szavuk bévehetők é avagy ellen gyanús személyek káromkodók, istentelenek et cum omnibus congruis circumstantiis?

Utrum de eo

1. Tudja é az tanú nyilván és bizonyosan szemeivel látta é világosan, avagy hallotta-é, hogy nemes Maros székben Maros Vásárhely városában lakó és mostan az odavaló tömlöcben raboskodó Farkas Borbála nevü öreg asszonyember akár holott akármikor is de nevezetesen in anno presenti 1752. in mense Martio, de ipsis diebus protestatorum [– – –] nevezett Maros Vásárhely városában önnön magát bűjös bájos boszorkányi mesterségben, varázslásban, kuruzslásban elegyítette, azzal élt, kereskedett vagy ártott volna, embereket, gyermekeket megvesztett, kuruzslott volna?

2. Hogy az nevezett személy azon mesterségében mennyi üdőktül fogva lélegzett, élt volna, azt miképpen, micsoda eszközökkel fejtette, vitte volna végbe, kikkel mit cselekedett, miképpen ártott, és mit csinált volna Cum omnibus congruentibus circumstantiis?

Mindenkori köteles szolgálatunknak ajánlása mellett nemzetes nagy jó urainknak, kegyelmeteknek Istentől minden kévánta üdvösséges áldásokat kívánván.

Jelentjük debito cum respectu nemzetes nagy jó urainknak, kegyelmeteknek quod in hoc anno, presenti 1752. die vero 15. mensis Aprilis kérének bennünket, Maros Vásárhely városában lakó Szappanyos Nagy József ő kegyelme és Farkas Erzsébet asszony, néhai Zsólyom István uram özvegye, mostan a Maros Vásárhelyi tömlöcben sanyargó Farkas Borbála az ő kegyelme képében és nevében, hogy egy minemű fatensek fassiójokat recipiálnók, mü azért az ő kegyelmük kéréseknek engedelmeskedvén elmentünk itt Maros Vásárhelyen a Poklos utzába, a Csonka szer nevű helyen, a göntzi Borbély János és ötves Csehi Mihály

ő kegyelmek házok vicinájokban lévő egyikünk, úgy mint Tityó Mihály ő kegyelme, mostani civilis lakó házához holott az, mely fatenseket az exponensek ő kegyelmek az Maros Vásárhelyi nemzetes substitutus bíró nemzetes Kebelei Kelemen Sigmond uram, kivett s kért város pecsétjének erejével már előtte beállították azokat, mü elsőben megesketvén az előnkbe adatott de utrumokra megexaminálván exacte és hütük után tött fassiójokra münk is írtuk meg nemzetes nagy jó urainknak, kegyelmeteknek ez következendő mód szerént.

Utrum est inclusum.

Sequuntur nomina fatentium eorumque fassiones.

1. Testis Stephanus Fodor aliter Varga, juratus examinatus citatus annorum circiter 65. fatetur. Ad 1. utrum et ad omnia taliter. Az utrumba specifikált személy Farkas Borbára asszony az feleségemnél gyermekágyban, talán hatszor is volt. Ennek előtte, és sokszor fordult meg az én házamnál, de én soha semmi bőbájos boszorkányi dolgát nem láttam, sem egyszer, sem másszor, és soha olyan szava bevehető személytól sem hallottam, hogy azon asszony ember olyan személy volna. Hanem hallottam, hogy a Szabó Lőrintz ő kegyelme cselédje – imígy-amúgy, hogy beszélték-e volna a malomba, hogy az asszonyát a csős cseberhez csapta volna az megírt asszony. Miért, kik, mivel, micsoda dologért vádolták, én nem tudom bizonyosan.

2. Elizabetha Farkas, relicta vidua quondam Georgii Balasa, annorum circiter 65. citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Az utrumban specifikált asszonyt én régen, hogy ismérem, én velem gyermekágyban hatszor is volt, sokszor járt házamnál, de én soha semmi oly bőbájos cselekedetét nem láttam, nem tudom, én soha jónál [egyebet] a szájából semmit nem hallottam. Ad reliqua nihil.

3. Juditha Kecskeméti consors circumspecti Davidis Kati, annorum circiter 65. citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Én mindenkor ismértem az utrumba specifikált asszony embert, de én soha semmi bőbájosi boszorkányi mesterséget nem láttam, nem tudom, sem olyan szava bevehető embertől felőle semmi bizonyost nem hallottam. Ad reliqua nihil certi.

4. Anna Borbélly, consors Stephani Nagy aliter Szöts, annorum circiter 54. citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Én régen ismérem az utrumba specificált asszony embert, a leányommal mint bába háromszor is volt gyermek ágyába, magam is gyakorta ott forgottam, de én soha semmi bőbájosi állapotját, boszorkányi mesterségét nem láttam, nem tapasztaltam. Hallottam, hogy csizmadia Berekszászi Mihályné beszéllette, hogy az ő kegyelme gyermekét megrontotta volna azon asszony ember, de miképpen, én nem értettem, mivel hogy másnak beszélvén, csak fül heggyel hallottam beszédét. Ad reliqua nihil certi.

5. Sára Deák, consors circumspecti Király Vári Petri, annorum circiter 47. citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Én tő szomszédságában laktam az utrumba specifikált asszony embernek, üsmérem régen, de én soha semmi olyas dolgát nem láttam, nem tapasztaltam. Ad reliqua nihil.

6. Juditha Szakmári, consors Stephani Polgár alias Csizmadia annorum circiter 50. legitime citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Énhozzám sokat járt azon asszony ember, de én soha semmi bőbájosi mesterségét nem láttam. Gyermekágyamba is talán háromszor is volt. Ad reliqua nihil certi. Hallottam azt, hogy Szügeti András fogatta volna meg mostan, de én bizonyosan nem tudom.

7. Samuel Horvát juratus, examinatus, annorum circiter 62. fatetur. Ad 1. Én semmi bőbájosi mesterségét a megírt asszonynak nem láttam. Hallottam, civis Csiszár Jánostól, hogy mondotta, hogy az ő gyermekének a lábát megnyomorította azon asszony ember, de én nem tudom. Ad 2., 3. Nihil. Ad 4. Éppen a céhbe valánk, és ott beszéllé civis Szügeti András ő kegyelme, így mondván: – ihon fel akarta magát akasztani nálam, megfogatám, hogy nálam fel ne akassza magát. De caeteris nihil.

8. Elizabetha Deák consors modo nominati Samuelis Horvát, annorum circiter 60 legitime, citata, jurata examinata fatetur. Én vélem kétszer is volt bábai állapotban a megírt asszony, de én soha semmi rosszat hozzá nem láttam, nem tudok. Ad reliqua nihil certi.

9. Andreas Német alias Fekete legitime citatus juratus examinatus, annorum circiter 61 fatetur. Ad 1. Én régen ismérem az megírt asszony embert, de én soha semmi rosszat iránta nem láttam, nem tudok. Hanem Csiszár Jánostól hallottam, hogy mondotta, hogy a gyermeket megrontotta volna azon asszony.

10. Catharina Szállosi, modo nominati Andreae Német consors, annorum circiter 35, legitime citata jurata, examinata fatetur. Ad omnia nihil certi.

11. Dávid Kati, annorum circiter 37, legitime citatus juratus examinatus fatetur. Ad onmia nihil certi.

12. Martinus Sándor, civis nobilis, annorum 77, legitime citatus juratus examinatus fatetur. Ad omnia taliter. Én azon első utrumban specificált asszony embernek szomszédsága[!] laktam sokáig, járt néha hozzám, üsmértem, régen üsmértem, de én, Isten előtt állok, soha semmi oly cselekedetét nem láttam, nem tapasztaltam. Versengését a nénjével hallottam sokszor. De caeteris nihil certi.

13. Sára Kovács, Stephani quondam [– – –] Oroszlány consors, annorum circiter 70, legitime citata jurata examinata fatetur. Ad 1., et ad omnia. Én régen üsmérem azon Farkas Borbára nevű szegény bába asszonyt, sokat is járt a házamhoz, volt is gyermekágyban vélem, de én soha jóságánál egyebet nem láttam, s tudok. De caeteris nihil.

14. Joannes Borbélly alias Szakmári, annorum circiter 56, legitime citatus juratus examinatus fatetur. Ad omnia taliter. Én az első utrumba specifikált asszony embert régen üsmérem, Kolos Várott is laktam még az első pestisbe véle, de én soha semmi rosszat [– – –] hozzája nem láttam, mondani róla nem tudok semmit a jónál.

15. Joannes Tobi, annorum circiter 36, legitime citatus juratus examinatus fatetur. Ad omnia nihil certi. Mondván, noha minálunk is eleget járt azon Farkas Borbára, fogott is két gyermeket minálunk bábai állapotba.

16. Mária Balata consors modo nominati Joannis Tobi, annorum circiter 25, legitime citata jurata, examinata fatetur. Ad omnia sicut praenominatus 15. testis, maritus ejus.

17. Stephany Szakmári alias Hüvelyes, annorum circiter 40, legitime citatus juratus examinatus fatetur. Ad 1. Én üsmérem régen az utrumba specificált személyt, járt eleget az házamnál, de én semmi bőbájos, boszorkányi dolgát nem láttam. Fogott az házamnál vagy két gyermeket. Láttam, s hallám egyszer, hogy midőn a feleségem gyermeke meglétele után, holmit egy gödröcskébe, melyet is magam ástam volt, jön, mondván énnékem: – ládd-é, ha én ezt így forditanám (a keze tenyerét fordítván) az asszony embernek soha gyermeke nem lenne. De caeteris nihil certi.

18. Juditha Balata, consors modo nominati Stephani Szakmári, annorum circiter 40, legitime citata jurata, examinata fatetur. Ad omnia. Én is ismérem régen az első utrumba

specifikált személyt, volt vélem vagy 7 gyermekkel bábai állapotban, de én soha semmi rosszat hozzá nem láttam. Semmi bőbájosi állapotját nem tapasztaltam. Ad reliqua nihil.

19. Klára Kocsis, consors Stephani Váradi alias Hüvelyes, annorum circiter 37, legitime citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Énhozzám sokszor járt a megírt asszony. Gyermekágyamban is viselte gondomat, jól viselte magát. Jó darab ideje, hogy ismérem, de én bizony soha semmi rosszat, bőbájosságot iránta nem láttam, nem tudok ellene mondani. Panaszolta nyavalyás, hogy imitt, amott holmiket mondanak iránta, mondván: – én, bizony az Isten tudja, semmit sem tudok az imádságnál egyebet! De caeteris nihil certi. Azt sírva panaszolta, mondván, hogy ha nem szülhetnek is némelyek, őtet okozzák.

20. Helena Nagy, consors Stephani Fodor, annorum circiter 42, legitime citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Én az utrumban specifikált asszony embert ismérem, sokat járt énhozzám bábai állapotban, fogott is vagy nyolc gyermeket házunknál, de én soha semmi bőbájosi állapotát nem láttam, s nem tapasztaltam. Panaszolta néha, hogy miket mondanak iránta, mondván, én nem tudok semmi egyebet az egy imádságnál. De caeteris nihil certi.

21. Catharina Szabó, consors Francisci Szabó alias Székesi, annorum circiter 40, legitime citata, jurata examinata fatetur. Ad 1. Énnékem az utrumban forgó asszony ember fogott vagy két-három gyermeket, az leányomnak is hasonlóképpen, eleget járt hozzánk, régen ismérem, de én soha semmi rosszat hozzája nem láttam, s nem tapasztaltam, hitelesen nem is hallottam semmit is felőle. De caeteris nihil.

22. Andreas Szigeti, annorum circiter 40, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur. Ad 1. taliter. Az utrumban specifikált asszony hét esztendeig lakott az én házamnál. Vagy két gyermeket fogott is nálunk, de egy lelkem vagyon, én soha még annyi bőbájosi boszorkány mesterséget nem láttam, mint az mai született gyermeknek. Hanem Csiszár Jánostól hallottam, hogy mondotta, hogy a gyermeke lábát megzsugorította volna. Fenyegette is, hogy megégetteti. Ad 2. Nihil. Ad 3. Azt tudom mondani, hogy az mely estve a megírt személyt megfogták, azon éjszaka virradólag egy marhám megdöglöttt, de én bizony nem merem mondani, hogy őtőle esett, noha az én házamtól, mint szállásáról vitték el fogságba. Ad 4. A minap csötörtök nap estve egy vidéki ember lévén feleségestül szálva nálam. Kimene az ember, egyszer hallom, hogy mondja: – nézze, ked gazda uram ezt a posztó széljét, ezt bizony a szülének, tudniillik a megírt asszonynak torka alól vevém ki a csőrbe. Fel akará magát akasztani. Én arra a szülét behurcoltam a házba, pirongattam érette. Egyszer hírünk nélkül megint kiment a kertbe. Hát a két fiam kiált, a szülét ráncigálják fel a ház felé. Kimenvén kérdem, mi dolog? Mondák, hogy: – nézze ked apám uram, biz a szüle fel akará magát akasztani a főzfára! Én megint behurcoltam, a szüle bús állapotban lévén, hogy annak előtte Csiszár János nyilvánosan elboszorkányozta, és égetéssel fenyegette. Csak azt mondotta, hogy felakasztja magát, mert Csiszár János őtet meg akarja égettetni. Én aztán nemzetes biró urunknak hírt tettem, hogy miképpen vagyon dolgom a szülével, Csiszár János miatt nálam fel akarja magát akasztani. Talán vétkét ismeri, mondottam nemzetes bíró urunknak, hogy mitévő legyek, mert bánnám, ha én nálam a szüle magát felakasztaná, s aztán mást mondanának. Úgy aztán, nemzetes bíró uram fogságba hozatta fel. Így esett megfogása, s vádlása azon asszonynak.

23. Juditha Bajnócsi, consors Andree Lantos, annorum circiter 28, legitime citata, jurata, examinata, fatetur. Ad 1. et ad omnia taliter. Én Csiszár Jánostól hallottam, hogy a megnevezett asszony ellen panaszolt. Vélem volt két gyermekkel, de én soha semmi nyilvános bőbájosságát nem láttam, nem tapasztaltam. De caeteris nihil.

24. Sárdi Sára consors Joannis Bárdosi junioris, annorum circiter 34. legitime citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1. Én vélem a megírt asszony három gyermekkel volt, de én semmi rosszat iránta nem láttam. Hallottam az uram bátyjától, hogy panaszolt, hogy azon asszonyember nyomorította meg a gyermekét minden bizonnyal, de én bizonyosan nem tudom.

25. Catharina Harkó, consors Georgii Bajnótzi, annorum circiter 50. Legitime citata, jurata, examinata, fatetur. Ad 1. Én egyebet nem tudok mondani a megírt asszonyról, hanem vélem volt bába, és az első gyermekemnek az ganéját eltévé a kemence tetejére. Mit akart vele csinálni, nem tudom. Aztán le harintattam onnan. Csiszár Jánosné asszonyom is panaszolta, hogy a maga gyermekét is azon asszony nyomorította meg, és a meg is holt. Az mostani gyermeke is miatta sánta. Az én gyermekem születésekor a mássát el is dugta, tette, és azután sok nyavalyám is következett utána. Azaz a mássa a gödörböl elveszett, s oda lett volt, de ki vette ki a gödörböl, ő vagy más, nem tudom bizonyosan. Elég, hogy rá volt minden gyanúnk. Ad reliqua nihil certi.

26. Juditha Hajdú consors Martini Sándor, annorum 60, legitime citata, jurata examinata fatetur. Ad omnia nihil certi, mondván: – én tő szomszédságába laktam sokáig a megírt asszonynak, de én bizony soha semmit iránta nem tudok mondani, semmiféle bőbájos cselekedetét nem láttam.

Mely vallók mindnyájan Maros Vásárhelyen lakó [– – –] személyek, kiknek is hütök után tött fassiójokat mük is irtuk meg fide nostra mediante szokott pecsétünk apressiójával és nevünk subscriptiójával corroborálván. Signatum anno, die locoque, uti in praemissis.

Correcta per nos

Nemzetes nagy jó urainknak, kegyelmeteknek mind széken mindenkor kész szolgái

Tilyó Mihály mp

Trombitás István manu aliena

Mindketten Maros Vásárhelyi hütös senatorok

II.

Amplissimis prudentibus ac circumspectis dominis judici primario caeterisque senatoribus ac jurato notario liberae regiaeque civitatis Maros Vásárhely dominis nobis summe observandis.

Amplissimi prudentes item et circumspecti domini, domini nobis colendissimi!

Notum facimus praetitulatis dominationibus vestris, quod cum nos ad requisitionem legitimamque petitionem ordinarii in hac civitate Maros Vásárhely directoris domini Georgii Bányai alias Székely ab officio directoratus penes litteras Sacratissimi Suae Maiestatis compulsorias ad dominum civilem domini Stephani Nagy alias Szabó in dicta civitate plateaque vulgo Szent Király nominata in vicinitatibus ab una Stephani Görög ab altera vero partibus Michaelis Bárdossy civium situatam et extructam ad excipiendas nonnullorum testium fassiones accessissemus ibique vigore litterarum compulsoriarum Suae Maiestatis Sacratissimae, quibus, uti tenemur, et par est obedire satisfacereque volentes, in hoc anno 1752. die vero 17. mensis Aprilis, testes infraspecificatos coram nobis accensos, exacto prius ab iisdem firmissimo juramenti sacramento juxta utri puncta per antedictum

dominum exponentem nobis exhibita et porrecta examinavimus certitudinemque veritatis ab iisdem receptam sequenti serie descripsimus.

Utrum cum compulsorio mandato est inclusa [!]

Notarium Ladislaum D. Csike mp.

Visa

Anno 1752. Per me juratum notarium civitatis Maros Vásárhely

1. testis honestus civis Josephus Trincseni centumpater, annorum circiter 44. L. C. J. E. F.[1] ad utri puncta: Ezelőtt egynéhány esztendővel még az más feleségem idejébe megáldván Isten egy leány magzattal az kérdésben forgó személy offerálta magát azon alkalmatosságra, de akkori feleségem meg nem fogadta, hanem mást adhibeált az magzat dajkáskodására s curálására, azonban csakhamar azután, hogy megkeresztelték, az szája békocsolódott annyira, hogy nem szophatott, recurráltam az mostan incaptivált személyhez, s házamhoz is híttam, ha valamint curálhatná az gyermekecskét, aminthogy el is jött, s megnézte. Első szavával azt mondotta, hogy ehhez a gyermekhez, lüdércek s boszorkányok járnak. Én ehhez nem tudok, hanem Tordai Sámuelnét kell hívatni, ő talán meggyógyítja, aminthogy én őtet is hivattam, s ketten aztán úgy fogtak az gyermeknek curálásához, s előttünk vad petrezselyemmel s egyébbel timporált orvossággal az gyermekecskét kötötték, s kenegették, s akkor azon nyavalyából meg is gyógyult. Hanem azután az himlőben holt meg. Mostani feleségemmel is, pedig megáldván Isten egy fiú magzattal az is nehéz nyavalyákban esvén, s az, mint mondották, vesztés lévén rajta hasonlóképen curálásáért reqviráltam az utrumban specifikált captiva asszonyt, noha nehezen, de ugyancsak eljött aztán kérésemre, s megnézvén a gyermeket, holmi füveket mondott, hogy azzal orvosoljuk, s orvosoltuk is az őtőle javallott füvekkel, s vagy három napig látszott is gyógyulni az gyermek, de azután ismét rosszul kezdett lenni, s hivattam, s híttam is magam, hogy lásson az gyermekhez. Ujólag s el is jött, s fejét írral megkente, de kenés után egyik lába eldagadott, s az egyik szeme is kifolyt, s látszott is az gyermeken, mikor megholt is, az kezének helye a mostani captivának, amint erősen a kenés közben megnyomta az mellét, s el merem mondani, hogy az keze miatt halt meg, mert noha azelőtt is rosszul volt, de kenése után sokkal rosszabbul lett, s másnap déltájban meg is holt. S akkor ilyen szókat is ejtett a mostani captiva: – látjátok, ha engemet hívnátok, az ti gyermekeitek nem halnának olyan hamar meg. S ugyanazon alkalmatossággal azt is mondotta: – ezt a gyermeket Trodorné, a disznópásztorné süti-főzi.

2. testis honesta foemina Catharina Kovats, annorum 24. Consors Stephani Tricseni L. C. E. F. Ad 2. uti maritus ejus hoc addito. Most az elmúlt csütörtökön, az kérdésbe forgó captiva asszony számára égett bort kérvén tőlem egy asszony, minthogy még akkor tájba vásárom sem volt, nem adtam. Azután hazamentem, s az pincéből egy kevés sert akarván felhozni, hallottam rettenetes szuszogást a pincébe három versben, széjjelnéztem, de semmit sem láttam, s az uramat kiáltottam ijedségemben, annyira megirtóztam. Mikor pedig megkente az gyermeket, az kenés után láttam, hogy a kemence kürtöje táján hopicálta, mi szándékkal cselekedte, nem tudja.

3. testis honestus civis et centumpater Stephanus Szathmári alias Szöcs, annorum circiter 50. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én semmit egyebet nem tudok az mostan detentióban lévő Farkas Borbárához, hanem egy alkalmatossággal az fiamnak hirtelen megdagadván

az lába, arra tanítottak mások, hogy s.v. vizeljek az csizmájába, s kössék az kürtőbe, s úgy is cselekedtem. S másnap odajött az kérdésben forgó személy, s az gyermek lábát látván ő azt javallotta hogy mossák s. v. sós huggyal, s meggyógyul. Caeterum nem tudok azon személyhez semmit, hanem másoktól hallottam, hogy tudákos volna.

4. testis honestus civis Michael Szilágyi, annorum 34. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én magam semmit sem láttm, s nem is tudok hozzája, hanem Csiszár János ő kegyelmétől hallottam, hogy egynéhányszor éjszaka kínozta gyötrötte a feleségét, s látta maga is, mert még az tűz akkortájban csillampozott, s ki sem aludt volt. Caeterum nihil praeter audita.

5. testis honesta foemina Juditha Kati Georgii Csiszár civis consors, annorum circiter 30. L. C. J. E. F. Ad 1. Azt tudom mondani, hogy ennek előtte circiter 4 esztendővel, mikor circiter 4 vagy 3 napon gyermek ágyban fekünném, fényes nappal vecsernye után én az ágyban feküvén hallék zördülést, s kifordultam az fal felől, s láttam szemeimmel, hogy az kérdésben forgó captiva, Farkas Borbára az ágy előtt áll, s az gyermeket meg is fogta vala, hogy elvigye, s én is megfogtam az gyermeket, s nem engedtem, s kiáltottam, s az míg béjöttenek hozzám az kiáltásra, az alatt Farkas Borbára odalett az házból. Caeterum nihil.

6. testis honestus civis Samuel Petri, annorum circiter 38. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil praeter audita.

7. testis honesta foemina Elisabetha Szathmári Samuelis Petri consors, annorum circiter 26. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

8. testis honestus civis Laurentius Szabó, annorum circiter 55. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én egyebet az kérdésben forgó személy iránt nem tudok, nem is láttam, hanem egy alkalmatossággal, csakhamar azután, hogy az kérdésben forgó személyt megfogták, az öccse az captivának az feleségem beszólítására bejövén a házamba, innia adott néki, s én találom mondani: – azért fogták meg nénédet, hogy azt mondják, hogy boszorkány. Azon szó után kifordulván feleségem az hátulsó házba, s megint visszajővén onnét, méne az csős cseberhez, s egy kisség megfogván kezivel, azonban úgy elesik, s a csős cseberben lévő víz is csebrestől együtt reáomlik, mintha valaki szántszándékból cselekedte volna. S én aztán ezen casus után kiűzém az öccsét házamból. Caeterum nihil.

9. testis honesta foemina Elisabetha Koronka praecedentis testis consors, annorum 48. L. C. J. E. F. uti maritus ejus.

10. testis honesta foemina Elisabetha Szigethi consors Martini Erszényes, annorum circiter 40. L. C. J. E. F. Egyebet nem tudok, hanem az elmúlt esztendőben, mikor gyermek ágyban feküdtem volna (való, hogy aludtam), de a kérdésben forgó személy úgy megnyomott, s rázott, hogy az ágy is lógott belé. Ezt pedig azért gondolom, hogy cselekedte, hogy ötet nem hívtam azon alkalmatosságra. Caeterum nihil.

11. testis honesta foemina Barbara Onodi, consors Michaelis Berekszászi, civis, annorum 29. L. C. J. E. F. Azt tudom mondani, hogy ennekelőtte circiter 12 esztendeje, egy gyermekemet ő kuruslotta volt meg, hogy bábaságra őtet nem hívattam, mert, minthogy szája bekocsolódása miatt nem szophatván az gyermek, reá lévén az gyanúm. Hívattam, hogy orvosolja meg. Elsőben nem is akart jönni, de azután ugyan csak keményen reáizenvén eljütt, s ő mindjárt bényúlt az gyermek szájába, de más senki be nem nyúlhatott. S ő igazított orvoshoz is Bögözbe, hogy vigyük oda, s oda is vittük, s ott meg is gyógyult volt az gyermek, s azt mondotta azon orvos, hogy az világon annál nagyobb vesztés nem volt, az miennel azt az gyermeket megvesztették, s az kezit, lábát is megsugoritották volt. Caeterum nihil.

12. testis honestus juvenis Josephus Hegedüs alias Szijgyártó, annorum circiter 21. L. C. J. E. F. Egyebet nem tudok mondani, hanem az elmúlt farsangon (az, mint nékem beszéllették) egy lakodalomba megbosszantották az ifjú legények az kérdésben forgó captivát, és mikor én jüttem volna hazafelé, az utcán késő idő tájban egy fekete kutya megtámadott, s eleget vertem hozzá, de meg nem üthettem, s míg gyertyát hoztak ki az utcára, odalett, s eltűnt.

13. testis honestus civis et centumpater Martinus Benkö, annorum 41. L. C. J. E. F. Ad omnia. Ennekelőtte 5 esztendővel circiter megsugorodván keze, lábai egyik kis gyermekünknek, minthogy az mostani captivához volt gyanúnk, hívattuk, s cogáltuk, hogy tapogassa meg, s elsőben nem akarta, de ugyan csak megtapogatván úgy kezdett gyógyulni az gyermek, és ettől gyanakszom, hogy ő kurusolta volna meg.

14. testis honesta foemina Juditha Görög consors proximi praecedentis testis, annorum circiter 30. L. C. J. E. F. Az kérdésekre azt tudom mondni, hogy ennekelőtte mintegy öt esztendővel, bejövén hozzám a mostani captiva, kért egy polturát, hogy adjak, de uram otthon nem lévén, nem adhattam nékie. Az kis leánykám akkor már mintegy fél esztendős lévén friss ép állapottal volt, és egy óra múlva, az kérdésben levő személynek házamtól elmenése után mindjárt kirontotta az nyavalya, keze, lába megzsugorodott, s míg oda nem jött, s meg nem tapogatta, addig nem is épült. Láttuk azt is, az kik az házban voltunk. Mikor meg az említett leánykámmal viselős voltam tartottam az házba egy tyúkot, és egy este az rúdról, az hova szokott volt ülni, úgy csapták az ház közepibe az tyúkot, hogy mindjárt megholt. Ugy egy borjúmnak is az nyakát kitekerték annyira, hogy az háta gerincénél volt az szeme, s aztán agyon is kelletett veretnem. Ezen cselekedeteket az mostani captivától tétetni nem egyebért gyanakszom, hanem, hogy bábaságra tőlünk nem adhibeáltatott volt.

15. testis honestus civis Michael Varga alias Tyukodi, annorum 60. L. C. J. E. F. Ad omnia. Ennekelőtte megnyomorodván egy kis gyermekem, minden gyanúnk az kérdésben forgó asszonyra volt, hogy ő vesztette meg, minthogy akkor tájba házunknál járt, az mint felesége mondta.

16. testis honesta foemina Borbara Győrfi, consors Michaelis Varga praecedentis testis, annorum 30. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok mondani, hanem ennekelőtte circiter 9. esztendővel egy reggel hozzám jővén az mostani captiva Farkas Borbára senki otthon nem lévén, hanem csak én, s egy két esztendős gyermekem, sokat beszéllett ott, még gondoltam magamba, hogy akármit beszélj, de mást semmit sem adhatok. Egy kevés idő múlva elmenvén tülem, s én az kérdésben forgó személyt kikísérvén az házból, mikor visszamentem volna, láttam, hogy az gyermekem az padról leesett az földre, s az szék lába közé beesett, s azon esés miá úgy eldagadozott, hogy csak olyan lett, mint egy tőke. Sokat jártam az praesens captiva után, hogy gyógyítsa meg, de meg nem kaphattam. Másokat is reá kértem, hogy küldjék hozzám. S egykor ugyan csak béjött hozzám, s mindjárt kezdette mondani, hogy az kegyelmednek gyermeke erősen elesett, s azért gyógyul nehezen. Ugyancsak ő nem akarván semmivel orvosolni, más orvoshoz vittem, s holmi füveket azon orvos mondván, azzal gyógyítgattam, s azt is mondotta azon orvos Oláhné, hogy nagy vesztés vagyon rajta.

17. testis honesta foemina Sára Fülep Sigismundi Petri civis consors, annorum circiter 29. L. C. J. E. F. Ad omnia. Az elmúlt esztendőben, hogy az kérdésben forgó személyt

bábaságra nem hívtuk volt, mind magam azóta, s mind gyermekem rosszul voltunk, s most is olyan nyomorú, hogy csak alig van mián, s meg is mondotta az szolgálómnak, s leánykáimnak, hogy várjatok meg, mert nem híttatok engemet, de megbánjátok, s olyan gyanúm vagyon reá, hogy az ő keze miatt vagyunk mint én s gyermekem rosszul.

18. testis honesta foemina Sára Marton Stephani Nagy alias Czokai consors, annorum circiter 56. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil, hanem másoktól hallottam, hogy olyas kurusló személy volna.

19. testis honestus civis Franciscus Elek, annorum 52. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil. Praeter. Hallottam másoktól, hogy fel akarta magát akasztani.

20. testis honesta foemina Catharina Borbélly proxime praecedentis testis consors, annorum 40. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil certi.

21. testis civis Stephanus Pataki, annorum 40. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

22. testis honesta foemina Juditha Késcsináló, annorum 35. L. C. J. E. F. Ad omnia. Ennekelőtte circiter mintegy három esztendeje én mellettem lévén öreg asszony egy alkalmatossággal kérte uramat, hogy varrja meg az csizmáját. S akkor meg nem varrhatván, kezdé nekem mondani az kérdésben forgó személy: – ifjú asszony, nem varrá meg az urad az csizmám? De meg bizony megvarrná, ha varrhatná. Ezután az szavai után csakhamar az kis gyermekünknek úgy elhalványult s erőtelen lett az felkarjacskája, mintha elvágták volna, s én magam béhíván, úgy kené meg egy kis vízzel, s mindjárt jobban lett az karja. De ugyan csak azon éjjel mind a két lába úgy megsugorodott, hogy fél esztendeig mind úgy kellett véle nyomorogni. Egy alkalmatossággal ugyancsak felkeresvén uram az mostani captiva személyt, hozzánk hívta, s valami fűvel megkenvén az lábait, másnapra az gyermekem lábainak semmi gondja nem volt.

23. testis honesta foemina Elisabetha Szima, Martini Kádár civis consors annorum circiter 55. L. C. J. E. F. Ad omnia. Az kérdésekre azt tudom mondani, hogy az kérdésben forgó személy az leányomnak első megbetegedése tájban sokszor járt házunk előtt alá s fel, s kérdezte, ha megbetegedett é, s kit hívnak öreg asszonynak? Én arra azt feleltem, meg látjuk akkor. Azután meg betegedett az leányom, hogy őtet nem hívtuk, csakhamar megholt az gyermekecske is. És az gyermeknek holta után az a leányomat éjszaka az ágyban megtüpöcskölte, s nehezen vettem aztán reá, hogy az leányomat megkenje. S mihelyt megkente, mindjárt jobban lett. S nékem azt mondta: – látja, kegyelmed, nagy asszonyom, ha engem hívtak volna ide, most is élne az kegyelmed leányának az gyermeke. Én arra azt mondám: – eleget kerestük kegyelmedet, de nem találtuk.

24. testis honestus civis Josephus Kassai alias Varga, annorum circiter 30. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok mondani, hanem vagyon már fél esztendeje s két hete, hogy fekszik az feleségem, kinek bábája is az kérdésben forgó személy volt, s nem állhatván ennyi betegséget zúgolódtam s gyanakodtam, hogy talán az bába csinált valamit néki. S egykor találkozván az piacon véle kére tőlem egy petákot, de nem adhattam, mert nem volt, hanem két polturát mástól kértem, azt odaadtam nékie. Azután odajött kenni a feleségemhez, de az kenése után még rosszabbul lett sokkal, mert ketten tettük az ágyba is. Azután, noha annakelőtte pálcával támaszkodván csak eljárt az házba, én el merem mondani, hogy Farkas Borbára kurusolta meg az feleségemet. S fel is hánytam néki az házamba, s szemibe is megmondottam, hogy ha meg nem gyógyítja az feleségemet megfogatom, melyre az kérdésben forgó személy azt felelte, inkább egér követ veszen,

meg eti magát, vagy felakasztja, vagy az Marosba ugrik, mintsem őtet úgy perzseljék meg mint az disznót.

25. testis honestus civis Joannes Csiszár, annorum 37. L. C. J. E. F. Ad omnia. Énnékem, mondhatom elég vitám volt az detentióban levő Farkas Borbárával, mert nekem két gyermekemet is mikor akart megnyomorította, és mikor megharagudott, mikor pedig keményen fogtam az dolgot, s fenyegedtem, hogy megfogatom, könnyő kenésével helyreállította nyavalyáiból. Engemet is és feleségemet sokszor éjszaka az ágyba megnyomott. Egykor ugyancsak megszorítván én őtet, s keményen megfenyegetvén, hogy mindjárt vasba veretem, s kényszerítettem, hogy többször ágyamba meg ne nyomjon, mert így s úgy cselekszem véle, azt fogadá, s azt mondá, hogy többször meg nem nyom az ágyba, csak mondjam meg annak a félszemő asszonynak is, hogy ő is [– –]e magát.

26. testis honesta foemina Anna Pataki, consors praecedentis testis, annorum 28. L. C. J. E. F., uti maritus ejus. Hoc addito: – én semmit sem aludtam, csak úgy feküdtem az ágyon, s személye szerint láttam az kérdésben forgó személyt, hogy reám jött, s megnyomott. Még az tűz világolt, s el sem aludt volt, s az gyermek mellett reám került az ágyban, s meg kiáltottam a [– –] uram kegyelmed aluszik, s engem majd megöl vala Farkas Borica.

27. testis honestus civis Martinus Gyöngyösi, annorum 46. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én az kérdésekre azt tudom mondani, hogy ezelőtt 12 esztendővel gyermekágyban lévén az feleségem, Nagy Jánosnénak az anyját reá kérte volt a mostani captiva Farkas Borbára, hogy őtet fogadjam öreg asszonynak feleségem mellé, de én ezt nem cselekedtem. Egy éjszaka felette rosszul kezdett lenni az feleségem melyet én, gyanitván, hogy ő csinált valamit, utána mentem, s valami nehezen reá vettem, s fel is jött, s megkente feleségemet, s harmadnapig a kenés után jobban is volt, melyért fizettem is néki 4 petákot, de azután ismét recurrált az fájdalom, s újólag felkeresvén iterato fizettem néki 4 petákot, hogy kenje meg, ekkor is vett pihenést, de ugyan csak az nyavalyája idő múlva megújúlt, utoljára megunván az utána való járást, arra tanítottak, hogy s. v. feleségem ganélja [– –] vizeljek csizmájába, s kötteték az füstre és az szüle fog compareálni. Úgy is lett az dolog, mert csakhamar elé termett azután az szüle [– –] kért kenyeret [– –] de ekkor semmit sem adtunk, hanem mentem [– –]dbe egy orvos emberhez, az tanított holmi orvoslásra [– –], s úgy épült, az mint épült.

28. testis honesta foemina Elisabetha Forrai, Martini Gyöngyösi consors praecedentis testis, annorum 37. L. C. J. E. F. Ad omnia, uti maritus ejus.

29. testis honesta foemina Sara Beres, Michaelis Szathmári alias Mészáros consors, annorum circiter 40. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil certi.

30. testis honestus civis Georgius Sáfár, annorum 20. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil certi.

31. testis honesta foemina Sára Tollas, Martini Verebélyi junioris consors, annorum 20. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil, praeter audita.

32. testis honesta civis et centum pater Mihael Medgyesi, annorum 42. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

33. testis honesta foemina Juditha Forrai, Joannis Vég civis consors, annorum 22. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet az kérdésben forgó személy iránt nem tudok, hanem egy alkalmatossággal gyermekágyban lévén, ugyanekkor ő volt öreg asszonyom. Béjövén hozzám, pénzt kért, de nem adhatván, azon éjszaka az kis gyermeknek megsugorodott az lába, s meg is holt az gyermek. Mikor behozta volna majd erővel az uram, hogy gyógyítsa,

s. v. csak azt felelte: – eb szar, kutya szar, nem jól kötöttetek, s attól van. Ugyanezen alkalmatosságkor azt is mondotta nekem: – úgy megkennélek, hogy egy szempillantásra elmenne az véred, s meg halálnál. S akármit beszéltünk az urammal felőle, másnap megmondotta, hogy ti ezt s ezt beszéllitek felőlem. Ugyanakkor ilyen szókat is mondá nekem: – leányom, a szemetet benn ne hagyjátok, mert a boszorkányok alája ülnek, s mind jól tudják, mit beszéltek felőlük. Még ugyan most utolszori gyermekágyamban, hogy egészen meg nem fizethettem nékie, megharagudott, egy cipó kenyeret süttettem nékie, azt a ládára lecsapta s ezt mondotta: – haragudjatok, csak a kisgyermek ne haragudjék, s azonban az mint a kis gyermeket az ölembe tartottam, azt mondá néki: – nesze neked álom, s azoltátul fogva mint foly az füle máig is, s mások is mondották néki, hogy gyógyítsa meg az fiacskámat, azt felelte: – gyógyítsa az ördög!

34. testis honestus civis Paulus Bonyhai, annorum 39. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil. Praeter audita.

35. testis honestus civis Franciscus Vadadi, annorum circiter 28. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok, hanem hallottam Bajnóczi Györgynétől, az anyósomtól, hogy azt mondotta az kérdésben fennforgó személy felől, hogy boszorkány. Caeterum nihil. Praeter audita. Hanem azt el meri mondani az feleségem, hogy az ő keze miatt holt meg az második fiacskánk.

36. testis honesta foemina Anna Bajnóczi consors proxime antedecentis testis, annorum 22. L. C. J. E. F., uti maritus ejus audita.

37. testis honestus civis Andreas Lantos, annorum 36. L. C. J. E. F. Ad omnia. Azt tudom mondani az kérdésben forgó személy iránt, hogy mikor az kis gyermekünk rosszul volt s vagy egyszer vagy másszor azon személy bévetette hozzánk magát panaszolván néki az dolgát, s ha valamit adhattunk, egy kevés ideig jól nyugodt az gyermek, holott sokszor egyik éjszaka sem nyugodhattunk sirásától. Caeterum nihil.

38. testis honesta foemina Juditha Bajnóczi, consors Andreae Lantos praecedentis testis. Annorum 28. L. C. J. E. F., uti maritus ejus, hoc addito. Egy alkalmatossággal olyan rosszul volt az fiam, másfél esztendős lévén, hogy ugyan dúdolt kínjában. Reá mentem Farkas Borbárára, s szép szóval odahíttam, hogy valamit tégyen az gyermekkel, s egy gesztenyét ketté harapa, s az szájába tette rágva, azontúl meggyógyult az gyermek.

39. testis honestus civis Michael Bajnóczi, annorum 42. L. C. J. E. F. Ad omnia. Az kérdésben feltett személy iránt azt tudom mondani, hogy harmadikszori betegülésekor az feleségemnek sok részegetkedési miá, hogy nem hivathattam Farkas Borbárát, úgy megvesztegette vala egy circiter 2 esztendős gyermekecskémet, hogy egész öt esztendős koráig salva venia mindenütt házba, s akárholt elment az ganéjja, egykor megszorítván, s keményen fogván és az dolgot mondván, hogy mindjárt megfogatom, ha nem teszen vala, melyre azt feleli, s. v. eb szar, kutya szar, mindent az szülékre fogtak, s künn az utcán lévén az gyermekem is ezen feddődéskor csak megtapogatja tél túl az gyermeket, s azon nyavalya mindjárt cessált róla, s most is már jól van.

40. testis honesta foemina Sára Petri, annorum 40. L. C. J. E. F., uti maritus ejus. Addito, hogy eleget fenyegetűzött, hogy őtet nem hítták volt bábaságra, hogy ide hátrébb így lesz, amúgy lesz.

41. testis honestus civis Martinus Várbeli, annorum 36. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok, hanem az Farkas Borbára bábaságában az kis gyermekemet erősen megvesztette

volt, úgy, hogy kezei, lábai megzsugorodtanak volt, úgy, hogy másoknak kellett meggyógyítani, de kitől esett, azt nem tudom, az kérdésben forgó személytől e, vagy mástól.

42. testis honesta foemina Elisabetha Kádár, Michaelis Balas civis consors, annorum 25. L. C. J. E. F. Ad omnia. Azt tudom mondani, hogy az kérdésben forgó személy, hogy nem volt betegülésemben hivatalos, s be nem eresztették hozzám, harmadnapra az gyermekem megholt, s azután láttam magam is az ágyam előtt állani Farkas Borbárát, s úgy meg is nyomott, hogy nem is szólhattam, s míg oda nem hívták, mind rosszul voltam, de, hogy megkent, meggyógyultam, s azt mondotta, hogy csak őtet híjják, mert nem lesz semmi nyavalyám. S ezt is anyám asszonynak mondotta, hogy ha előbb őtöt hívták volna máig is élne az gyermekem, s el merem én is mondani, hogy csak az ő varázslása miá holt meg az gyermek.

43. testis honesta foemina Elisabetha Dobalyi, Samuelis Petö civis consors, annorum 30. L. C. J. E. F. Ad omnia. Mikor egyszer gyermek ágyban lettem volna, s nem bánt úgy vélem, amint kellett volna, kéntelenítettem mást hivatni, melyért úgy megharagudott, hogy az kisgyermeknek a két szeme úgy folyt, mint az marháknak. Ezen cselekedetiért az én uram faggatni kérdette, s fenyegette, hogy megfogatja, s úgy tanított aztán orvosságra, s azzal orvosoltam az szemét, s úgy gyógyult meg.

44. testis honesta foemina Catharina Sállosi, Andreae Fekete consors civis, annorum 16. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok mondani, hanem mikor mellettem bábáskodott az gyermekem mind eldagadozott, s egykor megfenyegettem, hogy megfogatom, ha meg nem gyógyítja, azzal megharagudott [– – –]

45. testis honestus civis Stephanus Kerekes alias Szőcs, annorum 45. L. C. J. E. F. Ad onmia nihil.

46. testis honesta foemina Éva Szalontai, annorum circiter 38. L. C. J. E. F., uti maritus ejus pariter nihil.

47. testis honestus civis Stephanus Sós, annorum circiter 32. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

48. testis honesta foemina Maria Bölönyi, consors praecedentis testis, annorum 22. L. C. J. E. F. pariter ad omnia nihil.

49. testis honesta foemina Catharina Honkó, Georgii Bajnóczi consors, annorum circiter 50. L. C. J. E. F. Ad omnia. Azt tudom mondani az kérdésben forgó captiva személy iránt, hogy mikor az második fiammal feküdtem, az mostani captiva asszony volt mellettem, és az első ganéjját az csecsemő gyermeknek láttam, hogy egy forgácsra vette, s feltette az kemence hátára, s kifordulván az házból, hogy az tekenőből az feredő vizet kiöntse, azalatt mondám uramnak, hogy azt az forgácsát vesse az tűzbe az kemence hátárul. S bé is veté, és mikor az szüle bejött volna, mindjárt mondá; – miért veté kegyelmetek azt az tüzbe? S akkor el is mene mindjárt, a bűzit nem állhatván. Azután odajővén, ismét azt mondá iránta, hogy ő azt azért cselekedte, mert Apáczainé haragszik, hogy őtet nem hívták bábaságra, s ő kérte reá, hogy néki vigye az mással együtt, s két máriást ád érette. De ugyan csak az mássam odalett, noha az uram övig ásta volt az földbe, s mégis elvitték, s olyan kuruzslást vittek vele végbe, hogy három egész esztendeig az fekélyből urastól ki nem tisztulhattunk.

50. testis honestus civis Joannes Lénárt, annorum circiter 24. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil praeter, hogy az elmúlt farsangon egy lakodalmi alkalmatossággal az ifjú legények bolondoskodtak vele, hallottam, hogy egy fekete kutya megtámadta volt az utcán Hegedüs Szijgyártó Józsefet, s Nemes Jánost, de miféle kutya volt, nem tudom.

51. testis honestus civis Joannes Erszényes, annorum 44. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok, hanem most, az elmúlt téli alkalmatossággal egy éjszaka hallám, hogy mozog az feleségem, s azon felkiáltottam, s még az tűz égett, s kérdem, hogy [– –], s mit csinál? Azt mondá, hogy az kürtőn jár [– – –] az kis gyermekecskénknek is megzsugorodott az keze, holott azelőtt éppen volt, s meg is holt nem sok idő múlva az gyermek. De mitől, s ki által, azt nem tudom. Gyanunk az mostani captiva asszonyra volt.

52. testis honestus civis Stephanus Hegedüs alias Szőcs, annorum 38. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil prater audita.

53. testis honesta foemina Anna Csiszár, annorum circiter 26. L. C. J. E. F., uti maritus ejus 51. testis. Hoc addito. Bizonyosan nem emlékezem reá aludtam é vagy ébren voltam, mikor megtüpöcsköltek, de azt tudom, hogy az fiacskámnak semmi hibája nem volt, mikor született.

54. testis honesta foemina Catharina Dobolyi, Martini Farkas consors, annorum circiter 42. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egy alkalmatossággal bejövén hozzám Farkas Borbára égett bort kér vala tőlem, de azon kérésére én megszidám ezt mondván: – adok tüzet hátadra. Melyre az kérdé: – miért? Azért, mondom néki, hogy az Pető Sámuelné öcsém gyermekének megetted az szemét, melyre sok pántolódásom után csak azt mondá: – ki mint tör, úgy eszik, s nem az kegyelmed gyermeke, hogy úgy sajnálja.

55. testis honestus civis Michael Benő, civis annorum 36. L. C. J. E. F. ad omnia. Egyebet az kérdésben forgó személyhez nem tudok, hanem azt láttam, hogy az gyermekecskémnek az két közép újját az balkezéről az szájába dugta, s azt szoptatta véle. S harmadnapra meg is hala. A feleségemnek pedig hallottam, hogy mondotta: – engemet meg ne cseréljetek, mert megbánjátok! Azt is láttam, hogy az ő kezébe nem sírt az gyermek, nyugodott, de más ember keziben nem nyughatott.

56. testis honestus civis et centumvir pater Martinus Filep, annorum 60. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil. Praeter audita.

57. testis honesta foemina Sára Szijgyártó, consors proxime praecedentis testis, annorum 38. L. C. J. E. F. ad omnia: – egyebet nem tudok, nem is láttam a kérdésben forgó személy iránt, hanem, mikor gyermek ágyban fekünnék Balás Mihályné, én bémentem oda hozzája, minthogy be is hívtak, s hallám, hogy az menyecske kiáltja vala az ágyból: – ihol van Prusinka! De mi semmit sem láttunk. Azután az ura odahíván, s véle megkenvén jobban lett. Caeterum nihil.

58. testis honestus civis Martinus Domokos, annorum 40. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok az kérdésekre, hanem egy alkalmatossággal tulajdon szájából hallottam Farkas Borbárának, hogy ezt mondja vala az én házamba, hogy ha, ugymond, én lettem volna öreg asszonya, az kegyelmetek gyermeke nem vakult volna meg. Caeterum nihil.

59. testis honestus civis Stephanus Kassai, annorum 55. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil. Praeter. Mikor circiter 14 esztendeje már az feleségem gyermek ágyban feküdt, a kérdésben forgó személy volt mellette, és akkor az feleségem igen megnyomorodott vala, mely nyavalyából mások orvoslása által kiépült, ekkor minden gyanunk ő reája volt, hogy ő cselekedett volna valamit, de én nem láttam. Caeterum nihil.

60. testis honesta foemina Elisabetha Nagy, consors servitoris civitatis Georgii Illyés, annorum 29. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én azt tudom mondani az kérdésben forgó személy iránt, hogy mikor én hozzám járt gyermek ágyban fekvő állapotomban, lévén még énnékem

akkor egy esztendős fiacskám azt kezdé egykor mondani annak az esztendős gyermeknek: – meg ne hadd az csecsedet szopni, mert megbánod! Én avval nem gondolván, szoptattam az gyermeket. Másnap odajövén, mindjárt kezdé mondani: – miért szoptattad meg azt az átkozott gyermeket, mert megbánod, s meg is siratod. Úgy is lett, mert szavai után circiter két vagy három holnap múlva meg is holt az gyermek, az oldala belyukadván, holott sem seb, sem egyéb valami fekély nem volt rajta, hanem ép száraz teste volt. Megint ugyanazon alkalmatossággal amely gyermekem született vala, kérdezé: – no, nem beteg e az gyermeked? Melyre én mondám: De bizony beteg, mert nem szophatik. Ekkor ezt mondja vala nekem, hogy akasszak egy tűt az csecsem alá az fokával alá, mert az a gyermek soha nem szopik, bekocsolódik a szája, s éhel kell meghalni, s kilencven napra ez is megholt.

61. testis honestus civis Georgius Bajnóczi, annorum 50. L. C. J. E. F. Ad omnia, uti consors ejus Catharina Honkó 49. testis, hoc addito; az forgácsát én vetettem az kemence hátáról az tűzbe.

62. testis honesta foemina Maria Trombitás, Georgii Jakab alias Varga consors, annorum circiter 26. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil praeter audita.

63. testis honesta foemina Éva Fazakás consors Martini Fekete civis, annorum circiter 36. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok, hanem az kérdésben forgó személy, minthogy neheztelt reám, gyanakszom, hogy egy harmadfél esztendős gyermekemet ő veszté volna meg, mert az úgy elszáradott, hogy csak olyan, mint egy fa kép. Híttam is ezen személyt gyógyítására, de nem jött, csak azt mondotta, feresszem. Eleget feresztem, de még rosszabbal van a feresztés után.

64. testis honestus civis Michael Etseti, annorum 60. L. C. J. E. F. Ad omnia praeter audita, hanem egy székely mondja vala az tájba, mikor megfogták az kérdésben forgó személyt, bizony én vevém ki az nyakából a posztó szélyt, s fel akarta magát akasztani, s kérdeztem, miért? S maga az captiva azt felelte volna: – azért, hogy jobb néki, hogy felakassza magát, mintsem megégessék.

65. testis honesta foemina Juditha Domokos consors proxime praecedentis testis, annorum 42. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

66. testis honesta foemina Catharina Bölöni, consors Francisci Áts, annorum circiter 56. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil.

67. testis honesta foemina Catharina Szabó, Joannis quondam Nagy relicta, annorum circiter 63. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil certi.

68. testis honesta foemina Catharina Csók, consors Gabrielis Molnár, civis, annorum circiter 26. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil certi.

69. testis honestus juvenis Joannes Hegedüs alias Szijgyártó, annorum 23. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil, hanem azt hallottam, hogy mikor Hegedüs bátyám uram lakodalma volt, akkor megbosszantottak az legények, s talán ő támadta volna meg kutya képibe az öcsémet. Caeterum nihil.

70. testis honesta foemina Juditha Domokos, annorum 46. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én egyebet nem tudok az kérdésben forgó személy iránt, hanem egy alkalmatossággal béjövén Domokos Mártonék házához, mondja vala: – ha ez mellett az gyermek mellett én lettem volna, nem volna vak a szemével. Mert leborítva tették el az mássát, s azért folyt ki az szeme. Caeterum nihil.

71. testis honesta foemina Margaretha Kováts, Andreae Sántus civis consors, annorum circiter 26. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil, minthogy én soha beszédes nem voltam véle.

72. testis Georgius Illyés publicus servus civitatis, annorum 48. L. C. J. E. F. Ad omnia nihil praeter audita, hanem egy alkalmatossággal othon lévén én, mikor az feleségem gyermekágyban megbetegedett, ezen Farkas Borbára is ott lévén az feleségem mellett az feleségem mássának én ástam gödröt. Azon alkalmatossággal nékem tulajdon Farkas Borbára mondja vala: – látja kegyelmed ezt az kegyelmed felesége mássát? Most úgy eltehetném, hogy soha több gyermeke kegyelmednek nem lenne. S az mássát kezibe lévén mutogatja vala nékem abból, hogy még mennyi gyermekem lészen. S ezt is mondá, hogy kettő is leszen még. Ugyan mikor megfogtuk Farkas Borbárát, én lévén egyik ott, akkor mondja vala a székely: – én vetettem ki a nyakából az kötelet.

73. testis honestus civis Emericus Farkas, annorum circiter 37. L. C. J. E. F. Ad omnia. Egyebet nem tudok, hanem ezt tudom mondani az kérdésben forgó személyhez, hogy ennekelőtte mintegy két esztendővel gyermek ágyban feküvén feleségem, béjöve Farkas Borbára hozzánk, s mondja a feleségemnek: – jaj, bizony talám megbetegvél leányom! Lássuk, mitek van. S az gyermeket kitakarván megnézé, s azon éjszaka megszemlélése után úgy békocsolódott a gyermeknek a szája, hogy teljességgel nem szophatott, s egy napnál tovább nem is élt. Minden gyanúnk őreá volt, hogy ő cselekedett valamit.

74. testis honesta foemina Elisabetha Medgyesfalvi antecendentis proxime testis L. C. J. E. F., uti maritus ejus fatetur.

75. testis honestus juvenis Petrus Tot apud domum Andreae Zilahi in servitio existens, annorum 17. L. C. J. E. F. ad omnia: – egyebet az kérdésben forgó személyhez nem tudok, hanem egykor, gyermekágyban lévén az asszonyom, oda járt gyógyítani. Mikor egy alkalmatossággal kimenne az ajtón hazafelé szándékozván, én utánna [– – –] csak próbának okáért, ha észrevenné, azzal csak megfordul hirtelen, s azt mondá nekem: – jaj, átkozott, miért cselekvéd azt! Azzal osztán dolgára ment. Azután kérdezte a gazdáimtól, hogy hol lakom, s micsoda legény vagyok. Caeterum nihil.

76. testis honesta foemina Maria Nagy alias Szabó, consors Joannis Gönczi alias Borbélly, annorum 37. L. C. J. E. F. Ad omnia. Én egyebet nem tudok, s semmi kuruzslását nem láttam. Hanem, még az első uram idejében egy gyermekem, hogy őtet nem hivattuk volt, annyira elerőtelenedett, s teste elszederjesült, hogy nehezen gyógyult meg belőle. S mondották, hogy én olyan beteges voltam, hogy gyermekem sem lészen. Ő arra azt felelte az szolgálónak, ha annyi gyémántunk vagy aranyunk volna, a mennyi terhe asszonyodnak, örökké megélnénk utána. Caeterum nihil. Hanem az ilyenekből nagy gyanunk volt, hogy nem tiszta személy, s irtóztunk is tőle.

77. testis honesta foemina Helena Kártyás Stephani Pogány civis consors, annorum circiter 36. L. C. J. E. F. ad omnia: Azt tudom mondani az kérdésben forgó személy iránt, hogy ennekelőtte mintegy két esztendővel gyermekágyban lévén, hogy őtet nem hívattam volt mellém, sokszor mind nappal az ajtóra eljött, de bé nem bocsátottuk, s mind pedig éjjel, a többi között egy éjszaka, égvén a gyertya az házban, láttam, hogy az üveg karika lyukán s helyin béjött, s az ház közepibe megállt, de az ágyamhoz nem jöhetett, s nem közelíthetett, sok szentség lévén ágyam körül. S uramat (erősen aludván) míg felkiáltottam, addig ismét eltűnt, s hallottam azt is füleimmel, hogy az házam alatt rettenetes nagy jajgatással, sírással ment el éjtszaka, kétségkívül azért, hogy nem árthatott.

78. testis honesta foemina Elisabetha Moldvai Michaelis quondam Molnár civis relicta vidua, annorum 56. L. C. J. E. F. Ad omnia. Ennek előtte egynéhány esztendőkkel, még ifjú asszony koromban jövén én Kolozsvárról ide Vásárhelyre, az kérdésben forgó személy Farkas Borbarával, és midön az Bándi csapra érkeztünk volna, már alkonyadat tájban lévén az idő, egy kevéssé nyugodni leültünk. S azonban mondja nékem Farkas Borbára: Egy kevéssé elmények a szőlőbe, a pásztoroktül szőlőt, barackot kérek, aminthogy el is mene. Sokáig oda is járt, s már meg is untam volt várni, s széjjel nézek, ha nem láthatnám valahol, azonban az szőlő pásztor hozzám jövén szőlőt, barackot hozott az csákójában, s kérdezni kezdem az pásztortól: – hát Rubint Boricát nem látta e? Mondja arra, de bizony látta, s még ott maradott. Én azon közben busultam, hogy csak nem jő, s már el is estveledtünk volt, mikor így temrenkedném, hallok nagy zúgást az fejem felett. S azonban egy fejér lúd mellém repül, melyen nagyon megijedvén, s rettenvén, hirtelen a lúd oda lett, s látom, hogy Farkas Borbára vagyon mellettem. S látván az említett személy ijedségemet, kezde bíztatni, hogy ne féljek, s talán álmot látok.

Cujus quidem praemissae hujusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem prout per nos extitit expeditum et peractam praetitulatis dominationibus vestris fide nostra mediante rescripsimus atque annotato domino exponenti judici suorum uberiorem futurum ad cautelam necessam sub sigillis subscriptionibusque nostris extradedimus. Datum anno, die locoque, ut in praemissis.

Praetitulatarum dominationum vestrarum obligatissimi servi

Stephanus Szabó alias Nagy mp.

Josephus Csirke alias Borbély mp.

utrique in civitate Marosvásárhely primi senatores correcta per notarium

III.

Directorok pere Farkas Borbára ellen

Amplissimis prudentibus ac circumspectis dominis judici

primario caeterisque senatoribus ac notario, liberae regiaeque civitatis Maros Vásárhely dominis nobis colendissimis observandis.

Visa.

Anno 1752. Apertae per juratum civitatis Maros Vásárhely notarium

Ladislaum Borbély alias Csirke.

Actor in rei merito concludit verbis

Incatta quoque verbis.

In rei merito deliberatum.

In presenti causa per longum et latum satis superque ruminálttattak, consideráltattak, assumáltattak mostani allegatioi conclusiói, s béadott inquisitoriái mind az director ő kegyelmének az actor, mind pedig az mostani captiva Farkas Borbára incattának, és jóllehet azon inquisitóriákban az sedria nem tapasztalt olyas errorokat, melyre való nézve az finalis determinatio dilatálódott, hanem matériának naturalitassa kívánná, s azt hozá magával, hogy pro dilucidacione et majori clarificacione sedriae communis inquisitio peragáltassék, és ezért ad 8. dilációhoz ment ezen causa.

IV.

Anno 1752. die 28. Aprilis. Causa continuata penes communem inquisitionem superius titulati domini Georgii Székely De Nagy Bánya. – A toties fato suo officio directoratus ut actoris contra et adversus toties memoratam Barbaram Farkas praestantem captivam velut incattam.

Pro Actore procurator Sigismundus Kováts de Kál per quem praemissa protestatione solenni cupit exhiberi litteras relatorias super communi inquisitione legitime confectas et emanatas. Iisque perlectis petit incatta juxta primeram levatam convinci et aggravari, debitaeque executioni demandari tortura et natatione vel proba aquatica remitti. Caeterum actor protestatur et reservat reservanda. Pro incatta procurator Josephus Nagy de Kál per quem penes protestationem exauditura communi inquisitione expost modo nunc declarando salvum legem absolutionem impetrálván et protestatur. Actor concludit in rei merito verbis.

Incatta quoque verbis.

In rei merito deliberatum.

In presenti causa per longum et latum satis superque ruminálttattak, consideráltattak, és assumáltattak mind az ennekelőtte exhibeált inquisitiória relatóriái az actor ő kegyelmének, mind pedig az praesens captivának, nem különben annak utána pro judicum dilucidatione et majori clarificatione lett és peragált, és mostan publice felolvastatott communis inquisitió expressált fatenseknek fassiói, és ezek mellett mindkét részről végbevitt hosszas allegatiói s conclusiói, mely hosszas fassióknak seriesébül kijön legelőször az, hogy büjös bájos boszorkányi mesterséggel accusált mostani praaesens captiva Farkas Borbára maga tulajdon szavaival másokat megfenyegetvén [– – –][2]

Farkas Borbára primum et ante omnia vizi próbára vettetvén ad extrandos socios et socias complices megtortúráztassék, és annak utána in terrorem et exemplum aliarum et aliorum in simili crimine degentium hominum megégettessék, és meghaljon.

Fiatque executio mox et de facto.

Incatta protestatur de remedio novi judicii simplicis.

Actor contendit verbis.

1 Legitime citatus, juratus, examinatus fatetur.

2 Az iratból itt egy folio hiányzik.

123/A.

1752. június 3., Gálfalva

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SELYEI BINTSER JÁNOS FELESÉGE MÁTÉ KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 5. (Vegyes 1645–1752) 528. p.

Anno 1752. 3. mensis Junii, in possessione Gálfalva praesentibus vice judicibus regiis, juratis assessoribus ac notario filialis sedriae celebratae.

Causa penes exmissionem continuatam spectabilis ac generosi domini Ladislai Szeredai de Sz[ent]rontas alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio uti actoris, contra honestam foeminam Catharinam Máté, libertini Joannis Bintser de Sellye consortem uti incattam.

Pro actore procurator Joannes Nagj de Gálfalva, per quem exhibet literas documentales ad praesentem causam necessarias quibus perlectis, cupit juxtam illorum seriem judicare, et protestatur.

Pro incatta procurator Isacus Mike de Havad, per quem cum protestatione dicit: Cum actoris incumbat proba proinde intuitu documentorum domini actoris contendi excipuendique facilerem reservit et si iam defensionis item exigerit iam sui etiam defensum possit exhibere, ex post absolutoriam impetrare excipit contra interrogatoria puncta verbis.

Incatta respondit verbis.

Actor excipit contra testes rurales, verbis.

Incatta contendit verbis.

Deliberatum: Exceptio inverteret.

Apellat actor in merito concludit verbis. Incatta quoque verbis respondit.

Deliberatum.

Megvisgáltattak az exhibeált documentumok unam cum allegationibus in medium probatis. Minthogy pedig nemtsak az actornak, hanem incattanak maga defensiójáan béadott documentumai is tellyes coincidentiaul és luculenter edoceállyák az incattának nyilvánvaló büvölés bájolását, más keresztyéneknek s gyermekeiknek őáltala lett megvesztését, sőt graves nef [– –] maga édes léányát is ezen ördöngős mesterségre interminatione mortis eidem, intentatae lött compulsusa, mellyek nagj bőséggel kijőnek a két fél relatoriájából, azért Istennek s hazának az efféle tselekedők ellen kimondott szoros törvénye szerint elsőben az incatta vizi próbára, azután torturára, végezetre tűzre ítéltetik, és hogy meghallyon, in terrorem et exemplum aliarum et aliorum végeztetett.

124.

1752. december 10., Marosvásárhely

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
ILENCFALVI MISKOLCI TAMÁS FELESÉGE
SZÉKELY KLÁRA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 28. (1752–1757) 141–142. p.

Anno 1752. die 10. mensis Decembris confectae vice sedria in civitate Maros Vásárhely officialibus ambobus vice judicibus regiis coeterisque juratis assessoribus ac notario, ubi sequenter tractantur.

Causa levata ejusdem domini Ladiszlai Szeredai de Szent Rontás alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ab officio, ut actoris, contra et adversus nobilem foeminam Claram Székely consortem nobilis agilis Thomae Miskoltzi de Ilentzfalva, ut incattam.

Pro actore procurator Sigismundus Nagy de Kál, per quem cum protestatione praemissa dicit: – exhibeálandó citatoria relatoriámból világoson elucescál (melyre magamot referálom), qualiter az incatta ő kegyelme nemes hazánk törvénye ellen bűvös bájos varáslásokban s boszorkányságokban diversis vicibus et temporibus magát elegyítette, úgy több cégéres vétkekben is, mellyeknek neméről hic et nunc protestatur, mellyeket data mihi a jure exmissione comprobálni kész leszek, comprobálván megkívánom, hogy az incatta érdeme szerint convincáltassék executioni mancipando. Coetero actor reservat sibi reservando, et protestatur.

Pro incatta nemo.

125.

1753. november 22., Szent Gorlicze

MAROSSZÉK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
JÁNOSY ISTVÁN FELESÉGE HAJDU JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 32. (1753–1764) 46–53. p.
NYOMT. KIADÁSA: Komáromy, 1910. N. 424. 564–567. p.

Anno 1753. die 22. mensis novembris in possessione Szent Gorlicze Sedis Siculicalis Marus adjacente sedria filialis celebratur presentibus ambobus judicibus regiis caeterisque juratis assessoribus ac vicenotario Sedis Siculicalis Marus.

Spectabilis ac generosi domini Nicolai Kereszturi de Berekeresztúr alterius vice judicis regii sedis Siculicalis Marus ratione dicti officii sui ut actoris contra et adversus Juditham Hajdu libertini Stephani Jánosy in Sede Siculicali Maros possessione Szováta habitantis [– – –] et sub fidejussionaria cautione constitutam velut incattam.

Pro titulato domino actore procurator Isacus Máthé de Havad, per quem cum protestatione proponit actionem verbis, dataque exmissione pollicetur cum institutam actricem se advenit petitque judicium et protestatur.

Pro incatta procurator Sigismundus Nagy de Kál per quem cum protestatione excipit contra formam, verbis.

Actor replicat verbis.

Deliberatum.

Doceálja az incatta, hogy nemes személy légyen. Incatta apellat in ea parte, et cupit doceri de legitima certificatione. – Actor contendit et exhibet de certificatione. – Incatta excipit contra processuum verbis, actor contendit verbis.

Deliberatum.

Non stat exceptio.

Incatta cupit exmitti in rei merito.

Deliberatum.

Exmittuntur ambae partes.

Csík Szent Márton 20. Martii.

Anno 1754. Die 20. mensis martii in possessione Csík Szent Márton. Sedria filialis celebratur considentibus spectabilibus et generosis dominis Nicolao Kereszturi de Berei Keresztur et Michaele Szilágyi de Ákosfalva vicejudicibus regiis Sedis Siculicalis Maros, Gabriele Orbok, Stephano Szamnek et Sigismundo Iszlai de eadem, Josepho Bako de Csíkfalva, Georgio Sáros de Póka, Sigismundo Szabó de eadem Csíkfalva, Josepho et Sigismundo Nagy de Korond, Paulo item Nagy de Iszló juratis assessoribus et Gregorio Gálfalvi de Havazó jurato notario ejusdem sedis de Marus.

Causa penes exmissionem continuata spectabilis ac generosi domini Nicolai Keresztúri de Bere Keresztúr alterius vice judicis regii Sedis Siculicalis Marus ab officio ut actoris contra et aadversus Juditham Hajdu, Stephani Jánosy de Szováta consortis velut incattam et sub fidejussionaria continue constitutam.

Pro titulato domino actore procurator Isacus Máthé de Havad per quem cum protestatione exhibet in merito litteraria sua documenta institutam actionem solidantia et cupit incattam juxta levatam primeram convinci et aggravari debitae executioni mancipando. Caeterum protestatur reservatque reservanda.

Pro incatta procurator Simon Nagy de Kál per quem praemissa juris protestatione dicit.

Elvárom az actor úr ő kegyelme ellenem való documentumait, melyek ellen si necessum fuerit excipiálnom, contendálnom salvum sit, melyeknek utána énnékem is in mei defensiónem énnékem is exhibeálnom tardum ne sit, mely ex ambarum partium exhibitis in conclusionem absolutam in modo tunc declarando impetrálnom tardum ne sit, et protestatur. Actor excipit contra litteras inquisitorias per incattam exhibitas ex eo, quia alter regius judex etiam sit fidejussor et assignat rationes verbis. Incatta contendit et replicat verbis. – Actor contra utri puncta etiam incattae excipit et contendit.

Deliberatum

Az actortól allegált rátiókra nézve az incattának utruma in ea parte amennyiben a dilátorokat kérdezi condescendál a kezes regius ellen való exceptióját pedig remittálván az actor ő kegyelme, az nemes filiális szék is azon remissióját, s amellett az incatta relatóriáját is oly qualificatióval pro hic et nunc akceptálja, hogy pro exemplo ne tartassék, sőt, mindenek bizonyosan megértsék, hogy aki valamely causának quo quo modo edzer párt-

fogójává lészen regius azon causában ne légyen, mert soha ezután nem is akceptáltatik regiussága olyan dologban.

Actor post perlectionem literalium instrumentorum concludit in merito verbis.

Incatta quoque concludit in merito verbis.

Deliberatum.

Nem annyiban a fatensek fassióiban lévő differenciákra nézve, mint a dologban observált homálynak nagyobb világosításának exquisitiójára nézve tetszett a Nemes Széknek ezen causát communis inquisitióra bocsátani, melyre exmittáltatnak Abodi Tamási János és Kibédi Madaras József atyámfiai ő kegyelmek székünk assessorai, kiknek utrumokat adván a notárius, míg azon communis inquisitiót reportálják, és ezen causa finaliter decidáltatik, addig az incatta fogságban tartandó.

Utri puncta in prefata causa praescriptis assessoribus per notarium extradata.

1. Tudja é a tanú nyilván és bizonyosan látta é, és akármelyi bizonyos körülálló dolgokból tapasztalta é nemes Maros Székben Szovátán lakó János István feleségének Hajdú Juditnak titkon vagy nyilván való boszorkányságát, büvölését, bájolását, varázslását, babonálását? És hogy?

2. Boszorkányi tudományával, ördögi mesterségével sokakat megrontott mind személyekben, mind pedig marhájokban, sokaknak kárt tett volna, nevezetesen,

3. hogy Szovátán lakó Tállyai, alias Varga Mihály ő kegyelmét, midőn egy alkalmatossággal a János mezeje nevezetü helyben kaszálván lenyugodva déli álomra megírt Jánosi Istvánné Hajdú Judith ördögi mesterségével boszorkányi tudománya szerint megnyomta volna? Hát igaz é még,

4. hogy szovátai Gub István és Gub János ő kegyelmeknek is egy-egy borjainak nyakokat ördögi mesterségével előre kártevő, gonosz szándékkal tett fenyegetésének teljesítése végett tulajdon nevezett Hajdú Judit tekerte volna ki, rontotta el és ölte volna meg azon borjúkat? S azt miért, mi okbul cselekedte? Az is

5. valósággal úgy volt é, s miképpen tudja, s hallotta a tanú, hogy a maga menyét, Gáspár Ferencnét is török búza kapálás közben déli álomra lett elnyugovásában boszorkányi gonoszságával annak megszokott módja szerint miképpen gyötrötte, kínozta, nyomorékká tenni, és megölni akarta é?

6. Vallja meg a tanu azt is, boszorkány mesterségével kik teheneit kuruzsolta meg Hajdu Judit? Tejét, vaját, zsírját kik teheneinek vette el? Ugy pedig, hogy sem borjának szopni, sem gazdaasszonyának fejni nem engedvén csudalátos szaglással, terribilis bőgéssel egyenesen csak az Hajdú Judit kapujára mentenek volna az tehenek, és azt hányszor, kik teheneivel cselekedte? És meddig tartott a teheneken azon tétemény?

7. Maga szájából Hajdú Judithnak hallotta é a tanú oly kétkedező szókat, midőn mondotta: Nem fertűztetem, úgymond, teheneid vajának, zsírjának, tejének elvételében magamat többé, ha akkor eccer elvettem volt is, ezen itató néven most visszaadom. Valósággal mondotta é, vagy pedig ellenkezőt értett szavain?

8. Vajat, tejfelt teheneinek számokhoz képest csinált é, vagy azoknak száma felett 7-8 forint ára vajat is adott el, s olyan vajat szokott volt é csinálni, tartani vagy eladni, mint más tiszta, feddhetetlen asszonyok, vagy ellenben a tejfelt is hallatlan módon kalán nélkül választotta el? S a vajat is minden edény nélkül maga öltözetén csináltaé ? És keverte é? Mely szerint?

9. Igaz volt é azon közönséges hír Hajdú Judit felől, hogy nem tisztán csak tehén vajat csinál, mely abból is megbizonyosodott é, hogy sokaknak, nevezetesebben pedig a tisztelendő pater plébánosoknak vajat adván el, midőn olvasztották a serpenyőből kiszökdösött, melynek maradékját visszaküldvén néki, azután nem is igen szerettek volna a szovátaiak vajat venni tőle.

10. Büvös bájos boszorkányokkal szokott volt e eleitől fogva társalkodni Hajdu Judit, s kikkel nevezetesen?

11. Kurvaságát, tisztátalan, fajtalan életét, szemérem nélküli való, s jámborokat botránkoztató maga viselését tudja é? Látta é, hallotta é a tanú Hajdu Juditot? Név szerint pedig,

12. hogy Kakuts Jánossal, Szovátai akkori csorda pásztorral illicita szemtelen conversatiót tartott, azt faluban, mezőn egyaránt gyakorlotta volna? Együtt kurválkodtanak, paráználkodtanak is volna? Sőt csak csókolódásokat, és együtt titkos helyeken való bújkálásokat is látott é, tapasztalta é, hallotta é a tanu, s hányszor?

13. Egyéb Isten és a nemes haza törvényeivel is ellenkező mindenféle cselekedeteit, s tetemes káromkodásait ha tudja vagy hallotta a tanú Hajdu Judithnak mondja meg! Egy szóval

14. Hajdu Juditot teljes életiben feddhetetlen életet élt, s házát, magát, igaz kézi munkájával tartotta. Tiszta életü asszonynak tudja, tapasztalta é a tanú, vagy ellenben istentelen büvös bájos ördöngős mesterséget folytatott, boszorkányos, kuruzsló, varázsló és kurválkodó, fajtalan személynek?

15. Hajdú Juditnak kit capitalis inimicussi nevezetesen valósággal való gyülölői haragosa azok közül, kik miért haragusznak Hajdu Juditra? Et cum omnibus congruis circumstantiis amit tud a tanu jó lelkiismereti szerint vallja meg. E sedria filiali inclyti Sedis Siculicalis Maros in possessione CsíkszentMárton ad diem 20. mensis Martii. Anno 1754.

Invicta et celebrata extradatur per Gregorium Gálfalvi de Harczo inclyti Sedis Siculicalis Marus juratum notarium mp.

126.

1756. január 13., Szentkirály

ILENCFALVI MISKOLCI TAMÁS FELESÉGE SZÉKELY KLÁRA BECSÜLETSÉRTÉSI PERE ILENCFALVI SZÁSZ MÁRTON ELLEN MAROSSZÉK BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt., Törvénykezési jkv. N. 28. (1752–1757) 310–311. p.

Anno 1756. die 13. Januarii considet vice sedria in possessione Szent Király praesentibus spectabilibus ac generosis Volfgango Kun de Kál et Josepho Rosnyai de Maros Jára, vice judicibus, illustrissimo item comite Joanni Toldalagi de Nagy Ertse, Michaele Dosa de Makfalva, Georgio Sárosi de Poka, Sigismundo Szent Iványi de Sepsi Szent Ivány, Stephano Gyéresi de Máthé Szalka, Joanne Ujjfalvi et Gregorio Antal de Mező Kövesd, Ladislao Szalai et Michaele Medve de Mező Madaras, Joanne Sándor de Agyagfalva, Nicolao et Simone Nagy de Kál, Alexandro et Josepho Bartha et Georgio Bíró de Kis Görgény, Joanne et Samuele Farkas et Francisco Bikfalvi de Haraszkerek, Michaele et Stephano Vajda de Kölpény.

[...] In causa Clarae Székely, nobilis agilis Thomae Miskoltzi de Ilentzfalva consortis, ut actricis, ab una, contra et adversus nobilem agilem Martinum Szász de Ilentzfalva, ut incattum, partibus ab alteri mota tale est.

Deliberatum. In anno 1752. die 1. mensis Augusti az actrix citáltatta vala az incattust ellene tett emendálásáért, boszorkánynak pronunciálásáért, nevezetesen pedig nemes Maros székben Ilentzfalván lakó iffjabb Horvát Istán által, mint boszorkányra, olly formán tett izenetiért és pronuntiájáért, hogy boszorkányságával megvesztette testvér atyafiát az incattusnak, Szász György ő kegyelmét gyógyította meg. Causájának mindazáltal praetentiójára az actrix sem etszer, sem máttzor nem comprobálván, az incattus pedig mindenkor jelen lévén protestált super absolutione, et quidem primo vice 2. mensis Decembris anni 1753., secunda vice 14. mensis 1754, tertia vice et ultima vice 14. Januarii anno 1756. celebrált törvényes vice székben, megkívánván cum expensarum et fatigiorum refusione absolváltatását. Melynek debita executióban való vétele az actrix keresete alól való absolváltatása mellett oly formán ítéltetett, hogy kimenvén edgyik vice király bíró atyánkfia mellett nemes Karátsonfalvi Tot Péter és Pető György, Haraszkereki Bikfalvi Ferentz, Farkas Samuel és Pál assessor atyánkfiai, másokat is kiket az incattus adhibeálni kíván, kik által ezen deliberatum executióban vétessék, contradictione, inhibitione et repulsione non obstante.

Eodem die a megírt Miskoltzi Tamásné Székelly Klára nemes vitézlő Ilentzfalvi Szász György ő kegyelmét ugyan a' feljebb megírt mód szerint lett emendálásáért és Horvát István által tett izenetiért citáltatván ugyanezen vice székek alkalmatosságával super absolutione protestálván, mai napon absolváltatott, cum expensarum et fatigiorum refusione.

Ugyanazon napon Illentzfalvi Szász Mátyást is ugyanazon dologért citáltatván, hasonlóképpen absolváltatott. Nemkülönben Ilentzfalvi Szász Pétert is azon dologért citáltatván, mai napon cum expensarum et fatigiorum refusione absolváltatott, minthogy ő is azon a napon protestál róla.

127.

1760. szeptember 15., Mezőmadaras

MAROSVÁSÁRHELY VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ANTAL GYÖRGY FELESÉGE JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosvásárhely lt. Acta politica. Ad N. 1760. 241–242. p.

1760. szeptember 15. Sedria filialis in possessione M. Madaras celebrata.

Deliberatum.

Causa ejusdem domini actoris Andreae Nagy de Demeterfalva contra et adversus Juditham Antal Georgii videlicet in libera regiaque civitate Maros Vásárhely degentem pro ratione in cautione degentem velut incattam. Pro actore procurator Georgius Szedes de M. Bánk per quem cum solenni protestatione praemissa proponit actionem sequentibus.

Ilyen okon kellett prosequálnom, qualiter nem gondolván az incatta sem Istennek, sem nemes hazánknak, szoros circumscribált törvényeivel, maga az incatta sokféle címeres vétkeknek nemében elegyítte magát signanter diversis vicibus et temporibus paráznaságba, tolvajságba, káromkodásba, égetéssel való fenyegetésbe, kuruslásba, varázslásba, amiért is sok jámbor ember gyermekeit testekben megnyomorította, kezeiket, lábaikat megzsugorította, mely cselekedeteit ha az incatta tagadná, data exmissione kész vagyok comprobálni, comprobálván megkévánom, hogy az incatta nemes hazánk törvénye szerént juxta sua merita penáztassék. – Causae executioni mancipando et protestatur. – Pro incatta nemo petenti, datur exmissio.

127/A.

1777. december 11., Marosvásárhely

MAROSSZÉK FOLYTONOS TÁBLÁJÁNAK ÍTÉLETE A PARÁZNÁLKODÁSSAL ÉS VARÁZSLÁSSAL VÁDOLT NYÁRÁDSZEREDAI SZABÓ FERENC FELESÉGE GÖCSI MARKUS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Marosszék lt. Törvénykezési jkv. N. 58.
(Tabula Continua 1777.) 1044–1049. p.
NYOMT. KIADÁSA: SZABÓ T., 1975. 1111–1112. p.

Causa penes exmissionem continuata spectabilis et generosi domini Gregorii Gálfalvi de Hartzó alterius inclytae sedis Siculicalis Marus vice judicis regii ab officio ut actoris, contra et adversus generosi domini Francisci Szabó ex Szereda, consortem ejusdem Annam Markus de Marus Göts velut incattam.

Pro titulato domino actore procurator fiscalis David Vadász de Csekefalva per quem praemissa cum protestatione exhibet in rei merito in certa parte inquisitorio relatorias 23. mensis Junii anno 1777. legitime confectas et emanatas, quas cupit perlegi et post perlectionem earundem concludit in rei merito sequentibus et quidem 1. Béadott 's felolvastatott inquisitoriámban kitett fatenseknek tsak nem mindeniknek vallásokból megtetzik az incattanak eleitől fogva gyanus és cégéres vétkekbe való elegyedése és azokban istentelenül való életének folyása, maga tulajdon szájának vallásával is tette bizonyossá, 's hozta világosságra nős paráznaságát amidőn egy alkalmatossággal MarosVásárhelyről haza jövén Péterfalvi nevű déákkal, kivel annak előtte is kétség küül közlette dolgát, de akkor bizonyoson nyilván paráználkodott, még pedig ollyan időben és órában mikoron az hószám rajta volt volna, testis 10., 11. Ad utrum 2. De még ezenkívül hogy házánál tartott számos esztendőkig béres legényeit mint hites urát, vagy még annál is sokkal jobban szerette, nevezetesen Huszár Thamást, kivel is nyilván paráználkodott, amidőn is az hideg lelte volna, hogy hideglelése cessálna, nevezett szolgáját magára húzta vonta, 's kívánságát tellyesíttette vélle, maga béresse említett Huszár Thamás kérkedett vélle, ut innuat testis 22., nem tsak hanem továbbá constál az is, hogy mikor reggel kötette volna az harisnyáját a sokszor írt Huszár Thamás, éppen

azon szempillantásban fordítatta le hasáról ingalyát az incatta is, testis 41. Ugyan ezen szolgájának confessioja ez is, hogy nappali dolgát nem nézi az incatta aszszony, hanem a Venus játékának is meg kell lenni, azonkívül nem is elég egyszer, kétszer felvágni, hanem tőbbszer is erőlteti az illyen adta kurvája, testibus 45–58. Nem is menyen késén estve fekünni az incatta, hanem nevezett szolgájával gyertyánál fogva békésérvén, ottan maradtanak mindketten, testis 41–43. Igy ölölgetéseit, csókolodásait, sétálássit gyakorta szemekkel látták az 7., 12., 13., 20., 21., 44., 45., 47., 48., 51. vallók. Medgyesfalván is az oda való koltsárral egy ágyba való fekvése bizonyos, a' mint ezt is a' 14. valló fátéálya. Utoljára titkoson éjjeli házban való bérekeszkedése is igaz, testis 47–48. De ad utrum 4. Éktelen rút motskos szovai, lántzos teremtettével való számtalan káromkodása is világosak a 4., 7., 13., 14., 20., 22., 27., 44., 45., 47., 48., 51. vallóknak vallások szerint. Mindezekből kitetszik elég világossann gyanus élete, nős paráznasága, effelett Isten és az nemes haza káromkodásokat tiltó szoross törvényei ellen való tselekedetei, azért mint első lévátámban, úgy most is megkívánom a jure, mivel sok rendbéliek vétkei azért külön-külön egy-egy halál intentáltatnék. Azért mint nős parázna halállal megbüntettessék Decreti Tripartiti Partis 2. Tituli 47. Articuli 21 – mint hogy ily cégéres vétkeiért máskor is megbékéllett, 's mind ezek debita és finalis executioba vétettni ítéltessenek. Caeterum actor inhaeret legibus patriis reservando reservandas et protestatur.

Pro incatta procurator Paulus Thót de Karácsonfalva per quem solemniter protestando cum reservandorum reserva, exhibet in sui defensam in N. 4. suas inquisitorio relatorias sub littera A., B., C. et D., primas in anno 1775. die 17. Augusti, secundas in anno 1777. die 7. Martii, tertias de 8. Decembris 1772., quartas de 26. Aprilis 1764., legitime confectas et emanatas. Quibus inhaerendo primum et ante omnia excipit contra fatentes inquisitoriis spectabilis domini actoris illatos, signanter autem 4., 7., 20., 41. ex eo, hogy ezek paraszt személlyek lévén, nemes hazánk törvényei szerint nemes személy ellen bizonyságok nem tehetnek, kiváltképpen való módon in re et causa criminali. Melyhez képest, hogy fassiójok fel se is olvastassék, annál inkább ne assummáltassék, hanem e' serie reliquorum fatentium explodáltassék, alázatoson és hellyesen kivánom! Továbbá a' 10. tanu nékem sellér asszonyom lévén, az alatt való hibás és fogyatkozott szolgálattya miatt ellenem annyira passionálta magát, hogy azon passióból ellenemre kígyót, békát réám kiáltani nem átallya, sem nem irtózik! Ergo, hogy ennek is fassiója valamint szinte a' leányájé is, az 11. fatensé úgy az 14. ne acceptáltassék, igazságoson kivánom. A 13. tanu azt vallya fassiójának végén, hogy ő Dávid Évától meszsze lakik, 's azért nem tud vallani a' Dávid Éva káronkodásairól! Engemet pedig haláloson vádol, mind kurvasággal, mind káromkodással. Márpedig tsaknem szembe nyílik lakó jószágaink kapuia Dávid Éva aszszonynak kapujával, 's következésképpen róllam sem fateálhatna tudományt. Mely szerint, külömben nem lehet, hanem fassiójának hitelt nem lehet adni, minthogy haláloson is haragszik réám! Az 21. fatens hitel felett való dologgal és szeretettel vádol Huszár Tamáshoz, midőn azt vallya, hogy annyira szeretem, hogy midőn saláta vagy hagyma szedni megyek is, még akkor is magamtól el nem hagyom, akkor is, 's ott is suttogok, pustogok a' szemiben. Hiszem, ha gonosz végre szerettem volna, elég módom lehetett volna egyebütt is, nem a világ szeme láttára vélle tractálni, vagy szerelmeskedni, de mer boszszúból, és hitelt nem érdemlő tuszból fundált fassio lévén, hogy ne ponderálljon ellenem, alázatoson kérem. Éppen ezen okbol excipiálok az 22. tanu ellen is. A 27. fatens káromkodással vádol, de bizonytalanul, ezt én is sub B. inquisitoriámban fateáltattam, ott 18., és tagadja, 's nem vallya! Ergo, vagy

bilingvis, vagy nem fateált igazán az actor ur inquisitoriájában. Hac proinde ratione megkívánom, hogy fassiója exulálljon. A 43. fatens látást, vagy tudományt ellenem nem vall, 's igazán nem is valhat, hanem valami cigányné tuszos szovát beszélli elő, a' pedig inacceptabilis, és hitelre, de még adtentiora is nem méltó, annyival is inkább hogy paraszt személly! A 44. fatens szolgám szavát referállya. Az a maga turpitudoját beszéllette, vagy kérkedte volna hogy már, de nem való, ha mindaz által való volna is, az hogy úgy kérkedett volna, suam turpitudinem narravit, qui juxta regulam juris, non est audeandis. Ergo, e' sem teneálhat ellenem. A' 45. fatens haragosom, tudja ezt egész Göts, de parázsnasággal még se vádol. A' 47. s 48. fatensek valóságos bilingvisek. Én is meg eskedtettem őket sub B. inquisitoriámban. Egyik 8., a' másik 36., jurata fide abnegálták, 's nem vádoltanak. Ergo in ambiguis favorabiliores sunt debentque esse in jure partes reae quam actoris, erre nézve fassiójokkal nem graváltathatom. Az 51. fatens capitalis ellenségem, in jure acceptari nequit. Az 54. fatens a' szolgámra akarta tudni magát, de azon kívül is sok elegy-belegy ember járván azon házat, ha szinte pirongottam volna is a' szolgámot onnít, azzal nem hibáztam volna! A' roszsz társaságtól akartam elvonni, tartván attól is, hogy ittas lévén, nehogy valami veszekedést indítsanak. Ergo, interessata és passionata léven fassiójának hitelt nem lehet adni! Mások is voltak azon háznál akkor, de semmit se vallanak. Az 58. fatens a' mit declarál, éppen nem lehet elhinni, mert fel nem lehet tenni azt, hogy olly bolond légyen valaki, hogy magának olly tartalék nélkül huzza a' veszedelmet fejére.

Melly ezen summarie feladott ratioimra nézve, hogy az exceptio alá esett fatensek, pro testibus fidedignis ellenem ne assumáltassanak, a' törvény, praxis és istenes igazság szerint, alázatosan kérvén, exhibeált két rendbéli hiteles inquisitoriáimal megbizonyítom ártatlanságom. Constálni fog az is az inclytum Judicium előtt, hogy minden ellenem való kereset, tsupán puszta tuszbol és haragosaimnak réám való boszszujokbol indult, hirhedéséből indult. Mert a' szolgámal vádolnak inkább, a' pedig nem egyébért esett, hanem hogy szorgalmatos tseléd lévén s tsekélly gazdaságunkat, 's földeinket tudván, minden esztendőben nem változtattuk; a' pedig férjem tettzéséből esett, kelme udvari szolgálatban follytatván életét tseléd nélkül nem lehettem, kivált aszszony ember lévén, én erdőre, 's egyebüve magam nem járhattam, de ha jó tselédet nem tarthattunk volna, sok haragosaim a' házamban sem hagytanak volna nyugodnom. De már azon tselédemet is elűztem a' házamtól, 's nem irigykedhetnek érette réám, de megválik, hogy élhetek jó tseléd nélkül. Ezen, 's szóval bővebben feladandó ratioimra nézve alázatoson instálom az inclytum Judiciumot, hogy az actor úr keresete alóll judicialiter simpliciter absolválni méltóztassék et protestatur.

Actor inhaerendo suis superioribus ad simulatorias incatti allegationes reponit sequentibus et quidem:

1. Állandó törvényűl a Felséges Királyi Gubernium meghatározása, hogy minden esketésekben a regiusak csak egy vallót kérdezzenek az utrumakra, kivált in re criminali, mert megesik gyakarta, öt, hat s tizenkét vallókot is egyben gyűjtnek, s azok közöt egy interesatus szájas valló ex interesatione jól val, s a többi is, ámbár lelkekkel ellenkezék, de világi haragtól félvén ria hagygyák, s eszerint valakinek gonosága elnyomul. Végyük fel az incattának mind két rendbéli esketéseit, éppen aszerint procedáltanak a regiusok, melyekkel az én törvényes inquisitoriámat nem refringálhatya, anyival is inkáb testiseimet kétségben nem hajthatya, mint hogy az én inquisitoriám a rendelések szerint expediáltatot. Melyre nézve hogy az incattának mindkét rendbeli inquisitoriái reitiáltassanak.

2. Csudálkozásra méltó dolog, hogy nem utólagos igaságot valló fatenseim ellen excipiálni abból az ocból[!], hogy parasztok a fatensek, halálos dologban nemes ember ellen nem teniálna, azért is hogy ellenségei, melynek elsőire aszt felelem s igaz, hogy a Decretum a citált törvényben aszt parantsolya, de ellenben az Approbatában a harmadik rész 48. titulusában szabadságot ád, hogy az illyen titkos dolgokban minemű a paráznaság is, házi tselédekkel is lehessen bizonyittani, mint pro mind contra, a tselédek penig töbnyire majmind paraszt személyekből állók. A másodikra penig aszt felelem, minden kitsin dér hideg egy álatnak, úgy az ily példa nélkül való nagy paráznának, mind az incatta, valaki igazán gonoságárol fateály, mind ellensége elé átallani is kéne ily kísérhetettlen vétkeiről magát mentegetni, melyről a protocolum szólhat, hogy ily szentelen paráznaságárol hányszor volt fiscalis aquisitio ellene, azért ezekre s szóval bővebben elmondandó ratioimra nézve, mint megterhetetlen nős parázna, a citált törvény szerint fővétellel halálra itíltessék, maradandó javaiból penig költségem s fáratságom megfordíttassék, s mint ezek debita és finalis executioban vetetettni demandáltassanak, ceterum nisi incatta novas ad tulerit rationes submitti judicio et protestatur reservando reservandas.

Tovább való probául exhibeálok egj ujonnan költ inquisitoriát az előbbeni inquisitoriáim kelése utánn az incattának tett 's véghez vitt gonosz tselekedeteit bizonyitót 24. Septembris 1772-ben költet, melyel bizonyítom, hogy nemhogy gonoszságaiból kitérni igyekeznék, de hovatovább mind jobban jobban i gonoszságait, mert 1. Nem szűnik szolgájával fertelmeskedni. 2. Hogy a világot és férjét megvakítja, kuruslok által kurusoltatta. De sőt 3. Midőn ezelőtt a Fiscus megrögzött gonoszságaiért eskettetett, regiussait hogy megháborítsa azonn igyekezett, hozatván egy cigánnéval a temetőből eszve morsált földet, hintettette az ajtó küszebire, az hol az regiusok voltak. 4. Három márjásokat fizetett még egy varáslónak, hogy a' tömlöcben fogva lévő szolgáját asagann[!] a tömlöczből vinné haza. Az is 5. Igaz, hogy midőn férje házánál vagyon, mind az incatta, mind szolga hagymázba fekesznek, ha elmegyen hazul a gazda, legottan meggyógyulnak, felkelnek, esznek, isznak, vendégeskednek. Ezek mellé reproducálok egy régi inquisitoriát 12. Septembris anni 1772., quod utri punctum 6., melyből is kitetszik az incattának eleitől fogva való gonosz parázna élete. Melyek szerint előbbeni conclusiom szerint megkívánom büntetését, reservando reservandas et protestatur.

Incatta inhaeret suis superioribus et praeviis ex rationibus contra fatentes, modo exhibitis domini actoris inquisitoriis insentos excipiendo, quum non nisi iidem ipsi reexhibeantur, concluditque sic. Septembernek eleje tájától fogva ágyom fenekét nyomom! Gonosz akaróim ezen veszedelmes és halálos betegségemben sem irtóznak gonoszságokkal vádolni. S megirigylették szolgát is házamtól, elbotsátottam! Hát osztán miért vádol kettőhárom 's ha több is? De hát miért nem vádol minden ember, 's egyik inquisitoriában egyképpen, másban másképpen beszél? Varáslást is fognak sokan reám egy vándor cigánynénak hazug szovára, azt is irigyeim beszéllették fizetéssel arra. A' varáslást, boszorkányságot a józan okoskodású ember nem vallya. Ha jobban lészek, megmutogatom, s bizonyítom én az igazat. Férjem sem vádol adulteriummal, ergo radit alterius actio. Verbis fusius et cum protestatione submittit.

Actor inhaerendo suis superioribus exhibitis et reproductis documentis et fundatis allegationibus dicit sequentia. Eddigelé producált inquisitoriájim nem cedáltak anyira, mint a mostani recens inquisitoriám a legutolsó 24. Septembris 1777. költ, azért hogy az az első

inquisitio után költ, amellynek emanálása után midőn a causát az incatta ellen asummáltattam, mind maga, mind szolgája halálos betegségben feküt szinesen halálra, de a Nagy Boldogazany napi s haraszkereki sokadalom follyásán mind az incatta maga és szolgája egéségesen árulták a bort, s mindenek látára tsókolótanak, aki beteg, még ez az édes is keser szokat lenni.

Továbbá nem menti magát, hogy az actionált vétket tellyes életében nem tselekette volna, de kik légyenek az irigyei, ki nem nevezi, hanem generali verbo tsak az irigyeit vádolya, hogy elatták, már penig a régi dolgait a mostanival egyben vetvén, s akaratya szerint ítélnék, elhinném szavát, hogy minden valaki gonoszágát hallatta, látta s tapasztalta, nem igazat vallot, de ex praemissis suis posterioribus allegationibus constál, hogy az incatta aszony varáslásokkal megtsinálta férjét, látván dolgait ne lásson, halván ne hallyon, amindhogy úgy is vagyon, hogy amint inquisitoriáim tanítyák, midőn férje othon van s a causa ellene mozog, ficticios mint maga mint penig szolgája haláloson betegek. His itaque praemissis et verbis fusius dicendis rationibus, ha szintén férje akit boszorkánysággal megvakítat, mind sokszori nyős parázna halállal hóhér által fővételre, hogy meghallyon, ítéltessék, maradandó jovaiból inquisitorokra s intertentiójokra tött költségek refusiójával egyetemben debita és finalis executioban demandáltatni ítéltessenek, reservando reservandas et protestatur.

Incattae procurator ad haec regerit. Principálisom extreme beteg, az uj exhibitum continentiája iránt magamot nem informáltathattam, alázatoson instálok dilatio iránt tacitis per míg principalisom jobban leszsz és magamot informáltathatom et protestatur.

Deliberatum.

Valamiképpen az actor uramnak, úgy az incatta aszszonynak is felvétetvén minden documentumai, és azokat hoszszas allegatiókkal egyetemben egyben vettetvén és ad exigentiam juris trutinaltatván, azokból a' mint lehetett nyomozni maga malitiojáát az incatta aszszonynak, és eleitől fogva megrögzött rosz, feslett erköltstelenségit, majd minden ellene tett fassiókból sub littera A 23. mensis Junii anni praesentis 1777. hiteles regiusok által emanált relatoriából úgy jő ki, 1. Hogy nem hogy ennekelőtte való maga malitiojáért érdemlett büntetés után maga gonosz életétt meg jobbította és példás fedhetetlen életet élt volna, de azután még jobban jobban gyakorolta maga botránkoztató, minden szemérem nélkül való életit, a' ki is magának olyatén bérest fogadott és tartott, a' ki éjjeli s nappali kemény szolgálatra adigáltatott erőszakkal is és maga mellől elállani sem egyszer sem másszor szabad nem volt, aval sétálgatott, nyájaskodott, titkon rejtek helyekben csókolódott, véle egy házban bérekeszkedvén evett ivutt és vendégeskedett, és az incatta addig le sem fedütt valamedig a' béresse gyertyával az incatta házában bé nem kisérte, és végre vélle nem hált, amint eztett a' 42. és 43. fatensek fateálják az incatta aszszony szolgálója szava után. A 41. fatens is világoson bizonyittya, hogy egy reggel az incatta pitvarában menvén, a' szolgáló akkor készült a' tehén fejéshez, és midőn a házban bélépett volna, az incatta aszszony béresse akkor kötötte hárisnyáját, az incatta aszszony pedig a' pendejit akkor fordította le hasáról, továbra a' béres szava után a' 45. fatens subinferálya, hogy panaszolt a' béres, hogy csak elhadja az aszszonyát, mivel nem nyukhatik, mert minden éjjel a' Vénus játékját kel gyakorolni, az 58. fatens pedig fateálya az incattának nagy mértégben való telhetetlenségit a' maga béressinek panaszszából, hogy mondotta, hogy egy éjel egyszer kétzer nem elég az ijen teremtette kurvájának, és erőszakkal is a' hasára

húzza. Ezekfelett egy Péterfalvi nevű diákot szeretvén az incatta MarosVásárhelyt, ide utánna jött, és magával kivitte, és haza érkezvén, jóllehet hogy a' természet rajta volt, mégis megvágta a diák, akit maga szája vallása után emleget a 10. fatens. Mindezek után a 14. fatens criminálya az incattát, hogy Megyesfalván száma nélkül látta a koltsáral való hálását, minden szemérem nélkül. Sub littera B. 24. mensis Septembris anni praesentis exhibéált relatoriában a 22. fatens szemeivel látta az incattának béressinek egy lábra valóban való kelésit. Ezekhez járul továbra 2. Isten ellen mindenféle attákkal és teremtettével való szörnyű káromkodása az incatta aszszonynak, amit mind a két rendbéli relatoriában feltalálhatni a fatenseknek vallás tételek után. Terheli továbbra, 3. Az incatta aszszonyt varásló egy nagy olával és cigánnékal való szoros társalkodása és véllek való varáslása, melyet a fatensek közül némelyek szemekkel láttak, némelyek pedig bizonyos hallomásból fatiályák azt, hogy midőn az incatta aszszony után inquiráltatott a Fiskus, egy cigánnéval a temetőből a holt emberek hányásokról földet hozatott, és ahol a régiusok inquiráltak, azon cigánnéval az ajtó küszöbire hintetette, a végre, hogy a fatensek ne tudjanak fatiálni ellene, mint a temetőben feküvő holt emberek, sub littera B. producált 3., 11., 16., 18., 22., 27. és több fatensek fassiójok szerint. Ezen kívül, salva venia, más embernek cégerit ellopatván ember ganéval kapu ágossát békente, és valami borza fát vágatván, aztat ember hajával bétekerte, fonta és úgy varáslott. Utoljára már 4., a 43. fatens subinferálya, hogy az incattának udvarában egy kis házikóban lakván, hogy ne lásson semmit, egy néhány ízben fel akarta gyújtani a házát, sőt még két rendbéli szolgálójának is mondotta és kénszerítette, hogy égessék fel azon fatensnek az házát, de réa nem vehette.

Az incatta aszszony maga defensiojára sub B. 7. mensis Martii anni praesentis 1777. Vajai Harko Ferentz és Lajos András székünk két assessorai ő kegyelmek által conficiált inquisitoria relatoriáját producálván az incatta, de abban a kérdések külömbözvén, és azon fatensek, kik az actor ur relatoriájában adjuráltanak, azokat az incatta meg nem eskettetvén, semmit is fateálni nem tudnak. Ez okon az incatta aszszony maga defensiojára nem producálván az actor ur pedig elegedendőképpen comprobállya:

1. botránkoztató feslet életit és paráznaságát gravis praesuntiókkal;
2. aki éppen aszszonyi néphez nem illő szörny attával teremtettével való káromkodását;
3. bübájos varáslókkal való varáslását;
4. égetésre eltökéllet hamis szándékát.

Már mindezen terhes vétkeket egyben vetvén és jól megfontolván, jóllehet hogy halállal nem büntettetik az incatta, az ura fejire nem álván, hanem hogy az incatta aszszony penes factam reconciliationem in duplici poena mortui homagii convincáltassék judicialiter ítéltetett, a falusi communitásnak és két inquisitor regiusoknak kölcségek és fáracságok compensátiójával egyetemben, ily circumscriptióval, hogyha maga életit meg nem jobbígya és paráznaságban elegyítené magát, vagy égetéssel fenyegetődznék, a törvény praescriptuma szerint büntettetik, debitae executioni mancipando.

Incatta protestatur de remedio novi judicii simplicis. Actor protestatur de ulterioribus expensis fatigiis et vexis.

Megjegyzés.
A Pálfi család levéltárában található deliberatum-másolat végén az alábbi hitelesítés olvasható: E protocollo Tabulae Continuae Sedis Siculicalis Marus. Die 11. Decembris 1777. Marosvásárhely transcripto.

L. S. Extradatur per Alexander Biro de K. Görgény vice notario mp.
A Deliberatumot lásd még KÁL Tarcsafalvi Pálffi cs. lt 29/1777. Ez utóbbira utal SZABÓ T., 1975. 1111–1112. p. a bűbájos címszónál.

127/B.

1783. május 20. után, Mezőbánd

MEZŐBÁNDI KOVÁCS FERENC PANASZA MOSTOHAFIA,
SZILÁGYI SÁNDOR ELLEN, AKI KICSAPONGÓ ÉLETÉVEL, FENYEGETŐZÉSEIVEL
ÉS VEREKEDÉSEIVEL A FALU NYUGALMÁT VESZÉLYEZTETI,
MÉG AZ ANYJÁT IS LEBOSZORKÁNYOZTA

AZ IRAT: A: KÁL Mezőbándi Kovács cs. lt. 68. sz.
NYOMT. KIADÁSA: SZABÓ T., 1975. 1044. p.

Méltoságos Fő Király Biró Ur.[1]
Nemes Marus széki Tekintetes Continua Törvényes Tábla !

De anno currenti 1783. die 20. mensis Maii költ inquisitorio relatoriámból (mellynek originalissát a' tekintetes Táblának beadtam) sub A. megteczik minémü rettenetes excessussai legyenek mostoha fiamnak az inclytum Oroszianum regimentből ablicentiatus katonának Szilágyi Sándornak, úgymint égetéssel valo fenyegetése, égre kiáltó káromkodása, nevezetesen ki azzal fenyegetőzett, hogy adig nem nyukszik, mig Bándot a' négy szegin meggyujtya s a szerint keresztet tsinál belölle, engemet azért, hogy Ákosfalvi tekintetes nemzetes Szilágyi Joseff ur commissioja mellett a kurváját (kinek szabadulását nem átollotta a' tekintetes Táblától instálni) elfogattattam, az ország utyán főben kivánt ütni egy dorongal, s ha az Isten kegyelme meg nem oltalmazott volna, szörnyű halállal meg kellett volna halnom; de eltsiszamodván, nem a' fejemet hanem a' vál lapotzkámat találta, melly ütés után ollyan volt a' hátam, mint a' szederjes posztó. Constál azon inquisitoriából.

2. Az is, hogy az édes annyát nem tsak száma nélkül öszve boszorkányozta s kurvázta, hanem egy vasvillával az annya felé döfött, fenyegette, megtaszigálta. Constal, leveleinket ellopta.

3. Hogy engemet is azzal fenyegetett, hogy addig nem nyugszik, mig engemet semmivé nem tészen, és mig embert nem öl, melly gonosz szándékát tellyesitette is volna akkor, mikor hozzám ütött, ha találta volna a' fejemet. Constál

4. Hogy a' tekintetes király biró ur Szilágyi Joseff báttya urát szidalmazta, ki mondani is iszszonyu szokkal. Constál

5. Ex reversalibus sub B., hogy ennek elötte is égetéssel fenyegetőzet, de [– –] le kötette, hogy töbszer nem fenyegetözik, ugy viseli magát mint gyermeket illet, de az után is tsak ollyan ember volt, mint az elött, a' mint megmutattam sub A. Constál

6. Ex testimonialibus sub C. hogy változóját is a fogadóban beitta, ugy bundáját is sub D. Constál

7. Ex testimonialibus sub E. nem tsak bundájának részegeskedésire lött elvesztegetése, hanem gyilkos módon oroszban való megtámadása, melly szerint magát a' testificans szegény contribuens tsizmadia Horváth Sigmondot úgy megütette sötétben, hogy ha főben találta volna, minnyárt meg kellett volna halnia, melly világossaban is constál ex inquisitorio relatoriis sub F. mellyböl kijö hogy maga kérkedett, hogy miképpen ütötte meg, és miképpen fenyegette, hogy azon szegény ember a' házában sem marad meg. Constál

8. Ex productis sub literis G., H., J., hogy hamis obligatoriakot irt az én nevem alatt, mellyek által engemet akart károsittani, a' minthogy osztán én ki is fizettem azon obligatoriákot, kiváltattam.

9. Constál sub K. a' faluban való exorbitantiája. Végre

10. Exhibeálok egy inquisitorio relatoriát sub L., mellyből meg teczik minémű édes atyát illető indulattal viseltettem én hozzája gyermekségétöl fogva, ő pedig hozzám mindenkor háládatlansággal viseltetett, és mindenkor erköltstelen ifjú volt, ezt nem egyébért emlegetem, hanem hogy megtessék melly méltatlanul vexaltattam a' jo mostoha fiamtol. Ezekhez accedál

11. Hogy 27. currentis mensis Maii innen Marosvásárhelyröl elszabadulása után haza jövén, ad 28. virado éczaka kétszer jött bé az udvaromra alattomban, mellyet én az ebek ugatására észre vévén, ki mentem kiáltoztam ki legyen, szollyan, de nem felelt, hanem a' kert mellett elment, melly mián én felette meg rémültem elöttem hordozván azt, hogy égetéssel s öléssel fenyegetett, ugy hogy egész étzaka sem én, sem házam népe nem nyugottunk, szüntelen való remegésben voltunk s vagyunk. Nem tudom által látni, hogy miképpen lehessen egy ablicentiatus katonának illy rettenetes dolgokat impune tselekedni, nemes embert az ország uttyán meg-támadni, halálra ütni, még pedig azt a' kinek fiui tisztelettel tartozik, édes annyát kurvázni, boszorkányozni, megtaszigálni, engemet s az egész falut égetéssel fenyegetni, a' nemes szék tisztyét szidalmazni, annak commisssioját, salva venia, leköpni, leszarni, nemzettségét szidalmazni, más házára étzakának idején rámenni, azt se képzelhetem miképpen kelletett elszabadulnia. Ezekre nézve, ad ductum almarum circa ablicentiatos milites eorumque excessus emanatarum ordinationum, mélly alázatossággal instalok a' méltoságos fő király biro urnak és a tekintetes Continua Táblának, méltoztassanak e' felette rettenetes casusban ex super attandentiali officio efficaciter beli tekinteni, és mind nékem, mind az egész falunak illy példa nélkül valo rettenetes ember égetéssel és öléssel valo fenyegetései ellen de securitate providealni, és a' faluban meg esküt ember ellen nékem adsistentiával és mellettem méltó vigyázással légyenek a' falusiak, mivel látván a' falu, hogy illy rettenetes casusért is méltó büntetést nem vett, félnek tölle, azonban pedig vagy az itten valo praesidiumbéli commendans vitéz kapitány urat vagy pedig a' Suprema Armorum Praefecturat requirálni, hogy elfogattassék ezen excessivus ember, és gonoszságaiért elvöjendö büntetése véget az inclyta regimenthez küldettessék, mert ha szabadon lészen falunkban, felette félünk egész falustól, hogy falunkat felperseli, s osztán kérhetiük a satisfactiot, mostis azzal vigasztallya magát, hogy nékie egyéb baja nem lesz, ha lesz is, hanem megveszszőzik, azt pedig számban sem veszi. Én a tekintetes Tábla commissioja szerént sub haesterno minden mobiliáit kiadtam, 's már Bándon nintsen mit keressen, Csekelakán lévő jószágát is mingyárt ki botsáttya a' fele-

ségem, tsak hogy az dost tegye le. In reliquo a' tekintetes Táblának de praemissis lejendö provisoria dispositioját rebegve várván vagyok

a' Méltoságos Fő Király Biró Urnak
és a' Tekintetes Táblának alázatos szolgája
M[ező] Bándi Kováts Ferencz

Megjegyzés
A boszorkányoz címszónál jelezve ESZT I. k. 1044. p.

1 [Címzés a levél külzetén:] A' Méltóságos Fő Király Biró Urhoz és a' Tekintetes Continua Törvényes Tábla gratiosus procatoraihoz alázatos memorialissa a bent irt M[ező] Bándi Kováts Ferencznek

128.

VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BENKŐ KRISZTINA ÜGYÉBEN

I.

1784. december 29., Marosvásárhely

AZ IRAT: A: CsÁL Csíktapolcai Lázár cs. N. 25/1785. 17–20. p.

Sacratissimae Caesareo Regiae et Apostolicae Maiestati Domino Domino Josepho Secundo, Dei gratia electo Romanorum Imperatori semper Augusto, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque regi, archiduci Austriae, duci Burgundiae, magno principi Transilvaniae, comiti Tyrolis et Siculorum, Domino Domino principi nostro haereditario, naturaliter nobis clementissio benignissimo.[1]

Sacratissima Caesarea Regia et Apostolica Maiestas, Domine Domine
naturaliter nobis Clementissime, Benignissime!

Vestra clementer nosse dignetur Maiestas Sacratissima, nos litteras ejusdem Maiestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias, pariter et attestatorias pro partibus posteritatum spectabilis ac generosi domini Emerici Lázár de Csik Taplocza legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios Maiestatis Vestrae Sacratissimae humiles, perpetuoque fideles subditos et servitores litteris in iisdem nominanter respective vero ab officio conscriptis praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia recepisse in haec verba: [Itt következik a vizsgálatot elrendelő utasítás.]

Josephus Secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, magnus princeps Transilvaniae, comes Tyrolis et Siculorum, fidelibus nostris universis et singulis illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, nobilibus et agilibus, pariter etiam ignobilibus, ac alterius cujusvis status et gradus bonae tamen honestaeque famae et conditionis utriusque sexus hominibus ubivis sub ambitu magni nostri Transilvaniae principatus et

Partium eidem reaplicatarum constitutis residentibus et commorantibus praesentium notitiam habituris gratiam nostram caesareo regioque principalem! Exponitur Maiestati Nostrae in personis posteritatum egregii quondam Emerici Lázár de Csik Taplocza, qualiter iidem medio vestri ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum suorum coram declarandorum in praesentia egregiorum et nobilium Alexandri Balogh, Alexii Tompa, Joannis Nagy, Ladislai Boer, Samuelis Botskor et Josephi Nagy, Tabulae nostrae Regiae in Transilvania Judiciariae scribarum ac juratorum notariorum per nos ad id specialiter exmissorum, vice comitum item supremorum, vice judicum nobiliumque juratorum assessorum ac notariorum [sedriarum] comitatuum nostrorum Albensis Transilvaniae, de Kükülló, Thordensis, Colosiensis, Dobocensis, Szolnok utriusque Interioris videlicet Mediocris, Kransznensis, Hunyodiensis et de Zaránd, vice judicum porro regiorum caeterorumque juratum assessorum ac notariorum sedium nostrarum Siculicalium Udvarhely filialiumque ejus Keresztur et Bardocz, Trium in super Sepsi, Kézdi et Olai, ut et Miklosvára, Csik item utriusque Gyergyo et Kászon, Maros denique et Aranyos, vice capitaneorum item vice judicum nobiliumque, juratorum assessorum ac notariorum arcis et districtum terrae nostrae Fogaras et Kővár, ductorum praterea nobilium vice judliumque juratorum assessorum ac notariorum oppidorum nostrorum Nagy Enyed, Thorda, Dees, Magyar Igen, Sárd, Alvincz cum Borberek, Borbánd, Vajasd, Tövis et Egerbegy, prudentum denique ac circumspectorum magistrorum civium, primariorum, regiorumque judicum item et projudicum villicorum coeterorumque juratorum civium, senatorum, notariorum et secretariorum sedium, districtuum, civitatum et oppidorum nostrorum Saxonicalium Nagy Szeben, Brasso, Segesvár, Medgyes, Besztercze, Nagy Sink, Szeredahely, Ujegyház, Kőhalom, Szász Sebes et Szász Város, primariorum tandem regiorumque judicum coeterorumque juratorum civium, senatorum, notariorum, vice judicum nobiliumque civitatum et oppidorum nostrorum, Kolosvár, Károlyvár, Maros- et Kézdi Vásárhely, Sepsi Szent György, Udvarhely, Vizakna, Csik Szereda, Hátzeg, Déva, Vajda Hunyad, Abrudbánya, Zilag, Illyefalva, Szék et Kolos nec non nobilium Gregorii Rancz, hominum videlicet nostrorum regiorum pro jurium suorum tuitione ac defensione certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellent jure admittente. Cum autem veritatis fassio justitiaeque recognotio nemini sit abneganda, proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus dum vos cum praesentibus simul vel directum fueritis requisiti, statim sub oneribus singularum sedecim marcarum gravis ponderis per eos quorum inter est seu inter erit inremissibiliter exigendum ad diem et locum per praedictos exponentes vel homines eorum ad id transmittendos vobis praefigendum in praesentiam dictorum hominum nostrorum regiorum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam qualiscumque vobis de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis, suo modo dicere, fateri et attestari modis omnibus debeatis ac teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris litteras tandem per praefatos homines nostros regios sub sigillis subscriptionibusque suis fide nostra mediante conscribendas exponentibus iisdem extradari volumus et jubemus communi justitia et aequitate suadente. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in libera regiaque civitate nostra Maros Vásárhely. Die vigesima nona mensis Decembris, anno Domini millesimo septingentesimo octuagesimo quarto, et subscriptum erat eisdem a dextris: Lecta, correcta manu propria. Erantque sigillo ejusdem Maiestatis Vestrae Sacratissimae judiciali et authentico, eoque Tran-

silvanico in medio loco videlicet solito, super cera rubra dublici papyro tecta impressive communitae et roboratae, patenterque confectae et emanatae.

Anno 1785. Apperta per magistrum Franciscum Csernátoni de Alsó Csernáton protonotarium mp.[2]

II.

1785. január 7., Kadicsfalva

Quibus nos humilime receptis mandatis Maiestatis Vestrae Sacratissimae praeinsertis compulsorio attestatorialibus semper et in omnibus, uti tenemur et par est obidire satisfacereque volentes, in hoc anno Domini millesimo septingentesimo octuagesimo quinto, die septima mensis Januarii in et ad possessionem Kaditsfalva inclyto comitatui Udvarhely cum sedibus Csik et Gyergyo unito ingremiatam consequenterque domini regilis primipilli Josephi mediocris Kováts jurati fatae possessionis Kaditsfalva judicis accessimus ibique testem infrascriptam vigore Maiestatis Vestrae Sacratissimae litterarum compulsoriarum pariter et attestatoriarum nostri in praesentiam legitime citatam, exacto prius ab eadem firmissimo juramenti sacramento de et super utri punctis nobis per antelatum exponentem exhibitis praesentibusque insertis examinavimus, receptamque ab eadem veritatis certitudinem serie sequenti descripsimus.

Utrum nobis erat tale exhibitum

1. Ismeri-e a tanu nemzetes Benkő Krisztina asszonyt, néhai tekintetes Lázár Imre uram harmadik özvegyét?

2. Hát azon asszonynak néhai férje és mostoha gyermekei boszorkányoztatásáról mit tud a tanu, valja meg igaz lelke ismérete szerint !

Sequitur testis ejusque fassio

Testis Susanna Portik in capillis constituta alterius exponentis spectabilis videlicet domini Pauli Lázár ancilla, annorum 16. Legitime citata jurata examinata, fatetur ad 1. A kérdésben lévő asszonyságot nemzetes Benkő Krisztina asszonyt igen is jól üsmerem. 2. Hogy tekintetes Benkő Krisztina asszony néhai férjit, tekintetes Lázár Imre uramot meg akarta vona boszorkányoztatni én magam soha nem tapasztaltam, hanem tekintetes Török Ferenczné asszonyomtól és testvéritől, Lázár Klára kisasszonytól, ugy Lázár Pálné ifju asszonytól hallottam együtt azt beszélgetni, hogy másoktól értették vona azt, hogy az utrizált nagyasszony meg akarta boszorkányoztatni néhai férjét, tekintetes Lázár Imre uramot. Ami penig mostoha gyermekei, úgymint tekintetes Lázár Pál és Lázár János uraméknak meg boszorkányoztatások iránt való kész voltát illeti sokszor tisztelt Benkő Krisztina asszonynak, arról azt valhatom, hogy Tékla, a nagy asszon tavalyi szolgálója beszéllette nékem Balás-Telkén, hogy Benkő Krisztina asszony Juczi nevezetű laposnyaki jobbágy asszonyát sokat járatta Dobrára egy híres boszorkány asszonyhoz, kihez is elsőbben küldötte volt a nagy asszony (a mint nékem Tékla beszéllette) az inge és a nyakszorító kötőit, melyre azt izenvén említett Juczitól a boszorkányné, hogy több portékát kelletik küldeni, mivel abból ugy mint az ing és nyakszorító kötőkből tsak a fejit látja Benkő Krisztina asszonynak, másodszor elküldötte Benkő Krisztina asszony ugyan Juczitól az elő-ruhája kötőit is, melyre azt mondotta a boszorkány

asszony, hogy már abban, úgymint az előkötőben magát Benkő Krisztina asszonyt is mint valami homályban látya. Azt is beszéllette nékem Tékla, hogy Benkő Krisztina asszony a laposnyaki házak ablakja alján varas békákot a földben béásott, [– –] az asszony a gyertyát kitartván az ablakon azt mondotta nagy szóval: – Uram Jésus! Adgyad, hogy valamiképpen én ezeket a békákot a földben bétemetettem, és valamiképpen ezek most meghalnak, ugy az én mostoha fiaim is mindeneket megtselekedgyenek amiket én töllök kívánok. Mivel a boszorkányné azt izente volt az asszonynak Juczitól, hogy az eltemetett varas békák a földben ha meghalnak, bizonyoson használ az ő munkája, de Tékla azt beszéllette nékem, hogy harmadnap múlva (amint a boszorkányné tanította volt) kiásván a varas békákot, elevenen találtattanak, és mihelyen elvették a földet rollok, mind elfutottanak. Utoljára azt is beszéllette nékem Tékla, hogy Benkő Krisztina asszony a tűzhellyben is ásott, és temetett volt be valamit, de ott varas békát é, vagy egyebet, arra nem emlékezem, elég az, hogy azt is oly tzéllal tselekette, hogj a mostoha fiai mindent megtselekedgyenek, amit Benkő Krisztina asszony kíván.

Praescripta una testis est prefatae sortis et conditionis pro nunc in praelibata possessione Kaditsfalva penes suum munus ancillare commorans estque legitime citata jurata, examinata, modoque praemisso fassa. Cujus quidem praemissae hujus modi inquisitionis nostrae praemissaeque fatentis seriem pro ut per nos extitit expedita et peracta Majestati Vestrae Sacratissimae sub sigillis nostris usualibus manuumque propriarum subscriptionibus fide nostra mediante humillime rescripsimus, annotatisque dominis exponentibus jurium suorum uberiorem evidentiorumque futuram ad cautelam necessariam extradedimus. Eandem in reliquo Maiestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime feliciter vivere, valere glorioseque regnare desiderantes. Datum ut supra, in possessione Kaditsfalva, die septima mensis Januarii, anno domini millesimo septingentesimo octuagesimo quinto.

Maiestatis Vestrae Sacratissimae caesareo regiae humiles perpetuoque fideles subditi et servitores.

Alexius Tompa mp. inclyti Tabulae Regiae in Transilvania Judiciariae et Gregorius Rancz mp., juratus assessor inclyti comitatus Udvarhely scriba ac juratus notarius ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissus.

Correctae per eosdem.

Anno 1785. Asserta per magistrum Franciscum Csernátoni de Alsó Csernáton protonotarium mp.

III.

1785. június 16., Balázstelke

Sacratissimae Caesareo Regiae et Apostolicae Majestatis Domino Josepho secundo electo Romanorum imperatori semper Augusto ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque Regi, Archi Duci Austriae, Duci Burgundiae, Magno Principi Transilvaniae, Comiti Habsburgi, Flandriae, Tyrolis et Siculorum, Domino Domino nobis clementissimo benignissimo.[3]

Sacratissima Caesareo Regia et Apostolica Majestas, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime Benignissime! Vestra clementer nosse dignetur Majestas Sacratissima,

quod nos litteras ejusdem Majestatis Vestrae compulsorias pariter attestatorias pro parte et in personis nobilium Pauli, Joannis et Francisci singulorum Lórév de Csík Tapoltza legitime confectas et emanatas nobisque inter alios Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditos et servitores litteris in iisdem nominanter conscriptis praeceptorie sonantes et directas, summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba.[4]

Quibus nos humillime receptis mandatis Majestatis Vestrae Sacratissimae semper et in omnibus, uti tenemur et par est obedire satisfacereque volentes in hoc anno domini millessimo septingentesimo octuagesimo quinto, die decima sexta mensis Junii in et ad possessionem Balástelke, in inclyto comitatu de Küküllő cum sede Siculicali Marus unito existentem consequenteque domum colonicalem providi Hetzegan Vaszilly, jurati possesionis ejusdem, reverendi domini Antonii Bethleni, parochi ecclesiae romano catholicae Székely Kereszturiensis, in vicinitatibus domorum ab una providi Demján Grozáv, inquilini titulati dominorum exponentium partibus ab altera providi Emetzer Mihály, jobbagionis illustrissimi domini comitis Antonii Haller de Hallerkő, accessimus, ibidemque testes infra scriptos, vigore praeinsertarum litterarum Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum nostri in praesentiam legitime citatos et accersitos, exacto prius ab iisdem firmissime juramenti sacramento, de et super utri punctis, nobis per antelatos exponentes exhibitis praesentibusque insertis, fidem eorum deo debitam serio examinavimus, et inquisimus, perceptemque ab iisdem veritatis certitudinem sequenti serie et modo descriptam recepimus.

Utrum nobis exhibitum erat hujus tenoris.

1. Ismeri-e az tanu nemzetes Benkő Krisztina asszonyt, néhai tekintetes Lázár Imre uram harmadik özvegyét.

2. Hát azon asszonynak néhai férje és mostoha gyermekei boszorkányoztatásáról mit tud az tanu, vallja meg igaz lelke esmerete szerént.

Sequntur nomina testium eorumque fassiones.

1. testis Joannaes Hoch, annorum circiter 35, jobbagione et simul actu fungens judex dominalis titulati dominorum exponentium legitime citatus, juratus examinatus fatetur generaliter. Azt hallottam a' feleségemtől, hogy, hogy néki Tékla, az asszonynak tavalyi szolgálója beszéllette volna, hogy a' mult esztendőben Hunyad vármegyében, Laposnyakon valami oláhnéval csináltatott volna a titulata nagy asszony valami boszorkányoztatást, a' affelől, hogy mindent a' maga tetzése szerint tselekedhessék, a' mostoháival, azokkal mindent a' mit akar véghez vihessen, hogy azok azt ne lássák, és meg ne tudják s a' mostohák is mindenben azt akarják, a' mit a' titulata asszony akar, s az oláhné azt javasolta az titulata asszonynak, hogy bizonyos számu és nemű békát ásson el az ablak alá és bizonyos ideig tartsa ott, és a' jeleit is megmondotta az oláhné, hogy mitsoda változást szenved a' béka, ha succedálni fog a' mesterség, de módját elé nem tudom beszélleni, mert el felejtkeztem rolla.

Testis 2. honesta foemina Barbara Fábián, annorum circiter 28, consortis testis proxime citati judicis videlicet titulati dominorum exponentium dominalis legitime citata jurata examinata fatetur generaliter. Tekentetes Benkő Krisztina asszonyt, néhai tekintetes Lázár Imre ur özvegyét esmerem, a' boszorkányoztatása felől pedig azt hallottam, nékem a tavalyi szolgálója a' titulata asszonynak Tékla, a' ki akkor is a' titulata asszonnal volt, beszéllette, hogy egy Jutzi nevű magyar asszonyt néhai tekintetes Lázár Imre ur Hoch Miska nevű jobbágyá-

nak özvegyét onnan Aposnyakról, az hol akkor volt az asszony, küldte más faluba, egy bizonyos varásló oláhnéhoz, akit is kért arra, hogy tsináljon vagy tanítsa az asszonyt olyan mesterségre, a' mely által a' mostoha gyermekeivel bánhasson úgy a' mint akar, azok neki akaratja ellen semmit ne szóljanak, se ne tselekedjenek. Az oláhné tanította is az asszonyt erre a' mesterségre, hogy kerestessen az asszony (a mint jut eszembe) egy zöld békát, azt ásassa el, de hová mondotta, nem jut eszembe, s bizonyos ideig tartsák ott, akkor vegyék ki, és mikor kiveszik, az békán bizonyos változást mondott, hogy fog esni, de nékem, mint nem igen voltam ügyes reá, nem jut eszembe, mely is ha úgy lesz, bizonyos lehet az asszony felőlle, hogy mindazt valamit akar a' mostoha gyermekei eránt, megtselekedheti. Ezt az asszony véghez is vitte, a' békát az említett Jutzi nevű magyar asszonnyal elásta, de a' szerentse nem szolgált, mert a' mint nékem Tékla mondotta, a' béka abban az állapotban volt, mikor kivették is, a' melyben elásták. Egyebet is beszéllett effelől sokat, de a' mint mondá, az ilyen haszontalanságokra gondom nem igen volt, s nem jut eszembe. Ceterum nihil.

Hi duo testes ac suis conditionibus aetatibus habitationum suarum locis ac aliis requisitis sufficienter specificati et declarati, sunt ambo legitime citati, jurati examinati et modo praevio fassi.

Cujus quidem praescriptae hujus modi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos extitit expedita et peracta, Majestati Vestrae Sacratissimae Caesareo Regiae suo modo sub sigillis subscriptionibusque nostris fide nostra mediante referimus, ac annotatis exponentibus jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessarias extradedimus. Eandem in reliquo Majestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime feliciter vivere ac valere, glorioseque regnare ac triumphare desiderantes. Datum in possessione Balás Telke, anno die locoque ut supra.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditi et servitores
Basilius Máthé mp. et Stephanus Kováts mp.

Inclytae Tabulae Majestatis Vestrae Sacratissimae Regiae in Transilvaniae Judiciariae scribae ac jurati notarii ad praemissa fideliter per agenda specialiter exmissi.

Correcta per eosdem.

Anno 1785. apperte magister Antonius Kőszeti de Galgótz protonotarius mp.[5]

[Két zárópecsét helye]

1 Címzés az irat külzetén.
2 Az irat külzetén.
3 Címzés az irat külzetén.
4 Itt következik a marosvásárhelyi Királyi Tábla 1785. március 15-i, a tanúkihallgatást elrendelő utasítása, amelynek közlésétől eltekintettünk.
5 Egykorú megjegyzés a külzeten.

129.

1638. március 10., Kőhalom

GYERGYÓSZÉK VIZSGÁLATA CSERGŐ PÁL FELESÉGE ELLEN

AZ IRAT: A: CsÁL Gyergyószék lt. Gyergyószéki protocollumok N. 6. (1630–1734) 11–13. p.

Illustrissime et Celsissime Princeps, Domine Domine nobis clementissime, fidelitatis fideliumque servitiorum nostrorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimam oblationem. Vestra noverit Illustrissima Celsitudo nos literas ejusdem Illustrissimae Celsitudinis Vestrae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona reverendi domini Pauli Bellini sacerdotis romani catholici, pro nunc parochi ecclesiae possessionis Szaárhegy confectas et emanatas, nobisque inter caeteras Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humiles servitores praeceptorie sonantes et directas, honore et obedientia quibus decuit recepisse, quarum quidem literarum tenor talis erat: Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et siculorum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis, egregiis et nobilibus, agilibus, pariter et ignobilibus ac alteriis cuiusvis status, bonae tamen honestaeque famae et conditionis utriusque sexus hominibus ubivis in ditione nostra constitutis et gratiam nostram praesentes nostras visuris salutem et gratiam nostram. Exponitur nobis in persone reverendi Pauli Bellini, sacerdotis romano catholici, pro nunc parochi possessionis Szaárhegy, qualiter ipse medio vestri ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum suorum coram declarandarum in praesentiam egregiorum nobilium et agilium Joannis Kacsio, Thomae Cziaák et Matthiae Ambrus de Szentmiklós, Andreae Both et Michaelis Kastal de Uyfalu, hominum vetustam[?] nostrorum pro jurium suorum tuicione ac defensione, quasdam fassiones et attestationes celebrare facere vellet, jurium admittente. Cum autem veritatis fassio justiciaeque recognitio nemine debeat abnegare, proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocunque praesentiam simul vel divisim fueritis requisiti statim sub oneri singularum sedecim marcarum gravis ponderis per eos quarum inter est sive inter erit irremissibiliter exigendarum ad diem et locum per ipsum exponentes vel hominum suum ad id transmittendum, vobis praefigendum in praesentia dictorum hominum nostrorum personaliter accedere ibique ad fidem vestram Deo debitam qualiscunque vobis de et super rebus coram interrogandi constiterit certitudo veritatis suo modo dicere fateri et attestari modis omnibus debeatis et teneamini. Super

quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris literas tandem per praefatos homines nostros sub sigillis fide eorum mediante conscribendi annotato exponendarum jurium suorum uberiorem fatetur ad cautelam necessariam extradari volumus et jubemus communi justitia et equitate suadente. Secus non facturi. Praesente perlectis exhibendi restitutis. Datum in oppido Köhalom, die decima octava mensis Martii, anno domini 1638. Et subscriptum erat. Lecta etc.

Nos itaque mandatis Illustrissimae Celsitudinis Vestrae in omnibus, uti tenemur obedire et satisfacere volentes, juxta eorum continentiam in hoc anno praesenti 1638., die 23. mensis Martii in possessione Szaárhegy et sede Siculicali Gjergjo apud aedes nobilis agilis Joannis Literati Philep, jurati notarii praefatae sedes Gjergjo, testes infrascriptos nostri in praesentiam citatos excepto prius ab eisdem firmissimo juramentes acremento examinavimus super per quidem examinatione nostro, testium infrascriptorum nomine et fassione suipremus[?] sequuntur in hac modum:

Anno 1638. die 7. Septembris. Lázár István uram, Csyk, Gyrgio, Kaszon széknek fő király bírója, ez ide alá megírt bizonságokot újobban mind megvallata.

1. Stephanus Csiki de Száárhegy nobilis annorum 50 juratus examinatus sic fatetur. Hallottam, hogy egyszer könyörögnek vala Deák Andrásnak királybíróságában valami ember dolga felől, hogy cselekednék Istenért valamit, s mondá: – ne könyörögj nekem, mert nem kell nekem sem Isten, sem boldog asszony, mert Isten engem úgy segélljen, hogy ha látván, hogy valaki egy lajtorján menyországba felhágna, mikor szintén feljutna elvágnám a lajtorját alatta, hogy esnék alá onnét, ne mehetne be. Ez penig az neki való könyörgés Forika Jánosnéért vala. Hallotam azt is, hogy Mincsor Mihályért könyörögnek vala neki, hogy ne háborgassa, mert azt mongya Mincsor Mihály, hogy ha békét nem hagy neki, Lázár István uramtól az kápolnánál egy darab földet kér, s oda megyen lakni. Arra mondá, hogy oda bizony nem megyen az esse lélek kurva fia, mert az kápolna is az én földemen vagyon, azt is elhányom inkább onnét, s nincs Isten az ki megbüntessen érette. Tudom azt is, hogy az Csergeo Ambrus tömleje ellopásáért az Szabó-részbeli szénafüvet ada Csergeö Ambrusnak, s azt ugyan sokáig bírá. Miklós Lukácsnak pedig prókátorságáért húsz forint érő lovat ada, csiak hat forintot fordíta visza neki Miklós Lukács. Tudom azt is, hogy ha akkor az szegény Nagy Tamásné nem forgódik vala az Deák András dolgában, akkor felakasztja vala Czergeo Ambrus, azt mondotta az szegény Nagy Tamásné: – iffiú legény, kár volna felakasztani. Hallotta azt is Miklós Lukácstól, hogy azt mondotta: – ha ezt én annyira megtuttam volna, az mint most tudom, nem hadtam volna, hogy perellyen Csergeo Ambrussal, hanem csak elvégeztem volna vele.

3. Michael Minczor de Szaárhegy, libertinus annorum 45. juratus examinatus hoc modo fatetur: – tudom azt, hogy az Deák András báttja, János Deák egy hús hagyó vasárnapon hívata be engemet az kápolnától, s monda: – én azért hivatlak báttja, mivelhogy az Csergeö Pál tömlejét is mi lopók el, én azt meggyóntam vala az papnak, s ennekem kilenc pénteket hagya penitentiában, hogy vízzel, kenyérrel böjtölljek. De azt én meg nem böjtölthetem, mert énnekem ma meg kell halnom, mert mi reánk Csergeö Pálné farkas inat gyújtott. Akkor penig János Deáknak az felesége is igen beteg vala (annak is egyszer egyszer mind keze lába egyben sugorodott), de kérlek édes bátyám, hogy énérettem azt az böjtöt böjtöld meg, s ihon szemben az anyám, az tón alól hat darab földünk vagyon, s azokot én teneked hagyom örökösön, bírtam is tizen hat avagy több esztendőkig is azokot az

földeket, de az után Deák András elvéve töllem, s még az oltától fogván Deák Andrásnak jó búzája nem lött benne. Akkor János Deák azt is megvallá, hogy az Csergeö Ambrus tömlőjét is ők lopták el az öcsével, Oláh Miklóssal. Ugyan akkor menek által Csergeö Pálné, s mondok Csergeö Pálnénak: – Istentelen asszony, miért cselekedted azt János Deákkal? S monda, hogy azért, hogy az ebek ők lopták el az mi tömlőinket, s mi most éhezünk, de Korondon gyútottam reájok az farkas inát, most is itt vagyon egy fazekban édes tejben, csak azért vöttem ki, hogy had kénlódgyék az eb, de im majd az tűzhöz teszem s mihelt megmelegedik, meg kell halni. Azon közben egyszer harangozni kezdenek, s meghallok, hogy megholt János Deák. Tudom azt is, hogy Csergeö Ambrus megperlé Deák András a tömlö ellopásért, s az törvény meg is sententiázta vala, hogy csak heted magával esküdjék reá Csergeö Ambrus s akassza fel, de az szegény Nagy Tamásné addig forgódik dolgában, és Kozma János, mivel hogy az leánya volt Deák Andrásnál, hogy ők szerzék meg dolgát. Nagy Tamásnénak két szántó földet ada Deák András az mellette való törekedésért, s meddig Nagy Tamásné éle, mind bírá az földeket, halála után visszafoglalá Deák András az földeket, penig szintén az én földeim mellett vadnak. Hallottam azt is egy néhányszor, hogy azt mondotta, hogy nincsen Isten, s mikor elsőbben azt kezde mondani, az szegény anyám ugyan ki futa az házból, azt mondván: – ne mond azt átkozott, mert minnyájan itt sülledünk el. Én arcul csapám az mondásért, de ő ugyan sok szóval mind azt erősítette, hogy bizony bizony nincsen Isten, mert azt régen megölték az sidók. Annak utánna is, mikor hallottam, hogy azt mondotta, hogy nincsen Isten, mondottam neki, hogy nem mond, mert bizony arcul csaplak, mondotta, hogy bizony csapj, lélek kurva, mert nem úgy leszen, az mint egyszer arcul csaptál vala. Tudom azt, hogy esperest is megperlé eféle hasonló szavaiért.

Megjegyzés
50 tanút hallgattak ki, de csak a harmadik említi Csergőné kuruzslását. A tanúkihallgatás befejező része hiányzik.

130.

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZTOJA SZORA ELLEN

I.

s. d. [1736–1739]

AZ IRAT: A/1: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 3.
Felső járás parciális és filiális széki jkv. 1736–1739. 30. p.
A/2: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 3.
Felső járás parciális és filiális széki jkv. 1736–1739. 31. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ratione officii ut actoris contra et adversus providam Szora[1] praesentem[2] captivam conjugem providi Michaelis Czigány, ut incattam. Pro actore procurator Michael Hatházi de eadem per quem[3] exhibet literas super certificatione legitime confectas et emanatas penes quas cum protestatione dicit: – ez actióm az incatta ellen, hogy[4] Isten és az nemes haza törvénye ellen bűvös bájos boszorkányos babonás cselekedetekben elegyítette magát, és boszorkány, melly boszorkányos cselekedeteit, ha tagadgya, data exmissione comprobálom[5], comprobálván[6] megkívánom, hogy primum et ante omnia vízi próbára vetessék[7], melly is neki nem suffragálván, complex boszorkány társainak kiadatásaiért megtorturáztassék, annak utánna megégettessék, ut est in indice Tripartiti Decreti ad vocabulum veneficae. Actor refert se ad seriem literarum praementionatarum certificatoriarum et protestatur.

Actor cupit acceptari in futura sedria literaria documenta jam emanata.

Pro incatta procurator Georgius Miske de Magyar Csesztve per quem cupit exmitti.

Deliberatum. Exmittitur.

II.

1747. február 27., Ürmös

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 4.
Felső járás parciális és filiális széki jkv. 26. p.

Anno 1747. ad diem 27. mensis Februarii sedria filialis inclyti comitatus Albensis Transilvaniae processus Superioris in possessione Ürmös indicta et celebrata.

Causa continuata ejusdem domini vice comitis ratione dicti officii sui ut actoris contra et adversus suprascriptam Soram providi Michaelis Adam relictam viduam ut incattam ad quem praesentis causae prosecutio per mutationem officiorum a spectabili ac generoso domino Francisco Rápoti legitime est condescensa velut actore.

Pro actore procurator Stephanus Halmágyi de eadem per quem actor exhibendo literas relatorias generose exmissionem legitime confectas et emanatas, quas cupit perlegi per-

lectis incatta in[!] juxta tenorem levatae convinci et aggravari debitaeque executioni demandari et protestatur.

Deliberatum.

Világosan subinferállya négy fatens az in causam atracta Michaelis Czigánné Szora nyilvánvaló boszorkányságát, ördöggel való cimborálását, úgy török búza szemeknek asztalon való táncoltatását, nem különben feles fatensek bizonyíttyák ex propria oris fassione incattae ördögi mesterségnek végben vitele által tett és causált ember és marha béli károkot, úgy annyira, hogy sokaknak életek elfogyott miatta, subinferállya két fatens azt is maga tudományának végben vitele alkalmatosságával, szemekkel látták, hogy egy alkalmatossággal midőn az incatta a patakon felfosztolódva felfelé ment a vizen, maga előtt, mintegy három vagy négy lépéssel circiter egy fertálynyi kenyér mintegy tizenkét lépésig fellfelé ment a víz színén. Bizonyíttya egy fatens a gyújtott gyertya körül mezítelen tántzolását és hogy egy márjást kért azon fatenstől avégre, hogy az ördögnek adja, mert tartozik az ördögnek egy márjással. Bizonyíttya más fatens, midőn az incatta egy alkalmatossággal hozzája ment tejet kérni, excusálta magát a fatens tejinek szűk voltáról, melyre mondott az incatta: – ne busúly, mert én hozok néked ollyan burjánt, hogy bővön elég tejed lészen, nékem is adhatz. Mely igíretit a fatensnek híre nélkül végben is vitte, mert ugyanis midőn jó hajnalba a fatens kiment volna, látta az incattát csőre mellett valami burjánokkal sugorogni, mellyet látván a fatens burjánostól edgyütt kikergette, de ugyan csak mentiben az udvaron három vagy négy burjányt az udvaron elhányván, midőn reggel a tehéncsordát kihajtották volna, nagy része a csordának kemény bőgéssel a fatensnek az udvarára bémenvén, a fatens meglátván a burjánokat felszedte és a patakban hányta s úgy csendesedett meg a bőgéstől a csorda. Elészámlált sok malitiáinak méltó büntetésire tetzett a törvénynek, hogy az incatta megúsztattatván, etiam suffragante ista proba, elevenen megégettessék.

1 A/2: Sztoja Szora
2 A/2: A mondat folytatása: captivam incattam.
3 A/2: A mondat folytatása: dicit cum protestatione
4 A/2: hogy ő bűjös boszorkányságban elegyítette magát, melly boszorkányos cselekedeteivel sokaknak ártott, s példás dolgokat cselekedett, melly boszorkányságát és boszorkányos cselekedetit, bűjölést is bájolást ha tagadgya
5 A/2: doceálok
6 A/2: doceálván
7 A/2: vettettessék, melly is neki nem suffragálván complex társainak kiadatássokért megtorturáztassék, annak utánna tüzzel megégettessék. Protestatur.
Actor refert se ad seriem certificatoriarum relatoriarum protestatur. Cupitque acceptari futura in sedria jam emanata documenta contra incattam.
Pro incatta procurator Georgius Miske de Magyar (Csesztve) per quem cupit exmitti.
Deliberatum. Datur exmissio.

131.

[1744. szeptember 17-e előtt]

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ONYA PRISZTAVA FELESÉGE RUSZ OPRANA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 4. Felső járás parciális és filiális széki jkv. 4. p.

Causa levata ejusdem domini [Francisci Rápoti de Peselnek inclyti comitatus Albensis Transilvaniae processus Superioris] vice comitis ratione officii sui, ut actoris, contra et adversus providam Opranam Rusz providi Onya Prisztava ex Mihályfalva praesentem captivam, ut incattam.

Pro actore procurator Stephanus Halmágyi de eadem et per eundem actor praemissa protestatione allegat taliter: – ilyen okon kellett az incattát jure prosequálnom, hogy ő diversis vicibus, locis et temporibus sok féle maliorákban elegyítette magát, signanter tüzzel való fenyegetésbe, bűjelésbe, bájolásba, ördögökkel való cimborálásba elegyítette volna magát, melyet ha az incatta tagadna, data exmissione kész lészek doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy ad mentem Decreti Tripartiti Partis 3. Tituli 23. item indice decreti sub vocabulo veneficus convincáltassék et protestatur.

Pro incatta per se cupit exmissi.

Deliberatum. Datur exmissio.

132.

1747. február 28., Ürmös

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZTANKOL KÁLMÁN FELESÉGE SIPOD ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 4. Felső járás parciális és filiális széki jkv. 33. p.

Anno 1747. ad diem 27. et 28. mensis Februarii sedria filialis inclyti comitatus Albensis Transilvaniae processus Superioris in possessione Ürmös indicta et celebrata

[...] Secunda diei [...]

Causa levata ejus domini vice comitis ratione officii sui ut actoris ad quem causae praesentis prosecutio a spectabili domino Francisco Rápolti de Peselnek pro tunc vice comite per mutationem officii legitime est condescensa ut actorem contra et adversus providam Annam Sipod consortem providi Sztankol Kálmán[1] jobbagione, egregii Georgii Mike junioris ex possessione Salyko, ut incattam.

Pro actore procurator Stephanus Halmágyi de eadem per quem solemni cum protestatione praemissa taliter allegat: – ilyen okon kelletett az incattát jure prosequálnom, hogy az incatta diversis vicibus, locis et temporibus magát boszorkányságban, kuruslásokban

és ördögi mesterségben elegyítette, melyet ha az incatta tagadna data exmissione ellene doceálni kész lészek, doceálván, megkívánom a jure ad mentem indicis Decreti sub vocabulo venefica megúsztattatván megégettessék etc.

Pro incatta nemo. Exmissio etc.

1 Kihúzva: Márk, és fölé írva: Kálmán.

133.

1747. április 17–18., Réten

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORA ISTVÁN FELESÉGE ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 4. Felső járás parciális és filiális széki jkv. 35. p.

Anno 1747. die 17. et 18. mensis Apprilis. Sedria filialis inclyti comitatus Albensi Transilvaniae processus Superioris in possessione Réten indicta et celebrata. [...]

Causa levata ejusdem domini vice comitis ratione officii sui ut actoris contra et adversus providam Annam consortem providi Stephani Kora praesentem captivam ut incattam.

Pro actore procurator Stephanus Halmágyi de eadem per quem actor praemissa cum protestatione taliter allegat: – ilyen okon kelletett az incattát jure prosequálnom, mivel ő diversis vicibus, locis et temporibus boszorkányságokban, büjelésekben, bájolásokban ördögi cimborálásokba elegyítette magát, melyet ha az incatta tagadna, in instanti is doceálni kész vagyok de data exmissione bővebben is doceálni kész lészek, doceálván megkívánom a jure, hogy juxta indicem Decreti sub vocabulo venefica megúsztatván megégettessék et protestatur.

Pro incatta procurator Georgius Kocsis de Koronka per quem incatta cupit exmitti. Incatta taliter replicat: – ide hozattam, in jus attraháltattam, mi mellett, nem tudom, a mellett citatoria relatioriámat, hogy felolvastassék, megkívánom, amelyben talán okait is meglátom, miért raboskodtatom.

Deliberatum. Ambae partes exmittuntur.

134.

1758. május 31., Ugra

KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT POPA JUON FELESÉGE UJFALVI USZTINA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Küküllő m. Törvénykezési jkv. N. 5. 97–98. p.

Causa levata ejusdem domini vice comitis ut actoris contra et adversus providam Ujfalvi Usztina, providi Popa Juon consortem in possessione Dicsőszentmárton et comitatu de Küküllő commorantem, ut incattam. Pro actore procurator Georgius Jánosi et servatis de jure servandi allegat contra inclyto taliter. Azért prosequálom az incattát jure, hogy Isten és haza törvénye ellen magát boszorkányi mesterségben, babonálásban elegyítvén gyakorolni bátorkodott ugyan Dicsőszentmártonban és másutt is signanter néhai tisztelendő Pekri Ferentz ur Szakáts Jancsi és Vég Pista nevű cselédei elszökvén annak alkalmatosságával babonáló mesterségit exerceálta, és hogy a boszorkányi mesterséghez nagyon tud, és exerciálja azt fenyegetődző szavai bizonyítására vergálnak melyet data exmissione fogok doceálni, doceálván a jure megkévánom, juxta leges Mojsis, signanter Exodi Capite 22., Levitici Capite 19. 20., Deuteronomi Capite 18. Boszorkányt illető halállal, és a praxis szerént tűzzel borsó szalmában megégettessék, elsőben vízi próbára véttetvén et protestatur.

Pro incatta nemo.

Deliberatum.

Ergo in totali actione et acquisitione convincitur.

135.

1762. január 28–29., Palos

FEHÉR VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VONYA DAN FELESÉGE MÁRIA ELLEN

AZ IRAT: A: MÁL Felső-Fehér m. Prot. N. 11. Felső járás parciális és filiális széki jkv. 33. p.

In sedria filialis inclyti comitatus Albae Superioris ad die 28. 29. mensis Januarii, anno 1762. in et ad possessionem Palos indicta et celebrata.

[...] Causa levata praetitulati domini actoris Joannis Donáth de Nagy Nyujtod ordinarii vice comitis ratione sui officii ut actoris contra et adversus providam Mariam consortem Vonya Dan jobbagyionissam titulati domini Samuelis Eperjesi de Oláh Ivánfalva nunc in vinculis publicis existentem, ut incattam.

Pro actore procurator jam legitimatus et actor cum protestatione dicit: – ez actióm az incatta ellen, hogy diversis locis et temporibus lopásokban, boszorkányságban, nős paráz-

naságban elegyítette magát, mely cselekedeteit, ha az incatta tagadná data exmissione comprobálni kész lészek probálni, probálván megkívánom, hogy ad sensum Aprobatae Constitutionis Partis 3. Tituli 47. Articuli 2., 21. et in indice Decreti sub vocabulo veneficus et venefica convincáltassék debitaeque executioni demandáltassék et protestatur.

Pro incatta ipsamet negat institutam actionem domini actoris ideoque cupit exmitti in sui excusationem.

Deliberatum. Ambabus partibus datur exmissio.

136.

A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BOSÉR GERGELYNÉ CSAPÓ KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: JNSzmL Jászkun ker. Büntetőperek ir. 1752. 1. füzet 1. k. N. 124.
NYOMT. KIADÁSA: KOMÁROMY, 1910. N. 419. 529. p [Részleges közlés]
SCHRAM, 1970–1982. I. h. N. 200. 481. p.
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989. II. h. 549–558. p. [Részleges közlés]
FEKETE, 1861. 157–166.p. [Részleges közlés] NAGY SZEDER, 1924. 112–123. p. [Részleges közlés]

I.

1751. június 26., Kiskunhalas

Inquisitio contra et adversus Catharinam Csapó

Anno 1751. die 26. Junii in causa supra nominata Catharinae Csapó criminis magiae insimulatae talem, uti sequitur magistratualem peregimus inquisitionem.

De eo utri

1. Esméri é az tanú Csapó Katalint? és ha esméri

2. Vallja meg mely és minémű gonosz boszorkányos cselekedeteit nyilván látta, hallotta kívül az mezőn avagy más helyeken? nyilván tudja é, hogy marhákat avagy embereket rontott volna? egyszóval vallja meg az tanú, minémű természeten kívül való cselekedeteit fent megnevezett Csapó Katának nyilván látta, hallotta és tudja? mind ezekben

3. Kit tud jó tanúnak lenni? Letett hiti után vallja meg az tanú?

Testis 1. Susanna Kovács consors Stephani Toót, annorum circiter 25. jurata, examinata fatetur. Ad 1. Jól esméri az tanú Csapó Katalint Bosér Gergely feleségét. Amint hogy ad 2. Az elmúlt tavasszal történt egy alkalmatossággal az midőn Borbély Mihály házánál quartéros óbester ő nagysága számára ruhát szappanozott volna, minden hivatal nélkül megjelent ott Bosér Gergelyné, és kérte arra az fatenst, hogy egy kevés szappanos vizet adna nékie, de mivel a fatensnek magának is szüksége volt reá, tőle denegálta, azután mindjárt érzette az bal kezének megrontását és nagy fájdalmát, és monda az fatens Boséránnak: – jaj édes anyám asszony oda van az egyik kezem, semmire sem érzem. Melyre

monda Bosérné: – hallgass, ne lármázz édes leányom, jöjj ide hozzám, majd reáolvasok, megkenegetem, mindjárt jobban fogod érzeni. A fatens megindult Bosérné hivatalára, de azonnal leesett az lábárul, sehová sem mehetett. Bosérné pedig leült az patkára, hanem annak utána híradás lévén az óbesterhez, hogy az fatens keze megrontatott volna, azonnal odavitette maga quartélyára az fatenst, és parancsolt Bosérnénak, hogy az fatensnek kezét meggyógyítaná, mert külömben vasra verettetné. Kire felel Bosérné: – én nem tudok egyéb orvosságot, hanem amint az kis gyermekeket szoktam orvosolni. Melyre monda az óbester: – micsoda az, az mivel szoktad az kis gyermekeket orvosolni. Mond Bosérné, eresztett tömjény és háj. Kihez képest adtak néki eresztett tömjényt és hájat, mellyel Bosérné az fatens kezét megkente és tűz mellett melegítette, azonnal valamennyire érzette jobban lenni kezét, de minthogy tökeletes gyógyulását nem tapasztalta, azután ismét elment az fatens Bosérnéhoz, kérte, hogy gyógyítaná meg az kezét, mert egészen emberek csúfjára lett volna. Mond Bosérné: – bizony nem orvoslom én, mert majd azt mondanák, ha én meggyógyítanám, hogy én rontottam meg, hozzá sem nyúlok, ha csak a város előljárói nem parancsolják. Kihez képest az fatens Nemzetes Kapitány Uramhoz elment, panaszát elbeszéllette, és Bosérné is mit mondott volna, keze orvoslásárúl. Kire nézve Nemzetes Kapitány Úr az város házához felmenvén Bosérnét felhívatta, és megparancsolta keményen Bosérnénak, hogy az fatens kezét hova hamarább meggyógyítaná, mert külömben rosszul lenne dolga. Mely parancsolatra Bosérné kezdette az fatens kezét orvosolni, és az mint mondja az fatens háromszor kötötte bé. Fű között kukorica hüvelyes borsó, bab, nyárfa levél, marha szőr, lószőr, rontó fő, fűzfa levél voltanak egyben csinálva, azzal kötötte bé háromszor, és azután meggyógyult. Midőn pedig az kötést kezérül levette volna az fatensnek, az ház tetejére felhajította, mondván az fatensnek: – fölhajítom fiam az ház tetejére, mert igen bánják az gonoszok, ha láb alatt hever.

Ad 3. Az öreg Borbély Andrásnét minden cselédjével mondhatja jó tanúnak, mivel azon alkalmatossággal jelen voltak. 1752. 4. die Octobris coram figura iuris authenticata confirmat.

2. Testis Juditha Vörös, Stephani condam Torma relicta, annorum circiter 48. jurata examinata fassa est. Ad 1. Jól esméri mostan rabságban lévő Bosér Gergelynét. Ad 2. Egykor az elmúlt télen az midőn már az fatens menyecske leánya Berta Józefné sinlő beteg lett volna, elment Bosérné az fatens házához és kérte az fatenst arra, hogy szóllana a vejivel Berta Józseffel, hogy őtet fogadná meg szolgálónak úgy meggyógyítaná az feleségét és csecsemő leánykáját, hogy holtig is megköszönnék, és ha az ő sütését vagy főzését nem szeretné az gazda, sütne, főzne az fatens, ő pedig tudniillik Bosérné mindennek gondját viselné, és az betegeket is meggyógyítaná. Melyre monda az fatens Bosérnénak: – hogy hogy állhatnál bé szolgálónak az midőn cseléded van, férjed is van. Felel az Bosérné: – de azért csak fizessen meg, beállok szolgálni, az meg is gyógyítom az feleségét. Többet nem tud az fatens Bosérnérul mondani. Ad 3. Berta Józefet és az Vadkerti orvos asszonyt háza népével tudhatja alkalmatos tanúnak lenni.

Authenticata confirmat, et addit: midőn a tanútúl búzát kért Bosérné, nem adhatok mondván, mert a sáska megette, arra Bosérné mondotta csak nyütt fonállal kerítesse mászor körül a búzáját, nem eszi meg a sáska.

3. Fatens Andreas Túróczi annorum 48. juratus exminatus fassus est. Ad 1. jó esméri az fatens Bosér Gergelynét. Ad 2. A tavasszal múlt két esztendeje az midőn egy tehene

az csordán megellett volna, az csordás az borjút hazahozván ölében, az Bosérné háza előtt hozta által, másnapra virradóra mindjárt ment Bosérné az fatens házához, és kérte az fatens feleségét, hogy adna nékie édes tejet. Kire mond az fatens felesége, hogy adhatnék, mikor soha senki sem fejte azt az tehenet, még csak csecsi sem volt ember kezében, azonnal az fatens 4 esztendős fiacskájának csaka[!] csüggedni kezdett, elannyira utoljára, hogy az feje az vállán lógott, mint hogy Bosérnénak tejet nem adhattak, gyanúságok volt rája, hogy ő rontotta volna meg. Kihez képest mondá fatens az feleségének, hogy vigye el az gyermeket s Bosérnénak mutatná meg és orvosoltatná véle. Elvitte az fatens felesége az gyermeket Bosérnéhoz és az szoba ajtaját bényitván, még nem is köszönhetett, az midőn már Bosérné megszólította ily formán: – jók vadtok a nyomorultakat idehordani, de nem adál egy kis tejet. Mondá fatens felesége: – ha lett volna, jó szívvel adtam volna, hanem kérem szépen kegyelmedet, gyógyítsa meg kegyelmed ezt az kis fiamat, mert igen rosszul van az nyakával. De Bosérné reá sem nézett, azzal hazament az fatens felesége az kis gyermekkel együtt. Annak utána ismét elküldötte az fatens Bosérnéhoz feleségét kis fiával együtt, ilyen izenettel, gyógyítsa meg az gyermeket, ha megrontotta, mert ha meg nem gyógyítja, azonnal lovat nyergelek Fő Kapitány Uramtúl comissiót vészek, hogy vasra verettessék. Akkor monda Bosérné: – hozd ide, holnap meggyógyítom. Akkor az fatens felesége haza ment, másnap pedig egy polturára tejet vásárolván magához vette az kisgyermekkel együtt, elvitte Bosérnéhoz, és az tejet odajándékozta, akkor mindjárt jobb kedvel beszéllett az fatens feleségéhez, fogta az gyermeket, vett az zsebébül valamely kenyőtséget, mint egy mogyoró akkorát, az gyermeknek nyakát és derekát megkente véle, s azután mindjárt meggyógyult az gyermek harmadnapra.

4. Fatens conthoralis Gregorii Jakab, Anna Deák annorum circiter 42. jurata examinata fatetur. Ad 1. Jól esméri Bosér Gergelynét. Ad 2. Az múlt Áldozó csütörtökön múlt esztendeje Bosér Gergelyné elment önként az fatens házához szilvát kérni, így szólván: – édes leányom, én valamit kérek, de azt tőlem meg ne tagadd, hanem adj szilvát. Melyre monda az fatens: – én meg nem tagadom, vagyon talán egy szakasztó kosárral, de az magunknak is kevés, eddig is csak betegek számára tartogattam. Ezen órában s szempillantásban az fatens férje az pitvarban bélépett, kérdvén az fatenstül: – mit kér ez az asszony? Monda az fatens: – szilvát kér bizony az. Erre felel az gazda: – nem most érik az szilva. Mely szókat meghallott Bosérné az házban ülvén, kinek a fatens adott egy szilvát, melyet keveselvén az gazda szavaira bosszankodva, haraggal az háztul elment, és mindjárt harmadnap múlva 4 esztendős férfi gyermekének az bal karja leesett, annak utána Pünkösd másodnapján ismét az jobb karja hasonlóképpen így lévén, nagy sírás rívás között az gyermek, mintegy két hétig, az fatensnek minden gyanúsága Bosérnéra lévén, minthogy azelőtt is szóbéli asszony volt nagy fenyegetéssel házához vívatta Bosérnét, akkor monda Bosérné: – látom, hogy minden szag én reám vagyon, hozzá nyúlok gyógyítani, de az ne mondassék ám, hogy amely eb megmarta, ugyan az meg is gyógyította, mert már én öreg lévén, ezt igen szégyenleném. Hanem monda az fatensnek: – menj el az szőlőben és hozzál az jegenye fának, fagyal fának, fekete körtvély fák az napkelet felől való leveles ágaiból. Az fatens el is ment másodmagával, ezeket meghozván, Bosérné addig haza menvén, onnét hozott magával gólya orrú füvet, mátrafüvet és eresztett tömjént az mint maga mondotta, mindezeket az fatens házánál megfőzte, megörösztvén az gyemeket egynehányszor meg is kente eresztett tömjénnel, kilenc hét alatt kezdett az gyermek meggyó-

gyulni s meg is gyógyult. Addit. Ha meg nem gyógyította volna Bosérné, elszáradott volna a keze. Ad 3. Jó tanúnak tudja lenni Ván Gergelynét menyestül és Berta Jósefet.

5. Testis Catharina Darányi consors Joannis Kis annorum circiter 37. jurata examinata fatetur. 1. Jól esméri most raboskodó Bosér Gergelynét. Ad 2. Mondhatja, hogy az most folyó 1751. esztendőben Szent Pál nap után egy héttel gyermekágyban lévén az fatens utána következendő cirka két hét múlva az fatensnek öszvezsugorodtanak keresztben keze és lába, mint hogy pedig gyanúság alatt való és másokat is orvosló személy volt Bosérné, egy hétfői napon hívatta az fatens magához, hogy az mint tudná, orvosolná, de az fatenshez nem ment, hanem Búzás Andrásnéhoz, kedden is hasonlóképpen Búzás Andrásnéhoz ment beszélgetni vagy tanácskozni, hanem szerdán minden hivatal nélkül maga az fatens házánál megjelenvén kérdezi az fatenstül, hogy mi nyavalyája volna. Felel az fatens, hogy keze és lába keresztben volna zsugorodva. Akkor Bosérné ily scriptiót adott, hogy malombúl való fecske fészket, füstös nád farkat, foghagyma koszorúval elsőben párolja, annak utána pedig három kilenc salva venia sertések ganéjával, párolja megromlott tagjait, azminthogy meg is cselekedte az fatens, de semmi hasznát nem tapasztalta, hanem harmad nap múlva pénteken ismét maga Bosérné megjelent az fatens házánál és az zsebébül valami kenyőcséget vett ki, azzal megromlott tagjait megkente, és az kenés után tapasztalható képpen nyavalyájából kiépült, hanem az fatensnek gyermek ágya kitelvén, hetedik hétben ment volna az templomban Bosérné az utcán eleiben állott és monda az fatensnek: ha valami hibáját érezné még vagy kezének vagy lábának, menne Kólya Istvány házához és ott megkenné, mivel az fatens házához nem bátorkodik járni, arra az fatens nem felelvén, bément az templomban, és ott clerotióját végezvén haza ment, hanem az után két hét múlva, egy éczaka álmából fölsörkenyvén, érzi, hogy az bal lába rosszul volna, mely nyavalyájában egy holnapig sinlődött, azon idő közben jelent meg itt Halason egy görög doctor és az fatensnek férje ahhoz recuralt, hogy ha lehetne gyógyítaná meg az fatenst, az mint az görög doctor el is ment az fatens gyógyítására, és az említett doctor azonnal megesmérte, hogy vesztés volna az lábán, meg is gyógyította, úgy hogy últa semmi baja nincsen nyavalyájától, Bosérné pedig szintén akkor midőn az fatenst látni ment a doctor, azon doctornak quartélyára elment és tudakozta, hogy hol volna az doctor, kire felel az gazda asszony: nem tudja. Melyre mond Bosérné, tudom én, mert Baranya Kis Jánosné, tudni illik az fatens hívatta volna magához, imé egyszer kentem meg nyavalyájában az lábát, azt hirdeti mindenütt, hogy attúl gyógyult meg keze és lába.

6. Testis Elizabetha Kún Stephani Van conthoralis annorum circiter 22 jurata examinata fassa est. Ad 1. Jól esméri Bosérnét. Ad 2. Mondja az fatens ezen folyó esztendőben Virág héten egy éczaka fonni fölkelt az napával együtt, kimentek az udvarra nézni az időt, látták, hogy már hajnal hasadott volna, azzal bémentek, és mond az fatensnek napa: – igen bágyadt az testem fekünnénk le. Az mint nagy ágyára le is feküdt az napa, maga pedig az patkán egy bundára lefeküdt, de nem aludt, azonban Bosér Gergelyné ott előtt megjelent, és lábán elkezdvén fejéig tapogatta, akkor felragadván kivitte és az Vas János kemencéjéig vitte a tanú. Ottan a fatens fölkiáltott mondván: – uram Jézus Kristus, légy velem, hova viszel te engem? Akkor Bosérné letette az fatenst, és az szoknyája eleiben oly szép két szakajtónyi tiszta búzát mért, melyhez hasonlót soha sem látott. Annak utána kifordítván az fatens szoknyájából Bosérné az búzát, ismét visszaragadta és letette az előbbeni ágyára, és mint egy két óráig úgy tetszett az fatensnek teste, mint ha hangyák

mászkálták volna az bal kezét, lábát pedig ötöd napig fájlalta, és azon időben is Bosérné 4 ízben jelent meg az fatensnél éjszakának idején holott égett az gyertya és könyörgött, de addig míg könyörgött nem láthatta, de mihelyt szemeit béhunyta, azonnal előtte láttatott állani, azután pedig hol egy hol más állatok képében jelent meg, Isten által pedig keze és lába meggyógyulván, az kisírtet is eltávozott tőle. Ad 3. Vén Gergelynét napa asszonyt jó tanúnak tudja lenni. Addit sub authenticatione: majdan két hétig gyötrötte az tanút, de valamikor éjjel hozzá járt mindenkor ébren és eszén vala az tanú, és midőn imádkozott az tanú csúfolta, és az Miatyánkat visszamondotta volna, de nem mondotta vissza a tanú.

7. Testis Ilona Orbán conthoralis Georgii Visky, annorum circiter 23, jurata examinata fassa est. Ad 1. Jól esméri Bosér Gergelynét. Ad 2. Az múlt 1751. esztendőben Karátson után egy hónapra történt, hogy esztendős leánya az ő fejét rázta, szemeit fejérivel felforgatta, Bosérnét mint régi gyanús személyt orvosnak lenni hallotta, az mint is fizetésért kérte, hogy gyógyítsa meg, s talán négyszer megkenegette, hamar az időtájban meggyógyította, és mostan is jó egésséges, mely fáradságáért adott 1 garast, fél kenyeret és egy korsó bort. De mivel kente? Az fatens nem tudja. Ad 3. Nihil.

8. Testis consors Joannis Kis, Anna Faragó, annorum circiter 26 jurata examinata fassa est. Ad 1. Jól esméri Bosérnét. Ad 2. Bosérné az fatensnek házánál lévén ennek előtte tíz héttel és 10 heti gyermekét megtapogatta, minden oda való hívás nélkül ment oda és mindjárt másnap jobb térde kalácsa, háta gerince és a jobb csipeje kifordult az gyermeknek. Ezen okbúl gyanakodván Bosérnéra mint gyanús személyre, az tíz heti gyermeket hozzá vitte az fatens kérvén Bosérnét, hogy gyógyítsa meg. Fel nem vállalta gyógyítását és így meg nem gyógyította, hanem az Vadkerti orvos asszonyhoz vitte és 8 márjásért az gyógyította meg. Ad 3. Kis Annát, az édesanyját és Kis Jánoss férjét jó tanúnak tudja lenni.

9. Testis Borbála Molnár, consors Joannis Török, annorum circiter 26, jurata examinata fassa est. Ad 1. Jól esméri Bosérnét. Ad 2. A fatens Torma Istvánné hivatalára Tormáné házához ment fürdőt főzni most Húsvét előtt harmad fél héttel, és Torma Istvánné megnyomorodott menyecske leányának fürdőt főztek, kitöltvén a fürdőt, azonközben minden hivatal nélkül Bosérné ottan megjelent: – én is főztem volna fürdőt, de jobb volna néked ha hazamennél s fonnál. Melyre monda a beteg Torma Ilona: – ah! hogy fonhatnék, holott magammal is jól tehetetlen vagyok. Az mint hogy az fatenst Molnár Borbálát azon éczaka úgy annyira megcsípdesték fürdő főzésért testében, hogy egy hónapig is kékes és zöld helyeket az csipdesésnek megmutathatta, de ki csipdeste, az fatens nem tudja.

10. Testis Catharina Kún consors Joannis Bósér annorum circiter 27 jurata examinata fatetur. Ad 1. Jós esméri Bósér Gergelynét, mivel ő fiának felesége, és egy házban is lakik véle. Ad 2. A fatens ennek előtte három esztendővel Bosérné ládájának feneke kiesvén, midőn az házat seprötte; egy csomóban talált ruhában cérnával öszvekötött ember feje csontját, apróra törve, mint egy borsószem, melyet az fatens megnézvén, ismét öszvekötött az kályhában tette. Bosérné aznap estve hazajövén, előkérte, ezt mondván: – nem láttál é egy kis csomócskát egy ruhában kötve? Borsos sónak lenni mondotta. Az fatens így szóla: – találtam egy csomót, az kályhában tettem, ott van. Melyet Bosérné elöl vévén az mozsárban megtörte, és az naptúl fogva az fatens az mozsárnak semmi hasznát nem vehette. Bosérné pedig az öszvetört szer felől így szólott: – ezzel az orcámat szoktam kenegetni. Ismét csakhamar azon nyáron Bosérné kiromlott ládája alól az fatens kisöprött egy darab ember feje csontját, melyet az fatens az háznak hasadt falában bétévén, a fal

elromlott, az fatens is igen beteg lévén, nem tudja hová lett azon ember feje csontja. Harmadszor. Annak előtte most 4. esztendeje néhai Kún Gergely az fatensnek édesatyja Bosér Gergely házában betegen feküdvén az ágyon, egyedül maga volt az házban, az midőn ősszel legelsőben az víz megjegesedett az szemét gödörben, Bosérné az fatens beteg atyjának szeme láttára, azon jeget az háznak 4 szegelétiben csapta. Melyet látván az fatensnek atyja, mondja: – leányom ez a te napad jeget vert az háznak 4 szegeletihez. Azonnal az fatens az háznak 4 szegeletit megnézte, de setétes lévén belől az ház, semmit sem talált, hanem az pitvarnak küszöbe alatt talált egy darab jeget, és azután csakhamar az fatens atyjának száját félre húzván, jobb keze, lába öszvezsugorodva az koporsóban is csakhamar úgy ment.

11. Testis Josephus Berta, annorum 22. jurata examinata fatetur. Ad 1. Jól esméri mostan raboskodó Bosérnét. Ad 2. Vallja, hogy proximé múlt 1750. esztendőben Szent Lőrinc nap előtt három hetekkel az fatensnek felesége gyermekágyban feküdvén, mintegy egy hétre odament Bosérné, az fatens feleségitül néhai Torma Ilonától kikérte az lepedő alól leány gyermekét, ki is adta, ölében vévén, mit mívelt az ártatlannal, akkoron észre nem vették, hanem egy vagy két hét múlva tapasztalható képpen látta mind az édesanyja Torma Ilona, mind az fatens az leány gyermek fejecskéjén egy gödröt, melyben egy közönséges dió beléfért volna. Azon órától fogvást az leány gyermek naprúl-napra fogyott, keze öszvezsugorodott, s minden testibül kiszáradt, meg is hólt Husvét előtt mintegy három héttel. Hasonlóképpen az fatens felesége is Torma Ilona azon órától fogvást szemlátomást fogyott, elszáradt s meg is holt Pünkösd előtt. A fatens keseredett szívő lévén, hogy az leány gyermek megholt, az felesége is elnyomorodott, keresvén feleséginek orvosságot, hallotta, hogy Vadkerten volna egy orvos asszony, ahhoz vitte feleségit s ott hagyván őt magát, míglen orvos asszony füveket öszveszedte, bíztatván orvos asszony az fatenst mondván: – ha én elkészítendő s öszveszedendő füvekbül az fürdőt elkészítem, és az beteget beléültetem, valahol lészen az, aki őtet elrontotta, ide kell jőni azon személynek. Az mint is úgy lett. Bosérné odaérkezett, maga ugyan nem láthatta az fatens az fürdő házban Bosérnét, mert addig, míg az fatens nyerges lován odaérkezett, az orvos asszony házábul kiment, hanem hogy az házbéli cselédek megmondották, az fatens felkereste Bosérnét Vadkerten azonnal, melyrül tégyen bizonyságot az orvos asszony ott lévőkkel együtt. Szemeivel látta Bosérnét az tanú, úgy Faragó Panna tanú is vallja, hogy ott Vad Kerten lévén ő is nappal ott látta Bosérnét.

Quam inquisitionem modo praevio per me peractam manu propria subscriptam, sigilloque usuali roboratam inclyta sedria officione, ac respective humillime repraesento, et submitto. Actum in oppido Halas die 2. Junii 1752.

Inclytus Districtus Minoris Cumaniae ordinarius jurassor Martinus Mihalovics mp.

Anno 1752. die 4. Octobris. Sara Pécsi, Andreae Turóczi consors deposito juramento fatetur. Per omnia, sicut ipsius maritus.

II.

1751. szeptember 24., Kiskunmajsa

Anno 1751. die 24. Septembris in possessione Cumanicali Maysa fassio Georgii Toth contra et adversus Catharinam Tsapó uxorem Gregorii Bozér nos ab infrascripti exaudivimus in haec formalia.

Interrogatio

Te Toth Gyurka ismered-e ezen előtted álló vénasszonyt?

Responsio

Ösmerem jól, mert tavaly esztendőben 1750-ben mintegy Pünkösd után bizonyos éjszakán Kő kút nevő pusztán sertésekkel hálván hozzám jött ezen asszony még két asszonnyal. Ilyen kérdést tettek: – aluszol-e? Mire én feleltem: – nem aluszom. Arra Bosérné azt modotta: – no gyere velünk. Arra én ismét feleltem: – nem megyek bizony én. Így tovább vélek veszekedvén és magamat nékiek nem engedvén erővel felfogtak és elvittek Balota nevő pusztára, legottan egy kút belé mártottak háromszor, és kihúzván ismét engemet egy darabon elvittek. Letévén ottan engemet az Bosérné mellett lévő két asszony így szóllott egyike közülük: – mi itt elszálljunk véle. Ugyanazon assszonyok közül egyike azt mondotta: – mi itt elszállnánk, vigyük el. De Bosérné mondá: – ne vigyük el, hanem törjük vagy csontjait szedjük ki.

Voltál-e vizes regvel ott, ahol tégedet elhattak?

Hamar lettél-e rosszul?

Tovább arra Bosérné mellett lévő asszonyok közül egyike: – ne szedjük – úgymond – hanem vigyük el. Amint el is vittek Kis Szállás nevő pusztára, ahol Kalocsai Toth Pál marhái járnak bizonyos hármas halmon alól a Szabadkai út mellett, mely esik, ott megállapodván velem. Mint hogy csak megmondott, mi megtudjuk, és minden csontjaidat öszvetörjük; és csontjaidat kiszedjük. Arra elmentek, és engemet ott hattak és az miképpen észrevettem, jó hét mérföldnyire elvittek engemet, alig tudtam estve felé azon helyre az hol lefeküdtem, estve visszajönni másnap.

Mindene vizes volt?

Ezeket jó lélek szerént, és lelked üdvössége alatt mered-e nékie személy tovább is vallani?

Hány esztendős vagy?

Mindjárt aznap bágyadozni kezdettem, és az hátam harmadnap múlva csomózni kezdett, melyet láttak Buza ur gulyása bojtárival megszóllétván engemet: – te Gyurka, mi lelte a hátadat. Én sem mertem egyebet szólani, hanem mondottam: – én nem tudom. Annak utána történt, hogy Szent Mihály nap után egy héttel, hogy Lukács János gazdám sertéseit hazahajtottam, gazdám és gazda asszonyom elcsudálkoztak elnyomorodott voltomon, mindeg Karácsonyig lábaimon járhattam, annak utána újesztendő után való hétvőn 1751. lábaimrul leesvén ez mai napig is csúszó mászó vagyok, az mint látják kegyelmetek.

Tovább is lelkem üdvössége alatt merem mondani, és halálom óráig mondom is, mert ezek mind úgy vadnak, és úgy történtenek.

Mint egy 15, 16 esztendős vagyok, és Selmecsen lettem e világra, de sem apámat és anyámat nem ismértem, hanem mint árva erre az földre leszakattam, épkoromig szolgáltam Lukács János nevő Halasi gazda ember sertései mellett.

Mi okát tudod, hogy tégedet Bosérné öszverontott?

Estél-e le valamikor az szekérrül?

Gyógyított-e tégedet Bosérné valamikor?

Vélem, hogy azért, hogy Lukács János sertéseit az udvarán (melyet gazdám is jól tud) gyakran hajtottam által, vettem is észre, hogy azért, mivel egyszer az udvarát sepervén: – te bizony megbánod eztet, hogy erre hajtogatod a sertéseket, amíg élsz megbánod.

Estem, de még annak előtte, esztendővel, de csak Lukács János gazdám üres szekerérül, az mint egy álló esztendeig azon gazdámnál szolgálván semmi bajomat sem érzettem, minthogy meg sem ütöttem magamat, akkori leesésemmel az üres szekértül háttal lábamra leestem. Mind ezig egészséges voltam, hanem első esztendőben hideg lelt.

Most folyó 1751. esztendőben új esztendő után temető utca kanásznak házánál feküdtem, odahívatták Bosérnét avégre, hogy gyógyítana meg engemet, az mit meg is tett kétszer, fizettem azért nékie 3 garast, tovább kérvén őtet, hogy egészlen meggyógyítana, megalkudtam véle 1 forintban, ajánlotta is magát meg ő fürdőt fog főzni énnekem. De másnap, hogy odajött, azt mondván: – majd megnézem az holdat, újítás vagyon e, vagy nem? Ismét másnap odajött, azt mondotta: – hozzám ne hozzátok őtet, mert én az fürdőt nem merek főzni, mert az én fiam utca szedésre nem merem azt tüle cselekedni. Azután csak így kínlódom, és nyomorgok vala, mint látja kegyelmetek.

1752. die 3. Junii coram figura iuris oppido Halas cum Haecuba confrontatus, confirmat, et addenda, addidit.

Coram nobis Martino Mihalovics
Josepho Farkas
Joanne Dávid
Alexandro Bük
Gregorio Szilágyi
et adstantibus carcerum V [– –]libus Joanne Robók, Joanne Mészáros, Josepho Turcsányi.
Productum fiscale sub littera B.

III.

1752. június 3.

Istennek mondom parancsolatjából, az te szent hatalmaddal Szent Háromság Úr Isten. Elindula Urunk Jesus Christus egy zsidó városban vete őnéki egy zsidó leány kővánkost, gyékény lepedőt, mint Urunk Jesus Christus, nem maradhatott kővánkoson, gyékénylepedőn, úgy ne maradhasson keserves fájdalmad, az csontjaid, vagy más tagjaidban. Azután pedig a Mi Atyánkat is el kell mondani.

Anno 1752. die 3. Junii coram figura iuris praedeductam orationem recitavit, et quod contra morbos ea usa fuerit, fatebatur, tendebuit [– –]licere super infirmam iam susurando, sed cupienti etiam clara voce recitavit. A genitrice didicit hanc orationem, qua [– –]tta.

IV.

1752. október 4., Kiskunhalas

Processus fisci magistratualis et actoris contra invinculatam Catharinam Csapó magiae et sortilegii insimulatam anno 1752. die 4. Octobris.

Capsa 76. Fasc. 9. N. 36.

Anno 1752. die 4. mensis Octobris, in privilegiali oppido Halass, Inclyti Districtus minoris Cumaniae adjacentis levata causa egregii Matthiae Zay, qua Inclytorum Districtuum Jazygum, et utriusque Cumaniae fisci magistratualis ut actoris contra invinculatam Catharinam Csapó actionem suam exponit sequentibus. Minthogy Csapó Katalin mind jó Istenünknek mind hazánknak törvényét megvetette, és ördögökkel, s boszorkányokkal cimborálni és szövetkezni bátorkodott, elannyira, hogy elmúlt 1750. esztendőben Pünkösd tájban, Tótt Gyurka névő iffiat Balota nevő pusztán háromszor bizonyos kútban (több bőbájos asszony társaival együtt) mártogatta, annak utána csontjait kiszedte, és nevezett Tótt Gyurka iffiat tagjaiban úgy megrontotta, hogy sem nem járthat[!], sem maga erejével nem kelhet, ezeken kívül 1752. esztendőben Kovács Susannát, Tóth István feleségét kezeinek hirtelen lett öszvehúzásával, és lábairul következett leesésével megrontotta, úgy bőbájos szavaival, ördögi segítséggel általa megrontatott semminemű személyeket gyógytani merészlett, amint is A. B. és C. megjegyzett tanúk, és tulajdon maga vallásibul a megírt gonosz cselekedetei kinyilatkoznak. Kire való nézve említett fiscalis kívánja, hogy másoknak írtóztató példájára, és maga érdemlett büntetésének elvételére in constitutorum articulorum 12. 1723. ad cat. cem. 60. par. 20. Tractus[?] gratis criminalis, quaestionis 430. Carpzovianae több ördögi, és bőbájos tetteinek kinyilatkoztatására hóhér által megkínoztassék, annak utána elevenen megégettettessék, következendőképpen testének hamva vagy vízben, vagy levegő égben vettettessék. Cum reservatis reservandis.

V.

1752. október 4., Kiskunhalas

Anno 1752 die 4. Octobris in oppido Halas sedria malefactorum in causa Catharinae Csapó erecta

Deliberatum est.

Sub littera A et B producált inquisitióbul, és authenticált tanúbizonyságoknak vallásibul Csapó Catalinnak boszorkánysága nyilván kitetszene, hogy ő sok ártatlan személyeket fenyegetvén, némelyeket azok közől megrontotta, és azok közül némelyeket bőbájos mesterségével ugyan megorvoslotta, de némelyek ugyan ma így ő általa tett megvesztésben nyomorognának. De még azon kívül Kun Erzsébet az miatyánkot is, minek utána sok ízbem meg es igazíta volna, vele újra akarta mondatni. Mindezekre nézve, hogy ezen Isten ellen elkövetett rossz cselekedete ezt, és felebarátainak tett nyomorúságoknak okozásáért, elsőbben hóhér által megcsigáztatik, annak utánna elvenen tűz által megemésztetik.

Anno 1752. in oppido Halas sub tortura elicita fassio Catharinam Csapo

1. in ostentatione instrumentorum
Omnes corruptas personas negat.
Ad oppre [– –]em [– –]giti [– –]que omnia negat.
Ad occream hispanicam pariter omnia negat.
Ad funiculationem nec complices revelat taliter et actus [– – –] fatendo in figura Hajdonis ad statutis eandem n[– –] carceribus opptessam fuisse.
Ad inustionem sub foriam
do[– –] adhibitam pariter complices, et magicos oc[– –]us negat.

137.

A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORSÓS ISTVÁN FELESÉGE MUSA ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: JNSzmL Jászkun ker. Büntetőperek ir. 1753. 1. füzet 1. k. N. 139.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 348. 442–453. p. [Részleges közlés]

I.

1752. november 17., Kiskunhalas

Inquisitio contra et adversus Elizabetham Musa uxorem Stephani Korsós, anno 1752. die 17. Novembris in causa supra nominate criminis magiae insinuato sequentem magistratualem peregimus inquisitionem.
De eo utrum
1. Isméri é a tanú Musa Ersébetet Korsós István feleségét? És ha: 2. Vallja meg a tanú? mely, és minémű gonosz boszorkányos cselekedeteit nyilván látta, tapasztalta, s hallotta vagy látta? hogy vagy kívül a mezőn, vagy benn a városban azokat elkövetvén emberek avagy a marhák egésségének ártott légyen? vagy viszontag: azokat boszorkányos orvosságokkal meggyógyította, avagy marháknak hasznát boszorkányos cselekedeteivel elvette? ámbár csak valamely boszorkányos jeleket vagy sírokat magánál tartott, mindezeket letett hiti után vallja meg a tanú? Aztat is:
3. Kit tud jó tanúnak ellene lenni?
1. Testis Andreas Kultsár incola Halasiensis annorum 51 praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri a tanú Musa Ersébetet Korsós István feleségét, eczersmind az ő gonosz életirül a fatens Musa Ersébetnek tulajdon szájából ezen szókat hallván ezelőtt hat esztendőkkel tud mondani. Ad 2. Hogy tudniillik bizonyos vasárnap a fatens házánál Babud Juditnak, Márkus Ilonának és ugyan a fatens feleségének Dobrádi Katalin jelenlétekben Musa Ersébet szóközben senki kényszerítése nélkül így szólott a fatenshez: – komám úr, tudja é kegyelmed hol vagyon Mélykút? Felele a fatens: – hogyne tudnám komám asszony, de még akkoron is, midőn Mélykutat szállották, ott jártam. Kire felele Musa Ersébet: – no komám úr bizony harmadik éjszaka ott voltam én, Hőss Pannával, sőt még azon túl is Eszéken jártam, vajki szép város Eszék városa, még az ólak is mind zsindelyesek. Továbbá

a fatens ilyen kérdést tett: – miképpen mentetek oda komám asszony? Felele Musa Ezsébet: – legelőször Zséni János háza előtt ettünk vacsorát egy nagy asztalnál, Hőss Panna egy mezítelen csirkét erővel nyomott a számban, nem akarván én megenni aztat, ugyan csak erővel bényomta a számban, azután ezüst pohárbul is Thurzó János borábul mindnyájan ittunk elvégezvén a vacsorát, Hőss Pannával egy fejér köpönyegben bétakarództunk, béültünk szép bokrétás hat lovas hintóban, általmentünk nagy árkos gödrös Méllykút faluban, ott ki dőtött a kocsisunk a hintóbul, és amidőn a kocsit felemeltük volna, harangláb alá mentünk, levévén harang ütőjét, jól megvertük véle a kocsist, elannyira, hogy – salva venia – a segge is hangzott, a harang is úgy szólott, mint akkor ütőjével vonják, azután elmentünk egy óra alatt Eszékre, ottan is egy óráig mulatván, harmadik óra alatt ismét hazajöttünk. A fatens felesége Dobrádi Kata Musa Erzsébethez tett ilyen kérdést: – hát komám asszony a kis bölcsőbeli gyermeke hol volt akkor? Felele Musa Ersébet: – itthon volt. Ismét a fatens felesége Dobrádi Kata tett ilyen kérdést: – csak álmodtad te ezeket komám asszony? Monda és felele Musa Ersébet: – bizony nem álmodtam én, mert ettünk, ittunk akkor, bár most is úgy ennénk s innánk. Harmadszor is a fatens felesége Dobrádi Kata kérdést tett: – hát komám asszony ilyen ruhában volt é kegyelmed mint most? Monda és felele Musa Ersébet: – de nem csak ilyenben, hanem külömb ruhában voltam, vajki szép és gyönyörő dolog itt lenni. Tovább is a fatens felesége Dobrádi Kata eképpen szólott: – hát komám asszony nem félt é kegyelmed közöttük lenni, miért nem mondja meg kegyelmed a bíráknak, ha közöttök nem akar kegyelmed lenni. Felele Musa Ersébet: – nem féltem ugyan én közöttök lenni, de meg sem mondom a bíráknak, mert igen szép és gyönyörő dolog vélek lenni. Jelenlétében hallotta a tanú, midőn maga házánál ezeket beszélette. Mind ilyen hosszas beszédek után a fatens ilyen kérdést tett: – hát édes komámasszony, kivel hált addig komám uram? Bizony seprőt tettél te addig komám úr mellé? Monda és felele Musa Ersébeth: – dehogy tettem komám ur. Annak utána a fatens így szólott Musa Ersébethez: – tehát boszorkány vagy te komám asszony. Erre Musa Ersébet semmit sem felelt, észre vette magát, hogy rosszul beszéllene, járul ezekhez. A fatens ennek előtte hét esztendőkkel Venyingrül, hogy mihelyest ide jött lakni bétakarván minden portékáját, és a fejős marháit gulyárul az akolba béhajtván, csakhamar testi szemeivel látta Kovács György felesége Sánta Judit, hogy Musa Ersébeth fényes nappal uzsonna tájban a fatens aklának két kapujábul egy kendőben földet szedett és vett, jóllehet ezeket a fatens nem látta, hanem felül megnevezett Sánta Judit, és így ő tehet világosságot ezen Musa Ersébet cselekedetirül, mivel azonáltal a fatens nyilvánvaló bizonyságot tehet arrul, hogy azonnal a fatens teheneinek haszna elveszett, elannyira, hogy a borjait sem tarthatták, sőt aki nagyobb két tehene azon esztendőben elrontása után mind borjaival együtt elvesztenek. Hasonlóképpen következendő más esztendőben a fatens fejős teheneinek haszna egészen elapadott, és abban az esztendőben is ismét harmadik tehene borjával együtt elveszett. Nem különben harmadik és 4. esztendőben hasonlóképpen marháinak haszna elveszett, ismét két tehene borjaival együtt eldöglöttek, számszerint 4 esztendők alatt 5 tehene borjaival együtt (úgy vélekedik a tanú) hogy abban a vesztésben eldöglöttek azon teheneket Venyigéről tavaszkor hajtotta a tanú Halasra ment és terjedett az idő, hogy a fatens sok kárait keservesen szenvedte gyanú szerint Sánta Juditra szava után, hogy nem más volna a fatens teheneinek romlásának és elveszésének oka, hanem csak Musa Ersébeth, észerint pörlött és dorgálta Musa Ersébetet, eczer s mind az urát is Korsós Istványt, hogy miért

szenvedi feleségének ilyen cselekedeteit. Mely dorgálására a fatensnek Musa Ersébet felelt. Amely ebnek nehéz, keresse meg. Az ura pediglen Korsós Istvány hasonlóképpen a fatensnek dorgálását fenyegető szókkal visszafelelvén eképpen: – megbánod te aztat Kultsár András, mert én valamikor akkor megkeresem, csak időt várok néki. Ad 3. Musa Ersébet ellen jó tanúnak lenni maga felelősségét Dobrádi Katát, Babud Juditot és Márkus Ilonát denominálhatja, azon okból, hogy ők is a fatens házánál jelen voltak, amidőn Musa Ersébet Hőss Pannával Eszékre való járását a fatens házánál beszélette, Sánta Judit pediglen Kovács András feleségét azon okból jó tanúnak lenni denominálhatja, hogy ő látta, mikor a fatens aklában a földet felszedte.

1753. die 12. Novembris in Fél Egy Háza coram sedria authenticatus confirmat.

2. Testis Catharina Dobrádi, consors Andrea Kultsár, annorum 35, praemisso corporali jurata. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet Korsós Istvány feleségét, most házszomszédja, az ő gonosz cselekedetirül pediglen Musa Ersébetnek tulajdon szavai után.

Ad 2. A tanú ezeket vallja, hogy ennek őelőtte mintegy hat esztendőkkel Babud Juditnak és Márkus Ilonának jelenlétekben Musa Ersébet a fatens házánál bizonyos vasárnapi napon senki kényszerítése nélkül ezen szókkal dicsekedett, szólván Kultsár Andráshoz: – komám ur tudja é kegyelmed, hol vagyon Mélykút. Felele a fatens férje Kultsár András: – hogyne tudnám komám asszony, mikor csikós voltam, eleget nyargalóttam ottan, sőt mikor megszállották is ott jártam. Ezekre Musa Ersébet így szólott: – no komám ur harmadik éjszaka ott voltam én Hőss Pannával, még azon túl is Eszéken voltunk, vajki szép város Eszék városa, mert még az ólak is aranyos sindellyel vannak bésindelyezve. Annak utána a fatens férje Kultsár András kérdésére tett miképpen mentetek oda? Mondá Musa Ersébeth: – legelőször Seni János háza előtt ettünk vacsorát egy nagy asztalnál, mely is cifra szőnyeggel bé volt terítve, minden személy előtt egy ezüst tányér, és ezüst pohár volt, Hőss Panna egy mezítelen csirkét erővel nyomott a számba, hogy aztat megenni nem akartam ugyancsak erővel bényomta, másféle pecsenyénk is elég volt, azután ezüst pohárbul Turzó János borábul mindnyáján ittunk, elvégezvén a vacsorát Hőss Pannával bétakarócván egy fejér köpönyegben, szép bokrétás hat lovú hintóban béülvén, nagy árkos gödrös Mélykútra elmentünk, ottan félvén, hogy a kocsis földőt bennünket, a' harangnak ütőjét levévén, jól megvertük őtet, hogy – salva venia – a segge is hangozott. A harang is úgy szólott, mint mikor szokás harangozni, onnét Eszékre elmentünk, ott is ettünk, ittunk, egy óráig mulatván, ismét egy óra alatt hazajöttünk, itthon is ettünk, ittunk. A fatens ezekre maga, vagy az ura kérdésére tettek mondván: Hát komám asszony nem félt é kegyelmed közöttök, vagy pedig ha közöttök nem akar lenni, miért nem mondja meg kegyelmed a bíráknak. Felele és monda: – nem féltem bizony én, és nem is mondom a bíráknak mert szép és gyönyörőséges dolog ott közöttök lenni, mondván bár most is oly ruhában volnék, a mineműben ott cifra öltözetben voltam. Tovább, Musa Ersébetnek a fatens: – talán csak álmodta kegyelmed ezeket komám asszony? Felele Musa Ersébet: – dehogy álmodtam, bár most is úgy volnék, holott ottan ettünk, ittunk, szép ruhában voltunk. Ugyan csak tovább is a fatens kérdést tett, hát a gyermeked hol volt addig? Felele Musa Ersébet: – mivel sokáig nem jártunk oda, egy óráig oda, egy óráig vissza, már kétszer voltam oda vélek, ilyen hosszas beszédeire Musa Ersébet a fatens férje Kultsár András ismét ilyen kérdést tett: – seprőt tettél te komám asszony komám ur mellé (castis omnia casta) azt mívelt é tehát szegény addig míg te oda jártál? Boszorkány vagy te komám asszony. Ezekre Musa Ersébet egyebet nem felelt, csak, hogy seprőt oda nem tette

tagadta, a többire semmit sem felelt. Észre vévén magát, hogy nagy dolgokat maga ellen kijelentene, azután maga házához a fatens házától elment. Járul még ehhez, hogy szó közben amidőn kérdezték Musa Ersébettül, hogy kikkel volt oda, a fatens és a többiek kényszerítették, hogy vallaná meg, de a Musa Ersébet azt felelé: – dehogy mondom, miért vallanám? Hanem, hogy bosszúsággal ott jelenlévő Márkus Ilonának monda: – kegyelmed is oda volt asszonyom, és az öreg Farkas Györgyné Katalin. Tovább Musa Ersébet az ő gonoszságárul a fatens nyilvánvaló dolgot nem tapasztalt, hanem, hogy fejős öt tehene 4 esztendők alatt elveszett, a fatens Musa Ersébetre gyanakodott, azon okbul, hogy a tehenei Musa Ersébet ablakja alá jártak bőgni, és másodszor azon okbul, hogy Sánta Judit mondotta a fatensnek és a fatens urának, hogy ő látta, midőn Musa Ersébet az aklábul kendőben földet felszedett fényes nappal. Nemkülönben a fatens hallotta testi füleivel Orbán János feleségétül néhai Kováts Ersébettül, midőn az asszony mintegy, egy esztendőnek elfolyása alatt száradott és fogyott számtalanul hallotta hogy Musa Ersébeth rontotta volna meg őtet, sőt halála óráján is megnevezett néhai Kováts Ersébeth sokaknak hallatára reája vallott, és így ezen hallomásokbul aztat is a fatens testi füleivel hallotta Kovács Ersébettül, hogy tudnia illik Musa Ersébet kezet kért tőle, hogy légyen ő is boszorkány, de a fatens arra kérte, hogy semmiképpen rosszra ne adja magát mondván: – jobb neked sántán s bénán Isten színe elejbe menni, hogysem fölgyógyulásod után lelkedet örökké elvesztened (ista ex missa fuerunt per pirizanten[?]) is amidőn beteges Kovács Ersébeth a fatens és a körül álló több asszonyok azt mondották volna, hogy esze nélkül beszéllene, arra a beteges asszony mondotta: – dehogy vagyok eszemen kívül, olyan eszem vagyon, mint akármelyiknek kegyelmetek közül. Ezek történtenek a megholt aszszonynak halála előtt harmad nappal. Ad 3. Orbán Jánost és Sánta Juditot jó tanúnak lenni a fatens állítja, nemkülönben Márkus Ilonát és Babud Juditot, mivel ők is jelen voltak, midőn Eszéki járását kibeszéllette.

1753. 13. Novembris addit. Hatodik tanú, Orbán János felesége mint egy esztendeig sinlődött, hol köt, hol feküdött, a belső részét nem fájlalta és halála előtt harmad napra mondotta a tanúnak, s több környül állónak, hogy Korsósné rontotta meg őtet.

1753. 1. Junii authenticata confirmat.

3. Testis Juditha Babud, consors Gregorii Tót, annorum 54, praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri a fatens Musa Ersébetet, mert közel lakik a házához de az ő gonosz életirül Ad 2. semmit sem tud mert ott sem volt Kultsár András házánál midőn Musa Ersébet eszéki járását beszéllette, hanem már kivilágosítása után a fatens is odaérkezett, ott hallotta Kultsár Andrástul és a feleségitül, miket és melyeket Musa Ersébet kijelentett, és így Ad 3. Kultsár Andrást és a feleségit állítja jó tanúnak lenni. Authenticata.

4. Testis Juditha Nagy, consors Georgii Vékei, annorum 34, praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet Korsós István feleségét, sőt az ő gonosz éltérül is Ad 2. Nyilván és nem álomképen történt dolgokat Musa Ersébettül és Kocza Katátul látta s tapasztalta, midőn ennek előtte hat esztendőkkel majd öt heteknek folyása alatt, a fatens Musa Ersébettül és Kocza Katátul oly nagy kísértetekben volt és annyira gyötörték a fatenst, hogy már majd jártányi ereje sem volt, holott a fatensnek semmi másféle nyavalyája nem vala, egyedül csak onnét, hogy a fatens még leány fővel lévén egész két hetek miolta asszony fővel volt öt hetek alatt lónak állítván oda hordozták a fatenst, egyszer Szegedrül sót hoztak rajta, egyszer Szent Gellér hegyére voltak, elhagyván a fatenst kötve a hegy alatt, magok oda fel a hegyen ettek, harmadszor Péter Ferenc uram pincéje

előtt megkötözvén, magok oda bé bort ittak, negyedszer a Halasi sós boltbul 4 külsót hozattak rajta, és a Korsósné háza előtt a fatensnek hátárul lerakván, a fatenst elbocsájtották, annak utána a fatens férjhez ment, kényszerítvén Korsósné a fatenst arra, hogy adja bé kezit, és légyen olyanná, mint ők a kényszerítés volt estve, és akkor éjjel aludott, csak alig hajtotta le a fejét. Történt bizonyos éjszakának idején, Kocza Kata tenyerén tartván egy tyúktojást, Musa Ersébet pedig tenyerivel aztat kétfelé vágván, legottan mezítelen csirke kijött a tojásbul, azon csirkét Kocza Kata a fatens ágyához tenyerén elvívén, kényszerítette a fatenst, hogy egye meg (az pedig estve későn volt) de a fatens semmilette képpen reá nem adta magát, eképpen Kocza Kata a csirkét viszontag a tojásban tevén, ismét a tojás öszveállott. Kocza Kata azzal elment, Musa Ersébet pediglen még tovább ott marada, kényszerítvén, hogy adja bé a kezét, mondván: – ha béadod a kezeded, majd olyan zsák pénzt adok, hogy a gyermeked sem költi el. Azzal Musa Ersébet is onnét elment, jóllehet a fatens ura is a fatens mellett feküdt, de olyan álom volt a fatens férjén, hogy ezen dolgokrul semmit sem tudott. Annak utána a fatens zsellére néhai Kovács Susánna fölköltötte a fatens férjét, világot gyújtván, így szólott a fatens urához: – ugyan komám úr megholt e kegyelmed, hogy nem érzi micsoda bajban van komámasszony. Arra a fatens férje felele: – komámasszony, olyan álom volt rajtam, hogy még a nyálom is futott, ismét következendő két éjszakában Musa Ersébet egyedül csak maga éjszakának idején mihelyest a fatens a könyvét vánkos alá letette, oda érkezett, még akkor a fatens nem aludt, a gyertya is égett, jóllehet a fatens ura és zsellére keményen aludtak, Musa Ersébet a fatens ágya mellé állván legottan kínálkozott á fatensnek egy könyvvel mondván: – ihon komámasszony adok én egy könyvet, jobb ez mint a kegyelmedé, vesse kegyelmed azt a tűzben, mert az nem jó, jobb ez a kegyelmed könyvénél. Annak utána Musa Ersébet elment, és a fatens maga férjét fölköltvén, mindenképpen megbeszéllette a férjének, hogy Musa Ersébet egy könyvvel kínálta a fatenst, ilyen nagy kísértetekben lévén a fatens már asszony fővel egész három hetekig, elannyira, ámbár fényes nappal is szőlőben kiment – salva venia – a kutyáknak sokasága körülvévén, majdhogy meg nem ették őtet. Ilyen félelmekben lévén Szentpéteriné Istenfélő egy öreg asszony, aki most is él, megszólítván a' fatenst, hogy tudnia illik mi baja légyen, hogy annyira fél, retteg és fogy, jóllehet azt sokára kijelenteni félt, hogy netalántán azon gonosz személyek megöljék őtet, de annak utána a fatens voltaképpen veszedelmes sorsát 's állapotját kinyilatkoztatván, annak utána megszőnt rajta minden veszedelem, mai napig is békességben él, kérvén azért a fatenst, hogy vallaná meg igazán, hogy a fellyül megbeszélt és történt dolgok, nem de nemcsak álom légyek. Ajánlja a fatens magát, hogy kész mindenkoron Musa Ersébetnek és Kocza Katának fejekre tévén három ujjait, úgy megesküdni, hogy a megtörtént dolgokat nem álomképpen, hanem valóságosan és nyilván a fatenssel elkövették. Ami illeti pedig Korsósné ellen való jó tanúnak állítását, ugyan Korsósné édesanyját állítja, és Szabó Mihálynét, azon okbul, hogy Szabó Katalin Musa Ersébetnek talán az első boszorkányos cselekedeteit is tudja.

A csirke sárga [– – –] volt a feir hártyája is rajta volt, a tojásnak a széle utána nyúlt a Musa Örsébet édesanyja szájábul hallotta a tanú ezen szókot, hogy midőn Ersók leányom született a bába megmondotta, hogy midőn asszonyként fog érni nem lesz tiszta asszony belőle, hanem ördög asszony fog lenni. 20. Junii 1753. sub authenticatione addit. Péter Ferenc úr pincéjében Hős Panna volt bé Muzsa Ersébettel bort inni, kik midőn hajnallani kezdett, a bort a' hordóba visszaokádták, látta a tanú.

5. Testis Juditha Sánta consors Georgii Kovács, annorum 30, praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet Korsos Istványnét és az ő gonosz cselekedetirül. Ad 2. A fatens nyilvánvaló dolgot olyat tapasztalt, ennek előtte mintegy hetedik esztendővel Kultsár András, hogy ide Halasra jött lakni, azon időben, megnevezett Kultsár András – salva venia – béhajtott az aklában két tehenet mintegy osonna tájban lévén az idő, a fatens maga házánál pitvarában tűzhelyen ülvén, a pitvarnak ajtaja ki vala nyitva, úgy annyira, hogy azon tűzhelyrül Kultsár András akla egészen kitetzett, azon időben és napon Musa Ersébet Korsós Istvány felesége, honnét és mi végre kétszer megfordult Kultsár András aklában, ismét harmadszor is bément azon akolban, akkoron azon akolnak kapujában lehajolván Musa Ersébet, egy fél marok földet fölkapván, a kendőjében békötötte. Látta szemeivel a tanú aztat hónalja alá dugván, azzal elment. Ezen cselekedetit Musa Ersébetnek a fatens testi szemeivel látta, ajánlja egyszersmind magát, hogy három ujjait fejére tévén, kész megesküdni. Következendő három napok múlva a fatens noha maga nem látta, hanem csak Kultsár András szájából hallotta, hogy Kultsár András két tehene Musa Ersébet ablakja alá ment, és kéményére ágaskodott, idővel elannyira azon két tehén elfogyatkozott, hogy azon esztendőben mind a kettő fiával együtt meg is döglött. A fatens azon megdöglött két teheneknek egyikének itthon döglését látta, a másika, hogy a gulyán megdöglött légyen úgy hallotta. Több gonosz cselekedetit Musa Ersébetnek a tanú nyilván nem tudja, hanem nagy gyanúsága vagyon Musa Ersébet ellen, hogy ő azon időtül fogva nagy rontására vagyon a fatens házánál, mely időben a fatens kivilágosította azon egy marok földnek Kultsár András aklábul felvételét, mert a fatens azon naptul fogvást mingyárást száradni kezdett ez mai napig sincs állandó egészsége, sőt a fatens 14 esztendős leánya is, mintegy egy holnapig oly beteges volt, hogy semmiféle ember az ő nyavalyáját föl nem vehette, elmeredezvén mint a fa, és reszketett, annak utána a fatens férjével együtt elvitték Vadkertre az orvos asszonyhoz, azon asszony gyógyította meg a fatens leányát, mondván, hogy bizony vesztés volt rajta. Amidőn pedig a fatens férje beteges leányát kényszerítette arra, hogy vallaná meg kitül vagyon romlása? Nagy idők alatt a leányzó ki nem akará jelenteni, hanem az atyjának kemény dorgálására és biztató szavaira kivallotta, hogy Musa Ersébet azt parancsolta nékie, hogy senkinek ne szóljon, másképpen megöli őtet, és hogy már annak utána nem fogja bántani őtet. Varga Pál fiát Gyurka nevőt, amint való dolog is, hogy azon legény betegségben is esett, és Musa Ersébeth ablakára járt is pörleni, innét Ad 3. A fatens azon legényt Varga Györgyöt, maga férjét Kovács Györgyöt, és ugyan maga Kovács Juditját jó tanúknak lenni állítja.

Authenticata confirmat.

6. Testis Joannes Orbán incola Halas, annorum circiter 40, praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet, az ő gonosz cselekedetirül pediglen egyebet nem tud mondani. Ad 2. Ennek előtte 5 esztendőkkel a fatensnek felesége lévén Kovács Ersébet nevő asszony, azon felesége mindenkoron egészséges vala, történt, hogy Musa Ersébet gyermeket szült, a fatenst néhai feleségével keresztelőben elhívták, mihelyest a fatens felesége hazajött estve későn, másnap virradóra mingyárást rosszul kezdett lenni, következendő időkben naponként száradott, fogyott, elannyira, hogy egy esztendeig húzta azon nyavalyáját, a fatens számtalanul hallotta a megholt feleségétül, sőt még halála órája előtt is mindenkoron azt kiáltotta, és Musa Ersébet szemeiben megmondotta, hogy ő rontotta meg, és ő légyen oka halálának. Mert te – úgymond – Musa Ersébet kérted kezemet éntőlem,

mondván: – add bé komámasszony a kezedet és meggyógyulsz. Tovább ad 3. Az ő gonoszságárul bizonyságot tehet a Gyurka nevő legény. 1753. 13. Novembris in Fél Egyháza addit, hogy kecskeméthi vásár előtt ő felesége kecskeméti vásár előtt egy héttel megbetegedett, és esztendő múlva meg is holt, így mely nap megbetegedett, hol köt, hol feküdt, néha fél óráig is nem szólhatott. Annak utána kérdezte miért nem felelt: – nem szólhattam, mert Korsósné fojtogatott. Authenticatus.

7. Testis Juditha Kovács filiola Georgii Kovács sub statu innocenti annorum 11. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet, mert ennek előtte mintegy esztendővel Ad 2. kísértetet senyvedett a fatens Musa Ersébettül, fojtogatván őtet éjjel nappal elannyira mintegy három holnapoknak elfolyása alatt gyötrötte a fatenst, hogy majd minden erejébül kiszáradott, fenyegetvén Musa Ersébeth a fatenst, hogy ha kivallja az édesatyja vagy anyja előtt, megöli őtet. Midőn már sokáig sínlődött, az édesatyja Kovács György a fatenst ostorral verni igyekezvén, úgy az édesatyjának kemény dorgálására kivallotta a fatens leányka maga nyavalyáját, hogy Musa Ersébeth gyötrené őtet, béjárván a kemence mellett lévő lyukon és kijárt az ablakon, egyenlőképen éjjel és nappal, annak utána, hogy a fatens édesatyjának kivallotta, úgy állott el róla. Ezeket pedig Musa Ersébet azért elkövette, hogy mindenkor haragudott édesatyjára és anyjára, bűvebben a fatens leánykát kérdezvén, és az Úr Isten Szent Felsége parancsolatját megtartására, hogy felebarátja ellen hamis tanúbizonyságot ne tenne oktatván, hogy netalántán ezen beszédjei fantasia és álom légyenek állandóképpen a fatens leányka azt vallja, hogy ezek nyilvánvaló dolgok, s nem álom és fantasia. Ajánlja is magát, hogy a tekintetes törvényszék előtt is képes fejére eskünni.

Authenticata absque deponente jura.

8. Testis Georgius Kovács incola Halas, annorum circiter 40. Ad 1. Jól esméri Musa Ersébetet, mivel közel lévő szomszédja ahhoz képest. Ad 2. Azon letett hiti után a fatens nagy buzgósággal ezeket vallja, hogy ő Musa Ersébeth ellen valamely gonosz és boszorkányos cselekedeteket nyilván maga nem tapasztalt, hanem a fellyül praemittált 11 esztendős leánykája Judit nevő az elmúlt tavaszkor mintegy egész három holnapok alatt természetén kívül és emberi nyavalyáknak szokásán kívül betegségben bizonyos estve midőn még a gyertya a fatens házában égett, egy kevés idő alatt elszenderedvén, csak nagy hirtelenséggel elrázkódik elmerevedezik a leányka. A fatens akkoron az akolban lévén, nagy hirtelenséggel Istvány névő 15. esztendős fiacskája a fatensért elfutott mondani: – jöjjön bé kegyelmed apám úr, mert rosszul van Juda húgom. Hogy bément a fatens már akkoron a hitvese, Sánta Judith ott ült a beteg leányka mellett, a leánykának pediglen azon órától fogvást ilyen nyavalyája vala. Már ezen casus előtt egész egy álló hétig vagy feljebb is a leányka folyvást az ágyban feküvő beteg volt, ugyan csak azon feküvő betegségében reájött ezen nyavalya, hirtelenséggel elmerevedezett szemeit béhunyván, egyszóval minden tagjai elbágyadoztak. Amidőn szólottak is hozzája szemeit felnyitotta, de szavát semmiképpen nem vehették. Eképpen a fatens, mint édesatyja szánakodván, mint természet szerint való gyermekén, orvosságot keresett, elvitte őtet Vadkertre bizonyos orvos asszonyhoz, a' hol is megalkudván az asszonynál egy tallérban, otthagyá őtet egy hétig. Annakutána hazahozván a leánykáját, aznap a leánykának semmi baja nem vala, hanem következendő másnap ismét szokás szerint reá jött a leánykára hasonló nyavalya, és ámbár a leányka kívül járt légyen, amely órákban annak előtte a leánykára járt a nyavalya bé kölletett jönni a leánykának, 's lefeküvén, és mihelyest elszenderedett, hasonló nyavalya legottan érte őtet.

A fatens, és a fatens felesége már számot tartván az ő nyavalyájára, igen figyelmeztek, vigyáztak reá, tölt hosszas idő, a fatens hitvesével együtt szánakozván a leánykán, bément bírák uraimékhoz is, hogy mitévő légyen, mert teljes gyanúsága vagyon Musa Ersébetre, de bírák uraimék a fatenst kapitány úrhoz igazitván, a fatens oda nem ment, hanem a leánykát, hol édesatyja szavaival, hol keményebb dorgálásokkal intvén, kényszerítette arra, hogy vallaná meg ki bántaná őtet. Történt egyszer, hogy a leányka azon nyavalyában lévén, a fatens szólván hozzája: – ki bánt édes leányom? Akkoron a leányka így dadogott: – ko, ko, ko. Sokára, midőn már a leánykát eszére hozta volna a fatens, nagy kérésére úgy kivallotta a leányka, hogy Korsósné fojtogatná őtet, béjövén kemence mellett lévő lyukon, és ki szokott járni az ablakon, valamiképpen most is, úgymond: – az ablakon most mégyen ki Korsósné piros csizmában és kék kötőben. Azért – úgymond – hátra néztem. Amint valónak lenni mondja a fatens, hogy akkoron a leányka hátra fordítván a fejét, úgy nézett azon alakra, eképpen tovább és sokszor kényszerítvén a leánykát, hogy igasságot beszéllene, noha – úgymond – még eddig ki nem vallottam, mert reám volt keményen parancsolva, hogy meg ne vallanám, de már csak megvallom, azt parancsolta nékem Korsósné, hogy ha kegyelmed édesapám úr a bírákhoz vagy kapitány uramhoz elmégyen, bizonyára megöl, ha pedig nem mégyen kegyelmed, semmi bajom sem lészen. Azután, valamint úgy is lett, noha a leányka azután is elbágyadozott, de szokás szerint előbbeni nyavalyáját soha sem tapasztalták. Mi illeti Musa Ersébet ellen a fatens által tanúknak bémondását, valamit fellyül jó lélekkel megmondotta, hogy ezen egy casuson kívül semmit sem tud ellene, és így tanúnak senkit sem állíthat.

Authenticata confirmat.

9. Testis Elizabetha Kovács, consors Joannis Szentpéteri annorum 60, praemisso corporali juramento. Ad 1. Jól esméri a tanú Musa Ersébetet, az ő gonosz életérül pedig egyebet nem tud. Ad 2. Hanem ennek előtte mintegy öt esztendőkkel néhai Kovács Ersébeth nevő öccse Orbán János felesége, mikoron hosszas sinlődése után már már halálához közelgetett, hozzája ment a fatens ott a földön fekünni találta, mint atyafi a fatens, látván Kovács Ersébetnek súlyos nyavalyáját, egy kendővel szemeit bétakarta, a fatens több körül álló asszonyokhoz szólván: – csak nem sokáig él már. A beteg Kovács Ersébet egy kevéssé még vonakodott, és hogy a fatens szemeirül a kendőt levette, így szólott a beteg asszonyhoz: – édes leányom miért nem szóllasz hozzám? Akkoron a beteg asszonynak szemeibül kicsordulván a könnyei, így felele: – nem szólhatok szülém néném asszony. Ismét kérdeze a fatens: – miért nem szólhatsz? Maricsgálják – úgymond – a torkomat. Tovább is a fatens: – ki maricsgálja? Felele a beteg: – Korsósné. Arra a fatens mondotta a beteg asszonynak: – csak álmodsz te édes leányom. Arra felele a beteg: – dehogy álmodok, dehogy álmodtam édes néném asszony, bizony Korsósné maricsgálja a torkomat, és nem hagy szólnom, kérném én tülem kezet, hogy olyanná legyél mint ő. Ha – úgymond – béadom a kezemet, azonnal olyan egészségre hozlak, valamely egészségben ennek előtte voltál. Ezen szavaira a beteg asszonynak a fatens így szólott: – majd ide elhívatom, felele ezekre a beteg. Szemiben is merem mondani mindétig édes szülém néném asszony. Annak utána a fatens elhivatta Korsósnét, el is jött, és a beteg lábainál állván Korsósné, a beteg asszony bátran szólott Korsósnéhoz eképpen: – te Korsósné, te maricsgálod az én torkomat, te kérsz éntőlem kezet, hogy olyanná legyek, mint te, és mihelyest béadom a kezemet, szinte olyan egészségre hozol engemet, aminéműben annak előtte

voltam. De a Korsósné mindenekben fogadást tett, mondván: – nem maricsgálom s'nem hívlak bizony én. Ezeket hallván a fatens buzgóságra indult és a beteg asszonyhoz így szólott: – ne add bé kezedet édes leányom, ne add rosszra magadat, jobb néked halált szenvedned, mintsem az Úr Isten ellen vétkezned. Korsós Istvánné Musa Ersébet ellen a fatens több gonoszságot nem tapasztalt, és senkit sem denominálhat tanúknak, egyedül ítélné azokat jó tanúknak lenni, akik akkoron a beteg asszony körül a fatenssel állottak de kik voltak nevezet szerint nem emlékezik a fatens, egyedül, hogy Orbán Istvánné ott volt, arra emlékezik. 1753. 12. Novembris. Hozzáadván, hogy egész esztendeig sinlett, minémű nyavalyája volt, nem tudja, hanem a torkát fájlalta, sínlődött is százat[?].

Authenticata confirmat.

10. Testis Susanna Tót relicta Stephani Orbán, confirmat prioris testis asserta et fassiones addit, hogy a beteg asszony így szólott Músa Ersébeth szemében: – Isten úgy segíljen, te hívsz engemet, hogy olyanná légyek mint te, te kínálsz engemet, hogy egyem, igyam, te rontottál meg engemet, és ha béadom a kezemet, elébbeni egészségemre hozol engemet, úgy ámítasz engemet.

Quam praevio modo peractam inquisitionem cum Dominis convocatis infrascriptis inclyta sedria officiose ac respective humillime submittimus. Actum Halas. Die 20. Novembris 1752.

Inclyti Districtus Minoris Cumaniae ordinarius jurassor Martinus Mihalkovics mp.

Eiusdem Inclyti Districtus prothocollista Joannes Komaromi mp.

Convocatus Alexander Bük mp.

II.

1753. június 2., Kiskunhalas

Anno 1753. die 2. mensis Junii sub sedria Inclyti Districtus in oppido Halas celebrata praevio modo authenticatae testes ad caput Elisabethae Musa iterato deposito juramento jurarunt.

1753. die 13. Novembris sub sedria in Kun Fél Egyháza celebrata, Juditha Sánta, in inquisitione hacce testis 5. priori suae fassioni addit. Ezen tanú is valamint Kulcsár András első, és Dobrádi Kata 2. tanúk jelen volt Kulcsár András házánál midőn Musa Örsébet ezen szokott fölöl megmondott üdőben beszélette önnön maga Musa Örsébet, tudniillik, hogy vagy háromszor kimondhatatlan gyönyörőségben volt éjszaka Mély Kúton, oda hat bokrétás fekete lovon, aranyos hintóban ment, tömlöcben megholt Hős Pannával ettek, és megaranyozott marhakörömbül ittak, és Musa Örsébet, Tóth Gergelynének Babud Juditnak, 3. tanúknak mondotta szemében, hogy: – kegyelmed is ott volt, Jutka asszony, midőn nékem is torongyos[?] csirkét a számba nyomták. Arra felelt Tóth Gergelyné a tanú hallottára: – bizony nem voltam én. Tovább ismét Musa Örsébet beszélett eképpen. Midőn Mély Kút felé mentek, a kocsis őköt feldöntötte, azért a harang ütőjét levették, és a seggét azzal verték, és úgy szólott kocsisoknak a segge, mint a harang. Hozzáadván, hogy Musa Örsébet álmot akkor nem is említett, délután volt az idő, mikor ezeket beszélette ép és józan elmével volt, sem akkor sem ennek előtte beteg nem volt. Beszélette

azt is Musa Örsébet, midőn Kulcsár András kérdezte: – hát komámasszony a kis gyereket hol hadta kegyelmed addig, míg oda járt kegyelmetek? Felelt: – mihelyest meggondoljuk, mindjárt ott leszünk, ahol akarunk.

3. Testis Juditha Babud cum rea confrontando addit, hogy jelen volt Kulcsár András háza előtt, midőn Musa Örsébet mondotta, hogy: – kegyelmed is köztünk volt Mély Kúton. Arra a tanú felelt: – nem voltam bizony én. Anno 1753. 13. Novembris Andreas Kulcsár, Catharina Dobrády, et Juditha Sánta coram sedria super praemissis ad caput Elisabethae Musa jurarunt.

III.

1753. november 13., Kiskunfélegyháza

LOVAS KATALIN TANÚKIHALLGATÁSA MUSA ERZSÉBET ÜGYÉBEN

Anno 1753. 13. Novembris coram sedria in Fél Egyház celebrata.

Testis 11. Catharina Lovas, annorum circiter 60. jurata examinata fatetur. Ennek előtte mintegy majdan négy esztendővel Musa Örsébetnek édesanyja, a tanúhoz ment lugzót kérni, akkor panaszolkodott a tanúnak eképpen: – édes Kata asszony az én leányom roncsol engem, nézze legyelmed a testemet. Amint nézte is a tanú, egész térdig kék volt, és nevezett Musa Örsébet anyja mondotta a tanúnak, hogy egész teste, mind egészlen olyan kék, mint a tanú térdig a kékségét látta.

IV.

1753. december 3., Kiskunfélegyháza

Inquisitio magistratualis 2. ordinis

Anno 1753. Die 3. mensis Decembris et sequentes vigore judiciaria commissionis et exmissionis ex sedria Inclyti Districtus Minoris Cumania Die 12. praeteriti mensis Novembris in possessione Félegyháza celebrata habita in causa Elisabetha Muza in subserta de eo utri puncta sequentem peregimus inquisitionem.

De eo utrum?

1. Tudja é avagy tapasztalta é a fatens, miolta Nagy Jutkát hitves társul elvette Vékei György, hogy azalatt nevezett Nagy Jutka Vékei György felesíge öt hétig oda lett volna, úgy, hogy se maga, se cselédjei nem tudták volna hol légyen nevezett felesíge, ha oda volt hány esztendeje, vagy holnapja annak, és mennyi ideig volt oda? 2. Tudja é avagy tapasztalta é, hogy Nagy Jutka Vékei György felesíge estve lefeküdvén az fatenssel egy ágyban éjszaka elveszett volna az ágybul, akkoron tudniillik amidőn panaszolkodott, hogy akkor éjjel az boszorkányok rajta úgy mint lovon oda jártak, vagy inkább ahol estve lefeküdött volna reggelig, reggel is azon helyen volt?

3. Tudja é avagy hallotta é, hogy Nagy Jutka Vékei György felesíge azelőtt Bozérnyéra, azután Kocza Katára gyanakodott s panaszolkodott?

4. Tudja é avagy hallotta é, hogy Muza Erzsébet Korsós István felesíge Halas városában mindenkor jó, s jámbor életűnek tartatott s az is volt?

1. Testis Catharina Lovas relicta Georgii Farkis annorum circiter 54. Halasiensis deposito praevio corporali juramento. Ad deutri 1. Jól emlékezik a tanú, hogy a német kereste a pínzt Kovács György házában elannyira, hogy Kovács Györgyöt Jutka névő leányával együtt Kulcsár András házánál lévő német tiszt eleibe is hajtogatták, és ugyan az elveszett német pínzit Kovács Györgynek meg is kölletett adni, mindazonáltal a fatens sem tudja, sem látta, sem hallotta, hogy Kovács György vagy cselédje azon pínzt ellopta volna, azt sem tudja, hogy Jutka leánya megbetegedett légyen. Ad deutri 2. A fatens semmit sem tud. Ad deutri 3. Semmit sem tud.

Authenticata confirmat.

2. Testis Gregorius Tót incola Halasiensis annorum circiter 60. juratus et examinatus fassus est. Ad 1. A fatens sem látta, sem tudja, sem hallotta, hogy Nagy Jutka Vékei György úr hitvese nem öt hétig, hanem kevesebb ideig is oda járt légyen, adván hozzája ilyen okot, mondván, mi ördögöt csinált volna oda annyi ideig. Ad 2. A fatens ezen punctumra semmit sem felelhet, először azon okbúl, hogy Nagy Jutka Vékei György felesíge légyen, és így Vékei Györgynek tudománya vagyon arrúl felelni, ha és mikor Nagy Jutka oldala mellett lefeküdött estve ugyanott azon a helyen Nagy Jutka hitvese és felesíge viradott e fel oldala mellett. Ad 3. A fatens hasonlóképpen semmit sem tud felelni, mivel ezen punctumnak jeleit és ereit nem is érti, miért legelőször Bozérnéra azután Kocza Katára gyanakodott volna. Ad 4. Korsós István hitvese Muza Erzsébet ellen semmi gonoszságot a tanú nem látván, nem tapasztalván, egyedül hallotta aztat, hogy Kulcsár András és az ő felesíge Dobrai Kata sokszor boszorkányságot szemire hánytak Muza Erzsébetnek. Authenticatus confirmat.

3. Testis Georgius Eszenyi incola Halasiensis annorum circiter 57 juratus examinatus fatetur. Ad 1. A tanú csodálkozással most hallja ezen punctumnak ereit ennek előtte sem hallotta, sem látta, sem tapasztalta, hanem most egyedül, és így ez dolog iránt semmit sem tud felelni. Ad 2. A fatens Nagy Jutkának férje nem lévén 's véle nem lakván miképpen azért a' törvínyes férje mellett Nagy Jutka lefeküdött, miképpen felvirradott a fatens azt nem tudja, azt sem hallotta, hogy öt hétig oda lett volna. Ad 3. A tanú ezen punctumra semmit sem tud. Ad deutri 4. A fatens Demeterkor in anno 1753. múlt 8 esztendeje, hogy Halas városának lakosa azon esztendők alatt Muza Erzsébetet semmi gonoszságba nem tapasztalta, csak hogy régi bevett városnak szokása szerint nyelveken hordozván őtet, hogy ő boszorkány.

Authenticatus confirmat.

4. Testis Michael Korsós incola Halasiensis annorum circiter 30 juratus examinatus fassus est. Ad 1. Mivel a fatens inkább mezőn szokott lakni semmit sem tud arrúl mondani, hogy Vékei György felesíge Nagy Jutka öt hétig valahova járt légyen, nem is hallotta ezen casust. Ad 2. Mivel a fatens Nagy Jutka oldala mellett nem szokott hálni, azért bizonyságot tehet errül az ő törvínyes ura. Ad 3. Semmit sem tud. Ad 4. A fatens Muza Erzsébetet jó jámbor személynek ennek előtte ismérte és mások által is annak tartatott, egyedül, hogy Kulcsár András és Dobrádi Kata Muza Erzsébet ezen becstelenítő hírt reá költötték.

5. Testis Stephanus Járó incola Halasiensis annorum circiter 34 juratus et examinatus fassus est. Ad 1. Nagy Jutka Vékei György felesíginek öt hétig való oda járásárul a tanú semmit sem tud. Ad 2. Semmit sem tud a felül nem is hallotta. Ad 3. Semmit sem tud. Ad 4. A fatens Muza Erzsébetnek embersígirül vallást tészen, hogy mindenkoron jámbor életű asszonynak tartatott, csak azúlta, hogy Kulcsár András felesígivel együtt ezen becstelenítő hírt reá költötték.

Authenticatus confirmat.

6. Testis Georgius Vékei incola Halasiensis annorum circiter 46 juratus et examinatus fassus est. Ad 1. A fatens Nagy Jutkának törvínyes férje lévén abban semmi nincsen, hogy az ő hitvese Nagy Jutka öt hétig oda járt légyen, úgy hasonlóképpen amikor a fatens oldala mellé lefeküdött, hogy valaha azt tapasztalta volna, hogy az ő felesíge éjszaka valahova járt légyen, hanem ilyen tanúbizonyságot valósággal tészen, történt bizonyos időben, hogy Nagy Jutka felesíge sárgulni kezdett és testiben ereiben bágyadozni, azért megszólítván maga hitvesit: – Jutka felesígem mi lölt tégedet, hogy így sárgulni és bágyadozni kezdez. Kire Nagy Jutka így felele: – megmondanám édes uram, de bizony megölnek. A fatens bátorítván felesígit: – ne félj édes felesígem itt vagyok én, meglátom ki öl meg. És mintegy három napok alatt tartott méglen ki nem vallotta Nagy Jutka maga fogyatkozásit. Annak utána a fatensnek sok rendbéli kínszeritésire kivallotta, hogy Korsósné kínszerítené őtet boszorkányságra, tömvén és nyomván egy rongyos csirkét szájában. Ez történt mintegy három éjszakában egymás után, elannyira nyikogott az ágyban Nagy Jutka, hogy a fatens gyertyát gyújtani kíntelenítettetett. Mikoron a fatens gyertya világgal bément, az ő hitvese Nagy Jutka az ágyon ülvén akkor is azt vallotta, hogy erővel Muza Örzébet boszorkánynak tenni akarná és csak úgy tapasztalom magamat, mintha egész véremet kivették volna. Ad 2. A fatens soha sem hallotta maga felesígitül olyatín panaszolkodást, hogy mikor a fatensnek oldala mellett feküdt azon éjszakán oldala mellől lónak elvitték volna valaha, sőt tudja aztat, a fatens valamikor maga felesígivel egy ágyban feküdött, hogy azon éjszakákon csak egyszer pillantásig is oda járt volna, sőt amidőn – salve venia – éjjel az felesíge természet szerint való szüksígire is kiment, mindenkoron a fatens mint férje vele kijárt, mivel a felesíge félt maga kimenni, mondván: – bizony oda ki is megölnek ha magam kimegyek, de a fatens soha legkisebbet sem tapasztalt. Ad 3. Fatens sohasem hallotta maga hitvesinek Nagy Jutkának szájából Bozérnéra vagy Kocza Katára gyanóságát, hanem mindenkoron csak Korsósné ellen panaszolkodott, hogy ő, tudniillik Muza Erzsébet kínyszerítené boszorkányságra. Ad 4. Fatens jó lehet maga Korsósné ellen legkisebb boszorkányságot sem tapasztalt, hanem Muza Erzsébeth édesanyjának szájából hallotta, az ő leánya kétsíg kívül boszorkány, sőt ha hitre híják is, hogy hitivel kísz megbizonyítani boszorkányságát az ő leányának.

Authenticatus confirmat.

7. Testis Joannes Orbány incola Halasiensis annorum circiter 43 juratus et examinatus fassus est. Ad 1. A fatens e hír felül semmit sem tud, hogy Nagy Jutka 5 hétig oda járt volna, úgy, hogy sem ura sem cselédje nem tudták volna hol légyen. Ad 2. A fatens Nagy Jutkának férje nem lévén véle nem hálván semmit sem tud járt é oda éjszakán vagy sem. Ad 3. A fatens semmit sem tud abban, hogy Nagy Jutkát kínyszerítették é boszorkányságra vagy sem és kicsoda. Ad 4. A fatens annak előtte szolgai sorban lévén Korsós István felesíge ellen Muza Erzsébet ellen semmit sem tapasztalt, csak azúta, hogy néhai felesíge Kovács Erzsébeth és Kulcsár András ilyen gyanóságra felvették volna Muza Erzsébetet.

Authenticatus confirmat.

8. Testis Joannes Szallay in oppido Halas degens, annorum circiter 17, juratus et examinatus fassus est. Ad omnia puncta his formalibus sequentia expressit. Egész három esztendőknek elfolyása alatt szolgálván Korsós István házánál legkisebb bőbájos boszorkányos és ördöngős cselekedetit Korsós felesíginek Muza Erzsébetnek nem tapasztalta.

Confirmat.

9. Testis Joannes Tót in oppido Halas degens annorum circiter 25 juratus et examinatus fassus est. Ad 1. et ad omnia puncta taliter reponit. Vagyon már majd 20 esztendeje miolta Korsós István Muza Erzsébetet hitvestársul elvette, mindenkoron a fatens szomszédságában lakván sütött is főzött is Muza Erzsébet a fatensnek, soha Muza Erzsébetnek legkisebb gonosz boszorkányos ördöngős cselekedetit nem látta, nem tapasztalta, csak azúlta, hogy Kulcsár András felesígestül fejire felállították ez ilyetin boszorkányos gyalázatokat.

10. Testis Michael incola Halasiensis 32 juratus et examinatus fassus est. Ad omnia de eo utri puncta declarat scientias suas Sequentibus. Vagyon már öt esztendeje, hogy Korsós Istvánnak szomszédságában lakik, sőt a fejős aklai öszve vagyon ragasztva Korsós István aklával, soha legkisebb gonosz ördöngős és boszorkányos cselekedetit Muza Erzsébetnek nem látta s nem tapasztalta. Annak előtte sem hallotta, egyedül csak azon időtül fogvást miolta Kulcsár András ezen híreket Muza Erzsébetre a városban elhintette s szélesztette. Hogy pediglen néhai Kovács Erzsébetet Orbán János felesígit, Kovács György leányát Jutkát Korsós felesíge Muza Erzsébet rontotta volna meg, nem látta s nem tudja, csak hogy a városon híreket futni hallja.

Autenthicatus confirmat.

11. Testis Georgius Tót incola Halasiensis annorum circiter 34 juratus et examinatus fassus est. Ad omnia deutri puncta. Ellene semmit sem tud egyebet jámborságánál, holott a fatens elégszer dolgozott Korsós Istvánnak, csak azúlta Korsós István felesíginek Muza Erzsébetnek rossz hírit hallja, miolta Kulcsár András itten lakik és ezen híreket ellene elhintette s kiterjesztette. Authenticatus confirmat.

12. Testis Paulus Hajdu incola Halasiensis annorum circiter 40 deposito corporali juramento fassus est. Ad omnia deutri puncta generalibus. Soha Muza Erzsébetnek gonosz ördöngős boszorkányos cselekedetit nem látta s nem tapasztalta, csak azúlta rossz hírit hallája miolta fogva vagyon, holott gyermeksígitül fogvást itten lakik a városban.

Confirmat.

13. Testis Helena Kis, uxor Joannis Kardos annorum circiter 40, jurata examinata fassa est. Ad omnia deutri puncta azt vallja, hogy Orbán János felesíge néhai Kovács Erzsébet száraz betegsígben volt, és ha említett Kovács Erzsébet most élne kész volna fejire is esküdni ezen fatens, hogy bizonyára nem boszorkányos rontás által beteg volt, hanem nyilván való száraz betegsíg volt rajta: Nem külömben a fatens nem messze lakván Kovács György házához jó lélekkel vallja s tudja, hogy Jutka névő leányának nem más részrül származott a nyavalyája, csupán és egyedül azon ijedésbül, mikor tudniillik azon német pénze Kovács György házánál elveszett, mert csak hamar lebetegedett, de mivel már akkoron Korsós felesíge Muza Erzsébeth gyalázatos hírek alatt volt, melyeket jobbára Kulcsár András felesígestül reá költöttek, így és innét Kovács György maga leányának Jutkának betegsígit Muza Erzsébetre könnyen reá ragasztották, holott világos és valóságos dolog az, hogy Muza Erzsébeth leány korában is a fatens házánál lakván édesanyjával együtt,

onnét is férhez kiadattatott, soha Muza Erzsébetnek a fatens gonoszságra hajlandóságát nem tapasztalta, azután is mindétig jó híre s neve volt mindaddig, valameddig Kulcsár András felesígestül Muza Erzsébetre illetin gyalázatra ki nem terjesztették.

Authenticata confirmat.

14. Testis Sára Markus uxor Joannis Csutora Halasiensis annorum 30 jurata examinata fassa est. Ad omnia Deutri ilyen világos tanú bizonyságot tészen. Midőn Kovács György leánya Jutka beteg volt, egyszer éjszakának idein odahítták a fatenst könyvbül imádkozni, akkoron a fatens hallotta Kovács György felesíginek tulajdon szájából, hogy a beteg leánya ijedésbül betegedett volna meg, korán sem gyanakodott a fatens előtt Korsós felesigire Muza Erzsébetre, járul ezekhez, hogy a fatens gyermeksigitül fogva közel lakván Muza Erzsébethez soha az előtt rossz hírit nevit nem hallotta, csak azulta, miolta Kulcsár András felesígestül ezen híreket Muza Örzébetre kibocsájtották.

Authenticata confirmat.

15. Testis Elisabetha Szabó uxor Georgii Eszenyi, annorum circiter 34, jurata examinata fatetur. Ad omnia puncta id compendiose felel. 1. Orbán János felesíginek néhai Kovács Erzsébetnek betegsígirül ilyen világos dolgot magyarázhat és bizonyságot teszen, hogy a fatens néhai Kovács Örzsébettel egy házban lakván történt, hogy egykor kölest kásának törni volt néhai Kovács Erzsébet akkoron Zényi János felesíge Csatári Judit pálinkát innya adott, mely pálinkábul a' Zényi János és cselédje is ittak, és így mondván: – arra nem vethetek, hogy az ártott volna meg, hanem inkább annak tulajdoníthatom egésségemnek változását, hogy az öcsémnek segítvén kását törni, legottan küllőrül leestem, és az lágyékomat megütöttem, már – úgymond – nem tudhatom melyikre vessem. A fatens azután is bizonyos ideig néhai Kovács Örzébettel egy házban lakván soha sem hallotta Kovács Erzsébetnek szájából, hogy nyavalyája végett néhai Kovács Erzsébet Muza Örzsébetre gyanakodott legyen, holott bizonyos az, hogy azon időtül fogva néhai Kovács Erzsébet följárásával mind száradott és ugyan esztendő múlva meg is holt. Annak utána a fatens, hogy néhai Kovács Erzsébetnek házátul elment éltiben mit beszélt Muza Erzsébetre mit nem, a fatens oda járatos nem volt, s nem is tudja. 2. így hasonlóképpen. 2. Kovács György Jutka leányának betegsígirül ilyen világos dolgot tud, hogy bizonyos estve a fatens Kovács György házánál fonni volt, azon estve Jutka leánya tyúk ólba ment, és onnét egy döglött tyúkot házba hozott. Leülvén az ablak mellé, hallgatózván, csakhamar így szólott: – anyám asszony, zörgés vagyon a tyúkólban. Akkoron azon leányzóval a kisebb leány is kiment ismét más eleven tyúkot az ablak alatt megfogván béhoztak a házban, tovább is azon helyre leülvén Jutka leányzó másodszor is tyúkoknak zendülésit hallván kimentek tyúkólba az anyjával, öccsivel és bátyjával, az édesanyja, bátyja és kisebbik leány kívül maradtak, Jutka leányzó pediglen döglött tyúkot az édesatyjának az ágya eleibe béhozta amennyire a leányzó nehezen szólhatott, dadogott, mondván: – hamar édes apám úr mind oda lesznek a tyúkok. Annak utána a' fatens azonnal haza ment. Melyek történtek Kovács György házánál azon éjszaka, a fatens nem látta, hanem mintegy másfél hétre sokszor nevezett Jutka leányzó lebetegedett, a fatens is látogatására kétszer odament, de akkor a fatens előtt beteg leányzó öt napok alatt mindenkoron csak a szívit fájdalta, hogy – úgymond – csak a szíve fáj. Ingyen és korán sem Muza Erzsébetre legkisebbet sem szólott, vagy panaszolkodott, hatodik napra kelve akkor is a fatens Kovács György házához ment, már akkor a Jutka leány elmerevedezett, senkihez sem szólhatott. Azon időben is legkisebb

szózat vagy gyanúság Muza Erzsébetre még nem futamodott, annak utána is mintegy egy hét múlván a fatenst Kovács György maga házához hívatta. Belépvén Kovács György házában látta, hogy Kovács György öliben tartja Jutka leányzót. A' fatens ház közepin megállván így szólott: – minek hívatott kegyelmed Kovács György úr? Monda Kovács György: – kérdezd, kérdezd Örzse, mit lát Jutka leányom? A fatens ilyen kérdéssel megszólíta Jutkát: – mit látsz Jutka? Felele: – Korsóst, Korsósnét. De csak lassú szóval. Ezen időtül fogva elfutamodott a' hír, hogy Kovács György Jutka leányát Muza Erzsébet Korsós felesíge rontotta meg. Mi illeti pediglen Muza Erzsébet Kulcsár Andrással öszvehabarodását, azt nem tudja, mivel a fatens annak előtte Nagy Kunságban Kis Új Szállásán lakott, és így amikor a fatens idejött lakni, már akkor Kulcsár Andrással háborodásban voltak, következőképpen annak előtte Muza Erzsébet micsoda becsületben a városban tartatott, a fatens nem tudja.

Authenticata confirmat.

16. Testis Catharina Kaszap conthoralis Joannis Turzo Halasiensis annorum circiter 42 jurata examinata fatetur. Compendiose ad omnia puncta. Ilyen tanúbizonyságot teszen. Néhai Kovács Örzébet Orbány János felesíge mikoron megbetegedett három nap múlva lakott egy öreg leány Szilágyi Örzse névő, azon leány a fatens házához ilyen hírt hozott mondván: – édes asszonyom mit hallottam én, azt mondják, hogy Csatári Judit Zényi János felesíge pálinkában adott valamit innya Kovács Erzsébetnek, és attúl roszul vagyon. Kire a' fatens így felele a' leánynak: – jaj, laktam én Csatári Judittal, bizony annak semmi boszorkánysága nincsen egyéb, nagy éles nyelvinél. Annak utána sok idők múlva hallotta a fatens, hogy beteges néhai Kovács Erzsébet, Muza Erzsébetre is gyanóskodott. Mi illeti pediglen Kovács György leányának betegsígit, tavul lakván Kovács György házátul, a felől semmit sem tud, úgy nem külömben. Mi illeti Muza Erzsébetnek jámborságát, mindenkoron jó hírő 's nevő asszonynak lenni hallotta, hanem azúlta, hogy Kulcsár Andrással öszveháborodtak, folynak ellene ilyen gyalázatos hírek.

Authenticata confirmat.

17. Testis Judita Kulcsár uxor Pauli Hajdu Halasiensis annorum circiter 22, praevio deposito juramento fatetur. Ad omnis deutri puncta. 1. Kovács Erzsébetet nem is ismérte. 2. Kovács György Jutka leányának betegsígirül semmit sem tud. 3. Kulcsár András teheneinek megvesztésirül semmit sem tud. 4. Másoktul hallotta, hogy Korsós felesíge Muza Erzsébet Kulcsár Andrással veszekedtek a' megdöglött tehenek végett. 5. A fatenst ugyan Korsós István házához vitték férhez, sem házánál való lakásával, sem másutt Muza Erzsébetnek rossz hírit nem hallotta, egyedül csak miolta Kulcsár Andrással öszveháborodtak.

Authenticata confirmat.

Quam modo praevio per nos peractam inquisitionem inclyta sedria officiose et respectione humillime repraesentamus et submittimus.

Signatum Félegyháza. Anno et die ut supra.

Inclyti Districtus Minoris Cumaniae ordinarius jurassor.

Martinus Michalovics mp.

Adjunctus Inclyti Districtus Minoris Cumaniae ordinariius cassarum Alexander Bük mp.

Adjunctus per Inclytum Regnum Hungariae juratus advocatus

Mathias Josephus Szegesdy mp.

V.

1753. december 3., Kiskunfélegyháza

Inquisitio Magistratualis 3. ordinis

Anno 1753. Die 3. Mensis Decembris et sequentibus vigore judiciaria commissionis et exmissionis ex Inclyta Sedria Inclyti Districtus Minoris Cumaniae die 12. praeteriti mensis Novembris in possessione Félegyháza celebrata habita in causa Elisabetha Musa in subinserta De eo utri puncta sequentem peregimus inquisitionem.

De eo utrum

1. Tudja é vagy hallotta é a fatens, hogy Kovács Györgynek Jutka névő leánya ijedsígibe betegedett meg amidőn tudnia illik Kovács György házánál a németnek elveszett pínzit keresték volna, s az után lett olyan beteg é a leánya.

2. Tudja é vagy hallotta é, hogy Orbán Jánosné száraz betegsígben volt, és azon betegsíginek ideje alatt felebaráti szeretetbül Muza Erzsébet sokat szolgált nékie, ágyat vetett, azt tisztította, sőt amidőn a borbély gyógyította orvosságnak való birsalmát is adott a borbélynak és jót tett vele.

3. Tudja é vagy hallotta é, hogy Orbán János felesíginek Kovács Erzsébetnek betegsíge felül másra gyanakodott nem Muza Erzsébetre, tudnia illik Zényi Jánosnéra, 's mért.

4. Tudja é, hogy Orbán Jánosné csak Szentpéteriné kínszerítésibül vallott Muza Erzsébetre, és, hogy más akkor esze nélkül beszélt, mindjárt másnap meg is holt.

5. Tudja é, hogy Korsós Istvánné mindenkor jó jámbor életűnek tartatott, és az is volt.

1. Testis Catharina Lovas, relicta Georgii Farkas annorum circiter 54. Halasiensis deposito aequo corporali juramento fatetur.

Ad deutri punctum 1. Semmit sem tud. Ad deutri 2. Semmit sem tud. Ad deutri 3. Semmit sem tud. Ad 4. Semmit sem tud, mivel a fatens, Orbán Jánosné halála előtt ott sem volt.

Authenticata confirmat.

2. Testis Gregorius Toth incola Halasiensis. Annorum circiter 60. juratus et examinatus fassus est. Ad 1. Deutri punctum sem hallomásával annyival is inkább nyilván való tudományával a fatens bizonyságot nem tehet, mivel sem nem hallotta se nem tapasztalta ezen kívül. Ad 2. A tanú jó lelkiismérete szerint sem tudományával sem hallomásával bizonyságot nem tehet, mert annak előtte sohanem hallotta hanem most. Ad 3. A fatens Orbán János felesíginek betegsígit hallotta, de a betegsíge felül kire gyanakodtak a fatens sem tudja sem hallotta, sem tapasztalta.

Authenticata confirmat.

Ad 4. Azon szerint sem hallomásával sem tapasztalásával, sem másféle tudományával ez dologban semmit sem tud. Ad 5. Valamint az első és második inquisitión a fatens vallást tett, itten is hasonlót teszen.

3. Testis Georgius Eszenyi incola Halassiensis annorum circiter 57. jurata examinata fassus est. Ad 1. punctum. Jól emlékezik a tanú arra, amikoron Kovács György házánál bizonyos szálló németnek pénze, hogy elveszett légyen híre elfutamodott akkoron Kovács György Jutka névő leányát, hogy megverte jól tudja a tanú, de a leánynak akkoron semmi nyavalyája nem következett verésbül mint egy hétig, hanem azután csakhamar megbetegedett. Annak utána történt, hogy Kovács György portáján lévő tyúkólban tyukaira reá

szokott menyétke bizonyos estve Kovács Györgynek Jutka névő leánya gyertyavilággal odamenvén az édesatyjával és több gyermekekkel együtt legottan azon Jutka névő leánya megijedett, kezeit törvén mondotta: – jaj édes apám úr, mind elhordja a tyúkainkat. Azon időtül fogvást megöregbedett Kovács György Jutka névő leányának a nyavalyája, jóllehet annak előtte is beteg volt azon leány, és betegsíginek valóságos okát a tanú nem tudja, de vélekedik, és legjobban legerősebben azon leányzónak betegsígit tulajdonítja, hogy az édesanyja Kovács György felesíge megverte legyen a német pínzinek elvesztése végett azon leányzót, mely megverés után csak hamar mintegy hét múlva lebetegedett a leányzó, és azon beteges állapotjában a fatens felesígit Kovács György házához egyszer is másszor is elhivatták, aki előtt a beteges leányzó azt vallotta, hogy Korsósné rontotta volna légyen, de a fatens jó lelke szerint azt vallja hogy azon beteges leányzónak betegsíge nem a Korsósné rontása által esett meg, hanem rész szerint az édesanyja verésinek, más részrül pediglen menyétkétül való megijedésinek tulajdonítani lehet azon leányzónak akkori betegsígit. Ad 2. Deutri punctum. A fatens Orbán Jánosné házánál lakván látta és tudja, hogy Orbán Jánosné beteg volt, de micsoda betegsígbe a tanú azt nem tudja, azt sem látta, hogy Muza Erzsébeth Korsós felesíge oda járt légyen Orbán Jánosné ágyának megvetésire, azt sem látta, hogy borbélynak birsalmát adott volna orvosságnak. Ad deutri 3. punctum. A tanú amennyire emlékezik megtörtínt időrül, hogy bizonyos időben Orbán János felesíge Kovács Erzsébet iffiu Zényi János házánál mézes meleg pálinkát ittak, annak utána külest kásának törni menvén Kovács Erzsébet maga panaszolkodott a maga házánál a fatens előtt, hogy pálinka ital után küllőre felállván leesett róla, és leesésivel a vékonyát megütvén legottan nagy fájdalmát érzette utána, következendő időkben mind haláláig sínli, jóllehet a fatens Kovács Erzsébetnek házánál lakván, egyszer is másszor is Kovács Erzsébetnek panaszolkodásit hallotta a fatens nem tapasztalta azt sem hallotta a fatens Kovács Erzsébetnek szájábul, hogy valaha Korsós felesíge Muza Erzsébet ellen panaszolkodott volna, hogy általa egísíginek rontását szenvedné. Ad deutri 4. punctum. Nihil scit. Ad 5. Uti in ordine inquisitionis 1. et 2. classis nyolc esztendőnek elfolyása alatt semmi gonoszságot ellene nem tapasztalt.

Authenticata confirmat.

4. Testis Michael Korsós incola oppidi Halas annorum circiter 30. qui corporali juramento deposito examinatus fatetur.

Ad 1. deutri punctum. Hallotta aztat a fatens, hogy Kovács Györgyöt az elveszett német pínzéért hajtogatták, de hogy Jutka leánya akkoron ijedésben megbetegedett azt nem tudja. Ad 2. punctum. A fatens hallotta Orbán János felesíge betegsígit, de micsoda betegsígben feküdt, azt nem tudja. Ad 3. 4. Nihil scit. Ad 5. A fatens mindenkoron Muza Erzsébetet jámbor életű asszonynak lenni hallotta, csak azolta miolta Kulcsár András és Dobrádi Kata rossz hírt ellene támasztott.

5. Testis Stephanus Járó incola Halasiensis annorum circiter 30 juratus examinatus fatetur. Ad 1. punctum. A fatens Kovács György Jutka névő leányának betegsígirül ilyen tudományt tészen, jóllehet azelőtt minek előtte a németnek pínze Kovács György házánál elveszett légyen a leány beteg nem volt, hanem azután csakhamar a leány megbetegedett, és így vélekedik hogy ijedéstül okoztatott a leánynak nyavalyája, történt ismét már azon leányzó mintegy heti beteg volt a fatenst Kovács György maga házához hivatta Szabados Miklós felesígivel néhai Sándor Ilonával együtt, amikoron Kovács György házába a fatens belépett

megmutatta Kovács György beteges Jutka leányát, mondván a fatensnek: – nézze meg kegyelmed, micsoda betegsíge vagyon a leányomnak. Kire a fatens felele Kovács Györgynek: – barátom ez mint ember mint Isten látja, hogy nehéz nyavalyás. Hogyan bántaná őtet Korsósné, mivel most elő találtam, hogy mészárszékben ment húsért, sőt a leányzó Korsósnét mind addig elő sem hozta, valameddig az édesatyja Kovács György nem kínszerítette arra mondván leányának: – úgy e édes leányom, hogy Korsósné fojtogat tégedet. Ad 2. punctum. Orbán Jánosnénak betegségit hallotta, de minémű betegsígben volt azt a fatens nem tudja. Ad 3. E felül, hogy Orbán János maga felesíginek nyavalyájárul mások rá gyanakodott semmit sem tud. Ad 4. Semmit sem tud. Ad 5. A fatens Muza Erzsébetet jámbor életű asszonynak lenni tudja, mindaddig is annak tartatott, míg Kulcsár András felesígivel együtt ezen rossz hírt ellene nem költötték.

Authenticata confirmat.

6. Testis Georgius Vékei incola Halasiensis annorum circiter 46. juratus examinatus fatetur. Ad 1. deutri punctum. Kovács Györegy Jutka névő leányának betegsígirül semmit sem tud. Ad 2. Semmit sem tud a fatens. Ad 3. Semmit sem tud, mivel Orbán János házához járatos sem volt. Ad 4. Szent Péteriné szájából a fatens hallotta, hogy Orbán János felesíge Kovács Erzsébet halála órájában Muza Erzsébetre Korsós István felesígire panaszkodott mondván, hogy nem az Isten, hanem Korsósné öli meg őtet. Ad 5. A fatens becstelensígit Muza Erzsébetnek nem tudja, nem is hallotta, egyedül csak azúlta, hogy a fatens felesígivel ilyen casus történt, járul ahhoz, hogy a Korsósné édesanyjának szájából azt hallotta, hogy az ő leánya nyilvánvaló boszorkány légyen.

Autenticatus confirmat.

7. Testis Joannes Orbán incola Halasiensis annorum circiter 20 jurata examinata fatetur.

Ad deutri punctum 1. Kovács György leányának Jutka nevőnek betegsígirül semmit sem tud vallani. Ad 2. A fatens néhai Kovács Erzsébetnek férje lévén igaz lelkivel vallja, hogy micsoda betegsígben lött légyen a felesíge nem tudja, hanem szájából hallotta panaszolkodásit, hogy Korsósné rontotta volna meg őtet, arrul is valóságos bizonyságot tészen, hogy amikor a fatens otthon volt soha akkor nem látta, hogy Korsósné a felesíge ágyának felvetésire oda jött volna ha csak olyankor, midőn a fatens odahaza nem volt. Ad 3. A fatens néhai Kovács Erzsébetnek férje lévén valóságos bizonyságot teszen, hogy midőn néhai felesíge Kovács Erzsébet lebetegedett, legislegelőször Zeke János felesígire Csatári Jutkára gyanóskodott, hogy tudniillik Csatári Jutka rontotta volna meg őtet annak utána, hogy néhai Kovács Erzsébetnek nyavalyája öregbedett, úgy azután Korsós István felesígire is panaszolkodott. Ad 4. A fatens azt nem hallotta, hogy Szent Péteriné kényszerítésibül néhai felesíge Kovács Erzsébet Korsós István felesíge Muza Erzsébetre gyanóskodott, hanem tulajdon szájábul néhai Kovács Erzsébetnek Muza Erzsébetre való gyanóságát hallotta. Ad 5. A fatens soha annak előtte Muza Erzsébetnek hírit s nevét becstelensígben nem hallotta, csak az ólta, hogy néhai Kovács Erzsébet, úgy Kulcsár András felesígestül ezen híreket reá feltámasztották.

Authenticatus confirmat.

8. Testis Joannes Szallay incola oppidi Halas annorum circiter 17 jurata examinatus fatetur. Ad omnia puncta his formalibus scientiam expressat. Egész három esztendőknek elfolyása alatt szolgálván Korsós István házánál legkisebb bőbájos boszorkányos és ördöngős cselekedetit Korsós István felesíginek Muza Erzsébetnek nem tapasztalat[!].

Confirmat authenticatus.

9. Testis Joannes Tóth incola Halasiensis annorum circiter 25. juratus examinatus fassus est. Ad 1. ad omnia puncta taliter reponit. Vagyon már majd 20 esztendeje miolta Korsós István Muza Erzsébetet felesígül elvette, mindenkoron a fatens szomszédságában lakván sütött is főzött is Muza Erzsébet a fatensnek, soha Muza Erzsébetnek legkisebb gonosz, boszorkányos, ördöngős cselekedetit nem látta, se nem tapasztalta, csak azolta, hogy Kulcsár András felesígestül fejire felállítottak ilyetin boszorkányos gyalázatokat.

10. testis Michael Varga incola Halasiensis annorum circiter 32 juratus examinatus fatetur. Ad omnia Deutri puncta declarat scientias suas sequentibus. Vagyon már öt esztendeje, hogy Korsós Istvánnak szomszédságában lakik, sőt a fejős akla is öszve vagyon ragasztva Korsós István aklával, soha legkisebb gonosz ördöngős és boszorkányos cselekedetit Muza Erzsébetnek nem látta s nem tapasztalta, annak előtte sem hallotta, egyedül csak azon időtül fogvást, miolta Kulcsár András ezen híreket Muza Erzsébetre a városban elszélesztette s elhintette. Hogy pediglen néhai Kovács Erzsébetet Orbán János felesígit, Kovács György leányát Jutkát, Korsós felesíge Muza Erzsébeth rontotta volna meg, nem látta, nem is tudja, csak hogy a városon híreket futni hallja.

Confirmat authenticatus.

11. Testis Georgius Tót incola Halasiensis annorum circiter 34 juratus examinatus fassus est. Ad omnia de eo utri puncta. Korsósné ellene semmit sem tud, egyebet jámborságánál, holott a fatens elégszer dolgozott Korsós Istvánnak, csak azúlta Korsós István felesíginek Muza Erzsébetnek rossz hírit hallja, miolta Kulcsár András itten lakik és ezen híreket ellene elhintette s kiterjesztette.

Confirmat authenticatus.

12. Testis Paulus Hajdu aeque incola oppidi Halas annorum circiter 40 deposito praevie corporali juramento examinatus fatetur. Ad omnia deutri puncta generalibus. Soha Muza Erzsébetnek gonosz, boszorkányos ördöngős cselekedetit nem látta s nem tapasztalta, csak azúlta rossz hallja miolta fogva vagyon Muza Erzsébeth, holott gyermeksigitül fogvást itt lakik a városban.

Authenticatus confirmat.

13. Fatens Helena Kis uxor Joanis Kardos incola oppidi Halas annorum circiter 49 jurata examinata fatetur. Ad omnia deutri puncta. Azt vallja, hogy Orbán János felesíge néhai Kovács Erzsébet száraz betegsígben volt, és ha az említett Kovács Erzsébeth most élne, kész volna fejire is esküdni ezen fatens, hogy bizonyára nem boszorkányos rontás által beteg volt, hanem nyilvánvaló száraz betegsíg volt rajta, nemkülönben a fatens nem messze lakván Kovács György házához, jó lélekkel vallja és tudja, hogy Jutka névő leányának nem más részrül származott a nyavalyája, csupán és egyedül azon ijedésbül mikor tudniillik a német pinze Kovács György házánál elveszett, mert csakhamar lebetegedett, de mivel már akkoron Korsós István felesíge Muza Erzsébeth gyalázatos hírek alatt volt, melyeket jobjára Kulcsár András felesígestül reá költöttek, így és innét Kovács György s maga leányát Jutkának betegsígit Muza Erzsébetre könnyen reá ragasztották, holott világos és valóságos dolog ez, hogy Muza Erzsébet leánykorában is a fatens házánál lakván édesanyjával együtt onnét is férhez kiadattatott, soha Muza Erzsébetnek a fatens gonoszságra hajlandóságát nem tapasztalta, azután is mindég is jó híre neve volt mindaddig, valameddig Kulcsár András felesígestül Muza Erzsébetet ilyetin gyalázatra ki nem terjesztették.

Authenticata confirmat.

14. Fatens Sara Márkus Joannis Csutora conthoralis incola oppidi Halas annorum circiter 30 jurata examinata fatetur.

Ad omnia deutri ilyen világos tanúbizonyságot tészen. Midőn Kovács György leánya Jutka beteg volt egyszer étszakának idein odahítták a fatenst könyvbül imádkozni, akkoron a fatens Kovács György felesíginek tulajdon szájábul hallotta, hogy a beteg leánya ijedésben megbetegedett, korán sem gyanakodott akkoron a fatens előtt Korsós felesígire Muza Erzsébetre. Járul ezekhez, hogy a fatens gyermeksígitül fogva közel lakván Muza Erzsébethez soha azelőtt rossz hírit s nevit nem hallotta, csak azúlta, miolta Kulcsár András felesígestül ezen híreket kibocsátották Muza Erzsébetre.

15. Fatens Elisabetha Szabó uxor Georgii Eszeni incola Halasiensis annorum circiter 34, jurata examinata fatetur. Ad omnia puncta a fatens így compendiose felel. Először. Orbán János felesíginek néhai Kovács Erzsébetnek betegsígirül ilyen világos dolgot magyarázhat, és bizonyságot tészen, hogy a fatens néhai Kovács Erzsébettel egy házban lakván történt, hogy egykor külest kásának törni volt néhai Kovács Erzsébet, akkoron Zényi János felesíge Csatárei Judit pálinkát innya adott, mely pálinkábul Zényi János és cselédjei ittak, és így mondván: – arra nem vethetek, hogy az ártott volna meg nékem, hanem inkább annak tulajdoníthatom egéssígemnek változását, hogy az öcsémnek segítvén kását törni, legottan küllörül leestem, és a' lágyékomat megütöttem, már, úgymond, nem tudhatom melyikre vessem. A fatens azután is bizonyos ideig néhai Kovács Erzsébettel egy házban lakván soha sem hallotta Kovács Erzsébetnek szájábul, hogy nyavalyája végett néhai Kovács Erzsébet Muza Erzsébetre gyanakodott légyen, holott bizonyos az, hogy azon időtül fogva, néhai Kovács Erzsébeth fel járásában mind halálig száradott és ugyan esztendő múlva meg is holt, annak utána a fatens, hogy néhai Kovács Erzsébetnek házátul elment, éltiben Muza Erzsébetre mit beszélt mit nem, a fatens odajáró nem volt, azért nem tudhatja úgy. Másodszor. Kovács György Jutka leányának betegsígirül ilyen világos dolgot tud, hogy bizonyos estve a fatens Kovács György házánál fonni volt, azon estve Jutka leánya tyúkólba ment, és onnét egy döglött tyúkot kézben hozott, leülvén az ablak mellé hallgatózván csak hamar így szóllott: – anyámasszony zörgése vagyon tyúkólban. Akkoron azon leányzóval a kisebb leány is kiment ismét más eleven tyúkot az ablak alatt megfogván béhozták a házban. Tovább is azon helyre leülvén Jutka leányzó másodszor is tyúkoknak zendülését hallván kimentek a tyúkólba az anyjával öccsivel és bátyjával. Az édesanyja, bátyja és kisebbik leány kívül maradtak, Jutka leányzó pediglen döglött tyúkot az édesatyjának az ágya eleibe hozta. A leányzó nehezen szólhatott, dadogott, mondván: – hamar édes apám úr, mind oda lesznek a tyúkok. Annak utána a fatens azonnal hazament, melyek történtek Kovács György házánál, a fatens azon étszaka nem látta, hanem mintegy másfél hétre sokszor nevezett Jutka leányzó lebetegedett, a fatens is látogatására kétszer odament, de akkor a fatens előtt beteg leányzó öt napok alatt mindenkor csak a szívit fájdalta, hogy, úgymond a szíve fáj, ingyen és korán sem legkisebbet Muza Erzsébetre sem szólott vagy panaszolkodott. Hatodik napra kelve akkor is a fatens Kovács György házához ment, már akkor a' Jutka leány elmerevedett, senkihez nem szólhatott, azon időben is legkisebb szózat és gyanóság Muza Erzsébetre még nem futamodott. Annak utána ismét mintegy hét múlván a fatenst Kovács György magához elhívatta, belépvén Kovács György házában látta, hogy Kovács György öliben tartja Jutka leányát,

a fatens ház közepin megállván így szóllott: – minek hivatott engemet kegyelmed Kovács György úr? Mondá Kovács György: – kérdezd Örzse mit lát Jutka leányom. A fatens ilyen kérdéssel megszólítá a Jutkát: – mit látsz Jutka? Felele: – Korsós, Korsósnét. De csak lassú szóval. Ezen időtül fogva elfutamodott a hír, hogy Kovács György Jutka leányát Muza Erzsébeth Korsós felesíge rontotta meg. Mi illeti pediglen Muza Erzsébetnek Kulcsár Andrással öszvehabarodását, azt nem tudja, mivel a fatens annak előtte Nagy Kunságban Kis Uj Szálláson lakott, és így amikor a fatens idejött lakni, már akkor Kulcsár Andrással háborodásban voltak, következendőképpen annak előtte Muza Erzsébet micsoda becsületben városban tartatott, a fatens nem tudja.

Authenticata confirmat.

16. Fatens Catharina Kaszap consors Joannis Turzo oppidi Halas incola annorum circiter 42 jurata examinata fatetur. Compendiose ad omnia puncta ilyen tanúbizonyságot tészen. Néhai Kovács Erzsébet Orbán János felesíge mikoron megbetegedett harmad nap múlva, lakott egy öreg leány Szilágyi Örzse azon leány a fatens házához ilyen hírt hozott, mondván: – édes asszonyom mit hallottam én, azt mondják, hogy Csatári Judit Zényi János felesíge pálinkában adott valamit innya Kovács Erzsébetnek, és attul rosszul vagyon. Kire a fatens így felele a leánynak: – jaj, laktam én Csatári Judittal, bizony annak semmi boszorkánysága nincsen, egyedül nagy éles nyelve hogy van. Annak utána sok idők múlva hallotta a fatens, hogy Muza Erzsébetre is beteges Kovács Erzsébet gyanóskodott. Mi illeti pediglen Kovács György leányának betegsígit, távol lakván Kovács György házától az iránt semmit sem tud, úgy nemkülönben. Mi illeti Muza Erzsébetnek jámborságát, mindenkoron jó hírő nevő asszonynak lenni hallotta, hanem azúlta, hogy Kulcsár Andrással öszvehabarodtak, folynak ellene ilyen gyalázatos hírek.

Confirmat authenticata.

17. Fatens Judita Kulcsár Pauli Hajdú conthoralis, oppidi Halas incola, annorum circiter 22 jurata examinata fatetur. Ad omnia deutri succinte így vallja. 1. Kovács Erzsébetet nem ismérte. 2. Kovács György Jutka leányának betegsígirül semmit sem tud. 3. Kulcsár András teheneinek megvesztésekrül semmit sem tud. 4. Másoktul hallotta, hogy Korsós felesíge Muza Erzsébet Kulcsár Andrással veszekedtek a megdöglött tehenek végett. 5. A fatenst ugyan Korsós István házához vitték férhez, sem házánál való lakásában, sem másutt Muza Erzsébetnek rossz hírit nem hallotta, egyedül csak azulta, hogy Kulcsár Andrással öszveháborodtak. Confirmat authenticata.

Quam modo praevio per nos peractam inquisitionem inclyta sedria officiose et respective humillime repraesentamus et debuit times[?].

Signatum Félegyháza, anno, et die ut supra.

Inclyti districtus Minoris Cumaniae ordinarius jurassor

Martinus Mihalkovics mp.

Adjunctus per Inclytum Regnum Hungariae juratus advocatus

Matthias Josephus Szegesdy mp.

Adjunctus Inclyti Districtus Minoris Cumaniae ordinarius jurassor

Alexander Bük mp.

VI.

1753. december 3., Kiskunhalas

AZ IRAT: A: JNSzmL Jászkun ker. Büntetőperek jkv. (Kiskunság, 1744–1756) 1753; 360–379. p.

Reassumpta est causa egregii Mathiae Zay Inclytum Districtuum Jazygum ac utriusque Cumaniae fisci magistralis ut actoris contra Elisabetham Musa sortilegam, nec habita cum procuratore rea productorum communicatione petit, ut levatatenus petisset. V. V.

Pro invinculata Elisabetha Musa idem, qui supra, et cum iisdem juris cautelis producit inquisitiones triplicis ordinis sub litteris A., B., C. cupiendo fassiones testium in iisdem contentorum coram figura judicii authenticari reservando caeteroquin generaliter reservanda.

Pro fisco magistratuli ab authenticandorum testium authenticatione praestolatur.

Authenticata partis incattae sub A., B., C. inquisitiones in unum corpus redacta sequuntur taliter. Pro invinculata incatta praehibita testium omni exceptione majorum coram Inclyta Sedria authenticatione, siquidem invinculata nonnisi suspiciosis quibusdam passionatorum, et sibimet ad invicem contradicentium, adeoque illegalium testium fassionibus gravata ab anni unius spatio una cum prole sua (cujus nimirum in carceribus perpesso partu miseria, ac squallor carcerum duplicata fuere) strictis detineretur in vinculis adeo, ut revera Christiana compassione digna sit, dum praesertim innocentia vita ejusdem huc adusque transacta tam notorietate publica probaretur, quam et fidedignis testium sub A., B., C. productis luce meridiana clarioribus indiciis, ac fassionibus, fassionesque testium per fiscum Magistralem productas adeo diluentibus, ut ne suspecta quidem, tanto minus rea incatta judicio videri possit, quod idem deducitur sequentibus. Namque fassione testis in ordine primi Andrea Kulcsár indivulata duplicis actus magici rea esse praetextuatur, et quidem

1., quod invinculata dicto testi ejusque uxori Catharina Dobradi, ac Juditha Babuts et Helena Markus praesentibus sponte benevoleque nemine cogente retulisset se noctis cujusdam vespere ante domum Joannis Zséni splendido indutam vestitu, appositis mensa ferculis lautioribus poculis item et orbiculis argentens, aliisque ornatibus oppiparam sumpsisse caenam, ex post vero curru (cui sex equi prajuncti fuerant) trium horarum defluxu ad Méllykút, et Eszék vectam, et revectam fuisse, quod quia ob distantiam praememoratorum locorum ab oppido Halas spatio trium horarum repugnaret adeoque actum hunc fuisse magicum.

2. Item, quod invinculata testis primi Andrea Kulcsár, ac 2. Catharina Dobradi intra quatuor annos quinque vaccas mulgibiles arte magica adeo extenuasset, ut una cum vitulis crepare debuerint, et hanc suspicionem Andreas Kulcsár, cum consorte sua haberet, ex relatione Juditha Sánta testis magistratualis in ordine 5., quod eandem invinculatam vidisset intra portam areae Andreae Kulcsár terram volae levatam abstulisse. Jam vero 1. apparet ex combinatione fassionis testium horum duorum, eosdem tametsi uno, eodemque tempore ab invinculata praescripta audivissent, tamen in multis difformiter fateri pronum est, 2., clarum manifestumque est mentionatos testes Andream Kulcsár, et Catharinam Dobradi invinculatae summe passionatos esse immo in continuis cum invinculata discordiis vicinitatem coluisse ex fassionibus testium partis incattae, utpote 1., 2., 6., et 15., docetur, ex quorum testium uti et aliorum fassionibus id quoque positive apparet, quod invinculata

tam diu bona, honesta timorataque vita esse communiter existimata fuerit, quamdiu praefati duo testes magistratuales ipsam sortilegam esse ex inani suspicione nocumenti suis pecoribus illati non praetextuasserint, quod autem suspicio hac contra invinculatam inanis, et frustranea fuerit, probatur notorietate publica, recenter enim evolutis annis complura pecora lue communi in oppido Halas perivisse, immo ex partibus distantibus appulsas qualia praefatorum duorum magistralium testium fuere, ob mutationem aeris et pascui interire, docetur item fassionibus in inquisitione partis incattae contentis testis 4., 5., et 6. annis illis, quibus mulgibiles quinque vaccae memorati Andreae Kulcsár perierant, multorum aliorum hospitum longe majori numero communi lue crepuisse, sed et nihil in his partibus rari foret spatio quatuor annorum quinque pecore e pluribus emori, nihil hic obstante fassione Judithae Santa testis magistratualis 5., tum ex eo, quod eadem, uti ab intra deducetur, invinculata summe passionata sit, tum vero ex eo, quod eadem, an invinculata hunc in finem terram in area Andrea Kulcsár levaverit? ut pecoribus noceat, nullam scientia sua rationem assignare valeat, sed et dato non concesso testis haec omnibus numeris absoluta foret, tamen ex ratione immediate adducta nec semiplenam probam coram jura faceret, docetur item 3. ex benigno invinculata examine, prout et credi par est. Somnia et non evidentiam rei coram testibus illis duobus magistratuales narrata fuisse. 4. accedit et id, quod Andreas Kulcsár et Catharina Dobradi narrationem invinculata praesente Juditha Babuth se audivisse referant. Juditha vero Babuth testis magistratualis 3., illa non ab invinculata, sed a praescriptis duntaxat fatentibus se audivisse juraverit, et jurata testis hujus hac fassione juratum priorum testium testimonium positive labefactaretur. Hinc praemissis ita stantibus, habita item ratione fassionis Juditha Babuth fidem primi Andrea Kulcsár, et secunda Catharina Dobradi semiplena proba labefactantis et in suplementum hujus consideratis legalibus eorundem defectibus ex quo iidem perpetuas (uti monstratum est) cum invinculata fovissent inimicitias, talium autem fassiones in judicio pro nullis haberi deberent, idque argumento tituli 27. 2. et a paritate prologi tituli 14. [paragraphi] 6., ideo in conformitate attactarum legum easdem pro nullis declarari necessaria foret consequentia.

Quod autem fisci magistratualis testis in ordine 4. Juditha Nagy consortis Georgii Vékei fassionem concernit, hanc turbatam, et sibi non bene praesentem, adeoque ad testificandum non idoneam fuisse, series fassionis ipsius propria testatur. Fatetur enim: – ámbár fényes nappal is az szőlőben kiment, az kutyáknak sokasága körülvévén, majdhogy meg nem ették őtet. Hinc fatens in his circumstantiis existens, et male disposita, ex quo per Andream Kulcsár et Catharinam Dobradi de praetextuatis invinculata artibus magis duo vulgata fama hujus quoque aures attigisset, facile fassione sua contentas immaginationes invinculata appingere potuit, prout id nec aliter supponi potest, ex quo testis eadem etiam de impossibilibus etiam fassionem faceret, fatetur enim: – egyedül csak onnét, hogy az fatens még leány fővel lévén, egész két hetek, miolta pedig asszony fővel volt, öt hetek alatt lónak odahordozták az fatenst. Jam autem contrarium deducitur in inquisitione partis incattae fassione testis 5. Georgii Vekei mariti testis praefata, qui utique rei fassionata optimam scientiam habere debet, et expresse fatetur, nunquam se vel unius noctis, tanto minus quinque septimanarum spatii absentiam uxoris suae observasse, immo, quod nec una quidem hora sine scitu ipsius abfuerit positive scire, prout id fassionibus etiam reliquorum testium Juditha Nagy vicinorum docetur manifeste, impossibile autem esset uno eodemque tempore fatentem Juditham Nagy Halasini quinque septimanis simul, et alibi constitui posse, hinc evidenter

concluditur fatentem aut turbatam fuisse, aut vero alio quopiam rationis defectu laborasse, et prout verum est, quod eadem tanto tempore nunquam abruerit, ita verum esse debet, quod ea, qua absentia sua tempore secum acta fuisse fatetur, realiter nunquam experta sit, verum aut imaginative duntaxat, aut in somnio praemissa concipere debuit, cui rationibus ex praeductis nulla adhiberi potest fides, tanto a fortiori, quod solare et negotio fassione aliorum testium non attacto fateatur.

Jam autem fassiones quoque testium magistratualium in ordine 5. Judithae Santa, ac mariti ejusdem testis 8. Georgii Kovács fassioni testis 7. filia sua Judithae Kovács superaedificata sunt, testis autem Juditha Kovács ob defectum aetatis titulo 126. 1. a testificando prohibetur, hinc ruente fundamento superaedificatum quoque ruere debet, sed et alioquin praescindendo ab aetate fassio Judithae Kovács velut vi et metu verberum extorta acceptari in judicio non potest, quamvis enim ab inquirentibus suo modo exacta sit, apparere tamen ex teste 8o Georgio Kovács verberibus ad fatendum eam adactam fuisse. Sed et 2. tam fassio. Mariti testis 5. Juditha Santa, quam fassio parentis testis 8. Georgii Kovács cum fassione filia testis 7. Judithae Kovács in pluribus substanti alibus etiam difformis est praesertim in expressione qualitatis morbi, et quantitatis temporis, quo morbus durasse asseritur. Testis enim 5. mense uno, testis verum 8., 7 mensibus circiter tribus morbum protractum fuisse testantur.

2. testis 5. et 8. longe majorem asperitatem et insolentiam morbi expressant, quam ipsum morbum perpessa filia testis 7.

3. testis 7. fatetur: – éjjel s nappal fojtogatván. Testis vero 5. et 8. statis duntaxat horis vexatam fuisse testantur.

4. testis 5. fatetur morbum filia per medicam Vadkertiensem curatum fuisse, et amplius non redivisse, testis vero 8. expost etiam longiori tempore statis horis morbum semper rediisse asserit caeterum. Horum fassioni superinducuntur per omnia contraria fassiones testium inquisitionis partis incattae 3., 4., 13., 12., et 13. ex quibus deducitur Juditham Kovács ex terrore quopiam praescriptorum testium fassionibus expressato in morbum graviorum incidisse, quin immo hanc morbi causam matrem etiam testem 5. Juditham Sánta coram teste decima tertia inquisitionis partis incattae recognovisse, quod idem consolidaretur etiam fassione ejusdem inquisitionis 14. ubi expressi innuit: – ezt mind Isten, mind ember látja, hogy nehéz nyavalyás, hogyan bántaná őtet Korsósné, mivel most mégyen húsért az mészárszékben, sőt az leány mindaddig Korsósnét elő sem hozta, míglen az édes atyja arra nem kényszerítette mondván az leányának: – ugye édes leányom, hogy Korsósné fojtogat téged? Ergo nec sola, sed ita instruente parente contra invinculatam fassa est, quare ex praemissis clare concluditur quam interessate et quali ex passione Juditha Santa contra invinculatam de terre vola in area Andrea Kulcsár (uti praetextuat) levata fassionem ediderit. Quare hac quoque testis ex praedeductis una cum marito suo Georgio Kovács eandem quam testes priores, juris censuram patetur.

Testis 6., 9. et 10. inquisitione magistratuali sub N. 1. contentorum fassiones adeo sibi contradicunt, ut fassio eorum sua sponte corruere debeat, quomodo verum enim erit, ubi fatetur: – miért nem szólhatsz hozzám? Akkor az beteg asszonynak szemeibül kicsordulván az könyvei így felele: – nem szólhatok szülém néném asszony. Kérdé ismét az fatens: – miért nem szólhatsz? Felele az beteg: – marisgálják az torkomot. Tovább is az fatens: – ki marisgálja? Felel az beteg: – Korsósné. Arra fatens mondotta az beteg asszonynak: – csak

álmodozol te. Proinde fatetur ab invinculata morbidam Elisabetham Kovács actualiter suffocari, et tamen requirendam invinculatam domi sua repertam esse, quod velut impossibile repugnat.

2. contrarium docetur inquisitione partis incattae contentorum testium 12., 14., 15. fassionibus, qui immediate fatentur, quod Elisabetha Kovács ex quodam casu et gravi lateris concussione infirmitatem suam ortam fuisse manifeste confessa sit.

Quod item 3. infirma Elisabetha Kovács quamdiu praesens bene sibi fuerat, suspicionem causata sibi infirmitatis de aliis, et non de invinculata habuerit, fassionibus ejusdem inquisitionis testium 3., 6. et 15. aperte docetur. Ex eo, quoniam crimina in judicio probari, et non praesummi deberent. Fassiones vero testium sub N. 1. productorum ex rationibus per allegantem adductis, et defectibus praerecensitis ad exigentiam supra citatarum legum sua destituerentur firmitate, edocto in contrarium fassionibus testium partis incattae quod invinculata nunquam criminis sortilegii vel suspecta fuerit, priusquam per praemissos illegales testes ex meris suspicionibus pro tali divulgata fuisset, invinculatam judicialiter indemnandam, ac absolvendam cuperet, et reservat.

Pro fisco magistratuali procurator rea defensam depromere nititur sub sequentibus.

1. Nude dicit passionatorum sibi invicem discrepantium testium magistratualium fassionibus eandem gravari, ac notorietate publica innocentiam vita ejusdem legitimare intendit dein

2. Conatur evincere ob periculum quinque vaccarum eandem gravari non posse, ac 5. testem sub N. 1. Juditham quippe Santa passionatam statuit:

3. Benignum rea examen in tutamen sui adducit, et somnium dictorum suorum narrasse reputat.

4. Fassiones 1. et 2. testium sub N. 1. labefactare intendit ideo, quasi vero Juditha Babuth tertia ejusdem producti testis praesens fuisset, dum in fassione ejusdem contenta narrasset, eadem vero testis tertia absentiam praeseferret.

5. Disordine exceptive recurrit ad 1. et 2. N. 1. Testes tum ex praemissis, tum intuitu cujuspiam inimicitiae eosdem spondendos cupit, ac 4. aeque N. 1. testem ex appicta diversitate fassionis turbatam dicit, ac fassionem testis ejusdem 4. fassione testis sui 5. evertere molitur

6. Iterum contra testem sub N. 1., 5. Juditham Sánta et 8. Georgium Kovács excipit, ideo, ac si audita a filia teste utpote 7. undecim annorum narrarent, et ideo ruente fundamento superaedificatum stare non posse adstrueret.

7. Testium 5., 7. et 8. fassiones elicere vult fassionibus testium suorum 3., 4., 12., 13. et 14. concomitanter achillem defensa sua ponit in eorundem testium fassionibus, ac contra testes 6., 9. et 10. N. 1. ingenuine excipit ac iterum testes suos 12. et 14. inducit, mediantibus quibus Elisabetham Kovács ex concussione lateris sui quampiam infirmitatem traxisse, sequaciter eandem Elisabetham Kovács fassionibus suorum 3., 6., et 15. testium lecto affixam estitisse praecendit. Hac sunt procuratoris rea in medium adducta ratiocinia. Ad qua opponitur 1. Ad primum. Passio ab invinculata imaginata absque ulla proba dicitur, et ideo dicere, et non docere perinde est. Quo ad praetensam notorietatem publicam juxta intellectum negativorum punctorum in inquisitione partis incattae contentorum innumeri testes invenientur ubique suffragio attamen conatui rea esse minime possunt.

2. ad secundum. Fiscus magistratualis argumentum et fulcrum suum in subsecuta quinque vaccarum crepatione non ponit, verum in verbis rea absque requisitione prolatis, ac subsecutis nocivis effectibus collocat, prouti 5. N. 1. primi testem passionatam inconvenienter statuit, qua testis elevationem gleba ac ad caminum interventam vaccarum protensionem de dic oculate cum viderit, passionis argui nequit. Ideo

3. ad tertium. Longe aliter fassiones sub numero 1mo evincunt, quam ipsius benignum examen habeatur, nemo enim de se sensu articuli 41. 1720. testimonium praebere valet, ex quo autem reiteratis vicibus testem sub numero 1, 1. et 2. in eo labefactare intenderet, quod ii tertia testis Juditha Babuth praesentiam illa vero absentiam suam dicat, per id testes eosdem non elidit, in quorum duorum ore veritas, et alioquin dicta tertia testis ob senectutem, ac oblivionem memoria, praesentia ejus non recordatur. Et sic

4. ad quartum. Absque ulla proba praetensam inimicitiam testes primum ac secundum fovisse appingit, eandem etenim neque unico teste evincit, sed nec supponi potest, vel maxime in cause sangvinis. Testem ibi inimicam esse, ubi nec commodum nec incommodum ejus subversatur, inapplicabiliter igitur citaret titulos 14. Prob. 27. 2. Neque testem 4. veritatem elicientem incante turbatam esse a parte idicitur, cujus fassio inspiciatur, nulla discrepantia ex inde concluditur, quam testem nec partis J. 6tus testis evertit, potius idem est contra ream, quia debilitatem et flavedinem uxoris suae expertus tristi compassione erga illam ducebatur in qua si etiam rea equitavit. Maritus artem magicam advertere nequivit. Sed nec

5. ad quintum. Testis N. 1. 5. narrat benevolam fassionem filia sua verum bene, et rite 8. eiusdem aegritudinem, et frequentem suffocationem videns, ac innocentia eius verba audiens fatetur, puer etenim verum loqui supponuntur, ubi non ex petulantia, sed ex iusto dolore loquuntur, sed nec sortilegium ita experiri valeret, quam idem, cui nocumentum affertur. Postremo

6. ad sextum. Militis pecuniae deperditionem perperam infirmitati testis N. 1. 7. ad stoneret, quale etenim argumentum esset: Pecunia militis periit, ergo Juditha Kovács est infirma, et in nervis contrita? Quisque prudentum iudicet, et id, an narrationi garrularum feminarum praetensa inimicitia adscribi valeat?

Nullatenus igitur procurator rea testes N. 1. debilitat, immo ex 1. et 2. fassionibus patet, quali nam sortilegio divisorio, et consultorio in carpente vecta sit? qualiter podicem aurigae pristillo pulsaverint? Apparet denique ex subsequis reliquorum testium fassionibus, qua modalitate alios ad amplectendum sortilegium animaverit? qualiter cum iisdem stipulare affectuaverit? qualiter aliis in corporenocumentum, prius debilitatem, ex post mortem intulerit? Qualiter denique complures contriverit? et suffocaverit? Testante testis 11. authenticata fassione sub numero 1.

Quia vero ex praemissis evinceretur ream crimen laesae majestatis divinae commisisse, ac per praestigiationes comprobatas directe in diminutionem honoris Divini tetendisse, ideo fiscus magistralis ad eliciendos criminis consortes ream tortura subjici, post condemnationem vero rogo apponendam, et igne in cineres redigendam decerni, hocve modo sui in demeritum, aliorum vero salutare in exemplum e modis proborum tolli.

Pro invinculata. Testis numero 11. nondum authenticata, et id eo in serie testium per allegantem nec observata fassionem suam in verbis matris invinculata partis locaret, ideo nullam coram jure considerationem induceret. Quoad reliquas autem fisci magistralis

inductiones provocat. Semet ad superiorem replicam protestatur autem sollenniter super petita tortura, quae in praesenti casus ubi omnia humano probari possunt testimonio, locum habere non potest, donec enim eliciende veritatis modus alter aliquis potest haberi, tamdiu tortura adinveniri non debet, idque pro eo duntaxat casu, dum judices de reatu capitali torturiandi probis sufficientibus convincuntur. Proinde perlectit ultronee quoque inclytum judicium ad rationes supraadducas, et squallorem carcerum per invinculatam une cum prole jam spatio unius anni per pessum, et submittit judicio.

Deliberatum est.

Perpensis, inqu[– –] judiciariam trutinam assumptitam fisci magistratualis, quam Elisabetha Musa processualibus documentis, ac inquisitionibus, quamvis ex duorum testium authenticatorum Andrea Kulcsár, et consortis ejusdem Catharina Dobradi fassionibus eveniret, praefatam Elisabetham Musa ante sex annos narrasse, qualiter eadem cum Anna Hőss nocturno tempore, arteque magica Eszekini fuerit, qualiave ibidem viderit? Quali praterea curru eorum, et ad Mélykút vecta fuerit, qualiter denique convivata cum sociales sit. Quia tamen attactorum Andrea Kulcsár, et Catharina Dobrádi fassiones vel ex eo incredibiles forent, quod Juditham quoque Babuth discursui illi per invinculatam in domo attactorum testium facto praesentem fuisse saterentur, haec vero se[– –] praesentem fuisse iurata negaret, caeteroquin autem semper bona ac honesta fama matronam partem incattae fuisse publica notorietas testaretur, nec ante, quam attacti bini testes cum rea [– – –]

VII.

1754. május 13., Kiskunfélegyháza

AZ IRAT: A: JNSzmL Jászkun ker. Büntetőperek ir. 1753. 1. füzet 1. k. N. 139.

Anno 1754. die 13. Maii in privilegiali possessione Kun Fél Egyháza idem Fiscus Magistratualis, qui ab ante institutum presens reassummit, et habita cum procuratore rea productore communicatione, petit, ut levata tenus petiisset.

Pro inviculata Elisabetha Musa idem, qui supra, et eum iisdem juris cautelis producit inquisitiones triplicis ordinis sub litteris A., B., C. cupiendo fassiones testium in iisdem contentor coram figura judicii authenticari, reservando caeteroquin generaliter reservanda.

Pro Fisco Magistratuali. Ab authenticandorum testium authenticatione praestolatur.

Pro invinculata, praehabita testium omni exceptione majorum coram ita sedria authenticatione, siquidem invinculata non nisi suspiciosis quibusdam fassionatorum, et sibimet ad invicem contradicentium, adeoque illegalium testium fassionibus gravata, ab anni unius spatio una cum prole sua (cujus nimireum in carceribus perpesso partu miseriae, et squallor carcerum duplicata fuerant) strictis detineretur in vinentis, adeo ut revera Christiana compassione digna sit, dum presertim inocentia vita ejusdem huc ad usque transactae tam notorietate publica probaretur, quam et fidedignis testium sub littera A., B., C. productis luce meridiana clarioribus fassionibus, fassionesque testium per Fiscum Magistratualem conductas adeo diluentibus, utne suspecta quidem tantominus rea incatta judicio videri possit, quod idem deducitur sequentibus incattae tamque fassione testis in ordine primi

Andrea Kulcsár et secunda Catharina Dobradi consortis quippe Andrea Kulcsár, invinculata duplicis actiis magici rea esse pretextuatur, et quidem 1., quod invinculata dictis testibus, ac Juditha Babuts, et Helena Márkus presentibus, sponte et benevole nemine cogente retulisset, se noctis cujusdam vespere ante domum Joannis Zsenyi splendido indutam vestitu, appositis menta ferculis lautionibus, poculis item et orbiculis argenteis, aliisque ornatibus, opiparam sumpsisse canam ex post vero cursus, cui sex equi prejuncti fuerant, trium horarum defluxu ad Mélykút, et Eszék vectam, et revectam fuisse, quod quia ob distantiam prememorator locorum ab opido halas spacio trium horarum fieri repugnaret, adeoque actum hunc fuisse magicum. 2do Item, quod invinculata testis primi Andrea Kulcsár et 2do Catharina Dobradi, consortis ejusdem intra 4. annos 5. vaccas mulgibiles, arte magica adeo extenuasset, ut una cum vitulis crepare debuerint, et hanc suspicionem Andreas Kulcsár cum consorte sua haberet ex relatione Juditha Santa testis magistratualis in ordine 5., quod eandem invinen[?] latam vidisset, intra portam, area Andrea Kulcsár terram (vola) levatam abstulisse, jam vero 1mo apparet ex combinatione fassionis horum duorum testium, eosdem tametsi uno eosdemque tempore ab invinenlata[?] prescripta audivissent, tamen in multis diformiter fateri, et quodem primo in verbis, ubi dicit testis 1. Még az ólak is sindelesek. Testis vero 2. Még az ólak is arany sindellel vannak béfödve. 2. testis secunda dicit, mely is cifra szőnyeggel volt béterítve, minden személy előtt egy ezüst tányér, és ezüst pohár volt. Testis autem 1. simpliciter Zsényi János háza előtt ettünk vacsorát, Tertio testis 1. dicit: – ott kidőtött a kocsisunk a hintóbul, és amidőn a kocsit felemeltük volna, Testis vero 2. Ottan félvén, hogy a kocsis földönt bennünket 4. Primus refert, azután elmentünk egy óra alatt Eszékre, ottan is egy óráig mulattunk. Testis autem 2. Onnét Eszékre elmentünk, addit: – ott is ettünk, ittunk, egy órát mulatván. 5. Primus dicit, ugyan csak erővel bényomta a számba, azután ez újt pohárbul is. Secunda vero Ugyancsak erővel bényomta a számba, másféle pecsenyénk is elég volt, azután ezüst pohárbul. 6. Primus dicit, bizony nem álmottam én. Sed vero simpliciter, dehogy álmodtam, prout et aliis in locis disconvenissent, clarum item 2. et manifestum est, mentionatos testes Andream Kulcsár et Catharinam Dobrády invinculata summe passionatos esse immo in continuis cum invinculata discordiis vicinitatem coluisse, ex fassionibus testium in inquisitione sub littera A. producta, utpote testis 1., 2., 6. docitur, ex quod testimonio id etiam positive apparet, quod invinculata tam diu honesta ac bonae timorataeque vitae esse, communiter ex instimata sit, quamdiu praefati duo testes, ipsam sortilegam esse ex inani suspicione nocumenti pecoribus suis illati non praetextuassent, quod autem suspicio haec contra invinculatam inanis et frustranea fuerit, probature notorietate, publica, recenter enim evolutis annis complura pecora hic communi in oppido Halas periisse, immo ex partibus distantibus appulta, qualia, praefator testium fuerant, ob mutationem arcis, et [– – –] plerumque, perire, docetur item fassionibus sub littera A. contemptis, utpote testis 5., 6., 7., annis illis, quibus mulgibiles 5 vacca, memorati Andrea Kulcsár perierant, multorum aliorum hospitum longe majori numero communi lue perivisse. Sed et nihil in hoc partibus rari foret. Spacio 4. Annorum 5. pecora e pluribus emori, nihil hic obstante fassione Juditha Sánta testis magistratualis quinta, tum ex eo: quod eadem ut ab infra deducetur invinculatae summae[?] passionata sit tum vero ex eo, quod eadem, an invinculata hunc in finem terram in area Andrea Kulcsár levaverit[?] Ut pecoribus nocent? Nullam scientia sua rationem allignere valeat, sed et dato non concesso testis haec omnibus numeris absoluta

foret, tamen ex ratione inmediate aducta nec semiplenam probam coram iure faceret; Dicetur item 3. ex benigno inviculata examine, prout et credi par est. Somnia, et non rei evidentiam coram. Testibus prescriptis narrata fuisse. 4. Accedit et id, quod Andreas Kulcsár, et concors eius Catharina Dobrádi et narrata inviculata presente Juditha Babuth se audivisse referant, Juditha autem Babuth testis magistratualis 3. illa non ab invinculata, sed a praescriptis duntaxat fatentibus se audivisse iuraverit, et iurata fassione huius testis utpote semiplenam probam facientis, iuratum priorum duorum testium testimonium positive labefactaretur, hinc praemissis ita stantibus habita item ratione fassionis Juditha Babuth fidem primi Andrea Kulcsár et secundae Catharina Dobrady semiplena proba labefactantis, et in supplementum hujus consideratis legalibus praemissorum duorum testium defectibus, ex quo iidem perpetuas (uti remonstratum est) cum inviculata fovissent inimicitias, talium autem fassiones in judicio pro nullis haberi deberent ... [adquel?] Argumento tituli 227. paragraphi 2. et a paritate prologhi tituli 14. Paragraphi 6. tractatus item Praxis Criminalis partis 1. articuli 21. partis 1. adeo, in conformitate praecitatorum legum easdem pro nullis declarari necessaria fovet consequentia.

Quod autem Fisci Magistratuali testis in ordine 4. Juditha Nagy, consortis Vékei fassionem concernit, hanc turbatem, et sibi non bene presentem, adeoque ad testificandum non idoneam fuisse, series fassionis ipsius propria testatur, fatetur enim: – ámbár fényes nappal is a szőllőbe kiment, a kutyáknak sokasága környül vévén, majdhogy meg nem ették őtet, ilyen félelmekben lévén. Hinc fatens in his circumstantiis existens, et male disposita ex quo per Andream Kulcsár, et Catharinam Dobrádi praetextuatis invinculata artibus magicis divulgata fama huius quoque aures attigisset, facile fassione sua contentas immaginationes invinculata attingere potuit, prout id nec aliter supponi potest, ex quo testis eadem de in possibilibus etiam fassionem faceret, fatetur enim: – egyedül csak onnét, hogy a fatens még leányfővel lévén egész két hetek, miolta asszony fővel volt, 5 hetek alatt, ló állítván oda hordozták a fátenst.

Jam autem contrarium deducitur in inquisitione sub littera C. fassione testis 6. Georgii Vékey mariti testis praefata, qui utique rei fassionata optimam scientiam habere debet, et expresse fatetur, absentiam uxoris suae observasse, immo quod nec una quisdem hora sive scitu ipsius obfuerit positive serie prout id fassionibus omnium reliquorum etiam testium in vicinitate Juditha Nagy habitantium manifeste docetur, impossibile autem esset uno eodemque tempore fatentem Juditham Nagy Halasini 5. septimanis, et iisdem ipsis 5. septimanis alibi locorum constitui potuisse, hinc evidenter concluditur fatentem aut turbatam fuisse, aut alio quopiam rationis defectu laborasse, et prout verum est, quod eadem nunquam tanto tempore abfuerit, ita verum esse debet, quod ea, quae absentiae suae tempore secum ac tam esse fatetur, nunquam realiter experta sit, verum aut imaginative duntaxat, aut in somno praemissa concipere debuit cui nulla fides rationibus ex preadnetis[?] adhiberi potest, tanto a fortiori, quod sola de re et negotio, fassione aliorum testium non attacto fatentur.

Jam autem fassiones quoque testium magistratualium in ordine 5. Juditha Santa, et mariti eiusdem testis 8. Georgii Kovács fassioni testis 7. filia sua Juditha Kovács superaedificata sunt, testis autem Juditha Kovács ob defectum aetatis titulo 126 partis 1. et 27 2. a testificando prohibetur hinc mente fassione hujus tanquam fundamento fassiones etiam testis 5., 8. tanquam super aedificatum ruere debere necessaria foret sequale, sed et alioquin pro scindendo ab aetate fassio Juditha Kovács velut vi et metu verberum extorta acceptari in

iudicio non potest quamvis enim ab inquirentibus suo modo exacta sit a parente tamen eius teste 8. Georgio Kovács verberibus ad fatendum adactam fuisse series fassionis eiusdem Juditha Kovács manifeste testatur, sed et 2. tam fassio matris testis 5. Juditha Santa, quam fassio parentis testis 8. Georgii Kovács cum fassione filia testis 7. Juditha Kovács in multis substantialibus etiam diformis est, praesertim in expressione qualitatis morbi, et quantitatis temporis quo morbus durasse asseritur. Testis enim 5. mentio uno testis vero 8. et 7. mentibus circiter tribus morbum praetactum fuisse testanture, secundo testis 5. et 8. longe majorem aspertatem, et insolentiam morbi expressant, quam ipsam morbum perpessa filia testis 7., Tertio testis 7. fatetur eius: – nappal fojtogatván. Testis autem 5. et 8. statis duntaxat horis vexatam fuisse fatentur. Quarto testis 5. fatetur morbum filiae per medicam Vadkertiensem curatum fuisse, et amplius non redivisse. Testis autem 8. expost etiam longiori tempore statis horis morbum rediisse asserit. Quinto, testis 5. dicit, ad calcem fassionis: – parancsolta nékie, hogy senkinek ne szóljon, másképpen megöli őtet, és hogy már annak utána nem fogja bántani őtet. Testis autem 8. longe et aliter scilicet: – azt parancsolta nékem Korsósné, hogy ha kegyelmed édes apám uram a bírákhoz, avagy kapitány úrhoz elmégyen, bizonyára megöl, ha pedig nem megyen kegyelmed, semmi bajom nem lészen, azután valamint úgy is lett.

Sexto testis 5. et 8. fatentur suspicionem duntaxat. Respectu morbi filia sua contra invinculatam habuisse sed nec huius rationem positivam assignare possint, qualiter? aut quomodo? vel quare per invinculatam nocumentum hoc testis 7. illatum fuisset. Septimo, horum fassioni superinducuntur per omnia contraria fassiones testium inquisitiones sub littera B. producta, utpote testis 3., 5., 13., 14., 15. ex quibus deducitur Juditham Kovács ex tenore quodam praescriptor testium fassionibus expressato in morbum graviorem incidisse, quin imo 8. hanc ipsam morbi causam matrem etiam testem 5. Juditham Sánta coram teste 14. in inquisitione sub littera A. recognovisse, quod idem consolidaretur fassione etiam eiusdem inquisitionis 15. NB. expresse innuit: – ezt mind Isten, mind ember látja, hogy nehéz nyavalyás, hogyan bántaná őtet Korsósné, mivel most elől találtam, hogy mészárszékben ment húsért. Sőt a leányzó mindaddig Korsósnét elől nem hozta, valameddig az édesatyja Kovács György arra nem kényszerítette, mondván a leányának: – úgye, édes leányom, hogy a Korsósné fojtogat tégedet? Ergo nec se tota, sed ita instrumente parente contra invinculatam fassa est, quare expremissis clare concluditur, quam interessat et quali ex passione Juditha Sánta contra invinculatam de terra vola in area Andrea Kulcsár (uti pretextuat) levata fassionem ediderit, quare haec quoque testis ex productis una cum marito suo Georgio Kovács, eandem, quam testes superiores iuris censuram pateretur.

Testis 6., 9. et 10. inquisitione magistratuali contentorum fassiones adeo sibi contradicunt, ut fassio eorum a sua sponte corruere debeat, quomodo verum enim erit, ubi fatetur: – miért nem szólhatsz hozzám? Akkor a beteg asszonynak szemeibül kicsordulván a könyvei, így felele: – nem szólhatok szülém, néném asszony. Ismét kérdezé a fatens: – miért nem szólhatsz? Marisgálják – úgymond – a torkomot. Tovább is a fatens: – ki marisgálja? Felele a beteg: – Korsósné. Arra a fatens mondotta a beteg asszonynak: – csak álmodsz te édes leányom. Arra felele a beteg: – dehogy álmodok édes néném asszony, bizony Korsósné marisgálja a torkomot, és nem hagy szólnom, kérvén éntülem kezet, hogy olyanná legyek, mint ő, ha – úgymond – béadom a kezemet, azonnal olyan egésségre hozlak, valamely

egésségben annak előtte voltál. Ezen szavaira a fátens a beteg asszonynak így szólott: – majd ide elhívatom. Felele ezekre a beteges: – szemiben is merem mondani, mindetig édes szülém, néném asszony. Annak utána a fátens elhívatta a Korsósnét, eléjött, és a betegnek lábainál állván Korsósné, a beteg asszony bátran szóllott Korsósnéhoz eképen: – te Korsósné, te marisgálod az én torkomot, te kértél tülem kezet, hogy olyanná legyek mint te, és mihelyest béadom a kezemet, szinte olyan egésségre hozol engemet, amineműben annak előtte voltam. De a Korsósné mindenekben tagadást tett. Proinde fatetur ab invinculata morbidam Elisabetham Kovács actualiter suffocari, et tamen requirendo invinculatam domi sua repertam esse quod velut impossibile repugnat, aliter enim invinculata eodem tempore et in domo sua, et in domo Elisabetha Kovács existere debuisset. 2. Contrarium docetur inquisitione sub littera B. fassione testis 3., 13., 15., 16., et quidem speciatim fassione testis 13. et 15. qui immediate fatentur, quod Elisabetha Kovács ex quodam casu ex concussione gravi lateris infirmitatem suam ortam fuisse manifeste confessa sit, quod item 3. Infirma Elisabetha Kovács quamdiu sibi bene presens fuerat, suspicionem cantata sibi infirmitatis de aliis, et non de invinculata habuerit, fassionibus sub littera B. inquisitionis testis 3., 7., 16. aperte docetur, proinde ex quo crimina coram iudicio probari, et non praesummi oporteret, fassiones vero testium in inquisitione magistruali productorum ex rationibus per allegantem adductis, et defectibus prerecensitis de exigentia supra citatarum legum sua destituerentur firmitate edocto in contrarium sub litteris A., B., C. productorum testium omni exceptione majorum fassionibus quod invinculata nunquam criminis sortilegii vel suspecta fuerit, priusquam per permissos illegales testes et numeris suspicionibus pro tali divulgata fuisset, quare invinculatam iudicialiter indemni[– –]andam cuperet et reservat.

Pro Fisco Magistratuali, procurator rea defensam depromit sub sequentibus.

1. unde dicit passionatorum sibi invicem discrepantium testium magistratualium fassionibus, eandem gravari, ac notorietate publica inocentiam vita eiusdem legitimate intendit, deinde

2. Contra primum, et secundam sub N. 1. testes ex diformitate pretenda fassionis excipit ex eo, cum 1. dicat: – még az ólak is sindelyesek. 2.: – arany sindellel vannak béfödve. Quorum testium fassiones extensive describit, subsequenter 1. testi sub N. 1. arestum, sive carceres Halasienses ob ignotam culpam sustulisse, ait, insimul horum premissorum duorum testium erga ream praehabitam passionem, evincere fassionibus sub A. 1., 2., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14. et. 16. satagit.

Ultro nec

3. Supponit ob periculum 5. vaccarum eandem gravari non posse, ac 5. testem sub N. 1. Juditham quippe Santa passionatam statuit.

4. Benignum rea examen in tutamen sui adducit, et somnium dictorum suorum narrasse reputat.

5. Fassiones 1. et 2. testium N. 1. labefactare intendit ideo, quali vero Juditha Babuth 3. eiusdem producti testis – presens fuisset, dum in fassione eiusdem contenta narrasset, eadem vero testis 3tia Juditha utpote Babuth absentiam praeseferret. Iterum

6. Disordine exceptive recurrit ad 1. et 2. N. 1. testes tum ex premissis, tum intuitu cuiuspiam inimicitia eosdem seponendos cupit. Ac 4. adque N. 1. testem ex appicta diversitate fassionis turbatam dicit, ac testis eiusdem fassionem, fassione testis 6. sui sub C. evertere molitur.

7. Iterum contra testem sub N. 1. 5. Juditham Sánta, et 8. Georgium Kovács excepit, ideo, acti audita a filia sua teste quippe 7. undecim annorum narrarent, et ideo mente fundamento superaedificatum stare non posse adstrueret, cuius inocentis testis 7. fassionem in substantialibus alteratam per testes 5. et 8. eiusdem N. 1. esse contendit, ideo, cum mediante sua fassione exprimat in paragrapho: – parancsolta, megöli őtet, de ha nem szól, ment lészen, prouti 8. testem disconvenire inco [?] dicit, hogyha a bírákhoz megy, megöli őtet, attamen dicit, testes 5. et 8., suspicionem duntaxat habuisse.

8. Testium 5., 7. et 8. fassiones elidere vult fassionibus 3., 5., 13., 14. et 15. testium sub B. conconitanter achillem defensa sua ponit in eiusdem sub B. testium fassionibus, ac contra 6., 9. et 10. sub N. 1. testes ingemine excipit, ac iterum, atque iterum sub B. testes 13. et 15. inducit, mediantibus quibus Elisabetham Kovács ex laesione lateris sui quampiam infirmitatem traxisse, sequociter eandem Elisabetham Kovács fassionibus sub B. 3., 7., et 16. lecto affixam exstitisse pretendit: – haec sunt procuratoris rea in medium adducta ratiocitinia.

Ad quae opponitur primo ad 1. Passio ab invinculata imaginata absque ulla proba dicitur, et ideo dicere, et non docere, est perinde, quoad pretentam notorietatem publicam iuxta intellectum negativorum punctorum sub A., B. et C. innumeri dabites testes inveniuntur, ubique, suffragio attamen conatui rea esse minime possunt.

Secundo ad 2. Testium 1. et 2. N. 1. nulla discrepantia concluditur, uterque enim verba ex ore rea in presentia sui prelata profitentur de vaccis vero creptis fassiones suas certitudinaliter ad eam non detorquent, et ideo vi revelationis sortilega rea suapte absque quapiam requisione elicita habentur, glossam non patiuntur, et ideo sint testium complures, in quapiam discursu presentes eorundem unus accuratius observat verba prolata, quam alter. Hinc putativam passionem, quoad punctum deutri sub A. Quaesitum ex fassionibus, quoad hocce nullatenus evincitur cum adsint indices, et deputali Halasienses, qui testem 1. N. 1. maliciae cuiuspiam, a testificando amovere quenutis[!] non recognoscunt, tanto minus 2. testis 1. uxor Catharina Dobrády a testificando amoveri quiret, et ideo sub A. 1. ad 2. non passionate, sed vere iuxta fassionem. Rea eam sortilegam nominavit. 2. pariter id, quod 1. ad substantiam rei quaesita fatetur nihil, ad 2. sub A. Quaesitum, vicinarum garularum mulicrum rixa, et disceptationes facile emergibiles, aliquam componibiles, et judicem non requissentes, passionem non inducunt. Et ideo 9. sub A. nihil praeter oblocutiones, et garnulitatem a rea audita, 10. et 11. ad punctum sub A. quaesitum negative, 12. aeque dicit de magia eius nihil scire, 13. nihil praeter verba a rea audita. Ita 14. verba ab ea audita appicta esse dicit. 16. ad calcem imbecillitatem rea narrat, et ideo secundo ad 3. fiscus, magistratualis argumentum, et fulcrum suum in subscenta crepatione, 5. vaccarum non possit verum verbis rea absque requisitione prolatis, ac subsecutis novicis effectibus collocat, prouti 5. N. 1. testem passionatam inconvenientur statuit, qua testis elevationem gleba, ac ad camunum interventam vaccarum protentionem de die oculate cum viderit, passionis argui nequit, ideo secundo ad 4. Longe aliter fassiones sub N. 1. evincunt, quam ipsius benignum examen habeatur, nemo etenim de se sensu articuli 41. 1723. testimonium probere valeret, ex quo autem reiteratis vicibus testes 1. et 2. in eo labefactari intendat, quod ii 3. testis Juditha Babuth praesentiam, sola vero absentiam dicat, per id testes eos non elidit, in quorum ore stat veritas, et alioquin dicta 3tia testis ob senectutem, ac oblivionem, memorie presentiae eius non recordaretur. Et sic

quinto ad 5. Absque ulla proba pretensam inimicitiam testium 1. et 2. fovisse appingit, eandem etenim neque unico teste evincit. Sed nec supponi potest, vel maxime in causa sanguinis, testem ibi inimicum esse, ubi nec commodum, nec incommodum, eius subversaretur, inapplicabiliter igitur citaret titulos 14. Prologi et 27. partis 2. neve testem 4. veritatem elicientem in cante turbatam esse a parte rea dicitur, cuius fassio inspiciatur, nulla discrepantia ex inde concluditur, quem testem sub C. testis 6. non evertit, potius idem est contra ream, quia debilitatem, et flavendinem uxoris suae expertus tristi compassione erga ipsam ducebatur, in qua si etiam rea equitavit, maritus artem magicam animadvertere nequivit, sed nec

sexto ad 6. Testis 5. N. 1. narrat benevolam fassionem filiae suae verum, bene et rite 8. eiusdem aegritudinem et frequentem suffocationem videns, ac inocentia verba eius audiens, testis haccefatetur, pueri etenim verum loqui susponuntur, ubi non ex petulentia, sed ex iusto dolore loquitur. Sed nec sortilegium ita experiri valeret, quam idem cui nocumentum affertur, postremo

septimo ad 7. Militis pecunia deperditionem perperam infirmitati testis 7. N. 1. adstrueret, quale etenim argumentum esset, pecunia militis periit, ergo Juditha Kovács est infirma, et in nervis contrita, quisque prudentum iudicet, et id, an narrationi garrularum mulierum pretensam inimicitia adscribi valeat?

Nullatenus igitur procurator rea testes N. 1. debilitat imo ex 1. et 2. fassionibus patet, quali nam sortilegio divisorio, et consultorio in carpento vecta sit? qualiter pristillo podicem aurigae pulsaverint? Apparet denique ex subsequis reliquorum testium fassionibus, qua modalitate alios ad amplectandum sortilegium animaverit, qualiter cum iisdem stipulare affectaverit? Qualiter aliis in corpore nocumentum, prius debilitatem, ex post mortem intulerit, et procuraverit? Qualiter denique complures contriverit, et suffocaverit? Quin imo matrem etiam suam in toto corpore maleficiavit, testante testis 11. authentica fassione sub N. 1.

Quia vero ex praemissis evinceretur, ream crimen laesae majestatis Divinae commisisse, ac per praestigiationes comprobatas directe in diminutionem honoris. Divini tetendisse, ideo Fiscus Magistratualis petit ad eliciendos criminis consortes ream torturae subjici, post condemnationem vero rogo apponendam, et igne in cineres redigendam decerni, hoc ve modo sui in demeritum, aliorum vero salutare in exemplum, e medio proborum tolli.

Pro invinculata teste N. 11. nondum authenticata et ideo serie testium per allegantem nec observata fassionem suam in verbis matris invinculata locaret, qua ideo nullam coram iure considerationem induceret, quoad reliquas autem Fisci Magistratualis inductiones provocat semet ad superiorem replicam, protestant autem solemniter super petita tortura, qua in presenti ubi omnia humano probari possunt. Testimonio locum habere non potest donec enim elicienda veritatis modas alter aliquis haberi potest, tam diu tortura adinveniri non debet, idque pro eo dumtaxat casa dum iudices et de reatu capitali torturi [– –]andi probis sufficientibus convinculatam proinde reflectit ultronee quoque inclytum Judicium ad rationes supra adductas, et squallorem carcerum per invinculatam una cum proba iam spatio unius anni perpetum et submittit iudicio.

138.

1753. június 1., Kiskunhalas

A JÁSZKUN KERÜLET PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KORSÓS ISTVÁN FELESÉGE MUSA ERZSÉBET, SZABÓ KATALIN ÉS KOCZA KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: JNSzmL Jászkun ker. Büntetőperek ir. 1753. 1. füzet 1. k. N. 139.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 348. 442–453. p. [Részleges közlés]

Anno 1753. die 1. Junii in privilegiali oppido Halas, Inclyto Districtui minoris Cumaniae adjacente levata causa egregii Matthiae Zay, qua Inclytorum Districtuum Jazigum, et utriusque Cumaniae Fisci Magistratualis, ut actoris, qui invinculatas Elisabetham Musa, Catharinam Szabó, et sequentibus. Hogy Musa Erzsébet, Szabó Katalin, és Kocza Katalin jó Istenünknek és hazánknak törvényeivel nem gondoltak, hanem ördögökkel és boszorkányokkal cimborálni, egyszersmind szövetkezni bátorkodtak, ellenek itt sub N. 10. producált authenticálandó inquisitióbul kinyilatkozik, elannyira, hogy ők nemcsak oktalan állatokat és azoknak hasznait megvesztegették, sőt még néminemű embereket is megrontottak, következendőképpen, a tyúk tojást a kezeken kettévágván, azonnal abbul eleven csirke kiugrott, és azon csirkét elevenen edgyik a másika szájába nyomta. Kire való nézve említett fiscalis kivánja, hogy több ördögi és bőbájos cselekedeteknek és szövettségbeli társoknak kinyilatkoztatására hóhér által megkínoztassanak, annak utána in conformitate articuli 18. 1723. ad calcem 60. tractatus praesens criminalis, et quid est 43. Carpsovianae elevenen megégettessenek, és megmaradandó hamvok akár a levegő égben, akár közelébb találandó vízben szórattassék és vettettessék, cum reservanda.

Deliberatum est.

Praesentis instituti discussionem in subsequam districtus huius sedriam injectari.

139.

1548. július 11., Pozsony

BEJEGYZÉS EGY BOSZORKÁNYRÓL POZSONY VÁROS JEGYZŐKÖNYVÉBEN

AZ IRAT: A: POFL 2 a 3. Fol. 11/b.

Hat di fraw zwidlin die waal am haus den andern und am weingart den aussern ta[– –]yl genommen.
[Zauberei][1]

1 A lap szélén más, későbbi kéztől

140.

1563. május 8., Pozsony[?]

VÁDAK BERTALAN, A POZSONYI HAJÓK ŐRPARANCSNOKA ELLEN

AZ IRAT: A: OL M. Kamara Ben. resol. 41. c. 1563 V–IX. 26–28. p.

Propositiones Gartiae de Sancto Cruce contra Bartholomeum praefectum custodie navium Posonii.
1. Dixit, quod sub mortem domini Armprusteri, Bartholomeus Grecus dixerit cum diabolo, unus e camerariis qui abiit, qui nobis volebat male.

Megjegyzés
Az irat további részéből megtudjuk, hogy Bertalan a magyar kamarához menekült.

141.

1563. augusztus 6., Pozsony

GYALUI TORDA ZSIGMOND LEVELE I. FERDINÁND KIRÁLYNAK, AMELYBEN MEGVÁDOLJA GICZY GYÖRGYÖT, HOGY NÉGY ASSZONYT ÁRTATLANUL MEGÉGETETT

AZ IRAT: A: ÖStA HHStA Hung AA Fasc. 87. Fol. 155–158.

Sacratissimo atque invictissimo Romanorum imperatori, Germaniae, Hungariae et Bohemiae etc. regi, Domino suo clementissimo. In manus proprias.[1]

Sigismundus Torda 6. Augusti 1563. Petit tutelam Josae Giczy, teneri in suspenso donec finiatur litteras mala sponsae suae. Item judicium causae differri, donec ipse quoque audiatur.[2]

Sacratissime atque invictissime caesar, domine mihi semper clementissime. Servitutem indefessam fidemque perpetuam ac inviolabilem et mei in gratiam Sacratissimae Maiestatis Vestrae humillimam subjectionem. Pervenit ad meas aures quod quidam me apud Maiestatem Vestram Sacratissimam de matrimonio super admirabili Dei optimi maximi dispositione constituto, sinistre suggilaverint. Unde etiam induxerint tutelam liberorum Josae Giczy secundum jura regni mihi non competere, cui delationi credo equidem Maiestatem Vestram Sacratissimam pro sua sapientia aequitateque tanto monarcha digna, praesertim contra absentem, nihil loci dedisse. Praesentim cum mores meas Sacratissima Maiestas Vestra tanta temporis diuturnitate (ut spem cognitos ac perspectos habeat, nihil profecto, quod ad matrimonium spectat) in me Sacratissima Maiestas Vestra vel universa hujus temporis nostri memoria comperiet, praeter integritatem modestiam atque religionem neque vero de sponsa mea quicquam adfirmari vere potest aliud, nisi honestas pudicitia et sanctimonia summa, sed evenit, quod optimis quibusquam et prudentissimis potest evenire, quandoquidem nullius tanta est ingenii perspicatia ut casus omnes incertos jam ante prospiciat. Exortus est homo quidem temerarius, qui sponsalibus inter nos de praesenti ritu ecclesiae Dei sanctae et catholicae plene ac solenniter peractis litem sponsae meae monit, nulla de causa saltem probabili, id quod judicii exitus jamjam ostendet. De quo ego ante prorsus nihil scivi, nec sponsa mea tale quippiam suspicari potuit. Quapropter nos legitimo atque immutabili faedere conjuncti, etiam tutelam nobis tertiam arbitramur accedente potissimum clementi Maiestatis Vestrae Sacratissimae nutu. Verum quia secus apud Maiestatem Vestram Sacratissimam rem expositam percepi, petitione tutelae aeque dum causa illa conjugii decidatur, supersedere statuti. In eo tantum demisse Maiestati Vestrae Sacratissimae tanquam imperatori pio et christiano et pupillorum secundum Deum supremo tutori domino meo clementissimo, etiam atque etiam supplico, dignetur Maiestas Vestra Sacratissima tutelam eousque in suspenso tenere, neque alteri cuiquam confessi, in praejudicium orphanorum. Eorum praesentia qui apud me sunt, et perpetuam oppressionem. Cognoscet enim tum profecto, Maiestas Vestra cui ea de jure regni ante nos competat, esse neminem. Nam Stephanus Gicyi, filius Josae Gicyi tutelae capax non est. Propterea quod quicquid alii dicant, qui nobis cuique adversantur perfectae

aetatis non est. Deinde mente non satis sibi constat, et est prodigus, qui bona sua stulte dissipat, adeo ut ipse bono et fideli curatore indigeat. Georgio autem Giczi qui Stephano seducto se ingessit, et sponsam meam cum liberis, castello bonisque omnibus vi notoria doloque malo exclusit, nihil juris competit, nec ad tutelam, nec ad bona, sed is in hoc omnem conatum intendit, ut per astum bonis potiatur orphanorum. Id quod litterae Strigoniensis capituli super transactione inter ipsum, et adolescentem hebetem nuper inita abunde probant. Modo autem Georgius Giczi inusitata tyrannide quattuor honestas matronas, nullo legitimo habito aut expectato judicio crimine per summam calumniam objecto minime probato, combussit, quarum duae praegnantes fuerant. Cumque eis quaestionibus per plures dies laceratis, spem fecisset demissionis, si id quod ipse cupiebat, adfirmarent, promissum haud implevit; neque eas ad judicium reservavit, tam atrox facimus, qui legum severitate corrigat, adparet nemo. Itaque sanguis innocentum clamat ad Deum nivum de terra. Quamobrem velit Maiestas Vestra Sacratissima pro sua laudatissima eademque justissima consuetudine judicium causae differre tantisper dum me quoque exaudiat, cumque tempus opportunum venerit, mihi quoque dicendi partes tribuere auresque benignas clementer praebere. Interea ut pristinam in suae gratiam suam caesaream integram conservare dignetur, supplex profusis precibus oro. Restat ut Deus Optimus Maximus Maiestati Vestrae Sacratissimae quam longissimis temporibus fausta cuncta et felicia largiatur, in laudem suam et rei publicae christianae protectionem cum serenissimis liberis principibus meis clementissimis totaque domo Augusta.

Datum Posonio, die 6. Augusti mensis, anno a nato Christo 1563.
Sacratissimae Maiestatis Vestrae
humilis et fidelis servitor
Sigismundus Torda
mp.

1 Címzés az irat külzetén
2 Kancelláriai feljegyzés az irat külzetén

142.

POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGY FELESÉGE ILONA ÉS NAGY BALÁZS FELESÉGE BORBÁLA ELLEN

I.

1619. július 25., Szilincs

POZSONY VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 2.
C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 1.

Inquisitoriae attestationes in facto veneficii.[1]

Pro parte Zilicziensis jobbagiorum attestationes.[2]

Anno 1619. die 25. Julii. Mi Chiuka Marthon Posonÿ vármegye szolga bírája, és Heghÿ Balás ezen vármegye eskütte, tettünk bizonságot Zylinczön Palphÿ István fő ispán urunk ő nagysága pecséti mellett, az posoni káptalan urak instantiájára Toth Györgyné Ilona azzonÿ és Nagÿ Balásné Borbála azzonÿ ellen collaterali modo.

1. testis zylinczÿ bíró Tesky András megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ő semmit nem tud.

2. testis Lapos Andrásné Margit azzonÿ Zylinczön lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Toth Györgÿnének szájából most az fogságban, hogÿ őrzötte volna ez tanú, ím, ugymond, három embör igen tör reám, de ha kiszabadulhatok, meghidgye Nagÿ Bálint, hogÿ megéri az püspökséggel mindétig. auditus[3] simplex. – Vallja azt is, hogÿ ez elmúlt eztendőben hítta Thot Györgyné házához ez tanút, és vett ki az ládájából egÿ csiomót, az melÿ csiomóban embör fő csiont volt, mellyet megégettek, és kérdötte az tanú mire vala, mondott neki, hogÿ azt mondgya Borbála, hogÿ törvénre való.

Ami az égetett csiontot illeti incatta meg nem égetett, et unus testis singularis.[4]

3. testis Nagy Györgÿ Zilinczön lakozó paraszt személy megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ez jelön való eztendőben, mikor immár az búza megvirágzott volna, egykor Thot Györgyné ült az tanúnak ajtaja küszöbén, azonban egÿ kis fölyhő támada, mond ez tanú: – uram, én az te szent fiadért, adgy egy szép esőt. Mond mindgyárt Thot Györgyné: – no is attyámfiai, ne kévánnyátok aztot, hogÿ zerdának előtte eső legyen, mert ha eső leszön, olÿ nagÿ dér leszön utánna, hogÿ az búzát mind elveszi, és sallóval bár reá ne mennyenek. Mond az tanú: – honnét tudod te aztat. Mond egy szavával, hogy János deák az calendariumból nézte, ismeg másik szavával mondotta, az Körtvélyesön való török azzonÿ vetötte meg. Est mera suspitio et simplex propter mutationem temporum.[5]– Nagy Balásnéhoz nem tud egyebet, hanem egykor ugyanezön tanú házánál lakván Nagy Balásné látott egÿ csiomóban valami embör csiontot. Kérdvén az tanú, hogy miért tartya, azt monta, hogÿ az hohar felesége atta neki, és arról való, hogy az ura gonoszul lakik vele, és engedelmes lezön hozzá mindönben.

4. testis Kolar Jakab Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vall-

ja, hogÿ egÿkor az tanúnál lakott Nagÿ Balásné, és ő is látott egÿ csiomót nála, melyben embör csiont volt.

5. testis Feÿes Mathias Szilinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy egykor az tanú több szomszédságinál sápolódott volna, hogÿ minemű szegénségben szükségben vannak. Mondott Thot Györgÿ: – mert rosszak vattok, ám ti semmire kellő gazdák énneköm az kertön is eleget hánnak be. Monta az tanú: – megbányod még te az kertön való behányást. Az feleségrül nem tud. Nihil.[6]

6. testis Ach Miklós Zylinczön lakozó paraszt személy megeskütt és hiti után semmit nem tud.

7. testis Feÿer Lőrinc Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy az azzonyokhoz semmit nem tud, hanem egykor melynek lehet négy esztendeje, hallotta Thot Györgytől, hogÿ azt monta Thot Tamásnak: – kéllek, hadgy békét az én felességömnek, ha azt akarod, hogÿ az nyakad koszos ne legyen. Hallotta azt is egÿkor tőle, hogy őneki semmire nem kellene, de ugyan lapáttal hánnyák be. Nihil[7]

8. testis Vaÿko János Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ egyebet nem tud, hanem azt hallotta Thot Györgÿnétül: – most, úgÿmond ocsió az buza, de eztendőre drágább leszen.

9. testis Szolnakÿ János Zylinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt eztendőkben, mikor az buzának elveszött vala az szeme, Thot Györgÿné is az zőlőben volt, és az tanú sopánkodott, hogÿ az ködös idő járt, és mondott az tanú, hogÿ nem használ az buzának az szemének az sok ködös idő. Mondott arra Thot Györgyné, az buza megnőtt, de az szömében keveset esztök.

10. testis Nagÿ Márton Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ egÿkor Thot Györgÿné előtt beszéllött, hogy nem lehet eső. Mondott erre Thot Györgyné: – ne örülljetök bátor, hogÿ eső legyön, mert ha eső lezön, mindgyárt nagÿ dér leszön utánna, és az életöt elveszti. Simplex suspitio.[8]

11. testis Voÿczik Györgyné Katus Zÿlinczön lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Thot Thamástul, hogÿ egykor a Thot Györgyné háza heján volt, és akkor úgy csak köles sem volt, annak utánna hamar ismég oda fölment, és egÿ rakással volt, és kérdötte Thot Thamás Thot Györgÿnétül, mi vitte oda az kölest, és megfenyögette, hogÿ hallgasson. simplex auditus.[9]

12. testis Feÿer Istvánné Ilona Zylinczön lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hallotta egykor Thot Györgyné szájából esküvéssel azt monta, hogÿ az más embör haznát ő nem kévánnya, és nem is kell neki, de az magam tehene hasznát senkinek nem engedöm, hanem visszahozom. Sőt máskor hallotta azt is tőle ezön tanú, hogÿ ha valaki az ő tehene hasznát elvenné, az ki tehenénél lenne, ollyat csieleködnék, hogy az tehénnek avagy a nyelve kiszakadna, avagÿ serken kettő szakadna. Egykor Thot Györgynek szájából hallotta, hogÿ azt mondta az öcsének Thot Thamásnak: – hadgÿ békét öcsém az feleségömnek, ne szarogÿ vele, ha azt akarod, hogÿ az nyakad ne koszosullyon. Simplex comminatio nisi subsequens effectus comminationis non est capacitatis.[10]

N. 13. testis Feÿes Mathiásné Dorkó Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ennek előtte melynek lehet 22 esztendeje, hallotta az szeginÿ annyátul halálos ágyában, hogÿ Nagÿ Balásné Borbála miatt kell meghalni, mivel hogÿ más társával eggyütt mindön csiontját kirázták heleiről és abban kell meghalni.

N. 14. testis Nagÿ Bálintné Anna Zylinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta ennek előtte Thot Györgÿnétül, hogy az buza drága leszön.

N. 15. testis Nagy Györgyné Ilona Zÿlinczön lakozó paraszt személy megeskütt és hiti után azt vallja, mint az 3. testis az ura Nagÿ Györgÿ mindönképpen.

N. 16. testis Nagÿ Bálint Zylinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy az feleségöm igen beteg ágyában feküt, úgy annyira, hogÿ ugyan megártottak neki végtére az sok betegségben. Közben mondott Thot Györgÿné egÿ inasnak Molnár Miklós fiának, hogÿ: – valamig engömet meg nem követ Nagÿ Bálintné, addig meg nem halhat. És az az inas megmondotta az annyának, és az annya úgy mondotta meg Nagÿ Bálintnénak. Ez tanú azzonÿ emberököt hívatott oda, és úgÿ követte meg, annak utánna hogÿ megkövette, harmadnap múlva megholt ez tanú felessége. Vallja azt is, hogÿ ez tanú leánya vett egÿ meszelÿ vajat Thot Györgÿnétül, és abban az vajban találtak egÿ likat, és arra való képest perben indulván az bírák elétt, arra mentem ottan, hogÿ ha valami nyavalyája lezön eztendő és két nap meg nem szenvedöm, azért nem, hogÿ eztendő tölt volna benne, de csiak két holnap alatt az öcsém neki betegült úgÿ annyira, hogÿ az oldala is mind kirothadott neki, és az több csieléd is mind elbetegültek. Simplex auditus[11]

N. 17. testis Chergei Caspar Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy ő semmit nem tud egyik azzonÿhoz is egyebet, hanem hallotta Molnár Pétörtül, hogy az minemű liztöt ő őrlött Thot Györgynénak azt tehén ganajból jobb kenyeret tudna sütni.

N. 18. testis Molnár Miklós Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Zeman Györgynek szájából, hogy azt monta Thot Györgÿ mind feleségöstül éjel bejütt házunkba, és az feleségömnek az hasából Thot Györgÿné ki akarta az gyermököt venni, de az ura Thot Györgÿ nem engette.

N. 19. testis Zethenÿ Istvan Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ az szegénÿ megholt Haghom Györgÿ minthogÿ igen betegös volt, hallotta tőle, hogÿ ím, úgÿmond, Nagÿ Balásné Borbála kérdözte tőlem, hogÿ miért vagyok ollyan betegös, én csiak vállal[!] voníték. Monda Borbála: – miért hogÿ az öcsémet Szabó Mátyást bírságodba megverted volt, az bánt most tégödet.

N. 20. testis Mészáros István Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 21. testis Kovach Györgÿ Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ most őrzötte az bíró házánál, hallotta Thot Györgÿnétül, hogÿ azt monta: – igen irigködnek most mireánk, de csiak kár, hogÿ irigködnek, mert valamíg én élök, az én urammal eggyütt, addig soha meg nem szegénködünk.

N. 22. testis Szulioczkÿ Györgÿ Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti szerént azt vallja, hogÿ ő semmit nem tud.

N. 23. testis Boghmery Pál Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ egÿkor az molnár Thot Györgyné feddött, hogy: – te molnár, az minemű liztöt énneköm őrlesz, az tehénÿ ganajból is tudok ollyan kenyeret sütni. Vallja azt is, hogy monta Thot Györgyné, noha száraság vagyon most, de mind én reám vessetek el csiak most az kendör magot, elég eső lezön. Azomban elvetvén olÿ nagÿ eső lött, hogÿ alig jüttünk haza, az kendör vetésbe.

N. 24. testis Thakacz Miklósné Soffÿ, Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hallotta Nagÿ Balásnénak szájából: – ím, úgymond, az apád Laposnéval Posonban ment, de ha még egÿcör elmegyön, az lábán nem jün haza.

N. 25. testis Kelemeön Miklós Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 26. testis Gal Miklós Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 27. testis Vhrablo Györgÿ Zÿlinczön lakozó paraszt személy megeskütt, és semmit nem tud.

N. 28. testis Nagÿ Andras Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt, és hiti után azt vallja, hogÿ egÿkor ugyanezön tanúnak az felesége vött volt egÿ meszelÿ vajat Thot Györgÿnétül, és ugyan akkorban az tanú cséplött Göncz Györgyel magának, és hogÿ azzal az vajjal vajazot étket öttek volna, az gyomrok igen fájt, eggyik egÿ fele dűlt, az másik másfelé. Mikor immár az vaj többire elfogyott volna, csiak kicsin volt benne, tötte az tanúnak az felesége cserepestül az tűzhöz, hogÿ megolvassza, azomban hogÿ megolvadott, tekintik, hát egÿ nagÿ varas holt béka lábbal föl van az cserép fenekén, ez tanú felesége oztán viszakülte Thot Györgÿnének az minemű embör hozta volt azon embörtül. Thot Györgyné visszavévén, az felét visszaatta az vaj árának.

N. 29. testis Göncz Györgÿ Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 30. testis Kelemen Miklósné Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 31. testis Fertalicz Pálné Margit, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ az elmúlt időkben egÿkor Nagÿ Balásné ez tanú házánál lakott, és látta, hogÿ az tűzben valamit vetött, és az urát szitta, hogy: – meg kell innod esse fia. Akkor az ura elhatta volt.

N. 32. Zettej Istvánné Borbála Zÿlinczön lakozó parazt személy megeskütt, és semmit nem tud.

N. 33. testis Boniar Mártonné Kathalin Zilinczen lakozó parazt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 34. testis Kovach Miklósné Heva Zÿlinczen lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 35. Dun Miklósné Borbála Zÿlinczen lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 36. testis Voÿczik Jacabné Ilona Zÿlinczen lakozó parazt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 37. testis Vadok Thamásné Kathus, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ Nagÿ Balásné Nagy Györgynél lakott, és mutatott ez tanúnak valami port, az mellyet embör csiontból égettek. Kérte ez tanú, mire való, és azt monta, hogÿ törvénről való.

N. 38. testis Feÿer Thamásné Erséböt Zÿlinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 39. Göncz Pétörné Margit, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 40. testis Nagÿ Ferenczne Örsike Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja: – ím, úgÿmond, igen tör reám az Nagÿ Balásné de ha én is szólni akarnék, mondhatnék én is őreá.

N. 41. testis Ohrablo Györgyné Dorkó Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ az urának igen dagatt volt az lába, és Nagÿ Balásné gyógyította meg.

N. 42. testis Veszeloczkÿ Marcinné Magdolna Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Thot Györgynétül, ezök failakottak volna, hogÿ nem lehet eső. Mondott Thot Györgÿné: – bár most ne kévánnyátok az esőt, mert mindgyárt dér lenne utánna, és még az idén meg is unnyátok az esőt.

N. 43. testis Nagÿ Andrásné Katus Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ egÿkorban vett volt egy meszelÿ vaÿat Thot Györgÿnétül egÿ cserépben, és hogÿ többire hogÿ elkölt volna, találtak egÿ holt varas békát benne, és visszakülte neki, az felének megküldte aztán az árát.

N. 44. testis Fazekas Ferencné Erséböt Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 45. testis Stepko Márthonné Ilona, Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és hiti után azt vallja, Thot Györgynének házánál volt és hallotta, de ím most az búzának elveszött az szeme, de jüvendőben az kendörnek is elvész.

N. 46. Vertesÿ Tamásné Katus Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 47. testis Thakacz Mihályné Dorkó Zylinczön lakozó parazt személy megeskütt és semmit nem tud.

N. 48. testis Kovach Albertné Margit, Zylinczön lakozó parazt személy megeskütt és semmit nem tud.

N. 49. testis Haghom Györgyné Soffÿ Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt időben, melynek lehet három eztendeje, hallotta Kakuknétul, hogy Thot Györgyné igliciet tartana, mert mint egÿ nagÿ rúd fényössen, úgy száll az házára. Simplex auditus.[12]

N. 50. testis Molnar Jánosné Katus Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 51. testis Acz Jacabné Orsik Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt Pünkösd nap tájban azt hallotta Thot Györgÿnétül, hogÿ: – ne kérjétök az Istent, hogy esső legyen, mert ha eső lezön most, olÿ nagÿ dér lezön, hogÿ mind búzát és mindönféle vetemént elveszön az hideg. Hallotta azt is, hogÿ az bornak iczéje 12 pénzön lezön, Nagÿ Balásné is neheztelt az tanúnak az urára, és monta ez tanú előtt: – engömet meg ne haragicsianak az embörök, mert ollyat csieleködöm vele, hogÿ sem embör sem gyermök nem lezön. Simplex comminatio.[13]

N. 52. testis Göncz Györgyné Anna Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 53. testis Kakuk Mihályné Justina, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és hiti után azt vallja, hogÿ ennek előtte három eztendővel látta, hogy egy csillag erezködött volna le az ő pajtája aránt. Nagÿ Balásnéra nem tud egyebet vallani, hanem hogÿ gyógyított. Unus testis dubius.[14]

N. 54. testis Gal Istvánné Anna, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 55. testis Zeman Györgÿné Angalit Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ezelőtt való harmadik eztendőben, Szent Luca asszonÿ nap előtt való vasárnap estve, ez tanúnak házánál sokáig fönn voltanak gyertyánál és nagy idő múlván, hogy az gyertyát eloltotta volna, ez tanú lefeküttágyában, azomban látta, hogÿ az ablakon egÿ asszonÿ és egÿ fírfi bementenek, az fírfi penig kékben volt, de azt nem esmerhette, ki lehetött, de az asszonÿ embört megesmerte, hogÿ az zilinczÿ Thot Györgyné volt, az ki most fogva vagyon, és mindgyárást neki estenek az ágyának, eggyik egÿ felől fokta meg, másik más felől. Mondott az asszony embör, hogÿ az gyermököt kiveszi belőle, és az fírfi monta: – ne báncs. Azonban eszökben vévén az szolgája gyertya gyútani ment ki, az míg az gyertyát behozták, addig az ablakon kimentek.

N. 56. testis Stephko Jánosné Katus Zylinczön lakozó paraszt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ az tanú vette volt Thot Györgynétül az vajat, és látta az cserépben az holt békát, és ő vitte is hozzá az vajat, és adott neki Thot Györgyné öt pénzt az maratt vajért.

N. 57. testis Hniczei Györgÿ Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és semmit nem tud.

N. 58. testis Baniar Miklósné Katus zÿlinczi parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 59. testis Zeman Györgÿ Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Thot Györgynétül, hogÿ az egész zÿlinczÿ zőlőjének az hasznán nem adna egÿ hold zabot, mert eső nem lezön, ne is kévánnyátok bár, mert ha eső leszön, mindgyárást dér lezön utánna.

N. 60. testis Stephko Brazil Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ az ő báttya Thot Györgÿ zőlőiben kapált, és talált az kapával három tyukmonyat, és mikor liön[?] látta az tyukmonyakat, mindgyárt megbetegült az báttya.

N. 61. testis Vertesÿ Thamás Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 62. testis Markovicz Miklós Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 63. testis Nagÿ Ferencz Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ hallotta Thot Györgynétül, hogÿ ollyan nagÿ dérek lesznek, hogÿ mindönféle veteményök elvesznek. Hallotta azt is, hogÿ olÿ árras lezön az búza is, hogÿ Karácsion nap 1 Forintra megyön medri.

N. 64. testis Vargha Mátyásné Ilona Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 65. testis Kolar Györgyné Ersébet Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 66. testis Blaskovit Györgyné Dorkó Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 67. testis Sÿkora Mihályné Orsik, Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 68. testis Oresanskÿ Jano Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt időkben melynek lehet hét avagy nyolc esztendeje, ez tanú

lakott az falunak az fölsö végén Szabo Matthiasnál, és Nagyszombaton estve későn az ház előtt ült, és tekéntvén az faluvégre, hát egÿ asszonÿ embör bujkáva jár az árokban, és kérdezte is ez tanú egynéhánzor, hogy ki legyen, de semmit nem szólt. Azomban mindketten oda Szabo Mathiással meglássák, mi lehet, oda indulván, elindult előttök, ezök elérvén és ütni akarván, monta oztán, hogÿ: – én vagyok. Látván ők is, hát Thot Györgyné, és azt monta, hogy ő valami gúnárt keres.

N. 69. testis Vargha Mathias Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 70. testis Sykora Mihálÿ Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 71. testis Marczin Zÿlinczön lakozó parazt személy megeskütt, semmit nem tud.

N. 72. testis Thot Tamás Zylinczön lakozó parazt személy megeskütt, semmit nem tud.

N. 73. testis Molnar Urban Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 74. testis Hencz Péter Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 75. testis Hollo János Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt, semmit nem tud.

N. 76. testis Barbelÿ Pál Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy hallotta Thot Györgynétül, hogÿ azt monta volna az gerenczéri asszonyoktul hallotta, hogÿ az cinterimből egÿ embör fejet hoznának, és az patakban tönnek, tehát elég esső lönne.

N. 77. testis Kovach Bálint Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és semmit nem tud.

N. 78. testis Szabo Mathias Zylinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja mindönképpen, mint az 68. testis Oresansky Jano.

N. 79. testis Kakuk Mihálÿ Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt időkben, melynek lehet nyolc eztendeje, Thot Györgynének egy tehene ithon megborjazott, és az tehén poklát fölvötte az szattriában, és az majténi földre és ott eltemette, az zÿlincÿ csiordát általhajtotta rajta, de mivégre cselekötte, azt nem tudgya. Vallja azt is, hogÿ ezön tanúnak az annyát egÿczör megfenyögette volt egÿ kakas miatt, és fenyegetése után két hét alatt megbetegült, és két eztendeig sínlött, és ugyanazon betegségében holt meg. Gyógyító asszonyokat is vittek gyógyítani hozzá, azok is azt mondták: – hizön tudod, ki fenyögetött meg, és az miatt kell meghalnod.

N. 80. testis Molnar Pétör Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogÿ ez elmúlt harmad avagÿ negyed eztendőben az tanú őrlött volt búzát Thot Györgynének, és annak utánna oztán hozzá mentek ez tanúhoz, mutatta neki az kenyeret: – ihon minemű szegénÿ kenyeret sütöttem abból az liztből, az kit énneköm őrlöttél, tehén ganajból is sütnek ollyan kenyeret. Vallja azt is ez tanú, hogÿ hallotta Thot Györgynek maga szájából, hogÿ ezt az falut ha akarja, akivel alá vagyon, megent fölfordíttya, akivel föl vagyon, megent alá fordíttya.

Idem Martinus Czinka judlium comitatus Posoniensis mp.

Idem Blasius Heghÿ jurassor comitatus Posoniensis mp.

N. 81. testis Olaz Pétörné Örséböt Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy ez elmúlt Szent Iván nap előtt ez tanú igen sopánkodott, hogÿ: – nem Isten hírivel vagyon, hogÿ ennyi sok szél jár, mindön dolog majd rajtunk lezön, búzát sem irthatunk. Azomban Thot Györgyné odajüvén, a maga meczit[?] kereste, és mondott az tanúnak: – ne átkozódgyál jó asszonÿ, jót nem tehetünk, nem átkozok én is jó asszony senkit, de ím esünk sem lehet ugyan nincsen Isten hírivel, ám most is oda alá eggyet égettek, az is az lator iglicet tartott azmint hallom, nem szánnám, ha ezöret is megégetnének

bennök, mit átkozódol, mit gondolsz vele, az uramra is igen kimondod az törvént, nem esküvél arra, az kire köll vala, de bizonÿ meghidgyed olÿ Thot Györgyné vagyok, megemléközhetöl még felőle. Annak utánna csiakhamar megártottak az gyermökének, és most is négÿ keze lábon csiusz négy ezten[dőre] járó gyermök, és még annál is azon éyeltül fogva az fél keze nem birtokos, az másikhoz semmi nem tud.

N. 82. testis Zÿgethÿ Sÿmonné Anna Zÿlinczön lakozó parazt személÿ megeskütt és hiti után az vallja, hogÿ hallotta Thot Györgynétül, hogy azt monta, hogÿ: – 12 mélföldig búza nem lezön, hanem jó attyámfia, az mi kicsin búzát találhacz, mind megtakargassad.

Megjegyzés

Az A. példányban a tanúk számozásából a 33. kimaradt; így az a 83. számmal végződik. Lapszéli megjegyzések csak a C. példányban találhatók.

II.

1619. augusztus 16., Szilincs

POZSONY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 10.
C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 3.

Ez levél Zilinczen lakozó Thot György bizonság levele felesége mellett, azért adassék oda, az hova az ő szüksége kívánnya és nyittassék ott meg.[15]

Anno 1619. die 16. Augusti. Mi Chiuka Márton Posony vármegye szolgabírája és Heghy Balás ezen vármegye esküdtjte szettünk bizonságot Szilinczen főispán urunk ő nagysága pecséti mellett Thott Georgh instanciájára az captalan urak akarattyából és engedelmekből.

1. testis Zabo Matthias Zilinczen lakozó paraszt személ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy mikor immár legutolsó óráján volt az akasztófánál az modordorffi Vrabloné, az szombati hadnagynak ez tanú az több zilinchiekkel könyörgettenek, hogy őket is oda bocsjássa vele együtt, és kérdezzék meg is jól meg, hogyha ugyan rejájok hal e meg, az zilinczi Thot Georgnére és Nagy Balásnéra, az mint az előtt rejájok vallott volt. Az hadnagy megengedvén együtt odamenvén az pap reá kérdette, hogy az zilinczi aszonyokat lelkére ne vegye, hanem mondgya igazán meg, hogy ha bőnössek e avagy nem. És elsőben mondott, hogy: – egyiket mentem. Ezzel elmentenek onnan, ez tanú és az többi, azonban montanak egymásnak: – ím meg sem érténk tőle, melliket menti, menjünk visza, értcsiük meg jobban tőle. Azonban az hadnaggyal együtt még viszamentenek és kérdezték tőle, melliket menti, megnevezze, és mondott osztán, mind az kettőt mentem. De tótul monta: – odvolavam linczianský obba. Mikor osztán az fára felvitték volna, és az tűz is alatta igen égett, akkor senki nem is emlékezett felőle, de az tűzből mégis azt kiáltotta, hogy: – az zilinczieket mentem. Sokszor kiáltotta, erre az szóra mondott az zombati hadnagy

Boka János: – soha nem láttam illyen álhatatlan aszony állatot, ím valamit azelőtt vallott, mind megtagadgya.

2. testis Cherghei Gáspár Zilinczen lakozó megeskütt és azont vallja, mint az előtte való első bizonság.

3. testis Vertessy Tamás Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy az tűzből azt kiáltotta Vrabloné, hogy: – az zilinczieket mentem. Maga akkor senki nem kérdezte reá.

4. testis Feijes Matthias Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azont vallja, mint az harmadik bizonság.

5. testis Thot Tamás Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azont vallja mindenképpen, mint az első tanú. Vallja azt is az tanú, hogy Olaz Péternének szájából hallotta, hogy őneki más mondotta volna, hogy az ő gyermekét Thot Georgné vesztette volna meg. Vallja ezt is az Kakuk Mihál vallása ellen, hogy mikor Kakuk Mihálnak az annya megholt, akkor még Thot Georgnél nem volt ez mostani felesége.

6. Tesky András zilinczi bíró megeskütt és hiti után azont vallja mindenképpen, mint az első bizonság, mivel hogy együtt voltak.

7. testis Woiczik Jacab Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azont vallja, mint az első tanú, annyival többet, hogy még az váras házánál Zombatban is mentette Thot Georgnét is, egy szavával és az tanács előtt ollyan mondást is tett, hogy az ördög mondatta vele, hogy azelőtt rejájok vallott. Vallja azt is Zeman Georgné vallása felől, hogy akkorban az minemű béres szolgájok volt, János nevű, azt hallotta annak szájából, hogy estve ugyan egyest ittanak, és az sok ital után lefeküttenek, azonban hogy immár elaluttanak volna, Zeman Georgné nagy nyögésképpen nyökögött, az legén felserkent mondott neki: – mi dolog? Akkor semmit nem szólt sem az aszony, sem az ura, azonban kiment és gyertyát gyújtott, az gyertyát bevivén, csak azt monta az aszony: – engemet a nagy tallóra vigyetek. És az kezeit hánta-vetette. A legén kérdezte: – mi dolog? Az gazdára is kiáltott, de nem hallották, és nem szóltak hozzá, mert igen részegek voltak, végre idő múlván, hogy az legén sokat kiáltott reá, úgy mondott osztán Zeman Georgné: – nem látod e itten az ágy felett ki ablak vagyon, azon menének ki, mondott a legén: – ha közel sincsen ablak ottan, ahun te ablakot mutatod. A legén kérdette, hogy ki ment ki az ablakon, úgy mondotta, hogy Thot Georgné ment ki. Vallja azt is, mikor Kakuk Mihálnak az annya megholt még akkor Thot Georgnek ez mostani felesége nála sem volt. Hanem tudgya, hogy Holy Bálintné fenegette volt meg Kakuk Mihálnak az annyát és végre meg követte volt Kakuk Mihálnak az annya Holi Bálintnét tizenharmadmagával.

8. testis Vrablo Georgh Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja mint az első tanú.

9. testis Vaiko Péter Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azont vallja mint az első tanú.

10. testis Duchai Matthias Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hallotta hogy az tűzön mind az két zilinczi aszont mentette Vrabloné.

11. testis Heghedos Balás Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy amikor Kakuk Mihálnak az annya megholt, ez mostani Thot Georgné akkor még nem volt felesége Thot Georgnek.

12. Voiczigh Georgné Katus Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után semmit nem tud.

13. testis Lazlo Ferenczné Ilona Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy még az háborúság előtt lakott Thot Georgnénél és még akkor is látta az szemőcsöt Thot Georgnének az melle alatt.

14. testis Baniar Menyhártné Katus Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy mióta ösmerte Thot Georgnét, azóta mindenkor látta, hogy rajta volt az szömőcső, mert ő sokszor kente és hallotta Tott Georgnétól, hogy ugyan vele lett az szömőcső.

15. testis Heghedos Balásné Ilona Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy mikor Kakuk Mihálnak az annya megholt még akkor Thot Georgnél nem volt ez mostani felesége, hanem tudgya, hogy Holi Bálintné fenegette volt meg Kakuk Mihálnak az annyát, de annak utánna megkövették egymást és nem is tudgya Thot Georgné, hogy fenegette volna Kakuk Mihálnak az annyát.

16. testis Deak Ferenczné Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy mikor Kakuk Mihálnak az annya megholt, akor Thot Georgnél nem volt ez mostani felesége.

17. testis Zigethi Simonné Zilinczen lakozó megeskütt és hiti után vallja hogy semmit nem tud.

[– – –]

1. testis Sára aszony Silinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy egykor borért ment volt a pincében, és látta, egy nagy tüzes fényes csillag leerezkedett az Thot Georg háza fele. Vallja azt is, hogy egykor Gal Miklós menyegzejekor hallotta, hogy monta az nénjének Tott Georg: – immár Silinczen egynyihány embert böjtöltem ki, de a te uradnak is nyaka szakad, monta az nénje : – haszucz benne te pung[?], nem hánnyák énnekem az ördögek lapáttal, mint teneked, erről Thot Georg haszuttolta az nénjét, amaz ugyan azt monta az nénje: – hazucz te, mert én tetőled hallottam.

2. testis Nagy Balás Silinczen lakozó paraszt személ megeskütt és hiti után azt vallja, hogy mostanában, mikor az foglyokat őrzötte volna, hogy az gyertyájok elalutt és ő magok is elkeztek alunni, ez tanú nagy sivalkodást hallott, és mond ez tanú: – mi lölt benneteket? Mond Thot Georgné: – ím, úgymond, boszorkán képében Zeman Georgné megnyomott vala. Ez tanú mind társával osztán az ablakhoz mentek és kinéztek az ablakon, és ott láttak egy fekete macskát az ablakon kívül.

3. Takacz János Silinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy ő is látott egy fekete macskát az ablakon kívül.

4. testis Molnar Miklósné Silinczen lakozó megeskütt és hiti után azt vallja, hogy őneki az keze igen fájdalmas volt, hanem Thot Georgné arra tanított, hogy az kezét csötörtökön és szombaton megkenje, és az tüselt[?] is megkenje és az küszöböt is, és az tüstet[?] is kétfele verje, annak utánna panaszolkodgyék az szép aszonyoknak.

[– – –]

III.

1619. augusztus 8., Szilincs

POZSONY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 4.

Anno 1619. die 8. Augusti. Minket Chiuka Mártont Posony vármegye szolgabíráját, Heghy Balást, ezen vármegye esküttjét, Buchiany Mártont, Huszo Imrét, Melczer Philephet, Som[– –] Györgyöt, Posgay Ferencet, Socz Gergelt, Socz Mattiast, Baiss Sebestient, Gertőd Istvánt, és Zakar Matthiast, hívattak bennünket ide Silinczre az posoni captalan urak ispánja, Karoli János, néminemű törvénynek meglátására Thot Georgné és Nagy Balásné ellen.

Hogy miképpen ez jelen való 1619. Zent Margit aszony nap tájában Modordorffon Posony vármegyében lakozó Braghla Ádám felesége Kathus, nem tudván, micsoda gonosz lélektől vezéreltvén az Istentől elszakadván, az ördögöknek társaságában adván magát, sok ördöngösségeket cselekedett, melyre sok bizonság lévén, maga nyelve vallja is alledalvan[?] megfogattatott és érdeme szerint meg is büntettetett. Az büntetésnek idején mikoron megkérdeztetett volna, hogy mondja meg, ha volnának ő neki több ördöngös társai, az kik ő vele együtt ördegséget cselekettek volna, avagy ha ösmernéje ollyan személyeket, azonban vallott ide Zilinczre, Posony vármegyében, az nemes captalan urak jószágában, hogy itt is volna őneki két társa. Egyik Tott Georgné Erzsébet, az ki őnekik és az ő ördöngős seregeknek fő hercege kapitánnya volna, és minden megcselekedendő ördögségben eljárójok volna. A másik penig Borbála Nagy Balásné ugyanitt Zilinczen lakozó volna. Azért ím Karoli János uram, úgy mint tisztartó és magistratus, az nemes captalan urak után kegyelmetek előtt néminemű bizonságot ad be, mellyeket in parte a megholt ördöngös aszony vallott, némellyeket penig sub authentico sigillo, némellyeket penig per judlium et juratum assessorem penes litteras compulsorias supremi domini comitatenses istius comitatus Posoniensis kik beszedettettenek exhibeál és azoknak az beadott levélben való bizonságoknak vallásoknak rendi és szokása szerint kegyelmeteket és igasságos tervént kíván in cujus documentum exhibeálja az megnevezett leveleket.

Pro Elizabetha consorte Georgii Thott procurator Paulus Horvatt cum solenni protestatione, hogy ne láttassék magát ez mostani időben és órában az actor ellen és az actornak panasza ellen valami perben érezteni magát, kívánja, hogy a megnevezett modordorffi aszonnak s mind azonkívül szerezett bizonságoknak mellyet a dominus actor beadott, hogy törvén szerint par adassék, mivelhogy semminemű egyéb panaszt nem teszen a dominus actor, hanem csak az egy aszony állatnak az ő vallására fundálja actioját, és csupáncsak azt akarja a beadott bizonságokkal (mely noha ihon collateralis megbizonyítani) főképpen másodszor, hogy főben járó dolog és életében, annakokáért kívántatik az természetnek törvén szerint is magát jól megótalmazni a mi régi országunk szokása és törvénye is azt tartya, hogy omnium productorum semel dari soleant paria, főképpen főben járó dologban, itaque petit, ut supra.

Az actoris procurator azt mondgya, hogy az beadott leveleknek semmiképpen pariat nem adhatni juridice, oka az, mert mindezeknek az exhibeált bizonságoknak per partem adversam paria vetettetett és sub eodem tenore az mint itt meg vannak írva az procuratornak kezével írva vagyon, ahun penig collateralis mondgya, nem collateralis, mert azonnal approbálta és ratificálta az exhibeált leveleket az incatta mihelen par vót benne és consentiált neki. Az harmadik exceptiója sem stal, ahul azt mondgya, hogy az magistratus képében az actio csak az egy aszony vallásán fundáltatott volna, mert ha az bírák uraim perpendálják az actor procuratorának feleleti feltalálják benne, hogy az procurator actoris azt mondgya, hogy in parte exhibeál az aszony nyelve vallása után való fassiót, in parte sub authentico sigillo, in parte authenticatum per judlium et juratum assessorem penes compulsorias supremi domini comitis emanatas, et nihil aliud requiri, quam quod ruminentur testes et fiat judicium.

Deliberatum est. Non datur paria, hanem felelljen ad rem.

Incatta dicit qua deliberatione audita, hogy az incatta az modordorffi asszonnak vallása, mellyet tett Nagy Zombatban törvén előtt, nem szálhat et perlonge loquens aminemű bizonságokat a dominus actor beadott, annak sem lehet ereje, mivelhogy arra való tekintetre szedettettetett, első oka az, hogy aminemű vallást tett volna először az törvén előtt avagy kínjában, halálának idején úgy mint az incatták ellen megmáslotta. Második oka peniglen, hogy efféle személnek, ki törvénből tisztessége vesztett és megsentenciáltatott, meg is büntetett személnek soha a törvénben hele nincsen. Harmadik oka, hogy bátor tisztesség beli legyen is valamel bizonság, de ha vallásában ellenkezik, hitele törvén előtt nincsen annak, mi több, efféle halálra való elkárhozott aszony állatnak semmi hitele nincsen, annakokáért kívánnya az incatta annak az vallását törvén szerint megvetni, főképpen hogy az beadott bizonságokra [– – –] a dominus actor collateraliter beszedetett mind itt Zilniczen, mind Nagy Szombatban. Egyetlen egy bizonság sem mondgya, hogy az incatta főképpen Thot Georgné az ördöngős aszony állatoknak hercege és fejedelme volna, sőt még csiak egy bizonság sincsen aki csiak bizonyosson és nyilván varázslónak avagy, amint szokták mondani, boszorkánnak, egy sincs, aki vallaná, sőt nagyobb részére csiak valami simpliciter auditus és többire csiak gyanoságok, sőt egyik a másik ellen mind az vallásokban, mind az vallásoknak a rendiben, mind személyekről, helekről és időkről nem egyeznek. Először az mi a' Nagy Zombati bizonságokot illeti, valamennyi vagyon, mind csiak puszta hallomások, kivévén Zabo Christophné második testist, ki noha azt mondgya, hogy Nagy Balásné ördögökkel tánciolt volna, és hogy ő azt látta volna testi szemeivel, quod est impossibile, ami peniglen a Thot Georgnét illeti, hogy Zeman Georgné estve éjel mikor az ágyában alutt volna, látta légyen, hogy az ablakon bejütt volna másodmagával, egy fírfival, ki kékben volt, és hogy az nehézkes aszony állatból ki akarta volna a germeket venni, ez is a vallás, minthogy singularis és csiak egy, és mindazokkal akiknek monta és széjjel hordozta az incattát, felette igen külömböt mond[?] hiszen hogy csiak álmában látta, mert mindgyárt ennek az asszonnak az ura hiti után azt vallotta, hogy hallotta feleségétől, hogy Thot Georg lett volna feleségével egyetemben, a többi peniglen azt vallják, hogy hallották őtőle, hogy ugyanakkor éjjel Thot Georg azt monta volna setétben éjel a feleségének, hogy ne báncsa a gyermeket, hanem csiak megcsionkécsia, mely csionkétás sem az aszony állatnak semminemű fájdalma, ki azután következett volna, a bizonság be nem hozza, hogy lett volna, és az aszony is, úgymint Zeman Georgné,

a felől semmit nem vallott volna, annakokáért ebből is kitetzik, hogy az incatta nem fejedelme az ördögögnek, sem ördöngős, továbbá a hangya felől, mellyet vallnak az bizonságok, kiről törvény is lett immár a' faluban, hogy Toth Georgnek az fia, mellyet behozott volna a mezőről, noha azt vallják az bizonságok, de ő tagadgya most is, hogy üvegben nem hozta, hanem csiporában, Thott Tamás, mellyet a' falu előtt meg is mutatott és ki nem teczik abból, hogy avval az hangyával valakinek ártott volna az incatta, vagy hogy ő oda a helre, ahun találták, tettek volna, mel üvegben, amint az itt való bírák jól tudgyák, csiupán csiak jóillatú fű volt. Az mi a vajat illeti, kiben azt vallják az bizonságok, hogy békát találtanak, azt mondgya az incatta, az kik afelől vallottak, az bizonságok, azoknak bizonsági és vallási meg nem állhatnak, mert mikor az incatta Stejko Jánosnénak egy messzel vajat eladott volna, más fazékból akkor olvasztották volna ki és tiszta vaj volt, akkor semmi béka nem volt benne, mert ha lett volna benne egy messzel vajban meglátták volna, azután más harmad kézre jutott ugyanazon vaj, hol hordozták legyen talám lehet, hogy valahul pincében avagy víz mellet avagy egyebütt. Második oka penig ez, hogy meg nem álhat ez is az bizonság, mert Nagy Bálint lejányának sem penig a másiknak el nem atta légyen, mert lehetetlen dolog, hogy egy messzel vajat egyszersmind sok személnek éppen és egésszen adott volna. Ami penig Nagy Bálint vallását illeti, hogy cselédi megbetegültek volna attól az vajtól egy avagy két holnap múlva, arra az incattának semmi [– – –] nincsen, egy sem tudgya, micsoda vaj volt az, békát is soha ő vajban nem tett, de ha szinte tett volna is, abból ki nem teczik, hogy ördöngős volna. Ami penig az bor dolgát illeti, hogy azt vallják egynihányan az bizonságok közül, hogy hallották legyen, hogy Thot Georgné egykor, midőn az ura az szőlőben kapált légyen és bort nekije az étek mellé nem hozott volna, tehát továbblépvén az szőlőben és kezit valamiben ütötte légyen, egyik azt vallja, másik azt vallja, hogy az szőlő tőkében ütötte volna, és korsóban bort hozott az urának. Erre azt feleli az incatta, hogy mivel csiak hallomás és nem látás, és az kitől hallotta légyen úgymint gyermektől, mert egyik azt vallja az bizonság közül, hogy Kys Miklós fiától hallotta, ha szükséges, a megmondgya az törvén előtt, ha látta e avagy hallotta, de amint reá kérdeztek valami sempczi aszony felől mondotta, hogy hallotta régen az attyától. Ami penig ezt a hallomást illeti, a bizonságok is ki egy szemétől, ki másiktól mondgya, ezt is hozzáadván, hogy az ura, Thot Georg az egész falura támaszja magát, hogy ő mindenkor bérben adgya szőlőit és arról nem emlékezik. Ami penig a malomban való kenyér mutogatást illeti, azt az incatta boszuságában mondotta, mivel hogy a molnár tellességgel elvesztegette volt mind a búzát s mind a lisztet, és noha méltán panaszolt az incatta, mindazáltal ugyanaz szókért, akik a malomban estenek, megbüntette a falu érette. Ami penig a lidércjét illeti, tudniillik, hogy azt vallják az bizonságok, némellyek hallomást, némellyek látást, de mivelhogy egyik egyképpen, a másik másképpen, a harmadik harmadik képpen mondgyák, hogy az incattának házára szállott legyen egyik csillag képében, másik tűz képében, a harmadik mint egy rud szalaszó, úgy szállott légyen, mellyből semmi egyéb ki nem tetzik, hanem hogy csiak egyik ezek közül a bizonságok közül is ha valamit látott volna is, nem következik, hogy lidérciet láttak volna, mert egyik testis sem merne megesküdni, hogy az valami ördög legyin, avagy talám lehetett, hogy teczíett nekiek, hogy a csillag menny országból aláhullott, amint néha történik, hogy a csillagok futamondnak és tisztulnak. Továbbá ki merne azon megeskedni, minthogy senki nem eskütt is, hogy az incattának akarattyából avval az tűzzel, avagy

csillaggal, avagy ruddal, mely felől az bizonságok vallanak, társaságát tartotta volna, avagy vele élt volna, avagy másnak ártott volna. Ami penig tehén dolgát illeti, mivelhogy az bizonságok közül némel azt vallja, hogy Thot Georgné kérkedett volna vele, hogy az ő tehenek hasznát senkinek nem engedi, a másét sem kívánnya, mint hogy senkinek nem ártott avval a mondással, az is nem szálhat[?]. Ami peniglen a másik bizonságot illeti, hogy a tehén megborjúzott volna, és a poklát szatyorban elvitte volna és eltemette volna és az az csiordát által hajtotta volna, minthogy csiak hallomás, és hogy aki vallotta, a sem látta, nem is vallnak felőle a bizonságok, hogy valakinek ártására lett volna, az sem szálhat, ami peniglen az dér felől és az esső felől, mondgyák, hogy az incatta beszélgetett, tudniillik hogy ha eső leszen, mindgyárt dér következik, minthogy comuniter sok ember azt monta akkor, sőt a kalendáriunban is a dér felől [vo]lt emlékezet, azért abból ki nem teczik, hogy ő lett volna az oka az szár[az]ságnak avagy a dérnek. Ami penig a Kakuk Mihál vallását illeti, hogy [tu]dniillik azt vallotta légyen, hogy az ő annyát megfenyegette valami kakas miatt, és azután megbetegült és megholt, ez ellen az vallás ellen azt mondgya az incatta, hogy ő még akkor Zilinczen sem lakott, Thot Georgné sem volt, mikor Kakuk Mihálnak az annya megholt, és bátor megfenegette legyen valamikor, ki soha nem volt, mindazáltal ki hoszhattya ki abból, hogy a miá betegült meg, osztán hogy tudgya azt Kakuk Mihál, mint hogy rolla senki nem tehet itíletet, osztán a fiának bizonságát az annya mellett avagy ellene soha a törvén be nem veszi, más az penig, hogy csiak egy és az is régi dolog felől szól, mikor még germek volt. Ami peniglen az Olaz Péterné vallását illeti, minthogy az is csiak gyanakodás és maga magának akar bizonság lenni és hogy egy néminemű fenegetés felől szól, kiből minthogy fenegetésnek formája, mondgya, ki nem teczik, miképpen fenegette légyen, nem is teczik ki az vallásból, hogy abból az fenegetésből valami aféle dolgok történtek volna, az mellyet ez az testis mind maga felől s mind a gyermeki felől [– – –], az fenegetésnek penig formái ez volt, hogy néminemű perek volt az hódiakkal és hogy látta volna, miképpen lett az a dolog, nem úgy mondotta, amint annakelőtte mondotta, arról fenegette meg, hogy az Úristen érette megveri. Ami penig az több bizonságokat illeti, kitecik azoknak rendiből, hogy amint oda fel megmondani, hogy mind merő gyanosságok és seminemű bizonyos dolog sem az ördengősségbeli fejedelemségről, boszorgánságról, varázslásról, más embernek ártásáról avagy a minemű eszközökről vallanak, az bizonságok nem vallanak, annakokáért kegyelmetek, az kegyelmetek okossága, böcsületes törvényje nyilván elhitte az incatta, hogy mindenek jó módgyával végére megyen és lélek szerint megvizsgál az itt az ő ártatlanságában és igasságában megmenti és megoltalmazza és attól a fogságtól megszabadittya és ugyan az előbbeni állapatra itéli.

Procurator actoris dicit, hogy mind annak az megholt aszonyállatnak, amely tam tempore supplicii, quam vero in agone mortis minemű vallást tett állandónak és helenek[!] kell lenni, oka az, mert az ő vallását legutolszor halálával is confirmálta, az több bizonságoknak is penig, amellyeket az actoris procurator exhibeál vallásoknak helének kell lenni és az incatta procuratornak excipiálásnak, mellyet cselekezik az testisek fassiója ellen simplicibus tantum et nudis vertis semmi helye nincsen és nem is destruálhattya fassiójokot, mert ezek az testesek bone famae ac honestae conditionis homines, ha penig destruálni akarta volna fassióikat procurator incattae non sic simplicibus verbis kellett volna destruálni vagy azzal, hogy ma[lae] conditionis homines avval kellett volna destruálni,

minthogy efféle nincsen, az exhibeált bizonságok per totum szállnak, és az incatta simplex exceptiójának nincsen hele, hanem requiráltatik csiak azaz per dominos judices, perlegantur testium testimonia et post illarum inclinationem fiat juditium.

Deliberatum est. Mivelhogy mind az két félnek allegatióit megértevén és az bizonságokot is megruminálván liquidáltatott és bőnösnek ítéltetett lenni Thot Georgné, annak fölötte az nemes várasnak is pecsiétes kiadott leveléből megbizonyodott, hogy az Modordorffy Vrablo Ádámné reá vallott és reá is megholt, annakokáért az törvény azt találta, hogy Thot Georgne adattassék az mester kezében és examináltassék általa. Az mi az Borbálát Nagy Balásnét illeti, mivelhogy az modordorffi Vrablo Ádámné publice coram senatu et comunitate revolcálta és megmentette, találtattak mindazonáltal néminemű bizonságok, mellyek kétségessé teszik, azaz az törvén azt találta, hogy tizedmagával, tisztességbéli személyekkel purgálja magát, addita conditione post examen prioris utpote consortis Georgi Thott ea conditione, hogyha az examentől immunis leszen, tehát attól fogva ad rem[?] purgállya magát.

IV.

1619. július 17., Nagyszombat

NAGYSZOMBAT VÁROS TANÁCSA – SZILINCS KÖZSÉG TANÁCSÁHOZ
MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ TÓT GYÖRGYNÉ ELLENI VALLOMÁSA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 5.

Ez levél adassék az becsületes siliczi bírónak, és az egész tanácsnak etc. nekünk jó akaró szomszídinknak.[16]

Cito, cito, citissime

Silinczen.

Szolgálatunk után álgya meg Isten kegyelmeteket jó egissíggel.

Itten minálunk Nagyszombatba mostan fogva vagyon egy ördenges aszonyállat, modordorffi Wrablo Adam felesige kinek Katus neve. Azt vallotta pedig jó akarattyából, és ugyan felettíbb asseverállya, és bizonnyal mongya, hogy itten Siliczen, az kegyelmetek falujában, egy Tott Györgyné (úgy mint Tott Györgynek felesíge) nevű asszon állat vagyon, és hogy az legnagyobb ördenges aszony, sőt azt is vallja, hogy az tübb ördenges seregnek fő hercegje, kapitánya, és hadnagya, és az dologban előjáró. Annakokáért akartuk kegyelmeteknek ezt tuttára adni, csak azért, hogy kegyelmetek lásson, mit kellessík azzal cselekedni, és minthogy még ezen aszony minálunk jelen vagyon és él, mely reá vallott, ha tetczik kegyelmeteknek, talám nem ártana, ha szembe hossza bé [– – –] kegyelmetek, és hogy kegyelmetek is lássa meg, és hallaná azután, miképen menti magát és mit mondanak egymásnak. Isten tarcsa kegyelmeteket jó egíssígben. Nagyszombatba költ 17. Julii, anno 1619.

Kegyelmetek szomszídgyi és baráti.

Nagyszombati bíró és az egész tanács.

V.

1619. július 21[?]., Nagyszombat

MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ VALLOMÁSA NAGYSZOMBAT VÁROS BÍRÓSÁGA ELŐTT

AZ IRAT: C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 6.

Fassionales quaedam veneficae quaenam. In inclita regia liberaque civitate Tyrnaviensi est condemnata et suppliori affecta. Lingua Hungarica conscripta etc.[17]

Nos judex et jurati cives civitatis regiae liberaeque Tyrnaviensis etc. In tortura itaque fassa est lingua Schlavonica. In jure modum uir[– –] in Hungaricam linguam etc. Hogy ő úgymint Vrablóné egykor varras békát főzte, és az Smirdak János háza előtt Modordorffon lakozónak beásatatta küszeb alá, hogy ő azon általlépne és hogyha átallépi, azonnal megdagadjon. Mondotta peniglen aztat is, hogy ütet arra tanította Alsó Lőcsön lakozó Borbállja, Kosanka János felesíge, mely mostanában is él, hogy ő ha aztat megcselekeszi, Smirdak Jánosnak árthat avval. Azonkívül ezeket is cselekette Wrabloné, akit megígettek, hogy az Török Katalinnak gyermekét vesztette, és hogy annak az gyermeknek ferdeit tűzbe tetette, és attul az fürdőtül gyermek mind kifakadozott, arra is hogy senki egyéb őtet nem tanított, hanem csak az felül nevezett Kosankova etc. De midőn szemíle szerint jelen volt volna Kosankova, mi előttünk revocálta, hogy őtet arra nem tanította volna, hanem maga cselekette volna ördegi tanításábul. Eodem die extra torturam jó akarattyábul vallott, hogy Nagy Balásnak felesíge Borbállja nevű Sylinczen lakozó tudván ördegi tudománhoz, úgymint embernek ártani és használni is. És ugyanazon Wrablova azt vallja, hogy azon Borbállja közülek való volna, és hogy őtet szintén délkor nagy hertelen szélben elvitték, és mind fedele, mint peniglen az fejketője leesett, és hogy őtet Vágra vitték és külőben nemkülemben mint kölest, úgy törtík és az ő szemit fövenyel behintették és vízzel is, aziért, hogy őket meg ne ösmerhetní, kik voltanak mind ott. Item aztat is vallott Wrablova, hogy az modordorffi mostani bírónak fiát, Klimovics Györgynek Dániel nevűt, elvitték volna ördönges aszonyok éjfélkor, kik között ő is ott volt, és hogy ők annyira verték, taglották és eszvetörték csontját seregdi hídnál, hogy mostanában is abban fekszik. Füvent peniglen szájába tőtették, és hogy azok az ördenges aszonyok annyian voltanak, mint az nagy fölhő, és hogy ő csak tanul, utánok járt, mivel hogy immáran vén asszonyállat vala, és midőn ők jól lakoszannak volna, ő csak tálakot és tányírokat nyalogatott. Parancsolván ő nekie, hogy senkinek semit se mongyon, mert ha valakinek megmondaná, tahát űtet megkoncsolják.

Ugyanazon Wrablova eztet is vallott, hogy egy asszon ember Alsó Lóchrul, Tyrkova nevű, azon ördenges asszonyállat volna, kereszt nevit őneki nem tudván, de azt mondotta, hogy mostanában is élne, és hogy annak előtte is fogva volt volna, és 300 fl kezesség alatt kibocsátották volna, midőn szemben voltanak volna az Tyrkova Wrabloneval, az Tyrkovat revocálta és azt mondotta, hogy ő semit sem tud hozzája.

Item azt vallott Wrablova, hogy azt a modordorffi bírónak fiát Dániel nevűt aziért megverte és illen betegségre hoszta, hogy gyakorlatossággal mondotta volna, hogy őneki

Wrabloné az alfelit csókollja. De mostanában arra ajánlotta magát Wrabloné, hogy ha űtet kibocsáttják mostanában, ő meggyógyíttya az megvert embert, nem egyébbel, hanem csak ó hájjal és náddal főivel és vagyon azonkívül opys nevű fő, aki által az a sírült ember meggyógyulhat.

Anno 1619. die 17. Julii Catharina consors Adami Wrablo ex Modordoff coram dominis judicibus sponte et libere fassa est. Hogy az Toot Györgyné, aki Sylinczen lakik, de itt Nagy Szombatban is vagyon háza, az legnagyobb boszorkány és boszorgányok között zászló tartóné, és hogy őtet fogják meg es examinálják, ő megmongya mindeneket és hogy jobban ösmeri azokat, hogy sem én, mert ő énnekem szememben füvent hintett, és taglotta etc. Eodem die iteratis vicibus. Hogy ő kész meghalni az Toot Györgynére és Nagy Balásnéra Sylinczen lakozókra. Ezen kívül aztat is vallott, hogy ő sok időtül fogva az boszorkányok között járt és avval mesterséggel élt, lakozott és kedve szerint lett minden dolga, és hogy az ördeget lószőrre kötették és az ördeget arra készerítették, amire szintén akarták. Az ördeg es azt cselekette, amire készették. Item elmenvén az búzákra harmatot szettenek lepedőkkel, és azt a harmatot kifacsarván korsógba, becsinálván az korsót, beásták földbe, szombati határon az Eörge hegynél az barátok szőlőinél és az modordoffi határra kereszt úton, ez peniglen gonosz cselekedet lett Szent György nap előtt való estin. Aztat peniglen nem egyéb okbul, hanem csak aziért, hogy esső ne lehessen és vetemínnek is kára következzék, és hogy ők imáran azt a korsót felnyitották, és ebben az esztendőben semmit sem fog ártani. Aztat is vallott, hogy ő az Nagy Szombati határon több boszorkányokkal, az körül való hegyeken mind eljártak, és szőlő hegyekbül való bort régen megitták, és hogy sok jámbor embert bíraságra hoztak. Ezen kívül aztat is vallja, hogy egykor Sylinczen lakozó egy ágyas asszon embernek gyermekit elhozták és firisztő teknőbe helhesztették, aztat megölvén megfőzték, és abbul aminemő zsír volt, kenetet magoknak csináltanak, és köztek Toot Györgyné és Nagy Balásné is volnának jelen, az ágyos asszon ember Kossa Mihálnénál akkor az időben lakott Sylinczen, akin ez a dologi történt. Etc.

Ezen kívül, hogy Toot Györgyné előlek járó volt volna, zászlót hordozott, mely zászló fejér vászonbul volt csinálva, és midőn Vágra mentennek volna, egy rostán vizen alá mentenek.

Item aztat is vallotta Wrabloné, hogy Gerencsért egy zselír asszonnak, aki gyermekágyban fekütt Sebetkinénál, egy gyermeket hosztak onnan és aztat is hasonlóképen megették, és úgy bántanak vele, mint sylinczi gyermekkel etc. És valamit akart az ő társaival, vagy hogy szép lovat, csikót avagy mást féle barmot azt elvették és megették, bort ittanak sok jámbornak pincéiben, és midőn megitták az bort, pőre hordóba peseltenek. Gyakorlatossággal az ördeget látták, hul eb képiben, hul peniglen holló képiben, és hogy őneki szolgálniok kellett valamiben megparancsolták neki, minden gonoszt őáltala cselekettek.

Eztet is mongya, hogy minden boszorkánnak jele vagyon testin, és hogy őrajta is vagyon, az ő testin peniglen jobb mellén vagyon amint szemivel is látott az mester. Az a jel peniglen vagyon rajta 6 esztendőtül fogvást. Azt a jelt peniglen Toot Györgyné rajta sütette, szántó vassal. Aziért peniglen cselekette, hogy űtet megesmernék, midőn ő vélek nem akarna járni. Ezt is vallja, hogy Toot Györgynénak is vagyon jobb mellin jel. Nagy Balásnénak is vagyon vagy jobb avagy bal kezin, és ezekre kész meghalni, hogy azok olyanok volnának.

Anno 1619. die 19. Julii judex et jurati Sylinczienses consortem Georgii Tooth et Blasii Nagy Sylinczienses adducentes et coram nobis personaliter constituentes, ubi quoque presens erat foemina venefica consors Adami Vrablo. Extunc interrogata est, quid ad huc super pre-

missis sentiat de consorte nimirum Georgii Tooth et Blasii Nagy ubi statim prorupit in talia verba antelata venefica: – jól tudot te Toot Györgyné és Nagy Balásné, hogy tik is énvelem voltatok az boszorkányik között, és te, Toot Györgyné, zászlótartónénk vagy minekünk, és te, Nagy Balásné, társaságunkban vagy, és tik készerítettitek engemet arra, hogy köztetek kelletek lennem, és az minemű jel rajtam vagyon, te, Toot Györgyné csináltad meg rajtam.

Astabant autem jurati cives cum judice Sylinczіensi quoad ista in oculos ipsis diceret. Consors autem Georgii Tooth et Blasii Nagy negabant et refutabant ut poterant, nihilominus tamen venefica ipsis tanto firmius obiciebat et subinde ambae foeminae rursus ablatae sunt. Ubi autem morte ad judicata fuisset et per magistrum justicio sententia prolata extitisset palam ac publice coram civitatis tota comunitate et frequente populi revocavit consortem Blasii Nagy esse innocentem, consortem vero Georgii Tooth minime: – az Nagy Balásnét én mentem, Toot Györgyné felől peniglen mit mondasz? Toot Györgyné kezetekben vagyon, azt nem mentem, cselekegyetek azt amit akartok, én nem revocálom.

Post haec educta est dato signo ad supplicium extra civitatem et jam jam moritura inposita erat ad rugum seu piram. Juxta latam judicum sententiam ibique dum dominus capitaneus noster ipsam de more et consuetudine ipsam ultimatim interrogaret his verbis: – te Wrabloné, az sylinczi asszonyokat, Toot Györgynét és Nagy Balásnét mented e, avagy nem? – Én lelkemre senkit nem veszem, amint mondottam. Huic accensa piro expiravit super cujus fassionibus coram nobis tam ante, quam in seu post torturam usque ad ultimum quadrantem factis et dictis circumspecto judici et juratis Sylinczіensibus ad futuram cautelam literas nostras sub sigillo republicae nostrae usuali et autentico extradandas dedimus modis omnibus et concedendas comuni suadente justicia. Datum Tyrnaviae 21.[?] die Julii, anno 1619.

Georgius Rakoviczki.

VI.

1619. július 17., Nagyszombat

NAGYSZOMBAT VÁROS TANÁCSA – SZILINCS KÖZSÉG TANÁCSÁHOZ MODORDORFFI WRABLO ÁDÁMNÉ NAGY BALÁZSNÉ ELLENI VALLOMÁSA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 7.

Az becsületes Silinczi bírónak, és tanácsnak adassék ez levél, az nekünk jó szomszídinknak és barátinknak.[18]

Cito

Cito

Citissime[19]

Silinczre.

Szolgálatunk után adgyon Isten kegyelmeteknek mind fejenkint jó egyssiget.

Azt is akartuk kegyelmeteknek ez levelünk által tuttára adni, hogy az ördenges aszony, az mely mostan nálunk tartatik, úgymint Modordorffon lakozó Wrablo Ádámnak felesíge,

ismét azt vallotta, hogy nemcsak az Tótt Györgyné, de még az idevaló Nagy Balásné Borbáli asszon is ördenges volna, de ez vélek eggyütt járt volna, külemb külemb féle gonosz és ördegi dolgokat cselekedvín, és hogy eme kéttére az többi közt kész meghalni. Annakokáért kegyelmetek immár lássa, mit cselekeszik, mert bizonyos dolog, hogy illyen gonoszokat méltó, hogy megbüntessíg, és talám nem is ártana, ha ide mihozzánk az mi foglyunkkal szembe hozná őket kegyelmetek. Tarcsa Isten kegyelmeteket. Kőt Nagyszombatba 17. July anno 1619.

Kegyelmeteknek szomszídgyi és baráti
Nagyszombati bíró, és az egész tanács

VII.

1619. szeptember 18., Szilincs

VÁD- ÉS VÉDŐBESZÉD A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH GYÖRGYNÉ ÉS NAGY BALÁZSNÉ ELLENI PERBEN

AZ IRAT: C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 8.

Anno 1619. die 18. Septembris.

Cum solenti praetestatione ni videatur consensisse incatta, úgymint Thot Györgyné az első deliberatiónak consentiálni főképpen abban az cikkelben tudniillik, hogy mivel az modordorffi asszony, Vrabloné vallott volna az incattára, azon az torturára ítéltetett volna és az több bizonságokra is, mellyek szedetettenek az incatta ellen mind itt Zilinczen, s mind Nagy Szombatban, tudniillik az mely bizonságok ellen megelégedendőképpen meg nem felelt volna, mivelhogy az új ítélet mellett mindeneket szabad mondani és producálni, a' mellyeket azelőtt nem szokott és nem producált. Legelőször azon az modordorffi aszony vallása ellen producál in paribus 16 egy bizonságot, mellyek mind azt vallják una animi consensu, hogy az kínnak helén való utolsó óráján elegedendőképpen megmentette volna az incattát és azok a bizonságok személyek szerint jelen lévén ő maga szájából hallották volna, sőt az hetedik bizonság azt vallja, hogy midőn reá kérdette volna, miért vallott volna az zilinczi asszonyokra, azt hallotta szájából, hogy azt monta volna, hogy az ördög mondatta volna, a' mi peniglen a' Nagy Szombati protocholonból kivétetett pecsiét alatt az modordorffi aszonnak utolsó vallását illeti, az is egészül ugyanazon vallóknak vallásával, mert ha azt a' cikkelt, a' mellyet ő utolsó órában az bírák előtt vallott, ezekkel az bizonságokkal conserállja, egyik a' másikat lucide declarállja, és ugyan minden ítélő bíró, főképpen főbenjáró dologban, ha valami kétséges, külömb külömb féle értelemre hajlandó cikkel vagyon az bizonságok vallásiban, avagy egyéb feleletekben, mindenkor jó lelkiösméret szerint jóra magyarázza inkább, hogy nem mint más, idegen értelemre, főképpen mikor bizonságok is világosan megmagyarázzák, és noha az előbbi processusban is szólott az incatta, hogy afféle vallásnak semmi hele nincsen, a' ki egyszer egyet, másszor mást, egyszer azt mondgya úgy, másszor azt mondgya, nem úgy, és így ellenkezött val[?], semmi hele nincsen, főképpen ollyan személnek, az ki infámis, és hogy az az dolog nyilván kiteczik az megmondott és beadott bizonságokból. És

itten az helen kéri az incatta bíró uraimot ő kegyelmeket, hogy azt jól considerállja, hogy az mit az modordorffy aszony vallott, vagy akarta, avagy nem, az kínzás reá készerítette, látván azért, hogy az a' vallás lölkének veszedelmére lenne, utolsó testamentomában, ha annak illik mondani, revocálta az incatta ellen való minden vallásit, és az utolsó vallás mindenkor erősebb és helessebb az elsőnél, mert az után nem szólt, meg kellett halni. Az mi az első bizonságokban Kakuk Mihál vallását illeti, noha az incatta ellene mondott annak előtte is, de az utolsó, úgymint 16. Augusti praesentis anni szedett bizonságokból, majd négy avagy három bizonságból kiteczik nyilván, hogy valamint és valahogy eskütt az jó Kakuk Mihál, az ő lelke rajta, de nyilván kiteczik az tanúból, hogy Thot Györgyné az ő anyját soha meg nem fenegette, sőtt még akkor Thott Györgyné sem volt, hanem Holi Bálintné, az ki az után 13. magával meg is követte Kakuk Mihálnak az annya és ő is megbocsiátta véttkét. Az mi az Zeman Györgyné vallását illeti, az elleni az 7. bizonság nyilván vallja, hogy ő nyilván hallotta az szolgájától, a' ki akkor jelen volt, midőn Zeman Györgyné mondgya, hogy látta az incattát másodmagával bejünni az ablakon és az gyermeket belőle kivenni akarni, hallotta, hogy akkor estve jól ittanak és Zeman Györgyné mind urastól borosak voltanak, és hogy mind az ketten igen aluttanak, horttyogtanak, a' mint ő maga is vallja Zeman Györgyné. Azért kiteczik, a' mit mondott, álmában látta, a' maga beszédéből is kiteczik, mert mihelt felserkent, némellyeknek azt mondotta, hogy Tott Györgyné urastól volt. Hiti után penig nem vallja azt, hanem mást, a' mint a' tanúkból kiteczik, csiak jól reá vigyázzon az törvén a' bizonságokra, a' kik az ő szájából azt hallották, senki más sem látta, sem hallotta, sőtt az ura is, noha mellette feküt és alutt, semmit sem látott, nem is vallja, hogy látott volna, azért vallásának, minthogy egy személy, semmi hele nem lehet, főképpen hogy akkor semmi rajta, sem az után történt, hanem gyermekét is jó egésségben elhozta, nem is bizonyíthat semmit, hogy az incatta rajta cselekedett volna. Az mi szömőcsiött illeti, az is kiteczik az tanúknak vallásából, hogy vele együtt született. Az ember csionttnak megégett borát, a' mint a' második és harmadik bizonság, úgymint Lapos Andrásné és Nagy György tesznek vallást, egymásnak igen ellenkezőt, melből kiteczik, hogy egyiknek is vallása meg nem álhat, mert egyik in numero második tanú, úgymint Lapos Andrásné, azt vallja, hogy Thot Györgyné mutatott volna ollyan csiomótt neki, a' kiben ollyan égetett csontt találtatnék, Nagy György penig Nagy Balásnéra beszélli, sőt ez mind ki tessék, ha az törvén reá kérdi Nagy Balásné ő maga is megvallja, hogy őnála láttak afféle égetett csiontott, azért ezről az dologról az tanúknak vallása le kell szállanyi, minthogy egyik egy személről, másik másról mondgya az dolgott. Az mi a' béka dolgott illeti, lehetetlen, hogy az igaz legyen az tanúknak vallási, mert Nagy Bálint az mondgya, hogy az ő lejánya vette a' vajat, Nagy András azt mondgya, az ő felesége vette. Stepko Jánosné penig egyiknek sem jovallja vallását, hanem azt mondgya, hogy ő vette. De akármint vallottak légyen, egyik sem látta, noha csiak egy messzel vaj volt, hogy az incatta vetette volna gonosz végre az békát az vajban, noha csiak akkor szőrték az vajat, és tiszta volt, és noha hárman vallanak az felől; de minthogy egyik egyképpen, másik másképpen, semmi hele nem lehet. A' mi meg az köles dolgát illeti, az mit az 11. testis vall, azt vallja, hogy Thot Tamástól hallotta, Thot Tamás penig megeskütt és semmit nem vall, az bizonság is, ha az törvén reá kérdi, azt vallja, hogy ő Thot Tamástól semmit nem hallott.

Ami penig az több bizonságokot illeti, mint hogy csiak tiszta hallomások, és inkább mindegyik az másiktól külömböz, főképpen a' mit Olaz Péterné vall, senki más azt nem vallja, az is maga mellett vall, és a' mint nyilván vagyon, az esztendős germeknek semmi

nyavalyái nincs, a fenegetését penig, ha ő azt megbizonította volna, szintén is mellyet semmiképpen meg nem bizonított juxta opera Tripartiti Partis 3. Tituli 13. senkit halálra nem ítélnek az fenegetésért, hanem in casu incendiorum, azért mindezekből az okokból kiteczik nyilván, hogy a' tanúk, mellyek az incatta ellen vallottanak, mi okból és mi szándékból cselekettek, hogy efféle külömb külömb féle dolgokat vallottak, a' kinek sem Isten, sem ember előtt hitele nem lehet. Kéri azért az bücsületet mind az urával és fiaival egyetemben, hogy efféle méltatlan reá mondott, avagy költött dolgokról és annak súlyos törvényétől, mellyet az actor kíván, kegyelmessen az igasságot egyben kapcsiolván törvént tegyen és megmentse az mi országunknak törvénye szerint, úgymint opere Tripartiti Partis 2. Tituli 32. és Partis 3. Tituli 27. ha egyébképpen az böcsületes törvén nem találna módot benne, avagy bizonyára hadgya az bírák uraimnak magát is lelkiösméretire, minthogy az főbenjáró dologban felette igen meg kell considerálni az bizonságoknak vallásit, az mint opere Tripartiti Partis 2. Tituli 26. világossan meg vagyon írva, hogy simplici auditui non datur locus in juditio, hanem ha valamit tudott volna avagy látott volna, hanem hagyja a' böcsületes törvénre.

Procurator actoris dicit, hogy az incatta Thot Györgyné procurator exceptiójának semmi hele nincsen, mind az intentummal együtt, holott néminemű humanum testimoniumnak exhibeált vallásával az nemes Zombat várasának prothocolomjából kikölt pecsiét alatt authenticum levelet semmivé akarná tenni, és azt praetendálná, hogy az humanum testimonium külömbet vallott volna, a' mint az authentice költ levélben írva volna. Holott az humanum testimonium az authenticumot nem destruálhattya, mert ha bírák uraim considerállják és megolvassák az authentice költ levelet, feltalállják benne, hogy szintén halálának utolsó óráján is nem revocálta fassióját, hanem bőnössé hatta ez incattát, szintén utolsót az tűzben is, azért az exhibeált bizonság semmi az authenticum ellen. Aliud est, bátor szintén ennek Vrablonénak is az ő vallásának az bírák uraim törvénye szerint destruálhatni kellene is, de mégis az előbeni deliberatiónak kimondása szerint a' törvénnek helén kellene maradni, mert itt az bírák uraimnak nem csiak az Vrabloné vallására, hanem bíró uram által szedett az több bizonságoknak vallására is kell tekénteni, mellyek sok külemb külömbféleképpen sok dolgot vallanak, mellyeket procurator incattae annak előtte is iisdem simplicibus verbis prout mint invalidálni akarta, a' mint most is ugyanazokot mondván invalidálni akarja, ki semmiképpen nem lehet, mert ha megolvassák a' bírák uraim az bizonságoknak vallásit, ki bíró uram szedett az mostani incatta ellen 2., 3., 9., 10., 11., 12., 16., 23., 28., 43., 44., 46., 50., 52., 54., 56., 57., 60., és 61., 64., 77., 80., 81., 82. bizonságoknak vallásit megtalálják a'bíró uraim, hogy nem destruáltathatik az előbbeni juditium, hanem in suo pristino statu et vigore kell maradni, mert dato ha szintén van is valami discrepantia a' vallásokban, az nem egyébért vagyon, hanem némel bizonsági egyet tud, másik mást etc.

Incatta, ut supra, és hogy semiképpen nem ellenkeznek az bizonságok az várasból kiadott authentica.

Deliberatum est. Mivelhogy az incatták az novum mellett bizonyítottanak és meghosztták az bizonságok, hogy az modordorffi Vrabloné, noha az Nagy Szombati tanács uraim előtt, benn az várasban, az kínban reájok vallott volt, mind az két incattára, de annak utánna az tűznél, mikor égetni akarták volna, reá kérdette az Szombati hadnagy, Boka János uram, és mind az kettőt, Thott Györgynét és Nagy Balásnét megmentette és visza

revocálta az előbbeni vallásit az mint az bizonságokból megteczik nyilván, annakokáért az előbeni törvént bírák uraim emendálták ennyiben, mivelhogy vannak azért mind az kettő ellen néminemű homályos suspiciók, annakokáért Thott Györgyné mához két tizenötödnapra mencse magát huszadmagával, tisztességbeli személyekkel, hogy ő afféle ördögi cselekedetekkel nem élt, és ördöngösségével senkinek soha nem is ártott és ördögi társaságban is nem atta magát, így megesküdvén absoluta leszen, hol penig deficiálna, tehát in duplo homagio maradgyon, mellyet a' feldes ura vehessen meg rajta, és ez meglévén tisztességében megmaradgyon. Item Nagy Balásnéra, mivelhogy az elmúlt törvénkor is azt találták volt bírák uraim, hogy tized magával mencsie magát, azért most is helén hadgyák bírák uraim, azon fellyül megírt napra esküdgyék tisztességbeli személyekkel, ha meg nem esküdhetik, negyven forintot díat fizesse és tisztességében helén maradgyon. Mostan penig kezesség alatt ki adattassanak, hogy készülhessenek ők is az idő alatt a' hit letételhez.

VIII.

1619. július 20., Nagyszombat

A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VRABLO ÁDÁM FELESÉGE KATALIN VALLOMÁSA

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 9.

Nos judex et jurati cives civitatis regiae liberae Tyrnaviensis damus pro memoria, quod circumspectus judex et jurati Zilinczienſis coram nobis personaliter constituti, supplicaverunt debita cum instantia, quatenus infrascriptarum fassionum paria, per quondam Catharinam Adami Vrablo ex Moderdorff constantem et veneficam, tam ante, quam in, ex post torturam factarum, in transſumpto litterarum nostrarum ad futuram cautelam sub sigillo civitatis nostrae usuali et authentico, modis omnibus extradare vellemus. Quarum tenor sequitur ordine infra sequenti.

Anno Domini 1619. die 16. Julii. Catharina conſors Adami Vrablo ex Moderdorff alias venefica, ac hoc nomine multorum fidedignorum virorum attestationibus praevio juramento coram nobis solenniter depositis comprobata et insignita. Tandem, quia per se, ex benevole nihil ad objecta proposita et allegatta respondere se nolebat, est adjudicata per dominos judices ad torturam. In tortura itaque primo fassa est siccine in lingua sclavonica, ze ona thotisto giz Wrablowa gednu Zabw Vwaryla a Pred dom Smerdak Jana W Moderdorffe Polozila, aby tu Zabw Smerdak Jano Preyel a kdy gu Prude aby se od te Zaby odul. Dicebat autem, ze yu na toto totizto aby tu Zabu Warila a Smerdak Janowy Snu Wskodity mohla gedna Zena (dolnich Lowizicz, gmenem Barbora Jana Kosonka Manzelka kterasto y Wczilek ziwa gest, nauczila) Podle tohoto yto gest Wiznala Wrablowa, ze katerinye Turkowe dyetetko Pohubila, a ze toho dyitiatka kupol do ohnye Lyiwala, a ze od toho to dyte se ozipalo wsseczko, a zeby gu y na toto ta gysta Kosonkowa zdolnich Lowczicz navczila. Sed hanc fassionem postquam illa foemina dicta Koszonka personaliter adducta fuisset, revocavit ac immunem pronuntiavit, asserent his verbis, ze sama od sobe takowu Slozt, a czertowsto a y tu zabu czinila, ze Kosokowa wtem gu nicz neuczila.

Eodem die extra torturam to gest wiznala dobrowolne Wrablowa, ze zena Nagi Balasa WLiwczy gmenem Barbara take se sna Czertowskym Weczem, a ze umy Czlowekowy yak Pruskogit, tak take Shogyt. Y to Wiznala Wrablowa, ze mezi Czertowniczami bola a ze gu wzali Prawe o Poledny Wopestru[?] Czepecz, y Lwbok Sny sterhly, a ze gu Kwahu Wzaly, y tam gu Sypem, kterym Pseno Tluczu, opihalj a Lamalj, Piskom oczy gegi za sipuwalj, a Wodu zaliwaly, aby gich neposnala. Pritom y toto gest Wiznala Wrablowa, ze Daniela Zima Richtarczi Moderdorfskeho. Totisto Slywowicz Gorowho Wzaly Czerodownicze mezy sebya o Pul Noczy, Mezi kterymi ten cass ze y ona bola, a ze ho byli Lamaly W Seredskeho Mesta, Pysek do hrdla sypali, a Tlukly, a ze tych czerodownicz tak mnoho bolo, yako welika mhla, a ze sama Wrablowa na zatku, zanimy hodyla Ponewacz stara bola, a kdy hoduwali, ze ona za nyma, len Mysky Lizala, a ze yu Prykazuwaly, aby ne Poweduwala czo Wydela, gestlize Powy, ze gu na kusky rosterhagu. Y to gest Wiznala Wrablowa, ze gedna zena zdolnich Lowczicz gmenem Trenkowa take gest gystotna Czarodownicza, gmenem y gmenovatu newinila, ale Prawyla, ze gest gestye Ziwa, a ze giz Pogednu Weznyu bola, ale ze gu pod 300 slattich Rwkogmy Wen Wipustily. Haec tamen foemina similiter adducta fuerat, quam deinde palam et rursus inter caetera dixit ex saltim antenumerata in eam confinxisse asserint. Iterum etiam proinde cassata sunt. Sequitur jam, ze Wrablowa Wiznala ze Danilu Zina Richtare Moderdorffskeho Wczileysiho Pisok y sama do geho Wst pre to sipala spolu y sginimi swimy Towariskami ze se gy predtim czasto kazal Wzadek Lybat: aze y Pre tu Pryczinu ho Polamala, ale sprawila ze by ona Zase toho gisteho Daniela hogity vmela, totisto Sadlem a Smaduniczu, a y to Powedela, ze gest gedna zelina opych, ze ytoho se Syn Richtarowe Moderdorffskeho vzdrawity muze.

1619. die 17. Julii. Catherina consors Adami Wrablo ex Moderdorff alias venefica, coram dominis judicihus sponte et libere fassa est, ze Tott Gurgowa Szlinye ktora y W Trnawe dom má, ze gest Czerodownicza NegyWyssa, a mezi Czerodowniczami Herczegowa, a nagiwyssa Zastawnicza. A y to Wyznala ze aby Tott Gurgowu hyczily a gu se Pytaly a neb eguminuwaly. Ze ona Negiwicze umy Powedet a wsseczkem oznamit,nebo (Powida tak Wrablowa) ze Tott Gurgowa negyWyssa est Czerodownicza: A ze Tott Gurgowa, y take Nagy Balasowa sluza gu w zaly a oczy Pyskem zasipuwali. Eodem die iteratis vicibus, ze na Tott Gurgewu a na Nagi Balasku z Lincza[?] hcze Vmeyt. Y to gest Wiznala Wrablowa ze nekoliko od desety rokow, ale od mnohich casuw, a od dawna mezi czerodowniczamy hogila, snimy spolu, gedla, hodowala, a ze Czerta na konsky Wlass zawazaly w czesty: a ktomu ho Prynutily, ze czoskolwek chtely, to czert Pro nich czinyt Musil.Y toto Wiznala, ze rossu splachtamy na Zitach braly, Wodu do sbana smihaly a zban zaczpaly, a tak zakopaly na Ternawskem hotary, u Susstrow hore, u Winohradow Mniskich, a na hotary Moderdorffskem yako mestu Ternawy na krisnich czestach. A to ten den pred Swatim Gurem. a proto zeby deszde ne bolo, aby na Zitach vroda nebola, a ze giss ten sban odowrely, y take ze gy z tento rok Wicze niczemu, any zatim newskogy. a ze Na Wynohradyech Ternawskych, Po Winohradoch, po hotary ternawskem, po Hornich koncz[?], Po ousanskich Wsseczko zle Czerodowniczamy Towariskamy swimi robila, Na Zitach Na Winohradoch Vgymala. Dobricz Lidy na gromotu Prywedla. Y to take Wiznala ze gedne Zenye Sestynedelniczy W Lwiczy, kteresto u Kossa Mihalky biwala, dyte Wzaly, a ze Prytom Tott Gurgowa, y take Nagi Balasowa boly: a ze kedy to dyte wzaly, do koritka ho wlozily, yako ribu Wypytwaly, sneho mast braly, stim se pod koleny mazaly, a samo

Dytye Zedly, a ze w tem Czase[?] Tott Gurgowa Predek gym Wogila, Zastawu nosyla, kterasto Zastawa bola Splatna byla, a ze Na Wahu se Prowazaly Wsseczky Na ricziczy. Prytom y to Wiznala Wrablowa, ze W Hrenczarowczich yedne Hofrerkyny[?] u Sebetky wzaly take dytye a y to Wypytwaly, a zedly. A ze czo kolwek swimi Towariskamy chtela, budto pekneho konye, Zrybe, a neb czo yinsiho, Wzaly, a zedly. Wyno Pyly W Piwniczi, a kedy Wipily, na to mysto nasczaly. Czertka Widela Stowariskamy Swimy, nekedy yako Psa, yako hawrana, a ze gim Sluzit muczit, wczem kolwek chtely. Wsseczko zle skrze neho pachaly. Y toto gest Wiznala Wrablowa, ze kazda czarodownicza ma znameny, a ze (áthúzva: ma) sama take ma na prawem persniku (yako ze gest y prawda, nebo poprawny myster gest Wydel)a ze to znameny od sesty rokow na sobe nossy a ze g[es]t Tott Gurgowa S Luicza skowaczkim zelezem udelila, a yu nasnamenowala, aby gu Posnala, yestlyzeby snimy nehogila. Y to take Wiznala, ze Tott Gurgowa take ma snameny na Prawem Persniku a ze Nagi Balasowa ma take znameny na prawe nebo na lewe rucze. A nadto ze sme vmret ze Tott Gurgowa, a Nagi Balaska yest czerodownicza.

1619. die 19 Julii judex et jurati Zilinczіensis consortem Georgii Tott et Blasii Nagi de dicta Zilincz adducentes et coram nobis personaliter constituentes, ubi quoque erat praesens foemina venefica, ut pute consors Adami Wrablo. Prae tunc interrogata est, quid ad huc super praemissis sentiat de consorte nimirum Georgii Tott et Blasii Nagi. Ubi statim prorumpit in talia verba antelata venefica. Wssak Wyss ty Tott Gurgowa, a y ty take Nagi balasowa ze stewy take semnu boly mezi czerodoniczamy. A ty Tott Gurgowa sy Naywissa, Herczegowna, a zastawnicza, a y ty Nagi Balaska sy towariska, Wy ste mne take na tot wssali, ze sem mezi Wami chodiwala; a ktere mam snameny, ty Tott Gurgowa mne sy nasnamenawala. Adstabant etiam judex et jurati Zilinczіensis, quomodo ista in oculos ipsis dicebat, confert quidem Georgii Tott, et Blasii Nagi negabant et retulebant, uti poterant, nihilominus tamen venefica ipsis tanto firmius objiciebat, et subinde ambae foeminae utraeque absoluatae sunt. Ubi vero jam morti adjudicata fuisset, et per magistrum justitiae executionem sententia prolata extitisset, palam et publica, coram civitatis tota communitate et frequente populo revocavit consortem Blasii Nagi esse innocentem, consortem vero Georgii Tott minime dicans, Tu Nagi Balasku ya odwolawam. Et quia sunt interrogata utrum etiam Georgii Tott consortem dixit: Tu Matye W rukach, delayte snu czo chczetye, tu ya neodwolawam. Post haec relicta est dato segmo ad supplicium extra civitatem, et jam jam moritur imposita erat ad tergum, seu pyramida latam judicium sententiam, ibique dum dominus capitaneus noster de more et consuetudine ipsam ultimatim interrogaret, his verbis: Walkowu gessttye ztych Slincza, Tott Gurgowu a Nagi Balasku odwolawass. Powedala Wrablowa ya zadnu na swu dussu newessne(m) any nebere. Huic accersa pyra et expiravit. Super cujus fassionibus coram nobis, tam ante, quam in, seu post torturam usque ad ultimum quadrantem factis, et dictis, circumspecto judice et juratis Szilinczienses cum futuram eorum cautelam, litteras nostras sub sigillo reipublicae nostrae usuali et authentica extradandas duximus modis omnibus et concedendas communi suadente justitia. Datum Tyrnaviae die 20 Julii. Anni Domini 1619.

Rachowiczky mp.

IX.

1619. július 26., Nagyszombat

NAGYSZOMBAT VÁROS TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZILINCSI THOT GYÖRGY ÉS FELESÉGE ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 11.[21]
C: SZNL PKH Capsa K. Fasc. 5. N. 12. A. 9.

Nos judex et jurati cives civitatis regiae liberae Tyrnaviensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod providi judex et jurati Szilicziensis in hoc comitatu Posoniensis venientes in nostri praesentia, supplicaverunt debita cum instantia, quatenus infrascriptos testes sub juramento examinare, ac tandem fassiones eorum ad futuram jurium suorum cautelam sub sigillo reipublicae usuali seu authentico modo omnibus extradare vellemus. Quod quidem die datarum praesentium in nostri praesentiam citati jurati et examinati fassi sunt ordine sequenti.

Articulus autem interrogatorius erat iste, quod quicquid scirent aut procerto olim deprehendissent vel audivissent de veneficiis, magia seu incantationibus Georgii Thot Szilicziensis, consorte illud omne et totum, absque aliquo respectu immo sepositis amore, favore, odio et timore, parati forent dicere, in medium proponere et sub juramento declarare super quibus.

1. Christophorus Szabó aliter Zuchay juratus et examinatus fassus est. Hogy midőn ennek előtte ezen testis ugroczi házában lakott volna, mely ház vagyon Nagyszombatban, lakott az idő alatt Nagy Balás nem is ugyan ottan selliérségben, de az tájban semmi gonoszat nem látott hozzá, hanem csak azt tudgya felőle, hogy gyógyított beteg emböröket, és hogy még Csiallóközből is hozzá és érötte gyüttenek, és gyógyításnak okáért elvinnie szokták. Ez mellett pedig ezön testis hallotta azt maga inassától, hogy néminemű rossindeli pásztor javalt hozzá, úgy mint Nagy Balásnéhoz be Szombatban, és hogy annak a pásztornak ostorát ládájában tartotta legyen, az mely pásztorral gyakorta vendégösködött, de mit akart legyen az elrejtött ostorral, arról semmit nem tud. Thot Györgynét pedig ezön testis nem is ismeri.

2. Catherina consors Christophori Szabo jurata et examinata fassa est, hogy látta azt, hogy az rossindeli néminemű pásztor az Nagy Balásnéhoz vendégségben járalt, és midőn az asztalnál ülni ettenek és ittanak volna, ottan mindenönkoron azon ostor, mellyet azelőtt Nagy Balásné ládájában elrejtve tartott, az asztalon volt, és annak közepiben az étök, mint valami circulusban. Ismét hogy azon Nagy Balásné ezön testist egyször megfenyögette, az mely fenyegetéseijért ezön testis jól megverte. Mondgya ezt is ezön testis, hogy valami puszta kamarában ezön Nagy Balásné szállásán valami csonka bonka embörök avagy ördögök táncoltak légyön.

3. Joannes Woyczich juratus et examinatus fassus est, hogy Szilinczön bíróságának idején (minthogy akkor ide lakott) történt ily dolog. Megyön ezön testis szántó földére, azomban jün egy embör eleibe (kinek nevét immár nem tudhattya) mondván úgy mint bírónak ezön testisnek. Íme – úgymond – találtam egy hangya felhőkre, melynek közepiben vagyon elásván néminemű üveg, és abban csudálatos sok dolog. Est suspecta mera et simplex.[22]

Megyen oda ezön testis, és láttya, hogy úgy vagyon az dolog, az mint beszél az embör. Hazajővén pedig ezön testis, ottan mindgyárást ex officio előhivattya az faluban levő eskütt társait és az mellett az ispánt is Kovach Bálintot, és azokkal egyetemben mind kimentenek ad oculatam revisionem, és hogy megláttak mi dolog legyön az, kire amaz embör, az utánna bíró, úgy mint ezön testis talált volt. Ez így lévén jöve egy embör, Woyczko Pétör nevű mondván, hogy látta szemével, hogy Thot György fia egy üveg hangyát viszön haza. Megértvén ezt az tanács öszveül bíró házánál és mindgyárt odahivattyák mind az Thot Györgyöt s mind pedig annak az feleségét akarván végére menni mi okáért az fiok aféle hangyafészket üvegben haza hordana? Elsőben is az embört úgymint Thot Györgyöt előhivatták csak magán, hogy jobban végére mehessenek a dolognak. Thot György nem tudgya azt, hogy az fia haza hordotta az nevezött hangya fészket, de ada okot, mivelhogy az marha igen halna, hogy az barom halálát avval állítanák meg. Ezután hivattyák be az aszszont is Thot György felességét, attul is hasonlóképpen megkérdig, mi annak az oka, hogy az eggyik fiok hangyafészket házokhoz hordana. Mondott arra az azzony, hogy az kicsinke csirkéknek, tik fiaknak, hogy jobban nevelködnének és hogy ez így lesz, hogy mind az embör Thot György s mind pedig felessége mást mondottanak, és nem egy szóban jártanak, abban hatták az dolgot, úgymint hallgatásba. Azt is vallja ezön testis, hogy bizonyossan hallotta Kovach Alberttül, és Szabo Mathiastul, megent az Jakabtul, hogy midőn egy időben Zeman Györgyné terhes volt, jöttenek hozzá az nevezött Zeman Györgynéhöz Thot György és Thot Györgyné, és hogy az kis ártatlan gyermeckét ki akarták venni belőle de maga Thot György semmiképpen nem hatta volna. Est simplex suspitio.[23] Azt is vallja ezön testis, midőn egykor szilinczi malomban őrletött, és maga is ottan jelön lött volna az több társaival, úgymint Gerenczeri Mészáros Caspárral és oda való Molnar Pétörrel jöve hozzájok oda az malomban Thot Györgyné és mond Molnar Pétörnek: – te Molnar Pétör, miképpen énneköm őrlöttél ez napokban, olyanképpen kellene őrlenöd (volt pediglen akkor Thot Györgynének kezében egy darab kenyere) és az mellett onnan mutatván az kenyeret, az ganajból is szép kenyeret kell sütni. Ismet ezön testis azt is hallotta Szulovsky Gergeltől, hogy egykor Thot György volt szőlőjében és hogy jüve utánna felesége Thot Györgyné, mond az feleségének mért hogy magával bort nem hozott, és hogy mindgyárt az Thot Györgyné elfordula hátra, és tovább menvén az szőlőben, ottan valamiben kést ütött volna, és onnan egy korsó bort hozott elő az urának Thot Györgynek. Azt is vallja ezön testis, hogy régtül fogván hallja, hogy Thot Györgyné tart házában lidércöt, és hogy attul hallotta, az ki maga szemével látta, hogy házában eröszködött, mint valami tűz. Ezöket vallja ezön testis az Thot Györgyné felől. Simplex auditus et incertus.[24]

Az Nagy Balásné felől pedig azt vallja, hogy valami babot avagy inkább mintegy babszabásút magával mindönkoron hordozott, és azt hánni vetni, mint valami kockát.

4. Elisabetha, consors Joannis Ohrablo, jurata et examinata fassa est. Azt hallotta, hogy Thot Györgyné húsvét estvén valami gúnárt keresött, ismét hogy ezön Thot Györgyné valami aszszonnak adott volt valami vaziát[?], és abban találkozott egy iszonyu béka. Azt is vallja ezön testis, az mint ennek előtte járó, hogy Thot Györgyné Zeman György felességéből ki akarta venni az gyermököt terhös volta idején, de maga az Thot György nem engette, hogy kivegyék, hanem csiak megbénicsják és bonkicsák. Simplex auditus.[25] Azt is vallja ezön testis, hogy Thot Györgyné kérködött volna, hogy az ganéból szép kenyeret süthet, hogysem mind más jó lisztből. Az Nagy Balásnéről semmit sem tud mondani.

5. Dorothea, consors Martini Banniar jurata et examinata fassa est sicuti proxime praecedens in hoc nimirum, hogy Thot Györgyné húsvét estvén gúnárt keresött, és az mellett, hogy Thot Györgyné az urának szokta gyakorta azt mondani, hogy mig ő él úgymint Thot Györgyné, addig az ura semmi szegénségtül ne félne. Simplex auditus.[26]

6. Georgius Horniak servitor Nicolai Litterati Tyrnaviensis, juratus et examinatus fassus est idem, quod proxime praecedens in ordine quinta, úgymint, hogy míg Thot Györgyné él, az ura szegénségtül ne félljön. Item, hogy neminemű Kis Miklós fiátul hallotta, hogy Thot Györgyné egy időben midőn Thot György, az ura bort kévánt volna szőlőben lévén, az szőlőgyökérben, de más embör szőlőjében kést vert volna, és ottan egy korsó bort előhozott volna. Simplex auditus.[27]

7. Helena, consors Blasii Vargha, jurata et examinata fassa est, hogy Horvat Pétör nevű embörnek (ki vele Nagyszombatba házasodott vala meg) szintén lakodalmak idején tehenek vagik tagjában és annak az természetiben megköttetik úgy annyira, hogy attul mindönkoron betegös volt, és megdagadott, azminthogy bele meg is holt nem sok időre. Ebben a dologban az nevezött Horvath Pétör főképpen az Nagy Balásnéra gyanakodott, és mind csiak őtet kiáltotta és óhajtotta. Egykor azért vallia ezen testis, hogy megyön Szilinczre, előtalállja Szilinczi Nagy Balásnét, és mond neki: – tudod mit mondok én tenéköd Nagy Balásné? Horvath Pétör imillyen és amollyan nyavalyában roszszul vagyon, és reád gyanakodik legfőképpen, ottan az Nagy Balásné (úgy mond ezön testis) nagy nevetségöt indít, és azon nevetséggel azt mondgya: – nem csieleköttem Horvat Pétörnek, hanem Feyes Mathias csielekötte, és az ő latorsága és süveg megett vagyon az, kivel csielekötte, hanem másnapra bemegyök Nagyszombatba ismét gyermököt körösztöltetni, és ott az süveget is beviszöm magamval, és a süvegből azt a szerszámot kiveszem. Ezután Nagy Balásné hozta e avagy nem az süvegöt, azt nem tudgya ezön testis, de azt jól tudgya, hogy Horvath Pétör attul meg is holt, és az dolgot Nagy Balásnéra hárította mindhalálig. Az Thot Györgynéről ezön testis semmit nem tud.

8. Helena, consors Andreae Chyszar jurata et examinata fassa est, hogy hallotta Kovach Andrásnétul, hogy Thot Györgyné az több ördöngős társaival Szabo Christoph házánál Nagyszombatban egy puszta kamorában táncolt és vigadott. Ismét azt vallja, hogy Nagy Balásné Borbála aszszony egykor házoknál volt vacsorán keddön, és midőn az asztalra hozta volna a foghagymás étket, nem akart enni belőle Nagy Balásné, mondván hogy ő bizony nem eszik ollyat, azért, mert maga tudgya az okát, és hogy még ma őnekie el kelletik mennie, és ha önnen foghagymát, el nem mehetnék. Azt is mondotta Nagy Balásné midőn kérdesztek volna, miért hogy az ő fiacskája midenkoron szinetlen és betegös. Simplex auditus et contrarius.[28]

Mert, úgymond, valahova én járok, ottan ő neki is kelletik lennie, és az sok fáratságtul ollyan. Amellett vallja ezen testis, hogy Nagy Balásné beszélte és dicsekedödött, hogy midőn valami kuldos csionka lévén jött házokhoz, az gyermök mond az annyának, hogy kerbe küszöb alatt vággyon földet, és az csionka kuldust azzal gyógyícsa meg, és hogy ebből annyi okossága volna az gyermeknek, mint szintén magának. Azt is hallotta ezön testis, hogy Hagom György Nagy Balásnéra mondott legyen, hogy Nagy Balásné őtet maga két kezével vesztötte meg, ki miatt ő nekie meg is kellett halni. Ismét hogy Horvath Pétört is azon Nagy Balásné vesztötte volna, az mint az elébbeni testis megmondotta.

9. Ursula, Joannis Woyczegh consors, jurata et examinata fassa est, hogy egykor Thot György házoknál panaszolkodott arról, hogy micsoda boszorkány nevet költöttek legyön

felességömre, és ugyan abban keverték volna magát is Thot Györgyöt. Ottan mongyák neki szemében, hogy annak senki egyéb nem oka, hanem csiak felessége és az mellett maga is, mert, úgymond, mindönütt magatok azt hirdetitök, hogy illyenkor és amakkor búza, bor és egyéb vesz el. Simplex auditus.[29] Azt is vallja ezön testis, az mint in ordine 3. et 4., hogy Zeman Györgynének ki akarta Thot Györgyné venni az gyermeket, de az ura Thot György nem engette, hanem hogy csiak megenni csak. Az szylinczi Nagy Balásnéról azt vallja, hogy karácsion napján csielekötte legyen, hogy az asztalon az abrosznak négy szegeletire csiomót kötött volna, és midőn kérdözte, miért azt csieleközi, ottan Nagy Balásné azt felelte, mivel hogy mind az embörök szólnak, hogy azoknak bekössem szájokat és nyelvöket.

10. Catharina, consors Andreae Thakacz, jurata et examinata fassa est. De Petro Horvath idem, quod Helena Blasii Vargha in ordine 7. Item emellett azt is vallja ezön testis, hogy egykor igen beteg vala, azzal kérkedött volna Nagy Balásné, hogy soha meg nem gyógyolhatok, míg az ő kezére nem jutok, azminthogy meg is történt, mert azután is ő gyógyita meg. Az vallja, úgymint Nagy Balásné. Azt is vallja ezön testis, hogy Nagy Balásné midőn egykor immár Szylinczön fogva lött volna, azon kéri ezen testist, hogy az minemű por vagyon ládájában, csiak azt vegyék ki onnat, semmit sem fél azután, de mihelt arra az porra találnak, ottan az ő reménsége elfogy.

11. Marthinus Bannyar juratus et examinatus fassus est, hogy hallotta, hogy Thot Györgyné mond egykor az urához: – te fekete szakálú kurvafi, ne félj mindaddig, míg élök, hogy szegény légy. És arra csiak mosolygott az ura Thot György. Az Thot György pediglen azt mondotta volna az cséplői előtt, hogy csiak süvölt, mindent neki lapáttal hánnak. Ismét, hogy Hretko mond egycör: – mi hasznunk benne, úgymond, ha ezön eztendőben búzát vetünk is, annyi haszna, mintha szintén kazba tartunk az nagy szárasság miatt. Arra mond Thot Györgyné: – nézzétök csiak, majd elég esső leszön. Az Nagy Balásnéról pedig azt vallja, hogy Nagy Balásné egykor embörfejet égetött meg, ismét hogy Szabo Christophné házánál egy kamorában csionkákkal bonkákkal táncolt, de nem tudgya micsiodák lehettenek. Item azt is vallja, hogy midőn egycör Cheöke Márton Thot György szőlőjét kapálta, az tövek alatt talált egynihány izben tikmonyat elkapálva. Auditus.[30]

12. Johannes Ohrablo juratus et examinatus fassus est ittem, quod in ordine 3. 9. et 11. testis, nimirum, hogy Thot Györgyné az Zeman György felesegéből ki akarta volna venni az gyermököt, de az ura Thot György nem engette. Ittem hogy Thot Györgyné húsvét estvén gúnárt keresött. Item, hogy házában vitette az hangyafészket. A mellett, hogy dicseködött ez testis előtt: – haj, haj, János, az én uramat az elébbeni felesége nem tutta meggazdagítani, de én meggazdagítom. Ismét hogy ezzel is dicseködött, hogy neki kerti által mindent lapáttal hánnak be. auditus.[31]

13. Andreas Chyszar, juratus et examinatus fassus est, hogy hallotta, hogy Thot Györgyné házában tartott légyön lidércöt, és ki mindönt hordott nekie. Az Nagy Balásnéról pedig, hogy Horvat Pétört megvesztötte volna, ki miatt kiment az világból, és hogy néminemű port tartott volna maga ládájában, mely port, midőn Szylinczön fogva volt, igen óhajtotta. Ezöknek többet nem tud.

Super quorum fassionibus et attestationibus coram nobis modo praedeclarato factis et celebratis hasce praesentes litteras nostras provido judici ac juratis Szylicziensis in hoc comitatu Posoniensis existentis, sub sigillo reipublicae nostrae usuali et authentico extra duximus concedendas communi suadente quietitia. Datum Tyrnaviae, die 26. Julii anno 1619.

1 Alatta más kézzel
2 Áthúzva
3 Az irat szélén más kéztől
4 Az irat szélén más kéztől
5 Az irat szélén más kéztől
6 Az irat szélén más kéztől
7 Az irat szélén más kéztől
8 Az irat szélén más kéztől
9 Az irat szélén más kéztől
10 Az irat szélén más kéztől
11 Az irat szélén más kéztől
12 A szöveg folytatásaként más kézzel
13 A szöveg folytatásaként más kézzel
14 Az irat szélén más kéztől
15 „A" külzetén a leíró kezétől. Két papírfelzetes gyűrűs pecséttel. Töredék, a 17. tanúvallomásnál megszakad.
16 Címzés a levél külzetén
17 Az irat külzetén
18 Címzés a levél külzetén
19 Papírfelzetes gyűrűs pecséttel
20 A következő szót áthúzták.
21 „A" külzetén papírfelzetes gyűrűs pecséttel.
22 Az irat szélén más kéztől
23 Az irat szélén más kéztől
24 Az irat szélén más kéztől
25 Az irat szélén más kéztől
26 Az irat szélén más kéztől
27 Az irat szélén más kéztől
28 Az irat szélén más kéztől
29 Az irat szélén más kéztől
30 Az irat szélén más kéztől
31 Az irat szélén más kéztől

143.

1676. július 1., Somorja

POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KACSA ANNA, TAMÁS GYÖRGY ÖZVEGYE SZALLAY KATALIN, BORBÉLY GYÖRGY FELESÉGE POTICZ ANNA ÉS POTCH GYÖRGY FELESÉGE BOGNÁR ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A. – XII. N. 708.

Causae criminales, in oppido Samaria, insula Csalóköz, comitatuque hocce Posoniensi, die 10. et 11. Septembris, anni currentis 1676. judicialiter discussae et finitae.[1]

Pro parte domini (titulati) magistratus, ut actoris contra et adversus intus denotatas malefactrices et sagas, veluti incattas.

Hic continentur communes inquisitiones et processus contra sagas, magos, praedones, aliosque malefactores.

Anno 1676. die 1. Julii. Praesentibus egregiis et nobilibus Georgio Marczely, veluti in causa praesenti praeside, Andrea Trsztyanszky judlium, Georgio Takács et Joanne Viszkelethi jurassoribus, Michaele Boros et Benedicto Farkas juniore vicejudicibus nobilium comitatus Posoniensis, Andrea Kaydacsy, Petro Bito judlium sedis de Vayka, Josepho et Francisco Csiba, Joanne Bakkonyi, item Jacobo Mészáros aliter Csizmazia oppidi Samariae judice, Georgio Schlesinger, Daniele Pogány, Andrea Tábor, Stephano Schlegel, Guilhelmo Paár, Joanne Posonyi et Alexandro Martiny jurato oppidi nominati notario, et aliis quamplurimis convocatis et praesentibus celebrata sunt infrascripta judicia in oppido Samaria insula Csalóköz, comitatuque Posoniensi existente habito, tenore sequenti.

Levata causa domini magistratus, ut actoris contra et adversus Annam Kacha, Catharinam Szallay, relictam condam Georgii Thamás, Annam Potincz, consortem Georgii Borbély, et alteram Annam Bognár, consortem Georgii Potch, ut incattas ratione paulo post per easdem patrati maleficiosi sceleris uberius declarandi.

Et pro domino magistratu egregius Michael Bors junior cum sufficientibus juris requisitis, praehabita solenni juris protestatione, inhaerendoque praxi ac consuetudini in similibus causis magistratuum, privilegiatae observationis facultatis proponit actionem suam idiomate Hungarico taliter. Hogy miképpen az megnevezett és personaliter adstans incatták nem tudatik, honnét indíttatván és micsoda gonosz és ördögi lélekkel vezértetetvén, megvetvén Istennek erőss törvényét (Leviticorum caput 20: Anima, quae declinaverit ad magos et ariolos, interficiam illam), azon túl világi mód szerint való súlyos, törvényes sententiáját, az ördöggel szövetséget vetvén, pro varietate temporum et locorum ördögi mesterségekkel és kigondolt ártalmas dühességekkel mint emberséges embereknek, s mint peniglen ez világban levő oktalan állatoknak, vetéseknek, szőlőknek és más mindenféle terméseknek és Istentől adatott terméseknek, javainak nyilvánságos károkat, ártásokat ördögi practicákkal, és nekik insussurált és subministrált mesterségével, ekképpen az Istenektől és igaz szent teremptőjektől elpártolván, ellene mondván, lölkek kárhozatinak súlyos kénszenvedéseknek és az köresztyén nemzetnek, Isten híveinek [– –]ségeknek nyilván való praejudiciumjára mind ezeket megcselekednyi és elkövetnyi merészeltenek. Jóllehet ex reservata praerogativae suae facultate ellenek semmit bizonyítanyi, avagyis producálni az allegans nem tartoznék, de hogy annyival inkább az ők dühös cselekedetek az nemes bírák előtt kinyilattattassék és declaráltassék, mind magok nyelvek vallásából, mind peniglen meglátott, nyilván való cselekedetekből, reájok vallott bizonyságokbul bizonyos attestatiókat collateraliter quidem producal sub litteris A, B. et C. Holott peniglen ez nemes széknek úgy tetszik, az kiket lehet, personaliter is közzülek statuálja. Minek okáért és megírt cselekedetekért az magistratus procuratora kívánja, hogy primum et ante omnia pro eliciendis venioficiosis complicibus suis torturae subjiciáltassanak és megcsigáztassanak, expost peniglen országunk bevött, practicált szokása szerint singulas singillatam érdemek szerint tűz[zel] égettesenek meg, tovább is fent tartván az facultást magának.

Incattae personaliter adstantes, prima earumdem, Anna videlicet Kacsa factum affirmat, reliquae tres simpliciter negant.

Pro domino magistratu. Protestatur super confessatis in ordine primae incattae et siquidem in omni jure reos propria oris fassio condemnare soleret, huic etiam veluti de seipsa testanti poena in actione petita infligi ac comburanda deberet, reliquae vero in ordine tres incattae negantes contra se actionem propositam, ex reservata sua praerogativa facultate,

quamvis contra easdem quicquam edocere teneretur, tamen pro elicienda veritate eorundem criminis patrati, etiam ex oblatione praemissa statuit personaliter testes coram judicio statuendos, ex quorum fassionibus apparebit manifeste pactum easdem cum daemone contraxisse, quam etiam actus in actione denotatos perpetrasse, concomitanterque primum torturae pro eliciendis complicibus subjiciendae, expost rogo imponendae et concremandae manifeste debere.

Deliberatum est.

Testes in partibus semel jam examinati de novo coram inclyta sede seorsim et singillatim adhuc semel examinandi decernuntur.

Quibus examinatis, siquidem primam incattam, Annam utpote Kacsa, confessata oris sui coram tribunali prolata, ac etiam character impressus per fidedignas personas ad partem exmissas oculatus commercii cum daemone habiti, veneficiorumque obnoxiam esse, luculenter innuerunt. Reliquas vero tres in faciebus locorum perpetratorum scelerum sagalium examinati, ac secundario quoque praestitis ad capita earundem trium sagarum in facie hujus sedis juramentis, diversa pro locorum et temporum varietate veneficia exercuisse, plurimisque querulantium in corpore gravia damna intulisse, manifeste edocuissent. Ideo prima earundem Anna Kacsa benevole confessato scelere, absque tortura capite plectenda, reliquae vero tres, nimirum Catharina Szallay, relicta condam Georgii Thamás, Anna Potincz, Georgii Borbély, ac altera quoque Anna Bognár, similiter Georgii Pocsh consortes ad revelandos alios criminum sagalium complices prius torturae subjiciendae, ac expost vivae rogo apponendae, sicque omnes quatuor comburandae decernuntur.

Idem Georgius Marczel judlium comitatus Posoniensis mp. (L. S.)

Idem Andreas Trstyánszki judlium comitatus Posoniensis mp. (L. S.)

Item idem Georgius Farkas jurassor comitatus Posoniensis mp. (L. S.)

Et idem Joannes Vizkeleti juratus assessor comitatus Posoniensis mp. (L. S.)

1 Az irat külzetén.

144.

POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZABÓ ILONA, BÁN ANNA, KÓSA ORSOLYA, NYÍRŐ DOROTTYA, VÖRÖS ERZSÉBET ÉS HORVÁTH ERZSÉBET ELLEN

I.

1677. szeptember 1. előtt, Somorja

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A. – XII. N. 76. Dob. 3.

Levata causa inclyti magistratus comitatus Posoniensis ut actoris contra et adversus Helenam Szabo consortem Georgii Barbél in Fel Bán, Annam Bán egregii Joannis Szabo in Királyfia Karcha, Ursulam Kosa providi Georgii Koczkás in Sikabany, Dorotheam Nyirő

nobilis Michaelis Szemes in Derchika, Elisabetham Vörös Lucae Szabó conthorales, Elisabetham Horváth egregii Petri Farkas relictam viduam in Alistál possessionibus in comitatu praescripto Posoniensis et insula Czalloköz existentibus degentes et commorantes velut incattas. Et pro eodem inclyto magistratu idem procurator Joannes Horvath, qui in prioribus levatis cum praemissis cautelis et solennitatibus quas pro praesentiarum quoque pro repetitis habendo pro fiscali inhaerendo, proponit, qualiter superioribus praeteritis annis et temporibus eadem incatto postposito Dei hominumque timore ac vilipensis positionis patriae legibus de et super infranotando crimine sancitis et eorum in contraveniendo severitate cum daemonibus pactum faciendo, Deo Creatori se se opponente, illicitis magiae artibus superstitionibus incantationibus et praestigiis, hominibus, animalibus, seminaturis aliisque terrae fructibus et Dei creaturis, animo deliberato et ex praeconcepta malitia variis modis et diversis sub praetextibus nocere et eodem damnificare minime fuissent veritas. Ob quos notorios praetractarum incattas eosque criminales actus et crimina cupit id procurator domini magistratus easdem incattas juxta morem et consuetudinem in similibus causis observari solita praevio torturae ad eliciendam uberiorem rei veritatem fatendosque complices dirigendo criminaliter condemnari. Reservando ulteriorem facultatem.

Actio contra intronotatas sagas instituta.

Sub litterae C.

II.

1677. szeptember 1., Somorja

1677. feria 4. proxima post festam Decollationis Beati Joannis Baptistae[1] in sedria comitatus Posoniensis Samariae celebrata

Levata causa praespecificata domini magistratus ut actoris contra et adversus Helenam Szabó Georgii Barbély consortem, Annam Bán Joannis Szabó, Ursulam Josa Georgii Kochkas, Dorotheam Nyirő Michaelis Szemes, Elisabetham Vörös Lucae Szabó conthorales ac Elisabetham Horvát Petri Farkas relictam viduam et pro eodem domino actore quod procerto qui in priorem levatis et eam equidem[?] denique neque ibidem praemissis cautelis fuisset protestatione hoc loci quoque repetenti exhibuisset actionem contra praefatas incattas criminaliter erectas, litterasque C. notatas cujus quidem praeexhibitae actionis series hujusmodi esset, cujus continentiam inhaerendo cupivisset, ac in eundem judicium praevisa tamen eaque et deque more solito fienda proclamatione quibus de more pro foribus judiciariis Tirnaviae proclamatis. Ex adverso nobilis Elisabetha Vörös consortis Michaelis Szabó altera Elisabetha Horvath Petri Farkas relictae viduae et Anna Bán consortis Joannis Szabó veluti personaliter adstantes incattores, nobilis Michael Bors legitimus procurator reservatis universis de jure reservari solitis inhaerendoque legibus et consuetudinibus de et super nobilitari praerogativis sancitis et aliis quibuslibet de non consentientis in praeerecta actione et ejus quaelibet accessoria cum interposita juris cautela comparendo cupivisset ejusdem veluti producti sibi qualiter cum termino legitime paria decerni, in reliquo reservasset reservanda. Cui in oppositum praementionati procuratoris dominis magistratus procurator praemissa juris protestatione paria quidem praeerectae actionis extradatione

non impugnasset. Verum eatenus incatta veluti crimine difficilis pro ea et meriti notatas et accusatas non obstante praementionata praerogativa nobilitari, ad mentem articulum 38. anni 1655. usque ad terminum peremtoriae revisionis et de similibus decisionibus ac per eum incarcerari ac [– – –] defensio ad instar aliorum publicorum malefactorum ipsumque concedi cupivisset ac tam se se enodare nequentes juxta tenorem praeerectae actionis criminale condemnari. Quantum ad reliquas non comparentes. Helenam nempe Szabo Georgii Barbel, Ursulam Koza Georgii Cochkas, Dorotheam Nyirő Michaelis Szemes attinet, quae pro presenti termino secundo citatae et avocatae [– –]lassent, neque tamen ad mentem citationis personaliter comparuissent, quin immo in manifestum culpabilitatis sese judicium diffidendo, defensae suae in facie juris et judicii se se absentare praesumpsissent, ob hoc cupivisset idem procurator domini magistratus easdem non comparare veluti contumaces, privitae morem et consuetudinem in omnibus observari solitam, actionisque modalitatem condemnari, litterasque super praemissis omnibus sententionales et demptionales extradari, reservanda procurator facultatem. In cujus refutationem antefatus procurator praescriptarum comparentias ire protestatur super non oppugnatione[?] petitas pariam. Immo vero ad detentionem incarcerationemque exindeque fienda in servitores positionem[?] ac suarum enodatione nullo modo hoc in passu pro domini magistratus procurator factae instantiae ad nulli posset, ex quo non esset deterior conditio reliquarum in prioribus levatis citatarum personarum dum simili praerogativa nobilitari gauderent, nec essent aliquales subterfugitivae et vagabundae personae, verum domicilia et domus nobilitares habentes, lex quoque praecitata nihil in contrarium deservire posset, cum eadem modo de talibus personis, quae judicialiter condemnatae extiterunt, non vero de similibus nobilitaribus personis. Ob hoc ex ratione in provisorem levatis appositis, tam ex modernis juxtaque etiam jam latas deliberationes uti in similibus similia pronunciari consueverint, sibi paria decerni debere.

Deliberatum est.

Pro parte comparentium in cattum petitae pariae authenticae extradanda deceruntur. Cum eo tamen declaratione quatenus tales incattae, quae vix aliquam vel nullam fixam residentiam habente comparientur, medio tempore sub fidejussione, vel in aresto detineantur, usque ad finalem praesentis [– – –] causae determinationem. Reliquae vero non comparandae itidem incattae ex vi legum patriarum et ex usu juris consuetudinis itidem usu recepti in actione et requisitione probari, dein magistratus convincuntur et pro [– – –] adjudicatoriae sententionales et praesumptionales decernuntur.

1 Szeptember 1.

145.

1677. szeptember 6., Vöröskő

A PÁLFFY CSALÁD VÖRÖSKŐI ÚRISZÉKÉNEK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VARGA MIHÁLY FELESÉGE KRIS KATALIN ÉS WITTER LUKÁCS FELESÉGE SIPOS ANNA ELLEN

Az IRAT: A: SZNL Pálffy cs. Arm. VII. Lad. 2. Fasc. 2. N. 1/b. Fol. 168/b–169/b.

Levata causa pariter praetitulati domini magistratus[1] ut actoris contra et adversus Catharinam Kris, Michaelis Varga consortem et Annam Sipos, Lucae Witter consortem et pro dicto domino magistratu idem qui supra, cum reductione earundem cautelarum, quae in prioribus actionibus praemissae essent, actionem suam dicit modo sequenti. Qualiter eidem incattae pro diversitate locorum et temporum, divinis et humanis legibus spretis sed et Scripturae Sacrae, utpote Leviticorum caput 12, [– – –] Anima quae declinaverit ad magos et ariolos et pactum cum daemone inire, per quam hoc suis videlicet incantationibus, superstitionibus, praestigiis infascinatoribus non modo hominibus ac animalibus irrationalibus verum etiam seminaturis, vineis videlicet, aliisque id genus terrae frugibus, porro turbato et interfecto aere damna manifeste inferre et per hoc a Deo creatore suo tam in pernicie animarum suarum, quam detrimentum Christi fidelium avertere non essent veritae, sed nec poenam partim in legibus tam patriis quam civilibus, signanter in scriptura pro tam inviso habere assignata incurrissent, pro idem procurator cuperet eandem per prius pro detegentibus ejusmodi facinoribus ac earundem complicibus torturae subjici, tandemque poena debita plecti. Ulteriorem reservat facultatem.

Personaliter adstans incatta praemissis de jure praemitti solitis, reservatis de jure reservandis, praeerectam actionem contra se, simpliciter negant, facultatemque reservandam.

In casu quo eandem praetensa actio sufficienti non edoceretur, sui absolutionem praesolaturae.

Pro actore protestatur super impertinentiis instantis procurator ex adverso, negantem actionem simpliciter, contra principales suas erectas, et quia ex praerogativa magistratualis ejusdemque fisci ad nullam actionem comprobandam obligaretur, verum iisdem actoris enodatio ab objecto contra se crimine incumberet, ideo ut ea in parte partes suas agant, instaret; alioquin contra eandem judicium. Pro incatta praemissae ex parte domini actore ratione opponeret legem generalem tituli 82. partis secundae, actorem docere debere suam actionem, ideoque ut supra.

Pro domino actore legem generalem in hoc casu fiscalis praerogativae comprobare haberet praeallegatam exceptionem.

Ex adverso ubi lex non distingueret, ibi nec nostrum esse distinquere juris regulae dictarent, exindeque fiscales causas ab onere probatione exemptas esse, sic reus est eo etiam absolvendus.

Pro domino actore consuetudo quotidiana vim legis induens hoc ipsum exigeret.

Deliberatum.

Quamvis procurator domini actoris ex immunitate sua ad probandam negativam memoratarum incattarum subditarum suarum non teneretur, quia tamen nulla contra easdem humana testimonia evidentia prout nec circumstantia eas ratione in praevia subjectae actionis veluti minimo aggravare fuissent, ex eo absolvuntur, sub praestanda nihilominus domino actore fidejussione cautela, duratura enim anni revolutione, quo recurrente nihil et contra medio tempore eveniente.

Pro incatta earundem fidejussore eo facto expediti pronuntiantur. Gratias agenda cupit super testimoniales. Deli[beratum] – Dabuntur.

1 Ugyanott egy másik iratban olvasható:
Sedis illustrissimi domini comitis domini domini Nicolai Palffy ab Erdeőd etc. uti magistratus in arce Vöröskő in comitatu Posoniensis

146.

1677. szeptember 11., Somorja

POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MOLNÁR BORBÁLA, VARGA MARGIT, CSIBA ERZSÉBET, GYÖKÉR KATALIN, CSUKÁR ERZSÉBET, BOGNÁR ZSÓFIA, TÓTNÉ ZSÓFIA ÉS BORBÉLY GYÖRGY ELLEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A – XII. N. 74. Dob. 3.

Praesentibus generosis ac nobilibus domininis praeside videlicet generoso domino Michaele Kürtössy vicecomite comitatus hujus Posoniensis, item dominis Georgio Marczelÿ et Andrea Trsztyánszky, praefati comitatus judlium, Georgio Takács, Joanne Viszkelety, Joanne et Andrea Vitályi, prout et Georgio Kerekes jurassoribus, Francisco Kondé, Stephano et Francisco Csiba, Jacobo Albert, Matthia Huszár, Andrea Janko, item prudenti Georgio Schlesinger praetitulato substituto judice oppidi Samarja et Alexandro Martini jurato ejusdem oppidi notario, ac aliis quam plurimis convocatis et specialiter invitatis, celebrata sunt infrascripta judicia. Tenore sequenti.

Levata causa domini magistratus ut actoris contra et adversus Barbaram Molnár, Georgii condam Seremő relictam, Margaretham Varga, Stephani condam Theody similiter relictam, nec non Elisabetham Csiba Nicolai Deák conthoralem, item Catharinam Gyökér, Michaelis Szél consortem, propterea Elisabetham Csukár Jacobi condam Adorianÿ relictam, Sophiam demum Bognár, Jacobi olim relictam, alteram Sophiam, Georgii Thott consortem et Georgium Borbélÿ, in hoc inclyto comitatu Posoniensi degentes et commorantes et occasione infradeclarati negotii, hoc in aresto Samariensi detentas et personaliter adstantes incattas.

Et pro domino magistratu egregius Georgius Dobossi cum nostris praemissis universis, de jure exmittendis, reservatisque quibusvis juris sollenitatibus et cautelis ab antiquo reservari solitis, praehabita consueta solenni eaquam generali juris protestatione, de non consentientis in quaslibet dilatorias, personaliter adstantium incattarum vel vero nomine

illarum agentium exceptiones, in medium forsitan quovis modo adferendas; statutis, privilegius et immunitatibus hujus inclyti comitatus Posoniensis usitatis consuetudinibus in simili observari solitis, et reali usu roboratis, inhaerendo positivis patriae legibus et novissimas regni constitutionibus, sicut et consuetudini, statutis, privilegiis, praerogativis, hujus inclyti comitatus Posoniensis proponit actionem, modo et forma in similibus consuetis. Nativo sermone. Taliter.

Hogÿ miképpen az elmúlt időkben és esztendőkben, ezen megnevezett personaliter adstantes incatták nem tudatik honnét indíttatván, és micsoda gonosz megáttalkodott, és eltekéllet ördögi mesterségnek vakmerőségétül viseltetvén szánszándékkal Istennek erős törvényét (signanter Leviticus caput 20. anima quae declinaverit ad magos et ariolos interficiam illam)[1] és országunk hassonló malefactorok ellen rendelt és végezett törvényének büntetését, notanter articulis 6. anni 1625., 36, anni 1599. et alios passim super hujuscemodi malefactoribus diabolicam sectam, contumaciter exercandam sancitas, szemeik előtt nem viselvén, azontúl világi mód szerint való súlyos törvényes sententiát aféle processusokban ennek előtte, bevött régi dicséretes szokás szerint az ördeggel eziránt edgÿet értvén, külömb külömbféle időkben és helyeken ördögi mesterséggel tellÿes bőbájoskodásokkal és az végre ezer mesterségekkel kigondolt ártalmas düheskedésekkel, mint emberséges embereknek testi tagjainak nagy rontásokkal és sérelmekkel, sőt inkább Istennek teremtése és módgÿa szerint való szép lölki álattyának megromlásával, mint pedig ez világban levő oktalan állatoknak, tudnyaillik barmoknak, gabonáknak, szőlőknek, kerti és egyébféle földi Istentől adatott veteményeknek, úgÿ hasonlóképpen gyümölcsbéli jövedelmeknek, ördegi practikákkal, nekiek sugallatt és subministrált, boszorkáni vélek közlett mesterségnek ereivel ártott, száma nélkül. Annak felette az ki legnagyobb, Istent és az ő szent terömptőit lelkek kárhozattyoknak azaránt következendő súlyos terheivel megvetvén, tellyességessen magokat ördögnek adván, több ezekhez hassonló, kimondhatatlan ördengeskedéseket, és annak elkevethető practicáit követni merészlettenek, és jóllehett, ezen personaliter adstans incatták ellen erigált actioját az nemes magistratus procatora[!] ex privilegiali hactenus in similibus practicata observationis consuetudine; privilegiata alioquin existens persona, probálni és bizonyítani semmi úttal nem tartoznék, mintazonáltal pro lucrando tempore et pleniori rei veritatis elucidatione, facilitandoque causa in praesenti dominorum judicum juris cursu, pro ferendo judicio producit litteras ad mandatum illustrissimi et excellentissimi comitis, tam per dominnum Georgium Maczélÿ judlium et generosum dominum Joannem Vitálÿ jurassorem ac alios, in ex post producendis litteris attestatoriis specificatos toties facti comitatus Posoniensis jurassores etiam ex speciali praesentia generosi domini vicecomitis commissionem collectas quas etiam pro autenthicis hoc loco labore vellet. Primo sub N. 1. litterae et item N. 2. littera B. demum N. 3. littera C. expeditoriis jam semel authenticis habitas, item N. 4. littera D. N. praeterea 5. similiter coram hocce tribunali antehac authenticatas, nec non N. 6. littera F. N. 7. littera H. similiter authenticatas, item N. 8., certas quasdam jam antecedenter authenticatas testium fassiones littera I. pariformiter litteras expeditorias litteras N. 9. littera prout et N. 10. littera K. hactenus jam similiter authenticatas testium inquisitiones, consequenterque subsecutam, expost simili in mandata certas quasdam attestatorias N. 10. littera M. notatas, quas quidem ex post finali hujus causae decisione subsecuta, rehabere vellet, vel vero etiam, pro aliis hujusmodi actus diabolicos excercentibus complibus suis, imposterum causam similiter in praesentem attra-

hendis, reservaret suo loco et tempore, ubi videlicet opus fuerit agendi, omnimodam suam procuratoriam facultatem, ex vi preservatae penes praerogativam domini magistratus factae cautelae, ex quarum productarum litterarum attestatoriarum serie, testatum conderet, qualia enormia, contra jura divina in praeerecta actione uberius specificata, maleficiorum genera et actus daemoniacos per domini magistratus procuratorem allegantem impossibiliter quasi specificari valentem, in manifestam omnium Christi fidelium, vitae facultatumque jacturam; per easdem personaliter adstantes incattas perpetrati fuerint ne itaque ejusmodi actus inermes legibus regni prohibiti immunes pertranseant. Cuperet easdem primum et ante omnia, ad detegendas tanti sceleris complices poenae torturali subjici, ac tandem de more et consuetudine in similibus observatis, rogo adjudicari, cum reservata ulteriori (si necessum fuerit) prospiciendi facultate, hoc in passu etiam reservando, qui necdum essent examinati statuendorum statutione et si ita juri visum fuerit, similiter veluti complicem, filium Stephani Thedÿ, Joannem, pro ulteriori rei dilucidatione personaliter statueret.

Pro nobili domina Elisabetha Csiba personaliter adstante praetensa incatta nobilis Joannes Körmendy legitimus procuratur cum nostris exmissis universis de jure praemitti solitis, reservatisque reservandis, de non consentiendo in praesentem terminum forum, dominum magistratum, aliaque universa accessoria, prout et producta et producenda, inhaerendoque legibus regni, praerogativae suae nobilitari, contra universa et singula, ubi necessitas exegerit. Agendi excipiendi universa quaequae justae defensioni probicua reservata facultate; antequam ad ulteriora progressum facere arguatur dicit: praesentem personaliter adstantem incatam pro praesentiarum nullatenus juri stare, tanto magis judicium aliquod recipere teneri, ex quo eadem incatta persona nobilis existens, neque in flagranti depraeherensa, aliquo gravamine, moderna instituto processu onerari quiret, extare enim leges, quam plurimas, et signanter: partis primae tituli 9. [Tripartiti], Andreae II., [articulus 2] item articulus 34. anni 1613. aliasque novellas constitutiones regni, vigore quarum severe vetaretur, nemo nobilium, nisi legitime citatus et consueto juris ordine convictus aggravari possit, quae omnia memoratae pretensae incattae in stabilimentum praerogativae suae nobilitaris vergerent.

Cuperet ex hoc capite, modernum dominum magistratum ad ordinarium juris cursum in similibus observari solitum relegari. Protestatur insuper (debita tamen pace et reverentia erga dominum magistratum praemissa) de gravamine videlicet, qui eandem incaptivari praesumsissent, reservando contra eosdem, suo loco et tempore, juris via procedenti facultatem. Reservando etiam contra eosdem facultatem.

Procurator domini magistratus protestatur solenniter super personaliter existentis incattae procuratoris allegatione, quibus vel summe non ad eliberationem principalis suae, veluti comparens, enodationem, absolutionemque uti pretenderetur niteretur, verum uti praealleganti adresso, de quibus sonarent praecitatae leges, hoc est vel in flagranti, vel qualitercunque. Aliud esset, quae omnimode subsequendae citandae leges, vel maxime in similibus quoque casibus observari solitae anni 1608. articulus 2. anni 1625. articulus 13., anni 1548. articulus 50. anni 1630. articulus 40. anni 1638. articulus 60. et alia passim legibus consuetis magistratuique modalitate, similium etiam per communem inquisitionem sicut et, quod non praetermittere videretur, ex adverso, productarum litterarum authenticatarum, uno vel alio modo, quod saltem praesentibus dominis judicibus erit videre observata consuetitudine, legeque anni 1599. articulo 36. item anni 1622. articulo 64. et 39. concom-

mittanter reflectando se, ad articulorum enumerationem, productorum observationem ac ultimarie articulorum 48. et 51. Matthiae sexti decreti, quae praecitatae leges, rationesque jam productae, praecitatas ex adresso leges rationesque similiter et instantiam, plane et omnimode, uti par erit videre, ex tam praecitatis legibus, quam productis, verum si, et in quantum ex adverso, allegata facultas magistratui praejudicare videretur, hoc in passu reservaret reservanda. Accederet etiam casus juris via, praxisque in similibus observari solita, quod ex adverso ratio non nisi in aliis verum, sed in hoc modo, leges siquidem patriae et libertates, hujusmodi malefactoribus in patratis malis captis, eadem leges et libertates patriae non suffragarent, per hocque instantia procuratoris allegantis ex adverse, in praecitatis legibus fundata, non obstante etiam praerogativa nobilitari, rejicienda feret; siquidem ruente fundamento est et ea, quae superaedificata sunt, ruanti, necessum esset. Quo circa reservat, petitque ut supra.

Pro praetensa incatta protestatur super prolixa, minus tamen impertinenti replica ex adverso facta et reponit: mentem et intentionem procuratoris incattae in suis allegatis declaratam, partem adversam minime recolligere. Id enim esset in quaestione utrum memorata incatta alias non publica malefactrix et persona nobilis existens, hoc ordine juris, pro praesentiarum juristare teneatur, quae citatis legibus idem procurator incattae opposuisset, contra quas, siquidem nulla ex adverso solidae rationes et leges adducatae fuissent. Cuperet eandem admitti: quantum ad leges universas praecitatas, ex quo eaedem de publicis malefactoribus sonarent, nihil quicquam contra eandem incattam militarent. Quoad praecitatum cursum juris, id bene verum esset, juris cursus legitimus, denominatur is, qui consueto et legitimo modo contra quempiam erigeretur, rejectis itaque his, cuperet ut supra instantiam suam admitti.

Procurator domini magistratus. Protestatur solenniter, super iterato facta et jam legibus in enervationem prioris responsionis procuratoris, ex adverso sat dare et sufficienter pro hoc tribunali in medium adductis invalidata replica. Ubi autem procuratorem domini magistratus circa declarationem per eundem praecitatarum legum, quasi arguere videretur, textus earundem minus intelligere.

Siquidem idem textus in paragrapho videatur haec libertas, in factis et causis criminalibus, quod vel maxime intelligeret, iisdem plus quam malefactoribus publicis, qui alias hostes Dei, etiam appellari solerent; eaedem ut praemissum est, occasione instantiae ejusdem in puncto elargiendae relegationis factae sufficienter liquidaretur, alias etiam magistratus praesentis, consuetudine, sicut et super praemissorum productorum instantia praeallegati facillime annihilari possit, dictantibus etiam legibus regni. Ideo rejecta ex adverso instantia ad contestationem affirmando, vel negando, litis suae comprobationem compelli cuperet. De reliquo reservat reservanda.

Pro praetensa incatta ex vi reservatae suae facultatis inhaerendo legibus a se praecitatis contentiisque earundem, cupit eatenus instantiam suam admitti. Quo vero ad praeallegatam ex adverso noviter terminum, nihil quicquam procurator domini magistratus praejudicare terminus enim honestus et juridicus neminem injurire suaderet.

Deliberatum est.

Ex quo patriae constitutiones ac magistratuum comitatuum authoritas malefactores simili processu puniendos indigitarent, sed et practicata inclyti comitatus hujus consuetudo idipsum prosequandum innueret, partes procedant ulterius, ac respondeant ad meritum rei.

Pro praetensa incatta protestatur super lata deliberatione, et quamvis non deessent rationes sufficientes, modusque immunitatis et innocentiae dictae pretensae incattae ad condescensionem causae praesentis vergentes, nihilominus confidendo bono juri et justitiae suae, ne etiam coassidentibus dominis judicibus toediosus fore arguatur, meritum actionis accelerando dicit: memoratam praetensam incattam a praeerecta actione domini magistratus omnino esse immunem et innocentem, quare cuperet eandem de plano et simplici, a praetensa erecta actione, immunem et innocentem absolvi, pristinoque honori et existimationi suae per omnia restitui. Reservandum ulteriorem ubi necessum fuerit progrediendi facultatem. Procurator domini magistratus ex vi reservatae praerogativae suae facultatis protestatur super quod a modo ex adverso nec negativa, nec affirmativa litis contestatione, quod appareret, ex quadam innocentiae suae circumscriptione, quam nullo modo, nisi negando vel affirmando declararet, admittendam esse. Ex vi etiam praeserratae et praeallegatae rationis suae, alias hoc non habito, juxta in praeerecta actione modalitatem praespecificatam poenam infligendam peteret. Cum reservata ulteriori facultate.

Pro praetensa incatta protestatur super impertinenti postulato ex adverso facto inhaerendo, ulterius quoque praemissae suae contestationi litis sufficientem eandem ex superius declarata genuina allegatione, meritoriam quoque expostulationem intervenisse, clare enim confiteretur, praetensam incattam a praeerecta actione domini magistratus totaliter esse immunem.

Procurator domini magistratus E super praemissa, veluti antecedenti quadam, modo subtili inducta negativa incatta protestaretur solenniter, ac ulterius quoque in praeerecta actione rationibus, et quibusvis legibus, productis, aliisque jam omnibus ibidem specificatis, inhaerendo non recedendoque a privilegiali sua praerogativa, si et in quantum juxta praeallegatam mentem suam, qua alias ex ratione privilegiali non tenebatur (quod non speraret) actio praeerecta elucidari contra specificatam incattam totaliter dilucidare dignoscere videretur, hoc in passu torturae juxta modalitatem praeerectam, vel si hoc non; legibus regni inhaerendo pari passu, uti causae magistratus, quod ex mente praerecensita non admittendo, nec sperando, eidem purga, quadragesimam et manu (si ita placuerit) ad inveniandam et determinandam, idque bonae et purae conscientiae hominibus; caperet in reliquo et reservat.

Procurator praetensae incattae protestatur super partis adversae de recenti facta allegatione, occasione quarum universarum suo loco et tempore replicandi modum reservat. Quantum autem ad superius exhibitas litteras attestatorias, tenorem, et continentias earundem de non consentiendo in easdem, cuperet experiri.

Procurator domini magistratus. Protestatur, super hac quoque meritoria contestatione, sed et serotina quoque petita experientia, quae alias antecendenter, veluti ad meritum rei, respondens respondere ac expetere debuisset, quod quia omisisset, eidem ex illa quoque ratione, quod producta quaedam jam semel essent authenticata, et non ex adverso petentem, verum dominum magistratum seu dominos judices immediate concernerent, admitti nequiret, habita hac ratione, restaret aliud nihil, quam super petitae poenae deliberatio: cum reservata ulteriori facultate.

Procurator praetensae incattae reponit frustra allegari serotinitatem per procuratorem dominum incattae postulatorum praemissorum, quo ubi nervus, et fundamentum meritoriae cujuspiam actionis comprehenderetur; id parti in causam attractae, in notitiam venire, opsaque rationes et consuetudines practicatae luculenter indigitarent: sed et praeerectae

actionis domini magistratus continentiae eadem productas etiam litteras attestatorias in comprobationem et eductionem suae actionis statim in initio levatae et tempore productarum immediate collimarent. Ex eo postulatam praelectionem justo et legitimo modo procurator incattae adurgeret. Reservat reservanda.

Procurator domini magistratus. Prioribus inhaerendo adderet, omnino ex adverso serotinam suam petitionem affirmare ex praemissis, ubi ad actionem allegantis magistratus reflecteret, tandem enim in prima instantia hoc estante acceptam deliberationem, et post rejectam exceptionum rejectionem peti debuisset, ultimarie etenim a meritoriis ad exceptiones, ratione et consuetudine praxique ab antiquo observari solita regressus dari nequiret. Ideo ut supra.

Deliberatum est.

Per procuratorem incatta petita perlectio admittitur. Pro pretensa incatta contentus lata deliberatione. Ex vi reservatae suae facultatis dicit ulterius, praetensas litteras attestatorias, quae defacto perlectae extitissent, contra annotatam incattam nihil penitus militare, ex que eadem esset simplices solummodo collaterales, quibus de lege regni, signanter titulo 36. partis 3. [Tripartiti] ac etiam de observata consuetudine, in judicio locus minime dari posset. Alterum esset, conditiones in titulo 27. partis 2. [Tripartiti] in inquisitionibus observari solitae, minime esset appositae, quae omnia de jure et justitiae juxta praecitatam legem peragi debuisse, manifeste juris essent; accederet et id, omnes et singuli eorundem praecise audita solummodo simplicia referre interentur, ex quibus luculenter apparere, mentionatam incattam ex simplici solummodo praesumptione eandem incaptivatam esse, et dato, non tamen admisso, etiamsi praedictarum fassionum continentiae personali ipsorum adstantia ratificarentur, ex quo singuli eorundem diversa per diversa repeterent, ratione vero unius specialis actus, ipsis attestationibus, nihil quicquam concurrerent, unicus enim testis, de lege nostra ac praxi quoque quotidiana pro nullo reputari soleret, ex eo reservandum ulteriorem hac in parte contra eosdem agendi facultatem, eosdem a perhibitione veritatis omnino amovendas esse; ne tamen tempus duplicare ex parte sua videatur pretensaeque producta fassionales fors authenticandae indilute hoc in passu praeteriisse arguatur, easdem modo et forma subsequentibus digereret. Quantum ad primi et tertii testium fassiones attineret, nihil quicquam solidi contra memoratam incattam evincere quirent, licet in quodam puncto, interrogatoria sibi ad invicem correspondere viderentur, esse enim simplicem dilationem, praetensi facti, quo facto, nulli vel animalium, neque hominum aliarum praetensionem, in denotata actione domini magistratus, denotatarum quicquam nocendi studio asservaretur. Praeterea 2., 4., 5., 6. et 7. testium fassiones pariter simpliciter amovendas esse. Ex quo, nulla penitus soliditate, in similibus necessariorum observatorum earundem fassiones vestirentur, ex eo corrui debere. Tandem praepostulata per domini magistratus procuratorem poena torturalis minime admittenda censeretur. Ex quo bene verum esset juxta etiam methodum juris Kithonicsiam, et signanter capituli 6. questionis 8., quanam modalitate praescripto poena torturalis cuipiam imponi consuevisset, esseque periculosum sine manifestissimis et evidentissimis indiciis impositionem alicui reo expetere, tantomagis adjudicare. Porro ultimi quoque testis fassio, pro praesentiarum nihil quicquam deserviret, ex quo audita solummodo referret, personaque tandem quidnam et a quo? Praemissa audivisset penitus ignoraret, sed et memoratae incattae diuturna et antiqua, inter bonos et honestos viros, residentiae suae, hactenus semper bonae et honestae

conditionis, fama ejusdem experiebatur, nihilque modernae praetensae notae, penes eandem, domi familiae, liberisque et honestis consanguineis suis macula quedam notoria, hoc in passu persona etiam ejus foedabatur. Ex his itaque rationibus et firmissimis argumentis a se dictatis, manifeste appareret, praeallegata immunitas et innocentia sua; ex hoc quoque capite, quod praemissis fassionibus praetensis, nulli unquam mortalium, nocere studuisset. Ideo consideratis praesentium generosorum dominorum judicum hac in parte attributis facultatibus et determinationibus condignis caperet eandem a praeerecta actione domini magistratus justo et legitimo modo immunem et innocentem pronunciari. Reservando nihilominus, si quae contra eandem proponi, vel aliis etiam documentis asserendi intervenirent, contra eadem universa sua legalia ex post fienda argumenta, justaeque defensioni omnimodam modalitatis provisionem.

Procurator domini magistratus. Praemissis suis firmiter inhaerendo, protestatae solenniter, super prolixa, eaque partim exceptiva, partim vero ad meritum causae minus tendente allegantis ratio informatione et responsione, ubi vero idem procurator partis adversae productas authenticandorum testium fassiones, tum ex eo minus est admittendas, quod sint nimirum collaterales, tum vero quod eaedem diversa per diversum secundum idem repraesentarent, ex eoque penes procuratoriam in praemissis reservatam facultatem suam, eosdem non acceptandos. Tamen leges patriae, quam tractatus Kithionicsianus caput 6. questio 8. ex adverso citati alias minus eidem suffragendo liquidaret manifeste, tum vero, quod idem juxta praeerectae actionis modalitatem in paragrapho pro varietate locorum et temporis, ad puncta interrogatoria, eaque diversa et ad praesumptionem, seu aggravationem ipsius incattae magis tendentia jam conformiter, ut etiam ex confessatis ejusdem pro ex adverso eliceretur manifeste (super quo etiam solenniter protestaretur) partim vero diverso subintulissent. Quantarum vero ad primi, secundi, tertii et aliorum fassionum continentias, attineret; easdem ex simplici esse auditu diceret. Ex earundem continentiis, ad quas se reflecteret, quod nimirum ex orali personaliter adstantis incattae ea omnia, quae tempore inquisitionis debito modo peractae, dictata et manifestata fuerint, innotuerit, quae alioquin propria oris fassio multis testibus praevaleret. Ubi autem ad ultimi testis recognitionem similiter simplicem auditum, se adstrueri videatur, et quidem tantum, pro unico teste, hoc in puncto questionis eundem admitteret, quae similiter recognitio, cum fidedigna generosi domini vicejudlium Thomae Magÿari, pro tribunali adstantis fassione recognitioneque conformiter esset. Ex ore ipsius similia audivisse ultro faterentur, quae non tanquam simplex auditus, sed tanquam sufficius pro elicienda rei veritate testimonium admitti debet, sed et titulus 36. [partis secundae Tripartiti] ex adverso contra productas attestatorias (multo magis rejiciendas) citatus, quicquam pro praescripta parte adversa (siquidem de Judaeis non vero Christianis sonaret) valere, partis vero secundae tituli 27. [Tripartiti] similiter pro magistratus allegantis rationibus staret, paragrapho: meritum causae in exigente. Quia vero praesentis meritum causae esset arduitatis, tituli ex eo, etiam rationes, ex adverso admitti nequirent, quin potius inhaerendo universis et singulis praemissis suis rationibus juxta praemissam oblationem suam, alias non ex debito factam, iteratamque procuratoris incattae institutam instantiam, pro tollendo collateralitatis scrupulo, authenticari petitos testes personaliter statueret, et peteret modalitate superius allegata instantiae suae satisfieri. Reservanda omnia ea, quae juris erunt faciendi.

Procurator incattae inhaerendo praemissis, suis universis allegatis, rationibus et argumentis subnecteret. Ex vi etiam reservatae suae facultatis, fassionem quandam pro praesen-

tiarum productarum condam Szilagÿianae, si quae producerentur, nihil quicquam contra eandem incattam evincere quirent, ex quo eodem solummodo metu tormentorum exactae fuisset, quae alioquin nisi etiam extra locum torturae ratificentur, pro nullis haberi.

Procurator domini magistratus universis firmiter inhaerendo, ex adverso facta et nimis sibi nota exceptio, juxta communem regulam ignotae rei nulla esset cupido, responsione non indigeret, sed potius ad producta documenta se reflectando instaret ut supra.

Procurator incattae inhaeret allegatis et rationibus firmissime.

Deliberatum est.

Tam ex testium coram inclyta hacce sede domini magistratus examinatorum fassionibus, quam etiam ex ultimo supplicio affectae olim Szilagyianae sagae, ultimaria orali contestatione et alterius quoque Lucae Szijártho condam relictae simili modo expeditae et fassionem ultimariam Szilagyianae confirmantis, manifestum haberetur, praeinsertam incattam daemoniacis debitam artibus, tam hominibus in corpore quam etiam territoriis, in fructibus proferendis damna intulisse, atque adeo in terribile aliorum exemplum praevia tortura ad revelandos complices, vive igne comburenda condemnatur.

In causa et negotio foeminae Barbarae Molnár, Georgii condam Seremő relictae viduae taliter deliberatum est.

Ex quo in simili semper soleant pronuntiari similia judicia, ideo etiam prout in praetendenti sic et huic sagae deliberatio stabit et eidem applicabitur.

In causa etiam Margerithae Vargha Stephani condam Thédÿ relictae.

Vigore ternae torturalis (seponendo nihilominus informationem Joannis filii sui, declarative coram tribunali factam, veluti in judicio locum non habentem) quam vero Georgii Szakál consortis fassionum, coram sede authenticatae prioribus simile judicium pronunciatur.

In causa Elisabethae Csukás, Jacobi condam Adorianÿ relictae.

Siquidem trium personarum jam jam ordine juris convictarum et executarum fassiones et praeter has etiam aliae tres de novo iterum coram hocce inclÿto tribunali authenticatae intervenirent, quod ad aggravandam et condemnandam praesentem malefactricem essent sat sufficientes. Ideo quemadmodum jam praecedentes sic et praesens adstans incatta daemonica saga, ad instar aliarum sagarum, praevia tortura rogo imponenda et igne viva comburenda decernitur.

In causa vera Sophiae Bognár, Jacobi olim Nemet consortis, alias communiter Totth Sophie vel Pasztorné nuncupatae.

Licet in erecta domini magistratus actione objecta contra se sagalia scelera et actus veneficos Sophia Totth, de simplici et plano, coram inclÿto tribunali negasset, quia tamen ex triplici torturali fassione, utpote Georgii Posch, Gombajensis, Nicolai Szilagyi Nagy Magÿariensis consortium, et Lucae Szijárto relictae priora confirmantis, eadem ipsa crimina, in actione denotata, majori ex parte verificarentur, sed et ipsa quoque praedeclarata saga, coram Thoma Nagÿ Magÿari, vicejudlium et Georgio Hottmár, hujus oppidi Samariensis juris capitaneo factum non negasset, non quidem in praecipuos, verum inferioris conditionis sagas sessionem habuisse, et daemoniacos actus exercuisse. Ideo haec quoque instar aliarum praevia tortura, igne comburenda decernitur.

In causa etiam Sophiae, Georgii Totth consortis.

Siquidem fassiones torturales morte testificantium roboratae, in judicio semper pro authenticis haberentur, hic autem causa in praesenti trium personarum et quidem ternae,

primo spontaneae, item in tortura ex post etiam post torturam, fassio earundem interveniret, ubi eandem in diabolica ante expertam et omnino complicem sagarum esse asservissent et comprobassent. Ideo prout jam aliae praecedentes, sic etiam praesens praevia in tortura igne comburenda judicatur.

In causa Georgii Borbelÿ sic deliberatum extitit.

Gravibus suspicionibus, in condemnationem praeinserti incattae tendentibus, causa ejusdem involuta haberetur, ex eo, quod idem certum quoddam unguentum adhibuisset, per cujus superuncturam notabilis infirmitas uncti subsecuta fuisset. Cum executa uxore saga, alveari ova supposuisset, postea in campo orientem soli versus in despectum tantae Dei creaturae, posteriora suo monstrando, convertisset, incrementis hominis aquam superfudisset, ora et determinationem judicum ligare, et suspendere se posse asservasset, aliaque sibi coram tribunali objecta, simplici negativa eventere adnisus esset. Atque adeo ad verificationem ulteriorem erecta contra se actionis domini magistratus juxta tituli 27. partis 3. [Tripartiti] 20. et manu intra bis quindenam se se purgabit, alioquin sententiae in causa aliarum sagarum subjacebit. Anno eodem, die videlicet 11. Septembris.

1677.[2] feria 4. proxima post dominicam Letare[3] in sedria comitatus Posoniensis in oppido Samaria celebrata, praesens causa, penes novum reassumpta ac revisa; et ex qua memorata incatta virtute ejusdem boni judicii certis quibusdam attestationibus ex sua parte collectis, testimonium sive documentum propter quod aggravanda extitisset, in praesenti foro debilitasset ac invalidasset, pro eo ab [– – –] profectis deliberationis immunis esset et absolutus.

Anno eodem, die videlicet 11. Septembris.

Pro domino magistratu idem procurator, qui die hesterna et cum iisdem juris requisitis praevia cum protestatione, de non constituendo, ut praemissum est, ex adverso proponenda quaeris subterfugia, inhaerendo praeerectae actionis suae rationibus et legibus, productisque in promovendam causae defensionem documentis in praementionata actione sua uberius declaratis, ac in medium eatenus adductis, petit ut idem cum servata necessitate ita exigente suo loco et tempore immunitatibus praefati domini magistratus prospiciendi facultatem.

Pro nobili domina Catharina Gyökér, egregii Michaelis Szél consorte, veluti personaliter adstante incatta Stephanus Kovács cum nostris, praemissa solenni eaque generali consueta juris protestatione praemissa, de non consentiendo videlicet in praesentem terminum, forum dominum magistratum, ejusdemque judicatum ac praeerectam actionem, et quaevis ejusdem accessoria, verum inhaerendo legibus regnis et immunitatibus personaliter adstantis incattae deservientibus, solennem suam iterando protestationem, de et super contra praerogativam nobilitarem incattam uti et severissima incaptivatione et in vinculis strictissima detentione, et quia inter reliquas nobilium libertates tituli 9. partis 1. [Tripartiti] ad simplicem querulantis instantiam vetarent leges incaptivationem et arestum, ubi nemo nisi legitime citatus et juris ordine convictus juri stare deberet: dare innuerent leges, sed et accederent leges quam plurimae, sub hac coronÿde regni Hungariae aurea libertatis nostrae immentes specimina Sigismundi utpote regis decreti 3. articuli 2.; Uladislai regis decreti 2. articuli 21. ac insuper Uladislai [decreti] 1. articuli 90. ac tandem in ipso casu criminali modo praevio per procuratorem domini magistratus praellegato, quod extra locum patrati delicti et sceleris, nobilis capi, multo magis severa captivitate affici strictissime

interdicerent tituli 20. partis 3. [Tripartiti] sed et mali cujuspiam authores nobiles, qui publicis praedonibus aequipararentur, non aliter nisi praevia et evidenti superinde inquisitione ad comitatum, vel in conspectum domini magistratus, reportata, tantomagis in simili casu, et in praesenti malitia servari debere. Accedente nihilominus inclyti magistratus ad hoc etiam speciali consensu et determinatione juxta articulum 43. anni 1655., tali sub modalitate capi soleant et captivari, observato consueto juris cursu et processu citari debeant et soleant, transmissis eotunc etiam paribus actionis et productorum et siquidem procurator personaliter adstantis incattae multa eaque plurima in exceptionem vergentia haberet, nihilominus tamen, parcendo tempori, primum et ante omnia, antequam ad meritum causae condescenderet, cuperet die hesterna productarum attestatoriarum, contra personaliter adstantem incattam praeviam perlectionem.

Pro domino magistratu protestatur solenniter super impertinenti procurator incattae exceptione, et quia jam die hesterna tum legibus, tum rationibus in contrarium praecitatis sufficienter esset refutata, deliberationeque mediante praecisa, nulla amplius indigeret replica, ad quam etiam hoc in passu se provocaret, et quamvis in passu petitae perlectionis etiam procurator dominus actoris in enervationem ejusdem juxtas easque legales haberet in contrarium rationes, iis tamen omnibus pro praesentiarum relictis, parendo tempori et malestiis ulterioris dominorum judicum, in perlectionem earundem etiam consentit. Reservat reservanda.

Quibus modo praevio perlectis procurator personaliter adstantis incattae protestatur solenniter, super praefatorum testium tali, quali fassione, ac tandem virtute reservata suae facultatis reponit ulterius, praemissa producta in fulcimentum praeerectae actionis, domini magistratus litterarum attestatoriarum testimonia, contra personaliter adstantem incattam nihil penitus evincere, ex quo iidem testes simplicem solummodo, et collateralem inferrent fassionem, quae legibus regni tituli 36. partis [2. Tripartiti] [– – –] potissimum in tantis vi materia, ubi de vita hu[man]a agere [– – –] admitti requiret, si nec conditiones in tituli 27. partis 2. [Tripartiti] fundatae pro fulcimento inquisitionis observari solitae, appositae haberentur, quae omnia ad elucidandam rei veritatem apponi debuissent, sed et accederet et id, quod iidem simplicia, solummodo audita, in se penitus nihil essentialitatis continentia inferre niterentur: unde luculenter appareret, personaliter adstantem incattam ex simplici solummodo praesumptione incaptivatam fuisse et dato non tamen admisso, iidem testes, testimonia sua, personali sua adstantia roborari viderentur, iidem tum nullius firmitatis censeri deberent, sed et primus testis simplicem solummodo auditum referret, neque aliquid realitatis in se contineret, uti secundus pari passu, quos ex supposito, instanto apud inclytum magistratum virtute legum patriarum bene cupit examinari; siquidem in tam grandi malitia testes luce meridiana clariores et omni exceptione majores esse deberent; quantum vero ad testimonia in tortura pro fulcimento domini magistratus actione, uti praetenderetur attineret. Eosdem etiam cuperet rejici, potissimum vero, quae rancore ductor Szilagyiana inimica molimina in animo suo fovendo, propter certos boves ablatos et quod eidem a personaliter adstante incatta pro informatione non fuisset persolutum, id dixisse et attentasse, sed dato non tamen concesso, si ejusmodi actus diabolicos exercere praesumpsisset, nonne maritus una caro cum uxore effectus? Auditu, visu, vel tali quali signo experiri potuisset, ultra 20. annorum spatium simul vivendo, proles procreantes, annon aliquid advertissent, quod ipsum [– – –] dominos [– –]icum judicio, suo n[– –] dignoscentur et si jura ita

visum fuerit, paratus est ipse maritus ejusdem innocentiam una cum filiis et consanguineis mediante juramenti depositione enodare. Ex praemissis itaque rationibus cuperet procurator incattae eandem ab ulteriori impetitione ex vinculis et aresto absolvi et eliberari cum reservata.

Procurator domini magistratus protestatur solenniter super prolixa eaque supervacanea procurator incattae meritoria responsione (diversos terminos minus huc spectantes allegando) nulla indigeret refutatione, sed inhaerendo suis rationibus saepe saepius jam allegatis cuperet ut in actione judicium. Reservat reservanda.

Procurator incattae, universa sua pro repetitis habendo, iisdem firmiter inhaerendo. Petit principalis suae eliberationem.

Deliberatum est.

Torturali fassioni condam sagae Nicolai Szilagyi Nagÿ Magÿariensis consortis, et Lucae condam Szijarto relictae, eandem ultima orali relatione, morteque utriusque confirmatae inhaerendo, sed et testimonium consortis Andreae Farkas FeölSzasziensis super confessatis dictae Catherinae Gyökér in facie hujus sedis, secundario examinatae, matura consideratione praehabita, praedicta quoque saga veluti aliorum deamoniacorum scelerum complex, praemissa pro investigandis complicibus tortura viva igne comburenda dijudicatur.

1 Liber Levitici caput XX. 6. „Anima, quae declinaverit ad magos et ariolos et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illam de medio populi sui."
2 Az irat szélén más kéztől
3 Április 2.

147.

1696. március 26., Somorja

POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS GYÖRGY FELESÉGE PINTÉR ANNA ELLEN

AZ IRAT: A/1: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A – XII. N. 2. Dob. 1.
A/2: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A – XII. N. 2. Dob. 1.[1]

1696. die 26. Martii in oppido Samarja celebrata sedria.

Causa strigae.

Levata causa domini magistratus inclyti comitatus Posoniensis, ut actoris contra et adversus Annam Pintér, Georgii Kovács possessionis Szemeth in insula Csaloköz comitatuque antelato existente habito, commorantis pastoris communitatis ejusdem loci consortem velut personaliter adstantem incattam.

Et pro antelato domino magistratu Stephanus Köszöghy sufficientibus munitus requisitis, praemissis de jure praemittendis, reservatisque reservandis solennem interponit protestationem de non consentiendo in longum quempiam litis processum vel partis adversae dilatorias quasvis exceptiones fors in medium proferendas verum inhaerendo legibus

et constitutionibus regni juribus videlicet [– – –] praefati magistratus suffragantibus proponit actionem taliter qualiter praefata incatta salutis suae immemor postpositis divinis humanisque legibus, fidem ipsam, quam in sacri susceptione baptismatis susceperat, ore sacrilegio abnegando, instigante et instinctu diaboli humani generis inimico, in animae suae perniciem, et divinae majestatis offensam, jam ante annos alliquot sese in coetum et numerum strigarum ac maleficarum personarum inscribi facere, potestatique et jurisdictioni daemonum subdere ac sub vexillo eorundem militare, et procul dubio cum reliquis diversis vicibus, temporibus et locis, suis incantationibus et conjurationibus, nefandisque superstitiis, sortilegiis ac excessibus, crimibus et delictis, daemonum auxilio, quibus se subsiderat, mulierum partus, animalium foetus, terrae fruges, vinearum uvas, arborum fructus, suffocare, perire, jumenta, poecora, pecudes, pomaria, prata, pascua, blada, frumenta et alias terrae fruges et legumina inficere, strigare et exstingui facere, ac homines, mulieres et proles eorundem diris, tam intrinsecis, quam extrinsecis doloribus et tormentis afficere, visu oculorum et membrorum ossibus privare diversisque modalitatibus nocere et damna inferre in scandalum aliorum et animae suae perniciem, quam plurima nefanda crimina et excessus instigante diabolo committere reperpetrare non formidasset. Ob quod informidabile aliorum exemplum ex praemissis rationibus et motivis, summe aggravantibus virtuteque legum divinarum et humanarum, tum propter nefanda ipsius scelera superius declarata, tum propter pactum cum satana et abnegatam fidem Deo debitam, cupit procurator domini magistratus, eandem, primo, tam pro recognitione complicum, quam praemissarum torturae subjeci ac tandem juxta 32. sancti Stephani regis decreti 2. ac receptam et usitatam in similibus causis juris consuetudinem, rogo imponi, vivamque igne comburi. Reservatis universis de jure reservandis.

Incatta in persona astans negat praeerectam contra se propositam stationem et cupit ab adverso fidedignis testimoniis comprobari. Pro domino magistratu inhaerendo supra declaratae praerogativae magistratuali praestaturque super ipsius incattae ratione erga eandem praeerectae actiones universali rogativa et quamvis juxta in similibus praeallegatam praerogativam dictante, questione 23 capituli 9. Kithonicziani nihil probare teneretur, nihilominus tamen in comprobationem nonnullorum actuum nefandorum in praeattacta actione uberius denotatorum, circumstantiam incattarum factam comprobationem produceret, certas binas litteras inquisitorias litteris A. et B. notatas in quarum uberias fiendam fassionum authenticationem testem ibidem declaratus, personaliter pro praesentia[ru]m statueret, ex quibus testibus circumstantiliter manifestum evadet, quod acta et facta actionaria ex proprio ejatum incattam ore quare et prolata et audita, quae juxta titulum 26. secundae in istius condemnationem modo aggravatorio sufficiaret, quod si porro uberior quoque eatenus elucidatio prequireretur, tam de consuetudine similibus in causis occultis hactenus possim practicata suscitata, quam etiam juxta questionem 8. capituli 6. Kithonicziani I. questionem 5. capituli 6. Kithonicziani nec non questionem II. capituli 7. ejusdem authoris, pro uberiori praerecensitorum actuum experimento, modalitate praeerectae actionis praedictae incattae torturae subjiciendam esse, quare inhaeret et cupierit res supra reservandam reservatam.

Pro incatta propter super ex adverso productis deque non consentiendo in eadem cuperet velut in causa tam ardua cum respirio crastinae diei secum communicari eandem aget agenda quare etiam reservaret reservandam.

Pro domino magistratu dicit instans istius incattae tanquam in simili causa magistratuali et privilegiata minime admitti, nihilominus tamen collateralem sub pressis tamen testium nominibus in instanti fienda communicatione tandem impugnaret alioquin cupiant supra judicatum reservandum reservatam.

Pro incatta dicit inclitam hanc sedem matrem causantium non noversam esse, adeoque in tam ardua causa criminali eandem incattam nihil illegale efflagitaret, semperque rigor justitiae cum levitate miseriorum aeternitati soleret, quare per hoc respirium jam accusati consonum, eandem incattam nullum subterfugium quareret semperque de omni jure potior ratio partis incattae haberi soleret, sed et praesentorum testium nominum cum eadem incatta, fors non communicatio juribus ejusdem licitaque defensae nimis praejudiciosa foret, nam alias legales suas exceptiones contra ejusmodi testes aliorum ab omni jure admissibiles judicialiter proponere, eosdemque a testificatione legaliter amovere minime quiret sed neque posset metui eorundem testis aliquis casus fornicatus vel quodpiam detrimentum siquid eadem incatta in compedibus exitens, nulli per amplius nocere posset, nam si praetensa quapiam ex ratione quod ad tam[?] eadem qua praetensa saga nocere possit, illud etiam facile quilibet secum persuadere posset, quod diabolus ad quo praetensione eadem incatta correspondentiam haberet, eidem eosdem testes reversare posset, quare praemissis ex rationibus legaliter stante instantia partis incattae cuperet humillime, quatenus inclitus magistratus quidem modicum, respirium in justam et legalem defensionem gratiose concedere velit, speraret etiam ab eadem inclito magistratu, qui alioquin etiam praecipitantiam esse nocerenda, justitia bene sciret, ab eodem gratiose elargiri reservanda semper reservando.

Pro domino magistratu reiteratam ipsius incattae instantiam, quare hic loci inter pares partes minime contraverteret, adeoque praeallegata magistratuali praerogativam praescriptam, uti supra admitti nequiret, prouti neque etiam quoad revelanda praedictorum testium nomina, verendum eo quo esset, ne fors in futurum, si non, a praelibata incatta bene tamen ab ejusdem consanguineis aliqua eatenus interveniat vindicta quare cupit et reservat, ut supra.

Pro incatta dicit inclytum magistratum vel maxime in causa petit favorabiles esse, metusque ex adverso allegatas ex rationibus per incattam subsistere vere non posset, quare, ut supra.

Pro domino magistratu hic loci non favorem, sed justitiae considerationem considerare.

Deliberatum est.

Producaret pro procuratore inclyti magistratus inquisitionalium et attestatoria communicatio suppressis nominibus testium parti incattae conceditur cum respirio in [– – –] Qua refulgente id qui hesterna die praesenti inclyti magistratus procuravit cum iisdem cupit latae eatenus judicariae deliberatione pro praenotata parte incatta satisfieri, alioquin cupit, ut supra et reservat.

Quibus perlectis immediate subsequenti die incatta solenni cum interposita protestatione dicit, procuratorem domini magistratus per praeexhibitas litteras attestatorias ibidemque specificatas praesentes testes suos collaterales praetensam actionem suam contra incattam erectam ac in minimo quidem praetensae aquisitionis suae puncto probasse, de jure autem regni, signanter titulus 32. partis 2. Tripartiti actores in proba sua deficiente, reus seu incattus simpliciter enodandus veniret prae exhibita vero attestatoriae nihil aliud quam quod eadem incatta quaspiam personas mediantibus certus herbis et unguento curasset,

pristinaeque suae sanitati restituisset, quod tamen nullum crimen, sed bonum facinus censeri deberet. Cum et alioquin palam esset in acerbis verbis et lapidibus naturalem plurimas existere viventes, sed et quod dicta incatta juxta praetensa assertione sua cum quibusdam personis considerata fuisset, licet quod ex reali visu aliquorum comprobari posset, per hoc tamen nullus criminis obnoxia esse quereret, siquidem per hoc malum, quodpiam subsecutum, nullum per jus comprobaretur ex adverso, tanto magis dato non tamen ad misso eadem incatta ex linguae suae lubrica quidpiam tale dixisset, per hoc procuratorem domini magistratus pro consolidatione praetensa actionis suae, alioquin signanter et per certos articulos specificatae consolidare posset, nam ejusmodi actionem suam ad specifica declaratione appositam, vel maxime in similibus causis criminalibus et arduis a luce meridiana sufficienter comprobare deberet, nam quarto crimen est gravius, de quo quis accusatur, tanto ad condemnandum debent esse praesumptiones vehementiores cautius enim est agendum ubi majus iniret periculum ac de [– – –] esset, mille nocentes abtolare quam unum innocentem condemnare sed per procuratorem domini magistratus pro praetensis complicibus eliciendis efflagitatum examen concedi posset, siquidem tortura esset ipsa poena et in tali poena non precedentibus manifestis judiciis causae esset procedendum et quale etiam posset incatta occasione praetensorum complicum posset perhibere testimonium eandem, eo, quod in illa luce per eandem quibuspiam adhibita et conficiendo eodem unguento qui vel quaenam ficerias socii vel sociae pari posse tempore ejatum praetensae convivationis siquidem lidem praesenti testes duntaxat de praeattactis dictae incattae actis aut solum ejusdem verbis et ex oris aut linguae ejatum lubrica, uti praeattactum esset occasione per interventis facerent mentionem, nullam videretur necessitas, aliud enim esset, si idem procurator domini magistratus actionem suam specifice appositam suffici probasset in casu praemissae judriae convictione mediante pro detegendis occasione ejusdem actuum complicibus suis poenam tortura error sedis efflagitare posset, alioquin etiam si incatta metu ejusmodi torturae nisi ratificaret per eandem extra locum ejatum quodpiam faceret eidem praejudicare nequiret, ideoque nisi procurator domini magistratus de officio sibi incumbere praetensam actionem suam punctatum et specifice oppositam debito modo sufficienter edoceat ac comprobet, caperet incattae sui ab ulteriori ejatum impetitione absolutione et personae suae libere permissione reservando reservanda.

Procurator domini magistratus praevia hesterna diei interposita cautela vere ex parte incattae ratione praevio modo productarum litterarum inquisitionalium quaepiam consideratio suboriri queat, cupit eatum authenticari, quia vero intuitu errando inquisitionalium ex parte incattae nonnullae sineque aliquo documento adductae rationes irrefutatae maneant, dicit siquidem occasione earundem majori ex parte, qualificativae essent appositae et illatae, quae partim qualificativam partim vero quodammodo negativam inducerent responsionem sufficiensque eo in passu indicium quoad et flagitatum torturae examen induceret viam qua quidem inquisitoriae juxta etiam jam praecitatam questionem 8. capituli 6. Kithonich non quidem levem sed sufficientem eamque aggravantem suspitione circumstantialiter in ordine quo ad acta actionalia inducerent, quae quidem suspitiones et indicia, occasione eorundem majorem et uberiorem elucidationem juxta jam praeallegatam questionem 5. capituli 6. Kithonich immediatam secum ferrent torturalis examinis determinationem. Ideo tam de recepta etiam similibus in causis practicata consuetudine praeallegata modalitas hactenus adhibita et practicata extitisset contra quam pars incattae

nullam difficultatem vel aversionem inducere posset, praeexistentibus jam sufficientes jam deductis et declarandis aggravantibus praesumptionibus et indiciis, quoad praeattactam in actione declaratorum complicum refert se procuratorem domini magistratus ad inquisitiones jam praevio modo numero 2. productas et connotatas ex quibus manifeste eliceretur eandem incattam nonnullas ididem propria oris fassione res eandem denominatas esse complices intuituque eorundem elucidationis, hoc quoque in passu praeallegatum examen eidem imponi debere; quibus itaque praemissis praeattactisque testibus in confrontationem pressam inquisitionalium authenticandis luce meridiana inclytum judicium experietur, in iisdem declarata indicia suspitionesque et praesumptionesque in ordine quoad condemnationem ipsius incattae esse satis aggravatae cuperet itaque, uti supra et reservat reservanda.

Incatta dicit procurator domini magistratus ne minimo quidem officio sua satisfecisse, praetensamque suam actionem contra incattam erectam ne in unico quidem procerto comprobasse, qui alias juxta titulum 84. partis 2. Tripartiti semper paratus esse deberet praesentaque ex adverso productae attestationes, non quod eandem incattam aliquibus quidpiam nocumenti eorum incolumitatem procurasset, restarent manifeste, praetensa vero actio domini magistratus non de ejatum incattam quibuscum suspitionibus, sed de manifestis ejatum actis et factis discurreret questiones porro Kithonichianae ex adversa inducta esset discursus eisdem nullamque legem positivam, quae per inclytos status et ordines regni condi perque suam maiestatem caesaream regiam solidari et confirmari assolerent, pro praetenso suo fundamento idem procurator domini magistratus inducere non posset, quae etsi questiones Kithonichianae alioquin etiam neminem suae comprobatione actionis illum erectae criminaliter convinci et aggravari dictarent. Ob hoc nisi procurator domini magistratus agat sibi de jure incumbentie et comprobet suo modo comprobando, ne eadem incatta de simplici et plano ex rationibus per se absolvatur, libere permittatur necesse est. Quare, ut supra reservanda.

Pro domino magistratu occasione praeallegatam suspitionum et praesumptionum ac indiciorum, quae ex adverso enervari haud possent, praecitatae leges alioquin etiam similibus in causis usu receptae, expressam et directam incattam, uti praemissum esset incatta praescriberent procedenti modalitatem quod praecitatum authorem Kithonicianum qui tam in Tabula Regia, quam etiam in comitatibus in similibus etiam adhiberi consuevisset, ideo contra eandem nihil penitur excipere amplius posset. Quare inhaeret praemissi suis et cupit, ut supra.

Pro incatta dicit ne minima quid causa ob simplicem aliquam suspitionem de positiva lege regni quispiam condemnari posset, tanto eminentius in causa tam ardua criminali et sanguinis questiones etiam Kithonichianae in quantum tantae venirent, alias occasione ejusdem discursus si nulla positiva patriae lex extaret, per regni lege acceptari haud posset, quia vero procurator domini magistratus, uti ipse assereret, in simplici duntaxat suspitione fundaret, qua alioquin etiam actionale ejatum meritum punctatim et speciatim appositum minime tangeret, eandem incattam judicialiter aggravare minime posset, quibus itaque praemissis sic se habitis, cuperet, ut supra demisse suam absolutionem et reservaret reservandam.

Pro domino magistratu verum quidem esse, quod nullus ad leves et simplices suspitiones capituliter comdemnari posse, nihilominus tamen modalitate in articulo 6. 1625. et

articulo 40. 1630., potissimum vero magistratibus omnimoda hujus de procedenti facultas diaetaliter esset attributa quam et ex parte domini quoque magistratus pro praesentia esset adhibita, quare, uti supra et reservat.

Pro incatta dicit articulos per procuratorem domini magistratus citatos, praemissis ejusdem incattae ex rationibus non contra eandem incattam sed pro eadem militare, nam dicti articuli quamvis neque de strigis, uti ex adverso praetenderet sonarent, nihilominus tamen nec id, ut quispiam ob aliquam simplicem suspicionem, sed servato juris ordine, nempe per actorem sufficienter id acta actione sua I[– –] convincendi aggravandique essent manifesti dictaret. Quod quia praeattactus procurator domini magistratus minime comprobasset, quia neque comprobare posset, sed neque ad validas equidem incatta ad indemnitatem suam sufficienter demonstranda rationes quidpiam reposuisset, tanto eminentius, eatum enervasset cuperet et reservaret, ut supra.

Pro domino magistratus praecitatas leges modalitatem de omnibus malefactoribus praetensire, quia vero praesens causa non inter jam antecedentes praeallegatas partes, pares verum impares praeexistere, quare praedeluctis suis legibus consuetudinariis inhaeret, ut supra.

Pro incatta dicit dominus quoque magistratus, qua summum occasione sui districtus judicem juxta leges regni procedere solere, neminem hinc sufficientis causae actionalis edoctione vel maxime criminaliter convincere soleret, quare supra et reservat,

Deliberatum est.

Ex statutoriis siquidem personaliter coram que judicio de facie ad faciem adjuratorum ac per dominos judices sedulo accurateque examinatorum testium fassionibus clare luculenterque caederet supranotata incatta postpositis divinis humanisque legibus ex instinctu maligni spiritus commercium cum personis in forma et specie lupporum grassantibus iteratis vicibus ex propria ipsiusmet fassione habuisse, in sanatione nonnullorum maleficas et nocentes personas declarasse, immo per strepitum aut insolitum aliquem sonum tempore adhibitae curae jurgia cum nocentibus aliis strigis se habere declarasse, unguenta per se condita ne attingant, inhibuisse, immo quod plus est certam personam Magdalenam igitur Gazdagh consortem Stephani Szanto in possessione Szemath degentis ad edocendam suam maleficam et diabolicam artem pertrahere voluisse: ex eo igitur clarum evaderet ipsam omnino coetu et numero strigarum maleficarumque personarum esse, et non alia vero diabolica arte munia sua exercuisse. Quare propter hoc nefandum eique a Deo creatore et redemptore suo factum refultum eadem incatta pro eliciendis magis tum his contra se praeappositis, tum aliis nefandis et maleficis suis actibus revellandis personis complicibus praemisso torturae examine (si quid plus semet aggravans fassa fuerit) viva, alioquin vero obtruncato capite rogo imponenda et comburenda judicaliter decernitur et condemnatur.

NB. Inquisitiones, quorum hanc causam datae sunt domino Vitál pro directione examinis in tortura sub litteris A. et B.

1 Az irat vége hiányzik

148.

POZSONY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLEN

I.

1701. július 1., Somorja

TANÚVALLATÁS POZSONY VÁRMEGYÉNEK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A–XII. N. 14. Dob. 1.

Inquisitio contra quandam personam Zamboczkianam ac alias personas Vasarutienses[1]

1701. Die 12. Decembris Samarjae sub sedria presentata torturalibus nihilominus fassionibus apud dominum Lazarum Konde judlium remansis

Anno 1701. Die 1. mensis Julii. Penes compulsorium excellentissimi ac illustrissimi domini comitis domini Nicolai Palffy ab Erdőd supremi comiti in inclyti hujus comitatus Posoniensis pro parte ac ad instantiam magistratus emanatum infrascriptorum testium exactio facto est modo et ordine sequentis.

De eo utrum

Primo. Vallja meg az tanú, Zamboczkyné Nagy Jutka ha valamikor foglalta-é életét valami boszorkányságban, ki által embereknek avagy földi veteményeknek úgy másféle állatoknak ártott volna s más micsoda gonosz életeket tud felőle s úgy mások felől is kiválképpen pedig Tot Gyuránéra.

1. testis providus Georgius Harvay in possessione Vasarut degens, annorum circa 65. Juratus, examinatus. Ad praemissa egyebet nem tud vallani, hanem ennek előtte circa egy héttel levén az fatens Nagy Szegben hallotta szájából beszélleni Zadori Mihál uramnak, hogy Ur napján vett valami tyukfiakot anynyastól Zamboczkinétól, kiket házához vitetvén és az kosárból kieresztetvén nem úgy jártanak mint az tyúkfi szokott járni, hanem mint az gémfiak, és nyakokot meghorgasétották, annak utánna pedig nem sok idő múlva említett tyuk fiak annyokkal edgyütt elvesztek, kiket sokat kerestek, de sehol föl nem találtak.

2. testis providus Joannes Hazi in Vasarut commorans annorum circiter 45. Juratus. Examinatus. Ad praemissa per omnia fatetur, uti immediate praecedens testis.

3. testis providus Stephanus Mester in Vasarut residens, annorum circiter 50. Juratus. Examinatus. Ad praemissa affirmat fassionem praecedentium testium.

4. testis Anna Kazmer consors providi Stephani Kálmán in Vasarut degens, annorum circiter 37, juratus, examinatus. Ad praemissa vallja. Ennek előtte circiter 5 esztendővel menvén az fatensnek házához Tot Gyuro s ott beszélgetvén egyről és másról is, szó beszédben mondotta Tot Gyuro, hogy ő meg merne esküdni azon, hogy felesége nem boszorkány. Kit hallván az fatensnek ura, mondotta ily szókkal, feleségemhez nem láttam soha semmit is jámbor asszonynak tartom lenni, de mégsem mernék megesküdni mellette. Az fatens maga is mondván említett Tot Gyurának, hogy feleségét maga nyelve rontja, mert edgyel

s mással is öszve vesz s fenyegetődik, ha valami esik vagy történik mindgyárt reá gyanétyák. Melly szókot megtudván Tot Gyuráné, ment ki az mezőre az fatens fiához, és az mint referálta az fia neki, mondott ily szókot neki: – no te mit mondott az anyád énnekem, vannak leányi, de megláttya micsodással lészenek. Azon szók után harmad nappal egyik leányak[!] oly nyavolája esett azonnal, hogy mind a két szemére megvakult, kit látván az fatens és vélekedvén Tot Gyuranéhoz, ment hozzája és beszéllette leányának nyavoláját s tudakozván tőle, mivel köllenék orvosolni. Arra felelt hogy csak az szemeiben fejjenek, meggyógyul. Menvén haza az fatens hivatott egy szoptatós asszont oda s azzal szemeibe fejetett az leánynak, s azon fejés után azonnal mind az két szeme megvilágosodott. S azt pedig Tot Gyuráné az fatens előtt maga sem tagadta, hogy azon fenegető szókot fiának nem mondotta volna. Vallja azt is, hallotta szájából Krizán Jánosnénak Nyarasdon lakozónak, hogy beszéllette, midőn itt Vasaruton lakott estve lefeküvén semmit sem alutt, látta testi szemeivel, hogy Premesne bement az ajtón és igenestben az ágyához menvén megfogta az torkát így kénzotta őtet. Ő szabódott neki, ne fujcsa meg őtet. Arra mondotta Premesné: – miért mondottad azt, hogy akit egyszer megförösztnek másodszor meg nem förösztik azt. Ezek szók után hova lett, avagy ment nem tutta megmondani.

5. testis providus Joannes Sereghel in Vasarut commorans, annorum circiter 50, juratus, examinatus. Vallja hallotta Lengyel Istvánnak szájából Pünkösd kedden midőn az falu pincéjéhez lettenek volna találván Lengyel István ellen valami szót mondani, hogy azon szókra azonnal azt mondotta, ha őtet megfogják és elviszik, az eskütt emberek közül is elvisznek.

6. testis providus Stephanus Agh in Vasarut residens, annorum circiter 40, juratus, examinatus. Ratione Stephani Lengjel per omnia fatetur uti immediate praecedens testis.

7. testis Magdalena Domonkos consors Stephani Doka in Vasarut degens annorum circiter 50, juratus, examinatus. Ad praemissa vallja minek előtte megfogatott volna Tot Gyuráné Takacz Jutka hogy beszéllette vasaruti plebanus uram szakácsnéja, hogy említett Tot Gyuráné vajat adott neki, kivel táskát főzött, elsőben adott azon táskából az macskának, az meg nem evén annak utánna vetette az kutyának s az sem ette meg, azutan hova tette, azt nem tudgya. Hallotta ugyan Nemesheghben lakozó Hegedüs Jánosnétól hogy mondotta szemében az szerdahelyi piacon Tot Gyurónénak: – te aszony micsodás vajat adtál énnekem, ollyan büdös és rossz, hogy az szolgáló még az munkásoknak sem tud főzni s az konyha felé sem kévánok menni. Vallja azt is hallotta Mester Jánosnénak szájából egy leánkája beteges lévén ment oda Premesne és tanította arra, hogy hajnalban vigye az diófa alá az beteg gyermeket s ott az fa alatt kennye meg hájjal annak utánna az diófát is töviről fölkennye, meggyógyul. Kit elkövetvén annak utánna naponként jobbult és meggyógyult.

8. testis. Puer Stephanus Kozma in Vasarut commorans, annorum circiter 10. Siquidem non esset legitime aetatis alioquin non est sub juramento examinatus, vallja. Azelőtt circiter két esztendővel midőn az nap megsetétedett volt ezen fatens gyermek társával edgyütt Nagyszeghen lakozó Görögínek szolgájával Marczi nevűvel jáczadozván Nagy Szegh felől az forró páston s egyszer s mind hét kocsival hozzájok gyüttek az boszorkányok hegedővel, síppal és dudával, s őköt elkapván vitték az kocsikhoz éppen Tegéssig az Duna mellé, s kiáltván ezen fatens gyermekét az annya az társát pedig az szolga társa úgy vetették le az kocsiról őköt, mint hogy az társa nagyobb volt ő nálánál, azt úgy vetették le, hogy csaknem az Dunában hullott, s akkor ismerte meg Lengyel Istvánt, vásárutit, mint hogy dudasok volt

nekiek, szép dolmány lévén rajta aranyos gombokkal s az kocsikkal úgy jártak az Dunán mint az szárazföldön, de többet közülök nem esmért meg az megnevezett Lengyel Istvánon kívül.

Quorum quidem testium fassiones sub chyrographis nostris sigillorumque nostrorum usualium appressione munitas extra dedimus. Actum in possessione Vasarut. Anno, die, mensis ut supra.

Lazarus Konde judlium inclyti comitatus Posoniensis.

Petro Bako mentionati comitatus jurassor.

II.

1701. december 12., Somorja

VÁDBESZÉD POZSONY VÁRMEGYÉNEK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ZAMBOCZKYNÉ NAGY JUDIT ÉS PRÉMES MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. A–XII. N. 15. Dob. 1.

Anno 1701. die 12. Decembris in oppido Samarja occasione sedriae. Levata causa magistratus seu fisci comitatus hujus Posoniensis ut actoris contra et adversus Juditham Zamboczky et Magdalena Primes alias in possessione Vasaruth commorantes pronunc autem hic loci in aresto et vinculis constitutas ac personaliter adstantes veluti incattas. Et pro praelibato actore dominus egregius Stephanus Köszöghÿ sufficientibus stipatus fiscalatus facultate reservandoque circa universa et singula qualiter reservanda summarie proponit.

Qualiter tam hisce quam etiam superioribus temporibus diversisque locis et occasionibus antelatae incattae nescitur unde motae aut quo diabolico instrumento ad id inducta immemores animae et propriae suae salutis mutuam cum nonnullis suis maleficiis complicibus sociabus aliis jam etiam non pridem hic loci executis habendi cointelligentiam in artem magicam conspirassent, seseque in coitum et numerum strigarum et maleficarum personarum inscribi facere potestatique et jurisdictioni daemonorum subdere ac sub vexillo eorundem militare, multifariisque incantationibus et conjurationibus referandis superstitiis, sortilegiis et excessibus, criminibus et delictis daemonum auxilio, quibus se subdiderunt varias personas, pecudesque et pecora aliaque id genus innumerabilia inficere infascinare et exstingui facere nec [– – –] diversis modalitatibus nocere et damna inferre in scandalum et damnus aliorum et animarum suarum periculum quam plurima nefanda crimino et excessus instigante diabolo saepius committere et perpetrare non formidassent, ob quorum quidem formidabile crimen ex praemissis rationibus et motivis tum virtute legum divinarum et humanarum, tum etiam propter nefanda ipsarum incattarum praedeclarata scelera, tum vero propter pactum cum sathana et abnegatam fidem Deo debitam, cupit procurator domini magistratus easdem primo tam pro recognitione complicum quam praemissorum criminum torturae subjici ac tandem juxta articulum 32. sancti Stephani regis decreti secundi ac receptam et usitatam juris consuetudinem vivas igne comburi, reservando reservanda, incattae personaliter adstantes actionem contra se praeerectam.

Pro domino actore esto, quod praefatae praeerectam actionem regent, nihilominus tamen pro proba dictae actionis virtutem questionum 5., 7., et 8. capituli 6. Kithonichianae referret se ad certas jam etiam antecedenter per dominum processualem judlium et productas inquisitionales item partibus exactas praevioque modo authenticatas prouti etiam alias quoque non pridem hic loci simili in casu executarum personarum alias praesentiam etiam complicum torturalem fassionem quibus veritas facti circumstantialiter adeoque sufficienter elucescet, igitur petit et cupit ut in actionem judicium.

Deliberatum est.

Siquid tam ex authenticatorum coram hacce sedriae testium fassionibus quam vero propter similem artem magicam et diabolicam executarum personarum revelationibus praeappositae incattae nocumenta similibus et pecoribus varia eidem arte magica et diabolica intulisse ac per ea plurimum nocuisse, in consortioque aliarum sagarum daemonico saepius visus fuisse, ac per similia divum creatorem ac redemptorem suum abnegasse, daemonisque auxilio multa mala perpetrasse manifeste elicerentur. Ideo easdem ad mentem praeallegatarum in actione legum patriarum primum quidem ad explanandos complures suos complices ac facinora torturae examini subjici, postea vero in terriculamentum aliorum similia practicantis vel practicare intendentis obtruncati capitibus comburi debere decernitur.

1 Feljegyzés az irat hátlapján egykorú kéztől.

149.

VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL GYANÚSÍTOTT SZABÓ ISTVÁN FELESÉGE JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: SZNL Pálffy cs. Arm. III. (Szentgyörgy, Bazin, Processus criminales) Lad. XI. Fasc. XII. N. 3–6.

I.

1701. szeptember 10., Vámosfalu

1701. 10. Septembris

Attestationes ad instantiam prudentis foeminae Judithae, Stephani Szabo consortis, criminis magiae accusatae, medio juratorum possessionis Vamosfalu collectae.

Vámosfaluban lakozó Szabó Istvánné Judith asszony instantiájára szedett tanúvallások, ugyan Vámosfaluban adassék biöcsülettel a hol kibontatik felszakasztása a megolvasásra.

Vámosfaluban lakozó Szabó Istvánné Judith asszony instantiájára szedendő tanúbizonyságok ugyan Vámosfaluban melynek De eo Utroma ez:

mongya meg a tanú, hogy ha valami boszorkányságot tud e, látott e, Szabó Istvánnéhoz vagy maga szájából nem hallotta-e ollyas szót.

1. testis Vizi Gergely hites főbíró, azon hitire mongya melyre bíróságát viseli, hogy soha semmit nem tud hozzája, sem nem látott.

2. Testis Szabó Márthon bíró képe, esküttségére vallya, hogy semmit nem tud.

3. Testis Kozma Thamás esküt ember semi bizonyost.

4. Testis Sarkány István esküt ember, semmit nem tud, sem nem látott.

5. Testis Illyes György esküt ember, semit nem tud noha szomszédságában lakik.

6. Testis Bobis Gergely esküt ember, soha nem látot, és semi bizonyost nem tud.

7. Testis Fekete Istvány esküt ember, nihil.

8. Testis Jonor János esküt ember egyebet nem tud, hanem hallotta másoktul, hogy Nyaradon laktokban Köte János nevű házonként kolduló embert, ki is szóbeli vala: kitiltván az falubul; és titkon tartatott volna egy rakás nádban, de azt nem tugya ki hítatta oda, avagy táplálása kitől volt. Azon rakás nád penig Szabo Istvánné valt[?] agyan[?] a maga kertiben.

9. Testis Kovács Moyses annorum circiter 30. megesküt hiti után vallya, az mint már ezelőt is vallotta, hogy ő Szerdahelyről jövén Szent György nap előt vasárnap és afféle kísértők három helyen is eleibe jöttenek, de egy sem szólván hozzája, azok közöt ollyan ábrázatút látot, mint Szabó Istvánné.

10. Testis Nagy János megesküt annorum 32. Hiti után nihil.

11. Testis Horváth István annorum 33. megesküt, hiti után nihil.

12. Testis Kürthy Máthé megesküt, aki szert vallya. Látta egykor Szabó Istvánnét a maga teheneit hajadon fűvel fejni, de más fejők is lévén; vele már azt nem tugya eltévesztette volt főkötőjét, vagy babonaságért cselekette. Ezentul egy tehene egykor megborjazván körüljárta cselédeivel egy kanna levén maga kezében, és az kapu közöt áskálván a földet, a tehénnek borju tartóját, vagy mit ásot oda nem tugya, item azt is látta, hogy a szomszédgya kertiben napfelkölte után Szent György nap tájban az harmatos füvet megcsapkodván kezeivel, arcul magát azon harmatos kézzel megmosdatván, bement házához.

13. Testis Horváth György annorum circiter 25. megesküt, hiti után nihil.

14. Testis Horváth György annorum circiter 25. megesküt, hiti után nihil.

14.[!] Testis Markus István megesküt, lehet 25. esztendős, hiti után nihil.

15. Testis Varga János 30. esztendős lehet, megesküt, de hiti után nihil.

16. Testis Pongrácz Mihály annorum circiter 50. megesküt, semmi világost nem tud.

17. Testis Buzás György annorum circiter 40. meg esküt, hiti után semit.

18. Testis Takács Ferencz megesküt annorum circiter 40. hiti után nihil.

19. Testis Lapos János annorum circiter 26. meg esküt, hiti után semi bizonyost.

20. Testis Takács István lehet 60. esztendős megesküt, hiti után nihil.

21. Testis Takács György lehet 40. eszt[endős] megesküt, hiti után semmit jónál egyebit.

22. Testis Csabai András 50. esztendős lehet megesküt hiti után semmit.

23. Testis Horváth Marthon 36. esztendős megesküt, hiti után semmit.

24. Testis Hegedüs Miklós 45. esztendős lehet megesküt, hiti után nihil.

Az asszonyoknak nevek.

25. Szabó Mártonné Petrik Katha aszony, megesküt, hiti után nihil.

26. Háidcz Jánosné Ilonka aszony megesküt, nihil.

27. Csabai Andrasné Örsik aszony megesküt. Hiti után nihil.

28. Takács Ferenczné Örsik aszony megesküt. Hiti után nihil.

29. Kovács Moysesné megesküt, szolgállója is lévén, de hiti után nihil.

30. Varga Jánosné Ilonka asszony megesküt, de hiti után nihil.

31. Morocz Istvanné Ilonka asszony megesküt, hiti után semmit.

33.[!] Illés Györgyné Örsik asszony megesküt hit után semmit jónál egyebet.

34. Szekreny Ferencné Jutka asszony megesküt, hite után vallya hogy ő az házoknál is lakot legaláb 3 esztendeig, de jónál egyebet nem mondhat.

35. Karika Lőrinczné meg esküt hit után semit.

36. Kürthy Máthéné Magd[olna] asszony megesküt hit után nihil.

37. Fonod Jánosné Jutka asszony megesküt hiti után nihil.

38. Sarkány Istvánné Katha asszony megesküt nihil.

39. Hegedüs Miklósné Katha asszony megesküt semit nem tud jónál egyebet.

40. Kozma Thamásné Katha asszony megesküt, vallya hiti után, hogy szerdaheli piacon járván egykor Szent Márthon napi vásárban, és beszéllették némellyek, hogy szerdaheli lakatos öszveszóllalkozván Szabó Istvánéval valami sajt véget, drágálván a lakatos a sajtot, ot hatta. Következendő étszakára kelvén, a lakatost vas kesztyőben kézzel arcul ütötték, és főthöz is vervén, és Szabó Istvánnéra gyanakodván azon lakatos így halotta Szerdahelt.

41. Menyhárt Gergelyné Judith asszony, megesküt, hiti után semmit.

42. Fekete Istvánné Katha asszony megesküt, hiti után vallya mint a 8. tanú.

43. Nagy Miklósné Örsik asszony megesküt, hiti után semmit.

44. Sedlák Istvánné Panna asszony megesküt nihil.

45. Lapos Istvánné megesküt Ilona asszony hiti után semmi bizonyost, noha szolgálta őköt.

46. Borbis Gergelyné Katha asszony hiti után vallya, hogy ő noha szolgállója lévén továb esztendőnél, de sem tejess fazekait, vagy marháit füstölte volna, amint némellyek szokták, valami bizonyos napon, avagy a tejes fazékait gyúgalta volna, soha nem, hanem akárkinek hozzányúlni engette, és ő semmit hozzája az imátkozásnál hozzája nem látot.

48.[!] Mórocz Mihályné Panna asszony hiti után semmit.

49. Szabó Istvánné a maga fiának felesége Örsébet asszony hiti után semmit.

50. Takács Istvánné Örsébet megesküdt hit után semit.

51. Nagy Györgyné Ládi Susanna megesküt hiti után vallya, hogy ő semmi gonoszt nem tud, hanem egykor urának fogságát, és maga gyámoltalanságát siratván, Szabó Istvánné is keservesen sírván, így szólván: – soha én is nem hittem volna, ha mind e világon levő ember mondotta volna is, hogy ebben az mocsokban keverődgyem, amely miat egy óráig való életemet sem kívánom.

52. Horváth Györgyné Katha asszony, hiti után, nihil.

53. Pongrácz Mihályné Panna asszony, hiti után semmi bizonyost.

Lött ez hiteltetés Vámosfaluban, Főbíró Vizi Gergely, bíró képe Szabó Márthon, Fekete István, Illyés György, Fonok János etc. és Vasaruton lakos Konkoli György böcsülletes esküt emberek jelenlétekben, 20. Septembris 1701.

II.

1701. december 6., Nyárad

Náradon szedet tanúbizonságok, Vámosfaluban lakozó Szabó Istvánné Judith asszony instantiájára adassék biöcsülettel ahol kivántatik felfakasztása a megolvasásra.

Attestationes ad instantiam honestae fominae Judithae, Stephani Szabo consortis, criminis magiae in [– – –] medio juratorum possessionis Vamosfalu collectae. Nyáradon szedet tanúbizonságok, Vámosfaluban lakozó Szabó Istvánné Judith asszony instantiájára, melynek De eo utrum ez.

Mongya meg a tanú ha látott e avagy tud e valami boszorkányságot hozzája midőn Nyáradon laktak avagy szájából valami ollyast hallott volna.

1. Testis Ludas Gergely annorum circiter 50. megeskütt, de semmit nem tud.

2. Testis Salai Istvány annorum circiter 60. megeskütt hiti után ez sem tud.

3. Testis Horváth István annorum circiter 45. megeskütt. Semmi bizonyosat nem tud.

4. Testis judex Cselle Mihály azon hitire mongya, melyre bíróságát viseli hogy soha semmi bizonyost nem tud mondani.

5. Testis Nagy János törvény bíró. Ez is melyre esküdtségét viseli, azon hitire mongya, hogy semmit ollyant nem tud bizonyost.

6. Ludas Balás esküt ember aki is lehet 60. esztendős semmit nem tud.

7. Ekeczi Gergely ez is esküt ember 60 esztendős lehet. Semmit nem tud.

8. Testis Kamoczai István esküt ember 50 esztendős lehet. Semmit nem tud ellene.

9. Testis Cselle Jakab 58 esztendős ember, 12 esküttnek egyike meg examináltatot, és azon hitire, melyre esküségét mongya, hogy semmit nem tud.

10. Testis Szabó István esküt ember ez lehet 45 esztendős, hiti után semmit nem tud.

11. Testis Molnár István tavali bíró semmi bizonyost nem tud.

12. Testis Sigmond Benedek esküt ember, annorum circiter 40, megexamináltatot, de ez is semmi bizonyost nem tud a mi a boszorkányok cselekedeteket illetné.

13. Testis Matyásy Miklós esküt ember annorum circiter 62. azon hitire vallya melyre esküségét viseli, pusztulás előt hadnagy lévén Nyárasdon Köte János nevű [– – –] ember bevádoltatot, hogy boszorkány volna. Hadnagyi hiti szerint megfiresztette Köte Jánost az Dunában, és annak utánna, hogy elbocsátották volna, kitiltván az faluból, mindazonáltal egy rakás nádban lakván titkon mind egy hétig[?] Szabó Istvánné lévén azon rakás nád, de bizonyossan nem tugya ki által bujtatott, avagy tápláltatot azon rakás nádban.

Volt ezen hiteltetés felyül megírt hites főbíró Cselle Mihály Nagy János törvénybíró Ekeczi Gergely, Ludas Balás, és mind a 12 esküdt jelenlétekben.

6. Decembris 1701. Nyáradon.

150.

1702. március 7., Bazin

BAZIN VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LONY ALIAS HORNYACZKA ÁGNES ELLEN

AZ IRAT: A: POÁJL Bazin v. Liber criminalium rerum, 1646–1719. Fol. 101/b–102/a.

Anno 1702. Die 7. Martii

Agness Lony alias Hornyaczka ex Polonia in possessione Felesnia dicta wiznawa, ze gista gey Sestra na hornyaky, ktera mala Fragira na Palfiho Magiri Kuba menem ktery kdy by gu casto bil unowal, že kde se geho Fragirka, ze tak neskoro hodgy, na to odpowedela pristogiczy Agnes nato že sa pred trema rokma naucila od Prawdowe zeny, a Prawdowa, ze sa ty kunsty naučila od wahana na Czayly biwagičiho, stakowim spusobem, aby tu hlawu y zomanem, a Sipem a Czichy oheny polozil, aby ked kdo sebe chcze koho pritahnut, aby wzal cloweku mrtwu hlawu do noweho hrnc-ža, a kteg prilozil kus omanu, a kus Sipa a aby Rekel: ty oman, omam, a ty Sipscip y tato Agnes powedala tomu Fragirowy Sestry Sweg, pockag y ga gey wolaco budem pantat takoweho N. B. Terminum petit inter praefata est hic coram judicia tautundem, atque carovat.

151.

1718.

NAGYSZOMBAT VÁROS VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GERENCSÉRI TYELARKA, RÓZSAVÖLGYI VOLARKA ÉS VÁGMAGYARÁDI SEVCOVA VAGY KLINKA ELLEN

AZ IRAT: B: NÁJL Nagyszombat v. 5. Inquisitiones. Karton N. 4.

I.

[– – –] vere debebit, eodem adhuc anno intumuerunt fatenti [– – –] pedes et caro frustatim cadebat de illis ita, ut [– – –] ferme annis in his crutibus et miseriis transigere debuisset quousque per certum militem Germanum curatus non fuisset, infatibilem suspicionem habendo [– – –] hujus casu fuisse, si quidem ille quoque miles magiam extitisse asserbat.

Gest ali ššest Roku, že sa mu tato Stachowa Pohrozila, zatim ale o 4 dnj na noze niže kolena wihodyl sa mu geden Plizgir, kterj chteyicze mu zahoyit neboha Siwačžka Prawila mu ystj flaister, Pod tim noha sa mu Prewalila, a mal dluho ranu, až mu Stachowa Poradyila, aby sy len žiwiczu wzal, a Masty Kupil, a s tim hoyil. gakožto y učžinil a zhoyilo sa mu.

Item eadem fatens audivit hisce diebus a molitore Majthiniensi Martino Pesco quod praefata Sophia Stacho ad ipsum dormiente in culina quadam vice vertit et inter limites portae stando alocuata est eundem formalibus: – naczo ten hozen wedla seba strczil, witahnucz ho his dictis discessit, ille autem non verum sed cultrum decumbendo terrae infixerit penes se.

3. testis providus Paulus Sarvarick annorum circiter 50 post juramentum fassus est confirmando ea omnia, quae uxor ipsius immediate praecedens testis, imo vulgus eandem Stachowam strigam proclamat. Quo ad [– – –] casum magicum provocat se ad fratrem suum Michaelem. Authenticatus confirmat.[4]

4. testis Anna Michaelis Wawro consors annorum circiter 28. post juramentum fatetur. Ante 5 annos dum peperisset prolem haec fatens, et in puerperio jacuisset, Sophia Stacho ad eam veniens dicebat ipsi: – quare videlicit ad baptismum eam qua vicinam non invitavit, ex post eodem vespere fenestram fatentis ternis vicibus compulsavit, post quem pulsum profundus formus invasit fatentem, et maritum ejus, ex post haec fatens etiam horribiliter est compressa intantum ut nisi maritus expergafactus eidem succurrisset, forte vitam cum morte mutare debuisset. Per quam hoc ipsi factum sic ignorat, ex praemissa nihilominus non invitatione ad babtismum [– – –] dictam Stachowam fuisse.

5. testis Catharina Stephani Sekera consors annorum circiter 25 post juramentum fatetur, quod Michaelis Kruksza uxor conquesta sit fatenti, quod vacca ipsius domi non permitat se tangere et frequenter soleat currere ad domum Stachovae.

Authenticata confirmat.[3]

6. testis Marina consors Michaelis Kruksza annorum circiter 40 praemisso juramento confirmat coram immediante praecedente teste factam suam querimoniam de vacca sua, quod nimirum tertius vicibus ad domum Sophiae Stachowa cucurisset et mulgere se domi non permisisset, hoc et alii viderunt.

7. testis Dorothea relicta Batasovich annorum circiter 60 post juramentum fatetur, quod ante aliquos annos praefata Stachowa fatentem herbas collectam vocaverit, quae fatens excusabat quidem se, quod usum herbarum ignoret, nihilominus per quas herbas dum collegissent dicta Stachowa cultrum penes colligendam herbam (vulgo magorka) terrae infixit et ita collegit. Interoganti huic fatenti ab eandem, in qualem finem et utilitatem essent herbae illae, Stachowa apperuit, ut[4] ollas inquibus lac servare assoleret, ad iisdem herbis [– – –] sed cur cultrum penes similem herbam infigat, dum ab eadem percontata fuisset.

8. testis Anna providi Joannis Cruxa consors annorum circiter 50 item Catharina Sarvaiczka providi Georgii Brestowatskj annorum circiter 36 aequaliter fatentur. Audiverunt ab Elisabetha quondam Georgii Sarvajch uxore, quod antelata Sophia Stachowa propter certum manipulum arundinum furto sublatum minata fuisset Michaeli Sarvaich quod caro de corpore ejus decidet, quod etiam in effectu eidem infelici contigit.

9. testis Catharina Michaelis Suchi molitoris Modrdorfensis annorum circiter 40 fatetur, quod ante annos circiter 12 in mola filius Sophia Stacho certum puerum percusserit, quem dum propterem fatens objurgavit praesente matre ipsis, ex post (non reflectit se quidem bene, verum ita cogitat, illam statim septi[?]), in uno pede dolores passa est, tandem in animo dictam Sophiam Stachovam volvens et minatus maritum suum providum condam Joannem Puchowskj, ad eam misit, ut nimirum non irascatur propter nuper non

inter ipsas exortam altercationem, et misit ipsi domo pulsos quod et perfecit maritus ejus, ipsa vero amplius non sentit in eodem pede dolores.

10. testis Anna relicta Michaelis Szivák annorum circiter 60 posito juramento fatetur, quod ab hinc ante 15 circiter annos dum fatens filiolum suum Michaelem qui eotum percusserat filium praescriptae Sophiae, aratum misisset, puer volens arare in agro, incurvata est manus ejusdem, et contracta ita, ut medio circiter anno nihil laborare valuisset, tandem fatens accendo Sophiam rogavit eandem vekem deke[?] quatenus ignosceret, ex post eadem nocte puer dixit fatenti: – mater, aliquis traxit mihi manum jam melius habeo, et sic confessim senabatur et post tres septim [– – –] priori sanitati restitutus fuisset. Hac fatens vehementer suspicatur de Sophia [– – –] fuisse toties dictam Sophiam. Authenticata confirmat.[5]

11. testis Michael Sawarick annorum circiter 50 juratus examinatus fatetur, quod aetatis suae anno circiter 14. posteaquam quaestio suborta fuisset quisnam quempiam manipulum arundinum furatum fuisset Sophiae Stachovae fatentem insimulando et increpando dixit et minata est quod caro corpore ejus caedo, et repetita Stachowa aliquam magiam in dicto loco effudisset, nam ipsa etiam fatens in tantas contracturas (ut credi par est ibidem transeundo) et infirmitates ac dolores incidit, ut manibus et pedibus quasi quadrupes serpendo sortem suam lugere debuisset, donec filius ejusdem Stachowae fetentem unxisset. Nota bene authenticatus.[6]

II.

Die 21. Junii in possessione Modrdorf per praefatos dominos exmissos factum est sequenti modo examen.

Testis 1. Anna Mathiae Stacho consors praegnans ad suam conscientiam annorum circiter 30 fatetur quadam vice Pauli Sarwarich uxor fatenti objecit, quod videlicet socrus ipsius Sophia Stachowa Sewczova esset saga. Item hisce praeteritis diebus dum cucumeres gelu corupissent fatens lamentabatur curam praefata socra sua, ad cujus lamentationes praedicta socrus formalibus eandem objurgavit: – opicza cžo tolko štekaš na ty bosorkj, ze ty neweda kostj wybrat.

2. testis Catharina Pauli Sarwarich annorum circiter 45 praemisso juramento fatetur. Ante 20 annos semel fatentis maritus Sophia Stacho maritum inter rixas manu traherat, quo viso eadem Sophia dictum Paulum Sarvarich joci gratia quasi palpando tantum, seu manum ad pectus imponendo utrumque os super pectorale in versum eadem nocte, et in toto corpore debilitatus ut medio ferme anno jacere debuisset, et si surrexit sub inde pro doloribus per pagum currendo clamabat tanquam [– – –] et ejulabat capite etiam inverso, ita ut os ad humeros intorquebatur, tandem fatens accedendo judicem et juratos rogabat ennixe quatenus sive minis, sive quocunque tandem modo admoneant et terrefiant eandem Sophiam, quatenus prout maledicte, et magice nocuit marito fatentis, ita eundem pristinae sanitati restituat, alioquin experietur, quod non speraret. Hinc dicta Stachowa terefacta misit certam herbam per filiam condam suam fatenti, denunciando, ut [– – –] ejusdem maritus hac videlicet herba quod etiam fatens effectuavit, postquam fumigationem fatentis maritus alto et diuturno somno sepultus, postquam experectus fuisset,

confestim sensit dolorum suorum alleviamentum, et continuo melius habuit, nihilominus tum etiam defacto, dum graviores labores exercet, sentit in praedictis membris dolores. 2. ante hunc casum vice quadam conquerendo admonuisset praefatam Stachowam, quatenus [– – –] inveniat, ne galinae ejusdem Stachowae imposterum in [– – –] damna fatenti causent, quod respondit toties Stachowa formalibus: – sedem desat czertow w twoeg Matery et domum suam recessit; ex post quarta die 15 circiter gallinae ejusdem Stachowae per transeuntes locum horti fatentis, in quo fatens plantas suas sollebat irrigare, et perfundere, omnibus illis gallinis intorquebuntur pedes, ita, ut omnes interiissent, quin imo et cattus ejusdem Stachowae eo pertransiens intentio imflatus est, ut e vestigio disrup[– –] Authenticata confirmat.[7]

III.

1718. die 20. Junii, in possessione Rossindel, per dominos Georgium Simoris capitaneum civitatis Tyrnaviensis, Joannem Wiragh fiscalem, et Georgium Lobsanszky notarium peracta est inquisitio communis.

1. testis Anna Joannis Salgovich consors annorum circiter 50 post juramentum fatetur. Audivisse se a Joanne Czizmarek quot, Jacobus Gregorovich ipsi retulisset se cogniturum eam, quae ipsum comprimere soleat.

2. testis Anna Georgii Shorelicsky consors annorum circiter 30 post juramentum fassa est. Audivisse se ab Elisabetha Senchova, quot Jacobum Gregorovich quispiam soleat comprimere.

3. testis Ursula consors Jacobi Gregorovich fatetur. Ante aliquot annos maritum ipsius compressum, concussum fuisse, et pedes etiam inversum nocturno tempore habuisse, ex post certae foeminae jam demortuae suasu fatens diversis fumigationibus sabravit eundem. Quis autem hocce in negotio eidem nocuisset nunquam [– – –] hominem denominavit verum in communi dumtaxat conquestus est. Etc.

4. testis relicta Sewczowa annorum circiter 40 post juramentum fatetur anno praeterito ex devotione Maria Talcuti redax audivisse Jacobum Gregorovich in domino mortuo judici Joanni Biskupich conqueri, quod videlicet ipsum horrende compresserint, ad cujus querimoniam praenominatus judex sciscitans quisnam esset illo? Respondit timere se revelari, ne mini imposterum sanitati noceant.

5. testis Joannes Csizmarik annorum circiter 25 post juramentum fatetur audivisse se a Joanne Bernadich, quod Jacobum Gregorovich soleat quispiam comprimere.

Anna relicta Martini Uhlar ostetrix pagi annorum circiter 60 post juramentum fatetur, quod Wolacka apud ipsam habitabat, interim propter ipsius malam linguam e domo sua ipsam expulit, quae post tres dies iterum venit ad fatentem, et rogavit ipsam, ut det ipsi hospitium ulterius in domo sua, quae fatens ad ipsum denegasset, dicta Wolacka minabatur formalibus iracunde, Prjdem za Swy Tyetko, a Urobim ty ze twvj Sin nyebude do Púl Roka žiwy, Pujdem na Cintor, a wezmem zdywaty hrobuw Zeme, a obsipem dom, musa wšeczy stoho domu umirat. Post ejectionem ejus ex domo sua haec fatens magnos dolores in toto corpore passa est inopinate, unde non potest scire, magnam nihilominus suspitionem de Wolacka habuit, ex qua infirmate certa foemina ex Oresan ipsam sanavit.

Barbara Francisci Uhlar consors annorum circiter 40. fatetur post juramentum, quod illa Wolacka coram fatente Joanni Uhlar sit comminata formalibus, že ked sa oženy Uhlar Jano[8] i mya nyecha, mosy bit Pomstva.

Anna Adami Monczman consors annorum circiter 50 fatetur audivisse se ab Uhlarka et ab uxore Joannis Kuracsina, quod Wolacka soleat Uhlarkam comprimere. Testis, quae id est Uhlarka post juramentum examinata fatetur, ternis vicibus passam se fuisse compressionem in somno imaginando fuisse Wolackam, quia nocte subsecuta est pressio, quando praevia die famulus ipsius, unam metretam frumenti Wolackae ad molam non accepit. Qui famulus huic fatenti saepius [– – –] conquestus est formalibus: – tyetka zas tu strigu bola u mnia, a tluctila mnia.

Ipse vero Joannes Uhlar annorum circiter 35 post juramentum fatetur, in somno passum se fuisse compressiones, sed non potest scire per quem, verum post non avectionem praefati frumenti Wolackae, et hoc ternis, ut quaternis vicibus, a qua compressione et debilitatus erat in viribus. Item dum duxisset iste fatens uxorem, tum ipsi minabatur, quod intra annum, vel ipse, vel uxor ipsius morietur.

Eva Paulj Moyses consors annorum circiter 35 post juramentum fatetur, quod ante pestem semel propter in curiam Wolackae unus equus Andreae Halada cecidisset in fossa, in qua et suffocatus est, pro compensatione hujus damni dum ad judicem citata fuisset, dixit formalibus: – ked musym mnoho Platit za toho Konya czo[9] 50gi ty Penize kam obraty nyebude met sestya, treba czo zanye Kupy, mosa Psy zesty.

Dorothea Joannis Remzó consors annorum circiter 40 post juramentum fatetur, quod circa istud tempus annus complebitur sereno alias existenti tempore venerant nubes pluriosae, contra quas Wolacka detecto ad medium capite exivit, sed an recitavit aliquid propter distantiam ab ipsa non scit, nihilominus a hominibus seu vulgo suspectam ipsam esse audivit.

Relicta Joannis Uhlar annorum circiter 50 fatetur post juramentum. Vulgus loquebatur dum occurrisset in pago Wolacka, quod ipsorum timeant, dum ad domum veniret, ex qua [– – –] ignorat. De Tjelarka nihil.

Anna Georgii Halada consors annorum circiter 40 fatetur se audivisse ab inquilina Babusziana ante duos annos, quod Wolacka eandem [– – –], haec inquilina non est domi, et noctu ollas in loco suo compositas dissipavit.

Nota bene Georgii Kruksza consors, item Michael Kruksza fatetur, quod quidem Szilincsiensis dicebat, quod dum Tyelacky in Szilincs habitasset uno tempore pellebat nubes.

Marina Andreae Michalcsik consors annorum circiter 25 post juramentum fatetur se audivisse a Paulo Webovszky, quod Tjelacka nubes pellere sciret, ille accesitus dicit se audivisse a fratris sui uxore, haec ante asserit vinum potando apud dominum Mihalovics, ab eodem se audivisse.

Joannes Uherick custos compi Gerencsiriensis annorum circiter 30 post juramentum fatetur uxoris fassionem renovando, et confirmando hodiernae diei minas per filiam Tjelackae factus formalibus: – poczkajtye, Poczkajtye k Matyjery budetye wy Pamatat.

Zophia Georgii Vincze consors annorum circiter 30 post juramentum fatetur Tjelarka, et Wolarka nihil. Verum audivisse se a Catharina Heriban, quod relicta Michaelis Hulin Joannem Zawszeny comprimere soleati.

Eva Michaelis Bucsko consors annorum circiter 25 post juramentum fatetur se audivisse a relicta Uhlacka, quod Wolacka ipsam soleat comprimere.

Marina Joannes Csihacsik consors annorum circiter 35 fatetur post juramentum audivisse se ab ostetrice pagi, quod filina ipsius serviendo apud relictam Uhlackam, frequenter ipsius solebat aliquid comprimere, ita suspicabantur de Wolaczka.

Anna Michaelis Rodok consors annorum 30 fatetur post juramentum audivisse se a certa inquilina Szilincsensi Elizabetha, quod Tyelarka in festis solennioribus vulgo [– – –] solebat attendere ad sepes tortas et ibi pendere permisit per tota festa. Item, quod nubes manibus pellere soleat.

IV.

Anno 1718. die 17. Junii in possessione Gerencsér facta est inquisitio per dominos Josephum Szigethy liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis senatorem, Joannem Wirágh, ejusdem civitatis fiscalem, necnon Georgium Lobsánszky juratum praefatae civitas notarium, contra foeminam Tyelarka vocatam in facto magiae hoc ordine:

Testis 1. Juditha, Pauli Zhoreliczky coloni Gerencsiriensis consors annorum circiter 40 post juratum fatetur, quod certum puerum ex Szilincs qui os inversum habuit intra spatium duarum septimanarum sanavit, pro cura cujus semper sero vespere exibat pro aqua, sed non ad fontem, qui fons est in platea, verum alio, et hoc cito cito redibat. Dum ista fatens percontata fuisset qua modalitate sanaret praefatum puerum, respondit: – quid ad te, non debes tu hoc scire. Item die 3. Junii, dum Modrdorffenses foeminae fuissent balneatae, et subsecuta fuisset pluvia, illa Tyelarka redux ex Szilincs utcunque cremato crapulata coram hac fatente, et Hajnicska dixit formalibus: – hla ked sem sa Panu Bohu mollila, guž zal šestya. Item die 4. Junii, dum Gerencsirienses foeminae fuissent balneatae tunc etiam dicta Tyelarka post balneum redux domum coram ista fatente, et Hajnicska dixit formalibus: – jus Nyebudem nikdy Pana Boha Prosit za dešt any nyebude Pršat a kdiž toto howorila aprstamy luskala. Hac hieme perirant Tjelarki duae gallinae, habuit suspectum formulam Zarszenj, de quo dicebat dicta Tjelarka, et minabatur ipsi formalibus: – Pricza, weru nyebude, wem nyebude deštya, a srstamy luskala. Authenticata.[10]

Testis 2. Helena Joannis custodis campi Gerencsiriensis annorum circiter 25 post juramentum fatetur. De 3. et 4. diei verbis, uti praecedens testis addendo, quod repetitis vicibus dixerit: – Na mu dušu nyebude guš deštya Weru nyebude. Et dum ista fatens ipsam admonuisset, ne talia deceret, etiam tunc repetebat Pricza, weru nyebude, weru nyebude deštya, a sprstamy luskala.

Testis 3. Andreas Zavszeny colonus Gerencsiriensis annorum circiter 40 post juramentum fatetur, quod hodie audivisset a custode campi, quod Tyelarka dixisset, quod uno anno non pluet.

Testis Eva Koszik Andrae Zavszeny consors annorum circiter 30 praevio juramento fatetur nihil.

Relicta Rjpechtka post juramentum de Tyelarka nihil. De Wolarka audivisse se a famulo Michaelis Teruksza, quod ipsum inter boves binis vicibus anno praeterito noctu vidisset:

1. Pamatalby on ty Slipky, ked bich ya na yeho Pritjeluw nyehlegyjela.[11]
2. Hnyewazcze sa, že gu Kupaly.

3. Helena, že onyehda Tyelarczina djwczicza behala k Matyery do Šrhowne, tedy nawraticze se Powidala tejto Fatensky, aj Prwneg, že aby Materj[12] Pokoj dalj a zneg njšt nehoworilj, nebo ked wra Testis Zawseny windyje nauczy gich,[13] was y dnešneho dnje, diž to zwegjela, že budu Prisahat, zasek bežala do Trnawj.

1718. 17. Junii

Inquisitio

Benevolum examen[14]

Inqu[isiti]o in facto magiae sub littera D.[15]

Inquisitio contra Gerencsiriensem Tyelarkam, Rossindoliensem Volarkam, Modrdorffiensem Sevczovam seu Kminkam in facto magiae anno 1718. peracta.

1 A szöveg fölött
2 Az irat szélén:
3 Az irat szélén:
4 Az irat szélén:
5 Az irat szélén:
6 Mellette az irat szélén:
7 Mellette az irat szélén:
8 Az irat szélén:
9 Áthúzott szó.
10 Az irat szélén:
11 Az irat szélén:
12 Fölötte:
13 Áthúzott szó.
14 Áthúzva, más kéztől.
15 Más kéztől:

152.

1725. szeptember 3., Bazin

BAZIN SZABAD KIRÁLYI VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT MAGNUS TOPFER ELLEN

AZ IRAT: A: POÁJL Bazin v. Juridica. Processualia 1725–1730. V. karton.

Actio nobilis Stephani Nogel quae liberae regiaeque civitatis Boziniensis fiscalis, ut actoris contra et adversus Magnum Töpfer liberae hujus ac regiae civitatis Boziniensis civem ac vitrarium in vinculis, ratione magiae per ipsum nefariae exercitae detentum erecta, ac amplissimo liberae regiaeque civitatis Boziniensis pro justitiae administratione, anno 1725 die 3. Septembris praesentata sequentis tenoris.[1]

Actio nobilis Stephani Nogl qua liberae regiaeque civitatis Boziniensis fiscalis ut actoris contra et adversus Magnum Topfer liberae hujus ac regiae civitatis Boziniensis civem ac vitrarium in vinculis ratione magiae per ipsum nefariae exercitae detentum erecta, ac

amplissimo liberae regiaeque civitatis Boziniensis pro justitiae administratione, anno 1725. die 3. Septembris praesentata sequentis tenoris.

Qualiter idem incatta postposito coeli terraeque creatoris cultu, timoreque Deo debito, necnon deposita Christiana ac ad vitam aeternam ducente doctrina, neglectoque itidem in eadem inque literis sacris praescripto vivendi et per labores ac preces vitam alendi modo, superstitiosis remediis providentiam divinam adeoque omnipotentiam Dei negantibus, a Deo suo creatore desciscendo, vivendi modum atque thesauros reconditos medio praetextarum M. Christophori precum a diabolo omnipotentis Dei totiusque generis humani hoste, sibi dari ac revelari nefarie ac scandalose multis[2] vicibus conventicula servando cupivit; eoque facto, tam per legem divinam Exod. 22. quam humanam praxi criminali articulo 60. sancitis contra magos magicamque artem exercentes, poenis obnoxium se reddidit. Quia vero Dei et rei publicae interest, nefarios similes homines, ne delicta impunita maneant creatorem suum implicite denegantes, scandalumque Christi nomen colentibus, dantes, per consequens Christianam doctrinam de providentia Dei coinquinantes, creatorem suum deferentes, atque per remedia ejusmodi prohibita, ad divini numinis et totius generis humani hostem transeuntes auxiliumque ab eodem cum diminutione providentiae divinae atque omnipotentiae implorantes, punire. Pro eo cuperet praedictus fiscalis partem incattae (praevio examine et investigatione tam corporis, utrum in eodem signum aliquod daemoniacum reperiatur, quam vestium, utrum in iisdem vel etiam habitatione partis incattae res magiae insutae aut reconditae reperiantur. Quo casu reservaret reservanda.) juxta Carpzovium partis 1. quaestionis 20. N. 49. nec non Praxis Criminalis articulo 60. sibi demeritam poenam aliis vero in criminis huius nefarii detestatione, praemissa[3] instructione per sacerdotem de conversione ad Deum, et seria adhortatione ad evitandum ejusdem crimen nefandum tendente.

Instigatione ac relegatione puniri, sin vero in investigacione corporis et vestium petita, aliquid repertum fuerit, juxta citatum articulum 60. Praxis Criminalis 5. et 6. de sententia finali et circumstantiis aggravantibus sonantes (praevio de complicibus severo examine) capite plecti, justitiamque divinis ac humanis legibus praescriptam, administrari cum reservata.

1 Az irat külzetén:
2 A következő négy szó más kéz betoldása.
3 Az irat szélén más kéztől:

153.

POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH ISTVÁN ÖZVEGYE NAGY ALIAS FÚRÓ KATA ÉS LIBÁRDY ISTVÁN FELESÉGE NAGY ÉVA ELLEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A – XII. N. 30.

I.

1725. március 12., Karcsa

Nyéki Nagy, alias Fúró Kata ellen való inquisitio. Sub littera C.[1]

Mi, alább subscribált bírák recognoscáljuk praesentibus adván tudtára mindeneknek, az kiknek illik, hogy mi die et anno infrascriptis az tekéntetes magistratus parancsolatjából előnkbe szólíttatván és citáltatván Lidér Tejedben, Csalló közben lakozó ifjabbik nemes Nagy Istvány annorum circiter 25, Nagy Mihály annorum 18. és Horváth Mihály annorum 17. uraimékat, az kik is hiteknek letétele után azt vallották és fateálták előttünk, hogy tudni illik:

Ennek előtte circiter három héttel (a dato utpote praesentium computando) Sissára névű vesszős erdőben menvén kötni való vesszőknek szedegetésére nézve e tanúk, azomban láttuk az szántóföldek között valami csudálatos állatot, az mellyet gyanúságképpen véltünk elsőben rókának lenni, annak utánna majori pro cognitione rei feléje indulván, azonközben azon csudálatos állat helyébül kimozdult és három, avagy négy hold szántóföldön körösztül, mintha madár röpült volna, sebessen általment. Ez meglévén, viszont az ötödik földnek hosszában mintegy félig hasonló gyorsasággal az föld szint nagy hosszan elnyújtván magát és az fejét föltartván, ment és sietett. Akkor ottan megállapodván s fölállván, megforgolódott, úgy tetszett, mintha szárnyai lettenek volna. Ezt látván a fatensek, közelebb mentenek hozzája, s akkor azon csudálatos állat asszonyi figurát és ábrázatot mutatott, s representált, és csallóközi Nyékben lakozó Nagy, másként Fúró Katának ösmerték mind ruházatjárul, állásárul, s járásárul lenni, sőt kiáltottak is rája, mondván: – Kacsa, Kacsa, boszorkány vagy – úgymond –, mért röpültél? Azt meghallván, megállott és visszanézvén e tanúkra, egyet sem szóllott, hanem Tejed felé elindult és elment. Mindezeknek nagyobb bizonyságára és elhitelére nézve adtuk ezen pecsétes testimonialis levelünket kezünk írásával megerősítvén. Költ Karcsán, die 12. mensis Martii, anno Domini 1725.

Somodi László, nemes Posony vármegye szolgabírája mp. (L. S.)

Pyber Istvány, azon nemes vármegyének esküdtje mp. (L. S.)

Per eundem et correcta.

II.

1725. május 16., Szerdahely

Anno 1725. die 16-ta mensis Maii in oppido Szerdahel insula Csallóköz et hocce comitatu Posoniensi adjacente habito pro parte et ad instantiam nobilis Stephani Nagy per nos infrascriptos judices examinati sunt testes modo et ordine sequentibus.

De eo, utrum?

1. Tudja-é, látta-é, vagy hallotta-é az tanú, hogy Nyékben lakozó Fúró Kacsa, Libárdiné és Dani ennek előtte való esztendőben, úgy most, nem régenten minémű Isten ellen való ördöngös vagy boszorkányság állapotot követtek el, és kiknek nevezet szerint testekben ártottak, egyszóval ki mit látott és tud reájok, vallja meg hite után.

2. Tudja-é avagy hallotta-é a szájából említett Libárdy Istvánnénak, hogy midőn az elmúlt hetekben az röpülés esett az tejedi szántóföldek között, ugyanazon órában Etében érkezvén most nevezett Libárdiné présházban mit mondott és miképpen panaszolkodott azon röpülés iránt, és kire vallotta?

3. Vallja meg azt is a bizonyság, ebben az folyó esztendőben Nagyszombaton estve, amidőn tudniillik föltámadásra szoktak harangozni, sokszor említett Libárdyné nemhogy az templomban ment volna imádkozni, sőt inkább a sütő kemencében bújván, ottan instans Nagy István uramat káromkodó és fenyegető szókkal illette.

1. testis Joannes Libardi, pastor pecorum Nyékiensium, annorum circiter 50. juratus, examinatus. Ad primum deutri punctum egyebet vallani nem tud, hanem öreg Végh Andrásné asszonytul hallotta, mondván. Az elmúlt tavali esztendőben, Szent Borbála asszony napján Libárdi Istvánné elgyövén az ő kegyelme házához, és jóllehet magának is Libárdinénak jó két fejős tehenye volt, mindazonáltal tejet kért Végh Andrásnétul, az mint hogy adott is nékie. Az mely tej adással azon órától fogva annyira megromlottak Végh Andrásné tehenyei, hogy fejés dolgából mind ekkoráig sem veheti semmi hasznokat is. Ugyan Végh Andrásné asszonytul hallotta azt is, hogy egykorban szénát is kért már említett Libárdy Istvánné őkegyelmétül, és mivel nem adott vagy nem adhatott nékie, tehát annyira megvesztette a jó, egésséges tehenyét, hogy igen rövid idő múlva az ebek vendégeskedtek vele. Ad reliqua nihil.

Authenticatus recognoscit per omnia.[2]

2. testis nobilis Georgius Takács de Nyék, annorum circiter 23. juratus, examinatus ad primum vallja. Ennek előtte circiter 5 vagy 6 esztendőkkel e tanúval egy szobában lakván, Libárdi Istvánné tehát egy alkalmatossággal, immár legyugodtanak volna, nagy hegedő szóval bégyött egy sereg boszorkány az házban, kiktül e tanú megrettenvén, magát és kiváltképpen szemeit (minthogy azokra pökdöstek) dunyhával és kezeivel bétakarván, mind addig rajta voltak és gyötrötték őtet, úgy annyira hogy a takarótczot[!] is két ízben lerántották róla, míglen az kokas meg nem szólalt, ébren és józan elmével lévén peniglen e fatens, egyet sem ösmert meg ugyan közülök, s nem is értett egyebet tőlök, hanem hogy egyik a másikat biztatta és bátorította, szemeiben pökdössenek neki. Libárdiné peniglen mind addig, valameddig azon rossz személyek az házban voltak, susogott és beszéllett vélek, mely beszédet e tanú füleivel hallotta, de nem érthette, hogy mit. Ad 2. nil. Ad 3. Méhes Gáspárné asszonytul az szerint hallotta az megtörtént dolgot, az mint az deutrumban specificáltatik.

Authenticatus per omnia recognoscit.[3]

3. testis Eva Baranyai, consors nobilis Stephani Végh de Nyék, annorum circiter 45. praemisso juramento ad praescripta deutri puncta confirmat fassionem Georgii Takács, asserendo se ab eodem prout praescriptum esset, audivisse, hozzá tévén, hogy minek utána instans Nagy István uram házas társának véletlen romlása esvén, őreá vagyon a gyanóság, azon okbul, hogy hivatalos nem lévén az beteghez, mégis odament és jobban megrontotta, kire említett Libárdiné avval excusálja és menté magát, hogy őtet Német Jánosné küldötte volna. Absens.[4]

4. testis Catharina Tott, Josephi Takács in Nyék commorantis conthoralis, annorum circiter 30. jurata, examinata ad praemissa deutri puncta mást vallani nem tud, hanem Nagy Dánielnek azt hallotta szájából: – engemet – úgymond – akár süssenek, főzzenek, akár kínozzanak, de csak megvallom igazán, hogy tejedi Nagy Istvánnét nem más, hanem Libárdi Istvánné vesztette és rontotta meg. Expost tamen contrarium audivit ab eodem, quod [– – –] protulit [– – –][5]

Authenticata recognoscit.[6]

5. testis nobilis Andreas Szabó de Nyék, annorum circiter 35. juratus, examinatus vallja. Szájából hallotta Nagy Dánielnek, mondván: – ha mindjárt tüzes fogókkal is fogdoznák testemet, csak azt vallanám, hogy Libárdi Istvánné vesztette meg az Nagy Istvánnét. Authenticatus per omnia recognoscit.[7]

6. testis Adamus Méhes de Nyék, annorum circiter 26. juratus, examinatus confirmat fassionem immediate praecedentis testis.

7. testis Catharina Nagy, in Nyék degens, annorum circiter 55. jurata, examinata. Ad 1. Nihil. Ad 2. vallja. Az minapi röpülésnek utána Libárdinéhoz menvén az nap e tanú, tudakozta tőle: – hallottad-é – úgymond –, minemű rút, mocskos hír futamodott, veszett volna kender magod földibe, hogy Tejedbe ne vihetted volna. Hallottad-é, mit kiáltottak utánnad Nagy Gergel fiai? Kire Libárdiné felelvén: – hallottam – úgymond – ördög bújjon a torkokban, de meg nem állottam, nem úgy, mint te, Kata néne, mindeneknek megállsz. Occasione sedis authenticata fassionem per omnia confirmat.[8]

8. testis nobilis Petrus Szecseny ibidem, annorum circiter 45. deposito juramento fassionem Andreae Szabó.

Authenticatus confirmat.[9]

[9. testis – – – in][10] Nyék commorans, annorum circiter 70. juratus, examinatus. Ad 1. Nil. Ad 2. deutri puncta vallja. Nagyszombaton estve a sütőkemencében lévén e tanú Libárdi Istvánnéval, inter reliqua ollyan fenyegető szókat ejtett e tanúnak füle hallatára, mondván: – Nagy Istvánné reám kente az röpülést az ura őnagysága előtt, de csak az Isten kisegéljen belőle, megtaníttatom őtet! Az mint hogy nem sok üdő múlván azon fenyegetés meg is történt az ő kegyelme feleségén, az ki most is ágyban feküvő és testében igen megromlott asszony.

10. testis nobilis Andreas Végh de Nyék, judex eiusdem possessionis, annorum circiter 45. juratus, examinatus confirmat fassionem in ordine 5. testis (fatetur semet audivisse a Daniele Nagy haec formalia: – ki ördög vesztette volna meg más, ha nem Libárdi Istvánné Nagy Istvánnét?).[11]

11. testis Joannes Zemle de Nyék, annorum circiter 30. juratus, examinatus conformiter fatetur, uti praecedens testis.

12. testis nobilis Joannes Oros, in Lider Tejed degens, annorum circiter 80. juratus, examinatus. Ad 1. Nil. Ad 2. deutri puncta vallja. Az mely órában a tejedi szántóföldek között az kérdésben lévő röpülés történt, ugyanazon órában e tanú Libárdi Istvánnét és nem Furó Katát látta az tejedi kertek alatt asszony ábrázatban és ruhában, buttyurt[!] vivén az hátán.

Authenticatus recognoscit.[12]

Super qua modo praevio peracta juramentali inquisitione praesentes nostras propriis subscriptionibus sigillorumque nostrorum usualium appressione roboratas extradedimus litteras testimoniales. Datum in oppido Szerdahel, die 18. mensis Maii, anno 1725.

Stephanus Pyber pro nunc substitutus judlium inclyti comitatus Posoniensis mp. (P. H.)

Et Lazarus Kondé, ejusdem inclyti comitatus jurassor mp. (P. H.)

III.

1725. május 24., Nyék

Testimoniales intronatae instanti extradatae Liberdi Istvani asszony.[13]

Mi, alább subscribált bírák adgyuk értésére mindeneknek, az kiknek illik, recognoscálván praesentibus, hogy mi die et anno infranotatis nemes Nagy Éva asszonynak, Nyékben lakozó Libárdi István házastársának instantiájára kimenvén Nyékbe, mely Csallóközben, ezen nemes Pozsony vármegyében vagyon, az holott az méltóságos palatinus (úgymint örökös főispány urunk ő excellentiája) compulsorium parancsolatjának erejével nyéki nemes uraimék közül némellyeket, nevezet szerént peniglen Méhes Gáspár, Kósa Gáspár, Erőss Pál, Szabó Péter, Szabó György, Nagy János, Végh András, iffjabbik Végh András, Szabó Ferencz, Csaplár János, Németh Mártony, Farkas András, Kósa István, Zsemle János és Végh István uraimékat magunk eleiben citáltatván, az kik is hiteknek letétele után azt vallották és fateálták egyenlőképpen előttünk, hogy tudniaillik: jóllehet az instans asszont, Libárdi Istvánnét gyermekségétül fogva jól ismerik, soha mindazonáltal legkissebb nyilvánvaló ördögséget hozzája nem láttak, nem tudnak, sem peniglen nem hallottak egyebet az minapi lidér-tejedi határon történt röpüllésnél, de hogy azon röpüllés is másra, úgymint Fúró Katára háramlott és bizonyosodott volna, úgy értették. Mely hitelés után letett vallásoknak nagyobb bizonyságára nézve adtuk ezen pecsétes testimonialisunkat subscriptiónkkal megerősítvén. Datum Nyék, die 24. mensis Maii, anno 1725.

Somogy László, nemes Pozsony vármegye szolgabírája.

Pyber István, azon nemes vármegyének esküdtje m. p. (P. H.)

IV.

Criminalis contra Catharinam Furó et Evam Nagy, occasione sedriae die 25. Septembris 1725. in oppido [– – –] celebratae.[14]

Anno 1725. die [– –][15]

Levata causa inclyti magistratus comitatus hujus inclyti Posoniensis, ut actoris contra et adversus Evam Nagy, nec non Catharinam Furó, aliter itidem Nagy mulieres, veluti ab infra uberius declarandi criminis magiae denotatas incattas.

Et pro eodem inclyto magistratu egregius Emericus Csiba fiscalis, adeoque sufficientibus juris cautelis et facultatibus munitus procurator praemissis praemittendis juris protestatorii et reservatorii cautelis, inhaerendoque praerogativae suae fiscali, positivis regni legibus, consuetudini, praxique in similibus causis observari solitis, proponeret et detegeret sequentibus. Qualiter praementionatae incattae nescitur, unde motae et qua daemonica institutione ad id inductae, divinarum, humanarumque legum vigoribus et paenis sepositis et contemptis, pro locorum et temporum varietate et diversitate sacrilegiis superstitionibus daemonicis, interveniente ministerio daemonico tam hominibus, quam animalibus ac seminaturis, et id genus aliis, et quidem non ita pridem evolutis temporibus hinc inde in aere evolitasse, non secus egregii Stephani Nagy conthoralis cunctis suis ossibus et visceribus adeo contraxisse perhibentur, ut per amplius pristinae sanitati vix restitui quiret. Atque sic praemissa perpetrasse et nocumenta intulisse minime formidassent in perniciem salutis suae et scandalum Christi fidelium manifestum. Quia vero hujusmodi criminum et maleficiorum magicorum patratores conformitate articulorum 43. 1552, 6. 1625, 14. 1687, item protoregis Sancti Stephani libri 2. capitis 32, necnon articuli 60. partis secundae praxis criminalis paene capitali subjiciendi venirent (qua hostes communes appellati), ob hoc idem fiscalis primo quidem petit pro detegendis complicibus torturae subjici, ac tandem juxta consuetudinem regni in similibus observari solitam punire. In comprobationem praemissorum porro provocat se ad inquisitiones hic, sub litteris A., B. et C. juri exhibitas, petendo easdem personaliter coram juri statui, cum reservata reservandorum facultate.

Quibus coram jure statutis, testiumque fassionibus authenticatis, deliberatum est.

Siquidem ex productis authenticatis et ad caput juratis statutorum coram jure testium testium fassionibus eveniret antelatam secundi ordinis incattam Catharinam Furó diversis vicibus erga personas diversas comminationes fecisse, easque damnum non tantum jumentis et pecoribus, sed et hominibus subsecutum, taliterque delictum commissum fuisse, sed et communis suspicio ex multifariis ipsam gravantibus circumstantiis non leviter tangeret. Unde licet severius quoque judicium recipere praefata Catharina Furó mereretur, quia nihilominus praerogativa nobilitari gauderet, nobiles porro praeter domicilium vix aliqua bona habentes et si innuente articulo 38. anni 1555. inarestari et captivari quirent, ex vinculis citari, observatoque juris processu debita paena puniri, quin imo paria quoque litterarum ex sede judiciaria semel extradari vi articuli 56. 1550. deberent: hinc tum ex praemissa communi suspicione, multifariisque ipsam incattam gravantibus circumstantiis, sed potissimum ad praecedentes comminationes subsecutis gravibus damnis statim et defacto ad vincula eandem incattam conjici, ac ex vinculis cum assignatione parium ad primitus venturam sedem judiciariam, vel captivorum revisoriam citandam decerni. Quantum porro ad antelatam primi ordinis incattam [– – –] temporis, revisionem causae ejusdem in crastinum differri.

V.

1725. július 9., Nyék

Anno 1725. die 9. Julii. In possessione Nyék, insula Csallóköz, ac in inclyto hocce comitatu Posoniensi existenti et habita ex speciali praefati inclyti comitatus commissione et mandato facta est per nos infrascriptos judices processuales secundum subnexum deutri punctum juramentalis inquisitio modo, ordineque sequentibus.

De eo, utrum?

Tudja-é bizonyossan az tanú, hogy Nyékben, Csallóközben lakozó, de mostanság somorjai rabságban lévő Nagy Évának, Libárdy Istvány házastársának, úgy az recenter nevezett urának és férjének itten Nyékben, avagy is Lidér-Tejedben mibül álló és mennyit érő ingó, s ingatlan jószága légyen, ollyan tudniaillik, az melynek actu is szabad uraságában volnának?

Testes nobiles Stephanus Nagy de Lidér-Tejed, inclyti hujusce comitatus vicejudlium, et Georgius Takács de Nyék, annorum circiter 28, ille quidem sub eo, quo inclyto comitatui adstrictus esset juramento, hic vero juratus, examinatus, fatentur. Tudják nyilván és bizonyossan, hogy Nagy Évának, Libárdi Istvány házastársának vagyon Lidér-Tejedben egy puszta curiácskája, és ahhoz tartozandó hat darab szántó földe ollyan, az kiknek szabad uraságában vagyon, az mely földekben circiter 13, azaz tizenhárom posonyi mérő gabonát bé lehetne vetni. Vagyon ezenkívül urának s magának ingó jószága egy pár öreg ökörbül, két tulokbul és két tehénybül álló, az mely tehenyek közül egyik alatt szopós borjú vagyon. Maga pediglen Libárdi Istvány jövevény és másunnénd származott ember lévén, Nyékben zsöllérképpen lakik feleségével együtt nemzetes Végh Istvány uram jószágán s pásztorságával keresi kenyerét, s táplálja mind magának, mind apró gyermekeinek életét.

Super qua praevio modo peracta juramentali testium fassione praesentes nostras, subscriptionibus sigillisque usualibus roboratas extradedimus litteras testimoniales. Datum anno, mense, die, locove supra notatis.

Mathias Somogy, inclyti comitatus Posoniensis judlium mp. (P. H.)

Stephanus Pyber, ejusdem inclyti comitatus jurassor mp. (P. H.)

VI.

1725. július 23., Nyék

Anno 1725. die 23. mensis Julii. Mi alább subscribált bírák hozattattunk ki ide, Nyékbe, mely Csallóközben, ezen nemes Pozsony vármegyében vagyon, az holott az méltóságos palatinus (úgymint örökös főispány urunk ő excellentiája) compulsorium parancsolatja mellett ugyan Nyékben lakozó néhai Thót István özvegyének, Nagy, másként Fúró Kata asszonynak instantiájára ezen subnectált kérdések szerént esküdtettünk és inquiráltunk.

De eo, utrum?

1. Midőn ezen folyó esztendőben, elmúlt tavasszal lidér-tejedi földön az a csudállatos röpüllés történt volna, aznap és azon órában, regvel Nagy, másként Furó Katát látta-é bémenni ugyan Tejed felé a tanú, vagy pediglen Libárdi Istvánnét, vallja meg hite után.

2. Mondja meg azt is igaz lölkére és hitire a fatens, ha aznap regvel és azon órában, az mely nap tudniaillik regvel és órában az emlétett röpüllés történt, látta-e megnevezett Furó Katát benn az faluban, Nyékben, vagy pediglen nem?

3. Vallja meg utoljára azt is az bizonyság, minémű világos és nyilvánvaló ördögséget, avagy boszorkányságot látott, s tud az instans asszony ellen?

1. testis nobilis Alexander Üröghi, in Lidér Tejed degens, annorum circiter 50. juratus, examinatus ad primum deutri punctum vallja. Az mely nap az deutrumban denotált röpüllés történt, aznap Nagy Katát a faluban nem látta, hírit sem hallotta, hanem másoktul úgy értette, hogy azon röpüllés után nem Furó Kata, hanem Libárdi Istvánné ment volna mindjárást bé Tejedbe bizonyossan. Ad reliqua nihil.

2. testis Juditha Horváth, consors Francisci Nagy, in Lidér Tejed degentis megesküdvén, ad 1. vallja. Amely nap azon csudálatos röpüllés történt regvel, ugyan aznap azt hallotta Libárdi Istvánnénak szájából e tanú, mondván: – Kerestem – úgymond – Jutka asszony, ma idein regvel kegyelmedet az maga házánál Tejedbe, de nem találtam. Nagy Katának pediglen akkoron hírit sem hallotta, s nem is látta aznap a falujokban.

3. testis nobilis Joannes Oross de Balázsfa, annorum circiter [– – –] juratus, examinatus, ad primum vallja. Az mely nap azon csudálatos röpüllés történt, s ki volt az, aki röpült, azt nem látta, hanem hogy azon órában, az melyben az megesett, nem Nagy Kata, hanem Libárdi Istvánné ment bé Lidér-Tejedbe, azt nyilván tudja, mivel testi két szemével látta.

Oculatus.[16]

4. testis Stephanis Szabó, in Lidér Tejed commorans, annorum circiter 60, praevio juramento, ad primum vallja. Szintén aznap estve felé, az mellyen tudniaillik az röpüllés volt, látta Libárdi Istvánnét jönni Ethébül Tejed felé, Furó Katát pediglen sem aznap, sem azelőtt való napokban nem látta, sem Tejedben létének senkitül hírit nem hallotta. Ad secundum nihil.

5. testis Elisabetha Zsemle, consors nobilis Andreae Sághi in Nyék degentis, ob praegnantem modernum suum statum non est quidem dormali adstricta juramento, verum ad bonam, eamque synceram suam conscientiam interrogata et examinata. Ad praemissa egyebet vallani nem tud, hanem azon megtörtént röpüllésnek utánna szemben lévén e tanú Libárdi Istvánnéval, tudakozta tőle: – Jaj, s miért mentél – úgymond – átkozott, Tejedbe? Tudod-é, minémű mocskos és majd hallhatatlan hír futamodott felőlled, hogy tudniaillik te röpültél volna? Kire Libárdi Istvánné felelvén, mondotta: – Tudtam nyilván, hogy úgy járok, mert az Isten angyala azt nekem megjelentette, az minthogy kértem is uramat, hogy ő vigye el az olajnak való magot pörsölni Ethébe, de az istentelent reá nem beszélhettem, elkísértett ugyan Szovár gátja névű, s lidér-tejedi határban lévő érig, de annál tovább nem ment, onnand visszatért Nyékbe. De haggyán! Engem azért az Isten el nem hágy!

Non est jurata.[17]

6. testis Caspar Méhess, nobilis de Nyék, annorum circiter 60. juratus, examinatus ad primum nihil, ad secundum vallja. Tudja valóságossan, hogy az instans Nagy, másként Furó Kata azon nap és órában, az melyben azon sokszor emlétett röpüllés történt, bizonyossan idehaza volt Nyékbe, és kenyeret sütött. Azt pediglen, hogy aznap korán regvel Libárdi Istvánné ment ki innénd, Nyékbül Tejed felé, az urátul, Libárdi Istvántul hallotta, mivel az kísértette ki őtet egy darabig a falubul.

7. testis Petrus Széchényi nobilis de dicta Nyék, annorum circiter 43, praevio jurato. Ad 1. Nihil. Ad 2. vallja: az mely nap regvel korán az röpülés történt, ugyanaz nap regvel a fatensnak házánál volt Fúró Kata s látta is őtet, sőt szólott is véle.

8, 9, 10. et 11. testes, Juditha Takács, nobilis Casparis Méhes de Nyék consors, annorum ciciter 55, Juditha Vég, annorum circiter 20, nobilis Georgii Takács de eadem Nyék conthoralis, Elisabetha Csaplár, relicta nobilis Francisci condam Zsemle, et Juditha Barthos, Joannis Libárdi in Nyék degentis consors megesküdvén, egyenlőképpen vallják hitek után minnyájan ad secundum. Tudják nyilván és bizonyossan, hogy az instans asszony, Nagy Kata aznap és órában regvel, az mely nap tudniaillik az lider-tejedi határon regvel azon röpüllés történt, idehaza volt, hanem hogy Libárdi Istvánné ment volna ki akkorban innénd, Nyékbül Tejed felé, azt közönségessen hallották. Az mi pediglen az 3. kérdésre való feleletet illeti, arra is az előlszámlált bizonyságok egyenlőképpen, hiteknek letétele után azt vallják, hogy soha legkissebb nyilvánvaló és világos ördögséget, avagy boszorkányságot nem láttak, s nem is tudnak sokszor nevezett Nagy Kata ellen.

Mindezeknek nagyobb bizonyságára és elhitelére nézve adtuk az praespecificált instans asszonynak ezen pecsétes testimonialis levelünket, saját subscriptiónkkal megerősítvén. Datum Nyék, anno, mense ac die supranotatis.

Somogy Mátyás, nemes Posony vármegyének szolgabírája mp. (P. H.)

Pyber István, azon nemes vármegyének esküdtje mp. (P. H.)

VII.

1725. július 23., Nyék

Anno 1725. die 23. mensis Julii. Nyékben, Csallóközben lakozó Nagy Éva asszony, nemes Csöllei István uram házastársa hitinek letétele után azt vallotta és fateálta Libárdi Istvánné ellen előttünk, hogy tudniaillik az proxime elmúlt ősszel gyermekágyából fölkelvén, és egy alkalmatossággal az ura, mint gazda ember maga dolgában házától útra menvén, s e fatenst magát hagyván a háznál, hogy azért étszakának idején (asszony ember lévén) bátrabban nyughassék, megnevezett Libárdi Istvánnénak circiter tíz, vagy 12 esztendős leányát vitte és szóllította magához háló társul, az mint hogy együtt lenyugodván, a leány elaludt, avagy magát aludttá tette. Az alatt, mintegy éjféli tájban nagy és hallhatatlan zörgés és csattogás esett az szobában, kin a fatens (ébren lévén) igen megröttent, úgy annyira, hogy azon ijedtség és félelem nagy betegséget is causált vala nekie. Megvirradván pediglen, kérdést tett az említett leánytul, hogy ha tudniaillik hallotta-é ő is azon éjjeli nagy zörgést, vagy sem? Kire az leány felelvén, mondotta (de mosolygással), hogy nem. Mondja továbbá e fatens a leánynak: – ugyan mondd meg, ha tudod, ki s mi lehetett az, aki azt az nagy zörgést tette, s annyira megrémített, hogy csaknem kétségben estem, úgy annyira, hogy most is röszketnek az inaim, s az lábaimon is alig állok az nagy ijedtségnek miatta? Kire az leány viszont mosolygással felelvén, mondotta: – Ne féljen – úgymond – kegyelmed semmit is, mert az bizony, aki az éjjel itt, benn zörgetett, anyám asszony volt. Ez szók után megbátorodott ugyan valamentére e fatens, mind azon által azon ijedtség által causáltatott nyavalyát el nem kerülhette.

Melynek nagyobb bizonyságára nézve adtuk ezen subscriptiónkkal megerősíttetett testimonialisunkat. Költ Nyékben, az följebb írt napon és esztendőben.

Somogy Mátyás, nemes Posony vármegyének szolgabírája mp.

Pyber István, azon nemes vármegyének esküdtje mp.

Authenticata coram revisionaria sede per totum confirmat. Ultrone authenticata recognoscit omnia, uti antecedenter.[18]

VIII.

Reassumpta causa fiscalis contra primi ordinis incattam et petit, uti levata cum reservatione.[19]

Pro praelibata parte incattae magistratualiter denominatus eidemque assignatus procurator egregius Adamus Baksay praemissis praemittendis reservatisque quibusvis reservari solitis juris protestatorii facultatibus et cautelis de non consentiendo in qualibet non consentienda, quin imo enixissime inherendo municipalibus, imo ipso jure indisputabilibus patriae immunitatibus tam ruralis conditionis, quam et nobilitari praerogativa gaudentibus suffragari solitis, quemlibet a rigore illegalis aresti eximentibus antequam ad ulteriora passum faceret, cuperet arestum partis incattae legibus regni applicari, cum reservata facultate.

Pro inclyto magistratu: arestum questionatum legibus regni utique fuisse applicatum, quia vicecomes, qua praeses magistratus praehabita collaterali inquisitione cunctos malefactores captivandi et ad arestum deducendi curare indisputabilem haberet authoritatem, qua observata et ad rationem legis applicata in hodiernum usque in arestum detenta haberet. Hinc superesset aliud nihil, quam ut exigentia quaestionis 32. capitis 9. Kithonicziani reportata inquisitione in sedem hanc revisoriam servatis de jure servandis contra eandem procedatur, et si culpabilis reperiretur, juxta actionem legis puniretur, si autem non, juxta subsequentem quaestionem 33. dicti capitis Kithonicziani dimittatur, prouti supra petiisset, ita hic loci quoque peteret et reservaret.

Pro incatta: inherendo quoque sedis judiciariae recognitioni, quod videlicet pars incatta praetensive inarestata nobilitari gaudeat praerogativa, ad praemissa procuratoris incatta cum solenni protestatione reponeret. Quaestiones Kithoniczianae nullatenus legitimarent quaestionatum arestum, quia sonarent una cum citatis in iis patriae legibus de personis extraneis et vagabundis, quae non, ut domicila haberent, quin immo necquidem beneficio fidejussionis gaudere quirent. Quia vero pars incatta de praemisiis sufficientem cautelam praestare quiret, tum ex eo itaque, tum vero, quod nemo, nisi legitime citatus ordineque juris convictus in persona sub quovis colore et praetextu juxta titulum 9. partis 1. et Andreae regis decreti 2. articulum 2., articulum 34. anni 1613., articulum 10. 1681. et 4. 1687., qui articuli nidis eruminatia et indifferenter, nulla habita mentione domicilii, neminem nobilium pro quibuscumque factis in capitali sententia fuerit convictus detineri posse, dictante id ipsum etiam Alberti regis decreti 1. articulo 2. [– – –] condescensioni subjici et hoc quidem recte ex quo enim juxta articulum 65. 1548. arestum indebitum et Sigismundi decreti 3. articulum 5. arestum indebitum strenuissime cavendo, juxta articulum vero Sigismundi decreti 2. articulum 7. alicujus praetensi criminis reos non nisi in loco delicti confestim capiendos innuerit, extra vero talem locum delicti non nisi praevia citatione inarestandos de dicta-

mine praecitandam[!] legum conveniret, cum et alioquin praetensa collateralis inquisitio ante authenticationem juxta quaestionem 11. capitis 7. Kithoniczianem nullius probae via superet, adeoque vigore ejusdem, qua simplicem assertionem in se continentis pars incatta arestari non debuisset. Ex quo etiam ab adverso praecitatae quaestiones Kithoniczianae, legesque supponerent semper authenticatam inquisitionem debere ad infestandum et incaptivandum cujuslibet criminis reum. Quare sufficienter remonstrata indemnitate praetensi partis incattae aresti, sed nec ab adverso sufficienter legitimati aresti, cuperet, ut supra condescensionem et partis incattae erga adinvenibilem fidejussionem, eliberationem judicialiter declarari, cum reservata.

Pro actore: quantum ex duplici ratione petitam arestatae indimissionem, primo ex indebitae arestationis, secundo ex fidejussionis oblatae attineret, quantum ad primum, dirigit eundem procuratorem incattae ad contextum articuli 38. anni 1655, quantum ad secundum consimiliter ad articuli 7. anni 1715, ex quibus videre esset arestationem legaliter institutam fuisse, ex 7. vero pateret, quod fidejussionem in similibus causis criminalibus locum non habere. Sed neque procurator fiscalis postularet id, quod ex collaterali inquisitione verum ex authent[?] condemnet, idcirco parcendo tempori petit testes authenticari et reservat.

Pro incatta: medium aresti et fidejussio licet non sit alicujus criminis obnoxiae personae capitaliter nefors convincendae, hic autem, quod pars incatta talis criminis rea esset vel non esset, necdum inclyto judicio constaret. Ex eo itaque omnino beneficium fidejussionis ex praeinallegatis rationibus omnino concedi valet. Quantum vero ad praetensam testium authenticationem eandem diceret esse nimis praematuram, velut ante contestationem litis formatam, adeoque inanem. Inhaerendo itaque prioribus petit, ut supra.

Procuratur fiscalis super negativa, vel potius qualificativa responsione ejusdem incattae protestatur et petit id unice probare, an rea sit insimulati criminis, nec ne? Nam si non, absque cautela fidejussionis dimittatur, si vero ita, procul dubio de eadem sententia capitalis pronunciabitur. Ideoque petit, uti supra et reservat.

Pro incatta: quid sit qualificata responsio, docet quaestio 18. capitis 6. Kithonicziana, ubi videlicet actio vel affirmatur, vel negatur, ex parte vero partis incattae hucusque nec affirmatio, nec negatio intercessit. Frustranea itaque est partis actoris subsumptio [– – –]

Pro actore: asserere id, quod incatta criminis rea esset, vel non esset, assertio haec utrumque in se complecteret, utpote negativam et affirmativam. Hinc ex parte magistratus inclytus omnino affirmative consideraret, ex parte vero incattae qua negativa, hinc eousque, donec rationem suae negativae assignaverit et per se citatae quaestioni 18. capitis 6. Kithoczianae satisfecerit ipsius negativam nudae attendi non posse, verum penes affirmatam processum carere opportere. Unde etiam petit super eo deliberari.

Pro incatta: ad praemissa partis actoris responsi loco dirigeret procuratorem actoris ad sensum accomodum praeinallegati paragrafi praetensive subsumptum, qui magis pro sede judiciaria, quam parte incatta sonarent. Quare, ut supra.

Deliberatum est. Siquidem ex productis sub litera A. et C. fassionibus liqueret inquisitionem contra denotatam incattam ante incaptivationem ejusdem peractam fuisse, sed et ex instrumento B., attestationeque domini processualis judlium eatenus inquirentis pateret eandem incattam tantum quasi domicilium ex facultatibus nimis exiguis, metumque profugii hanc salvantibus constans habere; articulus porro 38. anni 1655. per ipsam quoque

partem incattam inallegatus capturam et arestum praevia inquisitione, ante citationem quoque indulgeret, eandemque facultatem in praescripto articulo vicecomitibus indultam pracitata quaestio 11. capitis 7. Kithonicziana, siquidem illa magis ad ferendam ex merito convictionem tenderet, neutiquam tolleret, sed neque fidejussionem in securitatem capitis admittendam esse, citatus per procuratorem fiscalem articulus 7. 1715. praeciperet. Ideo praeviis ex legibus et rationibus petitam per partem incattam aresti condescensionem, ita et fidejussionem admitti haud posse.

Pro incatta: super praevio modo lata deliberatione protestatur, circa quam reservanda reservaret. Ac nihilominus accomodando se articulo 38. novissimae dietae Posoniensis, summit sibi beneficium alternae exceptionis et diceret, procurator adversae partis substernat competenciam praesentis temporis pro legitimitate judicatus, caeterum reservat.

Pro inclyto magistratu: siquidem juristitia ex lege praescripta in favorem judicum et causantia adinventa haberetur, jam autem, ut procurator incattae evincatur id, quod causae criminales tempore messis et vindemiae et aliis juristitiis articulariter praescriptis contra malefactores procedere inclytus magistratus vel legis ratione, vel positiva lege, aut vero consuetudine vim legis secum ferens instantanee evincat, lege non, quia crimina ex privilegiali authoritate omni omnino tempore vindicanda assolerent et debent, jam ratio juristitii exigit, ut judices impediti ita causantes ad judicia comparere propter sua economicalia nequeuntes exemptionis hujus beneficio provisi haberentur; hic autem dicta ratio legis propterea [– – –]nus quoque in criminalibus non observaretur, quia captivi in carceribus detenti et inclusi per se hujus juristitii beneficio per se privati haberentur, ideoque ne afflictis afflictio adderetur diuturnitas quoque carcere m[?] aequiperabilis per hujusmodi captivos exagerenda lamenta, propterea magistratus consulendo boni publici omni oportuno tempore hujusmodi criminales causas assumeret judicandas, et hic esset merito, quod ratio legem commendaret. Igitur si procurator incattae boni consulere cupit principalissae suae, potius mentoriae ejusdem defensioni semet accingat, secus diuturnitatem carcerum non inclyto magistratui, ast sibimet imponat: cum reservata reservandorum facultate.

Pro incatta: ratiotinationes partis actoris legi non applicatae, sed potius quasi vero per legem commendarentur articulo 29. de universalibus juristitiis sonanti et omnium causarum revisionem prohibenti nullatenus praejudicari valent, quin imo easdem perimeret docentibus id ipsum confessatis partis actoris, ubi assereret juristitia in favorem partium esse adinventa. Tum ex hac itaque ratione, tum vero juxta axioma illud: – favorabiliores in jure semper rei, quam actores censendi venirent, – sed et ex eo etiam, quod juxta articulum 32. reus, sive incattus semper in conformitate citationis coram jure comparere debeat; pars vero incatta pro exaudiendo judicio ad inclytum hocce judicium non est citata. Ergo etiam ex hac ratione, ad mentem etiam tituli praecitati 9. partis 1. petita condescensio temporis eidem indulgere debet. Siquidem nemo, nisi citatus in jure comparere obligaretur, hinc si non condescensionem, saltem ad minus praesentis causae continuationem et meritoriam revisionem ad primitus celebrandam sedriam cum extradatione extradandorum rejici cuperet, ut habitis prae manibus tam actionis, quam et actionalis praetensae collateralis inquisitionis partibus sese mediis defensivis eousque fulcire, adeoque eadem conquirere possit, cum reservata.

Pro actore: quamvis in criminalibus occasione revisionis captivorum, qua in termino nulla citatio, verum personalis eorundem adstantia de lege requireretur, idcirco praehabita sufficienti citatione, uberior citatio in vinculis constituto non esset necessaria, quia dum et

quando peteretur, semper personaliter in conspectum judicii adduci debebit. Hinc esto communicandorum communicatio esset solummodo protractio temporis et incattae gravior in carceribus afflictio; ne nihilominus sufficienter non auditam esse lamentari queat, petitum respirium (si tamen juri ita visum fuerit) tantisper non impugnat, ita tamen, ut visis paribus productorum, non exceptive, verum meritorie eadem pars incatta agat. Cum reservata.

Deliberatum est.

Esto quidem procurator partis incattae petitam condescensionem seorsive inallegasse videretur, quia tamen respitium eidem indulgendum procurator quoque fiscalis non impugnaret, sed et praecipitantia juris noverca esset justitiae, ideo ex gratia sedis respitium antelatae parti incattae indulgeri, causamque continuandam absque ulteriori citatione, cum communicatione tamen petitorum productorum ad primitus venturam sedriam vel revisoriam differri.

Reassumpta causa fisci magistratualis, ut actoris contra et adversus superius levatatenus denominatas incattas.

Et pro magistratu idem, qui in prioribus et cum iisdem facultatibus fiscalis petitque poenis in actione denotatis legibus expressatis easdem incattas subjici.

Nomine et in persona praenotatarum incattarum in vinculis existentium egregius Stephanus Nogl, legitimus earundem procurator comparet, ac cum reservatione juris protestatorii inhereret legibus patriis praerogativae nobilitari apprime deservientibus, licet, quod in formalitate juris et secundum titulum 26. partis 2. eidem non deessent rationes dilatoriae, quia tamen e re ipsarum incattarum minime forent, siquidem in squallore carcerum ulterius herere ipsis molestum ac onerosum foret, pro eo ex fiducia legis et circumstantiis causarum, cum cautela tamen et facultate reservata, addenda addendi, demendendique demendenda, cum causa sanguinis esset, adeoque caute ventillanda, causae meritum attingeret, et quantum ad primi ordinis incattam, Evam Nagy et Catharinam Fúró, posterioris ordinis attineret, causam siquidem testes in inquisitionibus appositi vacillant et ideo accurate ipsorum fassiones ab invicem destruarent et refutandae venirent, idem labor vero ob alias causas prae procuratorem partium incattarum habitas accurate peragi nequivisset, ideo ejusdem laborisve defensionis contra rationem procurator incattarum acceleraturus et contumaturus est. Ut vero labor sine remora continuatur, cuperet testium authenticationem fiendam secum communicari, cum reservata.

Pro actore fiscalis ne difficultat petitam authenticationem testium, qua fienda petit ex vi ejusdem judicium pronunciari.

Pro incattis: circa authenticationem testium reservat reservanda, eatenusque agendi et excipiendi contra testes facultatem reservat.

Processus criminalis.[20]

1 Az irat külzetén.
2 Az irat szélén.
3 Az irat szélén.
4 Az irat szélén.
5 Betoldás más kézzel, s egy része nem is olvasható.
6 Az irat szélén.
7 Az irat szélén.

8 Az irat szélén.
9 Az irat szélén.
10 Másolási hiba miatt egy sor szöveg kimaradt.
11 A zárójelbe tett rész más kéztől származó betoldás.
12 Az irat szélén.
13 Az irat külzetén.
14 Az irat külzetén.
15 A napot és a hónapot nem írták be.
16 A margón megjegyzés.
17 Az irat szélén.
18 Az irat szélén.
19 A „deliberatum"-ig megegyezik a IV. alatt közölt irattal. Innen kezdve a folytatás a következő.
20 A per itt megszakad.

154.

1726. június 25., Nagy Bresztovány

NAGYSZOMBAT VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NIZSNÁNSZKY GYÖRGY FELESÉGE AUGUSTIN ANNA ÉS SIPKOVSZKY GYÖRGY FELESÉGE DYERAVICH ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: NÁJL Nagyszombat v. Locus 16. Fasc. 128. N. 10.

I.

Anno 1726. die 25. Junii in pago regiae et liberae civitatis Tyrnaviensis Nagy Bresztovány, inclyto comitatu Posoniensi existente habito ex commissione amplissimi magistratus attactae civitatis praesentibus dominis Georgio Pocsuch consule et Joanne Kürtössy capitaneo secundum subinserta deutri puncta exactum est testimonium veritatis modo sequenti.

De eo utrum

1. Widel ly, aneb slišal ly Swedek? že Roku tohoto bežiciho, dne 24. Mesicze Maja Predweczerom, kdy maliczko Poczalo Pršat, tehdy že Ancža Augustinka, Manželka Jura Nižnyanskeho, zrospustenima wlasmy na humno swe wišla, a tam sa kruczila, a potom suknyu zdwihnucze (: I. V.) zadek Proty Mracznam obratila?

2. Nech wizna Swedwk, widel ly, aneb lissal ly, že geden krat iducze dwe koboly brez Dedinu Welko-Brestowansku, gedna snich do dwora Predmenowaneho Jura Nižnyanskeho, a druhado Jura Lipkowskeho wešla, a Potom kdy do humen ty iste Kobily wešly, že hnet snich ženy zustaly.

3. Nech wizna Swedek, widel ly, aneb slišal ly, že by Ancža Augustinka, Jura Niznyanskeho, a Ancža Derawich Jura Sipkowskeho, obiwatwluw Welko Brestowanskich Manželky, nekdy wbosorskich weczach se boly obraczaly, a Pristihnute boly, a zdališ zpredmenowanich žen nektera wolakedy zbosorstwim lidem, aneb Lichwe neuškodila? Jednim

slowem czo kolwek wy, widel, aneb slišal Swedek o tichto dwuch ženach takoweho, zczoho by Podezrene boly o bosorstwy, to wšetko nech duwodne wizna.

De eo utrum

Erga quae interrogatoria puncta primus testis Georgius Krisko incola Nagy Bresztovanensis, annorum circiter 35 post praestitum corporale juramentum fassus est. Ad 1. Nihil. Ponewacž ten krat spolu ze swogu Manželku we winohrade bil. Ad 2. Czul od Jura, Widowicz Martinoweho sina, obiwatela Weko Brestowanskeho, že by se mu bolo wesnach ukazalo, gako by dwe kobily Prez Dedinu išly, a gedna snich do domu Jura Nižnynskeho, druha pak do Jura Sipkowskeho wešla, a Potom že snich ženy zustaly. Ad 3. Ineho tento swedek mewy Powedet, len že slišal od neboheho Ondrega Lippaiho, obiwatela Malich Brestowanek, ktery bidny bol na nohu, že se mnoho krat žaluwal, na žadneho inšeho, len na Sipkowsku winu dawal, že by mu bola ona Poslužila. To tež czul tento Swedek, od Jura Dobiša wčilagšeho Richtara Welko-Brestowanskeho Manželky, že gu Niznyanska skoro za geden czely Rok wnoczy tlacžiwala, na tolko, že skoro Zemrela od toho. I to wiznawa tento swedek, že Predmenowane dwe ženy, czela Osada ma podezrene o bosorstwy. De reliquo nihil.

2. testis Georgius Dobis judex Nagy Bresztovanensis, annorum circiter 50 praevio juramento fatetur. Ad 1. slišal, že w Punkte Prwnem, položeny Den, nikolko žen Brestowanskich hrncze kupugicze, Zwadu mezy sebu Počžaly, a wteg zwade takowe Slowa sa Prednesly, že kterasy žena whumne zrospustenima wlasmy sa kruczila, a suknyu zdwihnucze (: I: V: Zadek Proty Mracžnam obratila, mezy kterima recžamy, y takoweto Slowa skrze nektere ženy Prednesene boly; Wšak to Prinde na wrch, ktera ge ta žena: ktere slowa ze Sipkowska hnet na seba wzala. Ad 2. Nihil. Ad 3. Conformiter, uti immediate praecedens testis.

3. testis Joannes Kadlecz, incola Nagy Bresztovanensis, annorum 60 post praestitum corporale juramentum, fatetur. Ad 1. Czul od mnohich, tak gako w Punkte doložene gest. Ad 2. Nihil. Ad 3. Conformiter per omnia, prout testis in ordine secundus, praeterquam, že od sameg Jura Dobiša ženy czul, že gu Sipkowska y zmateru swu[1] ktera guš zemrela, wnoczy chodila tlaczit. De reliquo nihil.

4. testis Dorothea Horvath, consors Georgii Dobis, annorum circiter 57 praevio juramento fassa est. Ad 1. et 2. Nihil. Ad 3. Conformiter, uti immediate praecedens testis, hoc addito, že kdy zwczileyšim Manželom swim z Jurom Dobišom do stawu manželskeho stupila, tehdy že hnet ale o geden tiden wolaczo gu wnoczy, a nikedy y kedi nespala, tlacziwalo, czo uš wicze znašaty nemohucze, zgewila to ginim, žadagicze radu, gako by sa od toho mohla oslobodit, gakošto y takowu radu dostala; že kdy zmerkuge, že gu Poczina tlacžit, aby nož do Zamku uderila, a tak rekla, Prindy rano, dam ty soly; a ze zwy kdo gu tlacży; gakošto y tak urobila; a že hned na rano Prišla kneg Nižnyanska, ktera ešcže wten czas diwka bola, a Predtim že nikdy ktegto Swedkoweg, a any dod gey Domu nechodiwala, na kterey twary, že widela znameny Podusty nožoweho, a nebohu gey Mater, že zgewne Poznala. To tez wiznawa tato Swedkowa, že Pred Pietma Roky Janos Dobiš kupil gednu kobilu, kteru y Juro Sipkowsky tež mal wolu kupit, gakošto y yšol Juro Sipkowsky na swogeg kobole do Trnawy, steg Pricžiny aby tu kobolu kupil, ale že ho uš bol Predeyšol Jano Dobiš, Tehdy kdy se Sipkowsky s Trnawy nawratil, Pitala sa ho žena, kde ge

kobola, na czo geg odpowedel: Czirnj diably wgeho Matery, Hospodar, czo any na Panske nechody, ale Poczkag ten, wšak on do ore naneg, ale to neny nikdo Pricžina len Richtar Juro Dobiš že gu on kupil. Jakošto ale o dwa tidne Janowy Dobišowy y zdechla ta ysta kobila, aczkolwek dosty tlsta a zdrawa bola, ano y Jurowy Dobišowy tež tu ystu nocz kobila uhinula.

5. testis Georgius Vidovics alias Senkár, Nagy Bresztovanensis, annorum circiter 18 post praestitum corporale juramentum fassus est. Ad 1. že widel swima oczamy dne 24. Mesicze Maja Pred wečerom, ked maliczko Poczalo Pršat, že Ancža Augustinka, Jura Nižnyanskeho Mnželka, wišla na swe humno, y ze swogim Diwczatom, a czepecz až wtile magicze, a wlasy na Predku do oczy rospustene, try krat hore a dole po humne sa pregšla, a do oblakow wždiczky hledela, a ruky okolo seba Prehazuwala. Ad 2. fatetur, že czasu gedneho hdy na chribe tak recženem wršku, za humny Welko-Brestowanskimy wnoczy konye Pasol, tehdy kdy uš ležal, a odpocziwal, ale ešcže nespal, na nahle dwe koboly, y ze žribenczy knemu Prišly, a nohama Prinem duskaly, z kterich Kobol Pritomnosty, taky strach, a traseny Prišlo na Swedka, že any hlawu zdwihnut nesmel, a to bolo Pred Pul noczu; Po maleg chwily Potom ty iste Koboly odegšly, a kamsy se Podely. Tehdy chtegicze Swedek Prezwedet kde su, a kamse Podely, stal hore, a ynše newidel, len že uš boly do humen Jura Sipkowskeho, a Jura Nižnyanskeho wrata Po otwirane, ktere wrata kdy Swedek weczer konye na Pasu wedol, widel že boly zawrite. Zatim pak, kdiš Swedka strach Pominul, zas lehol, a zadrimal, a wtom wesnach widel, že y Sipkowska, y Nižnyanska, spolu y zczeramy swimy Pri nem staly, na tom mistye, kde Pred tim Kobily spaty widel. I to wiznawa, že otichto ženach Predešle any nemislel. To tezže slišal od Jura Kriška, Prwniho swedka, kdy gednucz snim konye yšol Pasty, a otichto weczach zminka se učinila, že kdy by na to Prišlo, že y o trech takowich ženach mohol by Powedet. Slišal tež od ludy, že Lippay na Sipkowsku umiral, že by ona gemu bola Preškodila. De reliquo nihil.

6. testis Martinus Vidovics alias Senkar, incola Nagy Bresztowanensis, annorum circiter 60 immediate praecedentis testis parens, praevio juramento fassus est. Ad 1. et 2. Conformiter, uti idem filius suus, a quo eadem audivit. Ad 3. Ineho tento Swedek newy Powedet, len že slišal od gisteho Juhasa Jana gmenowaneho, služiwal w Martina Vereša obiwatela Welko-Brestowanskeho, že kdy ten ysty Juhas Mladenecz bol, tehdy že natom bola Matka Nižnyanskeg, aby geg czeru, togest wczilagšu Nižnyansku za manželku sy wzal, ktery nechtegicze gu wzat, tehdy ze ho spolu y zmateru gak wnocuy, tak y wedne ale za gednich sedem tidnow tlačiwaly, z ktery Pricžiny y zrozumu se Počzal zbiwat. I to slišal Swedek, že ten ysty Juhas do očzy gim Powedal Pred druhima ludmy že ho tlačiwagu, ale že treba ho zadusa, treba zemre, že gu, to gest wczilegsu Nižnyansku za Manželku newezme; Pro kteru Pricžinu Matka Nižnyanskeg y w Meskem wezeny sedem tidnow sedela. Czul tež tento Swedek, od Jura Dobiša, a od geho Manželky že gu Nižnyanska tlačiwala. O Sipkowskeg Pak slišal tento Swedek od Ludy Malo Bresztowskich, že kdy se za wczilagšiho Muža sweho widala, a zmalich Bresztowan, do welkich na bidlo se Prenesla, a len geg Sinowe zustaly wmalich Bresztowanoch, tehdy že se tam ohen strhol, a mezy ginimy Domy, y Sipkowskeg zhorel, Potom kdy ohen uhasol, že dewet hlaw konskich wgeg dome našly, ale newy na gakem mistye.

7. testis Stephanus Vidovics alias Deravy, Nagy Bresztovanensis, annorum circiter 65 post praestitum corporale juramentum fatetur ad 1. Nihil. Ad 2. Conformiter, uti imme-

diate praecedens testis, a quo hoc audivit. Ad 3. Slišal od neboštika Ondrega Lippaiho, obiwatela Malich Bresztowan, že gednim cžasem, kdy Poruby wibral, tehdy Ancža Derawich Jura Sipkowskeho Manželka Derawi do zwady se snim dala, Pro kteru Pricžinu Ondreg Lippay gu znohu kopol, na ktere kopnuty, že se mu hnet pohrozila: Poczkag budeš ty Pamatat mna kopat, gakošto ale o pul druha tidna hned zle poczal bit na nohu, ktera že gako gedna krhla mu opuchla tak že mu zatim aš maso sneg Padalo. Y wtom zemrel, a že wždiczky ten že Ondreg Lippay sa žaluwal na Anczu Derawich, a nanyu winudawal, že nikdo yny, len ona gemu Poslužila. De reliquo nihil.

8. testis Adamus Dubniczky, Nagy Bresztovanensis annorum circiter 31 praevio juramento fassus est. Ad 1. et 2. Nihil. Ad 3. Cžul od neboheho Lippaiho že sa žaluwal, ze nikdo yny neny Pricžina geho noze, len Sipkowska, y to cžul odneho že sa mu hrozila, kdy gu kopol. To tez wyznawa tento Swedek, že Pred gednimy desatimy Roky Janowi Derawich na nahle štiry, alebo Piet konyi uhinulo, ktery cžas žadnemu ynemu lichwa nehinula, any nebol žaden upadek na lichwu, tehdy že sa žaluwal Swedkowy Jano Derawich takoweg swogeg škode, a ten sestru swogu Ancžu Derawich, Sipkowskeho Jura ženu Pricžinu robil. I to cžul Swedek, a Pritomny bol, kdy Jano Derawich sestre sweg domluwal, a wocžy Powidal takoweto slowa: Ty mrcha, nicžomu hodna žena, nikdo mogu lichwu nepogedol, len ty. I to uznawa tento Swedek, že ale Pred Pietma Roky widel wcžas rano Sipkowsku samotnu Proty geg domu na Pustem že gednu šatu bilu Po zelinach wlačila, ale zgakey Pricžiny, to nemuže wedet. De reliquo nihil scit fateri.

9. testis Catharina Dubiczka, immediate praecedentis testis mater, annorum circiter 65 post praestitum corporale juramentum ženy kopat, gakošto ale o geden tiden y hned zle Poczal bit na nohu, a welke rany dostal, ktera acžkolwek nikolko razy sa mu zhogila, ale zas hnet sa mu obnowila, tak že y wtem zemrel, a wždiczky až do smrty sa žaluwal a winu dawal na Sipkowsku, že len ona mu ge Pricžina, a že na nu bude zemirat. Y to slišala tato Swedkowa od neho, že Potom Kopnuty, hnet za dwa tidne, dwanast kusow howeziho Dobitku mu uhinulo, w ktery cžas žadnemu ginemu lichwa nehinula. Konye Pak Wšetky že mu Polihaly any stat hore nemohly, dokud zatim skrze ystu Weščziczu gim ne Pomohly. To tež wiznawa A Swedkowa, že wy, kdy ešče w malich Brestowanoch Sipkowska biwala, ze wšeczy len za takowu zlu ženu gu držaly, aže len sa skim zwadila, hnet geg to každy cžlowek wmalich Bresztowankoch na očzy nahodil; a že len potom na stranu yducze zamlkla.

10. testis Georgius Remža incola Nagy Brestovanensis, annorum circiter 36 praevio praesens corporali juramento. Ad 1. Nihil. Ad 2. refert se ad testem in ordine quintum. Ad 3. Cžul od druhich, že Neboštik Ondreg Lippay aš dosmrty sa zaluwal a winu dawal na Sipkowsku, že by ona gemu bola uškodila, a žaden yny. Y to slišal od Manželky Jura Dobiša, že Jano Dobiš kupil ystu kobylu, kteru y Sipkowsky rad by bol mal, tehdy že by sa bola pohrozila Sipkowska, Poczkay len wšak on do roby naneg; gakošto že any do tidna ta kobila ne žila, acžkolwek bila zdrawa, a dosty tlsta. De reliquo nihil.[2] Anno 1726. die 4. Septembris, authenticata est praesens testis, quae praestitit per totum in sua fassione addendo, quod antequam cum Sipkovszkiana ad contentiones non devenissent, nullam affectionem pedis habuerit.

11. testis Anna Nyemczovich ex Kis Bresztovány, nunc Georgii Gracz, antehac vero Andreae Lippay conthoralis, annorum circiter 50 post praestitum corporale juramentum. Ad 1. et 2. Nihil scit fateri. Ad 3. Slišala mnohokrat od neboheho Prwnegšiho Manžela

Ondrega Lippaiho, že kdy geden krat Poruby wibiral, tehdy že Ancža Derawich Jura Sipkowskeho Manželka, za takowe Poruby mala dat gedneho barancza, ktereho kdy Ondreg Lippay Pital, a chtel wzit, tehdy do zwady sa snim dala, zkterey Pričžiny gu Potom znohu kopol, na ktere Kopnuty, že se mu hnet Pohrozila, Počkay Diably tweg Matery, budeš Pamatat luczke[?] ženy. Ad 1. et 2. fassus est nihil. Ad 3. quoad Andream Lippay, conformiter prout testis in ordine 11., hoc solum addito, že ale o pul Roka tak zle Pochodil na nohu, y lichwa gak woly, tak konye, ale dwanast kusow tež ale za Pol Roka že mu wikapalo. I to tež wiznawa tento Swedek, že sam nasebe skusil, že zezwady nikolko krat sa mu Pohrozila Sipkowska: Počžkay len, y teba čžert musy wzat, y twu lichwu Psy pogest, gakošto aj tomuto swedkowi za dwa Roky na Patnast kusow Dobitka, gak konyi, tak Kraw wihinulo, ačžkolwek wten krat[3] čžas žaden upadek obeczny nebil na lichwu. De reliquo nihil. Persitit per totum in sua fassione, hoc solum addendo quoad Lippay ante contentionem cum Sipkoszkiana, nullam affectionem pedis habuerit.[4]

12. testis Andreas Gergel, spanus Kis Bresztovanensis annorum circiter 55 praevio corporali juramento fatetur. Ad 1. et 2. Nihil. Ad 3. že neboheho Ondrega Lippaiho sam se opitowal tento Swedek, ano y napominalho, aby na dušu sy nebral, ale speawedliwe Powedel, čžo czity na swem swedomy, kdo by bil Pričžina geho bidbeg noze, na čžo odpowedel Lippay, že nato zemret muže, ano y Prisahu Položit, že žaden Pričžina neny, len Sipkowska. Y to wiznawa tento Swedek, že wmalom kratkem čžasy, ale osem, lebo dwanast kusow Howaziho Dobitku Lippaimu skapalo.

13. testis Andreas Pszota Kis Bresztovanensis, annorum circiter 60 post praestitum corporale juramentum, qui ad 1. et 2. Nihil scit fateri. Ad 3. aliud nihil. Len že Pritomna bola, a swima ušamy slišala, kdy Jano Derawich sestre swogeg Sipkowskeg tito slowa wočžy rekol. Ty mrcha ničžemu hodna žena, ty sy moge konye Pogedla. Anno 1726. die 4. septembris, authenticatus est praesens testis.[5]

14. testis Stephanus Porubanii, ex Kis-Bresztovány, annorum circiter 65 post praestitum corporale juramentum fassus est. Ad 1. et 2. Nihil. Ad 3. Pritomny bil a slišal wlastnimy ušamy, kdy geden krat Po bitcze Hajszteroweg Malo-Bresztowange Portie do Leopolda Maly nesty, a radily sa aby Praznimy rukamy neišly ku Commendantowy, než aby Precza negaky dar sebu nesly, a tak chczely sa znekterim barančžatem zawdečžit, Ponewačž Pak Sused gegich Neboštik Susedka Jano, Prwnegšy Muš Sipkowskeg owcze mal, od kterich any Portie nechtel Platiwat to nagsly Susedy, aby on tež dal gedneho barancza, Ktereho barancza kdy Potem nebohy Ondreg Lippay Pital, tehdy Sipkowska do Zwady se senim dala, a hrešila, že neda, ktere geg laty uš nemohucze trpet menowany Ondreg Lippay znohu Prawu na nyu kopol, ale že gu any nedoczahol, na ktere že kdy se gegich Pan z Prešporka nawraty, aby sa mohly ty Kosty Preukazat, gakošto gich y Zakopal Predmenowany Psota Ondreg. I to tež wizmawa Swedek, že Po wikopany tich Kosty, Powolakerem tidny Zegšla a stu bohinyu Sipkowska, a Wadila sa snyu, že Preczo ona to wikopala, gakošto y ta ysta bohinya tež zle na nohu Pochodila, že geg aš maso sneg Padalo, y že tak umrela, ktera mnoho krat tež Pred timto Swedkom sa žaluwala, že geg nikdo ynšy, Pričžina neny len Sipkowska. In reliquo nihil.

15. testis Stephanus Kovács ex Kis Bresztovanii annorum circiter 65 praevio praestito corporali juramento ad 1. et 2. Nihil. Ad 3. fatetur, že kdy nebohy Ondrey Lippay nezdrawy Ležal w Postely, yšol ho tento Swedek nawštiwit, tehdy ze zdwihnucze hore dwa Prsty

Lippay rekol: – Prisaham Panu Bohu, na nikoho nebudem umirat, len na Sipkowsku, lebo ona moge Zdrawy ugala, y Lichwu mogu. I to też czul od Swedka Hnetky nasleduycziho, że ked sa Sipkowska znebohim Lippaim wadila, tehdy że murekol Otecz geho: aha czo daš na seba kriczat, kopny gu, tehdy że na[6] nyu kopol, gako zwrchu doložene gest, ktera hnet se mu Pohrozila, Poczkag len budeš ty mnya Pamatat kopat, agy ty roskazuwat, gakošto żeyhnet ten den Poczalaho zima trast, a ze ale Piet dny y Zemrel. O Nižnynskeg Pak yneho nyšt newy tento Swedek, len że czul od Jura Dobiša, a od Saškoweg, że Dobisku na ktere Kopnuty, hnet sa mu takowimy slowamy Pohrozila: – Poczkag budeš ta mnya Pamatat. Jakošto zatim dost wmalem Kratkem czasy zle natu nohu Pochodil, ktera gako gegna krhla mu opuchla, a rany welke naneg dostal, a aczkolwek mnoho krat sa mu zahogila, ale zas hnet sa mu rany obnowily, Zatim kdy tenże Lippay Ondreg nemoczny ležal, tento Swedek yšol ho nawštiwit, gako se ma, a Pital sa ho, Ondraško, Precza czo sa nazdawaš, kdo by ty tomuto bol Pricžina; naczo od Powedel nemoczny ga na[7] nykoho ynšeho winu ne dawam, len na Susedowu ženu, to gest wczilegšu Sipkowsku, ay ked umirat budem, len na geg dušu zemrem, lebo len ona my ge Pricžina. Y to wiznawa tento Swedek, że nebohemu Lippaimu dost za maly czas Po teg Zwade, ale šest, lebo sedem kusow dobitku uhinulo, wktery czas žaden upadek nebol na lichwu. To też wiznal tento Swedek, że Pominulu Kuruczku wognu, kdy w Mayry neboheho Pana Skrabaka Andraša za dworskeho služil, tehdy że susedowy geho Psota Ondregowy, trinastemu swedkowy, welicze lichwa kapala, ktery kdy uš žadnym spusobem lichwe sweg nemohol Pomoczy, dowedel ystu Bohynyu Zdolnich Lowčicz, s teg Pricziny aby mu Lichwe spomohala, ktera Bohiny a kdy tam Prišla, kazala mezy wraty kade lichwa chody kopat, gakošto y hnet kopaly, a ze tam nagšly wgednem czripku dewet czlowecžich kosty, to gest hanky sprstow, czo widicze tento Swedek kazal Psota Onregowy, aby ty kosty do czintera zakopal na yste misto, že[8] ku Nyižnyanska y ze swu materu tlacžiwala. Y to wiznal tento Swedek, że kdy do Trnawy yšol Z Martinom šenkarom, teda że mu rosprawal o Nyžnynskeg: że gednucz da otewret Nyžnynszky gednu gamu ze žitom. Ktere žito Podawal geho Služebny Pacholek zgamy, menem Onreg, ktery vczil v Hornich Lowczicach biwa, a že to yste Žito Nižnynszky ze swim Simon wezol do Prešporka, a Pacholka nechal doma, a roskazalmu, aby tu gamu rano Zaprawil, że kdy by trefilo Pršat, aby ne namokla; Yakožto y chtegicze Pacholek rano gamu za Prawit, zas našol gamu Plnu ze žitom: Potom že rekol Gazdinye, to gest Nižnynskeg: Gazdina wet ge ta gama zas Plna žita. Na czo mu ona od Powedela: Y blazen len ty zapraw gamu. De reliquo nihil. ž Ad 3. Czul od neboheho Ondrega Lippaiho, że kdy se ta zwada stala skrze barancza, że by bol rekol otecz tohoto Swedka Lippaimu, aby Sipkowsku kopol, a nedal na seba kriczat, gakošto že y kopol na nyu, ale gu nadoczahol, tehdy że sa hnet Pohrozila, Poczkag budeš ty Pamatat mnya kopat, agy ty Kazat, gakošto Swedkoweho otcza hnet wten den zima zlomila, a to bolo Wutery, a Wsobotu wnoczy zemrel. Y to že mnoho krat Swedkowy hrozil Lippay: Sinku, hle uš twog otecz Zem hnogy, a ga sem žebryk na nohu, a že len na Sipkowsku winu dawal. In reliquo nihil.

17. testis, Franciscus Pracser, lanionis Gerencsériensis socius, annorum circiter 24. post praestitum corporale juramentum fassus est. Že kdy tento Swedek ale Pred šestma Roky u Brestowanskeho Masara za Towariša služil, tehdy geden krat wnedelu že Prišla do gatky Pre maso Sipkowskeg Služebna diwka, wczilegša gey Newesta, ktereg že Swedek tento nechtel stoho Kusa, zktereho ona žadala, masa odetyat, dala sa snim dozwady, a škarede reczy mu mluwila, czo uš nemohucze trpet Swedek, wzal, geden Kus Masa, a uderil gu

snim Po ustach, na ktere udereny že sa mu hned Pohrozila: Počžkag len, Poczkay, a stim odešla; Potom že Swedek hnet w ten den, lebo na druhy, načžo sa do ysta rospamatowat nemuže, zle Pochodil na lewu ruku, a na obe nohy, tak že any ruku, any nohy ale za dwa tidne ohnut nemohol, ale žadneg bolesty neczitil. Zatim kdy gednucz Pred gatku Howado zabigaly, widicze tohoto Swedka tam na ten czas Pristogiczy ludy, mluwily mezy sebu: czo sa Poweda tomuto Towarišowy Porobilo; na czo rekol Master Swedkuw; No Pogdem ga snim zaitra do Trnawy k Mistrowy, wšak on Pozna kdo mu to urobil, ale zwim, kdoge, dam ho chitit, a na moge Penize Spalit; Pry kterem Zmluwany že bola y Sipkowska, a czula tito reczy, tehdy Swedek hnet wten den Počžal bit Lepšy y na ruku, y na nohy, a tak samo od seba sa mu to Pominulo. To wšak nicz meneg Swedek nemuže Powedet, zdališ Predgmenowana diwka, anebo sama Sipkowsks mu Preškodila, aneb wolakto ynšy. De reliquo nihil.[8] Anno 1726. die 30. Septembris authenticatus est coram jure praesens testis qui per omnia perstitit in sua fassione.

Per Sigismundum Tószeghy antelatae civitatis juratum vicenotarium mp.

II.

My nyže Podepsany, Obiwatele Pocztiweg Osady Welkich Brestowan, w Slawneg Prešporskeg Stoliczy suczeg, dawame naznamost skrze toto Psany, wšem kterim Prinależy. Že Ponewacž Roku tohoto bežicziho nyže doloženeho, ešcže Pred nekolko tidny Susedy naše Anna Derawich Jura Sipkowskewho a Anna Miczkowech Yana Pastirik, Pocztiwich Susedow našich Manželky, znekterich Pričžin, sucze Podezrene o bosorstwy, zroskazu Slawneho Magistratu Slobodneho a Kralowskeho Mesta Trnawy, gakošto našich Dedicznich Panow chi.ene, a dowezeny Pred menowaneho Mesta wložene, a tam aš do wčilegšku držane byly, ano y Proces Prawny Proty menowaneg Anny Derawich Slawny Magistrat skrze Fiskalisa sweho guš bil dal wizdwihnut, wšak nicz meneg, takowy wizdwihnuty Proces, Pre mnohe gine obeczne Pracze a Pričžiny nemohucze Slawny Magistrat ku konczy swemu Priwest, any ešče tak skoro nebude moczy; steg Pričžiny, že guš Winobrany zde gest. Proto my zdobreg wuly našeg, a zlasky Krestyanskeg, z Poniženu Prozbu Pohledawali sme Slawny Magistrat, aby Predmenowane Susedy naše, aspon do kud oberačžka se dokona zwezeny na Porukowstwy naše račžil Prepustit; Yakošto y milostiwe a laskawe wizslišicze takowu Poniženu Prozbu našu, tiže Predmenowane Susedy naše Annu Dyerawich, a Annu Mičžkowech zwezeny Prepustil A tak y my zaručžugemesa, a zawazugeme, že nane Pilny Pozor dame, a kedy kolwek Slawny Magistrat gich na Prawo sebe ustanowit odnas žadat bude, my Powinny budeme gich w osobach gegich ustanowity; Yestly Pak by s nich nektera trefila uskočžit a my bi sme gich ustanowit nemohly; tehdy dawame slobodu Slawnemu Magistratowy, skrze tento Porukowny List, aby nas w osobach našich, na misto gegich mohol dat Polapat, do wezeny vložit, a wedle domniwany sweho trestat. Na ktereg weczy lepšu ystotu, daly sme ze seba tento List Porukowny, wlasnich našich men Podpisanim Potwrzeny, geden každy križik učžinicze. Datum Tyrnaviae die secunda mensis octobris anno 1726. coram me Joanne Dubek manu propria.

Michal Stephanikovics+

Georgius Moravcsik alias Krisko+
Georgius Csepelka+
Joannes Szilny+

Ya y niže Podepsana Anna Augustinka, Yura Nyžnyanskeho, Obiwatela Welkich Brestowan Manželka, dawam na Znamost wšem kterim Prinaležy že ga Roku tohota bežicziho, nyž doloženeho Pred wolakolko tidny, steg Pricžiny, gako bich sa bola wskutkoch bosorskich obraczala, chitena, a do wezeny Slobodneho a Kralowskeho Mesta Trnawskeho wložena sucze, y Proces Prawny Proty mne skrzewa mogich Dedičznich Panow wizdwihnuty a ustanoweny bil. Wšak nicz meneg wecz tuto rozwažugicze Slawny Magistrat, Ponewacž nyst takoweho Proty mne doswedczit sa nemohlo, mnya milostiwe oslobodil, a z wezeny wipustil. Proto y ga slibugem, že y zatim tak žiwot mug ridit budem, abich žadnu Pricžinu na takowe Podezreny nedala, any do žadnich bosorskich weczy a skutkow nikdy sa nedopustim; a gestly bi se Proty mne kedy kolwek wolaczo takoweho Preswedczilo, nech Slawny Magistrat mnya zas da chitit, a wedle zasluhy nech mnya trescze, ano y wšetky ty weczy, o kterich do wczilagšku sem Podezrena bola, nech se Proty mne obnowa. Na ktereg weczy lepšy ystotu dala sem Slawnemu Magistratowy tento Spis aneb [– – –]

1726. 5. Augusti.[10]

Locus 16.

Fasciculus 128.

Numero 10.

Processus fiscalis regiae liberaeque civitatis istius Tyrnaviensis, ut actoris contra et adversus Annam Augustin Georgii Nisnanszky subditi Nagy Breztovaniensis uxorem velut incattam in facto magiae erectus anno 1726. quae ob non comprobatum sufficienter actionale crimen libere dimissa est, prout ex deliberatione patet.

III.

1726. augusztus 5., Nagyszombat

Inquisitio pro parte fiscalis regiae liberaeque istius civitatis Tyrnaviensis contra Annam Augustin, Georgii Nyiznyanszky, et alteram Annam Deravich Georgii Sipkovszky incolarum Nagy Bresztovanensium consortes de magia suspectas.

Anno 1726 die 25. Junii, in dicta possessione Nagy Bresztován peracta.

Sub littera B.

Productis judicialiter 1726. 5. Augusti

Processus fiscalis regiae et liberae civitatis istius Tyrnaviensis, ut actoris contra et adversus Annam Dyeravich, providi Georgii Sipkovszky subditi Nagy Bresztovaniensis uxorem velut incattam in facto magiae motus, anno 1726. Quae erga fideiussionem ad interim dimissa mortua est.

Anno 1726. die 5. mensis Augusti in domo praevia regiae et liberae civitatis Tyrnaviensis inclyto senatu considente.

Levata causa egregii Joannis Virágh praefatae civitatis substituti fiscalis, ut actoris contra et adversus Annam Dyeravich, providi Georgii Sipkovszky praementionatae civitatis subditi

Nagy-Bresztovaniensis consortem velut incattam. Praemissis de jure praemittendis, et reservatis generaliter fiscalibus privilegiis et facultatibus actionem suam coram inclyto hocce judicio proponeret sequentibus.

Qualiter nimirum praementionata incatta retroactis jam aliquot ab hinc annis immemor Dei et Christianae obligationis, postpositaque legum severitate in possessionibus Nagy et Kiss Bresztovány comitatu hocce Posoniensi adjacenti habito, commorando pro diversitate temporum varias artes veneficas exercere, ac sic hominibus et pecoribus nocere non intermisisset, prout haec omnia ex producta sub littera A. inquisitione vehementissime praesumerentur et testificarentur. Cum autem isthic modi occulta crimina citra pactum cum daemone haud exerceri laterent, et alioquin difficulter, an videlicet ex implicito, vel explicito procedant, erui quirent, neque juxta articulum 60. receptae Praxis Criminalis, et observatam in similibus immanibus criminibus procedendi consuetudinem, aliter quam per inspectionem carnificis, et subsequum torturale examen rescienda venirent; ideo habitis sufficientibus indiciis tam per testium fassiones, quam etiam reperta unguenta, pecorum ossa, et his similibus superstitiosis illicitis cuperet eandem incattam tam ad edicendas exercitas artes magicas, quam etiam complices praevio examini subjici, ac sic deinde poenam etiam delicto comensurandam infligi. Caeterum reservat generaliter reservanda.

Ex parte praefatae Anna Dyeravich praetensae incattae nobilis Georgius Bertalanffy penes praemissas, et reservatas, praemitti et reservari solitas juris cautelas et protestationes, signanter de non consentiendo in pratensam actionem substituti fiscalis, ac praetensam quampiam inquisitionem. Et licet quid non deessent sibi legalium exceptionum fundamenta, nihilominus cuperet cum cautela non consensus, productam inquisitionem secum communicari, reservata caeteroquin omni meliori modo, juribus et indemnitati invigilandi et defendendi facultate.

Deliberatum est.

Erga postulatum incattae producta fiscaliter inquisitio, sublicitis tamen testium nominibus per notarium perlegenda, ac sic communicanda decernitur.

Omnibus coram perlectis, et praevio modo communicatis ex parte praetensae incattae protestatur solemniter super eo, quod praefatus fiscalis actoris ex pratensis quibusdam testium fassionibus actionaliter contra eandem deducere nitatur, quari vero ipsa varias artes magicas exercere, ac sic hominibus, et pecoribus venefica nocere comperta, et praesumpta fuisset, possetque praesummi in praesentiarum: Et quia in ejusmodi praetensis criminibus, et ab adverso adstructis casibus longe fortiores praerequirerentur praesumptiones, ut praetensa criminis objecti argui aleret, proinde penitius inspectis praetensorum testium fassionibus tanquam hujus in simplici auditu, illius in somnio, alterius in utroque, caeterorum, uti credi par est in adversis animi affectibus, consequenter omnium nullam exactam et perfectam rei cognitae notitiam habentibus, adeoque omni legalitatis, et admissibilitatis fundamento destitutis, clavum evadet praetensam incattam minime circa adstructum magiae crimen praetensis fassionibus praesumptam, et suspectam existere, tum ideo, tum vero, quod antequam ad praetensam quampiam inspectionem aut torturam procederetur, prius de praesumpto praetenso crimine fere plene probatum fuisse desideraretur, adeo quid, ut non nisi sola delicti confessio superesse videretur, ac de eo nemo prudens dubitare possit, quo collimat etiam articuli 24. paragraphi 2.

Et licet quid per inconcessum praetensi testes alioquin collateraliter fatentes coram jure suo modo authenticandos venirent, tamen quia ex eorum collateralibus quoque fassionibus

non obscure praesumeretur, quod iidem censurae articuli 21. Praxis Criminalis paragraphi 1. subesse possent (quod a potiori in similibus adstructis criminibus usu veniret) simpliciter rejici deberent. Accedit, quod illa delicta testibus probari assolerent, possentque, quae ordinariae forent probationis, jam autem negari non protest secundum omnes ciriminalistas, quod magiae crimen difficillimae et moraliter impossibilis probationis existat, qualiter illud proinde nullis ex praesumptionibus parti praetensa incatta vel objici possit: adeoque ex quo testibus probari nequiret, quomodo ex testium praetensis collateralibus fassionibus eatenus praesumptiones et indicia colligi possent; auditus simplex, in quo semet praetensi quipiam testes fundarent, ad mentem tituli 27. partis 2. Tripartiti. Tam parum in jure probarent, quam parum communis fama in criminalibus, in quibus probae omnino luce meridiana clariores esse debent, acceptanda venirent: conducente huc articulo 14. Praxis Criminalis paragraphi. 2. et 3. sufficiente idcirco et exactam scientiae rationem praetensi quidam testes dare deberent, veluti ad mentem praecitatae legis et tituli 27. partis 2. Tripartiti obligantur, super eo, quod praetensae circumstantiae veluti objecti casus et interitus nescitur, quorum hominum et pecorum, non naturalibus et ordinariis modis, sed, uti praetenderetur, extraordinariis, et magicis intervenisset: ac consequenter quod ursa contra incattam praetensive objecta crimen magiae quo quomodo adjunctum habere dignoscantur. Quo caeteroquin de occultis, in lucem nequaquam editio adtructae praesumptiones sub sensum actionaliter cadere haud valerent: neque putari debet id posse in criminibus exceptis, prout hoc praetensum esset, summi in praesumptionem, quod in ordinariis neque pro levi suspicione assumeretur, nam quanto crimen adstructum foret gravius et atrocius, tanto praesumtiones, et indicia de recta ratione convenit esse debere graviora et vehementiora, cum leve argumentum ad probam difficilem pro nullo haberi censeretur, nunquam autem defficientibus videntis probis, ad leves praetensas quasdam conjecturas descendendum esset. Et quia actionetenus praetensive pars incattae superstitiosis quibusdam objectis artibus usa fuisse adtruatur, habita reflexione ad articuli 23. paragraphi 5. aut alii juxta et legalis consequentiae esset, partem incattae censurae articuli actionalis eximendam venire; imo vero intuitu diuturni per partem incattae cum enormibus tum animi, tum corporis afflictionibus et cruciatibus, perpessi carceris, rationibus quoque legibus et motivis ex praedeclaratis simpliciter dimitti et absolvi: quod dum ex parte incattae humillime semet submittendo oraret, reservanda reservaret.

Pro actore licet quidem a parte procuratoris incattam defendentis adducti articuli citatae Praxis Criminalis nil suffragarentur in partis incattae exculpationem, postulatique actionalis eversionem, consequenterque nec replica indigerent, nihilominus ad fusius pro indemnitate inallegata compendiose refutaret. Et quidem ad citatum articuli 24. paragraphi 2. Cur procurator incattae non inspexit statim vicinum paragraphi 3. qui per expressum eximit occulta crimina, quale istud esset, ac sic adductus in defensam nil operatur. Quantum ad inallegati articuli ejusdem Praxis Criminalis 21. paragraphi 1. non scitur quomodo edocebit testes esse infames, vel ex odio fassos fuisse, quocirca si fiscalis actoris in longiorem seriem processum extrahere vellet, non immerito edoctionem praetendere posset, prout et reservaret. Quo vero ad articuli 23. paragraphi 5. de ariolis captivandis adductum, fiscalis actoris non scit, quidnam procurator incattae intendat, an ut pro tali saltem in vinculis personaliter adstans habeatur, vel qua talis detineatur. Titulo 27. partis 2. ita etiam Praxis Criminalis articulo 14. ad praetensum casum nullatenus deserviendum, sed mirum non

est haec dixisse, omnis siquid advocati pro posse defendere principalem suum esset officii. Haec reposita sunto, ne inallegata procuratoris defendentis absque replica maneant. Jam ad lineam. Procurator incattae tria summit pro fundamento in sua replica: insufficientia indicia ad torturam, testium authenticationes necessarias. Et ferme (uti diceret, credi tamen par est intelligeret) plenam probam. Ad primum itaque: si non sufficiunt ad torturam indicia ex testium fassionibus clara actionali articulo 60. praescripta adderet et id: quod durante incattae carcere, signanter vero die illo, dum criminis ejusdem atrocis revisio debuisset fuisse die 7. labentis anni et mensis Augusti, inhabitatrix aeque Bresztovaniensis Anna Micskova alias Pasztiricska, procul dubio ejusdem farinae faemina circa quam aeque reservaret praerepetitae incattae vittam, et velamen capitis diluculo in massa farinacea, praeter quaestionem fermento pessimo praeparata pinsuit, et eidem praementionato die huc ad carcerem per alteram Evam Spanyár misit, omnino illo fine, ut caput suum artibus diabolicis instructum possit velare, deinde in domo praefatae Sipkovszkianae eodem die et tempore duabus ferme horis siliquas miscuerunt, mensam, scamna, anforas, ollas, patinas testaceas inverterunt, rutabula tria in fornacem inposuerunt, et totidem setas sub tectum tulerunt, et ibidem posuerunt. Jam placeat procuratori defendenti a praecitatis articulis suis receptae Praxis Criminalis tantisper digredi ad proximam paginam et reperiet in articuli 35. de sufficientibus indiciis ad torturam differentis paragraphi 7. ubi ad praesentem materiam ita habet: Aut quando jam in aliquo, uti in magis, executio minarum comperta habetur. Item, quando laesus ipse ex certis causis quempiam sceleris arguit, et desuper moritur, vel juramento confirmat. Et ulterius: fraudes tempore captivitatis exercitae. Jam in luce videt, quod executio minarum in effectu constet, Andream Lipay, qui morte confirmavit, vita privaverit, pecoribus nocuerit, et multa mala intulerit. Ac non modo fraudes, sed diabolicas artes etiam exerceri fecerit praescripto tempore aresti sui. Ad secundum. Testium authenticationem nullatenus impugnat fiscalis actoris quasi pro certo habens, quod praeter praehabita alioquin abunde sufficientia plura in aggravium experietur, et resciet. Ad tertium. Relegat procuratorem incattae ad institutam actionem, in qua poenam ignis directe debuisset postulasse, si manifestum esset, et evidenter constaret partem incattae esse sagam, quia tamen eandem debita formalitate, et observata procedendi consuetudine, ex vehementissimis praesumptionibus instituisset, et ex sufficientibus indiciis torturam petiisset, inhaerendo suis petit, et reservat, ut supra.

Ex parte praefatae praetensae incattae protestatur super ab adverso immediate praemissis, et signanter super eo, quod procurator fiscalis actoris rationes leges et motiva a se prius fortissime pro indemnitate partis incattae allegata nihil suffragari dicat; cum tamen eousque praemissa sua in solidam considerationem venire deberent, quousque ab adverso funditus non everterentur, quod quemadmodum impraesentiarum pars actoris non evicit, ita nec evinci posse ulterius quoque speraret: porro paragraphi 2. articuli 24. Praxis Criminalis eo fine a se citatus est, ut, quia ad mentem ejusdem articuli, nemo eousque torqueri, multominus condemnari posset; quousque delictum praetensum vere et per talia infallibilia signa, et indicia comissum fuisse non depretendatur, ut de eo nemo pondens dubitare possit, ideo delicto vere per praetensa indicia non cognito, neque cognoscibili, sequi aliud non potest, quam partis incattae dimissio, et absolutio. Non obstat paragraphi 3. ejusdem articuli 24. Praxis Criminalis ab adverso e diametro adductus, qui de occultis criminibus praetensive contrarium disponeret; tum ideo, quod nullam praetensi criminis magiae

mentionem faceret, tum, quod non nisi de adulterio, incestu, et similibus criminibus intelligendus venisset. Unde appareret magnum firmitatis robus addi indemnitati partis incattae per citationem § 2. citati articuli nullo e contra solido argumento suffragante. Quae etiam universa contra eandem incattam adstructa, quia ut credi par est in sola praetensorum testium fassione fundarentur (circa quorum testium defensionem ab adverso respective reservatum esset) eorundem vero fassiones tamquam ex communi audita praemanantes, neque exactam rei notitiam, experientiam et cognitionem pro se ferentes, per se virtute tituli 27. partis 2. et articuli 14. Praxis Criminalis nec ab adverso impugnatae recipiendae venirent. Ac proinde vel maxima praecitatum titulum, et articulum huc applicabiles fore, quandoquidem rationes, leges, et motiva pro indemnitate partis incattae allata, tantopere in quaestionem summi non solerent; tum quia per se fortissima essent, tum etiam, quia ab adverso praeter inhaesionem in postulatum actionale nequam enervata viderentur. Itaque sequitur tanto facilius defendi posse innocentem, quanto infirmiora contra eundem objicerentur argumenta: protestatur autem solemniter, quod dominus fiscalis actoris manifeste a suis praetensis fundamentis alioquin praevia ratione nullis recedat; ac easdem pro insufficientibus recognoscat, consequenter nova, quod contra eandem incattam objiceret: quasi vero medio tempore detentionis ejusdem incattae certa quaedam Anna Micskova praetensas quasdam superstitiosas artes exercere comperta esset: dato, nunquam tamen admisso, hoc, et id per dictam Annam Miskova ubicunque tandem exercitum fuisset, per hoc tamen nullum fortius praetensi criminis indicium accedere, contraque eandem incattam adstari posset; vel enim priores ex testibus quibusdam desumptae suspitiones et praesumptiones, per dominum actorem caeteroquin pro nullis agnitae, faciunt ad postulatum actionale, vel non. Si non faciunt, prouti neque facerent tanto minus acta, et facta aliena contra eandem incattam militarent, incumbit enim non parti incattae verum ejusdem Annae Micskova facti sui dare rationem, et si propria praetensa indicia partem incattae condemnare non possent, quemadmodum neque ulla torturae convenientia ab adverso demonstrari possent: certe aliena, qualicunque fine, et modalitate exercita nihil, officerent, tum ideo, quod nulla eatenus partis incattae interessentia, et cointelligentia intervenisset, tum quia sat superque praetensive sibi, ac de se objecta eadem pars incattae diluisset, praehabitaque sufficienti talismodi sui exculpatione ac demonstrata quoad praetensam inquisitionem, sui indemnitate, simpliciter dimittenda et absolvenda veniret. Hinc est, quod neque articuli 35. paragraphi 7. Praxis Criminalis contra eandem incattam militaret. Ita enim idem articulus intelligendus veniret, quoad citatos ab adverso paragraphos: ut sermo sit de una eademque persona, et non de diversa, alter quippe alterius factum excusare non tenetur: non potest autem idem § fraudes tempore captivitatis exercita contra eandem praetensam incattam interpretari, cum captivitas, et fraudes, vel potius inanes superstitiones in hoc casu respecte duarum personarum assumenda venirent, captivitas videlicet praetensae incattae et adstructa superstitiosa formalitas Anna Miskova, factum diversum, diversarum personarum nullam adinvicem connexionem habendam, imo assumeret respective paragraphi 7. citati ab adverso articuli pro se a contrario; sicut multiplicia indici praetensi facti singillative non sufficerent ad torturam; ita singula multipliciter explicata non faciunt ad postulatum actionale; ac pari formiter sicut centum rubri denarii etiam simul sumpti non constituerent bonum florenarium, ita infirma et per se invalida indicia quotquot simul adstructa, nullum solidum torturandae reae afferent argumentum;

quod enim per se nullum est, tanto minus in consortio alterius valorem sortietur; paragraphus ab adverso citatus: aut quando jam in aliquo, uti in magis executio minarum comperta habetur. Est adhuc in quaestione, necdum enim constaret, nec constare posset, praetensam incattam esse magam neque in comperto esset, eandem incattam minas fuisse executas, et quod ut praetenditur magicas; dictus enim paragraphus penitius consideratus suppositum aliud haberet. Accedit, quod 3. quoque paragraphus quando laesus – desuper moriturus huc applicabilis non esset careret etenim eodem supposito probato, eo videlicet, quod praetensa incatta malefica probata non esset, cum et aliunde id § non casum praesentem utpote adstructum crimen magiae, verum ordinaria crimina, velut homicidium, incestum, et similia pro objecto haberet, ex quibus universis videri non potest, quod minas praetensas eandem incattam unquam eo modo, quo ab adverso praetenditur, exequi potuisset. Dicit enim id paragraphus, quod si qui minatur, talis est, qui minas exequi potest: utrum autem incatta talis sit, est in quaestione, imo utrum minas magice exequi potest, quod ab adverso urgetur, semper restat probandum quod autem praeviis, ex praetensis adductis rationibus praesumi non possit, per sua etiam priora allegata demonstratum est. Hinc sequeretur etiam, frustra ab adverso toties in medium afferri mortem Andreae Lipay: vel enim violenta mors ejusdem probatur per testes, vel aliunde praesumitur.

Si per testes, refert semet ad sua circa eorundem fassiones inallegata; si vero aliunde praesumi videtur non nisi ex certa contentione olim orta, depromi deberet: Et siquid occasione frequentium inter pagenses discordiarum alter alteri minari, ac nescitur quaeque precari, consequenter in verba injuriosa condescendi assoleret; ea signanter imbelles faeminae, quibus caetera desunt, lingua verberare consuevissent; non sequi ex inde, quod esto per inconcessum, praetensa incatta minata sit, secum contendenti condam Andreae Lipay, ejusdem mors maleficio incattae acciderit. Nec obstaret etiam ejusdem Lipay continua super praetensa mina reflexio; adeo enim id Lipay praetensam minam sibi menti impressisse credibile est, ut quidquid eidem ex post casu et fortuito contigisset, veluti aegritudo eiusdem continuo non dispositioni. Divinae, verum praetensae minationi adscribere voluerit. Hinc appareret, quod neque testes eatenus peramplius audiendi venirent, quod dictum est de Andrea Lipay, idem de pecoribus quoque suis omnino privatis, morbis, subditis intelligendis esto. Unde etiam deduci nequit, per incattam, hominibus et pecoribus multa damna illata exstitisse: tanto minus, fraudes, et artes diabolicas, tempore sui aresti, praeparatas fuisse, utpote cum factum alienum in suam perniciem redundare non posset; quantum ad authenticationem testium, si, quod optime speraret, praeviis suis ex rationibus dimissa et absoluta fuerit incatta non fore per se necessariam. Quoad nihilominus circumstantias Andreae Lipay, si juri ita visum fuerit, cuperet exaudiri filium, caeterosque eatenus denominatos testes, tanquam ad mentem articuli 14. et 19. paragraphus 3. Praxis Criminalis pro exculpatione omnino admissibiles. Ad ultimum porro illatum partis actoris quoad praesumptiones praetensas dicit: apparere rationibus, et legibus a se praemissis, universa ab adverso objecta censura articuli 35. quoad torturam decernendam citati, non ingredi, quin immo exinde cuperet ac demissi instaret submittendo universa sua allegata, partem praetensam incattam, non obstante praetensa actione fiscali, intuitu quoque sufficienter refutatorum objectionum praetensarum praesumptionum, adeoque indubitatae suae indemnitatis, considerataque longaeva molesta, duri carceris ac animi corporisque diuturnis anxietatibus et gravibus afflictionibus perpensis, eandem incattam erga cautionales (si inclyto

magistratui ita visum fuerit) de se dandas, liberam dimitti, simpliciter ab actione fiscali actoris absolvi. Reservata ut supra, si necessum fuerit ulteriori facultate.

Pro actore protestatur solemniter, quod procurator incattae tam praeproductam inquisitionem, et testium fassionem non formidet insufficientem dicere ad petitum actionale, quam etiam praecitatum articulum 35. Praxis Criminalis in sui favorem habere nitatur, processumque extrahere repetitione priorum suorum inallegatorum conetur, nam quiscumque legerit citatum articulum, sane aliud non inferet, quam quod omnino sufficientia sint indicia ad torturam, quod quia jam remonstratum est, et relique etiam pro indemnitate inallegata satis refutata sunt, ne reiteratione eorundem fusus sit, illa saltem pro recapitulatis haberet, et ad exercita medio tempore carcerum per Annam Micskova, pro quibus eandem respondere debere procurator incattae diceret, reponit. Nec dubitet pars incattae, quod Anna Micskova pro exigentia demeriti sui debitas poenas non luet, reservatum enim est circa eandem superius, dummodo ex torturali examine eliciatur, an non ipsa etiam talis sit, uti Sipkovszkiana farinae faemina, quod autem ex instructione et comissione ejusdem factum sit, ratio dictat, nec prudens homo impugnare valet, cum velamen modalitate praedeclarata in massa farinacea pistum, huc ad carceres Sipkovszkianae sit allatum, et reliqua praerecensita in domo ejusdem acta fuerint. Quo vero ad dimissionem erga fidejussionem, diceret id contra legem esse, siquidem nec in simplicibus capitalibus admitteretur, tanto magis in tam enormibus criminibus. Quare inhaerendo prioribus suis petit, instat, et reservat ut supra.

Anno 1726. die 2. mensis Octobris supranominata incatta erga fidejussionem dum et quando judiciis visum fuerit statuenda ad interim dimissa, obiit in Nagy Bresztovány, ac sic per mortem ipsius etiam causa extincta est.[11]

1 A következő szó a szöveg fölött.
2 Az irat szélén:
3 Az irat szélén:
4 A következő szót áthúzták.
5 Az irat szélén:
6 A következő szó a sor fölött.
7 A következő két szó a sor fölött.
8 Az áthúzott szó talán: Dobiš
9 Az irat szélén:
10 Az irat hátlapján egykorú kéztől.
11 Más kéztől:

155.

1727. szeptember 22., Bartos Lehotka

BARS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HRABOVSZKY ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: NYTÁL Bars m. Büntető perek. XII. Fasc. 2. N. 23.

1727. die 22. Septembris in Barthos Lehotka. Respectu magiae. Criminali. Super qua ejusmodi antelatae Annae Hrabovszky fassione ejusdem cum adinvicem facta confrontatione hasce nostras munimine subscriptionibus et sigillorum usualium appressiones roboratas extradedimus testimoniales litteras.

Expost vero confrontationis fassiones posteaquam utraque in quoad[1]

Anna Hrabovszky Christina Belava

Ad secundum punctum fassionis Belavianae post torturam negat per absolutum, et refert se ad fassionem sicut puncti undecimo.

nez umrity mussegi to od Kowačky nepočula, nez že že gu trapit nebude, tak gim sprawi

1 A következő szavakat áthúzták.

156.

NAGYSZOMBAT VÁROS PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN, NEMECZ JÁNOSNÉ CHLEBOVA ANNA ALIAS JÁMBORKA, NÉHAI ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYE GÖRÖG MAGDA, HUSANY MÁRIA ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYÉNEK GÖRÖG MAGDÁNAK MENYE RÓZSAVÖLGYI LAKOSOK ELLEN

I.

s. d.

ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NÉHAI ABDONIK GYÖRGY ÖZVEGYE GÖRÖG MAGDOLNA ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: B: NÁJL Nagyszombat v. Processualia. Fasc. 14. N. 1.

Proczy Pred Stoyiczey Görög Magdy Abdonik Jura, negdy Obiwatele Rošindolskeho[1] Pozutaley Wdowy zkrz Slawne Prawo Wisloweno yest Ponewacz zeswedecztwy Pred Slawnim Prawom Pod Prisahu widaneho, a ay Predstogizuey do Oczy Powedeneho zyawenese Preukazalo, ze tato ze Görög Magda a Abdonik Jura negdy obiwatele Rošindolskeho Pozustala Wdowa, escže roku 1692. Wbosorstwy yuš rozhirena bola, a od czasu

teho mnohim Lidem wrozlicznich Prilezitostyach Preneyake Zwady, Neswornosty, a ne Poradky se hrozila, a Potakey hrozby wseliyake nebezpeczne a škodliwe Wetczy tim ze Lidem staly se, yako tez y ale Pred stiriczatmy rokmy z Bernadicz Ondreyem, wczil take Obiwatelem Rosindolskim, na ten czas Pak escze w Mladem Weku Postawenim z Pricziny teg, ze by Sina, a czeru Predmenuwaney Görög Magdy Na chrachu Otcza sweho do Padnucze z Prutem nekolko razy bil uderil, czo taze Görög Magda dowedicze se welmy se hnewala, a ztim istim Bernardicz Ondreyem hrozne se wadila, yeho Preklinala, a lala, ktery nemohucze toze yey Laty, a Preklinaty trpety, rekel ey z timito Slowmy Oskwarek czo tolko Layes, czi ona slisicze od powidala mu: – czekay budes ty Pamatat Oskwarka, yako y Po tey ze hrozbe wnikolko dnoch do welkey nemoczy upadel, tak ze y Nochy sa mu skrczily, a y dowczilayška Poteg ze hrozby z Pricziny tey, ze escze yednu nohu zkrcženu ma, Pamatku na sobe nosy. Y to take ze kdis ale Pred sedmy rokmy sused tey ze Görög Magdy menem Kopun Pawel wstodole swey neyaku welku, a strakawu žabu bil by dopadel, kteru tam so Padnucze, ze štekem na Koncsenim Po Hlawe uderil. Oko ey wibil, z tim Stekem Probodol, a tak Probodenu, a na Steke nasticzenu do Plota Medczy Swogim, a tey ze Görög Magdy Domom Postaweneho zastrczil, a tak strczenu swim chlapczem aby ztoho Steka ne utyekla Waruwaty rozkazal, ale wsak nicz meney taze zaby ztoho Steka Precza enem utyekla, yak Pak a kam Wedomo neny, dosczy ale natem, ze hnedky tuze buducznu Nocz ta ista Görög Magda zakrwawene mayicze yak saty swe, tak y Podusky, a Plachtu na Postele swey, w kterey Ležala (yako y taze Plachta, na kterey escze Znameny krwy widene, bily, Pred Slawnim Prawem Proukazana yest) hrozne do Welkey Nemoczy u Padla, oko stratila, ktere oko Newesta yey na Druhy den rano Predmenowaneho suseda Kopun Paula Manželky na ukažku na dlane donesla Ktera ze Görög Magda Potemak zkrz uderemy, a zbity tey ze zaby (yakosto y nasilne oney se domniwaty muze) na Umor nezdrawa Lezala, a ay Wkratky czas nadruhe take Oko oslepla, Po kterey zaby bitky, a udereny mizernim, a newi Powedenim Spusobem tomuže Kopun Paulowy ktery tu zabu zbil, Oko ey wibil, a yu Probodol, ruky se skrczily, tak ze any kswim ustam ich donesty nemohel a snad escze y dowczilayska ty ze swe ruky skrczene by mal, yestly by ta ista Görög Magda, ačkoliw newolana, a zkrz zadneho Prosena do Domu Predepsaneho Kopun Paula yus na oby dwe Otczy Slepa Len Sczeny se Lapayicze, nebila Prisla, a zeny yeho, aby zadneho Lekara, ktery by yey Muza Zliczil ne zhledala, aczkoliw yus tedy neyakemu Wesczeczowy do Soporne, sa stroyila:) a darobne utraty sobe aby nerobila radila,dawayicze radu aby Muža sweho ruky Len zlacznima Slinamy a Spalenim dole trela, ktery ay Potakey ke konczu wsak niczmeney skrz ženu swu Priwedeney rady hnedky K Prwneysemu swemu zdrawy yest Priwedeny. Y to take Procziwa ney se dosweczilo, ze kdy ztakowima osobami, ktere Wbosorstwy Podezrene bily, drzala, a obchowany swe mala, a naywiczey zneyaku Nemkinu, ktera czastokrate w Dome yey se Pridrzala, yako y ta ze Nemkina yedneho czasu ze Sinem Kopun Paulowim, zyakey Pricziny znamo neny, horliwim a newipowedenim Spusobem se wadila, yeho neslechetne Lala, wseliyake Wetczy na Otczy mu wihadczuwala, Prokteru zwadbu ten ze Kopunow Sin tu istu Nemkinu nekolko razy uderity se dopustil, ktera protaku bitku a udereny yemu se Pohrozila, Po kterey hrozbe wkratkem czasy nahliwu smrtyu a to sicze za stiry a dwadczet hodin ztohoto sweta zeytyi musel, kteremu newi Powedeniu a horliwemu Skutku, yakozto smrty tohoze Kopunoweho Sina Predstoyiczu Görög Magdu z Pricziny tey, žeby y sama Pred

Slawnim Prawem yakozto uznala bila reknucze: bolo sa mu snu newadit: – tez Priczinu bity snadno se Powidaty muze; y to take Proczy teyto Pred stogiczey Pred Slawnim Prawem se wiswetlilo, ze czasu toho, kdis Dum yey z rozkazu, a zuridena Slawneho Prawa se Pred Paczuwal, a Wizituwal, tehdy toho ze czasu Wdome yey naleznute bily Wšeliyake Zeliny, Masty, Wosk, a inse take Podezrene Wetczy, ktere y Pred Slawnim Prawem Proukazane bily, any Len Predepsane Wetczy, nes y Predtim yak swedecztwy Magyarbili Felixa Viswetluye, a dosweczuye, take y kosczy yak czlowecze, tak y makse taynem Miste Wewody namoczene naleznute bily, ktere Wseczky Predepsane Wetczy ne nainse, krom na bosorstwy, naublizeny, a uskodeny yak Lidem, tak y howadam zkrzewa nu drzane, a zachranene bily znamenita Wecz yest, ktere Predmenuwane yey Skutky, a Weczy wyedno zhromazdene, a zlozene, to take ktomu Prilozicze ze od mnoho rokuw w Wseczkich Obiwateluw Osady Rosindolskey (czo y hodnowerne Predmenuwana Osad zwisweczenim swim dosweczuye) Wbosorstwy žđy Podezrena bila, bazen take u Wseczkich obiwateluw, zkrzewa kteru žadenyu Wniczem rozhnewaty, neyake zaczinky snu mity, a any zowodcza yey budto Wzahrady, a neb wewiniczy yey urodeniho trhaty, a tobos escže yesty dopustity se nesmel, neb aczkoliw zaden ey to nedopowidal, ona wsak nicz meney yestly kdo zowocza yey yedel, dobre wedela, ze kterich Wseczkich skutkow yey, yak Predepsane yest, spolu zhromazdenich zlozenich, a Pred Slawnim Prawom zkrz Prisahu na hlawe Predstoyiczey teyto Görög Magdy zlozeney doswedczenich, a Potwrzenich, aczkoliw ona Wseczky ty Predepsane swe zle skutky Pred Slawnim Prawom tayila, ale wsak niczmeney nicz ineho, krom same o Bosorstwy Proczy teyto ze Görög Magdy wiswetlene yest, Protos ona Ponewacz mnohim Lidem wrozlicznich Weczach Prehrozne Skodliwa bila, a Procz y Desatoro Boziho Prikazana zkrz Predmenuwane swe zle skutky zhresila, sobe za Pokutu insim Pak na Priklad yakosto zyewna Bosorka na Po Prawnem Mistye, nay Prw sicze styata, Potem Pak zpalena bude.

Contra Magdalenam Görög Georgii condam Abdonik incolae Rossindelliensis relictam viduam deliberatum est.

Siquidem ex testium authenticatorum fassionibus et coram inclyto judicio interventis confrontationibus haud dubie apareret Magdalenam Görög Georgii condam Abdonik incolae Rossindelliensis relictam viduam circa annum adhuc 1692. in exercitio magiae communiter divulgatam, et a tempore illo diversis hominibus diversis in occasionibus ob interventas quaspiam disconvenientias comminatam ejusmodique comminationes paucos post dies effectus quoque periculossimos subsecutos fuisse, et quidem ubi ante annos adhuc circiter 40. cum Andrea Bernardics eotum adhuc in juvenili aetate constituto ob percussionem filii, filiaeque suae in pisis genitoris sui deprehensae tricas et contentiones quaspiam habuisset, ac post talismodi tricas eidem minata fuisset, easdemque minas misera pedis Bernardiciani subsecuta fuerit contractio, ita quidem, ut in praesens adhuc dum signum ejusdem contractionis gestaret, accedit et id, quid ubi ante annos circiter 7 Paulus Kopun vicinus ejusdem in horreo suo certum bufonem deprehendisset, eundem palo concussisset, palo transfixisset, et transfixum, paloque infixum ad saepes inter suam et dictae Abdonikianae domum existentes imposuisset, subsequentique statim nocte dicta Abdonikiana infectis sanguine tum vestibus suis, quam et lectis terniis, ex quibus linteamen in quo adhuc dum signa sanguinis aparebant, coram inclyto judicio productum fuerat, aegre decubuerit, occulum amiserit, quem etiam nurus ipsius sequenti immediate die ad Paulum Kopun

monstrandum portavit et subsequenter etiam ob interventam (uti vehementissime supponit) ejusdem bufonis concussionem ad mortem plane aegrota decubuerit, ac dein alio quoque occulo privata fuerit, post cujusmodi bufonis concussionem misera et inaudita praefati Pauli Kopun praescitum bufonem concutientis, et transfigentis sublocuta fuerat manuum contractio, ita quidem, ut nisi eadem Magdalena Görög a nemine quamvis requisita et per neminem vocata, dicti Pauli Kopun utroque jam occulo privata parietem ipsius palpitando domum accessisset, ejusque uxori ne ullum pro restituendo marito, quorsum eadem, ut pote sopornam ad certum divinatorem iter parabat, accederet, et ne inanes expensas sibi causaret, disuasit, suadendo, ut mariti sui manus jejuna duntaxat salva, et cremato deorsum ungeret, qui etiam post suasam, et in effectum deductam ejusmodi unctionem manuum, continuo pristinae restitutus est sanitati. Praeterea, quod continuo cum suspectis circa magiam personis conversationes suas habuerit, et vel maxime cum certa Germana in domo ipsius frequenter commorante, quidem occasione quadam cum filio Pauli Kopun, nescitur unde mota, mirum in modum contenderit, eundem increpuerit, eidemque varia quaeque objecerit, ob cujusmodi contentiones, increpationes, et objectiones idem filius Kopunianus eandem concussit, quae etiam eidem ob talem concussionem minabatur et post talismodi minas brevi tempore repentina morte, idque intra horas 24. ex hac vita sublatus est, ad cujusmodi actum ex eo etiam, quod ipsamet Magdalena Görög coram inclyto judicio formalia dicendo: – bolo sa mu snu newadit, recognovisset, ipsam quoque concurisse non obscure praesuponitur. Id quod eandem aggravat, quod in domo ipsius occasione perquisitionis domus suae judicialiter ordinatae variae herbae, unguenta, cera item et hujusmodi alia quaeque coram jure quoque producta, quin imo perperius, uti ex jurata fassione foelicis Magyarbély uberius apparet, ossa quoque tam humana, quam et alia in aqua macerata, reperta fuerint, quae omnia ad exercendam magiam et nocendum tam hominibus, quam et pecoribus per ipsam asservata fuisse, evidenter suponeretur, quae supra mentionata acta, et facta ipsius in unum concentrata, eo quoque accedente, quod quemadmodum vehementissimas exercitae formalis magiae contra saepefatam Magdalenam Görög praesumptiones inducerent, ita accederet publica totius possessionis Rossindell, eaque juratis publicis testimonialibus roborata, ac a multis retroactis annis constanter continuata magicae conversationis fama, ac praeconceptus omnium fere loci incolarum metus super inferendis, ne fors per eandem tam hominibus, quam et pecoribus damnis et detrimentis non modo adaequatam probam inducerent, verum et ipsam evidentiam criminis, quae quidem in ocultis cum primis criminibus (qualis et magia foret) haberi potest, sufficienter comprobarent. Hinc praeviis universis in unum concentratis et combinatis, ac effatis effectibus coram inclyto judicio jurata fide in capite ipsius facta probatis et authenticatis existentibus, non obstante eo, quid contra juratas testium fassiones praevio modo factas, universa negasset, crimen magiae contra eandem Magdalenam Görög Georgii olim Abdonik relictam viduam aperte deduci, et concludi. Ideo eandem per praemissa horrenda hominibus nocumenta inferentem, ac praecepta decalogi praevaricantem sui in demeritum, aliis vero in exemplum (praevia decolatione) uti manifestam sagam et personam maleficam rogo comburrendam decerni.

Ponewacz zeswedecztwy Pred Slawnim Prawom Pod Prisahu widaneho a ay Predstogiczeg[2] do Otczy Powedeneho zyawnese Preukazalo, že[3] tatože Görög Magda Abdonik Jura negdy obiwatele Rosindolskeho Pozustala wdowa escze Roku 1692 w bosorstwy yuš roshi-

rena bola a od czasu toho mnohim Lidem wrozlicznich[4] Prilezitostgach preneyake Zwady Neswornosty a ne Poradky sa chrozila a Po takey hrozby wseligake nebespeczne a škodliwe[5] weczy tim[6] ze lidem staly[7] se a yako tez y ale pred Stiriczazmy rokmy z Bernadicz Ondreyom wczil take Obiwatelem Rosindolskim, na ten czas Pak escze w Mladem weku Postawenim[8] z Pricziny teg ze by Sina a Czeru predgmenuwaneg Görög Magdy na chrachu Otcza sweho do Padnucze z Prutem nekolko razy bil uderil czo[9] taze Görög Magda dowedicze se welmy se chnewala a ztim ze Bernadicz Ondreyem[10] hrozne[11] se wadila a yeho Preklinala, a lala, ktery nemohuczi toze yey laty, a Preklinany trpety rekel ey ztimito Slowmy oškwarek czo tolko Layes, czo ona Slisicze od Powedala mu czekay budesty Pamatat oskwarka, yako y Po teg ze chrozbe w nekolko dnoch[12] dowelkeg Nemoczy upadel tak ze y nohy sa mu skrczily, ay do wczileyška Po teg ze hrozby[13] z Picziny teg ze escze yednu nohu zkrczenu ma Pamatku na Sobe nosy y take[14] ze[15] kdis ale Pred sedmy rokmy sused tey ze Görög Magdy menem Kopun Pawel w stodole Sweg neyaku[16] welku a strakawu Zabu bil by do Padel kteru tam do Padnucze, ze Stekem na konsenim Po hlawe uderil,[17] Oko ey wibil, ztim[18] Stekem Probodol,[19] atak Probodenu, a na Steke na srtczenu do Plota medczy swogim a teg že Görög[20] Magdy Domem Postaweneho Zastrczil[21] a tak strczenu swim chlapczom aby ztoho Steka ne utyekla waruwaty rozkazal ale wsaknicz meneg taze zaba ztoh[o] Steka[22] Precza enem utyekla yak Pak a kam[23] wedomo neny, dosczy ale na tem ze hnedky tu ze buducznu Nocz ta ista Görög Magda, zakrwawene magicze yak saty swe taky Podusky a Plachtu na Postele sweg w ktereg[24] Lezala (yako y taze Plachta na ktereg ešcze znameny krwy wideczne bily, Pred Slawnim Prawom Preukazana gest) hrozne dowelkeg Nemoczy upadla, oko stratila, ktere oko Newesta yeg na druhy den rano Predmenowaneho Suseda Kopun Paula Manzelky na ukazku[25] na dlane donesla, ktera ze Görög Magda Potemak zkrz udereny a zbity[26] teg ze zaby[27] yakosto y na silne o neg se domniwaty muže od Umor nezdrawa Lihala[28] kratky czas a ay na druhe take oko oslepla A Po ktereg žaby bitky a udereny mizernim[29] ane wipowedenim Spusobem tomuze Kopun Pawlowy,ktery tu zabu zbil, oko ey wibil a yu Probodol ruky se skrczily tak ze any kswim ustam ich donesty nemohel, a snad escze y do wczilagska ty ze swe ruky skrczene bi mal, yestly by ta ista Görög Magda aczkoliw newolana, a zkrz zadneho Prosena do domu Predepsaneho Kopun Paula yuš na oby dwe otczy Slepa y enem sczeny se lapagicze nebila Prisla a zeny yeho aby žadneho Lekara ktery by yeg Muza zličžil ne hledala (acz koliw yus tedy neyakemu Wesczeczowi[30] do Soporne sa strogila) a darobne utraty sobe aby nerobila radila, dawagicze radu aby Muza sweho ruky[31] Len[32] zla cznima Slinamy a Spalenim dole trela, kterj ay Potakey ke Konczu wsakniczmeneg zkrz ženu swu Priwedeneg rady, hnedky K Prwneysemu swemu zdrawy yest Priwedeny; y to take Procziwa neg se dosweczilo ze zdy ztakowima[33] osobamy ktere w bosorstwy Podezrene boly drzala, a Obozowany swe mala,[34] a nagwiczeg zneyaku Nemkinu, ktera čžastokrati wdome yey sa Pridrzala[35] yedneho czasu ze Sinem Kopun[36] yako y taze Nemkina Paulowim Zyakey Pricziny znamo neny horliwim, a newi Powedenim spusobem se wadila, yeho neslechetne Lala, wseliyake wetczy na otczy mu wi hadczuwala, Pro Kterey Zwadby ten ze Kopunow sin tu istu nemkinu[37] nekolko razi udereny se dopustil[38] ktera pro taku bitku[39] a udereny gemu se Pohrozila Pokterey hrozbe kratkem czasy nasli w usmrtyu, ato sicze 24. hodin ztohoto sweta zeytyi musel, kteremu newipowedemu a horliwemu skutku, yakosto smrty[40] Kopunoweho sina Predstogiczu Görög Magdu z Pricziny teg ze by y sama Pred Slawnim Prewem gakosto uznala bil reknucze bolo sa mu snu newadit, tez Priczinu bity snadno se

Powidati Muze y to take Proczy teyto Pred stogiczeg Pred Slawnim Prawem se wiswtlilo, ze czasu toho kdis Dum yeg zroskazu a zuridena Slawneho Prawa se Preopaczil, a wizituwal, tehdy tohoze czasu wdome yey naleznute bily w šeliyake Zeliny Masty Wosk a inse take Podezrene wetczy, ktere y Pred Slawnim Prawem Proukazani bily, any len Predepsane Wetczy nes predtim yak swedecztwyi Magyarbily Foelixa wiswetluge a dosweczuge take y Kosczy ak czlowecze tak y inakse[41] taynem miste wewody namoczene naleznute bily ktere vseczky Predepsane wetczy ne nainse Krom na bosorstwy a naublizenj[42] a uskodeny yak Lidem Taky howada skrzewanu držane a zach[43] bily[44] Znamenita[45] wecz gest, ktere Predmenowane yey skutky a weczy w yedno zhromazdene, a zlozene, to take ktomu Prilozicze ze od mnoho rokuw[46] a wseczkich obiwateluw osady rošindolskey czo y hodnowerne Predmenuwanu osad z Wisweczsenim swim[47] dosweuczuge[48] wbosorstwy i sdy Podazrena bila, bazen take e wšeczkich obiwatwluw zkrzewa kteru zaden[49] yu wniczem rozhnewaty, nyeyaky zaczinky snu mity, a any zowocza yey budto wzahrady anebo Winiczy yeg urodeneho trhaty a tobos esce yesty[50] dopustity se nesmel neb[51] koliw zaden eg to ne dopowedel ona wsakniczmeneg yestly kdo zowocze gey yedel dobre widela zekterich seczkych skutkow yeg yak Predepsano yest Spolu zhromazdenich,[52] zlozenich a Pred Slawnim Prawom skrz Prisahu na hlawe Pred Stoyiczeg tegto Görög Magdy zlozeney doswedcsenich, a Porwrzenich acz Koliw ona wseczky ty Predepsane swe zle skutky Pred Slawnim Prawom tagila ale wsakniczmeneg nicz ineho krom same bosorstwy Proczy tegto ze Görög Magdy wiswetlene gest Protoš ona[53] mnohim Lidem. w[54] rozlicznich Weczach Prehrozne skodliwa bila a Proczy desatoro Bozich Prikazanj skrz Predmenuwane swe zle skutky zohresila[55] se bo za Pokutu, insim Pak na Priklad yakosto Zyewnu Bosorku na Po Prawnem Mistye styata a Potemak z palena bude.

II.

s. d.

ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NEMECZ JÁNOS FELESÉGE CHLEBOVA ANNA ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: B: NÁJL Nagyszombat v. Processualia. Fasc. 14. N. 1.

Proczy Predstoiczey Anny Chlebowey skrz Slawne Prawo wipowedano yest. Spolu zlozicze Swetkuw Pred Slawnim Prawom Podtwrzenich, a na hlawu Anny Chlebowey Nemecz Jana Obiwatela Rossindolskeho Manzelky Prisahaiczich Wodluwany, weczy tez yak se staly dostateczne dosweczene, a wczeley osade Rosindelskey wihlasene biwse, Swetkowe take Zoczy Woczy yey Mluwicze a Predmenowane Weczy, a hrozby na oczy nahacznicze; Bar sicze taze Anna Chlebowa yak Sprawneho examinu wichasa, Skutek Bosorstwy, a zatraczene Zdyablom Porozumeny tayi, ktomu este y to czo proty ney dostateczne dosweczene yest, zadnim spusobem uznat nechtze; spolu zlozicze wsak nicz meney doswedczene prichody, Skutky ktomu tez zwadliwu, a wsetkim obiwatelom Rosindelskim tedaž obawanu, tey ze Anny Chlebowey obiczay, a Po hrozbe nasleduicze yak Mladich, tak take y starich Ludy nebrespeczne skrczeny a Nemoczy; Spriczin techdy yak Predmenowanich tak take

y nasleduiczich, menowana Anna Chlebowa Skutku Bosorstwy poskvrnena, yak yedna Bosorka trestyany zasluzila. Lebo doswedczene yest, Po Prwe, ze pred patnastmy rokmy Mesky dworsky, ktery w Meskem Hayi Anny Chlebowey Putnu dorubal, nasleduiczy hnet nocz mizerne naruku skrczeny, a tyasko zhoyeny bil. Podruhe ze pozatim Sin Krel Jura obiwatela Rosindelskeho, kdiž prascze ze dwora Anny Chlebowey zdruhima wihnal, a yey zdruhima se wismawal, yim sa pohrozila, ze sa yim Smich na Placz obraty, mizerne yest Skrczeny. Po tretye dosweczene yest y to ze Zagayecz Ondreyow, ynacz Panakow Sin, na nohy Nebrespeczne bol Skrczeny, tak ze na rozlicznich tyela sweho Mystach welke rany mal, skterich mu Wlasy trczaly, a kostyi mu wibrat mosely, kteremu hlapczowy Preto sa ona priczinu ukazala, ze po czeley Dyedine howorit smela, ze su to morowe rany, yak by ten chlapecz, wtich umret mosel. Po Stwrte ze po zwadye, kteru Anna Chlebowa, ze Zagayecz Ondreyom skrzewa zayate konye mela, mizerne ten ze Zagayecz Ondrey na nohy yest skrczeny, wkterey nemoczy dluzey zustawaicze, kdiz Hir, o Zlich Skutkow tey ze Anny Chlebowey po Dyedine rostel a Dyedinczane yu zdruhima Podezrenima Wrchnosty obzalowat stroyly, Znahla yest Zhoyeny, kdiz od menowaney Anny Chlebowey druha wtakey Weczy Podezrena Žena a to Basznak Katerina Winducze rowno Zagayecz Ondreyowy Prisla, a pod Pricžinu Pitanya chleba unyho biwse, nohise dotkla, a yeho tyesila, na druhy potem aneb na tretyi Den nalezite ksebe Prisel. Kteru kdyz Predmenuwaneho Krela Sin, Skrz Prespolnu yakusy Zenu hoyeny bil, a welkich bolestyach mizerne lezal, dyiwna yakasy koczka tam wlest widena bila, kdiž take hlapcza Radakowiczoweho (ktery potem yak palene Anny Chlebowey Zroskazu richtara zebral Skrczeny bol) Zena Prespolna, Spolu Biskupicz Martinowim Sinom, do Sczulaysku Skrczenim, a naweky žebrakom hoyla, a rekla ta že žena, wsak ony prindu, techdy prsly dwe czerne koczky, na dwere yakby nuter it chtely, kterim kdis taze žena premluwila, utyekly, a zas prisly prisly, od kud reczy, ktere Anna Chlebkowa a Mluwila yak Swetkowe dosweczuyu, ze to mosy bit wacza Bosorka ktera odroby, yako czo uroby, rowno na mizerny Staro menowanich hlapczow czilya. Y Daley Dora Prichel Krel Gyura Manzelka, bar sicze priczinu by newedyela, wsak nicz meney len do Domu Jamborkineho Prinducze, a tam se na ohnisczo Podeprucze, kdiz se Domow nawratila, hnet se po wsetkem tyele wisipana czitila, a as po wolakterem dny steho wileczit se mohla. Ze pak menowaney Anny Chlebowey W Dyedine wsetczy se baly, yakosto Zeny wbosorstwy obeczne Podezreney, stim se Zretedelne tez Preukazalo, ze w Dowa Kadowa Zinsima Zenamy na Uliczy stoiczy, ynacz od Jamborky Zdruhey Strany Uliczy yduczey, a Spatno laiczey zbawit se nemohla, krom reknucze: kdiz czlowek na Sebe kris uroby, zleho Ducha se neboyi, ne to takey Zeny. Po kterich reczach hnet yey yedna owcza uhinula, a na druhy zaž Dyen kdiž dwa Woly zdrawe, a czele na Pasu ysly, na Weczer brez chwostow domow se nawratily. Snajder Juliana za dwa penize Paleneho wizwericže[sic], kdis zaplatit nemohla, a Sama take Palene Predawat chtyela, skrz Anna Chlebowu yest naspominana a ochwadyana, a znahla mizerne yest Skrczena, aby ale na tuze Annu Chlebowu Priczinu dat nesmela, czasto kney us mizerney a Skrczeney nadhazala, a Spatno Mluwila, medzitim wolakim Spusobem teyze nemoczney se dotknucze, k Predeslemu Zdrawu nawrarila. Potem ysty Hayduch do obloka aneb do styeny ze Swanczaru zatnucze, hnet do tyaskey Nemoczy upadel, wkterey y mizerne Zemrel. Dosweczene yest y to, ze yednucz Spiwniczy Lanczariczowey yduczu, a odtad ukradenu Smotanku pod Fertusku nesiczu Annu Chlebowu Pinka Mihal obiwatel Rosindelsky napominal, preczo

to roby, techdy, a nasleduiczy hnet Dyen zamknute dwere,[56] biwse, Mleko po Zemy rozlate, a nadoby poprehacuwane nalezly, a to y daley tak nachazaly, Potem kdiž Krel Gyuro[57] Pry teyze piwniczky pozor dal, strach a nasilny sen nanho prinducze odeit mosel, na rano pak rozlate Mleko a nadoby poprehaczuwane yak Prettim nalezly. Ktere wise menowane weczy, a Skutky, tak mizerne, horliwe, nebrespeczne, a na mnohich do dnyeska, zostawaicze, skrczeny, a nemoczy[58] czo wicz y nasleduiczy Hayduchowa Smrt wyedno zlozicže: ktomu tež ze czeley osady Rosindelskey umisel Schwalnim Osady wisweczenim wilozena,yu obtyezuye,tak take y Strach wsetkich obiwateluw, ze zadny snu wolaky zaczatek Met nechtyel, a kdiz Zwolakim Zwadu neyaku mela kazdy se obawal reknucze zas wolakdo doskacze skterich wsetkich weczy Spolu zlozenich, dostateczne dosweczenich, a Pred Slawnim take Prawem skrz Swedkow Potwrzenich, nist nepanuicze Anny Chlebowey tayeny, zly Skutek Bosorsky, a Potayemne Sczertom Porozumeny, proty ney zretedelne sa Preukazuye, a Zawira. A Protož taze Anna Chlebowa, ktera tak mnoho Ludyi Strasliwe a mizerne Pokazila, Boske prikazany prestupila a zanist mela, yak zyawna Bosorka a Mrcha Zena na poprawnem Miste Styata, a potem Spalena bude.

Contra Annam Chlebova alias Jamborkam Joannis Nemecz inhabitatoris Rossindeliensis conthoralem.

Deliberatum est.

Combinatis testium coram jure authenticatorum et ad caput Annae Chlebova Joannis Nemecz inhabitatoris Rossindeliensis conthoralis deponentium fassionibus ac casibus et eventibus eatenus sufficienter probatis, et per totam possessionem Rossindel divulgatis et manifestis existentibus, praehabita quoque confrontatione et memoratorum casuum ac minarum intentarum dictae Annae Chlebova objectione, tametsi eadem, Anna Chlebova et ex ejusdem examine judiciario appareret objectum sibi eatenus crimen magiae ac damnabilis pacti cum daemone simpliciter negaret, quin imo quae omnino sufficienter suis in circumstantiis contra se probata existerent, nullatenus fateretur nihilominus tamen eventibus et casibus comprobatis in unum concentratis, rugosa Anna Chlebova et universis inhabitatoribus Rossindeliensibus plene formidanda consuetudine accedente, ac praecedentibus minis diversarum personarum tam juvenum quam senium periculosis contracturis subsequentibus dictam Annam Chlebova crimine magie implicitam, ac rationibus et motivis tum praemissis tum subsequentibus quae talem puniendam venire. Probatum enim est ante annos circiter 15. spanum civitatis personam Annae Chlebova in silva civitatis concutientem ex vindicta ejusdem sequenti statim nocte miserabiliter contractum ac difficulter restitutum fuisse, filium Georgii Krel inhabitatoris Rossindeliensis subsequente ex occasione dispulsorum nefrendum per eam Annam Chlebovam eatenus iritatam ac puerorum risum in lachrimas convertandam minitatem miserabili contraxisse. Item alterius pueri Andreae Zagajecz alias Panak periculosa sane pedum contractis ac in diversis corporis partibus plagae et vulnera, ex quibus certi pili prosteterunt, ac ossicula extrahi debuerunt, cujus pueri constitutionis, ex eo etiam se authorem Anna Chlebowa insinuavit, quod palam in possessione Rossindel eloqui non dubitaverit vulnera illa esse epidemica, tanquam puerum ex iis necessario moriendum esse ulterius post contentionem Andreae Zagajecz intuitu dimittendorum aquorum cum eadem Anna Chlebova miserabilis sapiebatur pedum contractio, quam diutius perferendo Andreas Zagajecz ac de maleficiis Annae Chlebova fama crepente ex pagensibus eandem cum interessatis jam jam jurisdictionii

suae deferre parantibus repentina facta est pedum restitutio, dum videlicet a dicta Anna Chlebova altera de eodem crimine suspecta mulier Catharina quippe Basznak prodeundo directe ad Andream Zagajecz transiisset, ac sub pretextu petendi panis apud eundem constituta pedem tetigisset, ac eundem Andream Zagajecz bene sperare jussisset, consequenter die subsequenti et 8. in integrum restitutus fuisset. Item dum praememoratus puer Klelovicsianus per extraneam quandam foeminam de miserabili contractura curaretur, ac ingentibus doloribus miserabiliter decumberet, mirabilis quidam cattus studiose illorsum subintrare visus est, quin imo ubi alter puer Radakovicsianus post confiscatum et per parentem suum Joseph Radakovics ex mandato judicis ablatum crematum Anna Chlebova similiter cum Martini Biszkupics filio in hodiernam usque diem contracto et perpetuo mendico per quandam aeque extraneam curaretur praevia asserente eadem foemina extranea, quod se jam noctu ostendent et comparebant, duo nigri catti plane portam cubiculi accessissent ac portae se appediantes subintrare contendissent, qui per dictam foeminam interrogati qui nam essent, tandem fugati identidem comparuerunt unde dictum illud, quod Anna Chlebova juxta testimonia juratorum testium: – To mosy bit wacža Bosorka ktera odroby, gako czo uroby directi in miserabilem statum dictorum puerorum collimaret. Ultro Dorothea Prichel Georgii Hrel conthoralis esto authorem nesciret, nihilominus tamen dum Jamborkianae domum accessisset, et se foco modicum apodicisset domum redux toto corpore postulatam se deprehendit, ac post aliquo nonnisi dies restitui voluit. Communis omnium metus cum toties dicta Anna Chlebova tanquam alioquin in crimine magiae vulgariter infami apperte prodiit, cum relicta Kadova certa occasione cum aliis honestis mulieribus in platea constituta ab Anna Chlebova ad se et socias ex adverso plateae veniente, rigante, et increpante se secus liberari non posse publice declaravit, aliis mulieribus jam dilapsis formalia dicendo: – Kdiž cžlowek na sebe Križ uroby Zleho Ducha se nebogy, neto takoweg żeny, quo super praeter amissam unam ovim[!] sequentium dierum una, dum sani et integri boves sui duo ad pascuum ivissent, vesperi sine caude rediverunt. Julianna Snajder pro duobus denariis crematum mutuans tum dictos duos denarios solvere non potuisset, ac simul etiam sola crematum vendere voluisset, per Annam Chlebova multum defortata miserabilem aeque contractum instantanee accepit, ac ne se Annam videlicet Chlebova authorem contracturae dicere praesumerent iteratis vicibus, miseram contractam accedendo, cum imprecacionibus loqui probata est, interim contractam quodam modo tangendo similiter restituit, demum ubi certus hajdo ordinis pedestris Hungarici per eandem possessionem ad servitium Suae Maiestatis statutus, fenestram aut murum dictae Annae Chlebova [– – –] sicuisset, illico in gravem inciderit infirmitatem et idem miserabiliter etiam interierit. Denique dum occasione certa ex cellariollo Lancsaricsiano abindeque cum furtim accepto, ac infra antipendium abscondito flore lactis eadem Anna Chlebova exiens per Michaelem Pinka inhabitatorem aeque Rossindeliensis visa, cur alienum lac acciperet monita fuisset, totum et subsequenti statim die obseratis ejusdem cellariolli foribus, fenestraque aut foramine nullo ad id cellariolum existente, lac inibi asservari solitum undiquaque per terram diffusum, instrumenta qui subversa inventa sint, et sic iteratis vicibus id ipsum practicando, quartum demum vice dum Georgius Krel ad cellariollum id eo fine vigilasset, perculsus timore ac somno grati violente pressus recedere debuisset, identidem subsequenti mane tam instrumenta disjecta, quam et lac undiquaque ut ante diffusum repertam exstiterit. Quae supra mentionata acta et facta, tam miserabiles, horrendae, peri-

culosae, quae quod in occultis cum primis criminibus qualis et magia foret haberi potest, et in pluribus in hodiernum usque diem apparentes contracturae, imo subsecuta mors hajdonis in unum combinata quemadmodum vehementissimas exercitae formalis magiae contra saepefatam Annam Chlebova praesumptiones inducerent, ita accederet publica possessionis Rossindely eaque juratis publicis testimonialibus roborata, ac a multis retroactis annis constanter continuata magicae conversationis fama, ac praeconceptus omnium fere loci incolarum super inferendis nefors per eandem tam hominibus, quam et pecoribus damnis et detrimentis metus non modo adaequatam probam inducerent, verum et ipsam evidentiam criminis quae quidem in oculis cumprimis criminibus qualis et magia foret, haberi potest, sufficienter comprobarent. Quibus universis concentratis ac effectibus coram probatis authenticatis existentibus crimen magiae, ac pactum implicitum cum daemone non obstante ejusdem Annae Chlebova negativa contra eandem apperta deduci et concludi. Ideo eandem per praemissa hominibus horrenda nocumenta inferentem et praecepta decalogi praevaricantem manifestam sagam et maleficam praevia decollatione rogo comburendam decerni.

III.

1744. február 28.

ÍTÉLET NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NEMECZ JÁNOS FELESÉGE CHLEBOVA ANNA ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: B: NÁJL Nagyszombat v. Processualia. Fasc. 14. N. 1.

Sententia contra Jamborkianam Latino-Slavonica.
Die 28. Februarii, 1744 effectui mancipatae consequenter eaedem executae
Proty Jamborky
Dokonano yest

Spolu zlozicze Swetkuw Pred Slawnim Prawom Podtwrzenich[58/a] a na hlawu Anni Chlebowey, Nemecz Jana obiwatela Rossindelskeho Manzelky, Prisahaiczich wodlowany; weczy tez yak se staly dostateczne dosueczene, a wczeley osade Rosindolskey wihlasene,[59] biwse; Swetkow take zoczy woczy gey Mluwicze Predmenowane[60] Weczy a Hrozby na oczy nahazuicze: Bar sicze taze Anna Chlebowa, yak sprawneho Examinu wichasa, Skutek Bosorstwy, a Zatraczene s[61] Diablom porozumeny tayi[62] ktomu este y to, czo proty neg dostateczne dosweczene yest, zadnim spusobem uznat nechtze, spolu zlozicze wsak nicz meney doswedczene Prichody, a Skutky ktomu tez[63] zwadliwu a wsetkim obiwatelom Rosindolskim tedaz obawanu[64] teyze Anni Chlenbowey obiczay, a Po Hrozbe[65] nasleduicze yak Maldich tak take y Starich Ludy nebrespeczne, Skrczeny; a nemoczy[66] Spriczin techdy yak Predmenowanich tak take y nasleduiczich menuwana Anna Chlebowa Skutku Bosorstwy Poskwrnena, yak yedna Bosorka trestany zasluzila. Lebo dosweczene yest co ze pred Patnastmy rokmy Mesky dworsky, ktery Putugu whay Meskem Anny chlebowey [– – –] doseka, nasleduiczy hnet nocz mizerne, Skrczeny,na ruku,a tyasko zhoye-

ny bil. 2-do[67] ze pozatim sin Krel Gyura obiwatela Rosindelskeho, kdiz prascze ze dwora Anni Chlebowey zdruhima wihnal, a yey sa zdruhima Smal sa pohrozila, že sa ym Smjch na Placz obraty, mizerne yest Skrczeny. 3 tio dosweczene yest y to, ze Zagayecz Ondreyow, ynacz Panakow Sin, na Nohy nebrespeczne bol Skrczeny, tak ze na rozlicznich tyela sweho Mystach welke rany mal, Skterich mu Wlasy trczžaly, a kostyi mu wibirat mosely, kteremu Hlapczowy Preto sa ona priczinu ukazala, ze poczeley Dyedine howorit smela, zesu to morowe rany yak by ten chlapecz wtich umret mosel. 4 tio ze po zwadye, kteru Anna Chlebowa ze[67/a] Zagayecz Ondreyom Skrzewa Zagate konye mela, mizerne ten ze Zagayecz Ondrey na nohy yest skrczeny, wkterey nemoczy dluzey zustawaicze kdiz chir o zlich skutkow tey ze Anny Chleboy[sic][68] po Dyedine rošsel[69] a Dyedinczane yu zdruhima podezrena Wrchnosty obžalowat strogly, Znahla yest zhoyeny, kdiz od menowaney Anny Chlebowy druha wtakey Weczy podezrena Zena[70] ato Basnak Katerina winducze, rowno Zagayecz Ondreyowy Prisla a pod priczinu pitany a chleba unyho unyho biwse,nohyse dotkla, a geho tyesila, na druhy Potem aneb na tretyi Den naležite ksebe prišel. Item kdiz predmenowaneho Krela sina skrz Prespolnu yakusy Ženu hoyeny bil, a welkich bolestyach mizerne ležal dyiwna[71] yakasi kocžka tam wlest widena bila; kdiž take Hlapcza[72] Radakowiczowho (ktery potem yak Palene Anni Chlebowey Zroskazu richtara sweho zebral, Skrczeny bil[73]) Zena Prespolna spolu[74] Biskupicz Martinowim Sinom do Sczulaysku skrczenim naweky[75] Zebrakom, hoyla, a rekla, taze zena wsak ony prindu[76] techdy prisly dwe czerne kocžky na dwere yak by nuter it chtely, kterim kdiž taže žena premluwila,utekly, a zas prisly,[77] od kud recžy ty[78] ktere Anna Chlebowa Mluwila, yak swetkowe dosweczuyu ze to mosy bit wacza Bosorka ktera odroby, yako czo Uroby, rowno na mizerny staw menowanich Hlapczow czilya. Y daley Dora Prichet, Krel Dyura manželka,bar sicze Priczjnu by newedyela, wsak nicz meney[79] len[80] do domu Jamborkineho prinducze a tam se na ohniscžo podeprucze kdiz se Domow nawratila, hnet se po wsetkem tyele wisipana czitila, a až po wolakterem dny steho wilecžit se mohla. Že pak menowaney Anni Chlebowey wdedinye[81] wšetczy se baly, yakosto Ženy wbosorstwy obeczne podezreney, stim se zretedlne[82] tež preukazalo že wdowa Kadowa zinšima ženamy na uliczy Stoiczy, ynacz od Jamborky zdruhey strany uliczy yduczey, a spatno laiczey[83] zbawit sa nemohla krom reknucze:[84] kdiž cžlowek na Sebe kris uroby, zleho ducha se neboyi, ne to takey Ženy. Po[85] kterich recžach Hnet yey gedna owcza uhinula, a na druhi zas dyen kdiž dwa woly zdrawe a czele na pasu ysly na wecžer brez chwostow domow se nawratily. Snajder Juliana za dwa penize paleneho wizwericze[86] kdiz zaplatit nemohla a sama take palene predawat chtyela, skrz Annu Chlebowu yest napominana a odwadyana a znahla mizerne yest Skrcžena, a aby na tuže Annu Chlebowu pricžinu dat nesmela, cžasto kney us mizerney a skrcženey nadhaczala, a Spatno mluwila, meditim wolakim spusobem teyže nemoczney[87] sa[88] dotknucze k predeslemu zdrawu nawratila. Potem ysty Hayduch skrz osadu na Sluzbu kralowsku ustanoweny do obloka anebo do steny ze Swancžaru zatnucze hnet do tyaskey nemoczy upadel, wkterey y mizerne zemrel. Dosweczene yest y to že yednucz spiwniczy Lanczariczowey yduczu a odtud ukradenu Smatanku pod Fertusku nesiczu[89] Annu Chlebowu Pinka Mihal obiwatel Rosindelski[90] napominal precžo to roby techdy, a nasleduiczy hnet dyen, zamknute dwere a oblok, y dyiry pozatkawane[sic] biwse mleko po zemy rozlate a nadoby po prehaczuwane na lezly, a to y daley tak nachazaly, Potom kdiž Krel Gyuro pry teyze piwniczky pozor dal, Strach a nasilny Sen nany-

ho prinducze odeit mosel na rano pak rozlate Mleko[91] a Nadoby[92] poprehaczuwane yak Prettim nalezly ktere wise meno wane weczy a Skutky, tak mizerne, horliwe, nebespečzne i na mnohich do dnyeska zostawaicze Skrczeny[93] nemoczy a Contractury, čžo wicz y nasleduiczy Hayduchowa smrt, wyedno zložicze, ktomu tez že czeley osady Rosindelskey uwidel Schwalnima osady wiswedczenim wiložena, yu obtyezuye tak take y strach wšetkich obiwateluw ze[94] zadny[95] snu wolaky začžatek met nechtyel, a kdiž[96] zwolakim zwadu neyaku mela kazdi se obawal reknucze[97] zas wolakdo do[98] skacze.[99] skterich[100] wsetkich weczy spolu zlozenich, dostatečzne doswedčzenich a pred Slawnim take Prawem skrz Swetkow potwrzenich; ništ nepatruicze Anny Chlebowey tayeny, zly Skutek Bosorky a potagemne Sczertom porozumeny Proty ney sretedlne sa preukazuye a za wira[101] taž A protoy Anna Chlebowa[101/a] ktera tak mnoho[101/b] Ludi strach stražliwich. Ludy Strasliwe[102] a mizerne pokazila a Boske prikazany prestupila a za ništ mela, gak Zyawna Bosorka, a Mrcha Žena[103] na[104] poprawnem Myste[105] styata, a potem Spalena bude.

IV.

s. d.

KKOZUM SZOLGÁJÁNAK ESKÜJE ÉS VALLOMÁSA

Ja N. Prisacham: že to čžo kolwek, Pred Slawnim Prawom sem Powedal a[106] Proczy tegto Jamborky i Abdoniczky[107] Wiznal a ne Prehladigicze na bazen, na chnew na Škodu, na mog wlastny chosen any na Žadnu yakukolwek Pričzinu to wšeczko že ye tak anye inač čžoy daley doswečžugem[107] a Potwrzugem a tak my Pan Buch Pomachay a na Krestyanska Wira Circa Jamborkam.

1. Casus cum Spano Vepy.
2. Minae contra pueros 10 nefrendes dispellentes ubi Georgii Krall filius contracturam accepit.
3. Zagajecz ubi cum eadem contendisset intuitu dimittendorum equorum, ipsiusque subsecuta pedis contractio et restitutio.
4. Pueri Zagayecziani pedum contractio, ac vulnerum constitutio, ex iisdem pilorum prostatio et trium ossiculorum extractio.
5. Dum uxor inhabitatoris Letovanecz dictae Jamborkae de morbo dicti pueri Zagajecz retulisset, dixerit eadem Jamborka vulnera illa esse epidemica.
6. Eadem Jamborka occasione captuare suae dixit illa debet esse major saga quae sanat, quam quae destruat.
7. Ubi puer Kralianus per Majthiniensem certam foeminam curatus fuisset eotum cattus quidam comparuit, et puer idem dolores in umeros senserit.
8. Ubi Radakovicsianus puer et Martini Biszkupics per foeminam Farkashidensem curati fuissent noctu duo catti clamantes compareruerunt, ac ubi curatrix e cubiculo exivisset, iidem catti aufugerunt. Frequentis attamen comparantes acclamavit autem eadem curatrix dictos cattos his verbis: – uakšte sa Kočžky yakeste bile anebo čžirne Kočžka Pičžicz, propter eadem curatrix praedixit qui pueris his causa sunt, eosdem comparituros.

9. Certa foemina dum ad domum Jamborkianam venisset semet repudiasset, abinde redux varias [– –] sturas in corpore suo accepit.

10. Relicta Kadova certa occasione dum cum Jamborkiana quod herbam urticae contendisset, eidem minata fuisset [– – –], eadem Kadova dixit Jamborkianae: – si homo crucem supra se format talem diabolum non timet facere talem foeminam ab eademque [– – –] foeminae abiverunt unica Kadova remansit, cujus foeminae post unam aut duas septimanas boves dum ad sylvam pulsi fuissent, vesperi jam absque caudis domum redierunt, et etiam una ovis eidem crepuit.

11. Dum contra prohibitionem communitatis crematum vendidisset et medio exmissi Radakovics id confiscatum fuisset, expost in quadragesima ejusdem Radakovics filius pro cremato ivisset ac dum penes domum ejusdem Jamborkianae ivisset, accidit ipsi, quasi apoplaxia tactus fuisset, et diu etiam decubuisset.

12. Julianna Snajder Georgii Szucsek conthoralis dum ab eadem Jamborka pro denariis duobus crematum emisset, persolvereque in restanti inposuisset, ac expost pro iisdem eadem Jamborka venisset et nec tunc persolvere potuisset, ac nisi demum eidem transmisisset, vesperi post abitum ejusdem Jamborkianae eidem Snajderianae manus contractae sint, quae nec sola comedere potuit, deinde ipsamet Jamborkiana non invita ad ipsam comparuit, dicens eadem hoc diceret quod sit causa hujus contracturae.

13. Ex cellario acceptus per Jamborkianam flos lactis.

14. Consuetudo cum aliis contentionum.

V.

1744. február 8., Rózsavölgy

RÓZSAVÖLGY TANÚSÍTVÁNYA ARRÓL, HOGY ABDONIKNÉ ÉS JÁMBORNÉ BOSZORKÁNYOK

Attestatum possessionis Rossindely

My Rychtar a Prisažny Konssalle Ossady Rosindella w znamost čžinime že biwsse od Slawneho Magistratu nassiho zeptany zdaliž stara Abdoniczka ay Jamborka wobecznem Podezreny, straniwa bosorstwy w Rossindolle bily a gak dawno. Proto wisweczugeme, Pod swim hodnowernim swedomim y ze wsseczku Obczu. Ze Abdoniczka Magda esste Pred hajstrowu wognu až dosawad u nas wobecztnem Podezreny skrzewa bosorstwy bila. Jamborka Pak od toho čžasu, gak geho Milost Pan Poizuch[?] Pod Mistrem, a w w Kristu Panu zesnuly Peter vepy dworskim bily. Tim spusobem u nas wobecznem Podezreny, skrze bosorstwy bila. A že taketo chiry od Predymenowanich dwuch Ossobach nasseg Ossadte bilj. Z timto nassim Pismem uznawame a Pezaty Obeczny Potwrzugeme. Datum w Rossindelle. Die 8. Febr[uarii], 1744.

Richtar Jano Biskupicz
Conssale: Ferencz Šnagder
Imre Lanczaricz
Jano Czecz

Martyn Petrllenicz
Y wsseczka Podctiwa Obecz
P. H.[108]

VI.

KOPUN PÁL ÉS A TÖBBI TANÚ ESKÜJE

Juramentum.

Famulus Kopunianus juravit in capite nurus Abdonikiane.

In felix etc. že[109] loneyssiho roku cžasu obiracžky, kdiž mogemu gazdowy Kopunowy recženemu w Pressowne Abdoniczkineg sem Pressowal techdy wtegze Pressowne wgedneg Putenky Kosty we wode gako z chnoga cžerweneg sem nassel medczy kterima Pisscžele gako ss cžloweka sem Poznal, krom toho gako ss cžloweka wrchnu cžapku, zhlawy a spodnu sskranu tež ss czloweka[110] cžarku[111] na sebe magiczu widet a poznat, samy zdalo medzy kterima y ynsse wsseligake kosty sem widel ale Poznat sem nemohel takmy Pan Buch Pomahay a ma kresztyanska wira

In capite juraverunt omnes testes: Ja N. Prisaham Panu Bohu wssemohuczimu etc. že ga cžo Kolwek Pred Slawnim Prawom Protyy[112] Abdoniczky Magdy[113] do wcžilagšku[114] ato[115] wššetko že tak gest sem wiznala ne Prehladagicze na chnew[116] na bazen na mug wlastny chosen any na žadnu yinssy Pricžinu gedgine[117] sprawedliwost gest a gak se stalo sem wipowedel a tak my Pan Buch Pomahay a ma Kresztyanska wira.

cžokolwek sem wiznal ne Prehledagicze na znamost na chnew namug wlastny chosen a[118] nanigaku yinšsy Pricžinu gedjne Sprewedliwost[119] tak[120] my Pan Buch pomahay[121] Dobry den W[elko] M[ožnh] Winšuyem a služby moge offerugem. Strany wčerayšiho psanj žei Mižadosth bjch welmj rad urobil než ponewadcz mj mug Pan Tat m lasku Mogu Sinowsku oderatitj od neho, azda Pozaytrešek budem sa mocy odtrhnut naslužbu W[elko] M[ožneho]. Azda žada W[elko] M[ožnh] Swedomj wolagake odemna, ga dokawadz krjwdy[122] wolagakey nemam os Swogich Farniku, Swedoma dat zdomu nemože[m], nebo taškogest človekowj nadušu druheho smert wzat, az ga budem citjt rech y krjwdu od njch tak tez Smel[e] Slawnj Magistrat Mesta Kralowskeho pohledawatj budem. Zjnššim Spusobem, ya anj nesmjm anj nemožem sa puščat dotakowjch weczj Swetskjch, abjch od swogeg wrchnosty strafanh nebjl. Meczitim W[elko] M[možneho] Panu Bohu poručam. Datum 27 prasentis Služebnjk Poniženj 1694 Martinkovjcz Ferencz Farar Rošindolskj mp.

Memoriale juramenti

Keby se to yidlo ktere gi na ušitek yim ne prišlo abi[123] na krv szlu sa obratyilo To povetry morove bolo ktere ušivaju. Abi Tyašobna sina ne mohla porogit, Abi Ten statek kterj magu na gegich rod ne prišel. abi Ta zem na ktereg chodja gich posmrtj neprijala Ita sem?

VII.

1743. szeptember 27., Nagyszombat

VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

AZ IRAT: B: NÁJL Nagyszombat v. Processualia. Fasc. 14. N. 1.

Notanda

Circa Abdonikianam aggravant sequentia

1. Pessima et continua fama vulgus de sortilegiis et magicis artibus.
2. Erat jam eatenus captiva in anno 1692. aliis concrematis dimissa est citra sui emendationem.
3. Continui et diversi casus interitus vicinorum pecorum.
4. Minae diversae in effectum periculosum erumpentes.
5. Pes vicini quodpiam fusum transiliens, miserabiliter deficiens.
6. Vana vicini nimium exhausta tandem crepuit et hac pono occasione.
7. Buffo deprehensus, vastatus, et exoculatus, totam metamorphosim in foemina reliquit, quia occulum nullo [– – –] vel percussione eadem die et tempore amisit.
8. Buffo conquassatus mulierem aegrotantem reliquit 7 septimanis altero [– – –] oculo clauso etc.
9. Nemini de tam enormi dolore conquerebatur quia quilibet innocens excusso vel eruto oculo fecisset.
10. Recte oculus portatus est per nurum similium faeminae, ad domum ubi buffo percussus est, cur id [– – –] aliorsum.
11. Buffo palo infixus disparuit, quod naturale non est.
12. Vindicta eatenus in his contracto, qui buffonem percussit.
13. Remedium testimoniis impeditum, ea quando loca illuc venire posuit alias [– – –]
14. Suasio remedii.
15. [– – –] restituo.
16. Conversatio cum malefamis, certa Germanica foemina etc.
17. Ex eadem domo cuius terribilis mors filii, ac quinam filii? Famulus etc. etc.

Jamborka

Fama communis	metus populi
Casus Vepianus.	fama continua
casus Panachianus	mors filii etc.
	etc.
casus pueri ejusdem	conversatio cum etc. casus hajdonis
negativa [– – –] probam	
altera peior est quae [– – –]	sufficentem
[– – –] filius	De restitutione Koponio

Contra nurum
conversatio cum socero continua etc.
Item cum illa Germana
Item cum aliqua circa socrum observarit, cur non revelavit, ossa humana reperta etc.
Minae contra Kopon [– – –]
[– –]itio Seni Felicis.
restitutio ejusdem
Ad caput jurant ipsi
Fama mala
Cur iveris ad Panak a Jamborkiana?
nonne ut ipsum restituas? Sub praetextu
Scis artem magicam?
quis te docuit? Artem magicam
alia foemina? vel ipse diabolus? quibus nocuisti
quomodo? Minata cum pressio pollicum
funiculatio
attractio
NB. Kajtar N. 15.

Siquidem ex actis processualibus Catharinam Basznak Andream Panak confractam, ex consilio cum Jamborka consors facto audivisse, eundemque tetigisse ac ex talismodi factione statim convaluisse manifeste eveniret, per consequens media probari gravari conspiceretque ideo ad eliciendam rei veritatem juxta postulatum fiscale ad puncta interrogatoria per fiscalem juri equleo subjici.

Siquidem ex actis processualibus evinceretur Catharinam Basznak ex domo Jamborkiana exivisse, consequenter cum eadem tanquam de crimine magiae famosam et suspectam conservatam fuisse, directe porro a Jamborkiana, ad Andream Panak in pedibus malo affectum transiisset eundemque praetextu se elloquendo, blandiendo et pedes ejusdem tangendo bene sperare jussisset, qui Andreas Panak continuo se melius sentiendo. In tertium diem sanus et expeditus ambulasset adstans porro N. N. abinde ad alteram aeque suspectam senem Abdonikianam ivisset haec tamen omnia confiteri declinaret interim vero combinatis temporis, quo delatio et accusatio per incolas Rossindelienses parabatur, et plurium personarum in pedibus, manibus contracturae intervenissent, circumstantiis violenter praesumeretur, dictam adstantem cum Jamborkiana correspondendo, ex metu delationis Andream Panak restituisse, hinc praeviis ex rationibus media proba de criminis magiae, dictam N. N. gravari, adeoque juxta puncta interrogatoria super praemissis formata, ad equleum adjudicari.

VIII.

s. d.

A BASZNAK KATALIN ELLENI ÍTÉLET FOGALMAZVÁNYA

Contra Catharina Bašnak Pastorissam do Konawássa.

Ponewacž zkrz Swetkow wiswecženo gest, že Basznak Caterina z Domu Jamborkineho by bola wiššla, a snu gako sšto w Bosorstwy wihlasenu a Podezrenu bise bola towariššila, rowno pak od Jamborky ku Andrašš Panakowy gakoššto na nohu swu[124] pokazenemu by bola Pregššla, a geho oslowila,[125] tež nohy geho dotikala, a dobre duffany mu slibila, ktery Panak Ondreg hnedky se lepššy cžitil, yna treczy den zdrawy chodil, Predstogiczy pak Catharina Bassnak od neho ku druheg tež Podezreneg togest Abdoniczky by bola yšla, tyto ale to[126] wššetky skutky swe wiznat by nechtgela, mezitim zrownawagicze Priczžiny cžasu, wkterem žaloba zkrz obiwateluw Roššindelskich se chistala, a na[127] mnohich Lyduw na nohach a rukach skrczliwost by bola doššla zretedlne se doswecžuge Basznak Katerinu z Jamborku Porozmumeny myty a z Bazny obžaluwana Panak Ondrega ku Pewnemu zdrawy dowedeny; Protož spicžin tich w Bosorstwy Podezrena biwšše wedla Punctow zkrz Fiskusa meskeho predloženich ku wigeweny tichto a ginššich skutku mucžena bude.

s. d.

Ponewacz tato Predstogiczy Maria Huszany Abdonik Jura obiwatele rošindolskeho Manzelka w bosorstwy obsaluwana a do Arestu Polozena biwše naywicz wtem hrysobnyczenu bila že sud slawny Prawni ona zpodezrenimy osobamy totisto Magdalenu Görög, negdy Yura Abdonika Manželku[128] wdowu [– – –] a swekrusu swogu Kusy Pres polnu nemeczku zenu Towaristwy[129] drzicze Podezrena bi bila[130] Preczo y weliku bazen obiwateli Rošindolsky budto yey, aneb Dyetom yeg wneczem uškodeni maly, krom teho y to že[131] pr domegeg cžlowecže kosty a ni se na Leznute bily[132] a že cžasu toho kdiš Dum geg zrozkazu Slawneho Prawa bil Pregtaczeny; sem i tam behagicze wseliyake[133] kašw nadoby wichiticze bi bila rozbila, susedowy swemu Kopun Janowy že by se hrozila bila a nadnchi pak Den po wisirane Domu yey horliwim a diwnim spusobem Pokrczeny biwše Pacholek Kopunow; welmy welike a spatne na nohy swe rany dostal ktere ay Po Exameni Slawneho Prawa[134] Nadruhy Den hnetky stuže Nocz[135] tež diwnim spusobem[136] Pewnwmu zdrawy swemu bil Priwedeny Prektere Pricziny zkrz Fiskusa Maskeho Predložene gy zkrz Swedkuw hodnowerne dosweczene tatože Predstogicza Huszany Maria zuridena Slawneho Prawa K wiyaweny tichto a insich skutkuw wedle Punctow sobe Prichozenich[137] Muczena bude tak že y na druhy den swogu wladu chodit mohel.

IX.

1744. január 14., [Nagyszombat]

ÍTÉLET HUSANY MÁRIA ÉS BASZNAK KATALIN ELLEN

Sententiae contra nurum Abdonikianam Mariam Husany providi Georgii Abdonik conthoralem et Catharinam Basznak aeque inhabitricem Rossindeliensem, earundemque torturale examen die 14. Januarii anno 1744 factum.

Deliberatum est

Cum hicce personaliter adstans Maria Haszany providi Georgii Abdonik incolae Rossindeliensis consors circa crimen magiae delata et incarcerata plurimum [– – –] gravaretur, ac quod cum suspectis eatenus personis, Magdalena quippe Görögh, Georgii condam Abdonik aeque incolae Rossindeliensis vidua, et alia quadam foemina Germanica extranea diutius conversando adeo suspectam se reddidisset, quod justum etiam metum eidem, vel pueris ipsius quoque modo nocendi habuissent incolae, quod praeterea ossa humana ac alia diversa in domo ejusdem reperta fuissent; hinc inde cursitando quaedam instrumenta suripiendo confregisset, vicino suo Joanni Hopum minata fuisset, subsequentique, post peractam videlicet investigationem die, horrenda contractura cum inversione ossium et articulorum in famulo Hopuniano intervenisset, ac ex eadem contractura gravia nimium vulnera accepisset idemque famulus post peractum judiciale examen, et confrontationem judiciariam sequenti immediate nocte mirum in modum restitutus esset, unde his et aliis fiscaliter allatis probis, praehabita etiam testium eatenus authenticatam confrontatione, et ad caput adstantis incattae super praeviis actibus juramenti depositione dictam Mariam Haszany media proba judicialiter onerari, per consequens ad eliciendum tum respectu actuum praemissorum, tum aliorum, praeviam confessionem juxta interrogatoria puncta ad quaestionem torturalem adjudiciari. Cum autem praesciptam contra Catharina Haszany in adjudicatis sibi tribus tormendi gradibus substitisset, et neque contra se nec contra alias magiam exercenses ullo modo fassa fuisset. Idcirco eandem ab ultronea impetitione fiscalis pro hac vice judicialiter absolvi, et liberam pronuntiari.

Contra Catharinam Basznak

Deliberatum est.

Siquidem ex actis processualibus evinceretur Catharinam Basznak ex domo Jamborkiana exivisse consequenter cum eadem tanquam de crimine magiae famossam et suspectam conversatam fuisse, directe porro a Jamborkiana, ad Andream Panak in pedibus malo affectum transiisset, eundemque praetextuose alloquendo, blandiendo, et pedes ejusdem tangendo, bene sperare jussisset, qui Andreas Panak continuo se melius sentiendo, in tertium diem sanus et expeditus ambulasset adstans porro Catharina Basznak abinde ad alteram aeque suspectam senem Abdonikianam ivisset, haec tamen omnia confiteri declinaret, interim vero combinatis temporis, quo delatio et accusatio per incolas Rossindelienses parabatur, et plurium personarum in pedibus, manibus contracturae intervenissent, circumstantiis violenter praesummeretur, dictam adstantem cum Jamborkiana correspodendo, ex metu delationis Andream Panak, restituisse. Hinc praeviis ex rationibus media proba de complicitate criminis magiae dictam Catharinam Basznak gravari, adeoque juxta puncta

interrogatoria super praemissis formata, ad equleum adjudicari. Quedam in funiculatione sibi judicialiter adinventa quamvis nonnulla contra Jamborkam fateri cepisset coram [– – –] attamen judicio constituta iterato invocasset, quia tamen apud omnes incolas possessionis Rossindelly in exertio magiae obhabitando etiam cum Jamborka conversationem suspecta foret. Idcirco ad tollendam ulteriorem praedictorum incolarum suspicionem, tum ex eadem, tum vero et aliis civitatis Possonibus accepta quoque civitate et eius territorio in perpetuum relegandam decerni.

X.

1744. február 10., Nagyszombat

VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1744. die 10. mensis Februarii Tyrnaviae in domo praetoria inclyto senatum considendo.

Joannes Biskupics judex possessionis Rossindelly circa Jamborkam sequente[?] adhuc retulit: že roku Tretyeho yako sem Richtarem zostal tehdi chczegiczi obecz na obeczne utraty nyiyaky spusob nalestj Protoš dokonala czela obic že aby žaden cžlowek w Ružindole krom šenkara Palene Pridawat se nedopustil, Jamborka pak nataky obeczny roskas ništ nedbagiczi takowe Palene w dome swem dawala czo ya yako sem zwedel Poslal sem Ludy nato uridenich aby yeg zakazaly aby[138] tože Palene Pridawat zanechala czeo ale tay na to ništ nedržiczi y Pozatim sasek[139] Prid wanoczemy tože Palene Pridawat se do Pustila, czo yako sem ya zwedel Poslal sem chochmajstra z Radakowiczom kneg aby[140] Palene czo uney naydu wzaly, a kumne donesly ktery yako tam Prišly na Lesly wyednem Sudku ale osem cholby tohože Paleneho, ktery naleznucze wzaly a komne cho donesly yag Pak Muš nyekolko razy komne Prišol ato Palene naspak Pital ya Pak sem mu od Powidel že Ponewacž obeczny roskas zadržat nechczu ya tože Palene nawratit nemužem kteri any sem ne nawratil Lež z inšima Ludmy sem cho wi Pil Potem Pak gedneho czasu yako sem Prid mim domom[141] ze swuj den Neremczom[?] sedely a chlapczy se tam Pred Domom mim chraly, tehdy ty že isty chlapczy yako sobe Jamku[142] Pod min oknem Pre czamprdlu Kopaly, wykopaly yeden Nowy hrnczek že škridelku Nowu Prikrity a hore dnomobraczeny, w kterem bola sPodna cžlowecža škrana yedna kost zhrbta, a geden klinecz zumrczey Truhly ktery Potem moge Matczy ztima Kosczamy wzala, a Spalily sme Po tem pak w Puste Rudakowiczuw chlapecz ktery Preto Palene chodil[143] ztalo semu že yako by cho bol takbol Potasil, a ay dluhi czas tak[144] Podla yamky [– –] neho domo Prešol yako se walal.

Juliana Brinczrik Andrea Pecsko incolae Rossindeliensis consors fatetur: že gedneho cžasu Predwanasmy roky Pastorkina moga znawodu inšich Dyiwczenecz Wezla do Mladeg Abdoniczky zahrady a otrhla tam kwet z Maku czo taže Abdoniczka kdiš se dowedyela (yako se dowedyela newim) že taže Pastorkina ma wtegže yey zahrade bola, do Padla yu na Pašiny kteru yako tam do Padla diwnim S Pusobem yu ze žihlawu do bila tak že Powšeczkem tyele Puky yako chraxh mala wichdczane czo yako domow Prišla taže Pas-

torkina, aya sem to widela tehdy ya sem hned išla tej[145] Mladeg Abdoniczky a Powidala sem yey že Preczo u ona tak wlmy ztu žihlawu zbila, na czo ona my od Powidala že druhy raz yu ešcže lepšy wibige Ked eg do zahrady wleze, ya som eg Pak rekla[146] že ey ya wicz ne kažem bit lebo sa ya mosim na nu starat yako na mu wlasnu, kdiš pak Potom yuš od ney sem išla a ale Pred tretim Domom sem techdy som rekol[!] aby u šlak zarazil, Pozatim Pak ale na trety den kdiš[147] sem sy ohen rozkladala tehdy sa my usta nabok wiwratily azadluhiczas som ich tak wiwratene mala[148] kdiš pak zatim Lude choworily; a czo kolwek Z Pomachaly nas nay nechytilo[149] nas biwa czo som sa snu zwadila Leš yedneho czasu kdiš natu že Abdoniczku choworili[150] ya Pak Potem sem išla ge ktery sama [– –] ta žena daleko od že by to ona bola my urobila teda ona Prinducze kumne sadla Podla mna[151] Kterey som sa ya welmy bala Ponewacž len sama doma sem bola ; a rekla my ylenka bohday tya šlak zra zil[!] Precžo na mna choworiš žesomty yato urobila, ya Pak sem yey od Powedela ya ne choworim že sy my to urobila, wšak ya Ludom usta zašit nemužem, ktera welmy zlorecžiczi odešla Precž odemna a na uliczy chrozicze se wikrikuwala že Poyde Panom na mna žaluwat[152] ale as dowczilayška druhy žaluwaly[153] zatim Pakli Po trech Dnoch yuš sem Lepšy bola na usta me, ale Pricza na Pamatku znak my nanich aš dowczilayška zostal.

Juliana Snayder Georgii Suczek incolae Rossindelliensis consors fatetur: že ale Pred dwuma rokmy na Ščedry den išla sem ya Kyamborky a Wzalasem odneg na weru zadwa Penize Palene,ktera Potem ale o Nešporow Prišla za to Palene Pitat, a kkdiš Prišla kemne rekla my ylona šak sy ty Wzala to Palene Pridawat na czosemya rekla y welmy som wzala aby somsa mohla obžiwit, na czo ona my rekla cžoby sy sa obžiwila na nom, a Len kdy sy dwa Penize Pitala, ale Ponevacz sem tedy nemala nedala sem yey, Leš Potem som yey Poslala wecžer Pak kdiš sme sa kwecžery chistaly yako sem Pry okne sedela newim odczeho zimąma zdrobila a Potem ay ruky samy zktczily tak že za dluhy cžas any kustam sem donest nemohla Lež len krmit ma musely. Potem Pak ešcže weswatky[154] od seba a od nikoho newolaan: prišla knam a rekla Mužowy memu czo ty na mna choworiš že som ya to twogeg ženy urobila,na cžo on od Powidel že on nechowory ze by my to ona bola urobila, ale dosty na tom že yako naščždry den od nas odeyšla hnet sa my tostalo ona Pak Potom cžasto krat Kascžiwuwat[!] ma chodila ja pak walala sem sa[155] Potem czele Len

Conversatio cum Abdonikiana necessaria

item cum foemina illa extranea. Mors filii Koponiani. Metus omnium incolarum, ubi felix nec pueros eosdem laedere audebat.

Ossa mortuorum. Accursus non petitus.

Surrepta quoddam ex cassa socrus.

Minae contra Kopon

Casus contracturae felicis restitucio ejusdem oculus excussio per se portatus ad Kopon. Cum nurus et circa crimen magiae delata et incarcerata plurimum eo gravaretur, quod cum suspectis eatenus personis Abdonikiana, et certa quaedam foemina extranea Germanica, diutius conversando adeo suspectam se rediisset, quod justum etiam metum eidem, vel pueris ejusdem quoquo modo nocendi habuissent incolae, ossa humana ac alia etiam diversa in domo ejusdem reperta fuissent, occasione investigationis domus, hinc inde cursitando quoddam instrumenta surripiendo confregisset, vicino suo Joannem Kopon minata fuisset, ac sequenti statim die horrenda contractura cum investione ossium et

articulorum in famulo Koponiano intervenisset. Idemque famulus post examen et confrontationem judiciariam sequenti immediate nocte mirum in modum restitutus esset, unde his et aliis fiscaliter allatis probis praehabita etiam testium eatenus authenticatorum confrontatione, et ad caput adstantis juramento depositione, dictam N. N. media proba judicialiter operatur per consequentem ad eliciendam confessionem cum respectu articulorum praemissorum, tum aliorum ad aversionem torturaliter adjudicari.

XI.

s. d.

HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Poznámky rozhodnutia o neveste [Mária Husany?]

Interrogatoria	Responsoria
1. Jeli sy ty Bosorka a gake Porozumeny maš z dyablem	Neny som negake
2. Kdo tya naučžil nato?	Nikdo.
3. Jakim spusobem?	
4. Komu sy Posluzila a yakim spusobem	nikomu, nebo neny sem negake Bosorka[156]
5. Koho sy uzdrawila skrz odrobeny.	nikoho gineho krem lichwu mu ktereg sem gistu mast sprawila, a stu mastyu sem geg očży Potyirala
6. Jakim spusobem[157] Kopunoweho sina stohoto sweta stye znesly stu Nemkinu, anebo ze Swekrušu.	Zngeyakim[158] lebo sem Ja[159] Tomu niššt ne urobila o nemkiny a Mogey Swekruššy daley reknucze[160] nyššt ne možem powedet, nech samy za seba odpowedya[161] nikoho na Swogu dyššu newezmem, wššak ge tu[162] ma Swekrušša, nech gu tak Pany[163] natgahnu gako mna.
7. Jakim spusobem a Porozumenim to sy urobila abi sa Kopunowy[164] ruky[165] skrčžily; Ty ly sy Priczina nebo kdo giny?	Zneyakim, any[166] sem Pričžina neny, any newiem kdo by Pričžina, ked bych Wedyela, nech by ho čžert wzal, ne trpela bych za druheho, wššetko bych Wipowedyela.
8. Jako sy ho uzdrawila	Ja[167] sem ho ne ozdrawila
9. Skym maš Bosorske Porozumeny, a ktere su ty osoby	Znikim ne wiem

10. Czo sy widela aneb zmerkuwala o Skutkow twogey Swekruše, a nebo tey Nemkinye.
Že niššt gine, krem že ludyom protgy Wredu Robila.

11. Jako twogeg Swekruše oko Tak že[168] wipadlo?
Sem geg ho to bolawe oko Wazala, gednucz len na šatky zostalo a Potom sem ho na okno Položila.

12. Preczo sy[169] to oko[170] ke Kopunowy donesla?
Ja sem ho neodnesla, lež sem ho na okno Položila, a kdo to poweda že sem ho Kopunowy zanesla[171] faleššne Prawdu ne[172] howory, a Potemku sem zmetala, nuš sem ho zokna na zem zmetla.

13. Jake to Kostyi boly za Prešom ktere Kopunow Pacholek[173] nayšol w Putenke wewogye.
Ja ne Wim, Ja sem niššt ne Widyela, any sem tam niššt položila, Wšak tam y druhy boly niššt ne Widyely.

14. Naczo ty[174] czlowecze Ko styi boly?
Ja sem negake ne Widyela.

15. Jako sy sa hrozila Kopunowemu domowy, a czosa stalo yeho Paholkowy na druhy den.
Ja sem sa ne hrozila a kdo to Powida, Prawdu ne howory. Czo sa mu satlo a gako, ne Wiem.

XII.

1744. január 13.

BASZNAK KATALIN ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK
A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

1. Sy ty Bosorka.
Negative.

2. Jake Porozumeny mašš z Dgablom? a ginšima Mrcha Ženamy? a kterima?
Negative.

3. Ktera tya nato Bosorstwy uczila, komu sy ušškodgila, a neb koho sy uzdrawila?
Negative.

4. Jake mašš Porozumenj z Jamborku? a preczo
Negative.

5. Preczo Jamborka k Pnakowy tya Poslala?
abich tomuže Panakowy nohu o Paczila reknucze: ydy[175] Kaczko o Panakowu nohu, adotkny sa ey.

Preczo?
aby sa uzdrawil od neg Lebo sa boly o zahrady Powadili[176] ktery czas Powidala Panakowy;[177] Poczkay, šak uwidišš[178] čo sa bude[179] robit

Pastirka examinanda

6. Čžo ty howorila taže Jamborka o Panakowu nohu bolawu?[180]
   a dotklasy sateg nohy? — Y Welmy dotkla somsa Ponewacž my ona Kazala
7. Dala tyi Jamborka wolagaku mast ruky twe Potret? — Nedala krom kuscžik masla yako Liskowecz ktere som swacžila, ked sem za usi Panima bechala
   ale sy mala ruku Pomasczenu ztim Maslem? — Trošku sem mala Pomasczenu
   na czo ty to Maslo dala — abich mu tu geho Nohu Pomasczila
8. gak sy u Panaka bola preczo sy twoge nohy nayprw trela? a Prišla sy od Panaka naspatek k Jamborky Powiš ey w do Oczy? — Powim.
9. Preczo od Panaka k stareg Abdoniczky sy yššla? a čžo sy tam robila? — Ništ ine krom chleba sem sy chodila Pitat
10. y stu Abdoniczku staru Porozumeny mašš wandrownu tež take y stu Nemkinu? — Niyake.
11. Čžo na tu staru Abdoniczku a Newestu[181] geyi, tež take y Protyi Jamborky, a ginšich o Bosorstwy wišš. — Ništ newim.

XIII.

1744. január 14., Nagyszombat

ANNA CHLEBOVA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Die autem subsequenti, id est 14. Januarii in praesentia inclyti judicii constituta judicialiter admonita est, ut seposito omni amore, timore, odio, donis aut quibuscumque aliis considerationibus benevole ea quae in torturali examine fassa est ultro declararet, cujus modi admonitione peracta non ut ultro confirmasset, quin imo vacillaret. Jamborkiana vero in praesentia inclyti judicii constituta dixit. Že gedneho čžasu kdis do yatky Pre Maso sem Prisla teda welmy sem Plakala a kdis ma Ludy wideli Plakat, Pitaly sa ma Preczo Placzem na czo sem ya Powedala yako bich ne Plakala ked sem Po seczkem swete roznesena že sem Bosorka, naczo Marczin kowa my rekla y ne Placz sak ya teba dobre znam, ale Pastirka my urobila yidnucz[182] že my Pyet Kusow lichwy skapalo, a kazala my yednucz žeabich o Pol Noczy krawu brez czepcza dogila.

XIV.

1744. január 8., Nagyszombat

HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1744. die 8. Januarii in domo praetoria inclyto senatu in continuatione revisionis praetensarum sagarum contio.

Providae Abdonikianae nurus perabundendo examinata est ad sequentia:

Jakosa wolašš	Marina.
Yakato Nemkina bola czo Kopunowemu Sinowy se hrozila	Ona ge Wandrowna, než ked gaka robota ge, nuž[183] unich se zdržala
gely to Prawda že Kopunow Paholek uwas Preššuwal	Owššem Preššawal
Wiž že on sswanczara hledal a mezitim na ty Kosty w Putenky naššel, na czo ty gak sy Prišša geho sy lala?	O nigakich Kosczech newim
Preczo sy se na Kopuna hrozila ked tya Paholek geho domow wozil?	Nigakim spusobem sem sa nehrozil[!]
Preczo sy howorila že Kopuna wkratkem czasy[184] pan Buch zarmuczy a tak na druhy den Pacholek geho na nohu zle Pohodil	Nehoworila sem
Yak Dworsky z Richtarom i ynššima tam dom twug Prežiraly[!][185] gake to boly masczy czo sy struhly wzala pokradome?	Niššt sem newzala len Klucž sem nuter[186] do Truhly strczila.
Ked twogey Swekrušsy wnoczy oko wipadlo[187] preczo tei u Kopunky na dlany sy nosila a ukazuwala	neukazala[188] lež wdome našem Sinowy a druhimy naššimy sem ale Kopunowy lebo Kopunky sem neukazowala lež na okno pry Postele semho položila do ysta newim že bich bola Kopunky ukazowala
Chodila sy Kopunowy ked on bol mal ruku zkrczenu	regula[189] ge w Braterstwy aby sme ne zdrawich nawczìwily, ale sem unho nebol[!] any newim kedy by ruka gemu bola sa zkrczila
Ty sy chodila ktemu Kopunowy alebo[190] Swekrušša ked on sa do Lincza strogil	Nebola sem any moja Swekrušša žeby bola ya newim.
Preczo sy ten hrnček w kterem mast bola ozem sy uderila	len Preto že sem sa na Muža roz[191] chnevala že ho tam položil.
Preczo sy ten oczet tedy wilala a ne Prw yake czrepy sy do yamy pred domom wihodila	gane lež sin moy wkterem maslo bolo

yakey farby bola ta mast czo sy whodila zeleneg farby. Aksmitow oleg od olegkarow som dostala newim gake to boly wozky taku sem ga od Swekruššy dobrotu mala že y moge Kwoczky do swey truhly zawirala.

XV.

1743. november 7., Nagyszombat

MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1743. die 7. Novembris Tyrnaviae in domo praetoria praesentibus perillustribus ac generosis dominis Georgio Bertalanffy iudice, Joanne Hrabovszky capitaneo, Matthia Hoberrajter et Joanne Blaho senatoribus, Andrea item Pauly vicenotario peractum est circa foeminas Rossindellienses examen modo et forma subsequenti. Abinfrapositus Felix Magyar bély ad sequentia puncta.

Yaksa wolaš
od kud sy ze Skalicze.
Jako sa ty ty[!] twoge nohy skrczily

Magyarbély qui etiam
Super caput ipsi juravit.

ab infrapositus Foelix Magyar bely circa nonnullos actus magicos ab infrapositus in negotio foeminarum Rossindelliensium magiae insimulatarum ad sequentia puncta interrogatoria fassus est modo et forma subsequenti.

a[192] ztakim Spusobem ze kdys srazu Abdoniczku Gazdy meho susedu do Wazena Meskeho wzaly a Potem na druhy den Zrozkazu Slawneho magistratu, Dworsky Mesky, Marczinem boly wislany aby geg Dum Preopaczily, ktery kdis by bily Preopaczuwaly tehdy taže Abdiniczky Newesta nyeyaky žbanek wichityila a Dozahrady ktera Pred Domom Gazdy meho gest[193] uchoczila kteru[194] Barinu ya na Druhy den ale Try razy yalowiczky znagicze Gdis by sem bil obeysel tehdy hnetky sa my widgelo yako by my bil do Praweg nohy strelily[195] Pred tim Pak mi nist nebolo a hned sem rekel Pane y chital Krište czo sa my stalo sily pak sa my Poczaly krczit a noha opuchat; czo kdys Gazdowy memu sem rekel on myweritnechtel reknucze azdabi sy s Pal potem pak gazda mug Precza ma Len na Panske do hor wihnal zkterich[196] wezel, Precžo y gazda ma zbotu bil, a wihnal z Domu abich isel precz, ked robit nemuzem, žema onchowat nebude naczo sem ya rekel že; hor yak sem wisel hnetky samy oby dwe nohy skrczily, tak želen štwornosky sem wedel itczy Potom ma hruby Marczin domuw do[197] [– – –][198]

a[199] takod teho czasu yus na Tretzy Tiden sem zle na me nohy

na[200] koho se to nazdawaš žety to urobil

žaden[201] insy krom snad mogeho Gazdy suseda ktera Ponewacz se nameho[202] Gazdu hnewala a tak snad yemu neczo Podlala, a ya sem to Prešol. Toho pak cžasu yako sem ztrnawy mladu k Abdoniczku[!] domow na woz wzal tehdy ona Powedala my twog Gazda y z Gaz-

dinu bol tu ya Pak sem sa Pital czy esže su w Meste na czo taže Abdoniczka my od Powedala czy cho mnoho czertow wy[203] Sin[204] pak rekol wsak to nigdo ni sy tyto wetczy ne zdwichol krom twug Gazda[205] zbadal sy ty wolake zle weczy u Abdoniczky[206] naczo maczi rekla mlcž mog sin wšak dost Kratkem czasy cho Pambuch zarmuczy Mal ly sy ty negdy ty že Abdoniczky w Bosorstwy Podezrene[207] y welmi mal sem z Pricžiny tey že Loneyšiho roku woberaczky, ked sem Gazdowy Memu ususedy našeg togest Abdoniczky cziwczatom a Hlapczom Gazdy meho na teg že Abdoniczkinem Preše Prešuwal, tehdy Ponewacž my šwancžara bola zhinula Protoš ya za Prešom tey že Abdoniczky dal sem sa tu mogu šwancžaru hledat[208]

De[209] kdyš sem wšeliyake Koly a Lusne od haczal tehdy natrafil sem tam nayednu Putemku, w kterey bola czerwena woda zo hnoga kteru Putenku sem Pochlidal czo ye wneg tehdy[210]

wzal[211] a na Prach Polozil a dobre widel sem w neg šeligake Kosczy meczy kterima boly Pišcželi cžloweczich ruk wen zwody trczaly Potem s Podnu škranu ze zubamy a wrch cžloweczeg chlawy kteri kdiš sem widel rekol som Pane Yezise Kriste šak ye to zle, a welmy sem sa bal, aby samy ruky lebo nohy ne skrczily, a ag kolko razy bich bol geg sina wibil ked my Krmu Pobral, ale som sa bal žeby my wolaczo urobily[212] našel som tam Prsczeky [– – –] škranu ze zubamy, ktere kdiš sme widely ešcže sme sa smaly reku cž[ie] že su sanky a ktory toho ay wrch zhlawy[213] kteru Putenku ztima ze Koscamy Lidmy sem do ruky chitil[214] hnetky mlada Abdoniczka Pribechla reknucze czo ty chladaš[215] naczo sem ya od Powedal že šwancžaru hlidam ona Pak ma welmy lala, o kterich kostyach kdis sem ya Gazdiny meg Powedel ona my rekla abich tim Ludom nist nehoworil na cžo y ya od tedayska zdy dobre sem snima zachaczal, ked Pak ta Abdoniczka od teho Presa odeyšla ya som zas tu Putenku s tima drewamy zachaczal czo kdy sem widel welmy sem sa lakel ani Len toho Leš y teg Abdoniczky kdis Prisla, zlakol sem sa

yaksa wolaš
odkud sy rodiczka
yakey wirysy
Kdysy bola na spowedy

Marina Husany Gjura Abdonika
Zborowey
katoliczkeg
Pred Swatim Štefanom Kralom w nedgelu u Yezowitow

Quod excussione occuli suae socrus non censet sicut prius

Ked waš Dom Dworsky Mesky wizituwal, Preczo sy[216] s kim; Wtruchlu[217] zamikala.
Yaky Chrneczsy wichitila w Komore, a s nim sy wen išla

Yaky chrnecz sy uderila o sczenu tweho suseda Kopuna

ya sem nezamikala leš Klucz sem do Truchly strczila
Žaden inšy Krom žbanek z Planketowim Octtom sem zala wen winesla a na chrant sem wilala
Žaden inšy Krom czo Wlonegšiho roku sem mala wnemmast zkteru sem Lichwu liczila Protoš sem ešcže Mušowy Powedala naczo to na strazil na ten Plod Ludom na oczy Ktery sem nena sczenu suseda meho Leš na Prostred dwora meho uderila

yaka mast bola w tom Hrnczeku	Žadna insa krom čžo snu Lichwy okolo otczy masczila
Kdo tu mast zprawil	ga som zprawila
Preczo sy Prw ten chrnecz neuderila ozem a Lebo inši	Preto že len den ho nechli uhly
a wtom malem kozaczku yaka bola mast	husaczy tuk
Kolko razy sy sa masczila ztu mastyu	a ny yednucz
czo sy chadczala do teg yamy czo ye Pred Kopunem	Ništ inše krom yeden žbanek Pres uhly
a čžo bolo w nom	ništ Prazny bol
Kedy[218] sy ten žbanek a ktery den tam uchodila	Ten den yako uradi czo naš dom wizituwaly odyejsly semuchodila
Onegdayšeho čžasu ked sy od tud z Mesta išla kdo tya wzal Domow na Wos	ysla som že swim sinom a z Kopunowim Paholkom od kterich som sy chleba Pitala
Yake ste maly na tem Wozy rosprawky	Žadne inše krom sem rekla že my ye Luto že newim Preczo yu daly
aczo ty choworil Kopunow czeladin	ništ inše Krom ked by len boly meho Gazdu y z Gazdinu tam sweczily
Czosa tya Pital ten čžiladin	ništ inše Krom czo ste tam robily na czo sem ya Powedala twog hospodar czo sy na našu Mater ma[219]
a ked sa ty Pital ten čželadin kde ye yeho Gazda	Na czo sem ya od Powedala že bol tu w Trnawe že znasu Materu mal wolaczo pred Pany any nkkal.
a ne Powedalasy Lebo čžo mnoho čžertow wy kdeye	Nepowedala
czo sy ešcže wacz Powedala	ništ
aked sy Powedala wšak dost Kratkem czasy cho Pan buch zarmuczy, czo ty Powedal ten czeladin	Ništ, Lebo som any to nechoworila
wis ly kde ye tem Kopunow Pacholek	Ya newim
Zdrawy ye Lebo nye yely	Ja newim.
Prawda že ešcže ked sy[220] Doma bola onezdrawil	ya newim ale wšak ye on ždy nezdrawy[221] ktery na wšeczko y na nohy, nemohel ktereho y gazda odhanal Ponewacž robit nemohel
a zdy bol taky nezdrawy	ždy ye taky nezdrawy yak cho znam
a azda Len od tedy yak sy ty odtal Domow Prišla ye nezdrawy	Nye wem Leš y Predtim bol nezdrawy la ye nezdrawy
yely Prawda že sy Powedala Predtim Kopunowmu Pacholkowi že cho dost Kratkem čžasy Buch zarmuczy.	Ne hrozila
Powedala sy wolačžo tomu Kopunowy, a Lebo Predchoczila	Nyiyakim spusobem

Lonegšy rok woberaczky kdo Prešuwal uwas.	Mesky Hospodar, Nemecz Mihal, Kopun, Slizar, ani sy susedy mogy
a kdo Prešuwal Kopunowy	Pacholek snu, ay zdewcziczu.
a kdy ked tam Prešuwal Pacholek czo hledal tam za Prešom Pod drewamy	Ya newim czo hledal wšak tam ništ nebolo krom skrupiny z wagecz czo slipka sedela
ne chladal on tam šwancžaru	Ya newim.
Preczo sy ty tam knemu Pribehla a okriklasy cho czo tam hledaš	Ya newim okrikla li sem lebo nye, any newim czy som tam bola
a Preczo sy cho lala	Ya newim Lala ly som Lebo nye
Jaku Putenku tam za Prešom ten Pacho Lek nagšol	Ya newim naysol Lebo nye.
Czo bolo w teg Putenky	Ya newim czo bolo wneg
Jaka czerwena woda w neg bola	Ya newim o žadneg Wody
yake kosczy tam boly zhowada Lebo z czloweka	nebolo niyakich kosczy ya som newidela
z ktereho czintera sy ty kosczy wzala	naczmitery nigdy sem ne wzala
a kde sy ich teda wzala	Namu Dušu nigde
Kde sa tam teda wzaly	ya sem newidela
akdo ich teda tam Položil	ya newim
Naczo boly Pisczele škra na, a wrch hlawy	Nebolo tam ništ a zluhal kdo kolwek to Powedal

XVI.

1743. november 7., Nagyszombat

MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Examen iunioris Abdonikinae et fassio Faelicis Magyarbély.

Productum fiscale sub F.

Anno 1743. die 7. Novembris Tyrnaviae in domo praetoria praesentis perillustribus ac generosis dominis Georgio Bertalanffy judice, Joanne Hrabovsky capitaneo, Matthia Hoberrajter et Joanne Blaho senatoribus ab infrapositus in negotio foeminarum Rossindelliensium magiae insimulatarum sequentia puncta interrogatoria fassus est modo et forma subsequenti:

Jak sa wolaš	Foelix Magyarbély
odkud sy	ze Skalicze
czo sy ty stalo nanohy	zkrczily sa my
yako sa ty skrczily	

Ztakim spusobem, że kdiš staru Abdoniczku Gazdy meho Kopun Paula susedu do wazena Meskeho wzaly a Potem na druhy den zrozkazu Slawneho Magistratu Dworsky Mesky z Richtarem Roššindolskim a z haynikem Marczinem bily wislany aby yey Dum Preopaczily, ktery kdiš by bily Preopaczuwaly, tehdy tey że Abdoniczky Newesta niyaky žbanek Wichitila, ado Bariny ktera Pred Domom Gazdy meho gest, uchodila, kteru barinu ya na druhy den rano ale try razy Jalowicze Domuw na hanagicze, kdiš by sem bil obeyšel, tehdy hnetky sy my widelo yako by my to do Praweg nohy Strelil, czo kdiš sem zbadal hned sem rekel Pane yežise Kriste czo samy ztalo, žily Pak sa my chnet Poczaly krczit, a no ha opuchat, Predtim Pak my ništ nebolo, czo Domuw Prinducze Kdiš Gazdowy memu sem rekel, on my Werit nechtel, reknucze: snad by Spal, Potom Pak Gazda muy Predzama Len na Panske do hor wislal, zkterich hor yak sem wišel, tehdy sem horšy bil, aby oby dwe nohi sy my skrczily tak že len štwornošky yako wczil sem mosel L, sczy, Potem Pak Hruby Marczin wzal ma na swoy Wuz a Domuw ma odwezel, kde kdiš by ma bil dowezel, Gazda muy ma zbotu bil a Wichnal ma, abich išel Precz, ked robit nemužem, že ma on chowat nebude, na czo sem muya rekel že hat Len korky meczy dobrima Ludmy budem Yest ešcze sa Precza wižiwim a tak od teho czasu yuš na Trety Tiden nohy me mam zkrczene.

Na kjoho se to namniwaš že by ty bil urobil[222] Na[223] žadneho inšeho krom na gazdy meho susedu Abdoniczku[224] a any my to inšy neurobil krom ta Malada Abdoniczka; z Priczziny teg že Ponewacz se na meho Gazdu hnewala, a tak snad yemu neczo Podlala, a ya semto Prešol Toho Pak czasu yako sem z Trnawy Mladu Abdoniczku Domow na Woz Wzal tehdy ona Powidala my ay twog Gazda y gazdina bol tu Meste, ya Pak sem sa Pital czy ešcze su w Meste na czo ta že Mlada Abdoniczka my od Powedala: czy cho mnoho czertow wy, sin Pak yey rekol my wšak to my do tito weczy nezdwihol, krom twuj Gazda, naczo ona rekla sinowy swemu: Mlcz mog sin, wšak dost kratkem czasy cho Pan Buch zatrmuczy.

Mal[225] ly sy ty negdy ty že Abdoniczky yak staru, tak y Mladu w Bosorstwy Podezrene?

Y[226] welmi mal sem z Pricziny teg, že Lonegšiho roku woberaczky, ked sem Gazdowy memu u susedy našeg Abdoniczky cziwczatom, a z chlapczom Gazdy meho na Abdoniczkinem Preše Prešuwal, tehdy Ponewacz my[227] šwanczara bola zhinula, Protoš ya za Prešom teg že Abdoniczky dal sem se tu moyu šwanczaru hledat, kde kdiš sem wšeliyake Koly, a Lušne odhadzal, tehdy natrafil semtam na yednu Putenku, w kterg bola czerwena Woda yako z hnoya Kteru Putenku ked semwzal ana Prach tey Prešowny Položil, a dobre Pochledol czo ye w ney tehdy widel sem w neg šelijake kosczy, meczy kterima boly Pišczele yako sa my zdalo z czloweczich ruk, ktere Ponewacz Len do Pol Putenky bola Woda wen z Wody trczaly, Potem widel sem spodnu škranu ze zubamy, a yak sa my wideLo wrch z czloweczeg hlawy, kteru z toho sem Poznal, že czez Prostredek bil Wrch yako na czloweczich hlawach biwa kde take y inše kosczy boly, ktere kdiš sem widel, rekol sem Pane Ježiše Kriste šak ye to zle, a welmy sem sa bal, aby sa my ruky, Lebo nohy ne skrczily, a any kolko razy bich bol yey sina wibil, ked my Krmu Pobral kdiš sme na Panske chodily, ale sem sa bal, že by my wolaczo urobily, kteru Putenku Ledwy sem do ruky chitil, a naspaksem Položit chtel hnetky mlada Abdoniczka Pribehla zwelkim krikom reknucze: czo ty tam hledaš, na czo sem ya od Powedel že šwanczaru hledam czo my yeg chlapczy wzaly, ona Pak ma welmy Lala, a že kiho czerta by my ony boly wzaly, a kterich kostyach kdiš sem ya Gazdiny mey Powedal ana my Pak rekla[– – –][228]

woril z Pricžiny tey že saich šeczy Lude baly, naczo y ya od tedayška ždy dobre sem snima zachaczal ked Pak ta Abdoniczka od teho Preša odeyšla ya sem zas tu Putenku z tima kosczamy zdrewamy zachadczal, ktere kosczy kdiš sem widel, any ny Len toho Leš y tey Abdoniczky kdiš Prišla kemne, welmy sem sa nalakal.[228/a]

Quod omnia in authenticatione quoque die 27. Novembris facta confirmavit et cum eadem juniori Abdonikiana confrontatus omnia ad oculos eidem dixit, et in capite ejus desuper quid taliter nimirum omnia ea quae prius apposita sunt se habeant juramentum deposuit.

Qua etiam die Andreas Bernadics, incola Rossindelliensis, catholicus, annorum circiter 59 coram inclyto senatu judicialiter considente constitutus, contra Magdalenam Görög alias senem Abdonikianam fassus est sequentia, že roku toho kdiš Hayster z Kuruczmy Pry Trnawe bitkuwal ktery czas ale wedwanasty rokoch mohel bit, tehdy otecz yeho magicze na Rušindolskem chotary meczy czestamy hrach, a cziczer saty, na ktery šelad mlada welmy chodiwala, a brawala cho, Protoš otecz muy rekel my: Ondreg idgyi ty, a may starost na ten hrach, a ked tam wolakoho nagdeš Powecz my Potem, kde yako sem išol, tehdy stretol sem stareg Abdoniczky sina, y ze sestraniczu, ktery z toho našeho hrachu išly, a hrach nesly, kterich yako sem ya ztretol, tehdy sem toho že yey sina z Paliczku uderil, asestraniczy sem šatku zhlawy strchol, a domow sem donesel, kteru kdiš sem Domuw donesel, Otecz muy na mnase nachnewal, a lal ma že Preczo sem yey tu istu šatku wzal, a tak hnetky tu istu šatku mosela hoferkina Domuw k Abdoniczky zanest, yedneho Pak czasu Pozatim, yako sem zkostola za humny išel, tehdy taže stara Abdoniczka czekala ma, ktera kdiš ma doczkala, wzala z Plota Trn, a chzela ma s nim uderit, ale ya kdy semodney odskakuwal, ona Pak ždy sa semnu aš kdomu našemu Pretu šat ku wadila, amny lala, a Kdiš uš knašemu Domu sme Prišly, nemo hucze tolke yey Laty, a zloreczeny Poczuwat rekel sem yey: ale oškwarek czo tolko Layeš, na czo ona my rekla: Pod Boday tya zrazilo budeš ty Pamatat toho Oškwarka, Potom Pak o wolakery den dost skoro yako sem z Bratrem mim Podla yey Domu do Winohradow išol, tehdy widel sem žeby ma Wolaka žena bola Predeyšla, ale zkktereho Domu, a ktera bola nemužem wedet, Potem Pak yakosem na konecz Dediny Prišol, hned sa my widelo, yako by domna bolstrelil, Potem Pak yako sem do Winohrada dost taško dolezel tehdy hned sem mosel Lahnut, tak že any sem naspak Domow nemohel it. Leš otecz Potem za namy do Winohrada Prišol, atak ma Potem yako Barana Domow zanesel, a tak Pozatim sedem czelich Tidnuw ždy na yednem Miste sem Ležal, že y ranu sem sy wiležal, zatim Pak šeliyako my zteg že Nemoczy Pomachaly, a ay ona taže stara Abdoniczka kemne chodiwala a šeliyak my spomachala wktereg Nemoczy za yeden czely rok sem Ležal, Potem Pak sem sa wizdrawil krom že Lawa Noha my zostala skrczena, kteru ay wczil mam skrczenu na Pamatku.

Qui cum eadem sene Abdonikiana confrontatus omnia ad oculos eidem dixit, quin imo quod taliter se res habeat, uti superius deductum habetur, in capite ipsius praesente inclyto senatu judicialiter considente juramentum deposuit.

Productum Fiscale A.

De eo Utrum?

Nuš[229]

1. Wyly a czul ly Swedek, że Jamborka obiwatelkina Ruššindolska gednim czasem kdiž šsuhayczy a neb Mladež na uliczy se Kratochwilyly a geden na druheho z Klobukem haczaly, až gednim czasem y domu teg że Jamborky Klobuk geden Padel, a gak Pren geden do domu wiššel że by salva venia Prascze male tegže Jamborky wen zdwora wibehly, meczy tim Winducze Jamborka wen, na tich šsuhayow Lala a gim se hrozila że bude Ktery ten gu Pamatat, medczy tim tu że ystu nocz geden stichže šuhajow na nohu zle pochodil, tak że do wczileyššku na nu chodit nemuže.

2. Wil ly a neb czu ly Swedek że geden cas kdy na gasnost Kra lowsku stranu Hajduchow Ruššindolska dyedyina Werbuwala, a geden Hajduch stich yusstich tegže Jamborky okno wibil, hned tedy na nohu zle Pochodil, tak až że gušŠ kdiž na smrteneg Postele ležal, na tu ystu Jamborku sy zmislel že odteg Doby na tu nohu ge zle techdy chtegicz on, odneg se od Prosyt žadal gu Ksobe Prigit ona Prigit nechtela, ale ž ona zakristianku upadla reknucze: keby druha tu bola prišla, šsak bich ya gu bola naucila.

3. Nech y to wizna swedek že kdy Ondreg Zagajecz zle na nohu Pochodil a tak dluho ležal, gednim czasem taže ysta Jamborka Poslala Ktemuže Zagajeczowy a neb Panakowy Pastirku tež obiwatelkinu Ruššindolsku knemu abyho nawciwila a nohu geho opacila, a tak kdiž opacila, že lepšsy na nohu kam dal se citil.

Po ostatne czo wy aneb slišal Swedek Proty Anny Jamborky a nem Pastirka wolaczo[230] wolayakem czarowany aneb Bosorstwy to nech zetedlne[!] wizna a koho swetka ynšsseho by wedel nech takeho powy.

Kdo gu wy slaly od Jamborky Nebo z gey do mu

In authenticatione Elisabetha Snajder uxor Josephi Radakowicz fatetur: e czasu teho kdiž žena menem Ancža[231]

tak[232] take y sina Biskupic Martina[233] gako y yeden czas yak zmužom wktery czas medyy dwermy sem ležala gedna koczka prez nas do yzby skoczila[234] ktera zmerkugicze pak mug wizbw gu honil, ona ale zaseg wen kade nuter skoczila, wiskoczila. Pomalem czasy kdiž sme sa uspokogily, techdy zasek nuter podruhy ras skoczila a zmagiczima wyzbe kurenczy lomot robyla, czo mug muž zmerkugicze hore stal a walach[235] ktery pod stolom bol stim tu koczku hledal, y powedel: dyably wa Šey matery ušš was musim zabigat,a nebo chitat, ona pak se skudila, kteru kdiž nayst nemohelm lechly sme a uczišily, po maly pak chwily wiskoczila[236] czes[237] Swedkoweg hlawu, po kterem skocženy pak Swedkowu chlawa bolela do treczeho dna gako by gu zesekeru zattyal

1743. die 29. Novembris occasione authenticationis.

Andreas Zagajecz alias Panak fatetur, že gak sin geho do ze zahrady Prišsel tecžhdy czapku na Kolene mal wiwracženu, tež take y Klby geho Prewracžene boly[238] že mezy tim czapka na Kolene i Klby zmista mal wiwraczene,[239] Potem pak ty mista gak oczernaly a hrasty nanich se urobiliy[240] i wlasy stich ran išsly; ktere[241] gako dlan[242] mu maso snich wi Padalo czo gich y wczil[243] misto Poznat; a kdiž žena gedna z Mayczichowa geho sina[244] stich ran

hogila, Powedela: że[245] to bolo[246] lebo mužowy a neb žene Swedkoweg[247] urobene, a tak chlapecz to trafil pregit a miczzitim gak ta žena tehož Swedkoweho chlapcza hogila Prišla Jamborka k Sesedky[!][248] Letowaneczky; geg i Pitala se gak ten Panakow chlapecz se ma, taže pak Letowanczowa howorila že na nohach swoich čžirne flaky ma natopak Jamborka od powedela[249] neczhoczzte tam lebo to su morowe rany. Potem pak tež[250] ta ista žena z Mayczichowa, Kreloweho sina hogila, zešla sa wsedkowa[!] togest Panačžka z jamborku na zahradačžh, Powedala že gak Kreloweho sina čžamblaka Kriweho welka Nemocz[251] yucše, aby tak w Krelowem dome wšetkich hadzalo,[252] Swedkowa pak na take Klnuty Jamborku strafala[253] y[254] a rekla geg Ancža ne kln šak y timaš sina na čžo odpowedela Jamborka: treba ho nech čžert wezme, ba len teho gedneho mam a rady bich widela tu Weščžiczu Ktera Kreloweho sina hogy gaka ge weščžicza

Idem Zagayeczz addit, že Pastirka moge nohy Prohladyila reknučže šak y moge nohy mnabola, a Potom ge togest Swedka omatala i Swedkowy se[255] taže Jamborka; pohrozila.

Kadova fatetur, že gednim čžasem kdiž by se bola z Yamborku Powadila w kratkem čžasy ale wgednem nebo dwoma tidny rano Woly[256] wskokoweg wičžhnate boly dohagy, weczer[257] ušš Prez oczasow domow Prišly, a potom też y owczža geg skapala ale zgakey Pričžiny to Swedkowa newy, zdaliž Yamborka geg urobila a nebo ne.

In authenticatione Elisabetha Snajder uxor Josephi Radakovics fatetur, že čžasu teho kdiž žena menem Ancža[258] Primenim pak gak se rospamatuwat muže Pušškarka; z Farkaš Šina sina meho wdome mem[259] hogila tchdy gedneho čžasu rekla Poczkayte wšak ony Prindu, gako y Potom[260] na druhy den[261] wnoczi prišly dwe Koczky kedwe romy zbenim[262] kočzy zbadala wišla wen a rekla: Ukašstye sa yake ste stely byle čzy čžirne Ktere gako ona dwere odtworila utgekaly na zadek[263] pred Mašstal, tedy pak gako pred[264] byly weličže maručžaly. Taže žena Potom ked[265] geho[266]

2. gako Kupel Sprawala a gičžh Kupala po Kupele pak Pod Koleny salva venia bdušši paneg i czesnekowe noczny uwazala

3. tak sa yey zdalo

4. a gako by se na Prach oprely a tak gaikaly[267] mug pak mu chnetky Powedel to dgably waš Šeg Matyery ušš ste Prišly

5. Swedkoweg Muowy Powedela,[268] zostante len tu gazd; aby len wizbe zostal, ona pak

6. Koczka Picžicz[269] ktere gako čžuly

7. zatim pak ty yste koczky ale šstiry razy zaseg boly Prišly[270]

XVII.

1743. október 2., Rózsavölgy

MAGYARBÉLI FÉLIX ÉS HUSANY MÁRIA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1743. die 2. mensis Octobris in pago civitatis Rossindelly praesentibus perillustribus ac generoso domino Joanne Hrabovszky senatore et civitatis Tyrnaviae capitaneo, Joanne Hoyers notario et Joanne Simonffy fiscali magistratualiter exmissis, ab infrascriptis exactum est ad deeoutri puncta testimonium modo et ordine sequenti.[271]

De eo utrum?[272]

Nech Wizna Swedek wyly, aneb czul ly že Jamborka obiwatelka Ruššindolska wolagake wolakedy Bosorstwy by bola urobila, a neb kdy se komu Pohrozila, zdališš takowemu neušškodila tak take gestly na takowe czarowany a neb Bosorstwy dedinsku Pastirku ne Potrebowala, a zkrz nu tež takowe Bosorstwy neb czarowany robyt nedala, a neb uczarowanim Lydem spomahat nedawala.

1. testis Joannes Biszkupics ejusdem possessionis Rossindelly judex, catholicus, annorum circiter 55. praestito praevie corporali juramento fatetur, že pred šštrnasty rokmy, gak Pan Prepuch predmistrem boly, whagy Meskem rubaly sena Pansku stranu[273] drewa, kdeššto Jamborka Prinducze sputnu tam omrzala, a drewa do teg ysteg Putny chwatala, Kdežto na ten czas dworsky Wepy, Prinducze knegi Putne spantokom geg Porubal. Potem[274] Pak gak na nocž tenže ysty Dworsky k fatensowy Prišš̌el,[275] tuže Nocz geho ruka togest dworskeho se krczila, tak že any Kustam swim dosahnut newladal, gak to wydicze Fatens do Trnawy[276] tohože dworskeho dal odwesty, kdežto ay na ten czas Myster stoho y wihogil. Fatetur et id, že slišš̌al od druhich že[277] menem Kopun[278] Pawel gazda a obiwatel Ruššindelsky geden czas yducze do stodoly sweg tam magiczu Krawu opaczit, našš̌el tam Pry Krawe gednu žabu, kdežto widicze ten Kopun sprawil sebe spaliczky geden rožen, a tuže žabu prebodol a do Plota strczil, medczytim wišš̌el[279] zdomu,[280] wen prinducze[281] zas domow gusstu žabu tam doplota zatrczenu nenalezel. In reliquo provocat se ad ulteriorem declarationem Pauli Kopun. Powida y to že kdiš Kopun bol haynikom tehdy bol wolaczo geg chlapczowy ktereho we Winohradoch dopadol se swim Towarisom gakoy Potom czely rok zadne zdrawy obydwa nemaly.

2. testis Andreas Zagajecz alias Panak inhabitator Rossindeliensis, catholicus, annorum circiter 40. praestito praevie corporali juramento ad sibi opposita fatetur, že naden Swateho Petra a Paula o nešsporoch[282] Fatens ze ženu swu na uliczy sedel a widgel že šštyry šuhayczy se hraly pred domom Jamborkinym, kdeššto geden druhemu Klobuky swe hadzaly, mezytim zebrawšše geden snich[283] wššetky ty Klobuky Prehodgil gich do[284] dwora Jamborkineho, Kde Prinducze tyto šš̌uhayczy tam se na zemy mrwily, a Potem steho domu wibehly, medczytim wibehly tež tegže Jamborky s[alva]. v[enia]. male Prascze, naczo gich widicze Jamborka wišš̌la a ty Prascze spolu y zmužom swim do domu sweho nahanyala, a to dlihy czas, medczytim tyže šš̌uhayczy tegže Yamborky se wismiwaly, kdeššto tam Yamborka gich lala, a formalibus Powedela: Poczkagte Poczkayte bude[285] wam po malem

czasy Placž[286] Naczo Fatens chnet Powidal no ušš sa zas ta Jamborka hrozy, wolaktery stich šsuhagow doskacže; Potom pak w Tyden weššly Fatensowi Kone[287] ktere za Putnane byly do geho wlastneg zahrady kde šsošsowiczu zasatu mal tam se pasly, medczitim Prišsel tam Yamborkin muž ty Kone Fatensowe zagal, ktere we wlastneg Fatensoweg šsošsowicze boly, tak take y nemecz Michala Konye ktere wyamborowem Tenkelu boly tež zagal, kdežto Fatens prinducze k Yamborowy Powedel že Ponewadcž Nemczowe Konye Past ktere wgeho Tenkelu boly wipustil, a by y geho Konye ktere nigaku šskodu mu neurobily, wipustil, medcytym kdiž len nechtel wipustit Fatens mu Powedel formalibus dgably wteg matyery. Ked my moge Konye ne Pustišš, mezi tim Prišsla geho žena Yamborka[288] tež Fatensa lala magicze na Fatensa chnew od czasu teho kdiž Krelow sin na nohu zle poczhodgil, že[289] Fatens geg domluwal že sa temu Krelowemu Sinowy hrozila, kdeššto Fatensowy howorila taže Yamborka: že kedgu czert wezme že ag fatensa mosy wzat. Ponewacz Bosorku gu roby, kde Fatens geg Powedel že dowczilagššku nikdo newedel to, že sa ona Krelowemu sinowy hrožila, a le že wczul bude geg na hlawe Prisahat, že sa hrozila, a tak Potem[290] wtidny Fatensow sin kdiž spanskeho domow Prišsel, wsobotu, a na druhy den togest wnedelu gak Podruhy raz do kostela wzonily[!], chtegicz sebe bukretu vtrhnut do zahrady Fatensoweg yšsel a gak nayprw doneg Krocžil, hnetky teho že Fatensoweho sina[291] a Prinduczy tyašsko do yzby Klobuk y sperem na lawicz uhodil[292] zima ho zdrobila, a sam do postele lehel a wnohy ho trhalo, na tretyi Pak den gako dlan mysta na[293] oby dwoch stgehnachocžirnaly, a hnedka zanyemel do tidna tak trwagicze In authenticatione,[294] že cžapku na kolene wywraczenu, tak y križe geho nwcžil pak ty mysta ktere očžernaly, y zmasom wipadaly, kde to widicze Fatens syna sweho do Lincza na wihogeny kgedneg ženy dal odwezty, a dosawat tam uneg gest Fatetur id.[295]

In authenticatione dixit, že ked Fatensa lala Jamborka, sedyela wedle[296] Pr[i] Jamborky y ta žena cžo chlapcza Radakowiczoweho hogila.

Že ag Fatens po sinowy swem w Patem tidny, Newy ale zdališš od neg togest Yamborky, aneb od druheg Mrcha ženy na swu nohu tež zle Pochodgil, a Kriwy zustal,[297] a tiden[298] nanu ležal[299] dotud totiššto gak Pastirka knemu[300] Prišsla[301] kteru Fatensowa žena z Jamborkineho domu[302] wigiti[303] widela a kdiž Prišsla; a fatensa[304] sa Pytala gak na nohu se ma, tež y to reknucze Fatensowy, azda odteho Porubany sweho noha ho boly, naczo Fatens od Powedel že odteho geho neboly[305] niššto Ondregko ništ bude lepšsy, a dwihnucze N[eder]. Katye swe tegže Pastirky nohu ukazal, to widicze Pastirka Powedela:[306] o neuroczna noha šsak ge welicze opuchnuta, a dotknucze se Fatensoweg nohy, a tak yšsla taže Pastirka Precz[307] rowno Abdoniczky kde to y Fatens odteho cžasu gak omatala na Swu nohu kam dal se lepšsy czytil, tak že gušš y[308] na trety den; chodit musel.

3. testis Juditha Masar superius nominati Zagajecz conthoralis, catholica, annorum circiter 45. praestito corporali juramento, fatetur conformiter prout immediate positus testis, addito eo, že widela Fatenska Pastirku zdomu Yamborkineho wigityi, a dodomu fatenskineho rowno ytgy, kdežto y Prinducze[309] Swedkowe mužowy Powedala že cžula že odporubany nohy sweg, noha ho boly a se mu Kwasy, na cžo fatenska[310] odpowedela že to se mu dawno zahogilo a stim[311] fatenska winducze wen cžo ta Pastirka gegy Mužowy na nohu robila newy, než to wy, gak[312] taže Pastirka zdomu wiššla, geg mušš na nohu se lepšsy czitil, tak že y Pomaly kam dal chodgil, wiznawa ag to že ta ysta Pastirka gak zdomu Jamborkineho PriŠšla do domu[313] fatenskineho Podrekla sa taže Pastirka reknucze weru

Pram wczul welka šškoda se Yamborky stala,nebo czo naywecža ušipana geg skapala[314] wczzulek a pod lesku[315] zakopawa. in reliquo

že gak tim šsuhayom se hrozila hned potem Krelow sin na tretyi den na nohu Kriwy zustal. tež y to[316]

4. testis Stephanus Hrepelka inhabitator aeque Rossindeliensis et possessionis Bocht Majster, catholicus, annorum circiter 30. praestito pravie corporali juramento fatetur, že ked Yamborku do Trnawy wedel howorila taže Jamborka,[317] formalibus to mosy byt wecža Bosorka ktera uczy odrobit, gako ta ktera uroby, a že trpela ušš do wczulagššku, ale že dal nebude.

5. testis Georgius Krel, inhabitator Rossindeliensis, catholicus, annorum circiter 45. praestito praevie corporali juramento audita refert, že fatensowy howorily, že kdiž ty ysty Šuhayczy madczy kterima y fatensow sin bol[318] teg ysteg Jamborky S[alva]. V[enia]. Prasce wen zdwora wibehly, a ty ššuhayczy sa geg smaly techdy že ta Jamborka gim howorila, a hrozila, že ten smich gegich bude wkratkem czasy Placž, a tak Swedek sicze dogista newy gestly by taže Jamborka geho sinowy na nohy geho ušškodila Ponewacž Potem czasy, a na treczy den noha, a ruka lawa se gemu skrczila, fatens sicze otemto niššt newedel, lež Zagayecz[319]a neb Panak mu rospowedel, že ten czas, kdiž sa ty ššuhaiczy hraly, a Yamborky[320] wismiwaly že ona se gim Pohrozila[321] yako y fatens widicze sina, že kam dal horššy by bil, zaššel fatens teg ysteg Yamborky, a Prosil gu aby Sinowy geho, gestly by gu we wolaczem bol obrazil, aby mu odpustila medczi tim ona na fatensa se rozhnewala proto gakoby ona bola gemu ubosoruwala[322] stim Fatens odešel a sweho sina do Lincšša k Sestry swogeg zawezel, a gedna z Mayczichowa žena tam chodicze geho hogila, a kdiž geho tam hogily, techdy na druhu nocz ta že Fatensowa Sestra y z mužom swim czuly že gedna Koczka na okne mrauczala,[323] tak že až wlasy hore dupkom im stawaly sin sicze fatensow ne czul to mrauczany, gedine kdiž se Prebudgil, howoril že yakoby hora mala nanho spadnut, že tu horu tyašškos czitil Ktera žena howorila že to mu ge urobene, a druhemu to bolo prichistane, mezitim on Preššel.

6. testis Dorothea Pirhel, praecedentis conthoralis catholica, annorum circiter 40. praestito praevie corporali juramento audita pariter refert, uti praecedens testis maritus, addito eo, že kdi gušš[324] fatensky sin tak na ruku ay na Nohu okriwel dowedala sa geho, zdališš wolakoho neroshnewal, kdesšto odpowedel sin Swedkow že newy kohoby bol[325] rozhnewal, krema na Petra a Pawla, kdiž Krajczow jano, wichitnucze našše Klobuky, gak sme se šštira hraly, do dwora Yamborkineho uhodgil, a winducže tedy Prascze gegy[326] techdy nas lala. Mezy tim Prišša[327] Zagaiczowa aneb Panakowa žena k fatensky Pitala sa gak[328] sa gegy sin ma, ktereho ona widiwšše Powedala formalibus: toto gemu nikdo neny Priczzina len Yamborka, nebo ked sa geg ty ššuhaiczy medczy kterima y tento togest sin Fatensky boly usmiwaly, gim sa Pohrozila a rekla, že gegich smich na Placž se obraty[329]

deinde inter reliqua, et hoc, že kdiž z Yamborkinim mužom o wajcza w humne fatenskinem[330] wzane by se bola dohaduwala: odpowedel Fatensky formalibus: šščžakag, šščžakag stim twogim gažikom, ššak ho zaz malem czasy oplačežš

7. testis, Josephus Radakovicžs aeque inhabitator Rossindelienis catholicus, annorum circiter 43. praestito praevie corporali juramento fatetur, že Predpol Postom wedla Jamborkineho Domu Pohorneg strany sedgel na ohnišščže sin Fatensow, ktereho kdiž hledel Fatens, geho domow wolal, ktery kdiž steho ohnišščža stal, a[331] yit počžal dole twaru

Padel, Fatens ale gemu newericze że by se mu cžo bolo stalo, než snad spestwa żeby to robil, techdy ale try raz zkorbačžom fatens ho uderil, medczytim zmerkowal[332] fatens że gest mu wolačžo urobeneho zkrz koho pak Fatens nanikoho Powedet nemuže, dosty natom że y wcžul dost tyašško na nohu chodgy, tak take yzruku Prawu chibe.

8. testis, Elisabetha Snajder immediate praecedentis testis conthoralis catholica, annorum circiter 41, praestito praevie corporali juramento fatetur, uti maritus ejus hoc addito, że jušš pretim ale dwoma Tidny Fatenskin sin hinul, a wlady nigakeg nemel.

9. testis Anna Szalaj confraternitatis sacristiana catholica, annorum circiter 60. praestito praevie corporali juramento fatetur, że cžasu teho gak Ruššindeolska[333] dedina Hayduchow na Kraloweg stranu werbowaly techdy geden stich hajyduchow bol do Yamborkin oken że šswancžaru zattyal, Potem że onezdrawil medczytim Poprossil Fatensku że azda taže Yamborka by mu to bola urobila,aby kneg zayššla, a tuže Yamborku knemu zawolala[334] na ktere slowa Yamborka Fatensky odpowedela że ona gemu niššt neurobila, a że kdi by druha žena kneg Prišla a wtegto weczy gu Pohledawala, że by gu naucžzila skterima slowma fatenska od Yamborky odešla Hajduch[335]

10.[336] Maria Pecsko Pauli Kopun conthoralis, catholica, annorum circiter 40. sub corporali juramento fatetur; że yedneho czasu okolo nešporow dna Pred Swatim Duchom ale Pred sedmy rokmy, kdi ze swim chlapcsem do zahrady czes stodolu mogu Pre Zelinu Krawy meg sem išla, tehdy yako som Prišla do stodoly widela sem tam yednu weliku zabu strakawu, kteru sem sa nazdawala ze ye Yarabicza, ktera žaba yak ma widela, hnetky isla kstlupu a tam na dwe nohy stala, a usta na mna otwirala, a Proczy[337] mne salva venia sczala ale[338] na Poldruhey sahy odkud Pak ta woda s neg wisustla newim Lebo sustalo zyako z Polewaczeg Krchly; czo ya widicze welmy sem sa na Lekala obiysla sem a utyekala sem do teg meg zahrady, ale Ponewacz yus seczka sem Prestrašena bila nebawila sem sa dluho wteg meg zahradky, Leš rekla sem chlapczekowy memu Yozefko Podme domow opaczme tam Ly ye ta zaba atak Potom iduczi yakosom Prisla do stodoly zas sem tam tu istu zabu widela ktera kdis ma zbadala, zas tomu istemu stlupu doišla a zas tak na dwe Nohy stala, a namna usta otwirala, a zamnu sikala czo ya widucze utyekala sem kMuzowy, kteremu kdiš sem Prišla reklasem mu oh Pawle yaka welika žaba ge wnasey stodole na czo mog Muz rekel

1.[339] Prout ipse coram juri declaravit,et fassus est taliter

No Dyably wyey Matery, saku ya nauczim[340] yako y steky na dwori[341] sem ostril wzal[342] kdis sem geden stek a isol[343] som do stodoly[344] a kdiš ma ta zaba zbadala zasek ktomu stlupu isla a tam na dwe nohy ztala, kteru[345] Mus Potom ztrni i stim stekom Po hlawe sem[346] uderil 2.[347] Po ktereg pak strane newim sa roz Pamatat Ponewacz ze to us dawno

kteru yako sem uderil hnedky yey yedno oko wlezlo Potom Pak ked us udrena bola Poczala[348] cžes Sczenu na Abdoniczkine humno[349] utyekat,[350] pak[351] moy; yako bol štek naostreny ztim i stim štekem yu czes bok Prebodol[352] swog czes ktery Pak memu sem; a wzal yu a z tim štekom yu do Plota sem strczil[353] a 4.[354] kteras koncom na Polriza[?] bola nastrczena

zakrwaweny trczal na druhy Pak a Lebo na Trety den kazalsem Swim dwum chlapczom aby Waruwaly tam aby neutekla ya pak trohu[355] sem isol dokomory, a escze yako sem bol wkomory Pribehol chlapecz za Muzom mim a rekol tatko ušta žaba utyekla[356] do wy Kde sa ta zaba Podgela u yey ani neny; na co kdis sme oby dwa tam isly[357] ze zenu; us zaby tam nebolo, stek pak seczek[358]

3. Ponewacz Dira bola rano dobre sa rozpamatat nemuzem Prisla yeg newesta[359] Menem Marina kemne a donesla na dlane Oko yedno na czo rekla widite susedka czo sa naseg Matery ztalo teg Noczy Zpadla z Postely a Oko sy wibila, ktere oko bolo[360] yako Owcze zlute Potem[361] Pak Po swatem duchu[362] ten den kdiš som do winohradu kopatisol; Muz mog onezdrawel aoby dwe ruky sa mu skrczily kteryho any ruky swe kustam donest nemohel, Les krmit sme cho mosely; ktery ale Pol roka tak nezdrawy Lezal yednucz Pak[363] neboha Turanka Prisla Podme okno a Powedala Marina iczte wy do Soporne tam yeyeden chlapecz ten wam Powy czo sa ztalo wasemu na czo[364] ya hned sem sa escze ten den ktomu ten pak den Abdoniczka kteru nigdo newolal; Prisla kemne do Kuchine 1.[365] podlusczeny se Lapagiczi ktera Predtim umna[366] nebola; a rekla Poczuy suseda 2.[367] Ktereg ya uwericze nechocz ty zatim chlapczom Lebo mosis trawit, Les try ty twemu muzowi zlacznima Slinamy a Spalenim dole ruky[368] sak mu to Pregde za czo sem yey ya dyakuwala, Muza meho semytrela ktereho; yakosom yednucz Potrela hned bol Lepšy Potom Pak ale try, Lebo štiry razy sem Potrela us[369] o[370] zdrawil Potom Pak ked us mog Muz o[371] zdrawil, yedneho czasu isol zdwuma Pluchmy orat ktery yako zadne wrata otewril, a Pes na Predek wibehol, teda hned za skukol a wratil sa na Spatek kteremu wseczky nohy sa skrczily atak try roky sa walal, a welmy ruzawal, na ktereho ya waczeg chladet sem nemohla, Leš do yamy sem cho wchodila.

1.[372] podlusczeny se Lapagiczi ktera Predtim umna[373] nebola

3. Ktery kdis ozdrawil choworila sem Pred ludmi boze day zdrawy teg naše susedy se my Poradila naczo y Muzowi memu sem rekla Pawle bozemug ked ty toto ona tak mohla z Pomoczy mislicze na tu susedu ze mu toona urobila.

Meczy inšim i to Powidam ze w teg istey Studny kde tu zabu sem nasla, tam sem Krawu drzawala, ktera krawa setczka bola stlučžena tak ze as maso na ney chnilo, ktera ay skapala[374] Podla toho yak sem zmim Muzom zkapalo nam sedem Wolow, a Dyewat kraw, meczy kteryma yedneg ay nohy saskrczily.

Powidala sem yto ze yedneho czasu ked sin mug Prisol zpanskeho z Mesta, teda yako dweri otwiral, rekol Mamko Prosim was naberte my zaylik wina, Lebo som seczek zmoreny czo Poczula yedna Nemkina, ktera wsusedow u Abdoniczky biwala, a rekla[375] czos skor sinowy memu Porcziu zaplatit,ny Wina sy Nabrat, czo yako sin mog Poczal rekol Dyably tweg Matyery czo sa ty do toho staras sak my Mosime Porczie zaplatit, ktera Potom seliczo na meho sina wiwolawala,naczo on kdizs sa rozhnewal wzal Lopatu abezal za nu as do kuchiny Abdonickineg a uderil yu zlopatu, czo kdis sem sa widela bezala sem za sinom a prosila som cho aby dal Pokoy, ona pak Potom wšeliczo wiwolawala a hrozila sa Poczkay[376] mosy tya tisicz czertow wzat od tich ruky nusy nohy; Potom Pak ale o Pol roka kdis sme Piwniczuna Krizowe dny[377] Piwniczu kopaly tehdy okolo nesPorow Prisol mu weliky bol do chlawy, ktery ay nadruhy den okolo nesporow zemrel, ktery sa Marczin wolal, odesla cPak od teg Abdoniczky ale Pred Trima dny Počžuy suseda kam sa strogis, na czo som ya odpowidala Pogdem do soporne ktemu chlapczowy us musim wolaczo Probuwat, ona my Pak rekla Marina chudobna sy[378] ne chocz ty tam a netrow darmo

11. testis Paulus Kopun inhabitator Rossindelliensis catholicus, annorum circiter 50 fatetur per omnia uti prior, consors utpote sua: yako kisbir Prisol zroskazu weczerny zakazat Powedatoze; try koczky cho kdosy welmi tlaczil ktery any dichat sem nemohel, les zena potem ma obranila, kedma zudila, ay yuzzena sczela noz wzat a tak Pstnut.[379] addendo hoc, ze Poswatem Duchu ten den yako sem isol do Winohrada Kopat, teda wewinochrade okolo Fristukow welmy my ruky sklczny[?] Potom Pak kdys sem Domow Prisol yus sa my takoby dwe ruky skrczily[380] tak ze any Kustam sem donest nemohel, ktere nise stwrt roka sem mal zkrczene, tu pak Nocz yako zrozkazu slawneho Magistratu Kisbir my zakazal abich rano do Mesta isol[381] tu pak nocz; y zezenu pred slawne; kdo sy ma welmy tlaczil tak ze any w tichto weczach dichat sem nemohel Prawe w Swedecztwy widat mohel a yestly by ma zena nebola zbudila snat bich bil[382] mosel zachinut Poznal kdo ma tlaczil; Les tak Potem yako ma zena na asala teda sem sa ya obuczil a choworil sem na czo sy ma obuwczila, bolbichu Poznal Prawe w Swedwcztwy widal[383]

Andreas Bernadich catholicus annorum 69 fatetur, ze roku teho kdis Hayster bitku Pry Trnawy mal ktery czas ale[384] wsw dwanasty rokoch som mohol bit tehdy otecz mug magicze meczy czestamy chrach a cziczer saty, na ktery dzeczy welmy chodiwaly, a braly cho protos otecz mug rekel Ondreg idgyi ty a may starost na ten chrach, kde yako som ja isol tehdy[385] stretol som stareg Abdoniczky[386] sina y ze sestraniczu ktery stoho naseho chrachu isly, kterich yako sem ya stretol, tehdy sina sem zpaliczku uderil, a sestraniczy sem satku zhlawy strchol, a Domow sem donesel kteru kdis sem Domow donesel otecz sa hnewal, a Lal ma ze Preczo somyeg wzal ni satku, ahnetky[387] wed satku cho ferkina mosela domow zanest, yednucz pak yako sem zkostola zahumny isol tehdy razi Abdoniczka Magda ma[388] swetla czekala ktera kdis ma doczkala wzala zplota Trn a chczela ma snim uderit ale ya diczky sem odskakuwal, atak ona kdy sa semnu wadzila as kdomu a ked us knasemu domu sem Prisol nemohucze tolke yey zloreczeny Poczuwat rekol semyey ale oskwarek czo tolko lages ona Pak my nato rekla Pod boday tya zrazilo budes ty Pamatat toho oskwarku, Potom pak owolakery den dost skoro yako sem z Bratom mim Podla yey domu do Winochradow isol tehdy widel som zeby ma wolaka zena bola Predysla ale newim zktereho Domu a ktera bola Potom yako sem na konecz Dediny Prisol hnet sa my widelo yakoby do mnabol strelil a Potom yako som dowinochrada dost tasko dolezol, tehdy hnet sem Lahol any sem domow nemohol itczy Les otecz Potom za namy do Winohrada Prisol, atak ma Potem yako Barana domow donesel a Potm som sedem Tidnow zdy nayednom Miste Lezal tak ze som sy y tranu wilezal a potom tak seli gako my Pomachaly, a ayona ta stara Abdoniczka kemne chodiwala a tak do roka som sa walal, a ay som sa Potom wizdrawil Krom ze my noha zustala skrczena, kteru aj wczil mam.

Qui etiam super caput juraverunt[389]

Anno 1743 die 29. Novembris in libera regiaque civitate Tyrnaviensi consequenter domo praetoria inclyto senatu considendo subinsertorum testium facta est confrontatio et authenticatio.

1. testis Joannes Biszkupics ejusdem possesionis judex catholicus, annorum circiter 55 praestito praevie corporali juramento fatetur: że Predwolakterimy rokmy gak gegich my-

lost Pan Prehucha[?] György Purgmistrom boly, whagi Meskem rubaly sa na Mesku stranu drewa, kdežto Jamborka Prinducze sputnu, tam omrzala, a drewa do teg ysteg Putny chwatala, kdesšto na ten czas dworsky menem Vepy, Prinducze Kgegy Putne, spantokom tuže Putnu geg Porubal, Potem Pak gak na nocz tenže ysty Dworsky k Swetkowy Prišel, tu nocz geho ruka se skrczyla, takže any k ustam swim dosahnut ne wladal, gak to widel Swedek do Trnawy tohože Dworskeho dal odwesty, kdežto ag na ten czas Myster, stohoho y wihogil.

1. testis occasione confrontationis et authenticationis fassionem confirmavit, addito eo, že kdiž Kopiar bol haynikom že swogim Towariššom tehdy bol gegy chlapczowy (Ktereho we Winohradoch dopadol) urobil[390] ze swojim tehdy potom czely rok žadne zdrawy obydwa nemaly.

2. testis Andreas Zagajecz alias Panak inhabitator Rossindeliensis, catholicus, annorum circiter 40 praestito praevie corporali juramento fatetur, že na den Swateho Petra a Pawla o nesšporoch Swedek ze swu ženu na Uliczy sedel, a widgel že šstiry sšuhayczy

De eo Utrum

hayczy se hraly pred Domom Jamborkinim, kdesšto geden druhemu Klobuky swe haczaly, gednucz pak zebrawsše geden snich (Ktery bol Swedek newy) wšetky ty Klobuky, Prehodgil gich do dwora Jamborkineho Kde Prinducze tyto sšuhayczy tam se na zemy mrwily, a Potem steho dwora wibehly, mezitim wybehly tež tegže Jamborky s[alva]. v([enia]. Malé Prascze,na czo gich widicze Jamborka wišša, a ty Prascze spolu y z Mužom do domu sweho Nahanyala, a to dlhy czas[391] tyto pak ale šsuhayczy tegže Jamborky se wismiwaly, Jamborka pak gich lala a zretedlne powedala: – Poczkayte Poczkayte bude wam pomalem czasy Placž naczo Swedek chnet Powedal no gusš sa zas ta, Jamborka hrozy, wolaktery stich Sšuhagow doskacže. Potem tak ale w Tyden wesšly Swedkowe Konye, ktere zaputnane byly do geho wlastneg, togest Swedkoweg zahrady, kde sšosšowiczu za satu mal tam se Pasly, mezitim Prišsel tam Jamborkin muž, ty yste Konye Swedkowe zagal, ktere we wlastneg Swedkoweg sšosšowiczy boly, tak take y Nemecz Mihala Konye, ktere w Jamborowem tenkelu boly, tež zagal, kdesšto Swedek Prinducze k Jamborowy Powedel: že ponewacž Nemczowe Konye, ktere wgeho Tenkelu boly wipustil, aby y geho, ktere nigaku sškodu mu neurobyly, wypustil, on pak když len nechtel wipustit, Swedek mu zretedlne Powedel: – Dgably tweg Matyery ked my moge Konye nepustyisš na ktere latyi Prisšla y Jamborka wsetka neohromitye lala, magicze na Swedka chnew od czasu teho kdiž Krelow sin na nohu zle Pochodil, že Swedek geg domluwal, že sa temu Krelowemu sinowy hrozila, kdežto y Swedkowy howorila taže Jamborka:že ked gu czert wezme, že ay Swedka mosy wzat, Ponewacž Bosorku gu roby. Naczo Swedek geg odpowedel: do wczilagsšku nikdo newedel to že sa ona Krelowemu Sinowy hrozila, ale že wczul bude geg na hlawe Prisahat, že sa hrozila. Potem ale w Tidny Swedkow Sin kdiž z Panskeho domow Prisšel w sobotu, a na druhy den togest w Nedelu, gak Podruhy raz do Kostela zwonily, chtegicz sebe bukretu otrhnut do zahrady swedkoweg yssel, i gak doneg Kroczil chnetky tohože Swedka Sina noha bolet Poczala, a Prinducze tyasško do yzby Klobuk y sperem na lawicz uhodil, geho pak žena zdrobicze sam do Postele lehol, a mezy tim czapku na Kolene, a Klby z mista mal wiwraczene, Potem na nohach mista mu očernaly a hrasty na nich se urobily, tak že w bolesty zanyemel do Tidna nymy trwagicz, skterich wlasy

yššly. Potom stichže noch gako dlan maso mu Padalo, na Kterich y wczul misto Poznat. A když gedna žena z Mayczichowa ge Swedkoweho Sina stich ran hogila, Powedala, že to bolo lebo Swedkowy, aneb Manželcze geho urobene, mezitim chlapecz to trafil pregit, czasu potem teho gak taže žena Swedkoweho Sina hogila, Prišla Jamborka ksusedy Swedkoweg menem Letowaneczky a dowedala se gak Swedkow chlapecz se ma, taže pak Letowanczowa tegže Jamborky odpowedela, žeby na Nohach swich czirne flaky mel na czo Jamborka tegže Letowaneczoweg Powedela Nechoczte tam, lebo to su Morowe rany Wiznawa y to Swedek že Sinowy swem w Potem tidny, newy ale zdališš odneg togest Jamborky, a neb od druheg Mrcha ženy na swu nohu tež zle Pochodgil, a krwy zustal, a Tyden nanu ležal dotud totišto gak Pastirka knemu Prissla, kteru Swedka žena z Jamborkineho domu wigity widela a kdiž Prissla Pitala sa Swedka gak na nohu sa ma, tež y to reknucze Swedkowy: azda odteho Porubany sweho noha ho boly, na czo Swedek odpowedel že odteho geho neboly, a dwichnucze s[alva]. v[enia]. Katge swe tegže Pastirky nohu ukazal, to widicze Pastirka Powedala[392]ale nisšt to Ondregko nisšt bude lepšy, a Potem swe nohy hladila a rekla, wšak y moge nohy ma bola, a Potem dotknucze se Swedkowich noch yšla od Swedka Precž rowno Abdoniczky, a gak odešla, chnetky Swedek na nohu swu lepšy sa czitgil, a lepsy bol, tak že gusš y na tretyi den chodit mohol.

Occasione authenticationis addidit, že ked Swedla lala Jamborka, techdy sedyla ona na uliczy Pred Swim domom, kde wedla neg sedgela tež y žena ta czo chlapcza Radakowiczoweho hogila.[393]

3. testis Juditha Masar superius nominati conthoralis, catholica, annorum circiter 45 praestito praevie corporali juramento fatetur uti praecedens, addito eo, že widela [– – –] Swedkowa Pastirku zdomu Jamborkineho wigityi a domu Swedkoweg rowno gityi, kdežto y Prinducze Swedkoweg Mužowi Powedala že czula žeby od Porubany Nohy sweg noha ho bolela ay se mu Koras [– – –] naczo Swedkowa odpowedela, že to se mu dawno zahogilo, a stim Swedkowa winducze wen yzby czo ta Pastirka mužowy na nohu robila newy, než to wy gak taže Pastirka zdomu wišla, geg muž na nohu se lepšy czitgil, takže y Pomaly Kam dal chodil wiznawa ag to, že ta ysta Pastirka gak zdomu Jamborkineho Prišla do domu Swedkoweg, Podrekla se taže Pastirka reknucze: weru pram wczil welka šškoda se Jamborky stala, nebo czo naywecza uššipana geg skapala, kteru y Pod Lesku za Kopawa y to wiznawa že czasu teho, když ta ysta žena z Mayczichowa, Kreloweho sina hogila, techdy zešla sa[394] Swedkowa z Jamborku na zahradach, ktera powedala, že gak Kolwek Kreloweho Sina czamblaka Kriweho welka nemocz hacže, aby tak w Krelowem dome wšetkich haczalo, Swedkowa pak na take Klnutyi Jamborku štrafala a rekla geg: Ancža ne Kln, wšak y ty mašš sina, na czo odpowedela Jamborka: – Treba ho nech czert wezme bar len teho gedneho mam, a rada bich tu weššczicu widela, ktera Kreloweho Sina hogy, gaka ge weššczicza.

4. testis Stephanus Krepelka inhabitator aeque Rossindeliensis et possessionis Bocht Mejster, catholicus, annorum circiter 30 praestito praevie corporali juramento fatetur, že gak Jamborku do Trnawy wedel howorila taže Jamborka stimito Slowma: to mosy bit wecza Bosorka ktera ucży odrobit, gako ta ktera uroby a[395] trpela sem dowczilasšku, ale ušš dal nebudem.

5. testis Georgius Krel inhabittator Rossindeliensis catholicus annorum circiter 45 praestito praevie corporali juramento audita refert, že kdiž ty ysty sšuhayccy medczy kterima

y Swedkow Sin bol, teg ysteg Jamborky s[alva]. v[enia]. Prascze wen zdwora wibehly a ty sšuhayczy geg sa wismiwaly, techdy že ta Jamborka gim howorila a hrozila, že ten smich gegich, bude wkratkem cžasy placž, a tak Swedek sicze doysta newy zdalisš by taže Jamborka geho Sinowy na nohy geho ušškodila, Ponewacž Potem cžasy chned na treczy den noha, y ruka lawa se gemu zkrcžila, Swedek sicze otemto nisšt newedel, než Zagajecz aneb Panak mu rospowedel, že ten cžas když sa ty sšuhaiczy hraly, a Jamborky wismiwaly, že ona sa gim pohrožila gako gako y Swedek widicze sina, že kam dal horssy by bil, zaššel Swedek teg isteg Jamborky, a Prosil gu, aby Sinowy geho, gestly by gu wewolacžem bol obrazil, aby mu odpustila, mezitim ona na Swedka sa rozhnewala Protoss gako by ona bola gemu ubosoruwala, stim Swedek odesšel a Sweho Sina do Lincža k Sestry sweg wezel, a gedna z Mayczichowa žena tam chodicze geho hogila, a gak tehože sina hogit Počžala, tehdy chned na druhu nocz taže Swedkowa sestra, y z Mužom swim cžula, že gedna Kocžka na okne mraucžala, takže ašš wlasy hore dupkom gim stawaly, sin sicze Swedkow neczul to mraucžany, gedine kdiž se Prebudgil, howoril, že gako by hora mala nanho Spadnut, že takowu tyasškost cžitgil, Ta pak žena cžo sina Swedkoweho hogila, rekla, že to Sinowy ge urobene, a druhemu to bolo Prichistane, mezitim on to Prisšol.

6. testis Dorothea Prihel praecedentis conthoralis catholica, annorum circiter 40 praestito praevie corporali juramento audita refert, uti immediate appositus maritus suus, addito eo, že kdy gusš Swedkoweg sin tak na ruku ag na Nohu okriwel dowedala sa geho zdalisš wolakoho neroshnewal, kdežto odpowedel Sin Swedkoweg, že newy koho by bol rozhnewal, krema na Petra a Pawla, když Karayczow guro wichitnucze našše Klobuky gak sme sa sštira hraly, do dworu Jamborkineho uhodgil, a winducze tedy Prascze gegy techdy nas lala. Mezitim Prisšla Zagaiczowa aneb Panakowa žena k Swedkoweg Pitagicze se gak Sin gegy by se mal, ktereho ona[396] widgicze Powedala [zretdla trar?] gemu nikdo neny Pricžina len Jamborka, nebo ked sa geg ty sšuhayczy, medczy kterima y tento, togest Swedkoweg boly usmiwaly, gim sa Pohrozila a rekla, že gegich smich na Placž se obratyi, ay to wiznawa Swedkowa, že když z Jamborkinim mužom o waicze w humne Swedkinem wzane by se bola y dohadowala, odpowedel Swedkoweg: sšczekeg sšczekag stim twogim yazikom wssak že zas malom cžasy oplacžesš.

7. testis Josephus Radakovics inhabitator Rossindeliensis catholicus annorum circiter 43 praestito praevie corporali juramento fatetur, že Pred Pol Postom wedla Jamborkineho Domu po Dworneg strany sedgel na ohnisštye sin Swedkuw, ktereho když shledel Swedek geho domow wolal, ktery gak steho ohnisšcža stal, a ityi chtel, dole twaru padel, Swedek gemu ale newericže žeby semu cžo bolo stalo než snad spestwa aby robil, techdy ale try razy z Korbaczom Swedek ho uderil, wssak ale zmerkowal Swedek že gest mu Wolaczo urobeneho zkrz koho pak Swedek newi. Koho Powedet nemuže, dosty natom že y wcžul dost tyasško na nohu chodgy, tak take y ruku prawu chibe.

8. testis Elisabetha Snajder immediate praecedentis testis conthoralis catholica annorum circiter 41 praestito praevie corporali juramento fassa est, uti maritus ejus, hoc addito: že gusš Pretim ale dwoma Tidny Swedkoweg sin trimal, a wlady nigakeg nemal ay to wiznala Swedkowa, že cžasa teho když z Farkasina žena menem Ancža Primenim pak (gak sa wspamatat muže) Pusškarka Sina Swedkoweg, tak take y sina Bisz Kupicž Marcina wdome Swedkoweg hogila, techdy gedniho cžasu gak Kupel sprawala, a gich Kupala po Kupeli pak pod Koleny s[alva]. v[enia]. w sšipone otruskiy a czesnek wanocžny wzala,

rekla: – Počžkagte wssak ony Prindu, gako y Potom na druhy den wnocy Prissły dwe kocžky kedwerom y zbenim, a gako byse na prach oprely tak se geg zdalo a tak gaykaly, Swedkoweg pak Muž chnetky Powedel: – no Dgably wassęg Matgery usš ste Prissły, když potem ta žena ty Kocžky zbadala Swedkoweg Mužowy Powedela aby len w yzbe zustal, ona pak wissła wen a rekla ktim Kocžkam: – Ukassšte sa gake ste, stely bile cžy cžirne Kocžka Picžicz ktere gako cžuly utgekaly na zadek pred Masštal. Zatim pak ty yste Kocžky ale šštiry razy boly Prissły, gako y gednim cžasem když Swedkowa z Mužom swim wtakowy cžas medczy dwermy yzbenimy ležala, gedna Kocžka prez nich do yzby skocžila Kteru zmerkugicze Muž wizbe gu honil, ona ale kade nuter, tade y wen skocžila.[397] Potem Po malem cžasy když Swedkowa zmužom se upokogila, techdy zasek nuter po druhy raz skocžila a zmagiczimi wizbe Kurenczy lomot robilya, cžo Swedkoweg muž zmerkugicze, hore stal, a walecz ktery Pod stolom bol, snim tu Kocžku hledal, a powedal Dgably waššeg Matyery usš was musim zabigat, alebo chitat, ta pak Kocžka se skludila, kteru když nayit nemohel lehla Swedkowa y zmužom. Pomaly Pak chwily, a gak se upokogilo taže Kocžka cžes Swekoweg chlawu wiskocžila, po kterem skocženy tak Swedkoweg hlawa do treciho dna bolela, gako by gu ze sekeru zatyal.

9. testis, Anna Szalay confraternitatis sacristrina, inhabitatrix Rossindeliensis catholica, annorum circiter 60, deposito praevie corporali juramento fatetur, že cžasu teho gak Rošindelska dgedina Hayduchow na Kralowneg stranu werbuwala, techdy geden stich Hajduchuw bol do Yamborkineg sczeny wedla oken ze sšwancžaru zatyal, Potem že onezdrawil, mezitim Poprosil Fatensku že azda taže Jamborka by mu to bola urobila, aby kneg zayssła, a tuže Jamborku knemu zawolala[398] na ktere slowa kdiž Swedkowa zanducze k Jamborky rospowedela, techdy Jamborka kneg odpowedela, že ona gemu nisšt neurobila, a že kdy by druha bola stim Swedkowa odessła, a taže Jamborka knemu ne Prissła.

9.[!] testis relicta Kadowa aeque inhabitatrix fassa est, že gednim cžasem gak Swedkowa z Jamborku stranewa žihlawu se powadila[399] a Swedkoweg se hrozila, techdy Swetkowa na sebe križ urobicze tegže Jamborky odpowedela že kdiž cžlowek na sebe križ uroby zleho ducha se nebogy, neto takoweg ženy. Po Kratkem cžasy techdy tak ale wgenem nebo we dwoch Tidnoch kdižrano dwa woly Swedkoweg boly wichnate do haga, weczer usš brez oczasuw oby dwa domow Prissły. A Potem tež y owcze Swedkoweg skapala, ale zgakeg Pricžiny to Swedkowa newy, zdalisš Jamborka geg urobila, a nebo ne.

XVIII.

1744. február 10.

BISZKUPICS JÁNOS RÓZSAVÖLGYI BÍRÓ ÉS KREL DOROTTYA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

1744. die 10. Februarii.

Item Joannes Biszkupics judex Rossindeliensis refert, že sin Kopunow Swedkowe[400] howoril, ze kedy Kolwek do Abdoniczkineg zahrady Pridem a yabuk bar kolko czo bich y Putnu gednu zedol, snima sa na gest[401] sitgit nemožem, a ked Kery do stodoly pod slamu sem sy skowal, a hned na obraczeny gich opaczit sem yssel, guss any gedno sem nayt nemohel, y to howoril že len sa ty nagicz Abdoniczkinich makowicz[402] chnetky tyi po[403] Pupkom za nadra potecže Mak. Item et hoc refert, že cšasu teho gak w Rosindele lichwa welicze Padala, techdy winducze Swedek za[404] humny Pastir dedinsky Ktery tam Krawy dal na Fatensa zawolal, reknucze Pote sem Richtar pak wolaczo noweho wam ukažem! Kdežto Prinducže howoril ten ysty Pastir widite gusš sem mnoho ale na 4 czat Kraw som[405] odral a to sem newidgel, kdeššto kdiž[406] Szakoniczkinu Krawu dral a wimeno gey prerezal, techdy tenže Pastir ukazal[407] aj Fatens widel že ta ysta Krawa cžiste Maslo tak gako leskowecz, y gako chrach sadnute[408] wtakich gulkach mala.

Dorothea Prihel Georgii Krel conthoralis fatetur, že gak sa zebrala tehdy biwala[409] na Kunyho dome tehdy[410] kdežto mala sem w Lancžariczoweg Piwniczky wlasne mleko w teg Pak Piwniczky try swe sy mleko nosiwaly yakožto fatenska Lancžaricž ferowa a Pinkowa; geden cžas gak Piwnicza wedne zawreta nebola wessla Jamborka do teg Piwniczy, kterusš wen steg Piwniczy winducze widgel Pinka Myssšo a když widgel že w Hrczeku a sfertussšku prikritem smatanku nesla,[411] on geg[412] powedel – preczo ona to bantuge luczke, potom se budeme geden nadruheho posdawat, keri tam mame Mleko že geden druhemu bereme a kruh mezy sebu robit budeme; naczo taže Jamborka nisšt ne Powedala, než zatim bar gako taže Piwniczka zamknuta bola a dyiry doneg nikde widyet nebilo tež take y na rano diczky Mleko po prekaczuwane bolo gednucz ale tak na trety den wnuczy Muž wartuwal azda koczka wolaktera se bude nuter do Piwnicze drapat mezy tim gednucz tak ale opol noczy Prissel nanho strach, a sen Mleko stanirky prikrite: a stgichliczkamy Prilożene bilo mu ny[413] chczelo ale len precza chczelo czo y sam uznal tak že ay spat yssel, Mleko Pak len zas na rano Pozeme rozlate naysšly, a to trwalo tak y ale sštiry razy, pretim ale to Mleko prekoczene nigdy nebolo, len oteho cžasu gak tenže Pinka tu Jamborku spiwniczy wen wigity widel.

XIX.

1743. szeptember 30., Nagyszombat

BASZNAK KATALIN, CHLEBOWA ANNA, GÖRÖG MAGDA ELLENI VIZSGÁLAT NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1743. die 30. Septembris Tyrnaviae in domo praetoria praesentibus perillustribus ac generosis dominis Georgio Bertalanffy judice, Sigismundo Toszeghy consule, Joanne Endrődy, Joanne Hrabovszky et Matthia Hoberrajter senatoribus, necon Andrea Pauly vicenotario peractum est subinsertum foeminarum magiae insimularum benignum examen modo subsequenti.

1.ma

Jako sa Wolas?	R. Katerina Basnak
Mas Muza	Nemam Lebo my zemrel Pred Welku Noczu.
od kud si rodiczka	z Wechtelnicse.
yakey Wiry sy	Katoliczkey.
Kolko roky Mas	ale 45.
Jak dluho biwas w Rosindole	Jus na yedenasty rok
Yako sa tam ziwis	Obecznu Lichwu Pasem
znaš Jamborku	Znam.
Jety wolaka Prityelka	Neny zadna.
Chodiwala sy Predtim kney	Nechodiwala
Znas Zagaycza a Lebo Panaka	Znam.
Kedi sy bola uneho?	Nedawno som bola uneho alesa rozpamatat nemuzem.
Czosy uneho robila	Jamborka ma knemu Poslala
Preyaku Priczinu	abich mu nohu opaczila
czo ty Kazala robit teg yeho Nohy	Nist inse Len abich knemu zaysla a abich mu tu geho Nohu opaczila a dotkla sa yey.
In judiciali examine revocavit	
Czo ty escze wacz kazala Prisla robit	Ze abich sa zrekla ze sem sy Prisla Muky wi Posczat a meczy tim abich mu nohu opaczila.
In judiciali examine revocavit	
Wis ly czo sa mu na tu nohu ztalo tomu istemu Panakowy	Newim.
Jako wedgela Yamborka ze ten Panak ye zle nanohu	Ja newim.
Widela Ly sy ty czo sa mu ztalo na tu nohu	Newidyela.
Yaku ste escze maly rozprawku a radu z Yamborku otem Panakowy žadnu inšu krom	

to my Powedala Yamborka reknucze yczty tam a Opacz mu to Nohu, šak mu to Uczichne Widis czo onas Poczinayu Lude howorit zebysme my mu to boly urobily.

Koho bola poslala ktebe ta že Yamborka	Nikoho, Les sama som tam Prisla muku sy wi Posczawat.
Wisly czy sa ta Jamborka ztim Panakom bola Powadila.	Ya Newim.
Preczo sy Powedala ze Panak natem dome nebude mat zdrawa	
wis kedy ty chlapczy Predtwim Domem sa hraly čžo ty urobily	Wim Wichnaly my Prascze
Preto sy sa nanich hnevala	Nehnewala
Yako sa ty Wismiwaly	Newismiwaly les my Prascze odhnaly
Yako sy sa im hrozila	Nehrozila zadnima slowamy
Preczo sy powedala tim chlapczom was smich sa na Spak obraczy	ne Powedala
na trety den czo sa stalo tomu krelowemu chlapczowy	Ya newim czo sa mu stalo
Yako sa ten chlapecz wihogil	Ya newim
czo sy ty radila aby mu robily	Kazala som aby mu zrcžnu Muku kadily
Yako ty Powedal sused ked tebe Prisol	ze abychmu Poradila yeho chlapczowy wolaczo a ze on ne Poweda na mna zebich ya sommu geho chlapczowy bola urobila
Preczo sy Powedala že to mosy bit wacža Bosorka ktera[414] učžy odrobit yako ta ktera uroby	y[415] welmi Powedala som
Wizly yakosaten chlapecz uzdrawil	ya newim
Preczo si Powedala ked sa mu ten wred Podlopatku wichodil a try kosczy mu Wisly že su zrily	Ya som nepowedala
Poslala sy Pastirku k Panakowy	Neposlala
yely Prawda ze ty Wepy Putnu Wchayi Porubal	Neporubal nigdy

2.

Yako sa Wolas	Anna Chlebowa
Mas Muza	Mam
Yak sa Wola	Nemecz Jano, Prwneysy Pak sa Wolal Jambor
Yakey Wiry sy	Katoliczkey
Kolko roky Mas	Ale 45.
Mas Dyety	Mam yedneho chlapcza

od kud sy rodiczka
ze Zablatya.

Yak dawno biwas w Rošindole
Na Pyeta Dwadczaty rok

Kedy sy bola Naspowedy
Pred Tryma Tidny

Preczo sy Warestye
Ja newim Preczoma daly tam

Wizly czo sa stalo Panakowemu chlapczowy
Ja Newim.

Wis ly czy ye us zdrawy
Ja Newim.

Wis o tich Dwuch Koczkach czo do Radakovicsoveho[416] Domu chodiwali
Newim

Znas Pstirku
Znam.

Jaka ty ye Prityelka
Zadna.

Kedy sy sa snu obeznala
us dawno yak Lichwu Pase.

Kedy bola Utyeba
Uš su ale Try Tidne

Ostatny raz ked bola utyeba Wolala sy yu ksebe a Lebo sama od seba Prisla
Newolala sem yu Leš sama Prisla Pre chleb czosom yeg od Lichwy bola dluzna

O kterem czasy bola utyeba
rano

a czosy yey dala
Dwe Mercze rezy, ay chleba

Kdo bol ztu Pastirku utyeba
Slizarka, czo yey bola rež Pozczala ay sin Pastirkin tam bol ked tade Stado chnaly.

Znas Panaka
Znam.

Wisly czosa mu stalo na nohu
Newim Len zesom od insich Ludy Poczula, ze ma Wred na ney.

Newadila sy sa snim Wolakedy
Ja nye Leš moy Mus sa s nim Wadyil zkrz Kone czomu bol zayal

Nehrozila sy sa tedy tomu Panakowy
Nye les som Powedala Muzowy aby muich Pustil.

Ne Posilala sy Pastirku k Panakowy aby mu isla Nohu opaczit
Nye zadnim spusobem

Chowora Lude o tebe ze sy mu ty to teg Nohy urobila
Y welmi chowora, ale Lužu Leš Pan Buch mu to urobil za yeho kriwdu

Znala sy neboheho Dworskeho sa We Piho nemuzem rospamatat
Možebit ze sem cho znala, ale nemuzem rospamatat

Wizly czo sa tomu hayduchowy stalo czo uwas zemrel
Newim.

Prawda ly ye ze sa Poslal ktebe Prosit
Y welmi Poslal, ale sem ya knemu neisla, Lebo sem snim nist nemala

Czo sy Powedala teg zeny czo Preteba Prisla
To ze ked by insa zena bola Prišla ze bich u nauczila.

Wizly czy ye us zdrawy ten Panak
Sak us chody.

3.

Jako sa Wolas
Görög Magda neboheho Abdonik Jura Pozustala Wdowa.

od Kud sy rodiczka
Z Beczkowa

Kolko mas rokow
Yakey sy wiry
Kedy sy bola na Spowedy
a Kdy Komu sy sa spowedala
[– – –] qualita quis[– –]
Kdo biwa Podla teba

Snad sy slepa
Czo sa ty stalo na Oczy

a czy sy sa tenisty czas ked sy zpostele zpadla, nigde inde neuderila
a naboku, Lebo na chrbte sy nedostala ranu
a Preczo bola Wseczka Postel zakrwawena

ale 65.
Katoliczkey
Jus ye ale sest Tidnu
Fararowi nasemu czo Precz išol.

Z yedneg strany biwa Maczey Mihál a zdruhey Kopun Pawel
y welmy sem slepa
a tak zbolesty ked ma chlawa boliwala nus sa mi Powlaka na oko urobila, a Potem sem z Postely spadla nus sem sy druhe oko wibila, a zreniczka my wiskoczila a az oboczy sem sy bola rozranila a Potem sem ale sedem Tidnu Ležala nezdrawa do druheho Pak oka yak sem Pred powedela Powlaka samy chitila, a tak sem oslepla.
Nigde inde, Len woko

Nedostala
Pretu Priczinu že ked sa my wnoczy ztoho oka krw Pustila, a tak sem wšeczku Postel zakrwawila, ay rubacz, y rukawcze.

4.

a kdo tya zbadal, ked sy spadla z Postyele

a Na czo sy sa uderila
Yako sa to mohlo stat že yeden Kamenek oko rostyalo.
Sakto neny Prawda ze by ze strkom bola yzba wiwozena
Azda ty wolakdo wibil to oko

Komu sy sa Potem skrz taku bolest zaluwala

Kde ye to Oko czo ty wi Padlo

Widyela ly sy to Oko czo ty wi Padlo

Czitila sy bolest ked ty to Oko wi Padlo
Okterem czasy to bolo ked sy spadla

Moya Newesta Lebo sem skrikla a tak ona hore stala a zdwichlama ze zeme.
Na zem ked ye ze strkom wiwozena.
Yako by my NewiPadlo, ked sa my oko wi Padlo
de weru yest Prawda.

Nigdo krom Buch Wsechmohuczy kedsem spadla.
Nikomu krom Bochu Wsechmohuczimu, a Pany Marie.
Bolo na okne, odtud Pak kde sa Podyelo, newim.
Newidyela, Leš Newesta micho dala do ruky, ktere kdiš sem omatala rekla sem, že ge to moga zreniczka
Yako by nye, ked ma seczka Chlawa bolela Wnoczy Pred swetom, ale Pred tu Noczu ten den od Poledna Chlawa ma welmy bolela

Czi sy sa nekedy zesusedmy nye wadila	Nye wsak dobre zigeme zobidwuma susedmy y z horney, y zdolneg strany.
Wizly yaku Lichwu maly twogy susedy	Maly Woly Kopun mal stiry Woly gednu Krawu, a Yalowiczu kteremu geden Wol, a gedna Krawa uchinula, ay sinowy memu štiry Kusy.
a Preczo tomu twemu Susedowi uchinuly	a ked boly Nemoczny
Yaku Nemocz maly	Yako sem Poczula Lopatky maly opuchlé.
Wisly kde Kopunowu Krawu dogiwaly	Nyewim, Les to wim ze tusim na dwore, Lebo W Mastale yu drzaly.
Znala ly sy sina Kopunoweho czo zemrel	Znala.
Wizly czo sa mu stalo, a krom czoho zemrel	Newim od czo ho by inseho zemrel sem Poczula ze by cho bil haynik Pochlawe zobuskem uderil ked Wina waruwaly, a žemu Mosky odrazil.
Wizly ked ten sin Kopunow sem tu Nemkinu czo utyeba biwala as do tweg Kuchiny me hnal	y welmy Wim, ale wšakniczmeneg ya sem tedy Wizbe bola a nazdawala sem sa žesa to na uliczy biyu, czo my me Dyiwcza Powidalo, a tak Potem sem ya zizby do Kuchiny Wisla kteru Nemkinu tak Potem ten Kopunow sin nechal, Powidalo my Pak y to Dyewcza, ze Kopunka na tu Nemkinu z Polenom bola Pribechla.
Wizly ze bol stary Kopun nezdrawy	Wim
a Wizly czo mu bolo	Newim
a czo ta Nemkina tomu Kopunowmu sinowy choworila, a yako sa mu hrozila	Ja newim, ale my sme sa ey samy tež baly.
Preczo ste sa eg baly	aby nam[417] tez neczo neurobila.
czo aby wam neurobila	aby nam nazdrawy neubilizila
od kud ste gu maly Podegu	Predto ked nam bola w Dome kdo gu wy czo ye zayednu, ked ye ona zdaleka.
a odkud ye ta Nemkina	Z Czech
Czo utyeba robila	Ked bola taka Wandrowna nuš tam wlezla Prenoczuwat.
Kde ye wczil ta Nemkina	Biwa w Kerestury.
Kedy bola utyeba	bola Prisla tuto Pominulu zatwu.
a kedy od teba odesla	Escze wzatwy a any Newim kedy odesla, Les to dobre wim ze bola u nas.
Yake mas snu Porozumeny	Nemam zadne, Les som sa eg zdy waruwala.
Preczo sy sa eg bala	a kdo yu Wy czo ona misly ked neny zdeysa.
a Preczo inde neisla Les ktebe	sak ay uinsich bola
azda to neny Prawda zeby wolakdo bol Kopunoweho sina uderil.	De veru ye Prawda.
azda mu ta nemkina urobila a asnad y ty	Sin Boski wy ya newim; ale bolo sa mu snu

Wis otom wolaczo	newadit.
Wizly ty insich Ludy uzdrauwat	Newim, krom od Wridu sem Pomachawala ked sem mladcza bola, a Kupuwawalasem Ktomu Puskowy Prach, stare sadlo, oslowy Kamen, yedno rozecz, Fialowy koren, Lopuchowy Koren, a chlochowy Kmet, Ktere wetczy mosy spolu zetret we Mlicze, a Lebo w Piwe uwarit a to mosy dat Pod miru, a tak od toho Prestane.
a Proczy insim Nemoczam Newis zpomoczy	Newim
Wis ly na czo su Laczne Sliny	Ked ma yaku bolest nus sy mosy Prsty Poplut, a Potret tam kde boly.
Jako mosy tret	Chore, dole. Myat[418]
Radila sy to wolakomu	Neradila sem zadnemu aby sy tak Potiral
Wizly naczo ye Palene.	Pyit.
Neradila sy Wolakomu aby zlacznima slinamy, a z Palenim sa trel	Nyeradila.
Kedy sy bola u horneho suseda	Nebola sem yakescze ked sem widela
a ukopuna kedy sy bola.	Nechodim ya tam wczil, Les escze ked sem widela, tedy som tam chodiwala.
Yak sy slepa, nebola sy unyeho	Nebola
Wizly zebol welmy nezdrawy	Powedaly my że nezdrawy a a ze
ten Kopun	w boku mal yakusy Nemocz
a insu Nemocz nemal	Nyemal, sak Ledwa sneg wichadczal
a sak mal zkrczene ruky	Nemal weru Les w boku mu czosy bolo, a ay mu tyekol.
a us yak sy slepa mal Ly skrczene ruky	Ya newim aby bol mal zkrczene.
Wis ly ze sa geho žena starala a strogila sa do soporne Kyake musy chlapczowy czo takim Ludom wi z Pomachat	Ja newim czy sa starala, a Lebo strogila ly sa tam.
Sak sy sama kney isla, a rekla sy aby tam neisla.	Nechodila sem kneg, any som yeg ne Powidala aby tam nechodila.
Saksy eg Powedala aby sy utratu nerobila	Ne Powedala.
Sak sy eg radila aby Muzowy swemu zlacznima slinamy, a Spalenim dole ruky trela že hned bude Lepsy	Neradila sem, azda Wolakdo insy yey radil, any sem yeg nist nechoworila any semnigdy neczula, as wczil od Wasich Milost.
Ty sy mu Posluzila aby sa mu ruky zkrczily, a ay sy cho Wichogila, a ay sina yeho sy zmarnila	Nye zadnim spusobem.
Yaka to zaba bola czo bola w Kopunoweg stodole	Ja newim bola ly Lebo nye.
Wiz ly kedy tey zabe oko wibil	Nyewim.
Wiz ly ked sy bola yako zaba na steku na ztrczena[!]	Yak ziw sem nebola Zabu.

Wižly ked sy w stodole yako
Powecz Prawdu ty ly sy mu to urobila
Netlaczila sy tegto Pominunuteg noczy
Kopuna.
žaba na Kopunku zczala
vel

Nye weru ya yak ziw.
Neurobila sem zadnim spusobem.
Netlaczila.

XX.

1743. november 27., Nagyszombat

KORÁBBI VIZSGÁLAT HITELESÍTÉSE NAGYSZOMBAT VÁROSNAK
A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

Anno 1743. 27. Novembris, Tyrnavie, in domo praetoria inclyto senatu considendo facta est authenticatio testium contra sagas instituta, et quidem Joannes Biszkupics Richtar Rossindolsky Powida ze kdis escze chlapecz bil czo moze bit pred 4^{et} Rokmy tehdy sestranicza Abdoniczkina yedneho czasu isla na hrach Bernadiczow na kterem chrachu kdis by yu Bernadich bil dopadel, tehdy wzal yey satku shlawy, a snat yu y wibil czo kdis by yeg bil urobil hnetky sa mu Potem tomuže Bernadiczo nocha zkrczila odtedayska ge kriwy Powida take y to ze kdy Bol chir oneg zeby bola Bosorka, czo Pak se doticze Kopuna yeho sina a Pacholka čžily na Abdoniczku choworily zeby im ona a ay yeho lich[419] Kopunka powida, že kdy u Abdoniczky Preššowala že swim Paholkem, tehdy Powidal geg tenže Paholek že u Abdoniczky za Preššom w Putenky čžlowecže Kostyi gak šswanczaru swu chledal nayššol. Occasione perlectionis fassionis Kopuniance Ta žaba tak sžala ale pol druheg sahy protyi mne, ale sem geg ušša a na druhu stranu obeššla, odkud ale šščžala to ne wy, lež gako spoliwaczeg Krchly sneg razom stlustlo. Dein maritus ejus occasione suae fassionis dixit: – Ked gu tu žabu uderil počžala czez dgiru ktera wsczeny bola na humno Abdoniczkineho utekat. Ftem do druheho Plotu we dwore mogem tu žabu strczil Na pol rifa šštek sneg trčžal.

Kopun filius Josephus že gakho otecz ustanowil aby tu Žabu wartuwal, techdy gednim čžasem len ušša steho šteku. Occassione perlectionis fassionis foemina Kopuniana eadem modificat, že Když do šoporni Krem Hlapczowy ze swim Mužom ityi sa strogila, techdy Prišša taže Abdoniczka a Powidala suseda kam se strogišš ona tediž geg odpowidala že do šoporne pogde za gednim Hlapczom ktery wy powedet, wšeligake weczy, ona pak ta Abdoniczka hovorila susedka nechod tyi tam chudobna sy nebo musišš trowit. Když geg sin tu Nemkinu uderil zlopatu howorila taže Nemkina Počžkay mosy tya tifus čžertom wzat, a mosišš krz mrze ruky shinut.

Emericus Lanczaricz inhabitator Rossindeliensis audita refert, že Ondreg Bernadich biwšše ale w desaty rokoch když geho otecz hrach mel zasaty w dolnem poly niže dgedginy techdy gednim čžasem geho otecz tehože sina sweho ktemu hrachu poslal a ponewačž dgetyi wtemže hrachu šškodu roba aby ho pozrel, medzytim gak tenže sin ktemu hrachu

yššel naššel tam Abdonikoweho sina, ay diwogku, ktereg diwogky ššatku shlawy wzal a gich odteho hrachu odehnal, medczy tim gednim cžasem kdiž Lude skostela yššly, medgi kterima y tenže sin Bernardicža iššel, techdy Abdoniczka nanho slowmy uderila Precžo on gegy diwogky ššatku wzal a tak diczky ašš pod Dom tehože Bernadicža snim sa dohaduwala, a gak Pred dom Prišla techdy taže Abdoniczka gemu Klobuk shlawy wzat chtela on pak sebe nechtel dpustit než gu chitil, a pod seba zwalil a tak gu nechal, potem pak ale taže Abdoniczka se mu hrozila Poczkay budež ty mna Pamatat Pokterem mel ten ysty tiden na nohu swu okriwel.

Biszkupics judex refert, že kdiž u Abdoniczkinem Dome Sledawali Weczy techdy[420] mlada Abdoniczka wišla wen a wolaczo za nyadry winesla tehdy mlada Abdoniczka wišla wen a do Komory kdežto techda ušš odtworena bola judex refert že Hrnczik gaky wzala o plot Kopunow uderila Interrogata Abdonikiana [– – –] Precžo sy ten Hrnecž Prw neuderila Pretože donho nahlidaly než len tehdy gak ony tam boly Sczeho ta mast bola wtem Hrnczeku Deinde subsumpta exue viride unguem Ze satla sameho [– – –] ze rutha bola tež wneg[– – –] tarde recogovit Skapala ty wolaktery Kus šštiry Kusy Precžo sy zbanek pred dom Kopu-now do bariny uhodila, a ne ynde. Panak recognovit že gaky Hrnczek na Kopunowem plodge bol, ten ysty ta mlada Abdoniczka ozem uderila. Panak dicit, quod [– – –] non illa, sed maritus ejecit interrogata Precžo sy pred Preto že y moga lichwa bola za Prahnuta domom meho gazdy nezlezla lež až w dome

a že bi ho bola lala tegž quod ossa negat illa dicit že wnutry nebola w Preššowne lež od sluhy wedla nez yšla a powedela naspor nam Pan Buch.

Famulus Kopunianae dixit: – inveni in torculari ossa humana quae etiam eorum recognovit.

Magdalena Abdonik senex examinata

Magdalena bola sy wolakedy w Areste	nebola lež gednucz zdruhimi ženamy ma sem zagaly Kupat. Modificat, že Franciskanowi sa spowidala Kdo tya
zbadal že sy spadla	Wššeczy moga newesta Sin, bolo nas šest.
Kde ge to oko	Zahodyla sem
Predtim bolela tya hlawa prw[421] lež sy spadla	Nebolela
gako zežraly tweho muža	Kopunowa mater lebo na nohu mu ubirala mu zdrewenela
gako ty to wišš	pak že sa mu po twrzila
a kedy zemrel	w sobotu mu zarobila a w sobotu druhu zemrel, mosela bit Bosorka
wi otom osada že by twoge mužowi bola urobila	Wedya wššeczy ay banuwaly zanim, ga mu kozto y Richtar ay Susedy
Precžo sy to ne oznamila	Precžo bich bola oznamila
Panom aneb Richtarowy dinskemu	ked wedely otem gako y wczulagššeho richtara otecz
Yak sy slepa bola ly sy u Kopuna	odgedneho kratu wacz ne
Zkala[422] sy Kopunoweho sina a gako pohodgil wišš	Znala Wim precžo Nemkinu gakožto Wandrownu bil.

Precžo sy to ne oznamila Pabola tedy	ga sem newedgela že umna nom
Kolko tidny bola u teba	Newim, než geden rok umna znemczom biwala ale sem geg niššt ne smela powedet
Yako wiž že Kopunka mala drewo wrohlach	Wnuczka my Powedala
Precžo Kopunowy sy ne hodgila	Kedtam neny diczky otworene.
Wišš boly kopu nezdrawj	bol odteho ze odzemky domow nosy gako wol a potom stone
Abdonik Magdalen senex examinata	
Magdalena examinata	
Znašš Bernadicža dorišineho	Ondrega znam.
Ondrega	
Precžo sa snim wadila a	Ya sem sa ne wadila, ale poslalimy
Strnowim Prutom sy ho bit	šsatku naspatek. Ne powedel any sem chtela
ked twogeg czery na hrachu šsatky wzal a wišsly že ty ošskwarek powedel.	pred 40-my rokmy sa ne tužila.
Ty sy na to urobila že ge Kopunowy	neurobila, lež on mal gakisy

XXI.

1743. november 29., Nagyszombat

CHLEBOVA ANNA VIZSGÁLATA NAGYSZOMBAT VÁROSNAK A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BASZNAK KATALIN ÉS TÁRSAI ELLENI PERÉBEN

1743. die 29. Novembris in domo praetoria inclyto senatu considendo Rossindeliensis foemina Jamborka judicialiter examinata

Zagajecz alias Panak addit fassioni že ked ty Prascze dodomu vehnala a pred dom swug sedla y z Farka šsina žena ktera hlapcza Rada kowiczoweho hojila sedela a mna lala že ked gu czert wezme, že ay geho mosy wzat Item[423] že ked hrozila sa na[424] hlapcze šsuhagom howoril Jozef[?][425] Zagajecz no ušš sa zas ta Jamborka hrozy wolaktery snas šsuhajow doskacže. Ked prišsla Pastirka Zagayeczowy a o nohu geho Z[?] bolawu sa Pitala, y swogu nohu rknucze[!][426] šak y a tregicze swu nohu Powidala sil už ay Ma noha ma boli, a Powedala že on gakože Panak nema[427] nebude mat zdrawy w tento dome swem[428]

Eadem Jamborka interrogata

Precžo sy ty tu Pastirku Prw Zagayczowy

neposlala [– – –]

Precžo [– – –]

1 Alatta ugyanattól a kéztől. Alatta a következő két szó ugyanattól a kéztől származó beszúrás.

2 Fölötte ugyanattól a kéztől, beszúrás.

3 Fölötte ugyanattól a kéztől, beszúrás.

4 Áthúzva: wšeligakich.
5 Fölötte ugyanattól a kéztől, beszúrás.
6 Áthúzva: Lid.
7 Áthúzva: se.
8 Áthúzva: biwse.
9 Áthúzva: na.
10 Áthúzva: welmy.
11 Áthúzva: welmy, helyette fölötte ugyanattól a kéztől.
12 Áthúzott olvashatalan szó.
13 Áthúzott betű.
14 Áthúzva: totake.
15 Áthúzva: y.
16 Áthúzva: bil.
17 Áthúzva: yu.
18 Áthúzva: a.
19 Áthúzva: yu.
20 Áthúzva: Ab.
21 Áthúzva: yu.
22 A következő két szó fölötte ugyanattól a kéztől származó beszúrás.
23 Áthúzva: utyekla.
24 Áthúzva: w ktereg.
25 A következő két szó fölötte ugyanattól a kéztől származó beszúrás.
26 A következő két szó fölötte ugyanattól a kéztől származó beszúrás.
27 Alatta áthúzott, olvashatatlan szöveg, javítása az irat szélén.
28 Az irat szélén ugyanattól a kéztől.
29 A következő két szó fölötte ugyanattól a kéztől beszúrás.
30 Alatta áthúzott, olvashatatlan szó.
31 Áthúzva: enem.
32 Áthúzva: enem; helyette ugyanattól a kéztől.
33 Áhúzva: ima; helyette: wima.
34 Áthúzva: yakay.
35 Áthúzva: ktera.
36 Az irat szélén ugyanattól a kéztől a következő négy szó.
37 Folytatása az irat szélén ugyanattól a kéztől a következő öt szó.
38 A főszövegben áthúzva: wibil.
39 Fölötte ugyanattól a kéztől.
40 Fölötte: toho ze.
41 Fölötte ugyanattól a kéztől.
42 Az irat szélén ugyanattól a kéztől.
43 Fölötte: ranene.
44 Alatta: áthúzott, olvashatatlan szórész.
45 Áthúzva: se.
46 Áthúzva: Wosady Rosindelske.
47 Áthúzva: zpeczadgu swu Potwrzenim.
48 Áthúzva: dosweczge.
49 Áthúzva: snu.
50 Áthúzva: czokrom nu.
51 Áthúzva: weczy ktere aczkoliv krom naneg suona dobre zoedela acz.
52 Áthúzva: a.
53 Fölötte ugyanattól a kéztől beszúrás: Ponewacz.
54 A következő négy szó az irat szélén.
55 Áthúzva: yakosto.

56 Áthúzva: a obloky y pozatwarana dyiry.
57 Eredetileg D, majd átírva G-re.
58 Áthúzott, olvashatatlan szöveg.
58/a Áthúzott szó.
59 Áthúzva: a wiswetlene.
60 Áthúzva: ch.
61 Áthúzva: Certom.
62 Áthúzva: czo my.
63 Áthúzva: Sluzicze.
64 Áthúzva: obiczay.
65 Áthúzva: hrozeny.
66 Alatta áthúzott, olvashatatlan szó; tovább áthúzva: Annu Chlebkowu.
67 Áthúzva: Zesin[?].
67/a Fölötte ugyanattól a kéztől származó beszúrás.
68 Az irat szélén.
69 Áthúzva: rossel.
70 Az irat szélén.
71 Áthúzva: dwi.
72 Alatta áhúzva: ecz.
73 Áthúzva: yest.
74 Áthúzva: Martin.
75 Alatta áthúzva: newy.
76 Az előző három szó aláhúzva.
77 Áthúzva: sice[?].
78 Áthúzva: cz.
79 Áthúzva: kdiž.
80 Fölötte ugyanattól a kéztől.
81 Áthúzva: se obeczne baly.
82 Áthúzva: pre.
83 Áthúzva: oslobodit.
84 A következő mondat aláhúzva.
85 Áthúzva: Pro.
86 Az irat szélén a következő három szó; beszúrás.
87 Áthúzva: nemoczney
88 Áthúzott szótöredék: dotk.
89 Áthúzva: Pinka Mihal obiwatel rosindelski.
90 Áthúzott, olvashatatlan szó.
91 Áthúzva: na.
92 Áthúzva: pre.
93 Fölötte a következő szó ugyanattól a kéztől.
94 Áthúzott szöveg: kazdy snu wolaky zaczatek met sa obawal.
95 Az irat szélén a következő hat szó; beszúrás.
96 Áthúzva: zw.
97 Aláhúzva a mondat.
98 Áthúzva: ob.
99 Áthúzva: Ktera wšetky Weczy spolu zloženich, skutky tez nasleduicze też Weczy dosweczene a [– – –] biwše zly skutek Bosorstwy a [– – –] Szczertem porozumeny.
100 Az irat szélén a következő tizenhét szó; beszúrás.
101 Áthúzva: stich pričin.
101/a Fölötte ugyanattól a kéztől: a protyz.
101/b Áthúzva: Ludi strach strazliwich.
102 Fölötte ugyanattól a kéztől két szó.

103 Áthúzva: ze.
104 Fölötte ugyanattól a kéztől.
105 Az irat szélén.
106 Ugyanattól a kéztől a következő négy szó az irat szélén.
107 A Yamborky szó alatt halványan, a következő két szó fölötte ugyanattól a kéztől.
108 A falu pecsétjével megerősítve.
109 Áthúzva: yakowe cz.
110 Áthúzva: sem shledel.
111 Az irat szélén.
112 Fölötte: Jamborky.
113 Az irat szélén a következő két szó.
114 Áthúzva az irar szélén: to wssak tak gest a sprw[– –].
115 Újból az irat szélén a következő öt szó.
116 Fölötte: na Škodu.
117 Áthúzva: gedine.
118 Áthúzva: nyi.
119 Áthúzva: to sem wiznal.
120 Az előző három áthúzott szó fölött: gest.
121 Az irat szélén áthúzva: že tak yest.
122 Áthúzva: kr.
123 Az irat szélén: neš abi.
124 A következő szó a sor fölött.
125 A következő szó fölötte ugyanattól a kéztől.
126 A következő szót áthúzták.
126/a Ez a szó beszúrás a sor fölött.
127 A következő szót áthúzták.
128 A következő szót áthúzták.
129 Áthúzva: bi bila.
130 Áthúzva: co.
131 A következő mondatot áthúzták.
132 Az irat szélén a következő tizenegy szó.
133 A következő szó a sor fölött.
134 A következő két szót áthúzták.
135 A következő szót áthúzták.
136 A következő öt szót áthúzták.
137 A mondat végéig az irat szélén.
138 Áthúzva: odtakeho Prid.
139 Fölötte ugyanattól a kéztől.
140 Áthúzva: w.
141 Áthúzott szó; fölötte ugyanattól a kéztől.
142 Fölötte ugyanattól a kéztől.
143 Áthúzva: yako
144 Fölötte ugyanattól a kéztől.
145 Áthúzott szó.
146 Áthúzva: aby.
147 Két szó áthúzva.
148 Áthúzva: kdiš pak zatim Lude choworily.
149 Az irat szélén.
150 E sor fölött.
151 Fölötte ugyanattól a kéztől.
152 Hiányjel.
153 Fölötte ugyanattól a kéztől.

154 Fölötte ugyanattól a kéztől.
155 Áthúzva: pak.
156 Áthúzott szöveg.
157 Áthúzva: Panakoweho.
158 Áthúzva: Zneyak.
159 Áthúzott szó, fölötte ugyanattól a kéztől.
160 Áthúzva: odpowedyela, že.
161 Áthúzva: že.
162 Áthúzva: geg.
163 Áthúzott szó.
164 Alatta áthúzva: bol my.
165 Áthúzva: anohy.
166 Áthúzva: že ona; fölötte ugyanattól a kéztől.
167 Áthúzva: Že ho ona neozdrawila.
168 Áthúzva: geg.
169 Fölötte ugyanattól a kéztől.
170 Alatta áthúzva: ho.
171 Az irat szélén.
172 Áthúzott szöveg.
173 Áthúzva: za Prešom.
174 Fölötte ugyanattól a kéztől.
175 A következő szó fölötte ugyanattól a kéztől.
176 A következő négy szó beszúrás az irat aljáról.
177 A főszöveg folytatása.
178 Áthúzva: na yako bude.
179 Áthúzva: tu.
180 Áthúzva az egész szövegrész.
181 Áthúzva: geho.
182 Áthúzva: aby my
183 Áthúzva: uneg.
184 Áthúzva: obanuge; fölötte ugyanattól a kéztől.
185 Áthúzva: aže
186 Fölötte ugyanattól a kéztől.
187 Fölötte ugyanattól a kéztől.
188 Áthúzva: Nenosila; fölötte ugyanattól a kéztől.
189 Fölötte áthúzva: nechodila sem.
190 Áthúzva: two.
191 Áthúzott szöveg.
192 Az irat jobb oldalán.
193 Áthúzva: Prechaczala; fölötte egy szó ugyanattól a kéztől.
194 Áthúzott, olvashatatlan szöveg.
195 Hiányjel, a szöveg az irat bal oldalán folytatódik a következő huszonhét szóval.
196 Hiányjel, a szöveg az irat bal szélén folytatódik a következő huszonhat szóval.
197 A lap aljáról hiányzó szövegrészt levágták.
198 Az egész következő lapot áthúzták.
199 Az irat jobb oldalán.
200 Az irat bal oldalán.
201 Az irat jobb oldalán; a szöveget végig áthúzták.
202 Fölötte egy szó ugyanattól a kéztől.
203 Áthúzva: take.
204 A következő tizenöt szó beszúrás az irat bal oldaláról.
205 Áthúzva.

206 Áthúzva.
207 Az irat jobb oldalán az előző tizenkét szó.
208 Az irat jobb oldalán.
209 Az irat jobb oldalán.
210 Innen hat sor vízszintesen nincs áthúzva, majd az egész lap jobb és bal oldali szövege hosszában áthúzva.
211 Az irat bal oldalán.
212 Az irat jobb oldalán 6 sornyi vízszintesen áthúzott szöveg, részben olvasható.
213 Áthúzva: cžloweczeg sem widel.
214 Fölötte: a naspak Položil.
215 Áthúzva: totiš.
216 Áthúzva.
217 Fölötte ugyanattól a kéztől.
218 Áthúzva: Ked.
219 Áthúzva: Placžicze
220 Áthúzva: onezdrawil.
221 Áthúzva: nayw.
222 Az előző mondatrész az irat bal oldalán.
223 Az irat jobb oldalán.
224 Hiányjel, a pontosvesszőig terjedő szöveg az irat szélén.
225 A következő kérdés az irat bal oldalán.
226 Az irat jobb oldalán.
227 Az irat jobb oldalán.
228 A lap alján az utolsó sor olvashatatlan.
228/a Idáig a szöveg egy másik lejegyzett szöveg javított változata. Az eredeti kéziratot végig áthúzták, majd feltehetően ugyanaz a kéz újra leírta, átmásolva és helyenként kijavítva az eredetit.
229 Áthúzva: Swedek
230 Áthúzott betű.
231 Üres rész.
232 Hiányjel.
233 Hiányjel a következő sorban.
234 A következő két szó az irat szélén; beszúrás.
235 Áthúzva: zbadal.
236 Áthúzott, olvashatatlan szó.
237 Áthúzva: s.
238 Az egész szöveg áthúzva idáig.
239 Áthúzva: nirazene.
240 Hiányjel; a következő öt szó folytatás az irat szélén.
241 Áthúzott szövegrész.
242 A következő három szó fölötte ugyanattól a kéztől.
243 Fölötte ugyanattól a kéztől beszúrás.
244 Áthúzva: steho; a következő két szó beszúrás az irat széléről.
245 Áthúzva: ge.
246 Fölötte ugyanattól a kéztől.
247 Áthúzva: to bolo.
248 Hiányjel; a következő szó az irat szélén.
249 Áthúzva: že to sa morowe rany.
250 Fölötte ugyanattól a kéztől.
251 Áthúzva: napada.
252 Áthúzott szó.
253 Áthúzva: nebo.
254 Áthúzott szöveg.
255 Fölötte ugyanattól a kéztől a következő két szó.

256 Áthúzott, olvashatatlan szó.
257 Áthúzva: domow.
258 Az irat szélén a következő hét szó.
259 Fölötte ugyanattól a kéztől.
260 Áthúzva: wnoczy dwe Koczky.
261 Áthúzott, olvashatatlan szó; fölötte ugyanattól a kéztől.
262 Áthúzva: ktere; fölötte ugyanattól a kéztől.
263 Fölötte ugyanattól a kéztől.
264 Áthúzott, olvashatatlan szó.
265 Áthúzva: jich.
266 Áthúzva: která gako sina okupala pod Koleny mu. Több szó az irat szélén, de nem a jelzés szerint illeszkednek a szövegbe. Az első szó czsak, azt beillesztettem.
267 Alatta áthúzva: mrauczaly.
268 Áthúzva.
269 Fölötte ugyanattól a kéztől.
270 Áthúzva legalul: ktere Swedkoweg mu howoril.
271 Az irat egy másik helyén az alábbi megfogalmazás áll:
Anno 1743 die 2. mensis Octobris in pago civitatis Rossindelly praesentibus perillustribus ac generoso domino Joanne Hrabovszky senatore et civitatis Tyrnaviensis capitaneo, Joanne Koczeth notario, et Joanne Simonffy fiscali magistratualiter exmissis secundum subinsertum De eo utri punctum exactum est ab ejusdem possessionis incolis veritatis testimonium. De eo Utrum?
272 A következő kérdést az irat egy másik helyéről emeltem át, mert ide tartozik.
273 Fölötte ugyanattól a kéztől.
274 Áthúzva: K.
275 Áthúzva: tem
276 Áthúzott szó: som[?].
277 A következő szó fölötte ugyanattól a kéztől.
278 Áthúzva: gaz.
279 Áthúzva: domu.
280 Fölötte ugyanattól a kéztől.
281 Áthúzva: tenže Kopun.
282 A következő tíz szó az irat szélén.
283 Áthúzva: inšše ktery bol Fatensowy.
284 Áthúzva: domu; fölötte ugyanattól a kéztől.
285 Áthúzott szó.
286 A következő tizenöt szó az irat szélén.
287 Áthúzva: kde.
288 Áthúzott olvashatatlan szó; fölötte ugyanattól a kéztől.
289 Áthúzva: ten.
290 Áthúzva: wtidny.
291 Áthúzva: zima zdrobila.
292 Fölötte ugyanattól a kéztől a következő három szó.
293 Fölötte ugyanattól a kéztől a következő két szó.
294 Az irat szélén.
295 Az irat szélén lévő jegyzeteknek nincs megjelölt helyük.
296 Áthúzva: neg.
297 Áthúzva: medczy tim.
298 Áthúzva: t.
299 Áthúzva: to gest.
300 Áthúzva: Ktera z Yamborkineho domu rowno knemu.
301 Hiányjel; a következő tizenegy szó folytatás az irat széléről.
302 Áthúzva: wichadza.

303 Áthúzott, olvashatatlan szó.
304 Áthúzva az -owi rag.
305 Az irat szélén.
306 A főszövegben áthúzva: faten.
307 Fölötte ugyanattól a kéztől.
308 Fölötte áthúzott, olvashatatlan szó; a következő három szó folytatás ugyanattól a kéztől.
309 Áthúzva: fatensowi; fölötte ugyanattól a kéztől.
310 Áthúzva: odpowi, odpodel.
311 Áthúzott betű.
312 Áthúzva: ona od.
313 Áthúzva: ŠŠ.
314 Fölötte ugyanattól a kéztől.
315 Áthúzva: gu.
316 Az irat szélén keresztben.
317 Áthúzva: że.
318 Áthúzva: kdiž.
318 Áthúzva: to gest.
320 Áthúzva: wisp.
321 Áthúzva: byla.
322 Áthúzva: a stim faten.
323 Áthúzva: a sin fatensowi howoril; fölötte ugyanattól a kéztől.
324 Áthúzott, olvashatatlan szótöredék.
325 Áthúzott, olvashatatlan szótöredék.
326 Áthúzott szó; fölötte ugyanattól a kéztől.
327 Áthúzva: Zagagecž.
328 Áthúzott szó.
329 Áthúzva: Potem.
330 Áthúzott szó.
331 Áthúzva: git.
332 Áthúzva: Potom.
333 Áthúzott szótöredék.
334 Alatta áthúzva: menem geho odprosila.
335 Áthúzott, olvashatatlan szó.
336 Más kéz által írt rész.
337 Áthúzott, olvashatatlan szó; fölötte ugyanattól a kéztől.
338 Az irat szélén.
339 Az irat szélén.
340 Áthúzva: ktery.
341 Fölötte ugyanattól a kéztől.
342 Fölötte ugyanattól a kéztől.
343 Fölötte ugyanattól a kéztől.
344 Áthúzott szó.
345 Áthúzva: mug.
346 Fölötte ugyanattól a kéztől.
347 Az irat szélén.
348 Fölötte ugyanattól a kéztől.
349 Áthúzva: do Diry.
350 Áthúzva: Mus.
351 Áthúzva: moy.
352 Fölötte ugyanattól a kéztől.
353 Fölötte olvashatatlan szöveg.
354 Az irat szélén.

355 Fölötte ugyanattól a kéztől.
356 Fölötte ugyanattól a kéztől.
357 Fölötte ugyanattól a kéztől.
358 Az irat szélén.
359 Fölötte ugyanattól a kéztől.
360 Fölötte: czele.
361 Fölötte: i czreniczku ktere any krwawe nebolo.
362 Áthúzva: a Le o Poldruha tidna; fölötte ugyanattól a kéztől.
363 Áthúzva: ked.
364 Áthúzva: snad Abdoniczka to Poczula; fölötte ugyanattól a kéztől.
365 A margóról.
366 Áthúzva: nigdy.
367 Az irat szélén.
368 Áthúzva: ktereho; fölötte ugyanattól a kéztől.
369 Áthúzva: hned.
370 Áthúzva: ne.
371 Áthúzva: ne.
372 Az irat szélén.
373 Áthúzva: nigdy.
374 Fölötte: zatim.
375 Fölötte ugyanattól a kéztől.
376 Áthúzva: budez maty Pamatat; fölötte ugyanattól a kéztől.
377 Áthúzva: sp.
378 Áthúzott szó.
379 Az eddig írott szöveget áthúzták.
380 A következő szót áthúzták.
381 A következő három szót áthúzták.
382 A következő két szót áthúzták.
383 A következő részt kétszer áthúzták.
384 A következő szót áthúzták.
385 Áthúzva: nagsol som.
386 Áthúzva: Kopunky.
387 A következő szót áthúzták.
388 A következő szót áthúzták.
389 Itt következtek az 271. és 272. jegyzetben megjelölt mondatok.
390 A következő két szót áthúzták.
391 A következő szót áthúzták.
392 Az irat szélén: neuroczna noha ššak ge welicze opuchnuta.
393 A következő szót áthúzták.
394 Áthúzva: yssla.
395 Áthúzott, olvashatatlan szó.
396 Áthúzva: widiwsše.
397 A következő szót áthúzták.
398 A következő szót áthúzták.
399 Áthúzva: a swedkowa križ na sebe urobicze ze kdiž na sebe križ.
400 A következő szót áthúzták.
401 A következő szót áthúzták.
402 Áthúzva, majd újra kiírva.
403 A következő szót áthúzták.
404 Áthúzott szó.
405 A következő szót áthúzták.
406 Áthúzva: Abdoniczkowovu; fölötte ugyanattól a kéztől.

407 A következő szavakat az irat szélére írták.
408 Áthúzva: mala.
409 Áthúzva: sem.
410 A következő szót áthúzták.
411 Áthúzva: naczo.
412 Áthúzva: odp.
413 A következő két szót áthúzták.
414 Áthúzva: wy.
415 Áthúzva: Ya som nepowedala; alatta ugyanattól a kéztől.
416 Alatta áthúzva: geho.
417 Fölötte ugyanattól a kéztől.
418 Fölötte: myat.
419 Más kéz által írt rész következik.
420 Ezután két áthúzott sor következik.
421 Áthúzva: lež.
422 Valószínűleg elírás; helyesen znala.
423 A következő szakaszt áthúzták.
424 A következő szót áthúzták.
425 A következő szót áthúzták.
426 A következő két szót áthúzták.
427 A következő szót áthúzták.
428 A következő szót áthúzták.

157.

1758. június 5., Szentmária

POZSONY VÁRMEGYE BÜNTETŐPERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT DUBICZER GYÖRGY JÁNOS ELLEN

AZ IRAT: A: POTÁL Pozsony m. Bírósági ir. A – XII. N. 76. Dob. 3.

I.

Anno 1758. die 5. Junii in oppido Sanctae Mariae occasione revisionis captivarum levata causa fisci magistratualis inclyti comitatus Posoniensis contra et adversus agilem Joannem Georgium Dubiczer ex possessione inferiori Cselle ad Lajstam situatum oriundum colonum vero possessionis Dienesdi ad archi abbatiam Sancti Benedicti Sacri Montis Pannoniae pertinentem penes cessionem et transactionem juris dominalis velut criminis magiae reum et incattam. Fiscus magistratualis penes delatam sibi fiscalis provinciam actionem proponit sequentibus. Qualiter magistratualis penes delatam sibi fiscalis provinciam actionem proponit sequentibus.

Qualiter antelata pars incattae legum divinam humanarumque cum contemptu velut faederatus satanae infamis minister arte superstitiosa et magica imbutus compluribus annis praecedentibus numerosiores adolescentis citatis sexus virilis personas ope malignante ab impuro fornicationis spiritu sibi comparata gravi somno venefice obruerit, obrutorum

virgam virilem vasa manus suae, contrectaverit, ac consque[?] violenta libidine contruserit donec concitatum semen virile propagationi naturali deserviens ejaculationi promissurum[?] et obnoxium effecerit et procuraverit, extortum tandem et effusum eo modo semen abominabiliter eadem suae manus vota collegerit et in certa pixidem recondiderit eo motivo, ut praeconceptos et destinatos suos magicos actus ministeriumque demonis casidius[?] exercere possit, per ejusmodi nefandos et abominalibus actus complures propagationi impotentes, alios magnis doloribus nimium debilitatos et enervatos reddiderit naturalem propagationis cursum hebetaverit et carbaverit.

Qua ex inquisitione magistratuali isthic sub numero 1. qui exhibita prodirent accederit, quod eadem pars incattae velut magicarum arcium studiosus et a similibus satanae miserimis mancipiis notorius, secundum fassionem propriam ad benevolum examen interventam sub numero 2. exhibitam a consociis suis malevolam magicarum artium sodalibus, literatoriae, et personaliter ad exercitium artis veneficae (credibile velut antesignamus) invitatus, literas veneficas, primo celavit expost ne malegista ultropendeant vicinorumque incolarum gravem suspicionem antevertat literas ejusdem furno ardenti concremandas injicit.

Quia vero ejusmodi magica maleficia exercentes, paenae criminis magiae et superstitionis reos efficerent.

Tales vero jure divino Exodi 22. ver. 18. ut vivere ne sinantur sancitum est, jure vero civili et patrio signanter Sancti Stephani libri 2. capite 31., 32. et Praxis Criminalis articulus 60., ut aut viri aut capite minuti comburantur pariter statuitur.

Cuperet proinde fiscalis eandem partem incattae in conspectum judicii adduci judicialiter examinari testes authenticari, confrontari, ac ad eliciendam usus venefici uberiorem veritatem manifestandosque hujus generis sodales socios, complices torturalibus quaestionibus subici tandem velut artem communis salutis in diminutione capitis condemnari cadaver ejus per justitiae ministrum rogo imponi comburi et in cineres redigi ac taliter per realem executionem e vivorum numero tolli generaliter reservat.

II.

Incatta personaliter comparuit.

Deliberatum est.

Ex benevola partis incattae sub numero 2. fassione, suspicione de complicitate partis incattae quo ad consortium Christophoricae orationis coram civitate Posoniensi nuper ventilatae, ne fors intercedenda orta existentes negotium hoc confrontatione sub numero 3. adnexa ex ratione etiam [– –]sendae eo in passu a civitate Posoniensi informationis ad futuram sedem rejici.

Dato 1758. die 19. mensis Julii in opido Sanctae Mariae

Fiscalis quem causam reassumit et producendo civitatis Posoniensis infestinationem submissi[?] petit, ut supra.

Deliberatum est.

Ulteriori examine et fassionibus partis incattae sub numero 4. adnexit causam hanc ex motivo uberius actu[?] indagandarum nonnullarum circumstantiarum ad futuram sedem injectari.

III.

Joan Georg Dobiczer von Schildern dermassen in Szanieren[1]

Villgelibter Vatter!

Ob wohlen mit schworistogen[?] sitzen bedribnuss ab habe wernhalten[?] mussen noch gehabbenen lieber vatter dramachlen in einstand werfallenden [– –]ster dan andres als beid und suftzses nach sufgiechel jede noch schenufle vier mit der festtung das alle die an solchen nasachende vralain den je zum gen doch im stress zu standen widerstehen musste welches gottes die stechstegeben wird umb welche solchen dergleich anflehen dass aber derma[– –]hlen muss selben Thonnen Arnte saut wird wille wustungen geliebt ist goch jo werde shon nach vollenden feldzueg maine liebe fetern noch befreindt besuchen übrigens winthe bedes ainem allgeliebten Gott ist – stes anders als biss zu auss dragung des sache alle ersanliche geduld zugleich gottes segen und bin ermacht herlich meines villgelibten vatters unnter Christi purt

Signatum Presspurg den 25ten Maii Euer gehorsamer Joan Georg Dobiczer

IV.

Dicsirtesik a Jesus Kristus.

Mi alab megirt dienesdi birák és közönségesen egisz közsik adgyuk tuttára az kiknek ilik, hogy minimő hiábonvaló szók estek Tobicser György elöbeni biró felő, Szent Mártonban apátúr ő nagyságától Sajgó Benedektul keminyen mindenkipen megvizsgáltatván, mindenfelő máskíp találtatott és felől említett Tobitzer Györnek nagy rövidsék esett és tapasztaltatott. Azért apátúr ő nagysága előt, víle megegyezvén és az ő becsületit visszaadván, ezen tőlünk adatott levilet megerősítjük, hogy valaki ezen falunak lakosi kezől, ámbár joizanságban, avagy borital közben riszegen, enek utána valaki valamit előbeni hiábonvó szók felől valamit szemire veti, és emlikezedben hozza, és apátúr ő nagyságának kivánságát megmassula és parancsolattyát átalhágja, tizenkét forintokkal megböntetődik, ha pedik azokat le nem tehetní, testi sanyarusággal és Szent Mártonban való rabsággal megböntettetik ő nagyságától. Melynek nagyobb bizonságára és erősségére és becsőletinek megtivísére ezen levelünket saját kezünk keresztvonyásunkkal megerősittyük és falu pecsétel megjegyezzük. Adattatott Dienesdiben, die 30. Aprilis, 1734.

Bíró Palman Mihál
örök esköt Sontag Mátyás
lakosi Traxbmar György
Monert Mihál
Ráger Leopold
Snajder Miskó
Tonk Márton
Wisnyovski György
és egisz falunak lakosi
P. H.

Ad mandatum illustrissimi domini Benedicti Sajgo
abbatis de S. Montae[!] Panoniae de Martinum etc.
L. S.
Pater Andreas Kekesi plebanus Szemitiensis

V.

Extractus Protocollaris

Fassionum Georgium Vudlicsek ex crimine magiae et laniae atque pacti expressi et expliciti cum daemone arestatum, ejusdemque complices concernentium.

1757. die 13. Augusti. Wir fueren löblicher Gericht diser königlicher freyen Stadt Presburg.

Franz König, Ochsenhalter bey der Stadt, catholischer Religion, gegen 38. Jahr alt, constituirt, sagt aus. Es habe der Grössling Güter Joseph Baumgartner vor uhmgefär 3 Moisen gemeldt, dass der Blumentaler Wirth Ratzinger der Sebastian Widbogner gemeiner Stadt Kühhalter samt dissen Sohn Leopold um ein gewisser Wudlitchek in Blumenthal wohnhaft miteinander umgehen um die Geister zu beshirren und Geld zu bekomen. Gestern um Mittags – Zeit kam der Wudlitzschek zu ihme und ermahnt ihn, dass er mithalten solle dem er würde bis 6000 fl. bekommen. Deponent stellte sich an, dass er einwilligen wolle, worauf der Wudlitzschek die Schriften aus dem Geppermerk heraus gezogen, und gemeldet, dass er ainer diser Schriften welche er gelesen, dass geld bekommen werde, auch dass aber Ratzinger der Kühhalter, und ein gewisser Mann von Schiltern, den er zwar kennt, doch ihn Namen nicht weiss, und welcher ehrdissen Richter gewesen, jetzo aber krumbsege, in der Cameradshaft segen etc.

Eodem.

Michal Marton Nachtwachter im Blumenthal 30 Jahr alt, catholischer Religion, wegen ebigen constituirt, sagt aus. P. P. Sonstein weis er, dass der Ratzinger und Wudlitzek am letzten Montag nach Schiltern zu dem alten Richter gefahren, um ihn herauf zu bringen, weilen derselbe aber jeczo krumb sege, konnte er nicht herauf kommen, versuchtete sie aber, dass er zu künftigen Samstag gewiss kommen wolle, so ihm der Ochsenhalter gestern gemeldet.

Eodem.

Johann Georg Wudlitscheck von Deben geburttig, ein Pauer, 40 Jahr alt, catholisher Religion etc. P. P. Nach der Zeit verfiel[?] der Ratzinger auf dem Dobitscher zu schiltern, welchen er schon dazumal, als er zu Lissdorf fleisshacker gewesten, gekennet, und giengen den 8. hujus dahin, fragten ihn, ob er den spiritus sollen kan, welches er bejahet und versprochen sobald er ges und werde, zumalen ihm ein Ochs auf ihn fuss getrekken, und dahero nicht gleich mitkommen können, herauf zu kommen der Ratzinger shlug Inquisiten vor, dass er den Ochsenhalter in die Gesellshaft nehmen wollte, damit er zu dinen Unkossten beytragen möchte, weilen der Dobitsher gerne trinket.

Anno 1757. die 22. Augusti, Franz Krauthachl, 31. Jahr, catholisher Religion, von Mohls gebürthig, werheyrathet, ein Tagierter auf der Jagerishen Wisen wohnhaft, sagt aus. P. P. Vorm Jahr gegen Michaeli shickte ihn Wudlitschek zum Dobitscher nach Schiltern mit

einem Beisl, worinnen er ihm berichtet dass ein Mann alhier seye, welcher die Sachen practiciren wolle, er Dobitscher solle ihm den Bösen stellen. Dobitzher erwiederte, dass er nichts, er nichts wisse, er wäre ohnedem im Geshreg, allenhalls er etwas thäte, würde er als ein Schelm aus dem dorf gejaget. Gleich drey Tage darnach shickte er ihn abermal dahin um die Schriften, er hat Inquisiten aber gemeldet, dass er die Schriften verbrennt, mithin keine habe.

Anno 1757. die 23. Augusti Joseph Ratzinger, Bestand Wirt im blumenthaler Wirthshaus, 53 Jahr alt, catholisher Religion arretiret, anjetzo constituirt und versönt, sagt aus. P. P. Mit dem Wudlitsheck confrontiert, bekennet er wäre einmal mit dem Wudlitsheck zu Shiltern gewesen, um von einem ihm ehedsten unbekannten Mann zu rechten, dass er ihnen den Spiritus, oder den Teufel geben wolle, welcher wegen geschwollem füssen nicht mitgehen konnte, doch wersprochen habe, wem er besser würde herauf zu kommen, und bey ihm Ratzinger sich einzufinden, den Wudlitzshek auch dahin kommen zu lassen.

Extradatum per Michaelem Jambor juratum liberae regiaeque civitatis Posoniensis vicenotarium mp.

VI.

Anno 1758. die 23. mensis Februarii in oppido Sanctae Mariae in causa per illustrissimi ac reverendissimi domini domini Benedicti Saigho Sacri ordinis de Sancto Martino patrum Benedictorum de religionis ejusdem fiscalem perillustrum et generosorum dominum Franciscum Arady et actualem ejusdem Sacri Ordinis conventus sancti Benedicti juratum notarium ex jurisdictione ejusdem Sacri Ordinis bonorum in comitatensem hancce jurisdictionem magistratualem inclyti comitatus Posoniensis peculiariter et speciatim ac cum jurisdictione etiam ferendae ad casum exigentiae criminis, pro re nata sententiae finalis, delata, contra praesente delinquentem, et de jurisdictione dominali, in jurisdictionem magistratualem comitatensem translatum Georgium Dobitzer, modo quidem judicem Dienesdiensem, subditum abbatialem ejusdem illustrissimi ac reverendissimi domini Benedicti Saighó etc. etc. tituli sequentem benevolam, eamque ex relatis praetensi rei depromptam peregimus investigationem.

Quomodo vocaris

Joannes Georgius Dobiczer.

Quott annorum

Annorum eidem 58.

Cujus religionis

Catholicae.

Celebs vel coniugatus

Conjugatus cum jam susceptus prolibus octo, duabus quidem adhuc domi ineducatis degentibus.

Unde oriundus et ubi degis

Oriundus quidem sum ex inferiori Untervalderstod ad Laitam, ab annis autem 39. in Dienesdy possessione praelaturali abbatiali incola sum suscepi et teneo.

Quare es invinculatus

Ego uti mihi videtur, cum primis veni in suspitionem vel exinde, quod apud braxatorem Dienesdiensem anno ab hincinde tertio religios conpatanti[!] mihi, et inde speciatim evocato ex consortio reliquorum, literae quaepiam missiles obsigillatas demanuatae sino[!], illasque prouti fateor in sinum s. v. galigarum reconditas, tandem ebrietas meae ex casu easdem dis perdiderim, et illis e terra per meam conjugem sequenti die subteratis ex probratus sim, cur nam similes literas, quae hodie cras mihi ad rationes forte deservirent, et vel maxime obsigillatos non custodiverim, unde damnum hodie cras sentire possem, his visis et ita mihi ex probratis, ut nimum adversi literis iisdem magicam quampiam constitutionem forte in extitisse, eo facto ea etiam ex ratione, quod uxor mea redarguerit me, forte ipsis iisdem literis memet[!] per meros proles ad ipsarum sublevamen quidpiam solicitatum iri[!], tum ex ratione, quod cum mihi satis modi suspectam literam subministrantibus eandem normam vitae, et constitutionem subingredi non velim, tum vero ne adversanti etiam uxori meae injurius sim, ipsa mea conjuge vidente, ac eatenus ut ipsa etiam legere posset resistente, eo facto, ut his suspitionibus memet eliberarem, purno[!] ardenti, talis modi mihi admanuatas literas injici absumendas, posthaec[2]

Coram jure addit Posoniensis homo misit literas, et Christophori oratione alis sonabant post duos menses ipse ille homo venit ad me quem Posonii combusserunt et trahit, ut ad consortium Christophoriae orationis me adjungam, sed ego nolui et sic discessit ad me dum ego ex contusione a rospidum[!] aegrotus debuissem, aegrotanti mihi taliter advenerunt a tempore praevie insinuatarum perceptarum literarum duo homines Haczinger unus, modo etiam dicitator[!] Posonii in Plumethal, alter vero neque de persona, tanto minus de nomine mihi notios[!] quem tamen recentius concrematum Posonii subaudivi, qui sub specie s. v. Majalium coemendorum causa ad me venisse, semet cum primis declararunt, sed postquam ipsos ad divertitirem[!] Dienesdiensem pro ipsis venui ex positis direxissem, tandem illi, me aliis adorse sunt, ut cum ipsis thesauri[!] cujuspiam aqirendi causa consocium exhiberent, vel eo magis, quod ipse jam certa loca ad id praeparata habeant, cum autem in ipsis literis mihi per certum exhibitis, certas magicas res inexstitisse advertissem, etiam his duobus ad me adventantibus contradixi, potum tamen ipsis ad petitum ipsorum perprius dato, atque illinc ita per me abrenunciati discesserunt, a me autem posteaquam discessissent iidem de solicitantis, uti ex braxatore Alsó Csöllensis Krauss Kuppl cognomine intelecti[!], iidem ex templo Dienesdiensi, tandem devenerunt ad eundem braxatorem Csöllensem, pariter ut in consortium ipsum adducerit eodem solitudine, sed illa similiter propositis eorundem consortiis renunciavit, et ipsos cum pace dimisit. Dico, me id advertisse, quod in iis litteris mera diabolica et inventiones diabolicae inessent, antequam aliquis legeret, turno ardenti injeci consumendas et haec acta sub annum 1756. in Martio.

Quid in ipsis communicatis litteris adverteris inexstitisse, quod tamen cui nocum, vel injurium advertisset.[3]

Ex quo tu tot annorum judex fuisses, scivisses ejusmodi piacula nefenda debere sive inclyto dominio, sive magistratualibus, quare ergo non detulisti?

Ideo nulli patefeci, quia per Deum vivum merogarunt[!], ut non patefaciam, interim tamen insinuari capitano Caspari moderno Miserdiensi.

Ad huc semel interrogaris, quare interceptus sis[?] Vel maxime in eo insimulatis, quod tu corruptis es vino somnoque personas et ipsis ita sopitis naturale semen id procreationem

de naturalibus demeris? Hoc qualiter fecisti? Qua de causa et quo convertisti semen taliter congregatum? Et quo fine?

Nunquam memini vel in immo simili actu, simili intentione, ut exermem nuditates, et corpora ad propagationem necessaria et libenter viderem, qui haec mihi comprobare possit, ut taliter pro pudia contrectassem, vel tanto magis viribus suis propagativis enervassem, forte tamen ebrio[?] mihi pluries in itinere defatigato contigisset, ut loco uxoris meae, verenda aliorum tetigissem, et contrectassem, caeterum confido me in hac praestita fassione, adeoque etiam hujus criminis exculpatione perstiturum, viderint qui suam conscientiam mihi agravatoriam in me effundent. Coram jure addit illi omnes sunt passionati contra me, qui hac confin[– –]runt, qua qua judex vel ob furta, vel meretricatum vel alia crimina puniri essent.

Georgius Késmárky inclyti comitatus Posoniensis judlium mp. L. S.

Julius Bitto ejusdem inclyti comitatus Posoniensis jurassor mp. L. S.

Anno 1758. die 5. Junii in oppido Sanctae Mariae coram sede revisoria reiterato hoc examine praedictas suas fassiones reiteravit addendo, quae subnexa sunt.

Signatum per Joannem Bacsák ord.

1 A levél külzetén.
2 Az irat szélén.
3 A lap alján külön hasábban.

158.

VIZSGÁLAT A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ROSS ZSUZSANNA ÉS VADÁSZ ALIAS SÁNTA DOROTTYA ELLEN

I.

1738. június 24.

AZ IRAT: A: SmL IV. 10. v. Processus criminales. N. 179. 1–20. p.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. I. k. N. 220. 543–548. p. [Részleges közlés]

Anno 1738. die 24. Mensis Junii sub continuatione sedis criminalis.

Levata causa Illustrissimi Domini Liberi Baronis Domini Domini Josephi Sigray de Felső et Alsó Surán sacrae caesareae et regiae maiestatis aulici et excelsi consilii regii locumtenentialis consiliarii, qua tum inclyti comitatus Simigiensis supremi comitis, adeoque competentis magistratus et actoris contra et adversus in vinculis adstantes Susannam Ross et Dorotheam Vadász aliter Sánta, velut manifestas sagas et incattas.

Et pro praetitulato domino m[agistratuali] et actore egregius Petrus Nagy cum consuetis et sufficientibus juris cautelis in forma gravis querimoniae proponit.

Miképpen ezen vason álló varásló búbájos ördögi mesterséggel élő személlyek semminek tartván maga kereszténi kötelességeket, hanem az ördögnek laistromában számláltatván magokat elsőben is Ros Susa gonosz búbájos személy amidőn Deső Márton korcsmára egy kevessé bément volna ott lévén mondván néki Deső Márton: – néne meg ne roncsatok, mint szegény anyámat. Kire felelvén ezen gonosz személy: – semmi ami boszorkány én vagyok, de nálamnál nagyobb boszorkány a Sánta Dory, s ekképen maga irtóztató életét, és bubájosságát kivallván. 2. Amidőn Csizmadia Istvánné két sákot vett volna ezen gonosz személytül, hogy e [– – –] nem teczvén drága volta miatt, visza vitte az asszony azonnal megfenyegetvén irtóztató dagadásban esett, amelyben is hetedfél esztendeig nyomoruddott, az után e világbúl ki kölletvén költözni. 3. Sasj Mártonnét, hogy egy tál lisztet kérvén nem adattatott néki, megfenyegetvén úgy annyira eldagadott, hogy azon dagadás miatt hasonlóképpen meg kelletett halni. 4. ugyan megnevezett boszorkány személy Szarka Jánost csak azon sz[– –] hogy [– – –] asszon áll odább lába eldagadott s ekképpen keservessen lett meg halála. 5. nem kölűmben Horváth János, házos társát hogy egy bizonyos bordát kért tőle, és oda nem adta őt

hétig súlyos nyavalyát reá eresztett, és mihelyest reá izent azonnal megeresztett néki, s meggyógyult. 6. Vajda Márton névű embert megfenyegetvén, hogy egy icze bort nékie nem adott irtóztató nyavalyában ejtette, mely miatt is az örökké valóságban kelletett kiköltözni. 7. Deső Istvány annyátul bizonyos torban húst kérvén a megholt gyermek részibül, hogy nem adatott néki, megfenyegette az asszont csakhamar feldagadozván egész teste úgy, hogy szemei is kidagadván azután életét el kelletvén végezni, az másvilágra elküldötte. Mely előlszámlált és több irtóztató gonosz cselekedeteket véghezvinni semminek állítván, a törvénynek kemény büntetése hátravetésével. Második gonosz hasonló boszorkán személy Sánta Dory amidőn megfogatott azonnal maga ördögi mesterségét és gonosz életét megvallván magát annak lenni állétotta, úgy hogy ő a szeleket is megállítja, és több ördöngős cselekedeti között, és holt személy néző légyen kinek pénzit és [– – –] lopták el de még ezen és több elől számlálhatatlan Isten ellen való cselekedetekkel sem elyedvén meg, hanem az Isten ő fölsége ellen is rút irtóztató nyelvével való káromodásokkal is zúgolódni és tusakodni semminek állítván. Poenam in generali regni decreto super ejus et modi facinorosis criminibus expresse [– – –] incurrere [– –]mino formida[– –]. Kívánja [– – –] a tekintetes magistratus et actor prókátora, hogy ezen vason álló nyilván való ődöngős boszorkány személy [– – –] több hasonló társainak, és [– – –] cselekedetiknek kinyilatkoztatására [– – –] hóhér által keményen megcsigáztatván, azután penig elevenyén ad mortem articulorum 11. 1723. [– – –] 60: 26: Praxis criminalis et [– – –] regni legum tűzre ítélvén megégettessenek, s ekképen porokat szélnél bocsátván az élők számábul kitöröltessenek, melyeknek nagyobb bizonságára producált magistratualis inquisitiot sub [– – –] C. és reflectálván a tekintetes magistratust az előbbi törvényszék alkalmatosságával judificált hasonló személy fassiójára, mellyek iránt is törvént várván, és reservál.

Adstans prima incatta personaliter constituta, [– – –] punctum actionale negat. 2. negat. 3. negat, 4. taliter, 5. similiter, 6. et 7. negative responsioni sub[– –] [– – –] ordinis incatta totam actionem negat. Praemissae negativae suae adstantes incattae [– – –] etiam [– – –] viti, quidem inquisitio magistratualis in mera suspicione et sinistra opinione funda[– –]at [– – –] ad mentem [– – –]

II.

1743. szeptember 27., Csurgó

AZ IRAT: A: SmL IV. 10. v. Processus criminales. N. 222. 21–24. p.

Infrascripti recognoscimus per praesentes, quod die et anno infrascriptis modo quo subsequitur peregerimus inquisitionem magistratualem.

De eo utrum

1. Tudgya é avagy hallotta é a tanu magistratualis fogságban lévő Vadász Doricza maga tudalékos mestersége által az elveszett jószágot mi formán tudta meg, hogy ki általtol tulaidonéttatott el?

2. Tekéntetes magistratus fogságábul lett kiszabadulása és ollatin elkövetett mesterségeknek megtilalmazássa után a fönt írt asszony maga bűbájos tudományát gyakorolta é?

1. Fatens providus Michael Bodacs annorum circiter 40. in possessione Surd inclyto comitatu Simigiensi habito commorans viduae dominae Dumaniannae colonus praemissa juramenti depositione. Ad 1. Tudgya nyilván a tanu, hogy külömb külömb helekrül a fönt írt asszonhoz az elveszett jószágnak nézése okáért jártak de minémü tudománybul mondhatja meg a tanu nem tudhatja. Ad 2. Hogy fokságbul lett kiszabadulása és tilalom után is maga mesterségét gyakorlotta azt tudományábul mondgya, mert ennek előtte két esztendővel Dőrnyén vett salva venia sörtés marhái közül egy kiszakadott és elszalatt, mely fönt írt asszony szintén azon alkalmatossággal említett Dörnyén foltató maga mesterségében foglalatoskodván akihez is a tanu menvén panaszképpen mondotta, hogy föllebb írt mód szerént elszaladott egy darab sörtés marhája, ha mit szegéthetne maga tudománya által, nagy jót tenne véle, ő is abbeli jóakaratjáért nem lenne hála adatlan. Melyre a fönt írt asszony mondotta: – ne búsul, majd egy ifjú ember elődben jön, az elveszett marhádnak útjában igazét. Azzal a tanu kimenvén az uczára, ahol az említett néző asszonnak szava szerént egy fiatal ember eleiben jött, kitül is elveszett marháját hogy tudakozta a tanu, azonnal megmondotta, hol légyen, amint a szerént meg is találta.

2. Fatens honesta mulier Elisabetha Pap providi Georgii Vas conthoralis annorum circiter 48. ex praedicta possessione Surd inclyto comitatui Simigiensi adjacenti erga praestitum juramentum ad 1. Maga tudgya fönt írt Vadász Doricza minémű mesterséges nézéssel az elveszett jószágot mondhatta meg az hozzájo járulóknak és nem más (mivel az ollyatin mesterséget inkább titkolni, hogy sem kinyilatkoztatnyi szoktak) de ezen tanu maga is ennek előtte két esztendővel a fönt írt asszonyhoz elveszett két ökrének nézéséért járult aki is szokása szerént maga mesterségét borsó hányás által megpróbálta, ugyanazon alkalmatossággal meg is mondotta, hogy egy bizonyos helen meg lévén kötve elől kerülnek, amint meg is kerültek vala. Ad 2. A tilalom és fokságbul való megszabadulássa után is hogy a fönt írt asszony egyenlőképpen mint annak előtte maga tudományát folytatta a tanu nyilván tudgya.

3. Fatens providus Georgius Benkő annorum circiter 54 ex possessione Surd inclyto comitatui Simigiensi adjacenti perillustris ac generosi domini Francisci Horvát colonus consueto juramento. Ad 1. Nyilván tudgya a tanu, hogy nemcsak ezen nemes Somogy vármegyébül, de vidék vármegyékbül is sokszor írt Vadász Doriczához elveszett jószágnak és marháknak megmondása végett jártak, azt minémű mesterséges tudománybul tudhatta meg, nem tudgya. Ad 2. Tapsonyi fogság és magistratualis tilalom után szintén úgy mint annak előtte, hogy maga mesterségével élt a fönt írt asszony azt is hasonló tudományábul vallja.

4. Fatens providus Michael Sássy annorum circiter 45. ex saepe memorata possessione Surd prae[titula]tae dominae viduae Dumaniannae colonus juratus examinatus fassus est. Ad 1. Mi formán és minemű mesterséges nézésbül tudta megmondanyi az elveszett jószágokat nevezett Vadász Doricza azt valamint mással nem közlötte és senkinek ki nem nyilatkoztatta, úgy szintén a tanu meg nem mondhattya, de ellenben tudománybul mondgya, hogy külömb külömb féle helekrül az említett asszonyhoz jöttek az emberek azoknak magánal tudó mesterségével szolgált is. Ad 2. Hogy nevezett Vadász Doricza magistratualis fokság és tilalom után is maga néző mesterséget gyakorolta a tanu bizonyossan tudgya.

Super quorum praemissorum testium inquisitione praesentes nostras extradedimus literas testimoniales. Datum Csurgo, die 27. Septembris, 1743.

Stephanus Szakmári inclyti comitatus Simigiensis vice judlium mp.

Georgius Cséplő inclyti comitatus Simigiensis jurassor mp.

159.

1743. október 1., Marcali

FESTETITS KRISTÓF ÚRISZÉKÉNEK PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VERBÁN JÁNOS ÖZVEGYE BABI KATALIN ELLEN

AZ IRAT: C: VmL2 XII. 2/9 650/5.

I.

Causa magistratualis domini consiliarii Festetits contra Catharinam Baby sagam. Condemnata 1743. die 1. mensis Octobris in Martzal.[1]

Anno Domini 1743. die 1. mensis Octobris in possessione Martzali comitatu Simeghiensi existente habita sub sede judiciaria spectabilis ac magnifici domini Christofori Festetits sacrae caesareae regiae majestatis consiliarii et excelsae Tabulae Septem Viralis assessoris etc. velut ad puniendos malefactores privilegiati.

Levata causa supra titulati domini Christophori Festetits, velut competentis magistratus et actoris contra et adversus male providam in vinculis adstantem Catharinam Babi, velut manifestam sagam et incattam.

Et pro praetitulato domino magistratu et actore ordinarius ejusdem procurator fiscalis egregius Alexander Skublits cum sufficienti juridica facultate instructus in forma gravis quaerelae proponeret actionem sequentem.

Miképpen ezen vason álló bűbájos boszorkányos varásló aszszony nem tudatik minémű ördöngi sugárlástul indétatván, maga teremtő és megváltó Istenét megtagadván, a pokolbeli fejedelemmel tsak azon okbul még ifjú korában szövetséget vetett, hogy más keresztény felebarátinak életében, marháiban, és egyéb javaiban jobban árthasson ördögi mesterségével, és azokat megvesztegethesse. Amint is ugyanazon ördöggel szőtt mesterségével elsőben Horváth Máriát Attádi János házostársát megfenyegetvén, mindjárt fenyegetése után a jobb felét annyira megbántotta, hogy az ágybul sem kelhetett fel mindaddig, még ezen boszorkánt azzal nem ijesztette, hogy az uraság tisztjeinek bévádolja. Mely ijesztésére emlétett Horvát Máriához mindjárt másnap hozzá menvén karjait megtapogatta, és az ujjait meghuzogatta. Azon tapogatás után mindjárt másnap meggyógyult.

Másodszor. Vugrintsits névű légrádi emberre megneheztelvén azon okbul, hogy költsön pénzt nem adott ezen boszorkány aszszonynak, testébül szívét kiszakasztotta és enyihány nap maga házánál szatyorba tartotta. Mely miatt említett Vugrintsits János iszonyú fájdalmakat szenvedvén és mindhogy gyanusága ezen boszorkány aszszonyra volt, maga szolgáját hozzá küldvén egy hetessel együtt könyörögvén, hogy ne gyötrené oly iszonyú kínokkal, s még egyszer életét tartaná meg. Kinek izenetére felelt ezen boszorkány aszszony, már késő a dolog ha előbb nem tudott gondolkodni, mert a szívét Vugrintsits társomnak adván magával elvitte, és mire a szolga viszatért az urához, addig a világbul kimúlt szegény Vugrintsits János.

Harmadszor. Említett Horváth Mária egykor beszélgetvén ezen boszorkány asszonnyal mondotta néki: – jaj be nagy ártalmas fölhők vannak, talán ismét Isten ő szent fölsége szőlő-

hegyünket jégesővel fogja látogatni. De mindaddig fog esedezni és imádkozni, hogy az Úr Isten sok szegények szerentséjére megtartja. Melyre nevezett Verbáné felelte, valameddig ő él soha senki a jégesőt el nem távoztathatja, mert néki Légrádon sok haragosa vagyon, azért akár imádkozik, akár nem, legkisebb haszna sem lészen. Amint is tsak rövid idő múlva kezd a jégeső hajgálódni, a tanu akkor térdre esvén buzgó szívvel az Úr Istennek könyörgött, hogy távoztassa el a jeget, de a nagy álomtul elnyomattatván imádságát semmiképpen el nem végezhette. Másnap jelentett Verbáné a tanuhoz menvén panaszképpen beszéllette néki, mely nagy álom botsájtatott reá tegnap az imádság közt. Melyre említett Verbáné elnevetvén magát mondotta: – úgy, úgy, de még több is lesz olyan.

Negyedszer. Ugyan hasolló ördögi mesterségével légrádi hegyen lévő Molnár István szolgáját Pável nevűt midőn szőlejétül szekérrel hazaküldötte volna a gazdája és minek utánna a szolga szekérrel haza ment volna, szénáért ment a kertben, melyet hogy hozott megírt Verbáné kétzer egymás után nevérül kiáltja: – Pavel! – Pavel! A kiáltást hallotta ugyan, de hátra se nézett. Harmadszor, hogy nevérül kiáltatott újra, akkor a megírt szolga visszateként vén látja sokszor írt Verbánét, aki az inge alul valamely madzagot kivévén hozzá legyént, melyre lóvá is változott. Úgy fölzablászta, azután fölvetvén magát reá is említett Verbáné szörnyen nyargalta, mely utgyában nagy tüske lévén nevezett Pável névű szolgábul lett ló a tüske előtt megállván könyörgött a vénasszonynak, hogy ne vezetné azon nagy tüskének, mert lehetetlen néki általmenni. Arra mondotta említett Verbáné, ne irtózzék, mert könnyen általmehet. Azzal valamely madzaggal a hasa allát megtsapván az előtte lévő tüskének nekiugrott és általment, azután nagy sokaság közé érkezett. Kérdezte továbbá a tanu említett szolgáját: – azon sokaság közt ismért é valakit vagy sem? Melyre mondotta, asszonyvári hegyen lakó Bussák Miklósnénál többet nem ismert. Mégis továbbá kérdezte a tanu a jelentett szolgát: – hát mi formán szabadulhatott meg? Melyre mondotta sokszor írt Pável névű szolga, ott tsak szabadon botsájtotta. Mely dolgot látván asszonyvári Bussák Miklósné mondotta Verbánénak, mindezeket amit megírt Molnár István Pável névű szolgája látott, kibeszéli és másoknak kinyilatkoztatja. Megírt Bussák Miklósnénak azon szavára jelentett Verbáné föllebb is említett szolgalegénynek megragadja a mellén az ingét, háromszor megrázta, mondván, szóllon most és beszéllen, ha szólhat, amint a vékonyát, s körmeit azon nyargalás után fajdolta a szolga.

Ötödször. Habun Katátul ezen boszorkány sajtot kért, és hogy adott néki, egy tíz esztendős fiatskája megszólétotta mondván, mért adott hitelben azon vénasszonynak sajtot. Azonnal a gyermek eljajdult, sírt, rítt, mondván a szívét valami kiszaggatja. A gyermek annya odafutott ezen boszorkány házához, feddvén, miért rontotta el a gyermekét. De ez semmit se szólott. Azzal a gyermek annya egy marok szolmát húzott ki a boszorkány asszony háza üstökébül, hogy gyermekét megfüstöllö véle, és midőn vitte volna a szolmát háza felé, tűz nélkűl lángot vetett úgy, hogy a kezét is megpörkölte. Másnap a gyermek meggyógyulván, ezen boszorkány aszszonyal öszveakadott, ki mondotta a gyermeknek: – mondd meg az anyádnak, nagy szerentséje, hogy tegnap észre nem vettem, hogy a házom üstökébül szolmát húzott, mert ha előbb észrevettem volna, sem élő sem haló nem lett volna. Egyszóval valakit megfenyétett, azonnal fenyegetésének effectusát érzette.

Numero 1. Poenam in criminali decreto etc. mindezeknek nagyobb megbizonyétására producálja a magistratualis inquisitiot sub numero 1. Kívánja azért a tekintetes magistratus prokátora, hogy a praxis criminálisnak 60. articulussának értelme szerént maga több

boszorkány társainak kinyilatkoztatására hóhér által előbb keményen megtsigáztassék és elevenen tűzre vettessék.

Adstans incatta Catharina Babi omnes actione tenus demonstratos casus negat, vicissim testes ad praemissorum probam statuti in confrontatione quoque fassiones suas praevie authenticatas confirmarunt.

Pro domino magnifico et actore negativae adstantis incattae responsioni opponit magistratualem inquisitionem, ex qua siquidem detestanda crimina, et actus magici clarescant, cupit eandem adstantem incattam rogo adjudicari.

Adstans incatta dicit inquisitionem magistratualem probam contra se nullam praestare ex eo, 1. Quod testes ibidem contenti somnia potius, quam realitatem aliquam referent. 2. Ob conceptum in adstantem incattam odium et rancorem ex praetensa sui lesione deductum interessati forent. 3. Considerando singulum praetensum casum, eundem unico duntaxat teste probari manifestum esset, unus autem testis probam nullam praestaret, quare actione magistratuali nulla tenus probata cuperet sui absolutionem.

Pro domino magistratu et actore considerando tenores magistratualis inquisitionis testes in eadem contentos non somnia, verum ipsam realitatem narrare foret manifestum, nam omnes casus ibidem enumeratos per proprium sensum, adeoque ex reali scientia confiteretur percepissent, referentque, quod autem quis ex reali scientia confiteretur, id somnio attribui nequiret, praetensam vero rancoris, adeoque interessentiae rationem tollit gravitas juramenti, sub qua fassionem elicuissent. Quod autem singulum casum singulo dumtaxat teste probari adstans incatta praetenderet, in eo falleret, quia unico ore testes magistratuales profiterentur adstantem incattam sagam fuisse artemque magicam auxilio, et arte diaboli exercuisse, praeterea cuicunque minata exstitit, illico cominationis effectum sensit, effectum autem ex ipsis casibus per ipsam adstantem incattam perpetratis deducunt. Quare realitate atrocis criminis clara existente cuperet adhuc ut supra praevio examine torturae adstantem incattam rogo adjudicari.

Deliberatum est.

Haszontalan tagadja a vason álló valóságos boszorkány személy a törvény széke előtt ellene magistratualis procatora által föltett vádlásoknak cikkelit. Megvizsgálván azért a magistratus részérül producált inquisitióban foglalt bizonyságoknak hiteles vallásokat, ugyan tsak nyilván kijön az, hogy nem tsak közönséges vélekedéssel boszorkánnak tartatott Babi Kata, de azon ördögi mesterségét más keresztény felebarátinak nyilvánvaló káraival, aki pedig irtóztatóbb, másokra botsátott nyavalákbul történt halálokkal is bizonyossá tette, hogy azért az illetén ördöggel szövetséget vető boszorkány más hasollóknak is példájára megérdemlett büntetését elvehesse. Elsőben is több boszorkán társainak kinyilatkoztatására, de maga boszorkányságbéli egyéb ártalmas tselekedetinek is megvallására való nézve hóhér által minden kínzóbéli grádusokon meg fog tsigáztatni és azután feje vétetődvén tűzre teste tétetik, hogy így az élők számábul kitörültessék.

Joannes Nagy notarius sedis.

II.

Magistratualis inquisitio

Infrascipti recognoscimus per praesentes, quod erga requisitionem generosi domini Georgii Szalai, qua spectabilis ac magnifici domini consiliarii Christophori Festetits provisoris Csurgoiensis modalitate ab infra declarata peregimus inquisitionem.

De eo utrum

1. Tudgya avagy hallotta é a tanú mostanság csurgói fogságban raboskodó Babi Kata másképpen Verbán János özvegye, hogy valóságos boszorkán légyen, és minémű bűbájos varáslásokat követett el, és nemdenem akiket megfenyegetett, azokat a fenyegetés után hidegleléssel és más külömb külömbféle nyavalákkal törette és gyötrette é?

2. Mondgya meg továbbá a tanu az elmúlt tavasz tájban viszafólyói Molnár István Pável nevű szolgáját mi formán változtatta lóvá a fönt írt asszony, minemű helyeken hordozta és lovaglotta, úgy ellenben látta é a nevezett szolgalegény halántékjain a kantár szorongatásból származott vörös helyeket.

1. fatens Mariana Horváth, providi Joannis Atádi conthoralis annorum circiter 37 ex promontorio Légrádiensi, inclyto comitatui Simighiensi adjacente jurata examinata fassa est. Ad 1. Mind közhallomásból, mind pedig maga tudományából mondgya a tanu, hogy a kérdező punctumban nevezett Verbán Jánosné valóságos boszorkán légyen és valakit megfenyegetett, mindjár nyavalát és betegséget botsátott reá. Ezt onnénd mondja, mert magát is a tanut jelentett Verbánné megfenyegetvén, a jobb felét annyira megbántotta, hogy az ágyból sem kelhetett fel, mindaddig jobb kezével nem bírt, még Kanisai Mihályné által azt nem izente, hogy az tekintetes uraság tisztjeinek, ha meg nem ereszt néki, bémondja. Mely izenetre mindjár másnap említett Verbánné a tanu házához menvén, karját megtapogatta, és ujjait meghuzogatta, mely után azonnal jobban kezdvén lenni, amint beteg ágyából következett első napon föl is kelt. Továbbá még is erősíti vallását, hogy a fent írt raboskodó asszony valóságos boszorkán légyen, mert önnön magától említett Verbánnétól hallotta a tanu, hogy néhai Vugrincsis Jánosra megneheztelvén azon okból, hogy költsön pénzt nem adott néki, testéből szívét kiszakasztotta, és egynéhány nap maga házánál szatyorban tartotta. Említett szegény Vugrincsits fájdalmas betegágyából (mivel teljes gyanusága megírt Verbánné ellen volt) egy hetest küldött néki szolgája által, egyszersmind könyörgött is, hogy ne gyötörtetné oly iszonyú kínokkal, és életét még egyszer tartsa meg. Melyre említett Verbánné feleletül adta, már késő a dolog, ha előbb nem tudott gondolkodni, mert a szívét társának adván magával elvitte. Még a szolga vissza, vagyis haza sem ért, hogy szegény gazdája meghalálozott. Hogy a föllebb írt mód szerént vesztette el nevezett Vugrincsis Jánost, a tanunak sokszor beszéllette maga jelentett Verbánné, melly alkalmatossággal megfeddette, hogy ily iszonyú és irtóztató dolgot mért tselekszik, s azt többet el ne kövesse. Melyre a raboskodó asszony mondotta, mivel azt még ifjúságában tanulta, azért el nem hagyhatja, és el sem is hadgya. Utoljára azt is mondja a tanu, hogy jelentett Verbánnéval egyszer beszélgetvén mondotta: – jaj be nagy ártalmas felhők vannak és járnak, talán ismét Isten ő szent felsége szőlőhegyünket jégesővel fogja látogatni. De mindaddig fog esedezni és imádkozni, hogy az Úr Isten sok szegények szerentséjére megtartja. Melyre nevezett Verbánné felelte, valameddig ő él, soha senki a jégesőt el nem távoztathatja, mert néki Légrádon sok haragosa vagyon, azért

akár imádkozzék akár nem, legkisebb haszna se lészen. Amint is tsak rövid idő múlva kezd a jégeső hajgálódni, a tanu akkor térdre esvén buzgó szívvel az Úr Istennek könyörgött, hogy távoztassa a jeget, de a nagy álomtól elnyomattatván, imádságát semmiképpen el nem végezhette. Másnap jelentett Verbánné a tanuhoz menvén panaszképpen beszéllette néki, mely nagy álom botsáttatott reá tegnap az imádság közt. Melyre említett Verbánné elnevetvén magát mondotta: – úgy, úgy de még több is lesz olyan. Ad 2. Hogy viszafolyói Molnár István szolgáját lóvá változtatta, azon időben oda haza nem levén magával a legénnyel se beszéllett, azért nem tudhatja a tanu mi formán esett, hanem haza menetelével közhírből hallotta. Úgy ismét újra feddette és intette a fönt írt Verbánnét, hogy mért követ ily halhatatlan dolgot, tudgya azt, ha tekintetes uraság tisztyeinek fülekben mégyen, megfogattatik. Melyre a tökéletlen asszony mondotta, még tekintetes Festetits uraság bírja a légrádi hegyet, addig semmit sem fél.

2. fatens Catharina Habun pariter ex praedicto promonthorio Legradiensi et inclyto comitatui Simighiensi, annorum circiter 40 erga praehabitam juramenti depositionem. Ad 1. Sokszor hallotta a tanu, hogy deutrumban nevezett Verbánné sokakat megfenyegetvén, s azután nyavalája következett, de azt tsak semminek állítván, arról nem is gondolkodott. Hanem a proxime elmúlt tavasszal jelentett Verbánné a tanu házához menvén pénzen sajtot kért, jóllehet a tanu tagadást tett, hogy sajtja nintsen. Mindazáltal valami formán sokszor írt Verbánné megsajdította mondván: – mit tagadod, hiszen a gerenda fölött van. Úgy továbbá is a sajt adásra erőltetvén a tanut. Kinek mondotta a tanu, hitelben nem ád, de mivel kérését továbbá is untatta, a kért sajtot odaadta néki. Szintén, hogy a sajttal említett Verbánné hazafelé indult, a tanunak egy tíz esztendős fia hazaérkezett kérdezvén az annyától, mit adott Verbánnénak. Felelvén, hogy hitelben adott egy sajtot, melyre a gyermek zugolódni kezdett mondván, mért adta hitelben az ördög anyája vén asszonynak. Még a vén asszony talán házához sem mehetett, a gyermek eljajdulván, sí s rí, hogy a szívét valami kiszaggatja és rágja. Azzal a gyermeknek annya mindenött futással megyen nevezett Verbánné házához, mondotta, mért köllött gyermeket úgy megbántani, most tapasztalya, hogy való amit felőle szokszor hallott. Melyre a vén asszony semmit se felelt, úgy ezen szegény tanu asszony Verbánné háza üstökéből egy marok szalmát kapott kezében, azon okból, hogy hamarább tüzet (mely másképen házánál nem volt, éleszthessen) és fájdalmakban fetrengő gyermekét megfüstölhesse, és mihelyest a tanu maga házába belépett, Verbánné üstökéből húzott és markában tartott szalma magától meggyulladván lobot vetett, még a keze is megpörkölődött. Úgy a gyermek másnap felkelvén semmi nyavalája se volt, mely napon a gyermek nevezett Verbánnéval öszveakadván mondotta a gyermeknek: – mondd meg az anyádnak, nagy szerencséje, hogy tegnap házom üstökéből húzott szalmát előbb észre nem vettem, másképpen soha sem élő, sem haló nem lett volna. Ad 2. Nihil.

3. fatens Stephanus Molnár, annorum circiter 45, ex promonthorio Legradiensi, alias spectabilis domini Georgii Zajgár molitor praevio praestito juramento. Ad 1. Nihil.

Ad 2. Az elmúlt tavasszal a deutrumban nevezett Pavel nevű maga szolgáját a tanu szekérrel a szőlejétől hazaküldvén, maga is mindgyár nyomon utána ment, kérdezte hol a szolgája, ki felől senki se tudott hírt mondani, hogy hová ment, tsak az ökrök magok járom mellett állottak. Úgy azután mintegy három óra múlván haza ment, kit is kérdezvén a tanu, hol volt, a kérdésre a szolga semmit se felelt. Látja a tanu, hogy a szolga ugyantsak

rosszul vagyon, úgy feleségének parantsolta szentelt temjénnel füstölje meg, mert valahol ártalmas helyen járt, nem jó vagyon dolga. A füstölés után ismét újra kérdezte föllebb nevezett szolgáját, hogy hol volt és hol járt. Akkor mondotta a szolga, minek utána hazament volna szekérrel szénáért, ment a kertbe, melyet hogy hozott, megírt Verbánné kétszer egymás után nevéről kiáltotta: – Pavel, Pavel! A kiáltást hallotta ugyan, de hátra se nézett. Harmadszor, hogy nevéről kiáltott újra, akkor a megírt szolga visszateként tvén látja sokszor írt Verbánnét, aki az inge alól valamely madzagot kivévén hozzá legyéntett, melyre lóvá is változott. Úgy felzablázta, azután felvetvén magát reája említett Verbánné szörnyen nyargalta, mely utjában nagy tüske lévén, nevezett Pavel nevű szolgából lett ló a tüske előtt megállván könyörgött a vénasszonynak, hogy ne vezetné azon nagy tüskének, mert lehetetlen néki átmenni. Arra mondotta jelentett Verbánné, ne irtózzék, mert könnyen átmehet, azzal valamely madzaggal a hasa alját megtsapván, az előtte lévő tüskének néki ugrott és általment, és azután nagy sokaság közé érkezett. Kérdezte továbbá a tanu említett szolgáját azon sokaság közt ismért é valakit vagy sem. Melyre mondotta, asszonyvári hegyen lakó Bussák Miklósnénál többet nem ismért. Még is továbbá kérdezte a tanu a jelentett szolgát, hát mi formán szabadulhatott meg. Melyre mondotta sokszor írt Pavel nevű szolga, hogy minekutánna jelentett Verbánnét maga házához vitte volna, ott tsak szabadon botsátotta. Mely dolgot látván asszonyvári Bussák Miklósné mondotta Verbánnénak mindezeket, amiket megírt Molnár István Pável nevű szolgája látott, kibeszéli és másoknak kinyilatkoztatja. Megírt Bussák Miklósnénak azon szavára jelentett Verbánné fellebb is írt szolgalegénynek megragadja a mellyén az inget, háromszor megrázta mondván, szóljon és beszéljen most ha szólhat. Mindezeket azután gyakorta a tanunak beszélte a megírt szolgalegény, hogy feljebb írt mód szerént tselekedett véle a nevezett Verbánné. Egynéhány nap után a nyargalás után körmeit és száját fájdolta, a két halántékjának is amint meg volt a kantárral szorongatva, majd egy hétig vörösen a helyei láttattak. Ezen tanu maga is látta, úgy kantár szorításból származott körmeinek és szájának fájdalását említett szolgától magától hallotta.

4. fatens honesta mulier Susanna Perlaki, alias Mathiae Vugrincsis vidua, annorum circiter 34 ex oppido Legrád inclyto comitatui Zaladiensi praehabiti juramenti formalitate. Ad 1. Elsőben közhiről hallotta a tanu, hogy deutrumban nevezett Verbán Jánosné külömb külömbféle bűbájos babonaságokat követett, melyet szerentsétlenül következő időkben maga szegény 17 esztendős fiára említett Verbánné által botsájtott nyavalájában tapasztalni kelletett. Mert a tökéletlen rossz vénasszony a tanunak említett gyermekétől a szőlőhegyen kenyeret kért, melyet ugyan tagadta hogy nintsen, kinek mondotta említett Verbánné: – haszontalan tagadod, hiszen a pintzében (melynek ajtai akkor bé lévén téve a kenyeret nem láthatta) egész kenyér vagyon. A kinek nevezett ifjú, minthogy kenyeret nem adott, megfenyegette, és azon napon hidegleléssel ki is törette, mely annyira erőt vett és elhatározott, hogy egész két esztendőkig azon nyavalában fetrengvén szegénykének mindennémű teste öszvedagadozott, és a bőre megrepedezett. Kit jóllehet mind házi, mind apothecabéli orvosságokkal orvosoltatott, de senki nyavaláján nem segíthetett, sőt minden orvosok azt mondották, hogy vesztés légyen rajta. Végezetre orvoslásnak okáért varasdi szabad mesterhez is elvitte, de az is tsak azt vallotta, hogy nem téréthet nyavaláján, mert bűbájos varáslásokból származott. Maga a megírt ifjú mind halálig azt vallotta, hogy Verbánné tételményéből vagyon egész betegsége, melyben végezetre ugyan tsak halála következett.

Ad 2. Nihil.

5. fatens honesta mulier Catharina Perlaki, Mathiae Szentacsis conthoralis, annorum circiter 48 ex praedicto oppido Legrád comitatu Zaladiensi solito juramento.

Ad 1. Hogy nevezett Verbánné babonás asszonynak tartatott egész légrádi hegyen a közönséges, mert senki bátran néki se parantsolni, se amit kért megtagadni nem merészlette. Ezen tanunak urához is ennek előtte három esztendővel maga csizmáját foltozni vitte, azt legénye meg is foltozta, melyért mindjár következendő napon maga menyét elküldötte, de minthogy az olyatin aprólékos foltozások a legényeké szoktak lenni, a foltozó legény hitelben ki nem adta a csizmát. A menyecske csizma nélkül a hegyre kimenvén alig érkezhetett említett Verbánnénak házához, a csizmadia legényt (ki másképen erős és egésséges ember volt) mindjárt a hideg kitörte. Nemkülömben, hogy Vugrintsis Mátyás Antal nevű fia említett Verbánnénak kenyeret nem adott, hasonlóképpen a kérés után hideglelléssel kínozta. Mely dolgot mind a csizmazia legénytől, mind pedig meghalálozott ifjú Vugrincsistól magoktól hallotta a tanu. Ugyanazon okbul, és más előbbi közhallomásbul és hírből nevezett Verbánnét babonás asszonynak vallja lenni. Ad 2. Nihil.

6. fatens providus Georgius Horváth, annorum circiter 22 ex praedicto oppido Legrád, comitatu Zaladiensi erga praevium praestitum juramentum. Ad 1. Hogy sokszor írt Verbánné akit megfenyegetett nyavalája következett, onnénd mondgya a tanu, mert ennek előtte öt esztendővel Bessentzi aliter Simonvits Andrásnál szolgált, kinek a lovát említett Verbánné, mint kárban lévőt megkötötte, melyet hogy nevezett Bessentzi András elszabadított és elbotsájtott a megírt banya fenyegetődni kezdett, melynek Bessentzi András minthogy másképpen is tudálékos és babonásnak tartatott, valamennyire keményebben kezdett szóllani. Úgy a vénasszony a fenyegetést is elhagyván nagy tsendes szólással édesgette megírt Bessentzit, mintha megfélemlett volna, mely szín alatt nevezett Verbánné említett Bessentzinek kezét megtsókolta, mely után azonnal színében változván ugyan elfeketedett, ötödnap múlva meg is halálozott. Mely idő alatt a tanu megírt gazdájától sokszor hallotta, hogy Verbánné tsókjából származott nyavalája, tsak az Úr Isten még egyszer megvigasztalja, mindgyár megfogattattya. Úgy maga is a tanu jelentett Verbánnéval egyszer öszveszólakodván, akit hasonlóképpen megfenyegetett, mely után azon napon a hideg ellölte, 12 hétig az ágyát meg is nyomatta véle, s azon beteg ágyában is éjszakákon gyakorta nyughatatlanságot okozott, mert körüle járván hajánál fogva egyszer meg is rángatta. Ad 2. Nihil.

7. fatens Magdalena Vinkovits, Martini Pintér conthoralis, annorum circiter 20 ex promonthorio Legrádiensi comitatu Simighiensi erga consuetum juramentum. Ad 1. Ezen tanu néhai Vugrincsis Mátyásnál Legrádon szolgálván gazdájának s asszonyának odahaza való nem létekkel sokszor írt Verbánné saványó répát kért, ki is mind szolgáló nem merészlett adni, mely alkalmatossággal megfenyegetvén hideglöléssel kitörette. Ezt onnénd mongya, hogy jelentett Verbánné tselekedte, mert gazdájának megbeszélvén mint történt Verbánnéval dolga, úgy a tanunak gazdája magához hívatta és fenyegette a vénasszonyt, hogy szolgálójának botsássa meg és a hideggel ne gyötörtesse. Úgy azután az hideglelés tsak hamar a tanut elhagyta, hozzátévén azt is, hogy azon hideglelés alatt éjszakáknak idején háromszor hozzája ment és az ablakon ki akarta húzni említett Verbánné, kit nem álom közben, de valósággal látván megismerte. Ad 2. Nihil.

8. fatens Joannes Ménczigár, annorum circiter 38 ex promonthorio Legradiensi juratus examinatus fassus est. Ad 1. Tudgya nyilván a tanu, hogy valakit sokszor írt Verbánné

megfenyegetett, a fenyegetés után tsakhamar nyavalája következett. Magára is a tanura, hogy néki árult szekertzéjét meg nem vette, megnehesztelvén nagy főfájást és hideglelést botsátott. Akihez mindjárt azon első hideglelésben megnevezett Verbánné odament és a konyha küszöbjére leült, kérdezte a tanunak feleségétől mi találta az urát és minémű nyavalája van. Melyre a tanunak felesége mondotta, mindenkor pörpatvarkodik a vénasszonyokkal, most is azoknak pörlekedéséért nyög. Azon mondására Verbánnénak egy fekete tyúk eleibe ugrott, háromszor szárnyait öszvetsattogatván, előtte kukorikolt. Látván a vénasszony, hogy még a tyúk is majd kimondja tselekedetit, azzal üléséből felkelvén, senkinek egyet se szólott, hanem mint valamely néma orcapirulással elment, s mihelyest említett Verbánné a tanunak házától kiment, azon szempillantásban minden fájdalmi megszűntek. Mely történt dologból, úgy közhírből is mondgya, hogy említett vénasszony sokféle varáslásokat követett el. Ad 2. Nihil.

9. fatens Marianna Zrínczki, providi Michaelis Kovatsis conthoralis, annorum circiter 24 in possessione Eőr inclyto comitatui Simigiensi existente habita degens praevia juramenti depositione. Ad 1. Egyebet sem tud, sem hallott a tanu, hanem az elmúlt karátson tájban jelentett Verbánné eőri Simoncsisnétul vajat és sajtot kért, akinek hogy nem adott, megnehesztelvén reá, mindjár hidegleléssel gyötrötte, ugyanazon hideglelésben harmad, negyed nap múlva meg is holt. Ezen dolgot a tanunak maga jelentett Simoncsicsné beszélette, következett hideglelését is Verbánnénak reája való megnehesztelséből beteg korában egynéhányszor a tanu előtt származni mondotta. Ad 2. Nihil.

Super quorum fassionibus praesentes nostras extradedimus literas testimoniales. Datum Csurgo, die 22. Septembris 1743.

Stephanus Szakmary inclyti comitatus Simighiensis vicejudlium mp. L. S.

Georgius Cséplő praefati comitatus jurassor mp. L. S.

Anno 1743. die vero 2. mensis Octobris sub magistratuali sede criminali praeinsertis testium fassionibus, modalitate sua authenticatis existentibus

1. fatens Maria Horváth fassionem suam confirmat eo addito, hogy amidőn feddette a fatens Babi Katát a molnár legénynek lóvá való változása és nyargalása eránt, akkor azt mondotta a fatensnek, nem éjjel, hanem nappal vitték el a molnár szolgáját.

2. fatens Catharina Habun,

3. item testis Stephanus Molnár necnon

4. fatens Zuzanna Perlaki, aeque suas fassiones confirmant.

5. vero absens,

6. praeterea Georgius Horváth eo addito confirmat, hogy amidőn Babi Kata gazdáját megtsókolta jelenlévén a fatens observálta, hogy azonnal gazdája színében változott, azután nemsokára ismét megfeketedett. Többire, hogy körülötte járt volna és haját meghúzta az fatensnek, azt tsak álmában látta.

7. fatens Magdalena Vinkovits pariter fassionem confirmat.

8. fatens Joannes Menczígár confirmat eo super addito, hogy a fatens midőn a szekercét meg nem vette Babi Katától, akkoron kért a fatenstől két krajtzárt, mondván Babi Katának a fatens, hogy ő néki pénzi nem volna, azonnal Babi Kata mondotta, nem igaz, mert 2 garasod vagyon, amint is annyi volt a fatensnél. Azonkívül amidőn Babi Kata a fatenshez ment, hertelenséggel egy nagy kelevén költ a füle tövén, mely is hasonló hertelenséggel el is veszett.

9. fatens Maria Zrinczky confirmat fassionem suam.
Marczali, ut supra. Joannes Nagy notarius sedis mp.

1 Az irat külzetén.

160.

1750. december 4.

SOMOGY VÁRMEGYE VIZSGÁLATA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JUHÁSZ ÉVA ELLEN

AZ IRAT: A: SmL IV. 10. v. Processus criminales. N. 323. 1–34. p.

Processus criminalis magistratualis illustrissimi domini comitis Antonii Szecsenyi velut jure gladii pollentis et competentis magistratus adeoque actoris contra Evam Juhász velut manifestam sagam adeoque incattam.[1]

Anno 1750. die 4. Decembris in [– – –]

Levata causa magistratualis illustrissimi domini comitis Antonii Szécséni de Sárvári fölső vidék, alias I. [– – –] Francisci Nad [– – –] colonelli, velut jure gladii pollentis, adeoque competentis magistratus et actoris contra et adversus invinculatam Evam Juhász velut manifestam sagam et incattam.

Et pro titulato I. domino magistratu et actore egregius Stephanus Bolla penes consuetas juris cautelas facultatis, et reservas gravi cum que[re]is [– – –]egeret: – miképpen ezen vason álló istentelen nyilván való bűbájos boszorkán rab személ mind Isten, mind hazánk törvényei kemén büntetésének félre tételével teremtő Istenének megtagadásával az ördöggel szövetséget tartván, először ennek előtte circiter 4 esztendőkkel midőn Segesd váron lakozó Dénes Jánost költsön aratni hítta ezen rab, s már a kimenésre való üdőkor megjelent kérdezvén ha lesznek é több aratói. Arra a rab asszonnak férje felelt: – azt tartom semmi sem lesz az aratásbul, mivel a feleségem, úgy mint a rab asszon többet nem talált. Arra megharagudván az említett Dénis János elment házától, a rab asszon pedig megfenegette mondván: – hidd el Dénes errül keservesen meg bánkódol, amint is ezen fenegetése után azon nap midőn másnak aratott volna délben nagy szélvész támadván fejek fölött edgyik lábo salva venia az alfeléhez huzattatott, kiket ő ezen rab személnek ördögi mestersége által úgy annyira, hogy mások segétsége nélkül vissza sem mehetett a maga házához s addig meg sem eresztett néki, még keményen meg nem dorgálta hogy ereszen meg, egyéb eránt a tekintetes nemes vármegyének panaszt tészen s azon éczakán egyet pattanván a lábo előbbeni épségére vissza állott. Nem külömben midőn ugyanazon Dénes Jánosnak circiter 6 esztendővel megbántotta. Másodszor. Ennek előtte circiter 12 esztendővel midőn bizonyos dolog eránt ugyan Segesdváron lakozó Németh Judith ezen vason álló rab személhez ment volna, másnapra kelvén azon Németh Judithoz ment ezen

rab személ, mondván hogy a tehenet meg [– – –] adgyon a hajából, s kőtejéből, hogy avval megfüstölvén tehént megjobbullon, arra említet Németh Judith fölháborodván, hogy ezen bűbájos személt feiben ütötte egy darab fával, azután megfenegette, csakhamar fenegetése után hetedik esztendőben lévő leányát hirtelen betegséggel, s egész testének földagadásával nyomorgatta, amint meg is kölletett néki halni. Nem külömben: Harmadszor ugyanazon Németh Judith említett gyermekének halála után csakhamar hasonló dagadozó betegségben esvén valamint ezen bűbájos személt betegsége okának állétotta lenni, úgy midőn hoza ment, megintette, s megfeddette, hogy eresztene meg néki ha már a fiát megölte őtet ne bántaná. Azon szókra orcza pirulássa el menvén, úgy azon éczakán minden fáidolma, s testének dagadása megállopodott, s előbbeni egéssége visszatérült, ezen rab asszonnak megeresztése által. Negyedszer bizonyos tolvaiságban tapasztaltatván ezen rab személ, s az esküttek elé is hivattattván, hogy bizonságul el nem ment ugyan Segesd váron lakozó Sinkó Katalin (mivel tolvaisága világos volt) ellene megharagudott, mondván: – ördög teremtette errül megbánkódol, azután kezét öszve húzta mesterségével. Ötödször ezelőtt négy esztendővel ugyan Segesd váron lakozó Kasi Györgynének fiát anyira megrontotta, hogy orrán száján egyenlő képpen folt a vér, s az után megintettvén, hogy ő volna annak az oka eresztene meg neki hozzá menvén a rab asszon a kezit háromszor végik húzta a hasán, s meggyógyult. Hatodszor a rab asszont ugyan Segesd váron lakozó Szántó Orsola megintvén arrul, hogy az ő udvarán Szent Iván nap estve az ő leánya által való forgáts szedéséért a teje kidagadott a fazokakbul, eresztene meg, másként panaszt tesz ellene, azután leapadott, azonközben mondotta, hogy az előbbeni tehenének veszedelmét nem a boszorkányok okozták hanem rövid nap megeszik, amint azután el is veszett. Hetedszer, hogy portiot kértek tőle Lukács Katalint ugyan segesdi lakost kérte hogy helette letenné, le nem tévén pedig megfenyegette, s kezeiben keserves fáidolmokat okozott néki, mellek az ő kenyése, s segedelme nélkül meg sem szűntek, és így egész életét bűbájos boszorkánságban, s káromkodásban eltölteni nem irtózott, poenam in generali regni decretali.

[– – –] Kívánja azért a magistratualis prokator, hogy abbéli altol elkövetett bűbájos boszorkányos cselekedeteiért juxta Sancti Stephani Libri 2. caput 31. et 32. nec non articulum 60. receptae Praxis Criminalis elsőben hóhér kezében adatatván maga cselekedetinek magos világosságára, s complex társainak kinyilatkoztatására erőssen megcsigáztossék, azután magának érdemlett büntetésére, s másoknak irtóztató példájára elevenyen megégettessék. Mely magistratualis actionak nagyobb bizonságára producáltatik sub G. G. az inquisitio, maga vallása pedig sub N. 13. mely eránt is a magistratualis prokator törvént kíván.

I. In vinculis [adstans] praeerectam [– – –] magistratualem actionem per omnia puncta negat. Pro domino magistratu et actore supra in vinculis adstans incatta a magiae crimine [– – –] esse diceret, [– – –] qui eatenus magistratualem actionem negaret, contra [– – –] omni [– – –] majores, occasione que authentica[– –] cum notabilibus additamentis roboratus testium per eandem invinculatam

[– – –] in persona propria, aut [– – –].

Deliberatum est.

A producált magistratualis inquisitiókbul raboskodó Juhász Évának nem tsak ez lő[– –] elkövetett Istentelen feslett élete, Istene és teremtője ellen gyakortább véghez vött irtóztató káromkodási világosan kijönnek de az is, hogy ennek előtte négy esztendőkkel Segesd váron lakozó Dénes Jánost megfenyegetvén azon nap midőn másnak aratott volna délben nagy

szélvész támodván fejek fölött együtt lévén tudni illik a többi aratókkal lába az alfeléhez huzattatott, kécségkívül ezen rab személnek ördögi mestersége által, úgy annyira, hogy mások segétsége nélkül házához vissza sem mehetett, s addig raboskodó Juhász Éva meg sem eresztett néki, még keményen meg nem dorgálta és őtet a nemes vármegyének hogy bé fogja adni nem jelentette, ezt megértvén lábo egyet pattanván, nemcsak épségre jutott, de azután dolgozhatott is. Ugyanezen Dénes Jánosnak hat esztendős fiát hasonló varászló bűbájos mesterségével megrontotta. Továbbá ennek előtte 12 esztendővel midőn Segesdváron lakozó Németh Judith panaszképpen a raboskodó személhez ment volna, hogy tehene megvesztegötődött, akkoron is hajából, és kötejebül kérvén azt mondotta, hogy avval megfüstölvén a tehene meggyógyulna, ezen Németh Juthka fölháborodván, hogy raboskodó Juhász Évát feiben ütötte, megfenyegette, csakhamar hét esztendős leányát annyira megvesztett, hogy megvesztése után tsakhamar meg is kölletett néki halni. Ismét csak nemsokára maga is Németh Judith hasonló betegségben esvén midőn megintette és dorgálta ámbár nehész betegeskedésben vala, de raboskodó személy megeresztvén méki, másnap nemtsak felkele, de ellőbeni egésségére vissza is tért és semmi nyavalája nem lett néki. Midőn ezeket elkövette, történt továbbá Sinkó Katalint hogy mellette hamis bizonságul föl nem állott; kezét öszvehúszta gonosz mesterségével, de ezekkel sem elégedett meg, hanem ugyan Segesdváron lakozó Kúti Györgynek fiát annyira megrontotta, hogy orrán száján egyellőképpen folván a vér egészben majd elromlott volna, ha tsak jelentett Kuthi György fenyegetése után kezét a raboskodó személy a hasán haromszor végig húzván meg nem eresztett volna néki. Sőt ennyi intési után is a helységbélieknek Szántó Orsolának marháit annyira megvesztegette, hogy majd harmad napig mind ha megveszekettek volna bűbájos mesterségével annyira megrontotta, hogy pedig az eránt megintette azonnal marhái előbbeni állopotra jövének. Ez sem lévén elég, Lukács Katalint tsak azért hogy helette le nem tette a portiot, megrontotta, hogy fenyegetése után keserves fáidalmakat kezeiben okozott légyen néki. Mindezek és többek is a magistratualis inquisitiobul kijővén megbizonyodik az is, hogy valakit megfenyegetett majd tsaknem bizonyossan istentelen bűbájos mesterségével megrontottak és így avval magát az erdöghöz való szövetség éránt nagy gyanoságban ejtette. Minthogy penig a jelentett és a bizonságok által is szemében a raboskodó személynek megvallott történeteket ugyan a raboskodó személy a törvényszék előtt tagadni tapasztaltatott, hogy nem tsak ennek valósága világosságra jöhessen, de több illetin bűbájos varászló cselekedeti is szája vallása azzal is megbizonyodhassanak úgy hasonló istentelen véle egyet érő cimboráló ördögi mesterségét űző társai kinyilatkoztassanak, hóhér által minden grádusokkal megcsigáztatik, így azután érdeméhez képest maga végső sententiáját fogja venni. Torturam peractam esse referentibus comitatus judicibus eatenus deputatis et invinculata torturam subeunte ac separante, penitus nihil fassa.

Deliberatum est.

Mint hogy a raboskodó asszony a csigázást kiszenvette, és semmit sem vallott, az előbbeni feslett életéért pedig és káromkodásáért az eddig való szenvedése elégnek találtatik, azért fölszabadéttatik és elbocsáttatik.

Joannes Tallian ordinarius [– – –] sedis mp.

1 Az irat külzetén.

161.

SOMOGY VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL ÉS GYILKOSSÁGGAL VÁDOLT FERENCZI JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: SmL IV. 10. v. Processus magistratuales. I. Index. 568. p.
NYOMT. KIADÁSA: KANYAR, 1989. 150. p. [Részleges közlés]

I.

1762. november 9., Kaposvár

Anno Domini 1762. die 9. mensis Novembris sub sedria inclyti comitatus Simigiensis in oppido Kaposvár celebrata.

Levata causa criminalis excelsissimi ac illustrissimi domini comitis, domini Caroli de Battyán perpetui in Németh Ujvár Sziklas etc. aurei velleris equitis, sacratissimae caesarae regiae apostolicae maiestatis consiliarii actualis intimi, generalis campi mareschallis inclyti comitatus Simigiensis supremi comitis [– – –] adeoque competentis magistratus et actoris contra et adversus in vinculis adstantem Juditham Ferenczy vagabundam libidinosam, adulteram, superstitiosam, mariti intoxicatricem aliisque criminibus complicitam incattam.

Pro praetitulato domino comite magistratus et actoris nobilis Ladislaus Sellyaj legitimus et fati inclyti comitatus ordinarius fiscalis procurator penes consuetas cautelas gravi eum quaerimonia proponeret.

Miképpen ezen Tekintetes Törvény Szék színe előtt vason álló vármegyékrül vármegyékre kóborló feslett, bűbájas életű, felebarátjának jovát, s jószágát szomjuhozó nyilvánvaló gonosz rab személy, nemes Vas vármegyébül Szata nevü helyiségbül, hihető azért, hogy ott elkövetett gonoszságát rejthesse, titkolhassa érdemis büntetését kerülgesse, s aképpen megrögzött életét tovább is bátrabban foltathassa elszökvén Doncz János nevezetű személlel ezen tekintetes nemes vármegyében Kis Korpádi helységben mind ismeretlen helre általkőtözött, ott is az emlétett Doncz Jánossal, kit férjének mondott ugyan, de nem bizonyos együttélvén utóbb annak halála után Kis Siklosi Jánoshoz adván magát, avval tovább esztendőnél buja életet viselt, avval sem elégedvén meg, gonosz erkőlcsű, hogy jobban magához hódíthassa, hütötés által házastársa lehessen, annak végben vitelére Újhold vasárnap napköltő előtt a kerék agyon által háromszor kiáltotta emlétett Siklosi Jánost, azután lábának nyomát fölvévén kemence elejben sározta, végezetve ez cérnát függesztvén az ebnek nyakára abbul magának kontyot, Siklosi Jánosnak pedig üngö bősejét varta, nem gondolván azt, hogy a bűbájas ördöngős mesterség mind Isteni, úgy világi törvínyek által keményen szokott büntettni, azt sem vizsgálván, hogy ezen gonosz cselekedete föltett céllát, szándékját, akaratját, természet szerént véghez nem viheti, hanem valójában gonosz ördüngős mesterséget, mégis ez nemitekben, s ördögtül kigondolt bu bájás találmányokban vetette hitét és reménségét.

Ezeken kívül amint a környűl álló dolgok bizonyítták nilván az emlétött Doncz Jánost is méreggel vagy más hasonló gonosz cselekedettel végezte ki ez árnyék világbul, akit férjének tanui állítatott amidőn a másik fajtalan társához csapta magát, és több gonoszságokat is csavarogása alatt elkövetett.

Kívánja azért az inclytus magistratus actora, hogy ezen felettébb írt gonosz buja, csavargó, bűbájas, ragadozó rab személy először több gonoszságinak gonosz társainak kinyilatkoztatására hóhér által minden grádicsokon keményen megcsigáztassék, azután pedig juxta articulos 60., 76. Praxis Criminalis cum exasperatione supplicis hóhér pallossa által az élők közül kitörültessék. Melly magistralis actionak nagyobb világosságára producálta az benignum exament sub actore ellene végbenvitt inquisitiót sub B (és az szerént törvényt vár).

Reexaminata confirmat benevolam passionem eo modificato, hogy nem a körmendi tiszttartónétul tanulta az említett bűbájos cselekedetet, hanem kis Korpádi Révés Annátul Totth István feleségétül, és másoktul is arra tanított meg, hogy a Siklosi Jánost megutálla keressenek döglött kutyát, annak helyérül vegyenek marok földet, hüncsenek Siklosi János nyaka körül meg, hogy maga észre ne vegye, valamennyire szerette, annyira megutálla, és soha szemét se kívánja reá vetnyi ez egy férje halála után. Regementyében kívül katonával egyszer közösködött ki előbb juhász volt, reliqua membra negat.

Pro magistratu et actore confessio propria tam coram inclyta sede judiciaria, quam vero D[– –] V[– –] judica nobilium facta testatur, quod ultra integri anni unius spatium ad Joanne Sziklosi illicitam ac scandalosam deponit vitam, sed et praeterea qualiter ante magice pluribus vicibus usa Joannem Sziklosi in sui amorem perduxerit criminibus proinde actionalibus classis existentibus petit eandem [– – –] actionali subjici poena.

Pro invinculata incatta, quod cum praefato Joanne Sziklosi convixerit aliquo tempore negare quid amplicis non potest verum accidis hoc ex eo quod id Joannes Sziklosi invinculatam incattam sibi desponsaverit matrimonio que jungandum decrevit, et id eo nec magicis ullis rebus eidem utandam necessum erat siquidem desponsata exstitisset, et id eo casum in illum dum actus [– – –] fornicatione dici deberent petita poena actionalis locum minus haberit eventum arbitrariae subjici deberent, cui per carcerum squallores hus usque perpessos id satisfecit, ideoque mittat pro ejusdem absolutione.

Deliberatum est.

Tulajdon maga szája vallásábul a raboskodó Ferenczi Juditnak nyilván kiteczik, hogy ő istentelen practicákkal maga gonosz indulattyának végben vitelére némelyeket magához hódétván azokkal fajtalankoda, sőt hogy az illyen gonosz cselekedetére megérdemlett büntetéssét könnyebíthesse, más bötsületes nemes renden lévő személyeket is ártatlanul belekevernyi nem irtózott, arra való nézve magának megérdemlett büntetésére, másoknak pedig rettentő példájára fél vesszősztetésre ítéltetett mellett ő az akasza[!] fa alatt hóhér keze által kiállván azontul, hogy az nemes vármegyébül kimenjen, parancsoltatik.
Michael Csepreghy

II.

Más gyilkosságokban vagy emberölésben voltál é részes?
Semminémű gyilkosságban vagy verekedésben nem voltam részes.
Vagyon é feleséged[!]?
Vagyon ugyan, de már több tíz esztendőnél, hogy elhagyott.
Valamely tolvajlásban voltál é részes?

Nem voltam.

Magistratualis rab. N. B.

Kinek hínak?

Ferenczy Jutkának.

Hány esztendős vagy?

Lehetek harminckét esztendős.

Minémű hütön vagy valláson vagy?

Kálvinista valláson vagyok.

Hová való vagy? Hol születtél? És hol nevelkettél?

Nemes Vas vármegyében Szata névű helségben születtettem, ott is nevelkettem, valamely Doncz János névű nemes emberhez mentem férhez, avval jöttem ezen nemes Somogy vármegyében, Kis Korpádra.

Él e az urad?

Már négy esztendeje, hogy megholt.

Ki fogatott meg? Hol? Mikor? És mi okért?

Ordinarius vice ispány uram fogattatott meg múlt május havának 27. napján, hozattatván e mostanyi fogságban azért, hogy nemes Siklósy János urammal szóba estem ő kegyelmével, hogy meg ne esküthessem, úgy fogattattam meg.

Igaz e az hogy Siklósy Jánossal illetlen és fajtalan életet viseltél?

Egy álló esztendeig illetlen és fajtalan életet viseltem nevezett Siklossy Jánossal.

Minemű bűbájos és boszorkányos eszközzel kerülted meg Siklósy Jánost, vagy minemű eszközt attál néki, amely által magad gonosz indulatodra hogy hattad?

Újhold vasárnapra kelvén napkőte előtt kerék agyán általtol háromszor kiáltottam nevén Siklósy Jánost, másodszor Siklósy János lábának nyomát fölvettem, és aztat a sütő kemencének eleiben fölsárosztam. Harmadszor a koslató kutyának nyakára cérnát függesztettem, és azzal magamnak fejkötő kontyot varrtam, Siklósy Jánosnak pedig az ünge kötőjét ollatin cérnábul varrtam az üngére.

Mindezen gonosz tételményeket kitül tanultad, számlálod elől?

Körmenden nemes Vas vármegyében Kövesdy nevű tiszttartónétul tanultam.

Mindezen dolgokat Siklósy Jánosnak mért cselekedted?

Azért cselekettem, hogy engemet hütvös társul vegyen el.

Más férfinak illesmi boszorkányosságot követtél e el, hogy téged vegyen el?

Nem követtem semminémű férfinak is.

Vagyon e urad? Vagy megholt? Hogy megholt, az maga ágyában halalozott e meg? Vagy ne talántán illetim boszorkányságod általtol mulasztottad ki e világbul és te etetted meg?

Csak egy volt, maga ágyában halálozott meg, nem is etettem meg.

Weszprémi püspökség rabja

Kinek hínak?

Katona Katának.

Hány esztendős vagy?

Lehetek huszonhat esztendős.

Minémű hütön vagy valláson vagy?

Pápista hütön vagyok.

Hová való vagy? És hol születettél e világra?

Nemes Sopron vármegyében Bőrgőcz névű helségben születettem, tizenöt esztendős koromig ottan neveltettem, szülőimmel Dombovárrá vitettem a holott is bizonyos Melákovics Istvány [– – –]

III.

1762. május 26., Kiskorpád

Alább írattak praesentibus recognoscáljuk, hogy ide puszta Korpádi ezen tekintetes nemes Somogy vármegyében lévő helységben kigyűvén, ahol is megvizsgálván, nemzetes Siklossi János uramot előttünk bévádalt Kovács Jutkával való paráznaságát minden kénszerétés vevés és fenyegetés nélkül megvallotta szépségessen előttünk, hogy elmúlt Húsvét ünnepjeiben múlt esztendeje miuta azon rossz életet egymással éltek, és száma nélkül emlétett Siklosi urammal közösgödött. Megvallotta azt is, hogy miuta Siklossi uram férje[!] csak annak előtte három héttel meghalálozott, azuta két ízben volt vele köze. Emlétett Siklossi Jánost pedig hogy magához hodétatta, igazán megbeszéllette, hogy ez illetin babonasággal élt, úgymint, Újhold vasárnap taliga kerék agyán által keáltozta Siklosi János nevét nagy szóval, hogy őtet szeresse Siklosi János. Ezelőtt pedig vallatta azt is, hogy bizonyos Kutasi Miskával, akit Kis Korpádiak katonának elvittek fajtalan életet élt, melyrül is adgyuk ezen testimonialis levelinket.

Kis Korpad, die 26. Maii 1762.

Kovas István vice bíró mp.

Puskás Lajos tekintetes nemes vármegye esküttye mp.

Énelőttem Kulcsár János előtt mp.

Énelőttem Siklósi Miklós előtt mp.

IV.

1762. június 3., Tapsony

1. Új Hold vasárnap nap föl költő előtt szekér kerék agya luklyán háromszor kiáltotta nevén a Siklósi Jánost.

2. Pintelő ellenzőiben haját Siklósi Jánosnak bévarrta.

3. A nyomát fölvette, és ahol lakott a sütő kemence szájába bésározta.

4. Koslató kutyának a nyakáro cérnát kötött addig rajta lévin, míg koslatott, azután leolta és aminemű üngöt maga vásznábul a Siklosi Jánosnak varrott a kötőit azon koslató eb cérnájával varrta reá.

5. Maga fejketője alatt hordogat kontyát is azon koslató cérnával varrta.

6. Hogy megeresztessék a Siklosi János és ezen nyírott kurvát megutállo, keressenek döglött kutyát és annak a hebiről vagy egy marak földet hincsenek a Siklosi János nyaka körül úgy, hogy maga észre ne vehesse, valamennyire szerette, úgy annyira megutálló, és soha szemit sem kiványa reá vetnyi.

V.

Kedves sógor úr!

Nekem tituált levelit, káplárnok írottat engem itt írvín kezemhez vettem mái napon s parancsolatját értvin kend ipa nyírott kurváját ijesztő szókkal kemín examenre vettem. (De korbácsol semmit tülő nem extorqueáltom, mert már törvín alatt vagyon dolga.)

Amit megvallott mindeneket kivettem tülő, vallá először, hogy Újhold vasárnap nap költő előtt az szekér kerék agya likján háromszor neve szerint kiáltotta Siklosi Jánost kend ipát, masodszor pintölő ellenzőiben haját Siklosi Jánosnak bevarrta itt három lívín, kifejtettem, abban nem találkozott, hanem mondja, hogy Korpádon még 12őt hagyott, azért fölfejtesse ellenzőit, talán megtalálo kend, de keze alól semmit ruházottyábul ki ne adjon kend, harmadszor vallá, hogy Siklosj Jánosnak nyomát fölvette, és ahol lakott, a sütőkemence szájo elejben sárrol edgyüt oda [– – –] sározta. Negyedszer, egy koslató kutyának a nyakáro cérnát kötött, míg koslatott, a nyakán hordoztatta, azután leódván a Siklosi Jánosnak maga vásznábul a kurva üngöt varrván üngö kötőit azon cérnával varrta reá, és a maga fejkötő alatt viselő kontyát is a koslató cérnávol varrta, kit is megtartok a törvínyig, és így ezen ördöngős varáslással teste förtelmességire egyező értelemmel sok gonosság elkövetísre csábította kend ipát, hogy megeresszen rajta, kényszerítettem, azt mongya, verettessík be a sütő kemence szájo és a nyoma kivetettődgyík, hajra vettettesík és tűzben vettessík, úgy azon üngét ígetessen kend meg, kit maga vásznábul varrott, és ahol döglött kutyát találtat sógor urának sebirül vetessen föl egy marok port avagy földet, hintesse kend az ipa nyako körül, úgy megutálo őtet, soha szép és jó szemmel reájo nem nízhet. Vasárnap ha az Úr Isten íltet, Bajonban házomnál leszek, ha megalázo sógor uram magát, szóval is mindenekrül fogom informálnyi kendet, további magamat szíp jó akarattyában atyafiságosan ajánlom és maradok

kedves sógor uramnak
igaz köteles szolga
Dongo György
Tapson, 3. Junii 1762.

Nemzetes és vitézlő Arvaj Josef tekintetes nemes Somogy vármegye esküttt és vices gerens uram kedves sógor uramnak igaz attyafiui szeretettel ada[ssék]

cito citius
cito citius
cito citissime
Puszta Korpad

Tapsonyi bíró sietsíggel külgyő Kis falura, Kis Faludi bíró egyenessen Bajomban Bajomi Kis Korpádról sietsígel külgyík, mert rab dolgában sietve jár, ezen levelemet pediglen vicegerens úr fogja közlenyi tekintetes úr ordinarius vice ispán urammal.

162.

1699. november 27., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT FEKETE ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL Közgyűlési jkv. XVII. Fol. 19/a – 20/b
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982 II. k. N. 299. 303. p. [Részleges közlés]

Ad instantiam generosi domini Martini Krucsay vice comitis comitatus de Szabolcs procurator legitimus eiusdem domini actoris et magistratus Thomas Megyesi cum nostris proponit actionem suam hoc modo contra Annam Fekete predictam agilis eandem Andreae Dienes hoc modo, prefata incatta immemor salutis suae et humanitatis cum reliquis sibi similibus noctivagis viros probos noctis sub silentio perdere, decursu dierum tanquam striga ac saga, venefica arte sua daemonica jugulare disperdere, ac infessare, laethalesque morbos eisdem inferre inferrique facere non reformidavit, quo factum si negaret inclytus dominus actor comprobare paratus est, qua facta comprobacione petit dominus actor eandem incattam ad confidendos complices premissa tortura comburi debere juxta sancti Ladislai libri 1. capite 34., juxtaque usum hactenus observat, itemque sancti Stephani regis libri 2. capite 32., ibidemque ea perpessatas leges, ac continentias ejusdem capitis ad finem, et reservat, ut supra.

Pro incatta protestaretur super erecta domini magistratus actione et acquisitione legitimus procurator egregius Michael Menkovics cum nostris. Quam de prolatio et simplici [– – –] etiam presentive haud debere omnino pronunciaret, et negationem eatenus tueretur, immo cum bonae ac honestae famae in praesentiarum usque pars praetensiva incatta existens simili demonicorum ministerio vitam suam commaculasset animam in periculum aeternae perditionis tali pretensivo facto precipitasset, verum tamquam personam honestam decet, se se gessisset quo in passu reservat sibi contra eundem jure agendi, procedendi facultatem, qui videlicet squallores carceris eidem sustinendos cantasset, et dato non tamen admisso ita ad informacionem unius vel alteriusque quadam suspicione notata fuisset, nihilominus tamen cum in similibus presertim causis criminalibus luce meridiana clariores deberent esse testes, et non ex suspicionibus sententiae in similes graviores pronunciandae venirent, ex eo etiam [– –]lti instipulante communi immissa axiomate, actore nihil comprobante, vel in proba suficienti deficiente reus sui probiciter absolvenda veniret,

prout idipsum quaestio 1. Chitonichiana capitis 6. levem suspicionem explanaret, casuque produceret testes in presenti judicio examinandos, pars actorea circa eosdem modalitatem legalem in titulo 27. partis 2. expressatam semper interfiat[?] excipiendi facultatem, cum reservatione reservandorum.

Pro actore et magistratu iuxta oblatam suam probam dominus actor magia consortiumque daemonicam conprobabit juxta erectam suam actionem, dato in juxta allegationem procuratoris incattae evidentissime presentemque posset, attamen juxta institutionem Chitonicsianam capitis 6. questionem 8. etiam premissa tortura tales viles personas ad confidendum suae scelera magistratus cogere actor, ut ex 55. indictionis eiusdem 4. capitis sed cum dominus actor, ut promissum est, erectam suam actionem omnimode comprobare et in lucem proferre paratus est, et petit, ut supra.

Pro incatta inhaerendi priori suae actioni circa petitam torturam protestaretur, quaestio Chitonichiana ab adverso citata eatenus minus suffraganea esset, quia ibi habet locum, ubi lucidissima criminis immissi indicia apparerent pro fatendae seriorum complicum specificatione, sed quia hic nihil tali intervenisset, petitionem torturae in cassum ex adverso urgeret, quare inhaerendo prioribus petit absolutionem, et reservat.

Pro actore et magistratu non stare allegationem incattae, ex eo, quia ubi luculenter existerent testes ibi tortura non nisi ponenda peccati, non autem ex piscacionem inquietatis argueret, hoc vero in casu praesupponit procurator dominus actoris, ne fors incidendas, nil quoque in allegatione sua procurator eiusdem domini actoris ommittere satageret, ob hoc cupit judicium, ut supra.

Pro incatta ex condicione preallegata, (dato) reiteraret ex simplici suspicione ubicumque, et contra quemcunque exorta suspicione simili, notati simpliciter absolvendi venirent, et non torturae subjiciendi, quare petit, ut supra.

De eo utrum?

Tudgya é, látta é, avagy hallotta bizonyossan boszorkányságát az tanu ezen személynek, vagy hogy embert vesztett volna.

1. testis providus Baltazár Kovács colonus spectabilis ac magnifici domini Alexandri Károlyi annorum circiter 45 juratus examinatus fassus est. Tudgya ezen okokbul, hogy nyilvánvaló boszorkány, elsőben az említett asszonnak egy vedre lévén, ki miat az Apáthy porkoláb megveztetet, másodszor az felesége megvesztése, az mellyekért megfenyegetvén ezen asszont, ez megvesztet személlyek mingyárt meggyógyultak, s ezen fátens tehenének az telekén való által nem mehetése, ezekbül nyilván mongya, hogy nyilvánvaló boszorkány.

2. testis Georgius Dienes colonus pretitulati domini annorum circiter 50 juratus examinatus fassus est. Egykor öszveveszvén ezen fatans véle, minthogy menye lévén házánál lakot ezen fátens, akkor megfenyegette ezen fátenst, melly fenyegetése után négy gyermekét ezen fátens feleségének midőn már csak egy hólnapig kellet vólna viselni, ölte meg idétlenül hozatván el vélle, milly okbul, úgy hogy az hajában is holmi rutcságokat talált ezen fátens, és hogy vízre vetették a fenekére nem ment, igaz és valóságos boszorkánynak mondgya lenni.

Deliberatum est.

Certis ex rationibus presentis negotii finalis decisio ulterius revidenda et discutienda differtur.

163.

1702. december 26., Balkány

SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT LÖKŐNÉ ALIAS OLÁH JÁNOSNÉ, GALGÓCZI ISTVÁNNÉ ÉS FEKETE ISTVÁNNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL IV. A. 1. SZBmL Acta Politica, 1702.

Anno Domini 1702. die 26. Septembris.

De eo utrum

Tudgya i látta i hallotta i az tanú bizonyossan nyilván nominatum Szabolcs vármegyében Balkány nevű faluban nyilvánvaló bűvös bájos boszorkánt ördögöt nevezett szerint Lökőnének, alias Oláh Jánosnének, Galgóczi Istvánnénak az orosz bábának Fekete Istvánnénak az mely asszony fogva vagyon Kis Várdában leányostul, ezeknek nyilvánvaló boszorkánságokat ördönségeket.

1. Testis Gasparus Pasztor annorum circiter 40 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Ezen fatensnek az gyermekeit szidta az orosz bába, ezen fatens megfenyegette az orosz bábát az gyermekiért, az orosz bába is fenyegette ezen fatenst, azonban egy óra múlva az kertyiben ment volna ezen fatens az kutyái más ember kutyájára reá támadtak, ment arra volna és a maga kutyáji reá támadtak, megmardosták volna, ha mások meg nem mentestik volna tülle, azontúl is azonban ment volna fatens háromszor az maga kutyáji öszvevesztenek, keményen marakodtanak de közzéjek nem mert menni irteni ezírt ezen fatensnek nagy gyanusága volt az orosz bábára. 2. Ecczer alutt, egy macska reá mégyen ezen fatensre, azután két macska az ajtó felett bemegyen, az első macska megnyomogatta, megfogdosta és az egyik macska mondgya: – nyomd meg az ördög tagját, mert ugyan reám vall ez énreám [– – –]. Arra kérdi ezen fatens: – ki vagy? Mondgya az egyik macska: – én vagyok Galgóczi Istvánné. Az szó így esett, de ezen fatens egyebet nem látott.

2. Testis Andreas Pap annorum circiter 30 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Ezen fatens ezekre az utrumban feltött személyekre semmi bizonyost nem tud, hanem az mely aszszonyok semjink Balkányban megígethettek azoknak vallásokbal szájokból hallotta ezen fatens, hogy ezekre az utrumban feltött személyek vallották, hogy boszorkányok, az Semjéni csak egyre vallott Balkányban, az Balkányi vallott az többire.

3. Testis Stephanus Szücs annorum circiter 49 juravit examinatus in possessione Balkány fide fatebatur. Ezen fatens Debrecenben ment volna Fekete Istvánné kírte, hogy vigye el Debrecenben, el nem vitte, az ökreji elszakadtak az szekírtül az erdőn, az jámbor ökrök, az miírt ezen fatensnek gyanusága volt Feketénére, hogy Balkányban megígettík az ördögöt, attul kérdezték miírt futottak el az Szücs István ökrei. Azt vallotta, hogy Feketiné ült az szarva köziben, és ő nyargalódzott rajta, hogy Debrecenben el nem vitte, az feleségit is ezen fatensnek megnyomogatta, megnyaggatta ugyan Fekete Istvánné, eszt is azon ördög vallotta, melyet megégettettek Balkányban, fenyegesse meg Szücs István Feketénét és meggyógyul az felesíge. Ugyanezen fatens megfenyegette és estvére az felesége egyszerre meggyógyult.

4. Testis Johannes Pap annorum circiter 30 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Az utrumban feltött személyek ellen semmi bizonyost ezen fatens nem tud, hanem az mely asszonyt megígettek Márton Györgynét annak szájából hallotta ezen fatens, hogy Galgóczi Istvánné nyilvánvaló boszorkány, az Kis Gergely gyermekit is ő ölte meg ő vesztette meg, az karján volt az apjának az gyermek mikor az kőrist az fejin tötte be az malomban az gyermeknek. Ezt is vallotta azon megígetett boszorkány. Az Pap András gyermekit azon asszony ölte meg az mely Várdában fogva vagyon meggyógyul az gyermek ha csak a' tűzbe nem vetette az kőrist.

5. Testis Gregorius Kis annorum circiter 30 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Ezen fatensnek az gyermekit Galgóczi Istvánné ölte meg, úgy vallotta az teljes Szent Háromság uccsegíllyivel ezt reá az megígetett aszszony Márton Györgyné, hogy az malomban eresztette az kőrist az fejiben és az melyben úgy tittel szemiben Galgóczi Istvánnénak mondotta az teljes Szent Háromságra Márton Györgyné, hogy ezen fatensnek az feleségit is Galgócziné ölte meg, úgy tette, az könyök csontya is ezen fatensnek az felesige sebjiben vagyon, hegedű lábának tartja Galgóczi Istvánné.

6. Testis Michael Virág annorum circiter 26 in possessione Balkány juravit examinatur fatebatur. Hallotta Fekete Istvánnénak ezen fatens szájából mikor az megígetett asszony Márton Györgyné fogva volt, Fekete Istvánné odament hozzá, mondotta Márton Györgynének: – miírt vallottál reám, nem vártam ezt tülled holott az gyermekedet is én vállaltam fel, hogy eltartom és elházasítom. De Márton Györgyné csak semmibe[1] mondotta, hogy mint Szücs Istvánnét ő tapodta meg és mind az ökrit ő futtatta el. Feketiné mondotta én nem, csak megcsömöllott de meggyógyult. Ezen fatens hallotta Márton Györgynének szájából azt is, hogy Kis Gergely felesígit, gyermekit Galgóczi Istvánné ökre vesztette meg, az könyök csontjai[t] is hegedü lábának tartja.

7. Testis Stephanus Peter annorum circiter 35 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Ezen fatens hallotta szájából Oláh János szájából, panaszolkodott ezen fatensnek Pasztor Istvánnéra, Galgóczinéra: – mi tivő legyek mert ezek voltak az én gyilkosim, ezek öltek meg, ezek vöttik az én oldalam csontját ki. Ezen fatens mondotta: – ha Isten reá[d] bocsátotta, szenyvedned kell. Pásztor Istvánné mondotta Galgóczi Istvánnénak: – tegyük oda az oldala csontyát. Galgóczi Istvánné mondotta: – eb tegye, jó lesz hegedű vonónak.

8. Testis Catharina Pap annorum circiter 25 in possessione Balkány jurata examinata fassa est. Ezen fatens gyermek ágyba fekütt az orosz bábát hogy el nem hívatta, reá ment ezen fatensre egy madczaggal által kötötte az lábát, a hasának vetette, estvek csordahajtáskor megköpdöste, aha kutya be szíp lábod van nem elíg volt, azzal a' füvel bekötni az kit én szedtem, hanem csepüt is tött közzé a bába.

9. Testis Elona Kati annorum circiter 30 possessione Balkány jurata examinata fassa est. Ezen fatens gyermek ágyban fekütt itzakának idején Lőkőné kipiben Galgócziné kipiben ezen fatenshez mentenek, alutt és mongya: – kel fel kutya, mert elharapta az macska az gyermekednek az orrát. Macska kipiben ugyanakkor ezen fatensnek az párnáját is szaggatták alatta.

10. Testis Ladislaus Gál annorum circiter 46 in possessione Balkány juravit examinatus fatebatur. Ezen fatens hallotta Márton Györgyné szájából hogy Fekete Istvánnét a vallott Fekete Istvánné az urával és ezen fatenssel oda ment, kérdi: – miírt vallottál reám?

Mondgya Márton Györgyné: – azirt szintin olyan boszorkány vagy mint én az Szücs Istvánné ökrejit is te ijesztetted te futtattad el, a felesíginek az fejit is te ráztad meg, de ne fílj, nem ígetnek most meg.

11. Testis Katharina Pasztor annorum circiter 19 in possessione Balkány jurata examinata fassa est. Ezen fatensnek az könyök csontyát Galgóczi Istvánné vötte ki, az gyermekit is ezen fatensnek Galgóczi Istvánné ökre vesztette meg, az malomban kötötte meg, az mint az megígetett is megvallotta ezen az ítczakán is ezen fatenst Galgócziné Lőkőné képében megnyomták, az lábujját és Galgócziné rágta ezen fatensnek.

12. Testis Elisabetha Nagy annorum circiter 36 in possessione Balkany jurata examinata fassa est. Ezen fatens 3 hólnapi terhes aszszony volt, roszszul volt, egy magyar bába felköltötte annak rendi szerint a Pásztor Ambrusnál levő orosz bábát is hivatja és éczakának idejének az gyermek ezen fatenstül elment, az orosz bába hová tötte, azt ezen fatens nem tudgya, hanem csak az gyermek masát látta. Eleget kérdezik a' bábától, hova tötte, de nem mondotta hova tötte, gyanakszik reá hova tötte, de bizonyosan tudgya, hogy gyermek volt nála.

163/A.

1713. március 1., Kisvárda, Balkány

SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GALGÓCZI ISTVÁNNÉ ÉS OROSZ JÁNOSNÉ ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL IV. A. 1. SZBmL Acta Politica, 1713.

Anno 1713. Die 1. Martii

Utrum de eo

Ha ki valamit tudna vagy boszorkánságot vagy egyéb hijában valóságot tudna, mely az Isten törvinyivel ellenkezik hiti után tartozik megmondani.

1. Testis Zlathesi János annorum circiter 25. Fide mediante fatetur. Nobilis persona. Csinálosi Jánosné vitte el katonának Orosz Jánosnével Hajdu Lászlóné Kardos Péterné Galgóczi Istvánné[val] nyilvánvaló ördögi mestersígekkel. Orosz Jánosné farkas bőrt kötött nyakánban sárga lovon tött nyakánban sárga lovon, azután Kardos Péterné maga lovát fokiat futtjiarost[!] hozott de elvitte és nem mertem az kunyhóban hálni.

2. Testis Veres Péter annorum circiter 55. Fide mediante fatetur. Csereszsnyei István uramat bekötöttem[?]. Szállásomra menvín Nemes Istvánné odajött ajtó bézárolva az lyukon szátyor és fazék keziben hozzá rúgtam az katlant találtam, csak elveszett előlem.

3. Testis Deák István annorum circiter 48 fide mediante fatetur. Felesigemtül bordát kért Galgoczi Istvánné mellyírt felesígemet kírtem menjen vissza, adja oda az bordát, de nem cselekedte mert utunk volt, hanem hazajövin odavitte felesígem, de akkor nem kellett. Ez 1 ingér harmadnapra megholt.

4. Testis Egres Mátyás annorum circiter 40 fide mediante fatetur. Orosz Jánosné szájából hallotta nyilvánvaló boszorkány Nemes Istvánné ette meg az kenyerit. Nisheti[?]

Mihályné ki most Toth Jánosné Kardos Péterné Hajdu Lászlóné Sára leányával, Galgóczi Istvánné, Csinálosi Jánosné, Czinai Istvánné az bába, ezek ollyan boszorkányok mint az Orosz Jánosné.

5. Testis Madar János annorum circiter 45 fide mediante fatetur. Hajdu Sára szájából hallottam mondotta az nényik, ha akarom ollyan csirkét csinálok porbul, hogy előtted elfut.

6. Testis nobilis persona Nemes János annorum circiter 35 fide mediante fatetur. Hallottam Márton Györgyné szájából Galgóczi Istvánnét nyilvánvaló boszorkánnak mondotta.

7. Testis Gál László annorum circiter 60 fide mediante fatetur. Az 10 felesíginek lábára hágott és megijedett, melynek ónját akarta önteni Orosz Jánosné elontotta és javát nem akarta.

8. Testis Kis Gergely annorum circiter 30 fide mediante fatetur. Márton Györgyné szájából hallotta, hogy felesígét és gyermekit Galgoczi Istvánné ette meg.

9. Testis Szabo Sigmond nobilis persona annorum circiter 40 fide mediante fatetur. Gál Lászlónét megfenyegette ökre rosszul levín az bírót reá küldte, másnapra az ökörnek semmi baja nem volt.

10. Testis Pap Jánosné nobilis persona annorum circiter 83 item Pap Andrásné nobilis persona annorum circiter 30 fide mediante fatentur. Nemes Istvánné fonalat vetett az ház alatt, míg odabenn kolbászt sütött, és megivin, ü bejü kérdi tülünk, jó vala e az a kolbász, vagy mi vala. Elfogyván nem kinálhatták, nagy hirtelensíggel csak meg nem fúl az öreg Pap Jánosné, csak fetreng ugyan Nemes Istvánné bemenvín akkor hamarjában korsót kírt az beteg az ki az korsót odaadta volna attul elkapja Nemes Istvánné és maga iszik belőle, és annak utánna adgya az betegnek és az beteg iszik, azonnal mingyárt meggyógyul.

11. Testis Orosz János annorum circiter 40 fide mediante fatetur. Felesíge szájából hallottam lábát Galgoczi Istvánné vesztette meg, hogy vásznot nem adott neki.

12. Testis Hegedüs István annorum circiter 36 fide mediante fatetur. Ökre roszszul lévin nem ganajolhat sem vizelhetett Czinnai Istvánné mondotta: – az jobb lábadrul vond le az csizmát kend meg az ökör hátát, meggyógyul.

13. Testis ifjú Csinalosi Jánosné Kardos Ilona annorum circiter 18 fide mediante fatetur. Hallotta szájából Gál Sárának, hogy az Orosz Jánosné lovábul écczaka eleget iszunk, az Pap Ferenc S[!]orogya jussa jobb hegedű az Czigány Dávidot[?] hegedűjének.

14. Testis Csinalosi János annorum circiter 50 fide mediante fatetur. Szabü Sigmond ökre roszul lévín Gál Lászlónét megfenyegetvín szólott harmadnapra az ökör meggyógyult.

15. Testis Cseresznyés István nobilis persona annorum circiter 40 fide mediante fatetur. Vallotta Orosz Jánosné, hogy Cseresznyei István Nemes Istvánné ette meg Marhasi Mihályné, Hajdu Lászlóné, Kardosné Galgóczi Istvánné Csinalosi Jánosné Czinnai Istvánné az bába. Kérdem tülök kicsoda az Sipos az öreg Kis István és magát valván nyilvánvaló [boszorkánynak] tovább magát igírvín ollyan orvosnak, hogy akárménimü nyomorultat meggyógyit azkit büjes bájos megrontott, ha neki gratia liszen.

16. Testis Vida Ersébet annorum circiter 45 fide mediante fatetur. Maria leányát az ölibül el akarta vinni Galgoczi Istvánné, de nem engedte az anya gyermekit elvinni, hanem az padlatkán elmene, de ugyan az gyermeket megette és abban holt meg.

17. Testis Oláh Ilona annorum circiter 25 fide mediante fatetur. Beteg ágyában Csinálosi Jánosné az ablakon vitt káposztát az házban az ágyára tette.

18. Testis Galgoczi Mihály nobilis persona annorum circiter 40.

19. 20. Etiam uxor Török Ilona annorum circiter 30, item Hagjmas Kata annorum circiter 30 fatentur hoc modo. Gál Lászlóné két ökröt kírt hogy kenderet leányának hozza az tórul haza. Nem adhattuk, igírtük déllyestre és ez mezőre menvín baronával két vagy három óra múlva nagy hirtelenséggel megholt, húsa öszveromolván. Ugyan annak előtte esztendőknek hasonlóképpen egy tehenet fejni kérvín estve az szolgátul, nem adta azom étczaka, az borju is megholt csak húsában egy darabot elvivin[?] mondotta: – bánom, hogy az jó bort is el nem vittem.

21. Testis Nagj Péter annorum circiter 25 fide mediante fatetur. Gál Lászlóné kírte fejni tehenemet de nem adtam, azon étczaka öszverontván az borjút, melynek húsának egy ríszit elvitte Gál Lászlóné és megette.

22. Testis Trusi[?] Judith annorum circiter 30 fide mediante fatetur. Vallotta, hogy Czinnai Istvánné őrleni kírte nem cselekedte Hegedüs Istvánné az ökre roszszul lévin nem ganajhatott sem vizelhetetett. Czinai Istvánné mondotta: – vond le az lábodrul az jobb lábodrul az jobb lábadon való csizmádat, nyakától fogva az farkáig kend meg az hátát, meggyógyul. Mindjárt meggyógyult.

23. Testis Szabo Gáspár Contro[?] annorum circiter 50 fide mediante fatetur. Őrölvín az malomban kérvín Czinai Istvánné őrleni, nem őrhetett, az mely láb fánal kírte őrleni, midőn az ökör odaért nehezen verte tovább Szabó Gáspár annyira, hogy kötelet elszaggatott és lánccal is kötötte az ökröt, de ugyan nem vihete víghez.

24. Testis ifju Bán János annorum circiter 21 fide mediante fatetur. Őrölvín a malomban Gál Lászlóné kírte őrleni de sokat őrölvín nem őrölletet. Mondja ifju Bánn János: – holnap inkább befogok és őrlök. De két lovaim harmad nap alatt megdöglöttek, melyhez képest mondotta neki: – miírt kell ennek így lenni, tovább nem lett kárunk.

1 Helyesen: szemibe

164.

1719. augusztus 31., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KOVÁCS ANNA ÉS VARGA BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL Acta politica Fasc. 20. N. 145.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 305. 309–310. p. [Részleges közlés]

Anno 1719. die 31. mensis Augusti sub decursu sedria in oppidum[!] Kisvarda indictae etc. Levata causa inclyti magistratus et actoris contra et adversus Annam Kovács et Barbaram Varga sicut incattas et scelestas mulieres. Et pro eodem inclyto magistratu egregius Franciscus Niczky munere fiscali praeditus actionem magistratualem proponeret sequentibus. Qualiter eaedem incattas nescitur unde motae aut quibus diabolicis considerationibus usae anno modo currenti, tempore determinato sibi cognito, mariti sui Martini Hajdu

veneno medio cujusdam consimilis sibi scelestae mulieris Barbarae Varga, vel aliis mortem ferentibus magicae artis effectibus insidiando eundem e vivis tolli fecisse sustulissentque. Qua vero cujusvis arestatae personae vigore decreti Uladislai 1. articuli 82. et 38. 1663. subjecte essent, proinde cupit easdem gladio ferri. In cujus evidentiam producit litteras inquisitionales N. 1. signatas, inibique specificatas fatentes statuit authenticandos.

Deliberatum est.

Praetactas incattas, quamvis suspicionis culpam quo vult crimine praetensive inculparetur minime carere probe comperiretur, nihilominus tamen cum crimine non presentanda, sed luce meridiana in judicio revelanda ac manifestanda vergeret, quatenus porro suspiciones, quae non illo leves essent, verum praesumptioni vicinium aggravium importarent, eatenus occultae res, occulto judicio et altero cens[– –] intuenda veniret in quantum eandem suspitio praeter nullum [– – –] loci in judicio adinventum esset, eadem incatta dominorum magistratum carcerum squalloris habent, tandem si non pronunciaret procurator.

De eo utrum.

Tudgya e halotta e az tanú avagy látta é Sotya Mártonné miképpen szándékozott az ura halálára, micsoda szerrel, kik által miben és holot: azelőtt fenyegette é hogy megéteti vagy sem.

1. Testis Joannes Gyüre decurio arcensium annorum circiter 46 juratus examinatus fide mediante fatetur. Halotta egy rab asszonytul, az kit is Haidú Péterrel együtt megeskettek, hogy hiti szerint valotta vóna ezen szókat: – egy Istenem lelkem én egyebet nem tudok, hanem hogy elsőben selymet adot egy boszorkány asszony Sotya Márczinnénak, azon próbálták elsőben, azután tudakozza tőle azon asszony, használt é vagy sem. Mondja arra, bizony nem használt a semmit is. Mongya arra a boszorkány asszony: – ne búsulj, mert csinálok olyat fog használni, aminthogy ben is volt az üveg a tömlötzben. De mikép s mi végre vitték be, nem tudja, azután megesketvén a notariusné asszonyom szolgálóját, azt valotta ezen fatens előtt, hogy látta szemeivel három felet azon boszorkánynál. Kérdi tőle, micsoda szer lehet az. Mondja arra, ez mind a három majorannamag. De az említett szolgáló mondja nekie: – az első látom majorannamag, a másik fekete pók, a harmadikat nem tudom, micsoda, merő hamisság a szód, mert a másik tisztadon tiszta fekete pók. Egy alkalmatossággal láttya ezen fatens, hogy jön Sotya Marcziné az tömlöc ablakjára, kéri azon boszorkánytul az üveget, mongya neki: – kell nekem még az az üveg. Sotyané feleli rá: – üssön meg a guta vele együtt, ha még sem kész. Azzal elment onnét.

2. Testis Petrus Haidu annorum circiter 20 juratus examinatus fatetur hoc excepto, hogy azon üvegben látot ezen Fatens valami zöld pelyvát, egy fekete pókot, de megitatták é Sotya Mártonnal vagy sem, nem tudja sem nem halotta az tanú, hogy pedig Sotya Mártonné a tömlöcből kérte volna, csak halotta az első fatenstul.

3. Testis Andreas Dobos libertinus annorum circiter 30 juratus examinatus fatetur per omnia ita, sicut primus testis, hoc excepto hogy Sotya Marcziné kérte volna ki az üveget a tömlöcbül nem tudja, hanem halotta azt a notariusné asszonyom szolgálójátul, hogy

ő halotta volna azon boszorkány asszonytul, midőn Sotya Márczinnét bisztatta volna, hogy pünkösdig a Lukács fiához megyen.

4. Testis Andreas Tóth hajdu arcensis libertinus annorum circiter 40. juratus examinatus fatetur etiam, ita sicuti primus testis.

165.

1726. május 24., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE
TARACZKAY JÁNOS BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT ÖZVEGYE ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 27. N. 190.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 306. 310–312. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1726. die 24. mensis Maii sub sede judiciaria inclyti comitatus Szabolcsiensis in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa inclyti comitatus Szabolcsiensis uti magistratus et actoris contra et adversus egregii quondam Joannis Taraczkay relictam viduam et inquisitione nihilominus de nomine et cognomine ignoram in prolitis tamen constitutam veluti strigam manifestam et pro eodem domino magistratu et actore egregius Andreas Csoma fiscalis procurator privilegiatae suae facultati et processui similium causarum criminalium firmissime insistendo contra eandem strigam actionem magistratualem criminaliter proponeret sequentibus. Qualiter superioribus locis et temporibus pro locorum et temporum et eadem striga nescitur unde motu et quo diabolici spiritus instinctu ad id incitata divinarum humanarumque legum severitate sed et animae suae aeterna periclitatione post habita magicis artibus et demonis ministerio semet addicere Christique fidelibus prout et animalibus adhibitis in curiq[– –] [– –]nem lethalibus mediis studiose nocere, non nullosque miserandae morti tradere semet a Deo creatore avertere demonique se ut credi par est credere nil pensi duxisset prout haec omnia ex inquisitione numero 22. signata appararent perspicuae. Ob hoc cuperet eandem strigam sagam ab facinoris et malificii sui enormit ac et [– –] prioris ejusdem ad revellandos suos complices torturae subjectione juxta consuetudinem hujusce inclyti regni Hungariae et ad exigentiam etiam articuli 60. Praxis Criminalis rogo adjudicari praevia ejusdem in vinculis persona statutione, coeterum reservatis reservandis.

Deliberatum est

Praesens causa ob deffectum testium, ad sequentem [– – –] vel vero sedriam malefactoriam rejicitur.

Anno domini 1726. die 22. mensis Augusti sub sedria inclyti comitatus de Szabolcs in oppido Kis Várda celebrato.

Reassumpta causa suprafati fiscalis contra et adversus suprafatam strigam.

Si quidem fiscalis inhaerendo propriae actioni fiscali et testium fassionibus cupit ut supra finale [– – –] iudicium caeterum si opus foret. Reservatis.

Deliberatum.

Quamvis contra actionalem strigam fassiones in iudicis authenticata non solum levem suspitionem verum quarum et fere probabilem maleficii culpam representarent, quia tamen similibus in causis tendentibus luce meridiana clariores deberent esse testes, his itaque bene perpensis et testium fassionibus bene ruminatis etiam in qua omnibus importantibus sententiae hic accomodantur, ut quam quodpiam misericordiae lenimen in se complectatur, ex eo visum est iuri, ob praemissam graviorem importantiam eadem incatta per ministrum carnificem virgis penius pulsetur tandem concomitanter ex limitibus comitatus hujus exterminetur.

166.

1726. augusztus 22., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE TANÚVALLATÁSA A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŰCS PÉTER FELESÉGE SZENYUTKA MÁRIA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 27. N. 193.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 308. 312–314. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1726. 22 augustus sub sedria inclyti comitatus Szabolcsiensis in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa nobilis Andreae Csoma, qua inclyti hujus comitatus de Szabolcs fiscalis adeoque actoris contra et adversus providam Mariam Szenyutka providi Petri Szücs Eszlariensis conthoralem veluti manifestam strigam sive sagam.

Qui quidem fiscalis juribus et privilegiis fiscalibus solide insisteret actionem fiscalem contra praefatas strigas tali modo proponeret. Qualiter nimirum in anno 1720. ac aliis quoque superioribus temporibus utquoque Deo sidere vindice incaptivata extitisset, eadem malefactrix nescitur unde nota et qua diabolicos sonibus incitarentis exstimulata, postpositis divinarum humanarumque legum severissimis pactis pro locorum et temporum vanitate et diversitate superstitionibus demonicis inserviendo semet a Deo omnium creatore avulsisset, demoni, ut credi par est iuramento mediante obligatam et traditam effecisset, taliterque in nocumentum Christi fidelibus multa enormia patrare in immum non tantum induxisset, sed et pulpabiliter iisdem quoque nocuisset, signanter vero Mariam Juhász, quasi indulgere volentem capistrum vulgo kantar, capitis ejusdem inhibendo in equum transfiguratam, de lapide in lapidem raptare ex post vero lecto ejusdem in tantum pro[– –]re ut immediate pedes ejusdem de suis articulis turbari debuerant non reformidasset quin imo alios quoque ad ejusmodi artes magicas et demonicas instruxisset, imo cursum quoque prolificationis variis instrumentis et demonicis artibus impedivisset pro uti certa quoque signa in varios suis nocivos adaptata apud eam reperta infalibile praedeclaratos signum perhiberent, taliterque in aeternam animae suae perniciem demoni semet

tradidisset, ob hoc cuperet eundem strigam ob facinoris sui enormitatem primum quidem per revelandis suis complicibus torturae subjici ac ex post juxta consuetudinem hujusce inclyti regni accedente etiam articuli 60. Praxis Criminalis justa receptae rogo adjudicari, praevia ejusdem ad personalem adstantam statutione: in cujus praerectae et actionis consolidationem litteras inquisitionales, littera E notatas cum personali testium ubi, et per quos e refuerit effectuanda statutione reservatis coeteroquin reservandis.

Pro praetensiva striga Maria quippe Szenyutka providi Petri Szűcs conthorali nobilis Adamus Kakas qua in hac parte per inclytam sedriam subordinatus procurator quoquo modo in enodationem eius et hac in parte intuitu respirii gratiose inclytae sedis indulgendi substiterat rationes sequentes et quidem primo inquisitionetenus per fiscalem productae membrum aggravatorium: annyi esztendeig nem lészen gyermeked, videlicet non intantum esse nocivum et aggravatorium prouti praetenderitur, siquidem artificio potius, quam magia effici valeat et hoc philosophorum nonnullorum signanter vero in scriptis magni Adalberti compertum manifeste haberetur. Et tunc quoad alterum reponerentur, hogy csipot látott, mint egy tekenyus béka possibile tantae quantitatis prouti una testudo, potuisset vidisse libonem prouti etiam proculdubio datur. Per hoc tamen nullum supersticium aut magia subsummi valet nam quicquid naturaliter effici possit non requiritur supernaturales, quid adhiberi. Ad tertium vero, hogy békét hagy neki, mert orvosságnak való az. Diceret se omnino velle comprobare uni tempore esse medicinam spiritualem, siquidem preafatus panis aut libo est ex oppido Hajdonicali Beszermin, quo vulgo per szlura[?] transmissus, et quidem per eiusdem loci Graeci ritus parochum consecratus, taliterque nec per canem simile devorari posse. Sic ad quartum, hogy az job lábán rosz, uti in inquisitione per fiscalem producta expressaretur. Reponeretur esse tantum simplicem auditum simplex autem auditus, in jure nihil valeret. Ad ipsum questione 5. capitis 6. Kitonics dictantes, sed dato non tamen concesso esset, quod nocivi, per hoc non directa magia verum aliqua levitas pro qua longe nitiori quam levata tenus praetenderetur, abnoxiaretur palma, quod vero attinet testem penultimum illius inquantum fassio aggravaretur praetensam strigam id parum obesse cum aliunde unus testis pro nihilo reputaretur vel maxime in criminalibus. Quare praemissa praetensiva saga summo submissionis cultu apud inclytam sedem judriae instaret, quatenus (ad evertendas in inquisitione producta expressatas suspiciones pro parte sui pariter inquisitione per dominum iudlium processualem peragenda) dignaretur ad futuram sedriam respirium indulgere pro qua gratia fiat deus omnipotens comisimus remunerator.

Vrasatus[?] fiscalis protestatur ab adverso alligatur incontra in se involventibus, a qua eidem amplius sensus 1. quaestio capitis 5. Kitonics regressus non pateret et quia quicquid testium fassiones importarent a potiori praescita saga inscius haud irat, vel similes rebus non arte magica fieri posse subintraret, quo in puncto magnum Adalbertum allegaret quicquid tamen sentiat, ejusdem assertum alios minus ligaret it legibus vetitum a deus illegale et publicae quieti dum[?] notum factum pro legali [– – –] redderet quinimo magistratus similibus nefariis ictibus avertendis et exerminandis prospicere incumberet. Unde pessima quique et semper noceri ac damnabiles factis praefuerint. Quid enim magistratualem, quasi prolificationi et per paganes [– – –] impedimentum, ubi eadem divina potestas edictum hominibus tale dedisset, crescite et multiplicamini. Caeterum ergo huic edito divino tam arte damnabili praeallegata fuga acciderit, quod nec ipsamet negaret perterrita

non fuit. Quare cassam et censuram legalem nullatenus effugere valeret. Namque evidentissime eiusdem fuga diabolica 6. et 7. in ordine testes intertenerent, quo etiam ex capite irremissibiliter insertis vera est respirium eidem veluti meritore respondente, actionemque fiscalem et testium fassiones majori admittenti nullatenus indulgere valeret, quinimo, ut ultimo suplicio acta et facta sa[– –]scet iusticiae et aequitatis ratio adurgeret coeterum reservandis.

Deliberatum.

Praeattacta malefactricis causae in disquisitionem desumpto, ubi ad altionem criminis trutinam revocata extitisset contra ejusdem sollata acta, qua videlicet pernicioso daemonis ministro, a compluribus annis exercere minime reforamidasset, hominum sanitati corporeae, sceleste insidiasset membra et corpus non membrum stricto et malitioso fine macerasset ac macerando exercuisset, qui actore malitiosi censum rigorosum legalem justo colendo legali ut incurrat, et actus sui nefarii debitam licet poenam, aequitas ipsas iuris exposceret, ex eo iis manifeste sint omnibus inclusa fassione tamen propalato ac declarato nihil aliud restaret, quam ut eadem malefactrix personis in[– –] comburatur. Praemissis.

167.

1727. november 17., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁNDOR SIMON ÖZVEGYE TÓTH ILONA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 28. N. 225.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 312. 328–329. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1727. die 17. mensis Novembris sub sedria inclyti comitatus de Szabolcs pro revisione causarum criminalium ordinata et praefixa in opido Kis Varda celebrata. Levata causa nobilis Valentini Kürti qua praesciti comitatus pro presenti sedria substituti fiscalis, uti actoris contra et adversus providam mulierem Helenam Toth providi condam Simonis Sandor relictam viduam veluti delatam sagam ex eoque invinculatam incattam. Qui quidem fiscalis pro se et per se comparendo et consuetis in similibus pro criminalibus causis observari solitis procedendi methodo et privilegiali suae fiscali facultate inimicus actionem contra attactam sagam criminaliter proponeret sequentibus. Qualiter nimirum eadem malefactrix nescitur unde mota et quo diabolico instinctu ad id exstimulata postposita divinarum humanarumque legum similibus sagis horribiles poenas dictantur severitate inmemor animae suae aeternae salutis semet a Deo suo creatore avellendo demoni juramento se tradere Christique fidelibus ita et animalibus pro locorum et temporum varietate ingentia damna inferre uti de ipsa comuni ubique volans famae sufficientique argumento habita ad esset minima reformidasset pro evidentiori nihilominus enucleanda rei veritate statuit testes nomine ten[– –] specificandos ac coram presenti sedria examinandos,

quorum ex fassionibus cuperet ad mentem articuli 60. Praxis Criminalis Kolonicsiani, qui hocce inclyto regno apostolico Hungariae usu reseptae attactam malefactricem rogo adjudicari ac per publicum ministro carnifica ignis voragine concremari propria ejusdem in vinculis aductione.

Pro personaliter in vinculis adstantis incattae nobilis Andreas Morvay cum nostris procurator comparet et esto eidem circa condescensionem praesentis causae plurimas easque legales haberet exceptiones fidendo tamen indemnitati principalis suae diceret, siquidem de omne jure gentium actori incumberet proba ex eo modo praevio contra adstantem incattam praeerectam actionem de munere actoratus doceat in casu non eductionis cupit sui absolutionem. Coeterum reservatis reservandis.

Praefatus fiscalis protestatur super meritorea praescitae strigae responsione a qua tum sensu quaestionis 7. kapituli[!] 5. Kitonicz regredi ad exceptiones non liceret aliunde etiam exceptionibus dilatoriis condescensoriis et suis similibus in privilegiatis causis criminalibus locum non habente. Porro bene verum probam actori in aliis et non similibus causis criminalibus actori incumbere ex quo magistratus et fiscalis ad ullam teneretur probam verum sensu quaestionis 33. capituli 9. Kitonicz, incatta semet expurgare teneretur, hinc non ex obligamine et hinc ad ferendo quopiam prejudicio pro edoctione edocendorum cupit testes Petrum Szantai, Joannem Homolai, Zophiam Orosz, Lucam ibidem Orosz, Barbaram denique Orosz, Georgium Szalai alterum, Georgium Pap, Stephanum Tar, Annam Peczy, Michaelem Gerő, Elisabetham Solyomi, omnes in possessione Tass residentes, super de utri intro porigendi puncta examinari, quorum fassionum ad exigentiam cupit, ut supra sequitur testium examinatio.

Pro incatta inherendo praemissis examinationem testium non inpunat ad contra delatores injustam notam vindicandi reservaret agendi facultatem pro cum praevia tamen sui absolutione. Quorum testium examine praehabito et secum communicato existente diceret ex quo testes in figura inclyte sedis judriae in aggravium praescitae incattae nihil, ast in alleviamen et indemnitatem ejusdem faterentur ex eo virtute tituli 32. et 36. partis 9. Tripartiti actore in proba deficiente incatta simpliciter absolvi deberet, quare cupit ut cupivit et reservatis reservandis.

Deliberatum est.

Actione fiscali contra praefatam incattam tanquam pretensam sagam instituta existente, intuitu cuius eadem incatta probam in fiscalem de munere actorali incumbentem ex quo detulisset, idem vero fiscalis praerecensitorum testium fassionibus inhaerendo probe sibi incumbenti satisfacere intendisset, qua tamen ex testium statutorum fassionibus praeinstituta actio fiscalis ne in minimo quidem solidari valeret. Hinc actore fiscali in proba deficiente juxta leges per procuratorem incattae indictatas eundem incattam ab incusato crimine absolvi, absolutamque pronunciari.

Pro incatta lata inclytae sedriae deliberatione contentus pro eadem humillimus reponeret gratas[?] et in renonstrationem indemnitatis et inmunitatis suae presentem processum cum tota suae serie literasque absolutionales testimoniales peteret sibi decerni et elargiri sub authentico.

Deliberatum est.

Petitas absolutionales testimoniales una cum processu extradari easdemque in processu haberi.

Nos universitas praelatorum baronum, magnatum et nobilium comitatus de Szabolcs damus pro memoria tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum nos die datarum praesentium pro tractandis commune bonum et tranquilliorem permansionem comitatus nostri tum gentibus negotiis, signanter vero pro revisione causarum criminalium malorumque hominum pro ea colluvie juxta exigentiam legum patriarum exterminanda atque ferenda super iisdem moderativo judicio aliis poenam promeritam infligente aliis, quibus [– –]piteret absolutionem ferente unacum perillustri ac generoso Daniele Eordog ordinario vice comite quatuor processum item judlium, nec non tabulae nostrae judriae tam ordinariis quam extraordinariis jurassoribus nostris tribunali judicialiter condedissemus. Ex tunc per substitutum fiscalem nostrum, uti actorem inter alias causas criminales, contra et adversus providam mulierem Helenam Toth providi condam Simonis Sandor relictam viduam veluti delatam praetensivam sagam exeoque invinculatam incattam certa causa actionetenus ab infra uberius specificanda levata extitisset, eademque Helena Toth in vinculis personaliter per quos e re fuerat ad figuram juris aducta medio sui procuratoris defenbam[?] suam meritorie agressa, et expositionem actionis fiscalis, de munere actorali edocendam expetiisset. Quia vero testes per fiscalem nostrum personaliter statuti actionem fiscalem contra attactam Helenam Toth erectam ne in minimo quidem solidare atque comprobare quivissent. Ex eo mutua inter nos habita consultatione ab incusato crimine toties dictam Hellenam Toth deliberative et iudicialiter absolvissemus, ac in sui indemnitatem successivis quibus vis temporibus ubivis remonstrandam per eandem incattam petitas literas absolutionales testimonales nostras una cum tota processus serie futura pro cautela deservituras extradandas resolvissemus. Cujus quidem instituti processus series subsequenti verborum forma sine omni augmentatione, variatione aut diminutione, hunc in modum flueret.

Anno domini 1727. die 17. mensis Novembris sub sedria inclyti comitatus se Szabolcs, pro revisione causarum criminalium ordinata et prefixa in oppido Kis Varda celebrata. Levata causa nobilis Valentini Kurti qua presciti comitatus pro praesciti sedria substituti fiscalis, uti actoris contra et adversus providam mulierem Helenam Toth iudicialiter processus videatur. Conclusio. Inde nos presentem processum cum tota sua serie in forma testimonalium absolutionalium superius mentionatae Helenae Toth futura indemnitatis et illibati honoris ejusdem tuitioni, et pro cautela sub authentica comitatus nostri sigillo extradandum et concedendum esse duximus, prouti etiam comuni suadente justitia extradedimus et concessimus. Datum ex sedria nostra pro revisione causarum. Indorsatio criminalium, die 14. mensis Novembris anno 1724, in oppido Kis Varda celebrata. Pro parte et ad instantiam honestae mulieris Helenae Toth providi Simonis condam Sandor relictae viduae uti incattae.

De et super.

Intus declarati negotii processu per intronotatum fiscalem magistratualiter constitutam, uti actoris moto et suscitato.

Literae absolutionales, testimoniales.

Anno 1725 die 10. Novembris sub sedria inclyti comitatus Szabolcs pro revisione malefactorum ordinata, inque oppido Kis Varda celebrata in praescripti testes sunt examinati juxta immediate subsequens De eo utri puncta.

De eo utrum

Tudod e, hogy Sándor Simoné Thott Ilona nyilván való boszorkány, ha tudod, micsoda boszorkány társát tudod.

1. testis Petrus Szántai annorum circiter 54 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

2. testis egregius Joannes Szomolai nobilis persona annorum circiter 38 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

3. testis Sophia Orosz consors Petri Szanta annorum circiter 29 jurata examinata fassus est ad de eo utri puncta nihil.

4. testis Lucas Orosz alias Borbyan Pasztor annorum circiter 60 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

5. testis Barbara Orosz consors Lucae Orosz annorum circiter 36 jurata examinata fassa est ad de eo utri puncta nihil.

6. testis Georgius Gyulai nobilis persona annorum circiter 50 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

7. testis egregius Georgius Pap nobilis persona annorum circiter 30 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

8. testis Stephanus Tar annorum circiter 40 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

9. testis Anna Pecsi consors Stephani Tar annorum circiter 20 jurata examinata fassa est ad de eo utri puncta nihil.

10. testis Michael Gerő nobilis persona annorum circiter 53 juratus examinatus fassus est ad de eo utri puncta nihil.

11. testis Elisabetha Solyom consors Michaelis Gerő annorum circiter 30 jurata examinata fassa est ad de eo utri puncta nihil.

168.

1728. augusztus 25., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT GÖNCZI ERZSÉBET ÉS ISTEN ADTA LELKŰ JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 29. N. 249.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 310. 318–320. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1728, die 25. mensis Augusti sub revisoria sedria causarum criminalium inclyti comitatus de Zabolcs in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa egregii Andreae Csoma, qua praesciti comitatus ordinaris fiscalis, uti actoris contra et adversus in capillis constitutam Elizabetham Gönczi, qua primi et Juditham Isten adta lelkű zingaricae nationis qua sagam et secundi ordinum incattas.

Qui quidem fiscalis pro se et per se in figura praesentis judicis comparando privilegiali fiscali facultate et in causis criminalibus consuetae procedendi methodo per omnia inimicus actionem contra praefatas incattas criminalem proponeret sequentibus. Qualiter nimirum in anno hocce currenti signanter mense Maio eadem primi ordinis incatta nescitur unde mota et quo diabolico instinctu ad id ex stimulata, post positis divinarum humana-

rumque legum severis tenoribus nefanda libidine providi Joanis Szabo per illustris ac generosi domini Gabrielis Nagy servitoris in amorati amoris stimulis capta ut eundem per diabolicas artes in suis socium per trahere possit, praescitam secundi ordinis incattam sagam accedendo fine praedeclarato eandem, ut simile diabolicum medium eidem praepararet expeciisset, quae tandem aeternae suae solutis immemor omnino praeattactum diabolicum instrumentum congerendo praeparatum, praedicta primi ordinis incatta tradidisset eadem vero primi ordinis incatta iam sub limen domus, iam salvavenia in fineum recondisset accidit inter ea ut non idem Joanes Szabó verum praefati domini Gabrielis Nagy Pastor equacialis reconditum diabolicum instrumentum contingenter pertrans eundo tantis morbi doloribus instantaneae obrutus fuisset ut proximus morti habebatur et non nisi praeattacto instrumento et colligaculis ad manus receceptis[!] per praefatam secundi ordinis incattam resolutis at discerptis aliquantulum reconvalescere quivisset ex post ope medicorum multisque expensis et perpessis doloribus saniori constitutione restitutus. Similes vero facinoros et diabolicus actus uti ex inquisitione sub numero secundo praedicta et autenticanda manifesta proderet animalibus quoque intulisset Cristique fideles damnificasset et quia similes strigae ad mentem articuli 60. praxisque criminalis Colonich in hocce Apostolico Regno usu receptae rogo adjudicari facientes porro aut faci peniantes sensu articuli 9. V. Ladislai regis, decreti 7. et tituli 83. partis 3. pari paena puniri indigitarentur, imo ad revelationem similium personalium torture quoque praeviae subjici consuevissent ideo cuperet praefatus fiscalis utrasque incattas rogo adjudicari secundam vero incattam ad revelationem revelandorum torturae subjici eam vero quo primi ordinis incattae tam rigorosam poenam subire iudicialiter minus ad inveniretur netamen facti sui nefari ausum simpliciter effugiat arbitraria poena iudiciaria iudicibus procedentibus articulis 11. et 17. Anni 1723. attributa peniendam efflagitaret ac nihilominus reservanda reservaret.

Deliberatum est.

Testium fassionibus in figura iudicii authenticatis sed et propriis oris fassione secundi ordinis incattae manifeste eveniret eandem secum ordinis incattae Elizabeta Gönczi diabolicos procensequenda[!] primi ordinis incatta libidinosa intentione non ulla impura instrumenta congerendo fecisset idemque instrumentum ad certum locum recenditum quout extitisset nihilominus per infligenda mente edoctio praemissa haud sufficeret, ne tamen ejusmodi divinis humanisque legibus cantrarians perpetratus actus simpliciter impune transeat eandem secundi ordinis per incattam ex eo quod similem illicitum actum exercuisset tum etiam exemptum aliorum similia atrare non reformidatium exemplum per mistrum carnificem exempsantes scutica cedi tandem e gremio huiusce coctus elimari quantum denique primi ordinis incatta negotium au[– –]neret, ne etiam crimen ejusdem inculte abeat aeque in exemplum aliorum per captivos inflingendis 35. baculorum ictibus eandem puniri.

169.

1728. augusztus 25., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZABÓ ALIAS FARKAS GYÖRGY FELESÉGE BARÁT ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 29. N. 250.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 310/a. 321–325. p.
[Részleges közlés]

Anno domini 1728. die 25. mensis Augusti sub revisoria sedria causarum criminalium inclyti comitatus de Zabolcs in oppido Kis Varda celebrata.

Levata causa egregii Andreae Csoma, qua praesciti comitatus ordinarii fiscalis uti actoris contra et adversus providam mulierem Elizabetham Barát providi Georgi Szabo alias Farkas contorale veluti strigam sive sagam, uti incattam.

Cujus actio praemissis praemittendis servatisque servandis criminaliter sequentibus proponeretur, qualiter nimirum praementionata striga nescitur unde mota et quo diabolico instincto ad id inducta post positis Dei hominumque timore legumque severitate immemor animae suae aeternae salutis a Deo creatore semet avelendo, uti credibile est demoni semet juramento conjungere Christique fidelibus a longa iam annorum serie non modo ingenia damna inferre verum tam maturioris aetatis, quam et innocentissimas proborum hominum proles signanter in possessione Eszlar, (uti literae inquisitionales sub numero 6. juri exhibitae suo modo autenticata clarissime testatum redderent) in corpore et ossibus corrumpere variis et insupportalibus morbis vexare minime reformidasset, qua propter cuperet eandem strigam sensu articuli 60. Praxis Criminalis Colonichianae iam usu receptae previa subeunda tortura rogo adjudicari caeterum reservatis reservandis.

Pro praetensa incatta simulque soleniter protestante egregius Paulus Zathureczky legitimus ejusdem cum sufficienti mandatariatu munitus procurator praemissis praemittendis reservatisque quibusvis reservari solitis cautelis praemissa solenni protestatione de non consentiendo in praemissam eamque mere initativam[?] praevio modo erectam domini fiscalis actionem ejusdemque concomitantia accessoria universa praevia levati compositione domini fiscalis actionem ex eo, quod sub jurisdictio diaetali nobilis persona in ius attrahi in derogamen legum patriarum nequiret, nobilis siquidem praerogativa praetensa incatta gauderet, cupit simpliciter rejici in reliqo reservatis reservandis.

Praefatus fiscalis protestatur super comparitione praevio modo facta antelatae malefactricis factaque ex parte ejusdem exceptive a nobilitari praerogativa deducta. Et quia sensu articuli 13. anni 1625. nobilitaris praerogativa publicis malefactoribus indigitante etiam articuli 25. 1546. caetorvire[?] nequiret dignum etenim esset, ut quis libertatem patriae et nobilitatis aperte violare non formidat huic libertatis remedium in partibus malis suffragare non valeat. Quapropter neque praetensive a formata et a nobilitate deducta ejusdem malefactricis exceptio eidem quidpiam opitulari valeat. Quare stante actione fiscali ad eundem directis respondere eadem malefactiis judicialiter compillenda venit. Pro praetensa incatta soleniter protestatur super inductione articuli 13. 1625. et 25. 1546. an-

norum, quod judicialiter qua de publicis iisdemque vagabundis praedonibus sonantes rejici. Pars autem incattae, quod fuisset publicus praedo, nunquam clarum evadet, et neque contra argumenta praescita in anno dicta pars incattae nobilitarem suam praerogativam violaret. Hisce actione domini fiscalis, qua fundamento ruente actionem etiam concomitantia, qua superaedificata deberent mere coeterum inhaerendo prioribus reservatis reservandis.

Praefatus fiscalis praecitatos a se articulos de publicis malefactoribus qualis et praefata malefactrix vel maxime considerare debet omnino sonare quare, ut supra.

Pro incatta praecitatus articulus videlicet 13. 1625. scire praecise de vagabundis praedonibus in confiniis rapinas exercentibus, qualis pars incattae haud esset imo nec tanta virtute solleret, ut partes praedonum tueatur iisdemque adhaereat articulus autem 25. 1545. nonnullas maleficii species, quae suae maiestati sacratissimae etiam comitatibus recenseret, quas effectui mancipare pars incattae nullatenus capax esset, neque enim dictae species sexum muliebri propriae essent. Coeterum, ne praerogativa nobilitaris periclitetur, siquidem castissimis virtutibus et non fulvo comparatur auro, ut supra adurget resectionem actionis domini fiscalis.

Praefatus fiscalis inhaeret prioribus et reservatis reservandis.

Deliberatum est.

Per procuratorem partis incattae petitum reiectionis beneficium minime admitti, erectam vero fiscalis actionem stabiliri, quare eandem incattam ad directionis respodendum admoneri et adstringi.

Pro incatta lata dominorum iudicum deliberatione minime contentas praevia tamen semper cum reverentia cupit litteras inquisitionales praeerectam eamque putativam domini fiscalis actionem taliter qualiter fulcientes cupit secum communicari.

Dominus fiscalis omnino non denegat communicationem inquisitionalium.

Pro praetensa incatta quibus communicatis dicit in omni causa criminali testimonia luce meridiana clariora deberit esse, hic autem contra partem incattae privato judicio suo ducti dibachantur ut pote primus testis Catharina Takács pure audita refert simplici autem auditui in jure locus non datur sensu tituli. 27. partis 2. Secunda autem testis Catharina Orbán nuda verba et divisum indictione actionetenus declaratae rei asserit. Tertius et quartus, quintus, sextus et septimus testes levem quandam suspicionem in patrocinium contra partem incattae erectae actionis exhibent. Octavae testis fassio nihil realitatis secum fert solam nudam verborum formam, dato sed tamen non concesso etiam si dixisset quidpiam tali: hanc nihil allici potest siquidem philosophorum consensus huc etiam accedat a dici ad esse non valere consequentians[?] quare hos omnes cupit ut insufficientes reici actorum reservatis reservandis.

Praefatus fiscalis ad praemissa reponeret luculentius inspicienti pateret de realitate actionarii actus testes inquisitionetenus eoque praetensos suas fassiones subisse juxta quorum fassiones cupit iudicium.

Pro incatta ex praemissis testium fassionibus si accuratius trutinentur nullum meritum actionetenus declarata rei eveniret pure pute nuda verba secum ferrent. Confidens itaque inde emissati suae humillime recurrit ad gratiosum patrocinium inclyta sedria et cupit sibi elargiri pro colligendis testium fassionibus in fulcimentum indemnitatis suae terminum caeterum se et ubi necessum fuerit agendi facultatem reservat.

Praefatus fiscalis diceret ubi pars ab adverso ad termini peticionem, qua praesentis sedriae effugium digrederetur eo oppitulari nequire, quia a reali responsione sensu quaestionis 7. capitis 5. Kithonichiane ad alia divergia passus non pateret, quare ut supra.

Pro incatta protestatur soleniter super questione 7. capitis 5. Kithonichianae que innueret a reali responsione ad exceptiones non dari regressum peticio autem termini non esset talis exceptio, qualem vult esse praecitata quaestio, sed solum modo tempus a jure ordinatum sub quo pars incattae indemnitatis suae medelam adhibere conaretur, quae cum ita sint, ut revera sunt, firmiter sperat se pars incattae obtenturam petitum terminum aliunde etiam huic legali instantiae quae 30. capitis 4. Kithonichiane et antiquae juris regulae (favorabiliores rei potius quam actores habentur) connexio oppitularetur in reliquo reservat reservanda.

Deliberatum est.

Ex inquisitione per fiscalem magistratualem producta in figuraque juris authenticata signanter fassionibus tertii, quarti, quinti, sexti, septimi in ordine testium iterato deposito juramento constanter firmatis luce meridiana clarius eveniret, quod praefata striga diabolicas artes exercendo alios in corpore, alios in ossibus corrupisset imo et ipsa semet realem strigam sive sagam esse coram testibus praerecensitis sed et noviter in facie adjurato egregio Francisco Almassi, recognovisset imo testes in eo peciisset, quatenus erga eundem fateretur quo citius combureretur qua propter praedictam sagam veluti in [– – –] animae suae a Deo creatore semet avellerit, huc demonique traditam in horribile aliorum exemplum sui vero justissimum de meritum rogo adjudicari ac per publicum carnificem vulcano consecrari pro revelandis nilominus suis nefariis complicibus torturae previe subjici, ita tamen, ut de mora et consuetudine praxis criminalis praedicti testes iterato caput praedicta saga manus apponendo suas fassiones ratificare juramentumque deponere tenebuntur.

170.

1729. január 4., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT TÓTH ISTVÁN FELESÉGE GÁTHI KRISZTINA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 30. N. 200
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982 II. k. N. 311. 325–328. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1729. die 4. mensis Januarii sub sede causarum criminalium revisoria inclyti comitatus de Zabolcs in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa spectabilis ac generosi domini Martini Krucsay praefati inclyti comitatus ordinarii vice comitis veluti magistratus et actoris contra et adversus Christinam Gáthi Stephani Tótth conthoralem veluti manifestam strigam sive sagam et incattam.

Et pro eodem praetitulato domino magistratu et actore substitutus fiscalis egregius Georgius Molnár cum nostris adeoque sufficientibus juris requisitis praemunitus[?] procurator praemissis praemittendis reservatisque reservari solitis juris beneficiis et forensitatibus actionem criminaliter sequentibus proponeret qualiter nimirum praementionata striga nescitur unde mota et quo diabolico instinctu ad inducta postpositis Dei hominumque

timoribus legumque severitate immemor animae suae aeterne salutis sub Deo creatore semet avertendo, uti credibile est daemoni semet juramentis conjungere Christique fidelibus ingentia damna uti ex inquisitione sub L. denotata appareret inferre minime reformidasset, quapropter cuperet eandem strigam sensu articuli 60. Praxis Criminalis Colonichianae iam usu recepte subeunda praevia tortura rogo adjudicari caeterum reservatis reservandis.

Non absimiliter actio praeinstituta praefati fiscalis respectu 2. quo ordinis incattae Sophiae videlicet Pap Tetiensis tanquam manifesta striga extensa esto intuitu cujus produceret litteras inquisitionales sub litteris C. C. cupiendo testes inibi denotatos authenticari iuxta quorum fassionem cuperet efflagitaret praevia erga praeponenda quoque 2. ordinis incatta tortura ut supra iudicium pronunciari.

Pro 1. ordinis incattae procurator regius egregius Josephus Debreczeny enim nostris et sufficientibus iurgi requisitis munitus et reservatis iure reservandis reponit actionem domini fiscalis simpliciter negat et quo ad inquisitionem sub littera A. productam attinet rate primi testis exciperet in his ad probandam actionem perimittere audita enim fateretur tituli autem 27. partis 2. Tripartiti decreti talis modi fassionem reficeret verum ad mentem quaestionis 8. capitis 61. Kithonich testes in criminalibus luce meridiana claviores esse deberent hinc 2. testis fassio similiter in auditur fundaretur similis esset farrianae par est ratio. 3. testis suspitionem saltem in fassione tractaret hoc et id in iudicio nihil tenet cum et alias eaedem incattas eandem suspitionem omnino negasset. 4. testis fassio esset ex auditu et suspitione contra citatem titulum stare nequit. 5. testis nihil ad actionem et ejus soliditatem sonaret. 6. testis fassio stare non posset probandum enim veniret ab eadem testes ex quibusnam indiciis et ipsomet facto et actu sciret fratrem suum arte magica fatum fuisse. 7. testis ad actionem nihil fatetur, solummodo somnium narritat, quo ad reliqua eadem testis nihil scit. 8. testis in fassione toto caelo ab actione distat ex eo nihil tenet in iudicio, quo ad punctum 3. fassio ejusdem fundaretur in auditu pro rejecta cupit haberit. 10. testis solum audita eum refferet ab altero cupit rejici. 11. testis pariter audita referret et deberet edoceri per Elisabetham Kovács setigeros ejusdem per incattam quomodo et qualiter deperditos et corruptos fuisse. 14. testis ad probandam actionem in hic fatetur et peregrine se quid fateretur actionem non solidata caeterim audita etiam refert iam tituli 27. hoc praescidit. 15. testis fassio non tam probam, quam immaginationem et hominum sapit etiam ex eo quod semet quando redivisset eadem incattam sed quomodo ab eadem teste abivisset ignorat, se enim immaginatio non fuisset prouti aditim bene novit ita abitum quoque ejusdem incattae pariter scire debuisset. Ad 2. punctum fassio eam esset ex auditu iam satis superque est refutatum. 16. testis similiter audita refert. 18. testis quamvis fateretur, quod mater ejusdem piscem commedendo apud eandem incattam ex eo furiosa facta est hoc esset probandum, quod commestio piscis eandem furiositatem consasset hoc etiam quod matris mors ab eadem incatta evenisset et causata fuisset in reliquo audita refert. 21. testis et 23. solum audita referrunt. 24. testis esto diceret aliquid sed directe in et ad partem incattam quod fecisset non fateretur. 25. testis similiter fassionem suam ad incattam minime dirigit verum generaliter fatetur. 27. testis ad actionem magicam in fassione minime tendit. 34. testis similiter fatetur uti 3. testis hic tres quoque eadem est responsio. 35. testis solum modo audita refert. 37. testis non solum per dictum verum per probam et ex natura rei elici debere, quod fassus est in rei veritate taliter fuisse peractum ab eadem incatta. 38. testis audita refert extra hoc non fatetur quod per magicam artem

ejusdem incattae quaedam Virágné fuisset mortua. 39. testis audita saltem et verba alterius refert ex eo stare nequit. 43. testis quid fateretur eum declarationem verificari debuisset unde nam sciret ex quomodo et ex quibus indiciis, quod filium suum magica arte corripuisset. 44. testis ad probandam actionem non fatetur esto vitulus ejusdem esset corruptus altum tamen silet de eo utrum eadem incatta per magicam suam artem praetensam corripuisset in reliquo quod fatetur audita et verba alterius refert hoc etiam nihil semet in judicio. 46. testis cum similiter fateretur, uti 44. testis cum par esset ratio simile esse judicium quod ad adulterium attinet fassio ejusdem salvat et furtum praetensum parviesset momenti non meretur judicio submitti. 47. testis quod fatetur nihil tendit ad magicam artem certum enim est per profundissimas aquas multi sine magica arte transnatare posse et hic absurdum esset per transennam aqua magicam artem concludere debere. 48. testis magis somnium et in magnanimationem, quam vero realitatem fateretur esto assereret non dormivisse saepe enim contingit hominem in lecto et somnio se bene tractasse cum autem expergisceret vacuum invenerit ventrem esto tamen sed non concesso aliquid ponderaret ad mentem quaestionis qua capitis 6. Kithonichiani non esset proba sufficiens ideo praeerecto ex praemissis haberi cupit reliqui vero testes non indigent refutatione cum nihil ad praesentem materias faterentur alterius vero ordinis testes, cum magis audita et alterius verba referent virtute tituli 67. partis 2. eorundem fassiones cum enervatae essent et sic consequenter cum dominus fiscalis in proba defecisset ob hoc cupit virtute tituli 32. partis 2. partem incattae absolvi.

Praefatus fiscalis protestatur super prolixe ab adverso allegatis ac in obicem iniquisitionem authenticandam iisdemque inhaerendo petit ut supra judicium.

Pro incatta enervatio testium fassio secum nullo prolixam replicam quibus pars incattae inhaerendo vetit ut supra absolvi addit ulterius nonnulli testes in authenticatione plura sunt fassi cupit ex eo de quaestionis 5. capitis 6. Kithonichianae ex natura negotii sunt debere rem eam bona declaratione ita nimirum ut scitus et visus in intestificatione[!] non debet esse opinatus verum ille scitus et visus ad quaestionem 8. capitis 6. Kithonichianum testes luce meridiana debent esse clariores.

Praefatus fiscalis maleficii et actus diabolici ex testium fassionibus sat clarissimis cum in lucem prodiissent petit ut supra judicium.

Deliberatum est.

Testibus inquisitionetenus compraehensis denuo examinatis ac priores fassiones suas iterato juramento firmantibus siquidem ejusdem utriusque ordinis fugae maleficium et varii ac fioribiles actus diabolici optime elucescerent ac indubie pro realibus sagis compertae haberentur. Idcirco juxta praxim et consuetudinem regni ob tam atrox maleficium mediante quo adeo creatore semet in perniciem animarum avulsissent praefatas utriusque ordinis sagas praevia subeunda pro revelandis nefariis complicibus tortura ignis voragine concremandas judicialiter decerni.

171.

1731. január 4., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT OLÁH ISTVÁN FELESÉGE FÜRJÉSZ ILONA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 32. N. 270.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 314. 333–335. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1731. die 4. mensis Januarii sub sede revisoria causarum criminalium inclyti hujusce comitatus de Zabolcs in oppido Kis Várda. Levata causa egregii Andreae Csoma, qua praesciti inclyti comitatus fiscalis et actoris contra et adversus providam Helenam Füresz providi Stephani Olah in possessione Apagy praescito comitatu adjacente residentis conthoralem, tamquam strigam seu sagam in vinculis constitutam. Qui quidem fiscalis pro se et per se in figura juris comparendo premissis premittendis, reservatisque reservandis proponeret actionem criminalem sequentibus. Qualiter nimirum prescita saga nescitur unde mota et quo diabolico instinctu ad id percitata postpositis divinorum humanorumque legum, severissimis poenis, immemorque Dei creatoris, ab eodem, semet indubie in aeternam animae suae perniciem se jungendo, daemonibus eorumque complicibus adjunxisset subdidissetque, uti credi par est, et a similibus strigis ferri soleret, juramento mediante adstrinxisset, ac a longo jam tempore tractu pro diversitate tum locorum, tum etiam personarum variis daemonicis artibus alios in corpore corrumpere, alios raptare, alios in forma aequi deportare, alios vero, quos a primaeve sanitate privaverat, rursus sanitati restituere, et alios in destructo iam pari permittere verita non fuisset, prouti haec omnia ex litteris inquisitionalibus litteris P. et Q. notatis perspicue et ubertim elucescerent. Ob hoc cuperet prefatam strigam de praxi processuali et consuetudine juris sensu Tituli 2. Partis 2. viri legis redolente accedente, etiam articulus 60. Praxis Criminalis praevia quo ad revelandos complices instituenda tortura, rogo judicialiter adjudicari, ac hoc modo maleficii sui meritum compensari. Reservata caeteroquin reservanda.

Pro parte incattae actionetenus nominata procurator legitimus egregius Josephus Debreczeni, cum nostris et sufficientibus juris requisitis instructus reservando sibi agenda agendi et disputanda disputandi facultatem, post comparitionem incattae reponit et domini fiscalis actionem negat simpliciter, quo ad inquisitionem sub litteris P. et productam dicit. Quod fassionem primi testis attinet ipsemet fatetur suspicionem contra eandem incattam solum habere. Pro 2. fatetur eiusdem filiolam eadem incatta curasset, non autem destruxisset, hinc eandem incattam magis juvat, quam condemnat, 3., quod diceret filiae suae unicum pedem sequenti nocte extorsissent, non tamen fatetur omnino[?] altum solet, quod eadem incatta extorsisset. Hinc ejusdem fassio nihil tenet quo ad secundum testem, auditu refert contra Titulum 25. Partis 2. litterare non potest, quo ad tertium testem, incredibile et naturae adversaretur, quod ad annum mensem eadem incatta partem fatentem susque deportasset, hinc commissione et potu quomodo subsistere voluisset, hoc est incredibile, fame enim totaliter destructa et enervata existere debuisset, nulla lege et natura

id ipsum admittere punctum quoad 4. testem toto coelo videtur errare et sibi contradicere in diversitate loci, temporis et circumstantiarum, imo potius, uti credi par est, somnium narrare, et fantaziam sibi presummere, prouti primum fassionis membrum, si in trutinam summatur magis redolet somnium, quam actum, quo ad ulterius, impossibile est, quod penes maritum cubando illuc abripuisset, et ad lustram Debreczinum detulisset, ad domum domini judicis deferendo et ad mensam deponendo, ubi nullus extitisset, ianuaque eiusdem aperita fuisset, incredibile est januam in tali loco tenere apertam et illinc ad portam Peterfia vocitatam ad lustram devenissent, ubi multitudo hominum Gallorum, et Gallinarum extitisset, hoc id ipsum in rei veritate non vero ex fantazia ad creditum fateri debere, quo ad ulteriora aliquam cepam ad comedendum eidem obtulisset, ubi et quando et quo tempore hoc fecisset iuxta Titulum 27. Partis 2. Circumstantialiter declarare oportuisset, ex eo eiusdem fassionem cupit rejicere.

Quo ad quintam testem attinet, si quidem uti primum testis fateretur, cum iam esset dilutum, pari ratione eadem quoque fassio huius testis stare non potest, quo ad 6. testem refert se ad fassionem primi testis simile esset de similibus judicium. Septimus testis nihil fatetur, similiter 8. testis, quo ad nonam testem incredibile esset, quod eandem testem quandoque per album, quandoque nigrum, quandoque subalbum, equum concrivisset et conculcasset, et quidem de die hoc id ipsum per alios quoque videre debuisse, sed et quomodo posset eadem fatens vivere, si ita conculcata et concrita fuisset, quo ad alteriora quam coram marito ipsius testis, quid effecisset cur eiusdem maritus ab examine et fassione exmissus esset, credi par est, si aliquid decreto specificato vidisset vel sciret, ad aggravationem eiusdem incattae et roborationem fassionis consortis suae omnino semet obtulisset, qui quidem actus cum reliquis subsequentibus eiusdem fasssionibus fantasticorum hominum demonstraret, accederet etiam, quod fateretur in domo eiusdem fatentis quendam hominem cubasse, si quidem si in domo eiusdem fatentis cubuisset cur non denominat quem fuisse hominem, noscere enim deberet suum hominem, et quare omisit eundem hominem pro meliori esse adjurare facere. Pro majori negotii explicatione, si fuisset realitas et non somnium, quo ad testem dominum Samuelem Apagi attinet, nihil aliud fateretur quam denunciationem a sua sorore eidem incattae factam quod se ipsam excusavit bene fecit, cum natura hominis sui ipsius est conservativa, quam destructiva ad mentem quaestionis 14. Capitis 7. Kitonicsianae, quo ad reliqua attinet verba audita conthoralis suae refert, quare ad mentem Titulum 27. Partis 2. fassio eiusdem rejici debet.

Praefatus fiscalis cum protestatione super praemissis reponeret ratiocinationes vel procuratorem ab adverso adducto maleficium actionale nullatenus diluere possent patere enim ex producto parti testium 1., habitae fassionibus adversus prolis 1. testis prefatam sagam comminationem fecisse talemque comminationem aerumnam subsecutam ei eandemque prolem per fatam sagam exstitisse. Testis porro 3. fateretur apertissime semet per dictam strigam per colles vallesque ac montium juga usque mensis annis decursu deportatam fuisse unde non obstante ea ratione ab adverso adducta, quomodo sub tanto temporis spatio subsistere potuisset, nam parte in ea mirum esse potuit in sustentatione diabolicum artificium ad eoque actionibus validitas vel hoc pacto soliditate evaderet quinimmo ad huc plura eiusdem strigae maleficie et quia fassionibus enormia et naturae horibilis ubi easdem iteratis vicibus varia per loca deportaverit ac equo subinde albo subinde nigro subinde alteris formae insidens, conculcare in corporibus corrumpere quod naturae ac auditui hor-

ribile est informa mariti Elisabetham Takács (dicto sic vinici[!]) comprare et alia incommoda inferre attentaverit ac patraverit et sic actione edocta existente praestaret nihil aliud, quam ut testes fiscales appositis ad caput strige manibus juramentum infigura juris deponant, qualiterque fassiones suas ratificent et roborent, quo deposito petit judicium finale pronunciari.

Pro incatta cum protestatione ulterius addit comminationem dominus fiscalis quamvis probare intenderet eandem ulterius etiam negaret non in concessum tamen si stari posset non verba sed acta probare deberent, quia tamen fassio 1. Testis altum sileret de scitu facti nihil tenet.

Fassio 3. Testis hic loci non stat, adderit opinionibus cur maritus eiusdem testis intra spatium unius mensis eandem non quaesivisset, et ab aliis investigasset, si a toto et longo temporis spatio alibi per artem magicam deportata fuisset. Verum, quid quo proculdubio in aedibus suis et domi exstitisset non erat necesseque maritus eiusdem quesivisset. Nullus enim testium unde hoc negotio et absentie suo nihil sciret, haec et similia fassionis allata omnino magis suo phantastico somnio, ubi premissum esset reputarentur, nec indigeret ulterior replica et sic inherendo prioribus reservat.

Praefatus fiscalis priora his opponeret et quod difficultatem intuitu 3. testis positum attineret, diceret terminum unius mensis procurator ab adverso non sic interpretetur, quod sub toto tempore unius mensis eadem testis per praescitam sagam, adducta a marito abfuisset, verum sic quod usque unius mensis curiculum et non ultra, quam avolebat prescita saga eandem testem per colles vallesque pro ut id ipsum ex testis declaracioni depromeretur portaverit, quare cupit ut supra.

172.

1733. július 8., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT RECZE ISTVÁN FELESÉGE PÉTER BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 34. N. 157.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 316. 341–343. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1733. die 8. mensis Julii sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Zabolcs in oppido Kis Varda celebrata levata causa egregii Andreae Csoma qua praesciti comitatus fiscalis et actoris contra et adversus in vinculis constitutam Stephani Recze incolae Balkányiensis consortem Barbaram Péter tanquam strigam, qui quidem fiscalis pro se et per se in figura praesentis sedis revisoriae comparendo praemissis praemittendis reservatisque reservandis actionem criminalem proponeret sequentibus, qualiter nimirum eadem striga, nescitur unde mota et quo diabolico instinctu ad id exstimulate post positis divinarum humanarumque legum severissimis patris in perpetuam animae suae perniciem demonicis artibus et maleficiis semet applicare consequenterque cum malignis spriritibus commertium fovere taliterque a Deo omnium rerum creatore semet

avellere Christi fidelibus varia nocumenta inferre, prouti etiam Georgio Csongradi ad consortis ejusdem petitionem nocivum ejusmodi potum a quo idem latifera morte e vita hominum surripiatur praebere tam hunc autem quam et alios eousque donec tandem per judices possessionis Balkány de maleficiis suis perpetratis incaptivata sanaverit horrendis cruciatibus afficere neutiquam reformidasset in cujus praeerectae actionis soliditatem produceret litteras inquisitionales sub littera P. suo loco et tempore authenticandas, quarum continentiis firmiter inherendo cuperet eandem strigam sensu articuli 60. Praxis Criminalis Colonichianae rogo judicialiter adjudicari ac tandem per justiciae excentorem ignis voragine concremari ad personaliter nihilominus adstantiam praevie eandem in vinculis addici efflagitaret.

Pro praetensa Barbaram Borha adeoque soleniter protestante incatta egregius Paulus Zathureczky cum nostris iisque sufficientibus iuris requisitium praemonitus procurator praemissis praemittendis reservatisque quibusvis reservari solitis iuris cautelis et protestationibus de non consentiendo in antelatam domini fiscalis praetensivam criminalem actionem et eandem cuncta concomitantia accessoria comparetque accellerationis gratia negotii testes in litteris inquisitionalibus littera G. notatis contentos authenticatione vigore questionis 11. capitis 7. Cithonichiane submitti contraque authenticatos ex titulo 27. et 29. partis 2. Tripartiti et quaestione 5. capitis 6. Cithonichianae reservaret agendi facultatem.

Quibus authenticatis diceret ad primum testem, qui in sua fassione sub intuitu assereret fatereturque sed non ad exigentiam tituli 27. partis 2. Tripartiti unde haberet fassionis seriem ex auditu vel visu circa autem medium ejusdem fassionis suae audita refert ut clarum evaderet ex verbis: akor osztán sorsot halván et haec collateraliter dicta sunt in authenticationeque nuda audita refert pariter secundus et tertius audita duntaxat fatentur auditus autem in judicio si tituli praecitati locus non datur et quod nonnullos homines medicina curaverit, illud non fecit sine magico sed bono ut patet ex fassione testis tertii ad calcem in verbis: ha Isten megengedi, et ex post quiquid testes faterentur, illud non vergeret in conprobationem actionis domini fiscalis se quidem essent plurae suspiciones ex suspicionibus vero judex quem quam capitaliter punere nequiret absque aliis et evidentissimis probacionibus in causa criminaliter dictante tituli 1. capitis 6. Cithonichiana et crimina non praesumenda sed probanda veniunt sensu quaestionis 8. capitis 24. 6. Cithonichianae, si quidem nulla notorietas fieri contra partem incattae probaretur ad mentem articuli 27. 1729. cuperet eandem partem incattae simpliciter absolvi et reservati.

173.

1735. június 14., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE
A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NÉMET FERENC FELESÉGE NÉMET ANNA
ÉS BÖTYKÖS FERENC FELESÉGE DARVAS ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A 1. Fasc. 36. N. 277.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 317. 343–345. p. [Részleges közlés]

Anno Domini 1735. Die 14. mensis Junii sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Szabolcs in oppido Kis Várda celebrata. Levata causa egregii Andreae Csoma veluti presciti inclyti comitatus ordinarii fiscalis et actoris contra et adversus Annam Német providi Francisci Német nec non Elizabetam Darvas alterius Francisci Bötjkös incolarum Demecseriensium conthorales veluti strigas ex eoque in vinculis constitutas.

Quiquidem fiscalis coram figura presentis judicii personaliter comparendo fiscali facultati nixus proponeret actionem criminalem sequentibus qualiter nimirum eaedem strigae postposita divinarum humanarumque legum severitate semet artibus daemonicis devovere plurimaque malicia perpetrare signanter vero Catharinam Hegedüs sub decursu septem annorum nocthurnis temporibus secum abducere, pro lubituque suo raptare, animalibus porro plurima nocumenta inferre veritae minus fuissent, quod et alia ex inquisitione sub litera I. producta, ubi e re fuerit authenticanda uberius sunt apparitura. Quare cuperet easdem strigas sensu articuli 60. Praxis Criminalis ita et de usu dictaminine[!] tituli 2. partis 2. vim legis redolente ignis voragini adjudicari.

Pro pretensa incatta veluti soleniter protestante et dominus egregius Paulus Záthureczky cum nostris adeoque sufficientibus juris requisitis instructus procurator premissis premittendis reservatisque quibusvis reservari solitis juris requisitis instructus procurator premissis premittendis reservatisque quibusvis reservari solitis juris cautelis et testationibus de non consentiendo in omnia non consentienda comparendo cuperet fassionum sub litterae F. contentorum autenticationem experiri, contra quos reservaret modalitatem in tituli 27. partis 2. expressata agendi facultatem.

Deliberatum est.

Concurrentibus plurimus causis praesentis causae continuationem, et revisionem in alium terminum veri revisionis differri.

Anno 1735. die 16. Augusti sub inclyti comitatus de Szabolcs causarum criminalium revisoria sede in oppido Kis Várda celebrata.

Reassumpta causa suprafati fiscalis contra et adversus levatatenus declaratam strigam, qui quidem fiscalis inharendo praemissis [– – –] in actione.

Deliberatum est.

Quia quidem contra Annam Német Catharina Hegedus in cappilis constituta huiusque parens validissime fateretur, quia tamen fassio secundi in ordine testis ex naturali in foliam suam reclinatione juri considerationem non illegalem [– –]ret, ideo fassiones [– – –]

minime pro imponenda vero [– – –] neque illa, quod post incaptivationem Annae Német, [– – –] reliquarumque considerarunt predicta Catharina Hegedus contra viribus exhausta, convaluerit sufficientes censeri tribus gradibus torturae eandem Annam Nemet adiuratam in crimine pronunciandam. [– – –]

Anno Domini 1735. Die 15. mensis Decembris sub sede revisoria causarum criminalium in comitatu de Zabolcs in oppido Kis Várda celebrata.

Reassumpta causa

Suprafati fiscalis contra et adversus levatatenus declaratam Elisabetham Darvas, tamquam strigam.

Qui quidem fiscalis inhaerendo authenticatis testium fassionibus, cuperet ut in actione finale judicium pronunciari.

Pro pretensa incatta idem procurator qui superius, et cum iisdem facultatibus comparet, habita reflexione reservatae suae contra testes sub littera F. contentos factae, prima cum testis videlicet Catharina Hegedüs ob teneritatem aetatis et carentiam usus rationis pro teste acceptari nequiret siquidem fateretur, quod a pretensa incatta esset a spatio septem annorum infestata, et praefata testis nunc esset plenarie 14 annorum subtractis e 14. septem annos, esset eotum duntaxat 8. Annorum ponderet itaque quisquis in plenarium habuisset nec ne usum rationis, extra racione rejicienda veniret. Sensu Titulus 27. Partis 2. operis Decreti Tripartiti. Secundus testis nihil fatetur ad presens pretensum institutum. Tertius, quartus, quintus, sextus aeque nihil fatentur non cutis enim nullae essent affectiones. Sextus vero testis audita refert, quare seponi debet ob simplicem auditum virtute tituli 2. Partis 2. Tripartiti. Pro secundo filiae suae Catharine Hegedüs pro amore ductus in potiori paragrapho suae fasssionis fatetur, non ex detestatione criminis, et inclinatione justiciae fassio enim in causa criminali debebit esse aperte clara, ita ut contra se omnem objectam exceptionem. Septimus testis quamvis fatentur quidnam, nihilominus tamen ejusdem fassiones subsistere nequirent, qua nihil ponderis habentes, et non de presenti pretenso instituto loquentes, aliam materiam in se involventes. Octavus autem testis siquidem occasione authenticationis in fassione sua vacillaret, idcirco fides fassioni eiusdem adhiberi nequiret tenore Quaestionis 12. capituli 7. Praetensa vero tortura ibi locum deberet habere, ubi incattus multis indiciis oneratur ac pene iam pro convicto haberetur ex praecedentibus suspitionibus et praesumptionibus juxta Quaestionem 8. capituli 6. Kithonichiani. Itaque domino fiscali nihil probante praetensae incattae sensu articuli 27. 1729. adurgeret simplicem absolutionem, in reliquo reservat. Praefatus fiscalis ad premissa reponeret, pateret ex testis primae utpote Catharinae Hegedüs fassione, Francisci Bötykös consortem, Elizabetham Darvas inter reliquas sagas officio vexilliferi functam fuisse, quorsum concurrerent. Reliquorum etiam testium fassiones, pluralitatem sagarum in possessione Demecser, reperibilium exhibentes, non itaque tempus ulterius protrahendum, sed sententia respectu huius quoque Elizabethae Darvas pronuncianda veniet.

Pro incattis reponeret prima testis Catharina Hegedüs etiamsi fatentur contra Elizabetham Darvas hoc nihil obest, quia in tenera aetate existens et immaturam usum rationis habens, eidem optime non constitit, quid in re sit saga, cum altioris et perspicacissimi ingenii, atque longae experientiae viri penetrare nequirent, quid in re sit saga, et quae ejus identitas ex eo sensu tituli 27. partis 2. Tripartiti fassio ejusdem seponi meretur. Sextus autem testis audita refert, simplici autem auditui in judicio ex prescripto precitatae legis

locus dari non assoleret ex praeviis rationibus itaque adurgeret partium incattarum simplicem absolutionem.

Praefatus fiscalis reponeret aetas testis primae, eandem inferenda fassione inhabilem non efficit, quia eadem 15 aut etiam ultra annos ageret, et sic maturi judicii existens fassionem ferre valet, tanto a fortiori, quod jam contra aliam sagam per incattam judicium pro habili teste agnita fuerit, quare ut supra.

Pto incattis vel maxime pro inhabili inferenda fassione agnosci meretur siquidem adhuc annum dumtaxat 7 agens pretensive a sagis raptaretur, jam sanae racioni est non proinde constat, an 7. annum agens inter bonum et malum probe sciret distinctionem facere, haec enim constarent ex ipsiusmet fassione, quod eorum 7 annum ageret, dum pretensive a sagis captaretur, in specie ex puncto primo in verbis. Valya ezen tanú hogy 7 esztendöknek etc. quod autem visa sit, in numero sagarum praetensa Elisabetham Darvas hoc non inducit, argumentum probae ad consolidationem pretensae actionis fiscalis ratio, quia una mulier saepissime, alterius mulieris, secundum omnem qualitatem speciem representat, secundo nec hoc probat dominus fiscalis, quod praetensa incatta fuerit, in numero sagarum secundum identitatem corporalem, et animalem, ex qua ipsa constaret secundum esse. Tertio, unus testis induceret ex argumento Quaestionis 8. Capituli 6. Kitonicsianae absque aliis indiciis, coeterum efflagitaret ut supra, partium incattarum simplicem absolutionem.

Deliberatum est.

Ex quo contra Elizabetham Darvas nullae aggravantes circumstatiae, praeter unius testis utpote Catharinae Hegedűs fassionem concurrerent, sine quibus ex fassione unius testis proba magistratualis, non ut ad inferendam actionalem penam, sed neque ad subeundam torturam sufficiens esse censetur, hinc eandem Elisabetham Darvas post diuturnos carcerum squallores simpliciter dimittendam decerni.

174.

1735. június 14., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KARDOS ISTVÁN FELESÉGE SZARKA ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 36. N. 280.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 318. 345–350. p. [Részleges közlés]

Mi alább megírt tekintetes nemes Szabolcs vármegyeszék subtitutus szolga bírája és adjungált ordinárius juratus assessora recognoscáljuk praesentibus, hogy tekintetes nemes vármegyeszék instantiájából loco die et anno infranotatis ez alább megírt és subinserált deutriale punctumoknak tenorához képpest, peragáltuk ez következendő collateralis inquisitiot.

De eo utrum.

Primo. Tugya e az tanú Tisza Ladányon nemes Szabolcs vármegyében lakó Kardos Istvánnénak Szarka Erzsébeth nyilván való boszorkányságát úgy paraznaságát és,

Secundo. Ha tudgya azt is vallya meg circumstantialiter miként és micsoda jelekből tudgya említett Szarka Erzsébethnek mind boszorkányságát mind paráznaságát kit vesztett meg mikor és micsoda időben vagy egyéb boszorkány vagy ördögi varáslásokat miket cselekedett és kivel paráználkodott hol és hányszor?

Tercio. Kit tud ellene jó tanunak lenni?

1. testis Michael Hegedűs incola possesionis Ladány annorum circiter 42 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

2. testis Andreas Acs incola Ladány annorum circiter 39 juratus examinatus. Ad primum, ad secundum et reliqua nihil.

3. testis Stephanus Szabo incola Ladány annorum circiter 56 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil aliud, hanem Szarka Erzsébethnek az urától Kardos Istvántul halotta, hogy azt mondotta felőle: – meg nem verhetem ha valamit nem tudna mint az előtt, most is megverhetném.

4. testis Stephanus Solymos incola Ladany annorum circiter 35 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

5. testis Petrus Kovács aeque incola Ladany annorum circiter 44 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil, hanem halotta, hogy őrjült és egyszer kiment az falubul ez Szarka Erzsébeth, s oda hált egy éjszaka az erdőn, az falu ment ki keresni, hogy elszaladott, úgy találták meg az erdőn.

6. testis Michael Szabó aeque incola Ladany annorum 70 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

7. testis Andreas Varga incola Ladany annorum circiter 38 juribus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

8. testis Georgius Katona incola Ladany annorum 37 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

9. testis Samuel Kulcsár incola Ladany annorum 38 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

10. testis Stephanus Bényei incola Ladany annorum circiter 50 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

11. testis Johannes Fasi incola Ladany annorum circiter 36 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

12. testis Stephanus Tomáj incola Ladany annorum circiter 50 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

13. testis Saar[a] Meden consors Georgii Katona Ladany annorum circiter 30 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil, hanem Katai Mihálytul halotta, hogy mondotta Szarka Erzsébethnek gyanakszik, hogy ő vesztette meg az Kataj felesége lábát.

14. testis Catharina Szabo consors Michaelis Hegedűs Ladany annorum circiter 36 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil.

15. testis Susanna Szabó consors Andreae Varga Ladany annorum circiter 30 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil, egy házban is lakot pedig ezen tanuval fél esztendeig de semmit iránta észben nem vett jónál egyébnél, sőt egy alkalomatossággal mondgya ezen tanú Szarka Erzsébetnek: – soha sem fekszel te le imádság nélkül. Arra azt felelte Szarka Erzsébet: – nem fekhetem, mert ha nem imádkozom mindgyárt az szívem fáj.

16. testis Elisabetha Nemes consors Andreae Kiss Ladany annorum circiter 34 jurata examinata. Nihil.

17. testis Saara Szováthi consors Johannis Fasi annorum circiter 30 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil, jónal egyebet nem tud hozzá, régtül fogva esmeri sőt mikor ez tanuhoz járult Szarka Erzsébet úgy kérte őket, tanítsa olvasni abécét is vett magának először, azután soltároskönyvet, és hogy ezen asszony tanítgatta.

18. Elisabetha Demjen consors Samuelis Kulcsár annorum circiter 30 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil.

19. testis Johannes Macsi incola Ladanyensis annorum circiter 36 juratus examinatus. Ad primum et reliqua nihil.

20. testis Maria Kerülő consors Johannis Illyes annorum circiter 40 jurata examinata. Ad primum et reliqua nihil, hanem azt tudgya, hogy megbódult volt elméjében.

Anno Domini 1735. die 14. mensis Junii sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Szabolcs in oppido Kis Varda celebrata. Levata causa egregii Andreae Csoma veluti presciti inclyti comitatus ordinarius fiscalis et actoris contra et adversus Elizabetham Szarka providi Stephani Kardos incolae Tisza Ladanyiensis consortem, tamquam strigam ex eoque invinculatam. Qui quidem fiscalis personaliter comparendo actionem criminalem proponeret, qualiter nimirum prescita striga postpositis divinarum humanarumque legum severissimis poenis semet a Deo creatore in aeternam animae suae perniciem avelendo, cum daemonibus mortuum fovendo consortium artibus daemonicis semet addicere, Christi quoque fidelibus maleficiis daemonicis inter reliquos Catharinae Szabo nocere, filium vero Stephani Cseres morte afficere, ac alia nocumenta animalibus quoque infere, a longo iam temporis tractu neutiquam exhorruisset, prout haec omnia ipsamet striga coram testibus sub litera C. compraehensis mox autenticandis pro prioris ministerio ita et plurima nefarii sui sceleris acta, facta ex producta inquisitione uberius apparitura confessa extitisset ob praedeclaratam itaque enorme crimen cuperet eandem strigam sensu articuli 60. Praxis Criminalis ita et de consuetudine huiusce inclyti regni et a seculorum tractu usu roborata (praevia quod revelandos suos complices torturae eiusdem subjectione) rogo adjudicari.

Pro pretensa Elisabetha Szarka velut soleniter protestante et incatta egregius Paulus Záthureczky cum nostris adeoque sufficientibus juris requisitis instructus procurator premissis praemittendis, reservatisque, quibusvis reservari solitis juris cautelis et protestationibus de non consentiendo in omnia non consentienda praevia protestatione comparet et interponeret sequentia. Quamvis in inquisitione sub litera M. testes contenti quidpiam fateantur, nihilominus tamen suae fassionis seriem ex auditu pretensae incattae traherent, quod non inducit probam, sed dumtaxat nudam suspitionem dictante Quaestionis 8. Capituli 6. Kithonichianae suspitionibus autem nulla fides datur in jure fine condemnationis reum juxta capituli 6. et 7. Kithonichianae, quia judex ex suspitionibus etiam si vehementissimis in causa criminali ad sententiam definitivam devenire non potest absque aliis luce meridina clarioribus probationibus, et crimina non suspicanda sed probanda veniunt.

Tertius et quartus testes non ex detestatione criminis sed ex rancore et nocendi studio fatentur. Quae consequentia ex fassione tertii testis in specie ex terminis az tanu feleségét etc. pro secundo audita refert. Tertii vero testis rancor et nocendi studium apparet ex fassione occasione authenticationis in margine exposita. Pro ut quartus ita etiam tertius testis

clausis foribus baculis vastarunt pretensam incattam fine extorquendi fassionem, quae fassiones per fortia extortae, vi articuli 53. 1715 clarectiam invalidari ex ratione vero rancoris sensu Quaestionis 7. Capituli 6. Kithonichianae, quod vero auditum fateantur ad tenorem tituli 27. Partis 2. Annullari merentur. Cum vero nulla notorietatem facti praeallegati testis contra pretensam incattam fateantur et nulla constaret pretensae incattae personae transfiguratio, in aliud genus genericum vel specificum, id circo ex premissis rationibus et tenorem preallegatarum legum pretensam incattam cuperet sensu articuli 27. 1729. absolvi. Tandem in fulcimentum indemnitatis pretensae incattae cuperet Georgium Csatary et Szilagyium in vinculis existentes, abante vero pretensae incattae in una domo cohabitantes juxta sequentia de eo nostri puncta examinari.

Primo. Tudgya é, látta é avagy halotta é a tanu hogy Szarka Ersók gyermeksígitül fogva becsületesen viselte magát, se kurvaságba se boszorkányságba soha nem foglalatoskodot, és semmi gonosság felőle nem hallatott. Coeterum reservat.

Prefatus fiscalis testium secundi et tertii ita et aliorum fassiones pro simplici auditu summi non posse diceret, nam auditus simplex a tertio acceptus esse consideratur ex ore autem maleficium patrantis auditus realem probam importaret, cum naturali etiam racioni, quilibet sui nec ipsius in conservationem, non vero destructionem intendere supponeretur, adeoque auditus ex ore prescitae malifactoris acceptus, sensu tituli 27. Partis 2. in paragrapho sic sonante, nisi ex ore patrantis audiverit, simplicem auditum non redoleret. Quod vero verberibus extorta fuisset fassio invinculatae non patet ex fassionibus 2. et 3. testium, sed nec id, quod 4. in ordine testis ad verbera erupisset, sed dato non tamen admisso etiam si nonnulli ictus praemissi fuissent, realem fassionem invinculatae non absummerent, siquidem uti tertius testis clare fateretur, medicamenta per invinculatam parata, pedes Catharinae Szabo extra modum intumescentem sanos effecerent consequentia fassione realem effectum obtinens antecedentia quoque roboraret, quorsum concurret etiam fassio testis Stephani Cseres audita ex ore prescitae malefactricis referentis omni exceptioni maioris, quare cuperet, ut supra.

Deliberatum est.

Ex quo testes in possessione Ladany de maleficiis actionatae mulieris frequentiori numero si qui reperirentur quam in producta inquisitione comprehentur, si qui repararentur per processualem judlium egregium Andream Szikszay reiterata examinandi venirent, id circo fundamento tali presentis causae decisionem ad affuturam sedem revisoriam causarum criminalium differri.

Anno 1735. die 16. mensis Augusti sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Szabolcs in oppido Kis Varda celebrata.

Reassumpta causa.

Supra fati fiscalis contra et adversus levatatenus declaratam strigam.

Qui quid fiscalis inhaerendo suis praemissis producerit novam inquisitionem per dominum Andream Szikszay peractam cum etiam inhaerendo cupit iudicium pronunciari.

Deliberatum est. Quandoquidem 1., 2., 3., et 4. in ordine sub littera C. compraehensi testes fassionem invinculatae mulieris verberibus extortam non fuisse, ad iteratas iudiciarias examinationes diutius negassent, tandem vero cons[– –] praecedentibus verberibus subsecutam fassionem revelassent, adeoque fixam credulitatem fassio eorundem non haberet, sed et aliunde fassiones vi extortae in judiciis praesertim criminalibus aggravatorie

censeri nequirent, fassio vero Stephani Cseres velut unius adeoque nullius testis ex ea etiam consideratione, quod [– – –] de quibus fateretur, [– – –] nullam probam [– – –][1]

1 Az irat vége rongált, olvashatatlan.

175.

1737. április 11., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SALLAI KATALIN ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 38. N. 771.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 319. 350–355. p.
[Részleges közlés]

I.

1. Testis addit in authenticatione, hogy a falu előtt törvénykezések volt Sallai Katával, holott az itíltetett, hogy a nyelve vonattassék ki Sallai Katának. De hogy ezt a[!] tanu azt kívánta, hogy csak gyógyítsa meg, ő nem gyönyörködik halálába, amely okon valamelly tyúk tallat adott a fatensnek, hogy kösse be magát véle, aminthogy be is kötötte kétszer. Mikor először bekötötte s kioldásakor a kötésnek semmit a tallába nem találа. Mikor másodszor pedig megnézte a kötést, akkor egy tizennégy pénzes, régi tesin[?] rását lelt a tallába és azt is parancsolta, hogy a határbul kimenjék, semmi baja nem lesz.

[– – –] hanem míg fogva volt Sándor Mihályné, addig nem jártak rajta. De mihelt hazament volt, akkor is mindjárt elvitték az Szent Gellér hegyére és csak olyan keskeny pallókon jártak, mint a fél tenyere. Egyszer ugyancsak elmenvén ezen tanu Kovács Jánoshoz, beszélgeti néki, hogy őrajta a boszorkányok járnak s nyargalódzanak. Kire mondotta Kovács János: – csapd a földhöz a kantárt. Arra azt mondotta Kovács Jánosné: – de azt meg ne próbálja, mert eltördelik a kezét.

6. testis Joannes Polyák incola Bogatiensis annorum circiter 32 juratus examinatus fatetur. Ad 1. Ezen tanu vallja, hogy látta személlye szerént Sándor Mihálynét, harmadmagával, hogy éczaka bémentek ezen tanunak az házába, tilló állak lévén az kezekbe, az ajtón mentek be, holott az ajtó bezárva volt. Ad reliqua nihil. Authenticatus confirmat.[1]

7. testis Joannes Veres degens in Bogat annorum 17 juratus examinatus fatetur. Ad 1. Hallotta ezen tanu az Sándor Mihályné unokájától, Veres Jankótul, hogy azt beszélte, hogy az ő szépannyának olyan szép ződ kocsija van s azon jár éczaka, még egy szép iromba lidérce is vagyon. Azt is hallotta azon gyermektül, hogy mondotta: – lova voltam én szépanyámnak, s úgy nyargalódzott rajtam. Még ezt a vén Erdődinét, aki itt lakik Bogáton, olyan nehezen toszíthatjuk fel az Hegedűs István kutyájára. De ha osztán felkaphat, még hamisabb ő a többinél. Ad reliqua nihil. Authenticatus confirmat.[2]

Quam modalitate tali peractam collateralem inquisitionem futura iurium, cui interest pro cautela extradedimus. In oppido Kis Varda, die 11. Aprilis 1737.

Inclyti comitatus de Szabolcs iudlium Stephanus Ramocsaházy mp. P. H. et adjunctus iurassor Gabriel Ujfalusi mp. P. H.

II.

Anno domini 1737. die 11. mensis Aprilis sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Szabolcs in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa egregii Andreae Csoma, qua praelibati inclyti comitatus de Szabolcs ordinarius fiscalis ut actoris contra et adversus Catharinam Sallay, Michaelis Sándor in possessione Bogat inclyto huicce comitatu adjacente degentis consortem tamquam strigam ex eoque in vinculis constitutam. Quiquid fiscalis in figura praesentis inclyta sedria pro se et per se comparendo actionem criminalem proponeret sequentibus. Qualiter nimirum praescita striga postpositis divinarum humanarumque legum severissimis poenis in aeternam animae suae pernitiem demonicis artibus semet devovendo Christi fidelibus ita et animalibus artibus veneficis nocere, signanter vero aliorum loquelas adimere, alios in corpore corumpere, alios morte aficere, alios in forma equi nocturnis temporibus hinc inde raptere, et quam plurimos alios diabolicos actus ex inquisitionalibus litteris sub A. et sub B., ubi opus foret authenticandis uberius comperiendos in perterite exercere minus abhoruisset, ob hoc praefatus fiscalis cuperet eandem ad sensum articuli 60. Praxis Criminalis praevia quoad revelandos complices torturea subjectione ignis voragine concremandam iudicialiter pronunciari. Pro invinculata praetensa incatta egregius Martinus Béra sufficienti mandatariatu instructus procurator praemissis praemittendis [– – –].

1 Az irat szélén más kéztől
2 Az irat szélén más kéztől

176.

1737. július 17., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT NAGY ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 38. N. 257.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 320. 355–358. p. [Részleges közlés]

Anno 1737. die 17. mensis Julii sub sede revisoria causarum criminalium in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa egregii Andreae Csoma, qua inclytus comitatus de Zabolcs ordinarii fiscalis, uti actoris contra et adversus Annam Nagy tamquam strigam, adeoque incattam et pro antelato fiscali egregio Martinus Béra alias Bérei magistratualiter constitutus procurator praemissis praemittendis reservatisque generaliter reservari solitis cautelis et facultatibus actionem suam criminalem proponeret sequentibus. Qualiter prenominata striga postpositis divinis humanisque legibus, statutis severissimis poenis in aeternam animae suae perniciem daemoniacis artibus semet devovendo variis maleficiorum generibus aliis Christi fidelibus cum vitae etiam interitu nocere prout eo inquisitione sub litera B. clarius pateret, non reformidasset. Ob hoc cuperet eandem incattam sensu articuli 60. Praxis Criminalis praevia jurarum revelandos complices torturae subjectione ignis voragine concremandam judicialiter pronunciari praevia eiusdem incatta in vinculis fienda personali statutione. Reservatis reservandis.

Pro praefata Anna Nagy velut [incatta] soleniter protestante et incatta egregius Paulus Zathureczky cum nostris adeoque sufficientibus juris requisitis instruatus procurator praemissis praemittendis, reservatisque quibusvis reservari solitis juris cautelis et protestationibus, de non consentiendo in omnia non consentienda ab adverso adducenda comparendo cuperet ab adverso praeerectam actionem doceri, in reliquo reservat.

Pro antelato fiscali actio ex testium 1., 2., 3., 4. et subsequentium ad 2., 4. deutri puncta probata sufficienter haberetur ideo inhaeret actioni praeerecto, et cupit, ut ibidem.

Pro incatta esto idem dominus procurator fiscalis niteretur actionem suam contra partem actoris criminaliter erectam producto sub litera A. fulcire cum primis ex testium fassionibus 2. et 4. de eo utri punctis, ex quibus minime succesceret pretensi facti notorietas: Quin potius summo levioris suspitionis exinde deducerentur. Suspitionibus vero et presumptionibus nulla fides daretur in jure. Quia judex ex suspitionibus volentis et indiciis esto quantum vehementissimis non potest devenire ad condemnationem seu sententiam definitivam in cursu criminali, ratio premissorum. Qui testes luce meridiana clarioris prae requirantur ita, ut contra se omnem exceptionem interpositam superare queant, crimina vero non praesumenda sed probanda venirent sensu Quaestiones 7. et 8., nec non 24. Capitis 6. Kithonicsianae de communi etiam axiomata juris magis consonum esset legi nocentem absolvere, quam innocentem absolvere. Quod vero secundum et tertium de eo utri puncta adhuc strictius et directius attineret, in quibus procurator fiscalis fundaret actionis suae probam, ut immediate in allegatum haberetur: illa puncta auditu complicterentur

indictam, quam auditum tolleret Titulus 27. Partis 2. Tripartiti. Ex preciis itaque rationibus cuperet pretensam partem incattae simpliciter absolvi. Reservatis reservandis.

Pro fiscali quaestio 7. Capitis 6. Kithonicsianae ex praesumptionibus etiam violentis in casibus criminalibus eundem emanatoriam[?] sententiam ferri posse immaeret[?], tanto magis, quod Michael Medve veneficio partis incattae mortuus, in articulo mortis id firmissime asseruerit, qui ex levi suspicione eotum dixisse non praesumeretur, nisi facti veritas eidem constitisset, ut pote quam[?] animae suae saluti, quam periculo damnationis [– –]bre voluisse supponeretur. Quare testium fassionibus contra eandem incattam inallegatis, et actioni [– – –] inhaerendo petit, ut ibidem.

Pro incatta ex praesumptionibus etiamsi vehementissimis condemnationem, si causa criminali sequi non posse absque aliis probationibus, ut testaretur quaestio 7. capitis 7. connexive cum quaestione 8. eiusdem capitis, ad praesumptiones praerequiritur unus oculatus testis ad inducendam plenam probam. Haec etiam quo ad torturam dicta lento[?] porro operis operati notorie potior semper ratio haberi debet in jure, quam presumptionum sensu quaestionis 14. capitis 9. Kithonicsianae, procurator autem fiscalis nullum notorietatem operis operati probaret. Ergo ex praeviis rationibus non condemnationem, quin potius simplicem absolutionem sequi debere partis incattae, ut supra.

177.

1740. augusztus 3., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KIRÁLY ISTVÁN FELESÉGE PÁZMÁNY ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 41. N. 294.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 322. 362–364. p. [Részleges közlés]

Anno domini 1740. die 3. mensis Augusti sub sede revisoria causarum criminalium inclyti comitatus de Zabolcs in oppido Kis Várda celebrata.

Levata causa egregii Martini Béra qua inclyti comitatus de Zabolcs substituti fiscalis et actoris contra et adversus Annam Pázmány providi Stephani Király conthoralem velut strigam incattam.

Et pro antelato fiscali idem per se et pro se praemissis praemittendis reservatisque generaliter reservari solitis cautelis et facultatibus actionem suam criminalem proponeret sequentibus.

Qualiter eadem incatta per duelli in Deum ausu sepositis gravissimis contra strigas statutis poenis diabolicis se caetibus devovere ac arte magica ab infernalibus spiritibus inbuta non solum hominibus sed etiam pecoribus nocere variaque damna inferre verita non fuisset inquisitione sub numero 1. pro 1. producta id ipsum evincente ob hoc vellet antelatus fiscalis praefatam incattam cum praevia ad eliciendos complices torture subjectione in conformitate articuli 60. Praxis Criminalis poena ignis e medio viventium tollendum decerni cum praevia personali statutione.

Pro personaliter in vinculis adstantis levata tenus apposita Anna Pázmány, uti incatta nobilis Ladislaus Soos legitimus et cum sufficientibus juris requisitis munitus procurator praemissis praemittendis reservatisque artis reservari assolitis juris cautelis et beneficis comparendo praeerectam magistratualem actionem contra se positam simpliciter negaret cuperetque eandem testibus omni exceptione majoribus luceque meridiana clarioribus doceri alias in casu non edoctionis demisse instaret eandem ab actione magistratuali simpliciter absolvi ac ad modernos aestivales laboris dimitti in reliquo reservat generalissimam deffendendi facultatem.

Praefatus fiscalis produceret authenticatas testium 1., 2., 3. item et 4. nec non 11. sub N. 1. contentorum fassiones ex quibus judicium ferre cuperet.

Deliberatum est

Inquisitione sub N. 1. per procuratorem fiscalem producta contentis testium fassionibus ad probandum magiae crimen insufficientibus existentibus eandem incattam pro hic et nunc absolvendam adinveniri.

178.

1742. június 13., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SIPOS JUDIT ÉS LEÁNYA, GYARMATI ISTVÁN FELESÉGE SZOLNOK ILONA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 43. N. 592.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 323. 365–371. p. [Részleges közlés]

Anno 1742. die 13. mensis Junii in oppido Kis Varda occasione sedis revisoriae captivorum levata causa egregii Simonis Niczky de eadem inclyti comitatus de Szabolcs fiscalis, tamquam ut actoris contra et adversus Juditham Sipos et filiam ipsius Stephani Gyarmati consortis Helenam Szolnok, veluti incattas, actio proponitur sequentibus. Qualiter eandem divinarum et humanarum legum prorsus immemor, diversos actus diabolicos exercere, multis personis lethaliter nocere, easdem item preter naturam resanare adeoque cum diabolo pactum habere non formidasset. Cujus de pacto ejusdem, ut eo evidentius constent, producit collateralem sub D. authenticationem. Ne proinde abnegata Christianae fidei magiae crimen impune relinquatur. Cuperet eandem secundum hactenus receptum regni usum, et articuli 60. Praxis Criminalis ad rogum condemnari, et fine elicienda complicientis torturati.

Pro personaliter adstantis Juditha Sipos et filia ejusdem Stephani Gyarmathi consors veluti soleniter protestante et incatta egregius Paulus Záthureczky legitimus ejusdem procurator premissis premittendis reservatisque quibusvis reservari solitis juris cautelis et beneficiis, de non consentiendo in omnia ab adverso ne fors ad ferenda comparet, et cuperet experiri authenticationem, et reservat.

Authenticatis itaque testibus.

Fiscalis inherendo 1., 7., 10. cum additamento in fine requisitionis 11. et 17. testium fassionibus, ex parte jurata fassione evidenter apparet, partem incattae actus praeternaturales diabolica arte instructus exercuisse, morbo correptos post insinuationem eidem factam, subito sanitati restituisse, unde manifeste evinceretur eandem sagam esse, et cum diabolo commercium exercere, ideoque praevia eidem torturae adjudicatione, cupit ad rogum condemnari.

Pro incattis dominus fiscalis incumberet probare, quod actionatae incattae in secundum idem corpus et animam, ut personaliter adstarent in sua persona, sua sponte praetensos actus in inquisitione sub recensitas perpetrassent, et non diabolus, qui mille fraudem artifex in assumptis partium incattis personis, veritati non esset consonum, ut homo fragilitati obnoxius, et servus peccati, posset actus supernaturales exercere, hoc nec lege ac ratione imo nec praxi evinceretur, quod homo posset hoc efficere. Diabolus enim semen technas struit homini, ut ad suas partes et in pa[– –] sui eundem posset protrahere, et in aeternum anime discrimen conjicere et praecipitare, hoc enim n[– –]? praxi docetur ex sacra scriptura diabolum tum assutum esse, et in seductione semper multum laborare, Christum, qui esset Deus et homo multifariis tentationibus in servitutem suam subjugare nitebatur. Subducendo suam majestatem in altum montem Sinai, et constituendo super pinaculum templi, dicens! Ecce! Si adoraberis me, haec omnia tibi dabo, cum tamen nihil habeat et est mendax ab initio, haec omnia verissini applicari possunt ad testis in praecedenti sub D., qui diabolus assumpta forma actionaliter incattis conspicuum se praebuit testibus fascinando oculos eorundem, ut revera arbitrarentur fuisse partes incattarum eo fine, ut false contra easdem partes incattarum juramento exhibito, sibi posset animas eorundem lucrari, hoc acciderit, et illud, quod articuli 28. 1729. arceret testes a testimonio ferendo in causa illa ubi commodum, vel incommodum testis subversaretur, praetensorum autem testium omnium subversatur incommodum, et sic pro minus idoneis testibus tuerentur haberi, secundo, siquidem omnis fassio testium in inquisitione sub G. remonstravit testis incommodum, ex ea ratione testis non ex inclinatione justiciae et detestatione criminis, sed ex cupiditate vindictae faterentur, hinc eosdem Quaestio 7. et 29., capitis 6. Kithonicsianae testificatione rejiceret. Et in super in causa criminali luce meridiana clariores testes prespicerentur ita, ut omnem contra se. Exceptionem directam superent sensu capitis 6. Quaestionis 8. et 24. Kithonicsianae. Quod maxime notandum, singuli testes de diversi actu, et non plures de uno testificarentur, unus enim testis nec semiplenam probam induceret sensu Quaestionis 8. capitis 6. Kithonicsianae. Quibus praemissis in considerationem sumptis dominus fiscalis in proba deficeret, et pars incattae absolutionis privilegio gauderet et reservat.

Deliberatum est.

Fine uberioris investigationis ad affuturam sedriam captivorum differi.

Anno Domini 1742. die 26. mensis Novembris in revisione causarum criminalium in oppido Kis Varda celebrata.

Idem fiscalis reassumit causam praesentem, et cupit, ut supra. Pro incattis idem procurator, qui in accessu, et cum iisdem facultatibus diceret, quamvis dominus procurator fiscalis provocaret semet ad 1., 7., 10., 11. et 12. testes, quorum fassiones nihil ponderis in applicatione ad presentem actionem haberent, ex ea ratione, quod omnes diversum atque adversum actum faterentur et non omnes unum, quo in passu provocat semet ad superiora

sua allegata, quae hic loci pro recapitulatis haberet. Primae vero testis fassiones elidi possent per fassionem Thomae condam Kanthor relictae viduae in Szöge habitantis et inclytus comitatus ipsam dignaretur curare gratiose examinari. Quod attinet torturam eam hic non habere locum, quia non habet dominus procurator fiscalis luce meridiana clariores testes ad exigentiam Quaestionis 8. Capitis 6. Kithonicsianae, nam ubi tortura locum sortitur, ibi debent praecedere validae probae ex idoneorum testium fassionibus vel aliis documentis dictante titulo 16. prologi juris Tripartiti in paragrapho; igitur aliunde etc. Sed ex reproducta inquisitione sub B. tantum nudae suspitiones prodirent, ex quibus judex nec ad torturam, nec ad capitalem poenam reum condemnare potest sensu praecitatae Quaestionis Kithonicsianae luculenter, potest suspitio ex testium fassionibus ex verbis Szolnok úrra gyanakszom, Gyarmathy Istóknéra gyanakszom. Ex quibus ergo formaliter sequitur dominum procuratorem fiscalem nec semiplenam probam habere, ut partis incattae similiter absolvi debere.

Deliberatum est.

Fisco magistratuali, adversus secundi ordinis incatta pretensum crimen veneficii neutiquam probare queunte, nec praesumptionem quampiam inducere valente eandem simpliciter absolvi. Partem vero primi ordinis incattae certas ob causas usque ad affuturam sedriam detineri.

Deliberatum est.

Combinalis tam partium allegatis, quam racionibus ab utrinque allatis eveniret fiscaliter objectum crimen minus edoctum haberi, ideo habita diuturna carceris squallorum perpessionis racione partem quoque secundi ordinis incatta simpliciter absolvi.

179.

1742. november 26., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SÁNDOR MIHÁLY FELESÉGE SINKA BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 43. N. 601.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 324. 371–378. p. [Részleges közlés]

Anno 1742. die 26. Novembris in oppido Kis Varda. Levata causa egregii Simonis Niczky de eadem inclyti comitatus de Zabolcs fiscalis, ut actoris contra et adversus Barbaram Sinka providi Michaelis Sandor consortem sagam velut incattam proponitur sequentibus. Qualiter eandem divinarum et humanarum legum immemor, diversos actus diabolicos exercere, diversis personis nocere, adeoque cum diabolo pactum habere non resebatur[?], uti hoc omni ex producto sub E. authenticando videre esset. Cuperet itaque eandem secundum [– –]tum praxim et articulo 60. Praxis Criminalis ad rogum condemnari, et sine elicienda complicitatis torturari.

Nomine et in persona in vinculis a diuturno tempore existentis adeoque personaliter stantis Barbarae Sinka levatatenus uberius specificatae veluti pretensae incattae nobilis

Ladislaus Soos, legitimus et consufficientibus juris requisitis munitus procurator praemissis, praemittendis reservatisque vestris reservari assolitis juris cautelis, et beneficiis cum submissis ne comparendo, actionem magistratualem simpliciter negat, et quamvis dominus magistratualis fiscalis producto litera E. notato praeerectam magistratualem actionem docere niteretur, nihilominus tamen testes in ordine primus praeter simplicem auditum a defuncto quondam Michaile Kovacs perceptum aliud nihil fateretur, qui simplex auditus juxta titulum 22. partis 2. operis decreti Tripartiti in jure nihil ponderaret, secundus pro testis aeque ad testificandum in causa sanguinis, inhabilis esset, ex eo quod qualitatibus in testibus require solitis in praetitulato titulo rescriptis praeditus minus esset. Sed dato non tamen admisso, et si casu quo ad testificandum adhiberetur, tamen praeter nudam simplicem imaginativam praesumptionem ejusdem fassio, in se aliud nihil complecteretur, quia in primo paragrapho suae fassionis fateretur, quod occasione quodam cum Michaelis Biro, Stephano Szabo et Johanne Erdellyi, apud invinculatam unam justam vini ebibissent, quos ejus ebibionem postquam Tibiscum transiviset immediate blasfomare incepisset, et quod maligni spiritus eidem semet affociassent, ac inde redux vestimenta sua dilacerasset, nudosque nisi colegatus fuisset, aufugere voluisse, quem casum imaginative eidem ebibitioni vini consequenter invinculatae suspiciose et praesumptiose a pingere velet, quod imaginativa praesumptio, in causa sanguinis ad probam actionalem trahi minime valeret, pro 1. pro 2. ex eo contra invinculatam ad testificandum adhiberi nequiret, quod invinculatae maritus Michael Sandor una cum reliquis incolis Esseniensibus ejusdem testis uxorem propter commissum mentionatum incaptivassent, ne ideo odio et indignatione tam erga invinculatam quam etiam invinculate maritum feretur, quae ex odio indignatione, rancore atque ira concepta fassio in causa sanguinis acceptari minime valeret, in 2. autem fassionis suae membro aliud nihil fatetur, praeter quam simplicem auditum a Michaeli quondam Kovacs perceptum, qui aeque imaginative bibitioni cujusdam cremati per invinculatam dati interventam suam infirmitatem interpraetatos fuisset, quae praesumptuosa imaginatio vel ex eo etiam eveniret, quod bibitio cremari per invinculatam Michaeli Kovacs porrecti, ante septem circiter annos accidisset, infirmitas autem Michaelis Kovacs post bibicionem ejusdem cremari circiter quinque vel sex annis intercessisset, sub excursu autem tot annos a bibitioni cremati ad suam infirmitatem computandos semper sanus incolumisque extitisset ergo vane, praesumptuose suam infirmitatem ejusdem cramati bibitioni interpraetaretur, quare cupit eandem fassionem tanquam nude praesumptuosam simpliciter seponi. Tertia porro testis Anna Ronto aeque ad testificandum in praesenti materia in habilis ex eo esset, quod primo relata dumtaxat Kovacs Mihallyiana referret, qui Michael Kovacs, unacum fatente, semper inter rixas et contentiones cum Michaele Sándor ejusdemque invinculata conthorale constituti essent, docente id ipsum testibus 3., 11., et 13. in producto nostro primo contentis coram iure authenticandis, qui lucide faterentur eandem testem Annam Ronto, egregii Francisci Egri conthoralem cum invinculata inter iram et discordiam constitutam esse, quae fassio lucide colligitur ex ira promanari, ideoque ex praemissis rationibus sane quoque fassionem 3. testium hacce causa sanguinis cupit simplicer reici. 4. testis Elisabetha Toth consors Stephani Vincze filia vera praecedentis 3. testis Annae Ronto pariter in testem non potest assumi, in hacce sanguinis causa, contra invinculatam, ratione ex ea, quod illa aeque prouti ejusdem mater, in ira et indignatione cum invinculata constituta haberetur, docente id ipsum

incolis integrae possessionis Eszeny, si juri ita visum fuerit in hocce puncto authentico examinandis, quam ex ratione indignationis similiter, uti matrem ejusdem a testificatione cuperet removeri. 5. testis quamvis de praetenso crimine veneficii nullam realitatum fateretur, nihilominus tamen, etiam si in aliquam considerationem subsummeretur, aliud nihil in se complecteretur, praeterquam nudam quaedam simplicem suspicionem, quae in causa sanguinis nihil ponderaret, sed ex eo etiam in testem assummi nequiret, quod pariter uti praecedentes cum invinculata et ejusdem marito inter iram et discordias constitutus esset, provocando semet ad incolas possessionis Eszeny, in hoc puncto examinandos, quem ex ratione iracundiae inter invinculatam et eundem testem habitae cuperet a testificatione removeri. 6. tandem testis Martinus Kovacs, ipsemet fateretur, quod cum invinculata uxor ejusdem testis constituti essent, ex qua ira etiam praesummeretur idem testis minus benefavens esset invinculatae, ex amore erga conthoralem suam habito, qui ad testificandum in hacce causa sanguinis minus idoneus esset, sed dato non tamen admisso, etiam si in testem assummeretur, tamen praeter nudam suspicionem nihil in se complecteretur, cum nihil aliud fateretur, quam filioli sui accidentaliter interventam pedis infirmitatem, sed unde accedit, num ab invinculata vel casualiter, qualitercunque id non constaret, adeoque nullam realitatem recenseret, sed etiam Georgii Nagy relatio unde praesumptuosa esset, qua idem etiam dumtaxat praesumptuose et colimative juxta suam simplicem imaginationem eundem morbum pedis preattacti filioli, ab invinculata accidisse praesubponeret, quae praesumptio in causa sanguinis ad realem probam nihil ponderaret. Quam simplicem suspicionem cuperet reici. Ultimus testis Andreas Kertesz, prae subponitur aeque et iracundia fateri, quia uxor ejusdem testis cum invinculata et ejusdem marito semper inter rixas, odia et dissensiones constituti fuissent, docente id ipsum teste 9. et 13. in documento nostro primo natato causantis ex quorum testium fassionibus lucide apparet ejusdem testis uxorem cum invinculata inter odium et discordias positas esse, qui ex amore conjugari erga uxorem suam habito ex persuasione uxori suae facillime ad aliquod fatendum induci potuit, quem uti et reliquos a testificatione in causa sanguinis removeri cuperet, quibus ita refutatis cuperet idem productum litera E. notatum, tanquam ad probam actionalem insufficiens cum honore seponi. Et quamvis haec sufficienter declarata essent, nihilominus pro majori indemnitatis invinculatae remonstratione sequentia athuc declararet, quod totum quantum negotium actionale contraret ex delatione Gabrielis Sos contoralis Juliannae Cassai et Andreas Kertesz contoralis ac Annae Ronto egregii Francisci Egri contoralis, nec non Michaelis Kovacs, qui omnes, quod minus benefaventes essent invinculatae, et ejusdem mariti constaret ex producto numero 1., sed potissimum ex praesumtione Juliannae Cassai egregii Gabrielis Sos contoralis, quae suum morbum imaginative atque praesumtuose inputaret invinculatae, sed in suo supposito sumopere erraret, nam ejusdem morbus non esset talis, uti illa imaginativae suppenere, quasi vera ex beneficio per invinculatam adhibito accidisset, verum ex naturali morbo intervenit, quod id ipsum constaret ex producto numero 2. notato, nam eadem Julianna Cassai investigata esset in inclyto comitatu Ungvariensi in praesentia domini ordinarii judlium et juri assessoris per expertos hirurgos, qui investigando ejusdem morbum fide mediante fassi sunt eundem morbum esse naturalem vulgo Vak Tályog nuncupatum, qui pridem fuisset remedibilis si curam remedii per medicos adhibuisset, ad id aptos, sed quod illa abhoret adhibere medicinam et imaginatur sibi veneficio corruptam esse morbum suum suae imaginationi

et negligentiae non autem invinculatae crimini imputare debet, quod autem idem morbus ita deductis indemitate invinculatae ac oculum remonstrata existente humilime instaret a praesupposito crimine simplicem sui apsolutionem[!] ex vinculisque dimissionem.

Anno 1744. die 4. Februarii reassumpta.

Fiscalis inhaeret testium fassionibus sub E. deductis, ex quibus tanta praesumptio evidenter appareret, quod ante absolutionem etiamsi illam mereretur torturam subire ex quaestione 8. capituli 7. Kithonicsiani deberet, quam etiam eidem adjudicari cuperet. Productum vero 1., 2. signatum secus, authenticam non infert, nisi illud juramento solidatur, simplicem scartetam redolens.

Pro personaliter adstante praemissa pro tota tortura adjudicari nequit ante coniectivam sententiam, quia ab ea ita abstinendum est, tanquam ab igne, et alias etiam tortura post conjectivam sententia dumtaxat pro eliciendis complicibus solet adhiberi rei presente [– – –] nulla conjectiva sententia [– – –], quia in causa sanguinis luce meridiana clariores testes omni exceptione majores prae requirantur, et crimina non presumenda, sed probanda venirent, satiusque esset nocentem in casu dubio absolvere, quam innocentem convincere, ac ideo humillime instat petitam torturam a se [– – –], ac tolli. Sequi gratiose sumpliciter absolvi, cordi sumpta etiam ejusdem longeva sua captivitate, et a diuturno tempore gravi infirmitate recommendando incatta universitatis paternae gratia suam innocentiam, et reservat.

Fiscalis reponit, quibus ex motivis et vehementissibus presumptionibus tortura adjudicari soleat, citata quaestio Kithonichianae directionem praescriberet.

Deliberatum est.

Fiscali contra invinculatam incattam erecta actione, non nisi in meris suspitionibus fundata existente eandem simpliciter absolvi.

Pro absoluta lata iudiciaria deliberatione qua juri, et aequitate consona pro eadem humillima demississimasque reponit gratiarum actiones, et siquidem eadem absoluta haberet proles inter reliquas etiam nubilem ob quod enorme scomma fortuna ejusdem esset praepedita, hinc ut eadem fortuna predictae personae assudari possit notaque sic omnibus ejusdem absolutio petit sibi literas absolutionales sub authentica gratiose elargiri.

Deliberatum est.

Sententia absolutoria sub extradato notariali extradari.

180.

1746. május 16., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT BUNDA BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 47. N. 379.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 326. 381–382. p. [Részleges közlés]

Anno 1746. die 16. mensis Maii sub sede revisoria captivorum in oppido Kis Várda celebrata. Levata est causa egregii Gabrielis Budahazy de Veskocz, qua inclytus comitatus de Szabolcs surrogati fiscalis adeoque actoris contra et adversus personaliter adstan-

tem Barbaram Bunda criminaliter accusatam incattam super eo suscitata. Quomodo eadem, extra quadam occasione propter eidem intentatum furti crimen ad carceres magistratuales deducta extitisset ac re uberius notificata existente per sententiam comitatus eadem baculis pulsanda determinabatur, quos baculorum ictus dum medio Stephani Czinke infligi advertisset eotunc minas, contra eundem, intendere ansa fuerat quos indubie executioni mancipasse facili conjectura adverti potest, dum filius Stephani Czinke in pedibus suis naturali medicina insanabiles rumores brevi post intensas minas persensisset quo facto predicta Barbara Bunda se pristinae integritati pedes tumefactos, filii Stephani Czinke restitui velle, declarasset ac in domo ejusdem pedes obtegendo ingenti quodam gemitu in abruptam cuiusdam urceoli testam excrementum salva venia deposuisset, ubi vero impatibilis foetor domum obsedisset conthoralis Stephani Czinke, testum excrementi partis incattae repletam e circulo stolae exemisset ac procul projecisset, dum adstans incatta post statum examinem rediisset et sibi presens fuisset sollicitari semet in perquirendo excremento reddidit imo ejectionem condolenter tulit declarando se eadem foetida spurcicie voluisse medelam, adferre tumore pedis filii Czinke.

Cum autem propter naturali et superstitiosa medicina, uti esset species magiae sed minas quas effectus sequitur intendere veneficii speciem redoleret qualem medicinae artem Barbaram Bunda exercere voluisse inquisitio sub litera B. manifestaret.

Pro eo cuperet eandem primum et ante omnia

Torturae subjici tantum ob illicitam artem et crimen veneficii sensu articuli 60. partis 2. Praxis Criminalis, concremari.

Deliberatum est.

Partem incattae de crimine magie accusatam, solidis tamen documentis et ad praescriptam legis plenis vel pro sufficientibus probis minime gravatam absolvi, reversales tamen, de futura, non scandalosa omnemque veneficii maculam excludente vita ab eadem exigi.

181.

1751. október 27., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT VIDA ISTVÁN FELESÉGE SZABÓ BORBÁLA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 52. N. 439.

Anno 1751. die vero 27. mensis Octobris sub sede revisoria captivorum magistratualium in oppido kis Várda celebrata.

Levata est causa egregii Gabrielis Budaházy, qua comitatus fiscalis adeoque actoris contra et adversus personaliter adstantem Barbaram Szabó providi Stephani Vida in possessione Eszlar degentis conthoralem proponitur sequentibus, qualiter eadem nescitur quo maligno spiritu incensa semet in horrendum ac omnibus Christiana vitae hominibus tremendum ac formidabilem daemonium consortium aglutinare, ac per hoc Christianitatem abjuvare se et animam suam infernaliter spiritibus committere, legibus Deo et hominibus

perhibitis magicis artibus et veneficiis, uti intempestive nocte cum tremore multorum apparere saluti Christianorum per veneficium talem struere, ac per poenam legum regni et divinae in se provocare non reformidasset, fiscalis actus quidem magicos et veneficos sequentibus deduceret.

1. Testis in inquisitione sub N. 2. producta in ordine 7. Catharina Kun fateretur se quadam occasione quasi infirmitate colluctatam fuisse adstans incatta rationem aegritudinis eam assignasse, quod morbo Gallico laboraret offerendo semet, ad medicinas substitutionem ea lege et conditione, quod ad collectionem herbarum medicinalium se nolli alterum nisi mariti testis subsidio, uti si etenim alterum quempiam ad onerandum colligendarum medicinalium herbarum accomodaret, herbas minus facit onerandi, ne quidem 10 equos viribus pares esse, evenit autem, quod dominus adstans incatta ad apicem monti Tokaiensis fine colligendarum herbarum procurisset, ubi reducem fenice praestitisset, ac navem conscendisset, tantus turbo eandem circumcinxit, parium intererat, quin adstans incatta cum remige in discrimen vita inciderit.

2. Testium ordine 14. Ioannes Tóth fateretur adstantem incattam ab eodem exiguum fatum petiisset, cujus petito minus applacidato existente evenit immediate subsecuta nocte vitulum testis erepuisse, non secus in pollice testis anno recenti apostema, quoddam pululando astans incatta, nisi per se per alium nullum sanabile esse professa est.

3. 25. testis Johannes Keki incola Eszlariensis conthoralem suam sera nocte semet ad quietem disponentem gemitibus cum tr[– –]ion conquerentem ultro examinando intellexisset, quod Michaelis Horváth conthoralis Elizabetha Orbán apertis fenestram occludentibus repagulis repetitis verbis uxorem testis proclamaret interjecto demum tempore, adstans incatta incedi in testem a quo conthoralis suae statum an convalesceret solicite perquirendo dixisse fertur, quod per nocturnam visum tantos dolores et cruciatus perpessa fuerit, ex quibus spem convalescendi super esse nullam affirmasset veluti relatis antelatis et praecinctoriis horrenda in femore ejusdem apparuere vulnera, qua actus daemonum fuisse manifestus esset sequalis impactus enim daemoniacos ac colluctationes nocturnas ludicrasque lemurum societates a Christianis alienis esse omnibus gratia Dei munitis Christianis constat.

4. Testis 28. Anna Csóka ad calcem fassionis suae aperte fateretur semet ab adstante Barbara Szabó audivisse, quod eadem nulli alteri nocuisset veneficio solum conthorali Joannis Kéky, cujus testis fassionem solidat fassio testis Catharinae Kun in ordine 7. in verbis: Vida Istvánné minden bátorsággal maga ellen mondotta: – bizony Isten, én ettem meg a Szabó Istvánné leányát.

5. 41. testis Sara Szűcs fatetur, dum conthoralis Andreae Eperjesi dolore puerperii conquassata ingemuisset, adstans incatta pro certis rapis seu rasanis ad hospitem ejusdem recurrendo eo, quod vacua rediisset filiolam testis fornaci alligam, eadem nocte experiri licuit.

6. Testis 45. Stephanus Szél contranter fateretur semet ex ore adstantis incattae audivisse haec verba: – Kéky Jánosnén kívül senkit meg nem rontottam, quo concurreret fassio testis 15. Elizabethae Batori et 28. testis.

Propriam oris fassionem vim plenae probationis obire nullus ambigeret per illam enim confessionem res evadit evidens, evidentia vero facti uberius rem probationem non requireret. Iuste igitur adstans incatta articulo 60. partis 2. Praxis Criminalis, qua manifesta

artis daemoniaca et veneficii rea Christianis hominibus et pecoribus periculum inferens obnoxia reddi potest voragini igni, consecranda, quod dum peteret fiscalis ad eliciendos complices primum et ante omnia cuperet torturae subjici cum reservatis.

Pro personaliter adstante Barbara Szabó veluti praetensa incatta egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator praemissis praemittendis reservatisque quibus ius reservari solitis juris cautelis et facultatibus comparet et reservat.

Fiscalis procurator adstantem incattam ex praevie deductis rationibus nullis in contrarium elisis cuperet primum torturae subjici, tandem concremari.

Deliberatum est.

Primo actionis membro per authenticationem nonnihil, in fassione testis 7. sub instrumento N. 2. enervato, quod vehemens illa agitatio navienta vehementiori vento fit causata, suspitione non nihi quapiam in eo, quod herbas colligendas, nisi Stephanus Kéky adjumento fuerit, minus saces[?] nec 10 quidem equi pro advehendo pares sunt futuri supermanente, ex propriaque oris fassione, in verbis: – azt bizony Isten, én ettem meg. Juxta testem 15. magicam partis incattae artem. Membrum 2. fassione testis 14., quod petitum inde negatum foenum consequi ab hoc teste nequiverit, vitulus crepuerit, eoque decoriato dorsum vitulis pellis, interiorem exinde detractam pellem ita ermentatum[?] fuisse, ut similis verberato fuerit. Membro 3. nec in considerationem sumpto. Membra 4. et 6., quod videlicet nemini praeter Kékianam nocuerit, et testis 15. expressum propriam extraserialem, quidem sed per testis 15., 28 et 45. comprobatam oris fassionem, dein membra 5., quod ab non de[– –] [– – –]

Petitoriae quaspiam Lapas filium Andreae Eperjessi nocte intempesta fornaci alliserit fiscus magistratualis praefatorum testium sub N. 2. contentorum fassionibus doceret, quibus in murum[?] combinatis consideratisque ad singula, tentatur actionis membra singulis fassionibus plenam minus adinveniri, semiplena tamen proba clare eveniente eidem torturata per quatuor primos gradus consideratam adjudicari.

Deliberatum est.

Parte incattae sub tortura subsistente eandem absolvitur.

182.

1751. október 28., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT HORVÁTH MIHÁLY FELESÉGE ORBÁN ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 52. N. 388.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 328. 384–402. p.
[Részleges közlés]

I.

Praeallegatae quaestionis hinc cuperet personaliter adstantem simpliciter absolvi et reservat.

Fiscalis dicit esto propae magistratualis eundem non deficerent, attamen instrumentum pro parte incattae sub N. 30 per procuratorem captivos productum in suum collum converteret testis enim in ordine 3. Joannes Szabó per mortem authenticatus fateretur adstantem incattam eidem in tempestiva nocte apparuisse ac his verbis allocutam fuisse: – bizony elviszlek. Verum haec maligna intentio zelosa oratione testis anteversa extitit, hic concureret testis 5. Michael Bakó inclytae sedriae obvius qui pariter adstantis incattae magicem actum constanter coram faciae sedriae asseveraret. Nec obstat excusatio partis incattae ab eo desumpta, quod in veteri testamento: si ferrum tu per aquam natari potuit. Pars quoque incattae siccis pedibus aquam transire quivit cum illud miraculum ad demonstrationem omnipotentiae divinae inter filios profetae per Eliseum factum est, ut tanto a fortiori fideles Dei spem in Deo ponerent, et ad idolatriam viso hocce miraculo non declinarent, quo in puncto fiscalis hanc paritatem negat propter disparitatem divina enim majestas in hocce regno gratiae per rationes praeter naturalis aut subjecta infamia ut pote strigas miraculum patrare non consuevit. Veluti a Christiana religione alienas fidemque Christianam abjurantes reliquae rationes procuratores captivorum veluti mera entia[!] rationis alto silentio sepulta mancant inherendo fiscalis aductis suis probis et rationibus cuperat partem incattae prius tortura subjici tandem concremari.

Deliberatum est.

Combinatis utriusque partis allegatis et ab utrinque productis juri exhibitis actionis fiscalis membrum primum testimonio testis 26. ubi actus praeternaturalis ope videlicet daemonis praesertim per evanescentiam praetiosa illius ad manuata frameae. 2. Teste 27. quod aquam supra altitudinem mirus hominis profundam vix eam inferiori extremitate togae pertingente pertransierit. 3. nec in questionem sumpto 4. vero testibus 7. et 25. per fenestram Kekiana iteratis vicibus fassa evocatio huc parum concernente. 5. demum puncta, quod clausis fenestris domum subintrasset, quibusdam nimirum integra, quibusdam vero semiplena proba, per fiscalem instrumento sub N. 2. comprobatis in contrarium autem per procuratorem partis incattae alio sub N. 30. in alleviamen ejus adducto contra

eandem incattam punctum actionis fiscalis. Primum testis ibidem 5. membrum vero ejusdem actionis quintum testis 3. pro parte fisci firmiora redierent, inde si quid ad plenitudinem testis memoratae actionis defuisset instrumento pro favore partis incattae juri reproducto redintegrasset potius, quam eandem enodasset, ex eo eandem juxta postulatum fiscale ad exigentiam legis actionalis, previa pro eliciendis complicibus per omnes species considerata capite truncato rogo tradendam decernitur.

II.

Anno 1751. die vero 28. mensis Octobris sub sede revisoria captivorum magistratualium in oppido Kis Várda continuative celebrata.

Levata est causa egregii Gabrielis Budahazy, qua inclyti comitatus de Szabolcs fiscalis adeoque actoris contra et adversus personaliter adstantem Elizabetham Orban providi Michaelis Horváth conthoralem ex possessione Eszlar ad carceres magistratuales ex eo capite deductam incattam, quod eadem crimini magiae implicita esset, cujus veneficos et diabolicos actus fiscalis sequentibus explanaret.

1. Mercenarius Michael Bakó pro nunc incola Eszlariensis ex mandato haeri[!] sui araturae insistendo quadam occasione semet ad quietem disposuit sera nocte a malignis spiritibus extitatus compressis auribus, hinc inde distractus exstiterat, ubi vero attentius rem perpendisset adstantem Elizabetham Orban realiter ibidem praesentem fuisse, ac frameam quandam manibus ejusdem accomodasse, et ne casum publicare iuramento obstrinxisse testis Michael Bako in ordine 26. authentico fateretur.

2. Adstans incatta ob sibi rotas rationes cum genero suo Georgio Bako rixas incitando, ne ab eodem profligaretur fuga sibi, non tantum consuluisse, sed et profundam aquam accedendo pertransisse sicco pede, fatetur testis 27. Catharina Szabó.

3. Stephanus Thoth incola Eszlariensis posteaquam filiolam suam nuptui tradidisset ac pro ratificatione matrimonii sponsus cum sponsa ecclesiam ingressi fuissent, repente pedes sponsa in tantum intumacrunt, ut adgressus promovendos inepti evaserunt. Causam hujus morbi utrum natalis, utrum praeter natalis esset ignorando ad suasiones non nullorum salva venia excrementum morbo detenta sponsa lamino affixum exstiterat, quo facto evenit, ut adstans incatta gravida calceus excremento repletus de loco, quo affixus exstiterat remotus non fuit, inpatientissimo semet gesserit tandem morbo medelam adtulit huc concurit testis 42. et 38.

4. Testis 25. Joannes Kéki, per mortem authenticatus fatetur adstantem incattam sera nocte per fenestram domus uxorem suam iteratis vicibus proclamante, confirmante id teste 1.

5. Testis 24. Barbara Szabó fatetur adstantem incattam suspecta noctis hora clausitum foribus eidem apparuisse, his praemissis appareret partem incattae criminis magiae ream esse, quare fiscalis cuperet eandem ad majorem rei evidentiam eliciendosque complices torturae subjici tandem ad sensum articuli 6. partem 2. praxis criminalis igne concremari.

Pro personaliter adstante Elizabetha Orbán veluti praetensa incatta egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator praemissis praemittendis reservatisque, quibus reservari solitis juris cautelis et facultatibus comparet et dicit ad 1. paragraphum in eodem contenta testis Michael Szabó, qua vacillans hic locum non habet sensu

capitis 7. quaestionis 12., et capitis 6. quaestionis 8. idem Michael Szabó in inquisitione sub N. 30. quam cuperet authenticari, fateretur se ne seria quis eidem dedit gladium ad manus in magistratuali autem directe fecit fassio ejusdem personaliter adstantem quorum illa eidem adstans dedisset gladium et quod et juxta formulam Christianam adjuratus Deum provocando, quod esset impossibile in diabolico contubernio exstentibus in sensu Theologico, sic[?] mentionem facere hinc infertur vacillatio ejusdem Michaelis Orbán et praetensam magiam non esse magiam. Huc concurrerit et illud in alterationem adstantis, quod incola Eszlariensis Stephanus Szűcs huc Kis Várdán abiturientibus testibus minaciter inculcasset, ut firmiter fatentur contra adstantem, et Stephano vidianum secus curabit eosdem compelli ad peragendam ecclesiasticam poenitentiam, itaque in hoc puncto humillime instaret pro adjuratione trium aut quartuor hominum Eszlariensium. Ad 2. membrum actionale dicit non esse argumentum actionatae probae deambulatio in superfiere aquae suis pedibus, quia nemini erat nociva, ferrum super aquam natavit, quod lege naturali fundum aquae occupat teste Sacra Scriptura, de magia autem esset altum silentium. Ad 3. membrum ibidem fatens testis esset interessatus, quia penes filium fatetur adeoque non ex detestatione criminis, sed ex passione et affectuoso arbitrio, quem articulus 26. 1729. comendat minus esse idoneum ad perhibendum veritatis testimonium qua interessatum ex eodem puncto 3. actionali patet, quod idem testis penes filiam laborat. Ad 4. membrum ibidem citatus testis nullam notorietatem actionatae magiae fatetur, quod per fenestram tribus vicibus uxorem ejusdem testis exclamasset personaliter adstans nulla magia exinde sequitur, quare pro nullo debet reputari. 5. autem membrum actionale sub eandem censuram cadit, ut 4. Quare ex his in actione declaratis suspitionibus nec semiplenum probam adducit procurator fiscalis ex eo torturam sequi non posse hic aliis probis idoneis sensu quaestionis 8. capitis 6. Kithonichianae. Et quidem ibi locum habet tortura, ubi de facto rei constat ex testium fassionibus omni exceptione majoribus ex dictamine praeallegatae [– – –]

183.

1751. október 28., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KIRÁLY FERENC FELESÉGE NAGY ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 52. N. 440.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 327. 382–383. p.
[Részleges közlés]

Anno 1751. die 28. Octobris sub sede revisoria captivorum magistratualium oppido Kis Varda continuative celebratam. Levata est causa egregii Gabrielis Budahazy qua inclyti comitatus fiscalis, adeoque actoris contra et adversus personaliter adstantem Elisabetham Nagy Francisci Kiraly conthorialem ex possessione Dada ad carceres magistratuales deductam incattam proponitur sequentibus, qualiter eadem Stephanum condam Pál

in praefata possessione Dada degentem arte magica inescasset, consequenter repentinam personae inescatae mortem procurare non reformidasset, qualis unde malitiosus ejusdem actus ex inquisitione sub litera R. producta pateret sive igitur casus praesens ut homicidium subsummatur sive ut malitiosus actus, in veneficio fundetur causa presens esset criminalis, pro eo cuperet fiscalis adstantem incattam ad sensum tituli 15. partis 1. morti tradi, cum reservatis.

Pro personaliter adstante Elisabetha Nagy velut pretensa incatta egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator dicit, ad comprobationem pretensae actionis procurator fiscalis nihil aliud trahit, quam propriam oris fassionem adstantis extrajudicialem, quae in jure nihil operatur, quia pro suspitione reputatur ex tenore quaestionis 8. capitis 6. Kithonichianae crimina autem non suspicanda, sed probanda veniunt probis idoneis omni exceptione majoribus, nec eadem extrajudicialis propria oris fassio geminam probam secum trahit, quod propter actionatum essem[?] Stephanus Pal mortuus sit ratio est verba debent deserviri intentioni, et non intentio verbis. Praeterea judex actus externos judicat, itaque procurator fiscalis actis externos doceat oportet. Tandem tertia testis Elisabetha Toth est soror actionali condam Stephani Pal, ut docet fassio ipsius in verbis, ugyan jó öcsém ez a Király Ferenczné etc. bizony haraghattom édes néném asszony etc. quam iam interessata tollit. [– – –] 1726. Ad hoc non est proba actionis deploratio adstantis actionatum Stephanum Pal quod iure tentione[?] causaverit ipsi mortem, sed ex amore, quo erga ipsum ferebatur qua adolescentem, haec erunt perspicuo aperitura ex fassione testis tertia Elisabethae Toth, sed jam ita visum fuerit ipsam adhuc semet authentice examinare. Caeterum reservat.

Deliberatum est.

Producto sub R. ibique contentorum 1. et 2. testium fassionibus propria oris fassio extrajudicialis licet, tott[!] tamen testium fassionibus firmata magica inescatio Stephani Pal tanto firmius prodiret, quod 3. testis ex ore inescati id ipsum sese audivisse fateretur, eademque 1. teste confitente jactantia artificii venefici, quod florem incattis in tantum augere valeat, at ne pro extinguendo quidem in pruritu tactis comedende, hae praeter florem, super maneat, praeterea jure jurando, eorum filia occasione capturae sese nunquam ex carceribus exituram, sed sese ad instutandam asseverasset, cui accederet sub tortura facta, coramque figura juris rati habita magiae convictae Susannae Lombar Georgii Szűcs consortis sub instrumento V. in processu ejus contento facta fassio, ex eo eandem tortura per omnes gradas consideratae subjici.

Deliberatum.

Parte incatta in tortura subsitente eandem simpliciter absolvi.

184.

1751. október 29., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT SZŰCS GYÖRGY FELESÉGE LOMBAR ZSUZSANNA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 52. N. 392.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 329. 403–406. p.
[Részleges közlés]

Anno 1751 die vero 29. Mensis oktobris sub sede revisoria captivorum magistratualium in oppido Kis Várda celebrata. Levata est causa egregii Gabrielis Budaházi qua inclyti comitatus Szabolcs fiscalis adoque actoris contra et adversus personaliter adstantem Susannam Lombar providi Georgii Szűcs conthoralem ex possesione Dada praelibato inclyta comitatu adjacente ad carceres magistratuales deductam incattam veluti criminis magiae ream. Proponitur sequentibus quomodo eadem abjurata fide cristiana indetestandum demonium consortium agglutinasset, veluti ejusdem actus magicus ex duplicis ordinis sub litteris I. et J. productis inquisitionibus authenticatis luci prodirent publicae, quibus fiscalis procurator inherendo cuperet partem incattae in merito quidem rei plenis probis aggravatam fine tamen eliciendorum complicum primum et ante omnia torturae subjici, tandem concremari.

Pro personaliter adstante Susanna Lombar veluti praetensa incatta egregius Paulus Záthureczky captivorum magistratualium procurator dicit ad inquisitionem sub S. ad fassionem primi testis id cum sit interessatus, ut docet fassio ejusdem in verbis, hogy ezen fatensnek unokácskája ezen mostan boszorkánysággal vádoltató Szűcs Györgyné leánykájával bábuztanak etc. ad praescriptum articuli 26. 1729. cuperet rejici. Etiamsi non esset eadem testis interessata attamen in fassione ejusdem calidi panis fractio in duas partes supra caput praeallatae, qua naturalis fractio pro magia accipi non potest, ad secundum membrum fassionis praetensive adstans ad stabulum domini Sigismundi Kövér suas vaccas repulisset, an revera eadem fuerit, in eodem naturali corpore ut est, non docetur potuit, esse diabolos formam ejusdem fringens, et fatentis occulos fascimus, ut eandem ad suas pertrahat partes, qua mille fraudum artifex. Secundus autem testis ad comprobationem actionis nihil facit. In inquisitione autem sub T. testis primus ejusdem esset considerationis ut primis sub S. Tertius etiam testis sub T. sub eandem censuram cadit, ut primus, coeterum reservat.

Fiscalis reponit: Actio fiscalis non tantum pure ex rationibus per procuratorem captivorum assumptis instituta est, verum meritum actionis subsisteret justis.

Primo Maria Nagy, Georgii Acs incolae Tisza Kenéziensis conthoralis, quadam occasione, in statu puerperii constituta, Susannam Lombár vidisse fatetur per fenestram intrasse, testemque graviter objurgasse, cur videlicet eandem in convivium baptismale non acomodasset, quae ubi semet paupertatem suam obvertendo excusasset ollam quamdam non contemnendae magnitudinis, medio Susannae Lombár capiti suae alisam experiri licuit, ex qua offensione notabiles vibices in capite et navi apparuerunt, ac sub spacio decem

septimanarum eadem Maria Nagy furta evasit, non secus adstans incatta certa occasione egregii Sigismundi Kövér illucescente aurora in facie curiae ejusdem vaccas, quas habuerat, inscio et invicto domino mulgere praesumpserit, quo malitioso ejus actu, vaccas praenominati Sigismundi Kövér ab omni fructu privasse fertur. Ubi vero adstans incatta advertisset testem malitiosi sui actus superesse, promissionibus dictam Mariam Nagy, ut false juraret, actumque suam malitiosam pernegaret adegit. Maria vero Nagy conscientiae suae parcere volens, petito minus obtemperaret, venit, quod eadem in scapulis et mamitis ulceribus scatuit, et quam diu medicina per adstantem incattam denominata non fuerit, tamdiu restituta non extiterit, ubi testis 1. fateretur. 2. et 3. testes actionem fiscalem explanaret, quibus praemissis, ad sensum articuli 10. partis 2. Praxis Criminalis cuperet in poena actionali convinci. Reservatis reservandis.

Originem adstantis, quia non proprio ejusdem nutu essent procuratae, sed ex jussu Stephano Kövérianae essent factae, quare petita pena non cadit in collum adstantis, sed poenae obnoxior est eadem Stephanus Kövériana si viveret, juxta illud qui est causa causae, est causa causati, et qui fecit per aliud, perfecisse putatur. Hinc eandem adstantem cuperet absolvi eundem. Fiscalis producit seriem confessionis sub littera V.

Deliberatum est.

Ipsa incatta non modo sub tortura fatente verum sub benigno quoque coram figura judicii puncta actionis fiscalis sub instrumento V. ratificante eandem gladio praevie obtruncandam, dein rogo subjiciendam decerni.

Pro adstante, et praetensa incatta in quantum placet, in tantum sic est, procuratori fiscali, cum exaggeratione suas allegationes appromptare, tamen vigor articuli 26. 1729. Testem a causa in qua ipsius interessentia et incommodum subversatur. Stat. Interessentia autem et incommodum, inquisitiones sub S. et T. reproductas, legenti et audienti, patebit interessentia et incommodum testium quale pretensam incattam cuperet simpliciter absolvi.

Deliberatum est.

Producto sub S. ob objurgationem filiae partis incattae per delationem filiae testis in ordine primae factam, quod modo fatae puellulae prout minata fuisset, propter in litigiositatem linguam ejus abbreviaturam, ita triduo post evenit, hesitareque inchoando, de toto per 5. septimanas obmutuit ejusdem cui accedit non naturalis ejusdem linguae referatio, per praefatam testem primam sub eodem S. enumerata, dein horribilis faciei et praeternaturalis transfiguratio, et trahae testis secundi ibidem contenti in via violente curata inmobilitas, sub alio sub T. per fenestrae minorem clausuram magica sui immissio, per testem ibidem primum imo ne actum quendam superistitiosum manifestaret testis promissionibus ad falsum testimonium velita et tentata inductio, demum alterius testes testimonio noctu ejusdem testis ad livorem usque contorsio. Tandem eum natura nullatenus cohaerens testis hujus tertiae curacio fiscaliter probarentur quidem, verum quia praememorati testes singulas suas fassiones, ad singulas actionis partes dirigerent pro integra proba videri haud posse, eadem tamen pro semiplana adinventa, eidem ad revelandos complices et uberiorem praemissorum dilucidationem torturam per omnes gradus cont[– –] adjudicari etc.

Fiscalis dicit, adstantae incatta ad equleum adjudicata existente, coepit eandem occasione acomodationis torturae totam actionis fiscalis expositionem fassam fuisse, sed et post torturam, denovo coram sede judiciaria fassionem suam ratificasse ad sensu articuli

37. Partis 1. Praxis Criminalis cuperet eandem, quam manifestam criminis magiae ream, igne concremandam decerni.

Pro adstante primo sub tortura, quam etiam coram figura juris in benigno examine factae fassiones non indueunt adstantis condemnationem actionatae magiae enim non debent origine. Etc.

185.

1754. január 15., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PUTYPULOCZKY ZSÓFIA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 55. N. 464.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 333. 411–414. p.
[Részleges közlés]

Anno 1754 die 15. Januarii in oppido Kis Varda occasiones sedis judicae criminalis continuative celebrata. Levata est causa nobilis Josephi Niczky de eadem qua inclyti comitatus de Szabolcs ordinatur fiscalis, ut actoris contra et adversus personaliter adstantem Sophiam Putypuloczky ex facie oppidi N. Mada comitatu huicce adjacentis, ad carceres magistratuales ex eo capite deductam incattam. Quomodo eadem aeterni cruciatis sui ore non perculsa, semet in consortium daemonum agglutinare, et associare minime reformidasset, qualismodi actus ejusdem deducentur degentibus.

Primo. Anno recenter elapso 1753. adstans incatta occasione quodam domus limen Joannis Dorka subingresse, dum consortem ejus Sophiam Rapoty, absente eotum marito lacrymis diffluentem conspiceret, mox causam ex sacrimante fletis, lacrimasque querando dum Sophia Rapoty causam fletus sui copiam prolinus assignaret, ob quam illuderetur etiam in multis, quod saepe gravida proles in lucem ferat, adstans haec auditis his jubet predictam mulierem bene sperare, consolatis supersitiose attamen, ut si illi parere velit, efficiet proles non tam frequenter agritinea sit, terrore perculsa Sophia Rapoti, dum oblatum omni mode recusares supersitiosum opeque daemonis perficiendum, nullatenusque appromissio subterhaberet, rogata per adstantem est ne communicata revelet. Sed occultata potius habere velit.

Secundo. In appricum pactum adstantis cum daemone, quo apitutante adstans, morborum omnium mediaticensium semet ostentat, vel exinde, quod dum et ad Elisabetham Szaszki, relictam Stephani Veress eotum agre decumbentem, et puerperii doloribus laborantem per maritum in lenimen accisa fuisset, eidem etiam praefato mulieri se tale, quid daturam pollicita est, quae ipsam expost ab omni prolis conceptione immunentem esset reditura, haec quoque dum appromissa sequi recussasset, imo in adstantis exhortationem multa protulisset rogata sursum, ne ea et similia publica luci edat.

Tertio. Clarescit persensum adstantis pactum superstitiosum et inde, quod dum consors cujusdam lacrimabunda, per maritum verberibus excepta domi suae lugeret, ob eademque

adstanti causa fletus imo fuisset, se effecturum id appromisit, ut anno integro, dummodo mel exiguum adferatur, maritus dirus cruciandus et vexandum doloribus e medio exinde sufferendum fore accedit iis et id, quod dum oblatum daemonicum mulier adstantis respirisset, communicissetque, ne similia perpetrare intendet, fama caeteroquin percrebuit et vitulorum pastorem adstante causa e vivis decessisse, in promptu respondere parata semet dedisse quidem, sed ut maritus fatis fingatur tuus, insulto cibo tale quid, immiscendum fore.

Quarto. Luculentius evenit, et fassione Annae Kertesz praefati Joannis Kutzmuth consortis sui adstans confessa, per se acceleratam Pastorem vitulorum mortem patefecit, prodit ex dictis adstantis predictae mulieri communicatis, quibus se id facturam et illi jactitabat superbe, ut dummodo solenter nunquam prolem ac habitura, reliquis attamen conditionibus et hac subjecit, ne similia per se probata nota fiant, quia si ne fors innotuerint se concremandam apprime novit.

Quinto. Omnibus his accedit Helenae Gajdos jurata fassioni etiam, dum modo fatigii mercedem pendat, promissi firmiter id se facturandum, nunquam deinceps sit prolificatura, sed et dum filiae Joannis Kuthmuth consorti, jam recensitis complacere voluit et praementionata Helena Gajdos praesens constituta extitisset, quin imo et illi palam confessa est, mortem pastori vitulorum per se causatum fuisse.

Praemissae positiones ad corpus delicti propriis accedentes ex inquisitione authentica sub X. producta hocce prodibunt, publicae, ut vero incatto iudicio in arbitrii sui examine, ac moderatione nulla tituandi relinquatur occasio, attendendum est an adductae circumstantiae ad eruendum corpus delicti sufficiunt, quid ne pactum cum diabolo initum depurent, an expressum, an vero tacitum, ut enim jurisdictio nato judicio sufficiens ansa ad ferendum judicium subministretur in puncto magiae hae sunt pro basi ponenda, quae prudentis judicum relicta sunt. Et quia daemoni semet mancipantes personae omnipotenti creatori suo renuncient diabolo se obstringant, implorent, et auxilium ejus sperent, foedus baptismi rescindant filium Dei abnegent, omnia Cristianae fidei documenta relinquant, sacramenta ecclesiae propiciant, beneficia Dei detestentur hominibus et jumentis damna inferant, justum videri inter eas adstantem incattam versantem in puncto insufficientiae testimoniorum primum quidem fine consolidationis fassionum, et eliciendos complicum torture subjici, tandem ad sensum tituli 15. et quatuor 49. partis 1. Carpsovianae igne concremandam decerni.

Pro personaliter adstante Sophia Putypuloczky ut incatta egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator dicit.

1. Esto quidem inquisitio sub A. authenticata esset. Nihilominus tamen ex eadem partim suspitiones, partim audita et non realitas seu evidentia facti in apricum prodirent. Suspitiones autem quaestionis 8. capitis 6. Kithonicsianae audita vero tituli 27. partis 2. auffert, quia nudus auditus in jure nihil operatur. Crimina porro non suspicanda, sed probanda venirent, probis idoneis luce meridiana clarioribus et omni exceptione majoribus ad mentem preallegatae quaestionis et regula juris in rebus benigniora sequi praeciperet.

2. Ex confontatione actionis, et reproductae inquisitionis sub X. hoc et id eveniret, quod singuli testes scorsivos praetensivos actus fatentur, sed non duo aut tres concurrent ad unum actum. Si ex uno actu erigetur actio cadere debet ab defectum probae, quia unus testis non sufficit ad integrum probam.

3. Omnes testes in preallegata inquisitione sub X. suum comodum, et incomodum adeoque interessentiam clarissime in suis fassionibus inducunt. Hoc in passu humillime recomendaret considerandum incattae sedriae articuli 26. 1729. testes vero in censuram exmissionis mittere ex praevia interessentia.

4. Actionata praetensiva praeparatoria seu medicamenta sunt naturalia, non vero magia arte confecta et temperata, quibus praemissis in unum combinatis et convasatis, procurator fiscalis actionem criminaliter cum exageratione in fundamento praetensae magiae erectam imo nec foedus cum demone habere invinculatam probat. Quare considerata reproducta inquisitione sub X. actio fiscalis exuit praetensam magiam et invinculata simpliciter absolvenda veniret et hujus considerationis erunt reliqui actus et testes.

Pro actore diversio subterfugiis intendit quidem procurator captivorum actio non subterfugere, sed allegata ejusdem refutentur sequentibus

1. Auditus simplex asseri predictum sub X. nequit, quia auditus hic, prolatus est, ex ore adstantis adeoque propria esset oris fassio, hinc quo ad sollicitationes diabolicas intellecta, tunc quod mortem etiam defendi pastoris vitulorum, eo a fortiori, quod mors[?] secuta sit ejusdem pastoris, per artem diabolicam adstantis illata.

2. Non evenit ne praesentatur[?] diversos actus per quamlibet testem recenseri, nam inquisitio docet, duos, tres te[stes] per adstantem probata referre, tum quo ad mortem pastoris defuncti, tum quod abortum per se fiendum et efficiendum, appromissum, quis negabit hec quae daemonis non fieri, opitulante fassione Helenae Uroka, qui vaccae fatentis lac copiosum procurare volebat, et ita re facta existente copiosum lac profudit vacca, haec autem naturalis medicamentis perfici nequerunt, denique quod quod sit negotium haec oculatus requirit leves ideoque et contra hoc excipi nequit, tanto magis, quod in illis magiam exercuerit adstans incatta pro coronide repenter eandem jam antehac torturae quemcum audiretur subjectam extitisse, quare ut in actione.

Pro invinculata dicit: etiamsi procurator fiscalis allegando volumina compleat actionatam magiam ex inquisitione sub X. reproducta non eluctabavit, nam ne vestigium quidem ibidem esset conspicuum. Quod attinet pastorem vitulorum illius mortis invinculata causa non est, docent testis sub X. ultimus 5., 6. autem est singularis et unica, quam cupit rejici, quia unus testis non sufficit ad integram probam sensu quaestionis 8. capitis 6. Kithonichianae, quod fertiliora ubera vaccae cupioso lactae facta sint, illud non est magia, sed naturale ex virtuti herbarum quotidiana expertenta docet. Summa summarum non educta magia cupit invinculatam absolvi.

Pro actore repetit procurator easdem earundem allegando unum duntaxat testem esse magiam perhibentem, quia autem recognoscit magiam, procurator captivorum esse minius probatam, legenti inclyto judicio patebit deffectum testium non esse, quibus ita existentibus petit, ut ante et in actione.

Pro incatta 6. testem non insimulat, quod fateatur magiam, quia nulla esset substratum actionis est aliis, aliud autem testes fatentur, quibus se praeexistentibus actio non ducetur.

Deliberatum.

Sophia Putypuloczky personaliter adstante propter abominandum veneficii et strigae in prium accusata existente ex producta sub litera X. authentica inquisitione contentis testium fassionibus graves suspiciones ac diversae minutationes prodirent eandem itaque

tanquam scandalosam hominibusque extraneis diversa minitatem ac varia artificia diabolica exercere satagentem 40 scuticarum ictibus palcandam e gremioque commitatus hujus etiminandam[!] decerni.

186.

1756. január 6., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT KISS ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 57. N. 542.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 334. 414–417. p.
[Részleges közlés]

Anno 1756. die 9. Januarii in congregatione revisoria captivorum in oppido Kis Varda continuative celebrata. Levata est causa egregii Josephy Niczky de eadem, qua inclyti comitatus Szabolcsiensis ordinarius fiscalis velut actoris, contra et adversus pesonaliter adstantem Annam Kiss ante hac obstetricem Mihallydiensem, nunc exinde ad carceres deductam incattam. Actio in forma solennis querimoniae sequentibus proponitur. Qualiter videlicet nescitur unde mota daemonicis suasu credi par est inervata exacta omni humanitate posteaquam Deum omnipotentem ejurasset, societatem daemonis amplexa fuisset multis jam ab annis prouti circumstantiae rationis, et temporis probarent magicis artibusque illicitis ope daemonis adhibitis multis bonae et honestae conditionis hominibus nocere, ac sic damnificare detrimenta corporis inferre prorsus non reformidasset lege postposita, et si crimen hoc atrox non exponeretur, se praxi tamen ejusmodi veneficia igne ulciscenda venirent, hinc fiscalis praxi atentae inhaerendo cupit adstantem ope flammarum e medio proborum tolli.

Pro personaliter adstante Anna Kis et pretensa incatta egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator comparet, et cupit actionem per omnes circumstantias, primum [– – –] quam disputaciam sic pateat, prae ceteris notabiliter pactum cum daemone exercitum, et in huc usitatam daemonicam institam esse herbis vegetacionem duntaxat habentibus, cupit doceri et reservatis reservandis.

Pro actore actio adaequate docetur testibus omni exceptione majoribus ita dictantibus titulo 27. partis 2. decreti 26. 1727., si itaque sive inconcusse manet, contra testes actionatum crimen confitentes exceptio quapiam praetensa formari nequit, restat perinde demonstrandum, quod adstans persona ope daemonis, adeoque pacti cum daemone initi detrimenta, non vero ope naturali et medicali hominibus intulerit ad avertendam procuratoris partis adversae ulteriorem, ne fors intuitu testium exceptionem qua testes daemonificatos laesos, et injuratos a testimonio removere vellet, respondatur brevibus, siquidem casus strigarum occultus fieret, neque sub sensus caderet de eo, nisi is in cujus sensus cadit, testimonium perhibet jam quo ad pactum cum daemone explicitum, et implicitam revera aeque occultum pariformiter dicitur, quod illud ab efectibus meriti debeat, inspiciatur itaque authenticum in quantum subtus videre erit inclyto judicio quod omnis cau-

sidicus effectum summo sortita fuerit, nam 1. ubi infantem quempiam adstans ad extreme reducendum praedixisset reductum fuisse clarum est, ubi autem pristinae sanitati restituendum animata fuisset se[– –]tus quoque eidem reddita est. 2. mulieri honestae conditionis nobilis posteaquam adstans aegritudinem validissimam pollicitata fuisset, ea aegre decumbere cogebatur, ut nisi per adstantem criminis ream restituta fuisset, e vivis decidere debuisset, quae autem resanatio tantae aegritudinis peremptoria apromissa humaniter fieri nequirit 3. prouti testes referunt morbi omnes per adstantem causati tales fuere, qui et incogniti, et quibus humanum gentis laborare minus solet. 4. Et hoc nemo negabit, quod oppressiones nocturnae vel diurnae sagarum propria sint. 5. refertur et id, quod alterum aeque nobilem personam ita oppresserit pulveraribus tegerit, iteratis quid vicibus, ut vix eliberata vitam reservare potuerit, accedit huic casui, quod adstans per incusantem nec intrans, nec exiens visa fuerit. 6. Medicamenta per adstantem partim praescripta, partim adhibita, talia sunt et fuerunt, quae naturalis medicandi ordo, nec prae[– –]bit, nec adhibet, jam si hac cum superioribus combinentur, et authenticum attactum in summum inspiciatur, circumstantiae continentur, corpus delicti evadet evidens, cui fiscalis inhaeret, cupiendo actionale judicium fieri, et adstantem ad eliciendas complices torturae quoque subjiciendam decerni.

Pro personaliter adstante, ex conjectura desumto argumento pactum cum daemone non probatur adeoque tota actio proba provisa non videtur quemadmodum teste quotidiana praxi processuali, cum primis in processu causae sanguinis juridica remedia non admittentis proba idonea luce meridiana clarior ita, ut vestras exceptiones emineat praerequiritur inquisitioni autem magistratuali obvium sunt exceptiones quam plurimae, quae seriatim proponitur sequentibus, et quidem 1. Testes singilatim seorsivum utrum, et non duo aut tres de uno fatentur rationis ratio subalterna 1. unus testis pro nullo sensu quaestionis 8. capitis 6. Kithonichianae et tituli 27. partis 2. censetur nam cujuscumque excellentiae ac regulariter tantum simile ne probat. 2. Ratio si pro singulo actu seorsiva erigeretur actio destituta proba evaderet proinde adhuc 3. Sponte et libere imotae veritatis pondus addit invaliditati testium, quod nimirum testes singulares in actibus seorsivis aspectu unius cujusque actus in abstracto, a parte rei considerati singularitate diversificativa faciunt semiplenam probam sicut testis unus, qui talis testis singularis licet per utrum non elicitur, meritur quidem fidem, ut unus fit cum grano salis semiplene probans, quia vero praerogativa confestim, ad idem actum concurrentium non gaudet, a jure ordinatam probam plurium non facit, citius et facilius praesumi potest de uno quod sit coruptus et fascinatus, quam de pluribus, longe tamen absit ut hoc supponatur de inclyta sedria pro publico bono agente. 2. Quatuor sunt testes in eadem inquisitione interessati sunt comodum et incomodum sui fatendo, quos articulus 28. 1729. a perhibendo testimonio arcet. 3. Non idem quod unus reliqui fatentur, et semet ex diversitate materiarum, loci et temporis circumstantiarum ad invicem conquassant, non habentes ad idem actum contestes concurrentes hinc ex praecedentibus concluditur, et praesumitur valide. 4. Siquidem eorundem omnium testium ex suis propriis fassionibus, unius cujusque interessantia comodum et incomodum probatur, nam unus tale damnum sibi illatum esse, alter in corpore suo, morbum talem et talem causatum fuisse, tertius in prole sua, hoc et hoc contigisse, taliter et taliter ex confertis per personaliter adstantem medicinis, venio qui vel ex limite salutavit jura ambigere poterit, quod suis fassionibus ex rancore et nocendi studio adstantem praetensae

magiae insimulare, consequenterque innocentem mortificare satagunt, quia sunt versipelles uno ore calidum et frigidum habitum hoc est justiciam et hypocrisim simul in adstantem ejaculant, haec in una sede morari non possunt, videlicet ex inclinatione justiciae, et rancore simul nocendique studio fateri. Ille enim testis est sine naevo exceptionis, qui sponte, libere, et benevole sine affectu aliquali, ex inclinatione justiciae, ad juridicam requisitionem fatetur, prouti 5. quemadmodum scripto pari ratione etiam verbis, vero sibi testimonium dare, et testis in sua causa esse potest ex contactu articuli 41. 1723. Casu in contrario, ut quispiam det sibi testimonium, et in sua causa pro teste stabiliatur, justam naturale, quam etiam civile a summo usque ad unum subverteretur, publicus ordo juris turbaretur, et vero aut nunquam ad evitandam veritatis cognitionem perveniretur, universique in toto orbe terrarum judices ad terminandas lites non sufficerent, huc quam nocivi, quamque perniciosi bonum publicum corrodentes, simulque statum privatorum solo equantes voraces essent testes tales sine contestibus, quorum interessantia, et incomodum a causa in qua fatentur pendent [?] ac sibi soli causantes testimonium dare, et testes in suis causis agere possent. 6. Absurdum absurdissinosum ex herbis sua natura bonis praeparatis medicamentis per personaliter adstantem efficatiam et usu veneficii daemonici instilare posse, nam non est stari in hominis et diaboli voluntatibus, herbae sua natura bonae, sed consistentae in Dei omnipotentis actione captum humanum superante naturam immutare, itaque procurator fiscalis frustra ponit praesidium magiae in medicamentis ex herbis praeparatis, si in contractione medicamentorum ex herbis magiae consisteret professio procul dubio omnes homines, artis medicinae doctores, et chirurgii magiae cultores, et pactum cum daemone foventes efficerentur consequenter nullus patientem doctoribus, et chirurgiis sub curam sine argore conscientiae semet concedere praesumeret, pro coronide. 7. Superioribus etiam adnecti potest quoad morbos ex praetensorum testium fassionibus erutos tales morbos quominus in hac jam ultima scaena mundi in maligno positi, et statu corruptionis justo Dei judicio aut propter suam propriam antequam esset, aut propter parentum suorum peccata poenam peccati in se attrahunt. Si fides sacrae scripturae datur, prout etiam debet clari cum immotae veritatis verba habentur in Exodo capite 20. versu 5. sequentia. Ego sum dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in 3. et 4. generationem. 8. Ex reproducta inquisitione 1. proderent in apricum dumtaxat nudas suspiciones fatentur crimina vero non praesumenda sed probis idoneis luce meridiana clarioribus, ita, ut omnes exceptiones lumineant probando venirent. 2. etiam partim, suas fassiones ex auditu aliorum depromptas habent, simplex autem auditus in jure nihil operatur, ne itaque replica longius, qua meritum causa exposcat, exstendatur sic substistentem modus servandus est agendi a proportione causae meriti, nam ratio temporis et epilogus replicae attentas aures et animos pronos praebere suadet, pro considerando elencho praemissorum ferientes omnes testes interessentiae commodi et incommodi rancoris, et nocendi studii, et quod nemo sibi clare testimonium poterit, et testis in sua causa esse permittique et singularitatis fassionis seorsiva pro quolibet actu in observata nec non satisficionum, et simplicum auditum, haec omnia in superioribus legibus et ab opposita aeque legibus et rationibus passim e lite partum confirmate pro opportunitate obviae materia cum sicut procurator fiscalis docet in verbis. Et ideo personaliter adstantis cupit simplicem absolutionem cum reservaret.

Deliberatum est.

Objecto contra personaliter adstantem Annam Kis veneficii crimine, ex producta sub litera M. inquisitione magistratuali contentis testium fassionibus adaequate quidem haud probata existente, ex fassionibus tamen eorundam minitationes veneficii per eandem factae efectum secuta rursum ad partim erga requisitionem partim ad terriculamentum multorum resanationes intervenisse luculenter provideret consequenter semiplenam probam efficeret, ut proinde evidentia facti magis in apertum veniat et corpus delicti constare possit fine revelationis magiae suae eandem in sex gradibus fortunae subjiciendam decerni.

187.

1756. május 12., Kisvárda

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE
A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT
LADÁNYI JÁNOS ÖZVEGYE KOHÁRY ILONA, LEÁNYA ERZSÉBET,
ÉS KIS MIHÁLY FELESÉGE TOBOLYI ERZSÉBET ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 57. N. 336.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 336. 420–421. p.
[Részleges közlés]

Anno 1756. die 12. mensis Maii in oppido Kis Varda occassione sedis judriae revisoriae captivorum. Levata et causa egregii Josephi Niczky de eadem, qua tamen inclyti comitatus Szabolcsiensis ordinarius fiscalis velut actoris contra et adversus Helenam Koharj, Joannis condam Ladanyi viduam, filiamque ejusdem Elisabetham, nec non Elisabetham Tobolyi, Michaelis Kis conthoralem ex facie possessionis Kenész huc ad carceres magistratuales deductas incattas breviter proponitur, siquidem ex inquisitione jam authenticata sub litera D. signata uberius appareret, qualiter praementionatae incattae nescitur unde motae, quo temeritatis ausu, in instinctu daemonis credi par est, commotae, posteaquam leges nun divinas, tum humanas praevaricassent, easdemque seposuissent, timore nullo perculsae, neque vindictam Dei omnipotentis perterritae, creatorem omnipotentem abnegare, daemonum consortio semet associare non reformidassent, ne scelus hoc nefandum vel auditu horribile in ultum maneat, cupit fiscalis ex praxi recepta, ac usitata easdem adstantes tortura prius tum ad eliciendam veritatem, tum complices revelandos primo in quaestionis 8. capitis 6. Kithonicsianae subjici, tandem signa cremandas ad mentem quaestionis 18. libri 1. Carpsovii decerni. Reservando reservanda.

Pro personaliter adstantibus et levatatenus declaratis incattis egregius Paulus Zathureczky captivorum magistratualium procurator praemissis praemittendis, reservatisque quibusvis reservari solitis juris cautelis et facultatibus de non consentiendo in omnia generaliter non contentiendo comparet, et dicit sequentia in conformitate actionis, ut actio erigitur ita et probari debet. Cum autem praetensae actionis substitutum esset adstantium consortium cum daemone, ergo necesse habet procurator fiscalis consortium cum daemone adstantium probare.

Pro actore actio erecta, ut premissum est, cum actu habetur authenticis testium fassionibus productis, quantum autem pactum cum daemone adstantium probandum peteretur, siquidem omnis causalitas ab effectibus mereri soleat vicissim effectus cum causalitate, et sine quia effectus per adstantes facti commissi acta et facta veneficia supernaturalia ope humana committi nec soleant, nec possint, nisi daemonis inde ope daemonis operari solent pactum cum eodem habere evincitur, mirabiles enim patrati actus ex inquisitionibus evenirent, quari pacto etiam edocto actione inconcusse manente inhaeret petito suo.

Pro adstantibus incattibus actio et partes ab utrinque collitigantes, et judices regulat ita, ut venter excidat sphaeram ejusdem, si vero partes, aut judex asphicente actionis durabunt processus eludetur resultu ab actione et consequenter turbabitur publicus ordo juris, adeoque procurator fiscalis prout actionem erexit ita etim probare tenetur, ita quoque processus detinere debet, cum ergo sit objectum actionis adstantium consortium cum daemone praetensive, procurator captivorum submittit judicio contenentur extra limites actionis egere nec ne in reliquo. Reservatis reservandis.

Deliberatum est.

Objecto contra personaliter adstantes incattae veneficii crimine per fiscalem minus probato existente easdem a poena petita simpliciter absolvi.

188.

1762. március 5., Nagy Kálló

SZABOLCS VÁRMEGYE PERE A BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT PUSKÁS JÁNOS FELESÉGE BATA JUDIT ELLEN

AZ IRAT: A: SZSZBmL SZBmL IV. A. 1. Fasc. 63. N. 485.
NYOMT. KIADÁSA: SCHRAM, 1970–1982. II. k. N. 338. 422–425. p.
[Részleges közlés]

Anno 1762. die 5. mensis Martii in oppido Nagy Kallo occasione sedis revisoriae captivorum magistratualium continuative celebrata. Levata est causa egregii Josephi Niczky de eadem, qua tamen inclyti comitatus de Szabolcs ordinarii fiscalis, ut actoris contra et adversus personaliter adstantem Juditham Bata ex facie possessionis Ibrany ad carceres deductam incattam. Actio talis subjungitur, qualiter hac annis retroactis mense, die optime cognotis seposito Dei et hominum timore, non curatis saeveris praeceptis in malefactores, extensis diversa veneficia ac maleficia patrare opeque daemonis uti superstitiose vivere et aeque nil pati iuxisset, cum vero hujusmodi crimina praxi recepta ultimo supplicio et quidem igne punirentur. Hinc cupit adstantem fiscalis, producti sub O. in sensu praxis et legis 11., 12. 1723. ultimo supplicio exterminari, in casu vero minus adequate probae actione subjici.

Pro personaliter in vinculis adstante criminis magie insimulata Judita Barta captivorum magistratualium advocatus egregius Michael Cziko comparet, et quia praeproducta inquisitione, non nisi fantasmata quapiam contineretur, quae non ut castigationem quam-

piam post se traherent, sed et sex mensium carcerum passio numerita fuit. Pro eo actione non probata, petit adstantem incattam absolvi.

Pro actore productum sub O. suspitiones et praesumptiones sufficientes involvit auget has ad notitiam incattae sedria factum adstantis, dum praesente incatta sedria proxime celebrata fratri suo Francisco Bata aeque invinculato diversas res magicas et supersitiosas subministrasset, ideo ut supra interim in reliquis submitti rem discutandum sedriae.

Pro incatta suspicione et praesumptione non sunt sufficientis proba et mortem per se non trahunt, pro eo petit, ut supra.

Deliberatum est.

Invinculatam incattam criminis superstitionis, ex rebus penes se praesente sedria compertis ream 30 ictibus scuticarum castigandam decerni.

Pro actore instrumentum sub E. variis considerationibus subjicitur, primo authentia nulla est, nam divorciatio dum a personis activitatem, non habentibus fit, nulla est, quin exindeque etiam bigamia prodit, quia evenit et Martium Zingarum maritum et Petrum Barta visae socium esse, jam venit questio, cui nam adstans prius nubserit Zingarone, vel Petro Barta, et quia prior maritus Petrus Barta fuit, bigame est, dum alio etiam se vinculo assuescisset[?]. Exemplum adductum peregrinum est, quia hic bigamia subversatur simplex ibi autem successio bonorum, petit huic, ut supra.

Pro adstante incatta quamvis fiscalis comitatensis authentiam instrumentis sub E. disputet, tamen ad id semet provocat adeoque cum eidem ultro consentit, proinde amplius ejusdem authentiam disputare nequit. Ut fit etiam si adstans cum Zingaro Martino Csorba alias Vak vinculo justi adstricta fuerit, uterim negat vel uno die cum eadem Zingaro mansisse, taliterque matrimonium consummatum non fuisse, sed et si consummatum fuisset, tamen subsequuto divortio, bigamia nulla est, intuitu cujusmodi divortii frustra fiscalis objicit, quod videlicet divortium tale, per personas ad id inhabiles factum est, est quia etiam Helveticae Confessioni addicto eotum in usu divortiandi fuissent, eatenus facta objectio suapte evanescit. Quod denique adstans incatta Martino Csorba prius desponsata fit, matrimonio tamen non consummato, ex combinative inquisitiones sub A. ad oculum remonstratis, tandem vero subsecuto divortio connubium moderni mariti amplexa est. Ideo inhaerendo praemissis cupit, ut supra. Insuper intuitu verberationis praetensae cadit exceptio in testes desuper fatentes caderet, quia praetensam verberationem diversi modo fatentur, adeoque probam nullam efficerent, juxta quaestionis 24. capitis 6. Kithonichianam et adhuc desuper testem authenticandam haberet, quae quamvis tempore patrati praetensi actus semper praesens fuerit, tamen nullam verberationem indit, ideo, ut supra.

Pro actore quod si authenticandam testem habeat, consentit fiscalis in dilationem. Pro adstante incatta in quantum ex superioribus absolutoria sententia ferri posset, intuitu submissit finali deliberationi, si vero inclyto judicio authenticato testis, adquam provocatio facta est, necessaria videtur delationem petit, instando humillime, quatenus in futura sedria civili Kalloviae testis eadem authenticatur et causa praesens decidatur. Gratiam inclytae sedriae humillime efflagitando.

HELYNÉVMUTATÓ

MAGYARÁZAT

Az egyes bejegyzések felépítése a következő:
1913-as helynévalak (a szövegben előforduló helynévalakok alanyesetben [a ~ jel azt jelenti, hogy a szövegben a besorolási névalak is szerepel]; 1913-as megye; országkód: idegen nyelvi névalak) perszám
Az országkódok: Au.: Ausztria, H.: Horvátország, R.: Románia, Szl.: Szlovákia
Ha a perszám előtt * áll, akkor a név a per címében vagy a kiadó által megadott datálásban fordul elő.
Minden perbeli névalakról és az idegen nyelvi alakokról mutató készült.

Nem kerültek be a következők:
Azonosítatlan névalakok:
comitatus Rozgoniensis[?] 16 – elírás, helyesen: Posoniensis
Veledéstől 10/II
Aenyden[!] 20
János mezeje nevezetü helyben 125
Tamás homloka nevű havas pusztájáról 84/II
zöldbeli[?] (nagy magas zöldbeli emberrel ..., nagy magas zöldbeli legénnek...) 24
Felesnia 150.
Szovár gátja névű, s lidér-tejedi határban lévő érig 153/IV.
Szanieren 157/III.
Dőrnyén 158/II.
Dörnyén 158/II.
Bizonytalan azonosítású névalakok:
Teremi *l.* Kisteremi v. Nagyteremi v. Teremiújfalu
Kisteremi[?] (Teremi; Kis-Küküllő vm.; R.: Tirimioara) 24
Nagyteremi[?] (Teremi; Kis-Küküllő vm.; R.: Tirimia) 24
Teremiújfalu[?] (Teremi; Kis-Küküllő vm.; R.: Satu Nou) 24
Bajom (Kisbajom, Somogy vm. v. Nagybajom, Somogy vm.) 161/V.
Dombvár *l.* Dombóvár
Dombóvár[?] (Dombvár; Tolna vm.) 161/II.
Apáthy 162 (Aranyosapáti v. Olcsvaapáti[?])
Szöge 178 (Bodrogszög, Határszög (Ung), Kapuszög (Ung), Kisturjaszög (Ung), Laborcszög (Ung), Nagyturjaszög (Ung)[?])
Semjéni 163/I (Kallósemjén v. Kérsemjén [Fehérgyarm. É-ra][?])

Király Péter

A

Abafája (Maros-Torda; R.: Apalina) *73, 73, *74/II, *74/IV, *75/II, 95
Abbatia de S. Montae Panoniae de Martinum *l.* Pannonhalma
Abod *l.* Székelyabod
Abrudbánya (Alsó-Fehér vm.; R.: Abrud) 128/I
Abud *l.* Székelyabod
Acăţari *l.* Ákosfalva
Aeque Bresztovaniensis *l.* Alsószil, Felsőszil
Agârbiciu *l.* Egerbegy
Agrişteu *l.* Egrestő
Aiud *l.* Nagyenyed
Akosfalva *l.* Ákosfalva
Al- és Felcsíkszék (Sedes Csik item utriusque) 128/I
Alba Iulia *l.* Gyulafehérvár
Albae Superioris, comitatus *l.* Felső-Fehér vármegye
Albensis Transilvaniae, comitatus *l.* Fehér vármegye
Albensis, comitatus *l.* Fehér vármegye
Alsó Idets *l.* Alsóidecs
Alsó járás, Torda vármegye 88/III
Alsóidecs (Alsó Idets; Maros-Torda vm.; R.: Ideciu de Jos) *81/III, 81/III, *82/I, *83, 83
Alsószil (Kis Bresztovány, Kis-Bresztovány, Malich Brestowanek, Malo-Bresztowanye, Nagy et Kiss Bresztovány, aeque Bresztovaniensis; Pozsony vm.; Szl.: Malé Brestovany) 154, 154/III
Alvinc (Alvincz, Borberek; Alsó-Fehér vm.; R.: Vinţu de Jos) 128/I
Alvincz *l.* Alvinc
Amadékarcsa (Karcsa; Pozsony vm.; Szl.: Amadeho Kračany) *153/I, 153/I
Apagy (Szabolcs vm.) 171
Apalina *l.* Abafája
Aposnyak *l.* Laposnya
Apostolicum Regnum *l.* Magyarország
Aranyosszék (Sedes Aranyos) 128/I
Archi abbatia Sancti Benedicti Sacri Montis Pannoniae *l.* Pannonhalma
Asszonyvár *l.* Őrtilos
Austria *l.* Ausztria
Ausztria (Austria) 128/I

Á

Ákosfalva (~, Akosfalva; Maros-Torda; R.: Acăţari) 97, 107

B

Bagota (~, Bagotha, Bagotta, Bagotensis; Komárom vm.; Szl.: Bohatá) 12, *13/II, 13/II, 16, 18
Bagotensis *l.* Bagota
Bagotha *l.* Bagota
Bagotta *l.* Bagota
Baia Mare *l.* Nagybánya
Balás Telke *l.* Balázstelke
Balás-Telke *l.* Balázstelke
Balástelke *l.* Balázstelke
Balázstelke (~, Balástelke, Balás-Telke; Kis-Küküllő vm.; R.: Blăjel) 128/I, *128/II, 128/II
Balkány (~, Balkányiensis, malom; Szabolcs vm.) 163/I, 163/II, 172
Balkányiensis *l.* Balkány
Balota puszta *l.* Balotaszállás
Balotaszállás (Balota puszta; Bács-Kiskun m.) 136/II, 136/IV
Bánd *l.* Mezőbánd
Banská Štiavnica *l.* Selmecbánya
Bărăbant *l.* Borbánd
Bardóc fiúszék (Sedes filialis Bardocz) 128/I
Bars vármegye *155
Barthos Lehotka *l.* Bartos
Bartos (Bartos Lehotka, Barthos Lehotka; Bars vm.; Szl.: Bartošova Lehotka) *155, 155
Bartos Lehotka *l.* Bartos
Bartošova Lehotka *l.* Bartos
Bazin (~, Boziniensis; Pozsony vm.; Szl.: Pezinok) 17/II, *150, *152, 152
Bede (Maros-Torda; R.: Bedeni) 115
Bedeni *l.* Bede
Belső-Szolnok vármegye (comitatus Szolnok Interioris) 128/I
Bergenye *l.* Mezőbergenye
Berghia *l.* Mezőbergenye
Bernád (~, Bernardiensem; Kis-Küküllő vm.; R.: Bernadea) 1/I, 1/II
Bernadea *l.* Bernád
Bernardiensem *l.* Bernád
Bertha Madaras *l.* Mezőmadaras
Beszterce (~, Besztercze, Beztercze; Beszterce-Naszód vm.; R.: Bistriţa) 31/II, 75/I, 128/I
Besztercze *l.* Beszterce
Beztercze *l.* Beszterce
Bistriţa *l.* Beszterce
Blăjel *l.* Balázstelke
Blumenthal *l.* Pozsony
Boarta *l.* Mihályfalva
Bogat *l.* Nyírbogát
Bogata *l.* Marosbogát

Bogatiensis *l.* Nyírbogát
Bohatá *l.* Bagota
Bohemia *l.* Csehország
Borbánd (Alsó-Fehér vm.; R.: Bărăbant) 128/I
Borberek *l.* Alvinc
Borka utca, Érsekújvár (platea Borka) 12
Borka, platea *l.* Borka utca
Boziniensis *l.* Bazin
Bögöz (Udvarhely vm.; R.: Mugeni) 123/I
Bőrgőcz *l.* Ebergőc
Braşov *l.* Brassó
Brâncoveneşti *l.* Marosvécs
Brassó (Brasso; Brassó vm.; R.: Braşov) 128/I
Brasso *l.* Brassó
Bucureşti *l.* Bukarest
Budiu Mic *l.* Hagymásbodon
Bukarest (Bukurest; R.: Bucureşti) 84/II
Bukurest *l.* Bukarest
Buneşti *l.* Széplak
Burgundia 128/I

C

Cădişeni *l.* Kadicsfalva
Căluşeri *l.* Székelykál
Ceaşu de Câmpie *l.* Mezőcsávás
Cerghid *l.* Nagycserged
Ceuaşu de Câmpie *l.* Mezőcsávás
Chendu *l.* Nagykend
Chotin *l.* Hetény
Ciba *l.* Csiba
Cikmántor (Cikmantorienses; Kis-Küküllő vm.; R.: Ţigmandru) 3
Cikmantorienses *l.* Cikmántor
Cincu *l.* Nagysink
Cinta *l.* Fintaháza
Cluj-Mănăştur *l.* Kolozsmonostor
Cluj-Napoca *l.* Kolosvár
Cojocna *l.* Kolozs
Colosensis, comitatus *l.* Kolozs vármegye
Colosiensis, comitatus *l.* Kolozs vármegye
Colosvár *l.* Kolozsvár
Colosvariensem *l.* Kolozsvár
Comaromiensis, comitatus *l.* Komárom vármegye
Comaromiensis, oppidum *l.* Komárom
Comaromienss, comitatus *l.* Komárom vármegye
Comaromium *l.* Komárom 17/II
Corund *l.* Korond
Crăieşti *l.* Magyarkirályfalva
Cristuru Secuiesc *l.* Székelykeresztúr
Cumanicalis Maysa *l.* Kiskunmajsa
Cusuiuş *l.* Köszvényes

Cs

Csalló közben *l.* Csallóköz
Csallóköz (~, Csalló köz, insula Csallóköz) 153/I, 153/II, 153/IV, 153/V, 153/VI, 153/VII
Csallóköz, insula *l.* Csallóköz
Csallóköznyék (Nyék, Nyékiensium; Pozsony vm.; Szl.: Nekyje na Ostrove) 153/I, *153/II, 153/II, *153/IV, 153/IV, *153/V, 153/V, *153/VI, 153/VI, 153/VII
Csavas *l.* Mezőcsávás
Császár (Komárom vm.) 14/I, 14/III
Cseged *l.* Csegöld
Csegöld (Cseged; Szatmár vm.) 189/I
Csehország (Bohemia) 128/I
Csiba (Maros-Torda vm.; R.: Ciba) 79
Csík Szent Márton *l.* Csíkszentmárton
Csik Szereda *l.* Csíkszereda
Csíkfalva (~, Csikfalva; Maros-Torda vm.; R.: Vărgata) *65, 65, *111, 111
Csikfalva *l.* Csíkfalva
Csíkszék (Csyk szék) 130
Csíkszentmárton (Csík Szent Márton, CsíkszentMárton; Csík vm.; R.: Sânmartin) 125
CsíkszentMárton *l.* Csíkszentmárton
Csíkszereda (Csik Szereda; Csík vm.; R.: Miercurea-Ciuc) 128/I
Csit Szent Iván *l.* Csittszentiván
Csittszentiván (~, Csit Szent Iván; Maros-Torda vm.; R.: Sântioana de Mureş) *91, 91
Csurgó (~, Csurgo, Csurgoiensis; Somogy vm.) *158/II, 158/II, 159/II
Csurgo *l.* Csurgó
Csurgoiensis *l.* Csurgó
Csyk szék *l.* Csíkszék

D

Dada *l.* Tiszadada
Dămieni *l.* Deményháza
Deaj *l.* Désfalva
Debrecen (Debreczinum, ad portam Peterfia; Hajdu vm.) 163/I, 171
Debreczinum ld . Debrecen
Deda *l.* Déda
Dedrád (Kolozs vm.; R.: Dedrad) 81/I, 81/II, 81/III
Dedrad *l.* Dedrád
Dees *l.* Dés

Dej *l.* Dés
Delenii *l.* Magyarsáros
Demecser (Szabolcs vm.) 173 (Demecseriensium)
Demecseriensium *l.* Demecser
Deményháza (Dimenhaza; Maros-Torda vm.; R.: Dămieni) 28
Deva *l.* Déva
Déda (Maros-Torda vm.; R.: Deda) 72
Dénesd (Dienesdi, Dienesdiensem, Dienesdy; Pozsony vm.; Szl.: Jánošíková) 157, 157/IV, 157/VI
Dés (Dees; Szolnok-Doboka vm.; R.: Dej) 128/I
Désfalva (~; Kis-Küküllő vm.; R.: Deaj) 1/II, *6/I
Déva (Hunyad vm.; R.: Deva) 128/I
Dicsőszentmárton (Kis-Küküllő vm; R.: Tîrnăveni) 135
Dienesdi *l.* Dénesd
Dienesdiensem *l.* Dénesd
Dienesdy *l.* Dénesd
Dimenhaza *l.* Deményháza
Districtus Minoris Cumaniae *l.* Kiskun kerület
Districtuum Jazigum et utriusque Cumaniae *l.* Jász-Kun kerületek
Districtuum Jazygum *l.* Jász kerület
Disznajo (Maros-Torda vm.; R.: Vălenii de Mureş) 98
Ditrictus terrae Fogaras *l.* Fogaras vidéke
Ditrictus terrae Kővár *l.* Kővár vidéke
Dobocensis, comitatus *l.* Doboka vármegye
Doboka vármegye (comitatus Dobocensis) 128/I
Dobra (Hunyad vm.; R.: Dobra) 128/I
Domáld (~, Domald; Kis-Küküllő vm.; R.: Domald) *6/II, 6/II
Domald *l.* Domáld
Dulovce *l.* Újgyalla
Duna 17/I, 19
Dunajská Streda *l.* Dunaszerdahely
Dunaszerdahely (Szerdahel, Szerdahely; Pozsony vm.; Szl.: Dunajská Streda) *153/VII, 153/VII

E

Ebergőc (Bőrgőcz; Sopron vm.) 161/II
Egerbegy (Kolozs vm.; R.: Agârbiciu) 128/I
Egrestő (Nagy Egrestő; Kis-Küküllő vm.; R.: Agrişteu) *6/III
Eőr *l.* Őrtilos
Eörs *l.* Örsújfalu
Erdély (Transilvania, Transsilvania) 128/I, 130
Erdélyi Fejedelemség és a Részek (Transilvaniae principatus et Partium) 128/I
Erdő Csinád *l.* Erdőcsinád
Erdőcsinád (Erdő Csinád; Maros-Torda vm.; R.: Pădureni) *88/II, 88/II
Eremitu *l.* Nyárádremete
Ernei *l.* Nagyernye
Ernye *l.* Nagyernye
Eszék (Verőce vm.; H.: Osijek) 137/I, 137/VI, 137/VII
Eszeny (Szabolcs vm.) 179
Eszlar *l.* Tiszaeszlár
Eszlariensis *l.* Tiszaeszlár
Esztegom (Esztegom vm.) 10/II, 14/I
Ethe *l.* Hegybeneéte
Etsed *l.* Nagyecsed

É

Érsekújvár (Ujvár, Újvár; Nyitra vm.; Szl.: Nové Zámky) 10/II, 12, 17/I, 17/II, 19 *l. még* Borka utca

F

Falfalu *l.* Marosfelfalu
Farkasd *l.* Farkashely
Farkashely (Farkasd; Nyitra vm.; Szl.: Vlčkovany) 17/I, 17/II
Fântânele *l.* Gyulakuta
Fântâniţa *l.* Mezőköbölkút
Fehér vármegye (~, comitatus Albensis Transilvaniae, comitatus Albensis) 14/I, *104, 128/I, 130, *131, 131, 131/II, *132, 132, *133, 133, *134, 135, *136
Fehérgyarmat (~, Fejer Gyarmat, Fejergyarmat, Gyarmat; Szatmár vm.) 189/IV, *190, 190/I
Fejer Gyarmat *l.* Fehérgyarmat
Fejergyarmat *l.* Fehérgyarmat
Fejérvár *l.* Gyulafehérvár
Felfalu *l.* Marosfelfalu
Felső járás, Fehér vármegye (comitatus Albensis Transilvaniae processus Superioris) 130/II, 131, 132, 133, 134
Felső járás, Torda vármegye (Thordensis processus Superioris) 72, 81/II, 88/IV
Felső-Fehér vármegye (comitatus Albae Superioris) 104, 135, 136
Felső-Torda vármegye (comitatus Thorda Superioris) 93/I, 94, 96/I, 96/II
Felsőszil (Nagy Bresztován, Nagy Brestovanens, Nagy Bresztovanensis, Nagy Bresztovanensium, Nagy Bresztovaniensis, Nagy Bresztovány, Nagy Breztovaniensis, Welkich Brestowan, Welko Brestowanskich, Welko-Brestowansku, aeque Bresztovaniensis, Nagy et Kiss Bresztovány; Pozsony vm.; Szl.: Vel'ké Brestovany) *154, 154, 154/II, 154/III
Fél Egy Háza *l.* Kiskunfélegyháza

Fél Egyház *l.* Kiskunfélegyháza
Fél Egyháza *l.* Kiskunfélegyháza
Félegyháza *l.* Kiskunfélegyháza
Filpişu Mare *l.* Magyarfülpös
Fintaháza (Maros-Torda vm.; R.: Cinta) 110/V
Flandria 128/II
Fogaras Vidék (ditrictus terrae Fogaras) 128/I
Franciaország 17/II.

G

Galambod (Maros-Torda vm.; R.: Porumbeni) 86/I, 86/II
Galánta (~, Galántha; Pozsony vm.; Szl.: Galanta) 17/II
Galanta *l.* Galánta
Galántha *l.* Galánta
Gălăţeni *l.* Szentgerice
Geges (Maros-Torda vm.; R.: Ghineşti) 109
Gellérthegy (Szent Gellel[!] hegy, Szent Gellér hegy) 14/III, 108, 137/I, 175/I
Gerencsér (~, Gerencsériensis, Gerencsiriensis; Pozsony vm.; SZKl. Hrnčiarovce) 151/III, 151/IV, 154
Gerencsériensis *l.* Gerencsér
Gerencsiriensis *l.* Gerencsér
Germania 128/I
Gernyeszeg (Gernyeszegh; Maros-Torda vm.; R.: Gorneşti) 80/I, 80/II, 80/III
Gernyeszegh *l.* Gernyeszeg
Ghineşti *l.* Geges
Gorneşti *l.* Gernyeszeg
Görgény Oroszfalu *l.* Görgényoroszfalu
Görgényoroszfalu (Görgény Oroszfalu; Maros-Torda vm.; R.: Solovăstru) *75/I, 75/I
Granitz *l.* Szepesvéghely
Gruişor *l.* Kisgörgény
Guta (Komárom vm.; Szl.: Kolárovo) 17/I
Güssing *l.* Németújvár
Gyrgio szék *l.* Gyergyószék

Gy

Gyalakuta *l.* Gyulakuta
Gyalla *l.* Ógyalla
Gyarmat *l.* Fehérgyarmat
Gyergyószék (Sedes Gyergye, Sedes Siculicalis Gjergjo, Sedes Gjergjo, Gyrgio szék) 128/I, 130
Gyöngyös (Heves vm.) 17/I
Győr (Győr vm.) 14/I, 14/III, 18
Győr vármegye 18
Gyulafehérvár (Fejérvár, Károlyvár; Alsó-Fehér vm.; R.: Alba Iulia) 30, 128/I
Gyulahuta *l.* Gyulakuta
Gyulakuta (Gyalakuta, Gyulahuta; Maros-Torda vm.; R.: Fântânele) 89

H

Habsburgum (vár Svájcban) 128/II
Hadad (Szilágy vm.; R.: Hodod) 7
Hagymás Bodon *l.* Hagymásbodon
Hagymásbodon (Hagymás Bodon; Maros-Torda vm.; R.: Budiu Mic) 92
Hajdonicali Beszermin *l.* Hajdúböszörmény
Hajdúböszörmény (Hajdonicali Beszermin; Hajdu vm.) 166
Halas *l.* Kiskunhalas
Halasiensis *l.* Kiskunhalas
Halasinum *l.* Kiskunhalas
Halass *l.* Kiskunhalas
Havad (Maros-Torda vm.; R.: Neaua) 121
Havadtő (Maros-Torda vm.; R.: Viforoasa) 117/II, 117/III
Haţeg *l.* Hátszeg
Háromszék (Sedes Tres) 128/I
Hátszeg (Hátzeg; Hunyad vm.; R.: Haţeg) 128/I
Hátzeg *l.* Hátszeg
Hegybeneéte (Ethe; Pozsony vm.; SZKl. Hed'beneéte) 153/IV
Hetény (Komárom vm.; Szl.: Chotin) 12
Héderfája (~; Kis-Küküllő vm.; R.: Idrifaia) *1/I
Hodod *l.* Hadad
Holtmaros (Hoth Maros; Maros-Torda vm.; R.: Lunca Mureşului) *72, 72
Hoth Maros *l.* Holtmaros
Hranovnica *l.* Szepesvéghely
Hrnčiarovce *l.* Gerencsér
Hunedoara *l.* Vajdahunyad
Hungaria *l.* Magyarország
Hunyad vármegye (~, comitatus Hunyodiensis) 128/I, 128/II
Hunyodiensis, comitatus *l.* Hunyad vármegye
Hurbanovo *l.* Ógyalla

I

Iara de Mureş *l.* Marosjára
Ibrány (Szabolcs vm.) 188 (Ibrany)
Ibrany *l.* Ibrány
Ideciu de Jos *l.* Alsóidecs
Idrifaia *l.* Héderfája
Ighiu *l.* Magyarigen

Igló (~, Iglo, Igloviae; Szepes vm. Szl.: Spišska Nová Ves) 191, 191*, 192, 192*, 193, 193*
Iglo *l.* Igló
Igloviae *l.* Igló
Igmánd *l.* Nagyigmánd
Ilava *l.* Illava
Illava (Illova; Trencsén vm.; Szl.: Ilava) 17/II
Illieni *l.* Illyefalva
Illova *l.* Illava
Illyefalva (Háromszék vm.; R.: Illieni) 128/I
Imeľ *l.* Imely
Imely (Imő; Komárom vm.; Szl.: Imeľ) 12
Imő *l.* Imely

J

Jánošíková *l.* Dénesd
Jász kerület (Districtuum Jazygum) 136/IV
Jászkun kerület (~, Districtuum Jazigum et utriusque Cumaniae) *136, *137, 137/VI, *138, 138
Jed *l.* Jedd
Jedd (Jed; Maros-Torda vm.; R.: Livezeni) 24, 38
Jobbágytelke (Jobbagytelke; Maros-Torda; R.: Sâmbriaş) 41
Jobbagytelke *l.* Jobbágytelke

K

K. Sáros (Kissáros) *l.* Magyarsáros
Kadicsfalva (Kaditsfalva; Udvarhely vm.; R.: Cădişeni) 128/I
Kaditsfalva *l.* Kadicsfalva
Kalinkovo *l.* Szemet
Kamocsa (~, Kamocsaiensis, Komocsa; Komárom vm.; Szl.: Komoča) 12, *17/I, 17/I, 17/II
Kamocsaiensis *l.* Kamocsa
Kaposvár (Somogy vm.) *161/I, 161/I
Karcsa *l.* Amadékarcsa
Kaszon szék *l.* Kászonszék
Kál *l.* Székelykál
Káposztásszentmiklós (Szent Miklos, Szentmiklós; Maros-Torda vm.; R.:) *99/III, 99/III
Károlyvár *l.* Gyulafehérvár
Kászonszék (Kaszon szék, Sedes Kászon) 128/I, 130
Kecskemét (~, Kecskeméth; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) 137/I
Kecskeméth *l.* Kecskemét
Kenész *l.* Újkenéz
Keobeolkut *l.* Mezőköbölkút
Keresztur fiúszék (Sedes filialis Keresztur) 128/I
Kézdi Vásárhely *l.* Kézdivásárhely
Kézdiszék (Sedes Kézdi) 128/I
Kézdivásárhely (Kézdi Vásárhely; Háromszék vm.; R.: Târgu Secuiesc) 128/I
Királyfalva *l.* Magyarkirályfalva
Kirchdrauf *l.* Szepesváralja
Kirchdrauff *l.* Szepesváralja
Kis Bresztovány *l.* Alsószil
Kis falu *l.* Nemeskisfalud
Kis Falud *l.* Nemeskisfalud
Kis Görgény *l.* Kisgörgény
Kis Korpad *l.* Kiskorpád
Kis Korpád *l.* Kiskorpád
Kis Szállás puszta *l.* Kisszállás puszta
Kis Új Szállás *l.* Kisújszállás
Kis Varda *l.* Kisvárda
Kis Várda *l.* Kisvárda
Kis-Bresztovány *l.* Alsószil
Kisgörgény (Kis Görgény; Maros-Torda vm.; R.: Gruişor) 87
Kiskorpád (~, Kis Korpad, Kis Korpád, Korpád, Puszta Korpad, puszta Korpád; Somogy vm.) 161/I, 161/II, 161/III, 161/V
Kisküküllő vármegye (Küküllő Inferioris) 5 *l. még* Küküllő vármegye
Kiskun kerület (Districtus Minoris Cumaniae) 136/IV, 137/I, 137/V, 138
Kiskunfélegyháza (~, Fél Egyház, Fél Egyháza, Félegyháza, Kun Fél Egyháza; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) 137/I, 137/II, 137/III, *137/IV, 137/IV, *137/V, 137/V, *137/VII, 137/VII
Kiskunhalas (~, Halas, Halasiensis, Halasinum, Halass; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) *136, 136, *136/I, 136/I, 136/II, *136/IV, 136/IV, *137/I, 137/I, *137/II, 137/II, *137/III, 137/III, 137/V, *137/VI, 137/VI, 137/VII, *138, 138 *l. még* mészárszék, sós bolt, Temető utca, templom, Kisszállás puszta
Kiskunmajsa (~, Cumanicalis Maysa; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) *136/II, 136/II
Kissáros *l.* Magyarsáros
Kisszállás puszta (Kis Szállás puszta; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) 136/II
Kisújszállás (Kis Új Szállás; Jász-Nagykun-Szolnok vm.) 137/V
Kisvárda (Kis Várdában, Várdában, Kisvarda, Kis Várda, Kis Varda; Szabolcs vm.) *162, 163/I, *164, 164, *165, 165, *166, 166, *167, 167, *168, 168, *169, 169, *170, 170, *171, 171, *172, 172, *173, 173, *174, 174, *175, 175/I, 175/II, *176, 176, *177, 177, *178, 178, *179, 179, *180, 180, *181, 181, *182, 182/II, *183, 183, *184, 184, *185, 185, *186, 186, *187, 187
Kisvarda *l.* Kisvárda

Kolárovo *l.* Guta
Kolis *l.* Kolozs
Kolosvár *l.* Kolosvár
Kolozs (Kolis; Kolozs vm.; R.: Cojocna) 128/I
Kolozs vármegye (comitatus Colosiensis, comitatus Colosensis) 81/I, 81/II, 81/III, 128/I
Kolozsmonostor (Monasteriensi; Kolozs vm.; R.: Cluj-Mănăştur) 7
Kolozsvár (~, Colosvár, Colosvariensem, Kolosvár; Kolozs vm.; R.: Cluj-Napoca): *7, *8, 8, 30, 123/I, 128/I *l. még* Közép utca, Kolozsvár
Komárno *l.* Komárom
Komárom (~, civitas Rév Comaromiensis, Comaromium; Komárom vm.; Szl.: Komárno) *9, 9, 10/II, *11, 11, *12, *13/III, *15, 15, *16, 16, 17/I, *17/II, 17/II, *19, 19 *l. még* ~, arestom, ~, malom, ~, oskola, ~, tanácsház, ~, városi bizottsághoz tartozó földek
Komárom vármegye (~, comitatus Comaromiensis, comitatus Comaromienss) *10, 10/I, 10/II, *13, *13/I, 13/I, *13/II, *13/III, 13/III, *14, 14/I, 15, 16, *17/I, 17/I, 17/II, 17/II, *18, 18, 11, 16
Komárom, arestom 19
Komárom, malom 19
Komárom, oskola 19
Komárom, tanácsház 19
Komárom, városi bizottságoz tartozó földek 11
Komáromszemere (Szemere; Komárom vm.; Szl.: Semerovo) 10/I, *10/II, 10/II
Komáromszentpéter (Szent Péter, Szent Péteriensis; Komárom vm.; Szl.: Svätý Peter] 12
Komocsa *l.* Kamocsa
Komoča *l.* Kamocsa
Korond (Udvarhely vm.; R.: Corund) 130
Korpád *l.* Kiskorpád
Kőhalom (~; Nagy-Küküllő vm.; R.: Rupea) 130*
Kőhalom (Nagy-Küküllő vm.; R.: Rupea) 128/I
Körmend (Vas vm.) 161/I, 161/II
Köszvényes (Bihar vm.; R.: Cusuiuş) 107
Kővár vidéke (ditrictum terrae Kővár) 128/I
Közép utca, Kolozsvár (platea Media) 7
Közép-Szolnok vármegye (comitatus Szolnok Mediocris) 128/I
Kranszna vármegye (comitatus Kransznensis) 128/I
Kransznensis, comitatus *l.* Kranszna vármegye
Kraszna folyó 189/I (ad fluvium Kraszna)
Kun Fél Egyháza *l.* Kiskunfélegyháza
Küküllő Inferioris *l.* Kisküküllő vármegye
Küküllő vármegye (comitatus Küküllő, comitatus de Küküllő) *1, 1/II, *2, *3, *4, 4, *5, 5, *6, 6/II, 128/I, 128/II, 135*, 135 *l. még* Kisküküllő vármegye
Küküllő, comitatus de *l.* Küküllő vármegye
Küküllő, comitatus *l.* Küküllő vármegye
Küküllőmagyaros (Magyaros; Kis-Küküllő vm.; R.: Mâgheruş) 105/II
Küküllősárd (Sárd; Kis-Küküllő vm.; R.: Şoard) *4
Küküllőszéplak (Széplak; Kis-Küküllő vm.; R.: Suplac) 4

L

Lackod (Latzkova; Kis-Küküllő vm.; R.: Lăscud) *2
Ladány *l.* Mezőladány
Lajstam 157
Laposnya (Aposnyak; Maros-Torda vm.; R.: Lăpuşna) 128/II
Laposnyak *l.* Lapusnyak
Lapusnyak (Laposnyak; Hunyad vm.; R.: Lăpuşnic) 128/I, 128/II
Latzkova *l.* Lackod
Lăpuşna *l.* Laposnya
Lăpuşnic *l.* Lapusnyak
Lăscud *l.* Lackod
Lăzărea *l.* Szárhegy
Legrád *l.* Légrád
Legradiensis, promonthorio *l.* Légrád
Levér *l.* Lövér
Légrád (~, Legrád, légrádi hegy, promonthorio Legradiensis, promontorio Légrádiensis, szőlőhegy; Zala vm.; H.: Legrad) 159/I, 159/II
Légrádi hegy *l.* Légrád
Légrádiensis, promontorio *l.* Légrád
Lider Tejed *l.* Lidértejed
Lidér Tejed *l.* Lidértejed
Lidér-Tejed *l.* Lidértejed
Lidértejed (Tejed, Lidér Tejed, Lider Tejed, Lidér-Tejed; Pozsony vm.; Szl.: Lidér Tejed) 153/I, 153/IV, 153/VI, 153/VII
Livezeni *l.* Jedd
Lövér (Levér; Maros-Torda vm.; R.: Luireiu) 83
Luireiu *l.* Lövér
Lunca Mureşului *l.* Holtmaros

M

M. Madaras *l.* Mezőmadaras
Madar (~, Madár; Komárom vm.; Szl.: Modrany) *16, 16, 17/II
Madár *l.* Madar
Magyar Fülpös *l.* Magyarfülpös
Magyar Igen *l.* Magyarigen
Magyar Regen *l.* Magyarrégen
Magyar Régen *l.* Magyarrégen

Magyarfenes (Oláh Fenes; Kolozs vm.; R.: Vlaha) 8
Magyarfülpös (Magyar Fülpös; Maros-Torda vm.; R.: Filpişu Mare) *80/I, 80/I, *81/I
Magyarigen (Magyar Igen; Alsó-Fehér vm.; R.: Ighiu) 128/I
Magyarkirályfalva (Királyfalva; Kis-Küküllő vm.; R.: Crăieşti) *5, 5
Magyarország (Hungaria, Regnum Hungariae, regnum apostolicum Hungariae, Apostolicum Regnum) 128/I, 137/V, 167, 168
Magyaros *l.* Küküllőmagyaros
Magyarrégen (Magyar Régen, Magyar Regen; Maros-Torda vm.; R.: Reghin-Sat) *76/III, 76/III, *80/II, *81/II, 81/II, *82/II, 82/II, *86/II, 86/II, 93/I, *93/II, 93/II, *95, 95
Magyarsáros (K. Sáros; Kis-Küküllő vm.; R.: Delenii) 5
Maiad *l.* Nyomát
Malé Brestovany *l.* Alsószil
Malich Brestowanek *l.* Alsószil
Malo-Bresztowanye *l.* Alsószil
Marasszék *l.* Marosszék
Marcali (~, Marczali, Martzal, Martzali; Somogy vm.) *159, 159/I, 159/II
Marcelháza (Marczelháza; Komárom vm.; Szl.: Marcelova) 17/II
Marczali *l.* Marcali
Marczelháza *l.* Marcelháza
Maros (folyó) 80/III, 123/I
Maros Bogát *l.* Marosbogát
Maros Bogáth *l.* Marosbogát
Maros Szék *l.* Marosszék
Maros szék *l.* Marosszék
Maros Szereda *l.* Nyárádszereda
Maros Vásárhel *l.* Marosvásárhely
Maros Vásárhellj *l.* Marosvásárhely
Maros Vásárhelljiensis *l.* Marosvásárhely
Maros Vásárhelly *l.* Marosvásárhely
Maros Vasarhely *l.* Marosvásárhely
Maros Vásárhely *l.* Marosvásárhely
Marosbogát (Maros Bogát, Maros Bogáth; Torda-Aranyos vm.; R.: Bogata) 76/I, 76/II
Marosfelfalu (Felfalu, Falfalu; Maros-Torda vm.; R.: Suseni) 78, 82/I, 88/I, 88/II, 88/III, 88/IV
Marosjára (Marus Jára; Maros-Torda vm.; R.: Iara de Mureş) 8
Marosoroszfalu (Oroszfalu; Maros-Torda vm.; R.: Ruşii-Munţi) 74/II
Marosszék (~, Marasszék, Maros Szék, Maros szék, Sedes de Marus, Sedes Maros, Sedes Marus, Sedes Siculicalis Maros, Sedes Siculicalis Marus, Sedes Siculicallis Marus, Sedes Siculicalis Maros) 8, *20, *21, 21, *23, 23, *25, 25/I, 25/II, *26, *27, 27, *28, 28, *29, 31/I, *32, *33, 34, 84/I, *35, 35, *35b, 35b, *36, 36, *37, 37, *38, *39, 39, *40, 40, *41, 41, *42, 42, *43, *44, *45, 45, *46, 46, *47, 47/I, 47/II, *48, 48/I, 48/II, *49, 49, *50, 50, *51, 51, *52, 52, *54, 54, *55, 55, *56, 56, *57, 57, *58, 58, *59, 59, *60, 60, 61, *62, 62, *63, *65, 65, *66, 66, 68, *69, 69, *70, 70, *71, 71, *77,77, *79, 79, 86/I, 86/II, *87, 87, *89, 89, *90, 90/I, 90/II, *91, 91, *92, 92, *97, 97, *99, 99, 99/II, 99/III, *100, 100, *101, 101, *105, 105, 105/II, *106, 106, *107, 107, *108, *109, 109, *110, 110/I, 110/II, 110/III, 110/IV, *111, 111, *112, 112, *113, *114, 114/I, 114/III, *115, 115, *116, *117, 117, 117/II, 117/III, *118, *119, 119, *120, *121, 121, *122, 122, *124, 124, *125, 125, *126, 128/I, 128/II
Marosszék derékszéke 118
Marosszentkirály (Szentkirály, Szent Király; Maros-Torda vm.; R.: Sâncraiu de Mureş) *126, 126
Marosszereda *l.* Nyárádszereda
Marosugra (Ugra; Nagy-Küküllő vm.; R.: Ogra) 135*
Marosvásárhely (~, Maros Vásárhel, Maros Vásárhely, Maros Vásárhelljiensis, Maros Vásárhelly, Maros Vasarhely, Maros Vásárhellj, Marus Vásárhelly, Marus Vásárhely, Vásárhely, piac; Maros-Torda vm.; R.: Târgu Mureş) *20, *22, *24, *30, *31, *31/I, 31/I, *31/II, *34, 34, 38, *42, 42, *61, 61, *64, *64/II, *67/I, *67/II, *68, 68, *90/I, 90/I, *92, 92, *97, 97, *101, 101, *102, 102, *103, 103, *108, 108, *110/V, 110/V, *113, 113, *114/III, 114/III, 117/III, 120, *121, 121, *122, 122, *123, 123/I, 123/II, *124, 124, *127, 127, *128/I, 128/I *l. még* Szent György utca, Szent Király tér
Marosvécs (Vécs; Maros-Torda vm.; R.: Brâncoveneşti) 82/I
Martos (~, Martosiensis, Matos; Komárom vm.; Szl.: Martovce) 12, 17/I, 17/II
Martosiensis *l.* Martos
Martovce *l.* Martos
Martzal *l.* Marcali
Martzali *l.* Marcali
Marus Jára *l.* Marosjára
Marus Vásárhelly *l.* Marosvásárhely
Marus Vásárhely *l.* Marosvásárhely
Matészalka *l.* Mátészalka
Mathe Szalka *l.* Mátészalka
Matheszalka *l.* Mátészalka
Matos *l.* Martos
Máté Szalka *l.* Mátészalka
Mátészalka (~ Mathe Szalka, Máté Szalka, Máthészalka, Matészalka, Matheszalka, szalkai, templom; Szatmár vm.) *189/I, 189/I, *189/II, 189/II, *189/III, 189/III, *189/IV, 189/IV, *189/V, 189/V

Máthészalka *l.* Mátészalka
Mădăraş *l.* Mezőmadaras
Mâgheruş *l.* Küküllőmagyaros
Medgyes (~, Meggies, Meggyes; Nagy-Küküllő vm.; R.: Mediaş) 30, 128/I
Mediaş *l.* Medgyes
Meggies *l.* Medgyes
Meggyes *l.* Medgyes
Mezeo Madaras *l.* Mezőmadaras
Mezőbánd (Bánd; Maros-Torda; R.: Band) 123/I
Mezőbergenye (Bergenye; Maros-Torda; R.: Berghia) 27
Mezőcsávás (~, Csavas; Maros-Torda vm.; R.: Ceuaşu de Câmpie) *42, 42
Mezőköbölkút (Keobeolkut; Kolozs vm.; R.: Fântâniţa) 8
Mezőladány (Szabolcs vm.) 174 (Ladány, Tisza Ladanyiensis, Tisza Ladányon)
Mezőmadaras (~, Bertha Madaras, Mezeo Madaras; Maros-Torda; R.: Mădăraş) *43, 43, *112, 112, *127, 127
Méllykút *l.* Mélykút
Mély Kút *l.* Mélykút
Mélykút (~, Mély Kút, Méllykút; Bács-Bodrog vm.) 137/I, 137/II, 137/III, 137/VI, 137/VII
Mészárszék, Kiskunhalas 137/V, 137/VII
Miercurea Nirajului *l.* Nyárádszereda
Miercurea Sibiului *l.* Szerdahely
Miercurea-Ciuc *l.* Csíkszereda
Mihallydiensem *l.* Nyírmihálydi
Mihályfalva (Nagy-Küküllő vm.; R.: Boarta) 132
Miklósvárszék (Sedes Miklosvára) 128/I
Mocsa (Komárom vm.) *14, 14/I, 14/II, 14/III
Modor (Pozsony vm.; Szl.: Modra) 17/II
Modra *l.* Modor
Modranka *l.* Vágmagyarád
Modrany *l.* Madar
Modrdorf *l.* Vágmagyarád
Modrdorfensis *l.* Vágmagyarád
Modrdorffenses *l.* Vágmagyarád
Monasteriensi *l.* Kolozsmonostor
Mugeni *l.* Bögöz

N

N. Mada *l.* Nyírmada
Nadeş *l.* Szásznádas
Nadybanya *l.* Nagybánya
Nagy Brestovanens *l.* Felsőszil
Nagy Bresztován *l.* Felsőszil
Nagy Bresztovanensis *l.* Felsőszil
Nagy Bresztovanensium *l.* Felsőszil
Nagy Bresztovaniensis *l.* Felsőszil
Nagy Bresztovány *l.* Felsőszil
Nagy Breztovaniensis *l.* Felsőszil
Nagy Cserged *l.* Nagycserged
Nagy Egrestő *l.* Egrestő
Nagy Enyed *l.* Nagyenyed
Nagy et Kiss Bresztovány *l.* Alsószil, Felsőszil
Nagy Kallo *l.* Nagykálló
Nagy Kunság *l.* Nagykunság
Nagy Seben *l.* Nagyszeben
Nagy Sink *l.* Nagysink
Nagybánya (Nadybanya; Szatmár vm.; R.: Baia Mare) 193
Nagycserged (Nagy Cserged; Kis-Küküllő vm.; R.: Cerghid) 30
Nagyecsed (Etsed; Szatmár vm.) 113
Nagyenyed (Nagy Enyed; Alsó-Fehér vm.; R.: Aiud) 128/I
Nagyernye (Ernye; Maros-Torda vm.; R. Ernei) 84/I
Nagyigmánd (Igmánd; Komárom vm.) 14/I, 14/II
Nagykálló (Szabolcs vm.) *188 (Nagy Kálló), 188 (Nagy Kálló, sedria civili Kalloviae)
Nagykend (Kis-Küküllő vm.; R.: Chendu) *3
Nagykunság (Nagy Kunság) 137/V
Nagysink (Nagy Sink; Nagy-Küküllő vm.; R.: Cincu) 128/I
Nagyszeben (Nagy Seben, Szeben; Szeben vm.; R.: Sibiu) 31/I, 31/II, 102, 128/I
Nagyszombat (~, Tyrnaviensis; Pozsony vm.; Szl.: Trnava) *151, 151/III, 151/IV, 153/VII, *154, 154, 154/II, *154/III, 154/III, *156, *156/I
Nagyvenyim (Venyige, Venying; Fejér vm.) 137/I
Naszvad (Naszvadiensis; Komárom vm.; Szl.: Nesvady) 12
Naszvadiensis *l.* Naszvad
Neaua *l.* Havad
Neded *l.* Negyed
Negyed (Nyitra vm.; Szl.: Neded) 17/I
Nemeskisfalud (Kis Falud, Kis falu; Somogy vm.) 161/V
Nesvady *l.* Naszvad
Németh Ujvár Sziklas *l.* Németújvár
Németújvár (Németh Ujvár Sziklas; Vas vm.; Au.: Güssing) 161/I
Nittra *l.* Nyitra folyó
Nocrich *l.* Újegyház
Nová Stráž *l.* Örsújfalu
Nové Zámky *l.* Érsekújvár

Ny

Nyárádremete (Remete; Maros-Torda vm.; R.: Eremitu) 35b
Nyárádselye (Selye; Maros-Torda vm.; R.: Şilea Nirajului) 122
Nyárádszentlászló (Szent László; Maros-Torda vm.; R.: Sânvăsii) 38
Nyárádszereda (~, Maros Szereda, Marosszereda, Szent Anna, Szereda Szent Anna, Zereda; Maros-Torda vm.; R.: Miercurea Nirajului) *21, *23, *25/I, *25/II, 25/II, *26, *27, *28, 28, *29, *32, *33, *35, 35, *35b, *36, 36, *37, 37, *38, 38, *39, *40, 40, *41, 41, *42, *43, 43, *44, 44, *45, 45, *46, *47/I, 47/I, *47/II, 47/II, *48/I, 48/I, *48/II, 48/II, *49, 49, *50, 50, *51, 51, *52, 52, *54, 54, *55, *56, *57, *58, *59, *60, 60, *62, 62, *63, 63, *66, 66, *69, 69, *70, 70, *71, 71, *77, 77, *79, 79, *87, 87, *89, 89, *100, 100, 105/II, *106, 106, *107, 107, *109, 109, *110/I, 110/I, *110/II, 110/II, *110/III, 110/III, *114/I, 114/I, *114/II, 114/II, 114/III, *115, 115, *116, 116, *117, 117, 117/II, *119, 119, *120
Nyék *l.* Csallóköznyék
Nyékiensium *l.* Csallóköznyék
Nyírbogát (Szabolcs vm.) 175/I (Bogat, Bogatiensis), 175/I (Bogat)
Nyírmada (Szabolcs vm.) 185 (N. Mada)
Nyírmihálydi (Mihallydiensem; Szabolcs vm.) 186
Nyírtass (Tass; Szabolcs vm.) 167
Nyitra folyó (Nittra, Nyitra vizin) 17/I, 17/II
Nyitra vármegye 17/II
Nyitra vizin *l.* Nyitra folyó
Nyomát (Maros-Torda vm.; R.: Maiad) 119

O

O Gyalla *l.* Ógyalla
Ó Gyalla *l.* Ógyalla
O Gyallensis *l.* Ógyalla
Ocna Sibiului *l.* Vízakna
Odorheiu-Secuiesc *l.* Székelyudvarhely
Ogra *l.* Ugra
Ógyalla (~, Ó Gyalla, O Gyallensis, O Gyalla, Gyalla; Komárom vm.; Szl.: Hurbanovo) *18, 18
Oiejdea *l.* Vajasd
Oláh Fenes *l.* Magyarfenes
Orăşeni *l.* Városfalva
Orăştie *l.* Szászváros
Orbaiszék (Sedes Olai[!]) 128/I
Ormeniş *l.* Ürmös
Oroszfalu *l.* Marosoroszfalu
Osijek *l.* Eszék

Ö, Ő

Örsújfalu (Ujfalu; Komárom vm.; Szl.: Nová Stráž) 11
Őrtilos (Eőr, Asszonyvár; Somogy vm.) 159/I, 159/II

P

Palos *l.* Pálos
Pannonhalma (abbatia de S. Montae Panoniae de Martinum, archi abbatia Sancti Benedicti Sacri Montis Pannoniae, Szent Márton; Győr vm.) 157, 157/IV
Partium *l.* Erdélyi Fejedelemség és a Részek
Partium regni Hungariae 130
Pálos (Palos; Nagy-Küküllő vm.; R.: Paloş) 136*, 136
Pădureni *l.* Erdőcsinád
Păingeni *l.* Póka
Petele (~, Petelye; Maros-Torda vm.; R.: Petelea) 73, *75/III, 75/III, *88/III, 88/III*104, 104
Petelea *l.* Petele
Petelye *l.* Petele
Pezinok *l.* Bazin
Pér (Győr vm.) 18
Péterfia (kapu) *l.* Debrecen
piac, Marosvásárhely 123/I
platea Media *l.* Közép utca, Kolozsvár
Plumethal *l.* Pozsony
Póka (Maros-Torda vm.; R.: Păingeni) *88/IV, 88/IV
Polonia 150
Porumbeni *l.* Galambod
Posoniensis *l.* Pozsony
Posoniensis, comitatus *l.* Posony vármegye
Posonii *l.* Pozsony
Posony vármegye (~, comitatus Posoniensis) *153, 153/I, 153/II, 153/IV, 153/V, 153/VI, 153/VII, 154, 154/III, *157, 157, 157/VI
Pozsony (Blumenthal, Posonii, Posoniensis, Plumethal, Presburg, Presspurg; Pozsony vm.; Szl.: Bratislava) 157/II, 157/III, 157/V, 157/VI
Presburg *l.* Pozsony
Presspurg *l.* Pozsony
Pusté Úľany *l.* Pusztafődémes
Puszta Korpad *l.* Kiskorpád
Puszta Korpád *l.* Kiskorpád
Pusztafödémes (Pusztafődémes; Pozsony vm.; Szl.: Pusté Úľany) 17/II
Pusztafődémes *l.* Pusztafödémes

R

Reghin *l.* Szászrégen
Reghin-Sat *l.* Magyarrégen
Regnum apostolicum Hungariae *l.* Magyarország
Regnum Hungariae *l.* Magyarország
Remete *l.* Nyárádremete
Retiş *l.* Réten
Réten (Nagy-Küküllő vm.; R.: Retiş) 134*, 134
Rév Comaromiensis, civitas *l.* Komárom
Rosindolskeho *l.* Rózsavölgy
Rosindolskim *l.* Rózsavölgy
Rossindel *l.* Rózsavölgy
Rossindell *l.* Rózsavölgy
Rossindelliensis *l.* Rózsavölgy
Rossindoliensem *l.* Rózsavölgy
Rózsavölgy (~, Rosindolskeho, Rosindolskim, Rossindel, Rossindell, Rossindelliensis, Rossindoliensem; Pozsony vm.; Szl.: Ružindol) 151/III, 151/IV, 156/I, *156
Ružindol *l.* Rózsavölgy
Ruşii-Munţi *l.* Marosoroszfalu
Rupea *l.* Kőhalom
Rupea *l.* Kőhalom

S

Sacri Ordinis conventus sancti Benedicti 157/VI
Salkó (Salyko; Nagy-Küküllő vm.; R.: Şalcău) 133
Salyko *l.* Salkó
Sanctae Mariae *l.* Somorja
Saxonia (Szászország) 14/I.
Sárd (Alsó-Fehér vm.; R.: Şard) 128/I
Sárd *l.* Küküllősárd
Săbed *l.* Szabéd
Sâmbriaş *l.* Jobbágytelke
Sâncraiu de Mureş *l.* Marosszentkirály
Sânmartin *l.* Csíkszentmárton
Sântioana de Mureş *l.* Csittszentiván
Sânvăsii *l.* Nyárádszentlászló
scholae unittariae Szent Rontasiensis *l.* unitárius iskola, Szentháromság
Sebeş *l.* Szászsebes
Sedes Aranyos *l.* Aranyosszék
Sedes Csik item utriusque *l.* Al- és Felcsíkszék
Sedes de Marus *l.* Marosszék
Sedes filialis Bardocz *l.* Bardóc fiúszék
Sedes filialis Keresztur *l.* Keresztur fiúszék
Sedes filialis Zeredaiensis *l.* Szereda fiúszék
Sedes Gjergjo *l.* Gyergyószék
Sedes Gyergye *l.* Gyergyószék
Sedes Kászon *l.* Kászonszék
Sedes Kézdi *l.* Kézdiszék
Sedes Maros *l.* Marosszék
Sedes Maros *l.* Marosszék
Sedes Marus *l.* Marosszék
Sedes Miklosvára *l.* Miklósvárszék
Sedes Olai *l.* Orbaiszék
Sedes Sepsi *l.* Sepsiszék
Sedes Siculicalis Gjergjo *l.* Gyergyószék
Sedes Siculicalis Maros *l.* Marosszék
Sedes Siculicalis Marus *l.* Marosszék
Sedes Siculicalis Uduarhelj *l.* Udvarhelyszék
Sedes Siculicalis Udvarhely *l.* Udvarhelyszék
Sedes Siculicallis Marus *l.* Marosszék
Sedes Tres *l.* Háromszék
Segesd (~, Segesd vár, Segesdvár; Somogy vm.) 160
Segesd vár *l.* Segesd
Segesdváron *l.* Segesd
Segesvár (Nagy-Küküllő vm.; R.: Sighişoara) 38, 68, 128/I
Selmecbánya (Selmecs; Hont vm.; Szl.: Banská Štiavnica) 136/II
Selmecs *l.* Selmecbánya
Selye *l.* Nyárádselye
Semerovo *l.* Komáromszemere
Sepsi Szent György *l.* Sepsiszentgyörgy
Sepsiszék (Sedes Sepsi) 128/I
Sepsiszentgyörgy (Sepsi Szent György; Udvarhely vm.; R.: Sfântu Gheoghe) 128/I
Sfântu Gheoghe *l.* Sepsiszentgyörgy
Sibiu *l.* Nagyszeben
Sic *l.* Szék
Sighişoara *l.* Segesvár
Simeghiensis, comitatus *l.* Somogy vármegye
Simighiensis, comitatus *l.* Somogy vármegye
Simigiensis, comitatus *l.* Somogy vármegye
Solovăstru *l.* Görgényoroszfalu
Soltvadkert (Vad Kert, Vadkert, Vadkertiensis; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) 136/I, 137/I, 137/VI, 137/VII
Somogy vármegye (~, comitatu Simeghiensi, comitatu Simighiensi, comitatu Simigiensi) 158/I, 158/II, 159/I, 159/II, *160, *161, 161/I, 161/II, 161/V
Somorja (~, Sanctae Mariae, Szentmária; Pozsony vm.; Szl.: Šamorín) 18, 153/VI, *157, 157, 157/II, 157/VI
Sopron vármegye 161/II
Sós bolt, Kiskunhalas 137/I
Sovata *l.* Szováta
Spiška Nová Ves *l.* Igló
Spišské Podhradie *l.* Szepesváralja
Superioris, processus, comitatus Albensis *l.* Felső járás, Fehér vármegye
Suplac *l.* Küküllőszéplak

Surd (Somogy vm.) 158/II
Suseni *l.* Marosfelfalu
Svätý Peter *l.* Komáromszentpéter

Ş

Şalcău *l.* Salkó
Şard *l.* Sárd
Şilea Nirajului *l.* Nyárádselye
Şoard *l.* Küküllősárd
Şona *l.* Szépmező

Š

Šamorin *l.* Somorja

Sz

Szaárhegy *l.* Szárhegy
Szabadkai út 136/II
Szabéd (Maros-Torda vm.; R.: Săbed) 120
Szabolcs *l.* Szabolcs vármegye
Szabolcs vármegye (Szabolcs, Szabolcsiensis, Zabolcs) *162, 162, *163, 163/I, *164, *165, 165, *166, 166, *167, 167, *168, 168, *169, 169, *170, 170, *171, 171, *172, 172, *173, 173, *174, 174, *175, 175/II, *176, 176, *177, 177, *178, 178, *179, 179, *180, 180, *181, *182, 182/II, *183, *184, 184, *185, 185, *186, 186, *187, 187, *188, 188
Szabolcsiensis *l.* Szabolcs vármegye
Szakmár *l.* Szatmár vármegye
Szalka *l.* Mátészalka
Szata *l.* Szatta
Szathmár vármegye *l.* Szatmár vármegye
Szathmariensis *l.* Szatmár vármegye
Szathmarinensis *l.* Szatmár vármegye
Szatmár vármegye (Szathmarinensis, Szatthmár, Szakmár, Szathmár, Zathmariensis, Szatthmariensis, Szathmár) *189, 189/I , 189/II, 189/III, 189/IV, *190, 190/I
Szatta (Szata; Vas vm.) 161/I, 161/II
Szatthmár *l.* Szatmár vármegye
Szatthmariensis *l.* Szatmár vármegye
Szatthmarinensis *l.* Szatmár vármegye
Szárhegy (Szaárhegy, Szabó-részbeli szénafüvet, kápolna; Csík vm.; R.: Lăzărea) 130
Szász Régen *l.* Szászrégen
Szász Sebes *l.* Szászsebes
Szász Város *l.* Szászváros
Szásznádas (Szásznádas, Szásznádos; Kis-Küküllő vm.; R.: Nadeş) 6/I, 6/II
Szásznádos *l.* Szásznádas
Szászrégen (~, Szász Régen; Maros-Torda vm.; R.: Reghin) 75/I, 75/III, *76/I, 76/I, *78, 78, *80/III, 80/III, *84/I, 84/I, *84/II, 84/II, *85, 85, *86/I, 86/I, *88/I, 88/I, *93/I, 93/I, *94, 94, *96/I, 96/I, *96/II, 96/II, *98, 98, 118
Szászsebes (Szász Sebes; Szeben vm.; R.: Sebeş) 128/I
Szászváros (Szász Város; Hunyad vm.; R.: Orăştie) 128/I
Szeben *l.* Nagyszeben
Szeged (Csongrád vm.) 137/I
Szelincs (Szilincs, Szilincsiensis; Pozsony vm.; Szl.: Zeleneč) 151/III, 151/IV
Szemere *l.* Komáromszemere
Szemet (Szemitiensis; Pozsony vm.; Szl.: Kalinkovo) 157/IV
Szemitiensis *l.* Szemet
Szent Anna *l.* Nyárádszereda
Szent Gellel[!] hegy *l.* Gellérthegy
Szent Gellér hegy *l.* Gellérthegy
Szent Gorlicze *l.* Szentgerice
Szent György utca, Marosvásárhely 30
Szent Király *l.* Marosszentkirály
Szent Király tér, Marosvásárhely 123/I
Szent László *l.* Nyárádszentlászló
Szent Márton *l.* Pannonhalma
Szent Miklos *l.* Káposztásszentmiklós
Szent Péter *l.* Komáromszentpéter
Szent Péteriensis *l.* Komáromszentpéter
Szent Rontás *l.* Szentháromság
Szentgerice (Szent Gorlicze, Szentgerlice; Maros-Torda vm.; R.: Gălăţeni) *99/II, 99/II, *125, 125
Szentgerlice *l.* Szentgerice
Szentháromság (Szent Rontás; Maros-Torda vm.; R.: Troiţa) 100
Szentkirály *l.* Marosszentkirály
Szentmária *l.* Somorja
Szentmiklós *l.* Káposztásszentmiklós
Szepesváralja (Kirchdrauf, Kirchdrauff; Szepes vm., Szl.: Spišské Podhradie) 191, 192, 193
Szepesvéghely (Granitz; Szepes vm. Szl.: Hranovnica) 191
Szerdahel *l.* Dunaszerdahely
Szerdahely (Szeredahely; Szeben vm.; R.: Miercurea Sibiului) 128/I
Szerdahely *l.* Dunaszerdahely
Szereda fiúszék (Sedes filialis Zeredaiensis) 25/I
Szereda *l.* Nyárádszereda
Szereda Szent Anna *l.* Nyárádszereda
Szeredahely *l.* Szerdahely

Szék (Szolnok-Doboka vm.; R.: Sic) 128/I
Székely Keresztur *l.* Székelykeresztúr
Székelyabod (Abod; Maros-Torda vm.; R. Abud) 21
Székelykál (Kál; Maros-Torda vm.; Căluşeri) 91
Székelykeresztúr (Székely Keresztur; Udvarhely vm.; R.: Cristuru Secuiesc) 128/II
Székelyudvarhely (Udvarhely; Udvarhely vm.; R.: Odorheiu-Secuiesc) 128/I
Széplak (Szolnok-Doboka vm.; R.: Buneşti) 84/II
Széplak *l.* Küküllőszéplak
Szépmező (Kis-Küküllő vm.; R.: Şona) 2
Szilincs *l.* Szelincs
Szilincsiensis *l.* Szelincs
Szolnok Interioris, comitatus *l.* Belső-Szolnok vármegye
Szolnok Mediocris, comitatus *l.* Közép-Szolnok vármegye
Szomód (Szomod, Szomodiensis; Komárom vm.) *13/I, 13/I
Szomod *l.* Szomód
Szomodiensis *l.* Szomód
Szováta (Maros-Torda vm.; R.: Sovata) 125
Szőny (Komárom vm.) 18

T

Tapson *l.* Tapsony
Tapsony (~, Tapson; Somogy vm, marcali j.) 158/II, *161/IV, 161/IV, 161/V
Tass *l.* Nyírtass
Tăietura *l.* Vágás
Târgu Mureş *l.* Marosvásárhely
Târgu Secuiesc *l.* Kézdivásárhely
Teiuş *l.* Tövis
Tejed *l.* Lidértejed
Temető utca, Kiskunhalas (Temetű utca) 136/II
Temetű utca *l.* Temető utca
templom, Kiskunhalas 136/I
Thorda *l.* Torda
Thorda Superioris, comitatus *l.* Felső-Torda vármegye
Thorda vármegye *l.* Torda vármegye
Thorda, comitatus *l.* Torda vármegye
Thordensis processus Superioris *l.* Torda vármegye, Felső járás
Thordensis, comitatus *l.* Torda vármegye
Tibiscum *l.* Tisza folyó
Tirol (Tyrolis) 128/I
Tisza folyó 179 (Tibiscum)
Tisza Kenéziensis *l.* Újkenéz
Tisza Ladány *l.* Mezőladány
Tisza Ladanyiensis *l.* Mezőladány
Tiszadada (Dada; Szabolcs vm.) 183, 184
Tiszaeszlár (Eszlariensis, Eszlar; Szabolcs vm.) 166, 169, 181, 182/II
Tîrnăveni *l.* Dicsőszentmárton
Tokaj (Zemplén vm.) 181 (monti Tokaiensis)
Torda (Thorda; Torda-Aranyos vm.; R.: Turda) 128/I
Torda vármegye (~, comitatus Thordensis, comitatus Tordensis, comitatus Thorda, Thorda vármegye) *72, 72, *73, 73, *74, 74/II, 74/IV, *75, 75/I, 75/III, *76, 76/I, 76/II, 76/III, *78, 78, *80, 80/I, 80/II, 80/III, *81, 81/II, 81/III, *82, 82/I, 82/II, *83, 83, *84, 84/I, 84/II, *85, 85, *86, 86/I, 86/II, *88, 88/I, 88/II, 88/III, 88/IV, 93/I, *93, *94, *95, 95, *96, *98, 98, 110/II, 128/I *l. még* Felső járás, Alsó járás
Tordensis, comitatus *l.* Torda vármegye
Tök (Tök; Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) 14/III
Tövis (Alsó-Fehér vm.; R.: Teiuş) 128/I
Transilvania *l.* Erdély
Transilvaniae principatus et Partium *l.* Erdélyi Fejedelemség és a Részek
Transsilvania *l.* Erdély
Trencsén vármegye (Trinchin vármegye) 17/II
Trinchin vármegye *l.* Trencsén vármegye
Trnava *l.* Nagyszombat
Troiţa *l.* Szentháromság
Turda *l.* Torda
Tyrnaviensis *l.* Nagyszombat
Tyrolis *l.* Tirol

Ţ

Ţigmandru *l.* Cikmántor

U

Udvarhely *l.* Székelyudvarhely
Udvarhely vármegye (comitatus Udvarhely) 128/I
Udvarhely, comitatus *l.* Udvarhely vármegye
Udvarhelyszék (Sedes Siculicalis Uduarhelj, Sedes Siculicalis Udvarhely) 38, 128/I
Ugra *l.* Marosugra
Új Gyalla *l.* Újgyalla
Uj Gyallensis *l.* Újgyalla
Újegyház (Ujegyház; Szeben vm.; R.: Nocrich) 128/I
Ujegyház *l.* Újegyház
Ujfalu *l.* Örsújfalu
Újgyalla (Új Gyalla, Uj Gyallensis; Komárom vm.; Szl.: Dulovce) 18
Újkenéz (Tisza Kenéziensis, Kenész; Szabolcs vm.) 184, 187

Ujvár *l.* Érsekújvár
Újvár *l.* Érsekújvár
Ung vármegye (comitatu Ungvariensi) 179
Ungvariensi, comitatu *l.* Ung vármegye
unitárius iskola, Szentháromság (schola unittaria Szent Rontasiensis) 100

Ü

Ürmös (Nagy-Küküllő vm.; R.: Ormeniş) 131/II, 133*, 133

V

Vad Kert *l.* Soltvadkert
Vadad (Maros-Torda vm.; R.: Vadu) 110/I, 110/II, 118
Vadasd (Maros-Torda vm.; R.: Vădaş) 29
Vadkert *l.* Soltvadkert
Vadkertiensis *l.* Soltvadkert
Vadu *l.* Vadad
Vagas *l.* Vágás
Vajasd (Alsó-Fehér vm.; R.: Oiejdea) 128/I
Vajda Hunyad *l.* Vajdahunyad
Vajdahunyad (Vajda Hunyad; Hunyad vm.; R.: Hunedoara) 128/I
Varaždin *l.* Varasd
Varasd (Varasd vm.; H.: Varaždin) 159/II
Vas vármegye 161/I, 161/II
Vásárhely *l.* Marosvásárhely
Vác (vásár) 19
Vág folyó 17/I
Vágás (Vagas; Udvarhely vm.; R.: Tăietura) 24
Vágmagyarád (Modrdorf, Modrdorfensis, Modrdorffenses; Pozsony vm.; Modranka) 151/I, 151/II, 151/IV
Várda *l.* Kisvárda
Városfalva (Városffalva; Udvarhely vm.; R.: Orăşeni) 110/V
Városffalva *l.* Városfalva
Városháza, Kiskunhalas (Város háza) 136/I
Város háza *l.* Városháza
Vădaş *l.* Vadasd
Vălenii de Mureş *l.* Disznajo
Vărgata *l.* Csíkfalva
Vel'ké Brestovany *l.* Felsőszil
Venyige *l.* Nagyvenyim
Venying *l.* Nagyvenyim
Veselé *l.* Vígvár
Veszprém (Weszprém; Veszprém vm.) 161/II
Vécs *l.* Marosvécs
Viforoasa *l.* Havadtő
Vígvár (Vygvar; Nyitra vm.; Szl.: Veselé) 16
Vinţu de Jos *l.* Alvinc
Vízakna (Vizakna; Alsó-Fehér vm.; R.: Ocna Sibiului) 128/I
Vizakna *l.* Vízakna
Vlaha *l.* Magyarfenes
Vlčkovany *l.* Farkashely
Vygvar *l.* Vígvár

W

Welkich Brestowan *l.* Felsőszil
Welko Brestowanskich *l.* Felsőszil
Welko-Brestowansku *l.* Felsőszil
Weszprém *l.* Veszprém

Z

Zabolcs *l.* Szabolcs vármegye
Zala vármegye (comitatui Zaladiensi) 159/II
Zaladiensi, comitatui *l.* Zala vármegye
Zalău *l.* Zilah
Zaránd vármegye (comitatus Zaránd) 128/I
Zaránd, comitatus *l.* Zaránd vármegye
Zathmariensis *l.* Szatmár vármegye
Zathmarinensis *l.* Szatmár vármegye
Zeleneč *l.* Szelincs
Zereda *l.* Nyárádszereda
Zilag *l.* Zilah
Zilah (~, Zilag; Szilágy vm.; R.: Zalău) 30, 128/I

13 szepesi város (XIII Oppidi Scepusienses, XIII Städte in Zipß) 192
XIII Oppidi Scepusienses *l.* 13 szepesi város
XIII Städte in Zipß *l.* 13 szepesi város

BIBLIOGRÁFIA

ALAPI, 1914
Alapi Gyula: *Bűbájosok és boszorkányok Komárom vármegyében.* Komárom

BENKŐ, 1869
Benkő Károly: *Marosszék ismertetése 1860–61-ben.* Kolozsvár
BOROVSZKY, 1896
Borovszky Samu (é.n.) [1896] szerk.: Komárom vármegye és Komárom sz. kir. város. In: *Magyarország városai és vármegyéi. Magyarország monográfiája.* Budapest

GREGORICS, 1888
Gregorics Gábor: Kun Anna boszorkánypöre. In: *A Komárom vármegyei és Komárom városi történelmi és régészeti egylet 1887. évi jelentése.* Szerk.: Gyulai Rudolf. Komárom, 22–35.

FEKETE, 1861
Fekete Lajos: *A jászkunok története.* Debrecen
FODOR, 1936
Fodor István: *Boszorkányperek.* In: *Krónikás Füzetek,* 13–14. sz. Fodor István monográfiai gyűjteménye. Marosmenti Élet Kiadó, Marosvásárhely
FODOR, 1937
Fodor István: *Marosszék kriminálkrónikája a XVIII. század elejéről.* In: *Krónikás Füzetek,* 19–20. sz. Marosmenti Élet Kiadó, Marosvásárhely

KANYAR, 1989
Kanyar József szerk.: *Harminc nemzedék vallomása Somogyról.* Történelmi olvasókönyv (Helytörténeti Szöveggyűjtemény), 2., bővített kiadadás, Kaposvár
KENÉZ, 1966
Kenéz Győző: Tűzlopás – XVII. századi boszorkányperben. In: *Ethnographia* LXXVII. 451–452.
KISS, 1997
Kiss András: Ante Claram Bóci. Egy 1565-beli ismeretlen kolozsvári boszorkányper. In: *Művelődési törekvések a korai újkorban. Tanulmányok Keserű Bálint tiszteletére. Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez.* 35. k. JATE Szeged, 281–298.
KLANICZAY–KRISTÓF–PÓCS, 1989
Klaniczay Gábor–Kristóf Ildikó–Pócs Éva szerk.: *Magyarországi boszorkányperek. Kisebb forráskiadványok gyűjteménye.* 1–2. k. MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest
KOMÁROMY, 1910
Komáromy Andor: *Magyarországi boszorkányperek oklevéltára.* Budapest
KONCZ, 1913
Koncz Ákos: *Debrecen város régi büntetőjoga.* Debrecen

MÜLLER, 1854
Müller, Friedrich: *Beiträge zur Geschichte des Hexenglaubes und des Hexenprozesses in Siebenbrügen.* Braunschweig

NAGY SZEDER, 1924.
Nagy Szeder István: *Kiskunhalas.* Kiskunhalas

PÁL-ANTAL, 1992
Pál-Antal Sándor szerk.: *Backamadaras 600 éve.* Székelyudvarhely

SCHRAM, 1970–1982
Schram Ferenc: *Magyarországi boszorkányperek 1529–1768.* I–III. k. Akadémiai Kiadó, Budapest

SZABÓ T., 1975
Szabó T. Attila: *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár.* 1. k. A–C. Kriterion, Bukarest

TAKÁTS, 1886
Takáts Sándor: A komáromi boszorkányok. In: *Budapesti Hírlap* 1886. 6. évf. 8. szám. Péntek, január 8. Budapest

Balassi Kiadó
Felelős kiadó Kőszeghy Péter igazgató
Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Műszaki szerkesztő Harcsár Magda
Tördelte Tóth Bernadett
Megjelent 52 (A/5) ív terjedelemben
A nyomdai munkálatokat a László és Tsa Bt. végezte
Felelős vezető László András

4500 Ft

A 16–18. századi magyarországi boszorkányüldözés forrásainak: rágalmazási pereknek, varázsló-pereknek szövegeit tartalmazó második kötetünk az 1913-as vármegyebeosztás ábécérendjében Kis-Küküllőtől Szabolcsig közöl dokumentumokat. A könyv az első kötet folytatása, kiegészítése. Bőséges jegyzetapparátus, a korábbi nyomtatott kiadások feltüntetése, helynévmutató és bibliográfia egészíti ki a szövegeket.

